הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר מדע

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-עבודה-זרה-וחוקות-הגויים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 5
פרק ב 5
הלכה ב 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה ז 5
הלכה ח 6
הלכה ט 17
הלכה י 17
פרק ג 20
הלכה א 20
הלכה ב 20
הלכה ג 21
הלכה ד 29
הלכה ה 31
הלכה ו 31
הלכה ט 32
הלכה י 33
הלכה יא 33
פרק ד 33
הלכה א 33
הלכה ב 33
הלכה ד 38
הלכה ו 39
הלכה ז 50
הלכה י 50
הלכה יא 66
הלכה יג 67
הלכה יד 73
הלכה טו 100
הלכה טז 101
פרק ה 105
הלכה א 105
הלכה ג 114
הלכה ד 115
הלכה יא 115
פרק ו 115
הלכה א 115
הלכה ג 116
הלכה ד 117
הלכה ו 117
הלכה ח 119
הלכה י 120
פרק ז 120
הלכה א 120
הלכה ב 120
הלכה ג 121
הלכה ד 121
הלכה ו 121
הלכה ז 121
הלכה ט 122
הלכה י 122
הלכה יא 128
הלכה יב 128
הלכה יג 151
הלכה טו 151
הלכה טז 152
הלכה יט 152
פרק ח 155
הלכה א 155

הלכה ב 156
הלכה ג 156
הלכה ה 159
הלכה ו 162
הלכה ח 162
הלכה ט 163
הלכה י 164
הלכה יא 164
הלכה יב 164
פרק ט 165
הלכה א 165
הלכה ג 165
הלכה ה 165
הלכה ח 165
הלכה ט 165
הלכה י 165
הלכה יב 165
הלכה יג 166
הלכה טז 171
הלכה יז 172
פרק י 172
הלכה א 172
הלכה ב 172
הלכה ד 172
הלכה ה 172
הלכה ו 173
פרק יא 177
הלכה א 177
הלכה ג 178
הלכה ד 179
הלכה ז 179
הלכה י 197
הלכה יב 197
הלכה יד 200
הלכה טו 200
הלכה טז 200
פרק יב 204
הלכה א 204
הלכה ב 204
הלכה ה 206
הלכה ו 206
הלכה ז 206
הלכה ח 206
הלכה י 206
הלכה יא 209
הלכה יב 209
הלכה יג 210
הלכה יד 210
הלכה טו 211

פרק א

הלכה א

בימי כו'. ומהו הטעות שלהם משום דמבואר בקידושין ד' מ"ג ע"א דבפני המלך הוי מורד במלכות אם מכבד אחר, ועי' תוס' יומא ד' ס"ו ע"ב ואף למ"ד חולקין זה רק היכא שיש מציאות שיכול להיות שלא בפני רבו:

הלכה ג

בן ארבעים וכו'. עי' כסף משנה ועי' ע"ז ד' ל"ט ע"א ועי' ב"ב ד' צ"א דעשרה שנים היה חבוש ואח"כ בחרן הוה בן נ"ב שנה כמבואר בע"ז ד' ט' ע"ש:

חוץ משבט לוי כו'. חגיגה דף ו' ע"ב ויומא דף ס"ו ע"ב, ובספרי פ' ברכה:

פרק ב

הלכה ב

ספרים רבים וכו'. צונו הקב"ה שלא לקרות באותן הספרים וכו' ואפילו להסתכל בדמות הצורה אסור וכו' זה רק בשעה שהם נעבדים אבל בשעה שהם נעזבים מותר כמבואר בירושלמי פרק ג' דע"ז וכן בספריהם ג"כ ולכך רבינו ז"ל קרא בספרי הבלים שלהם כמבואר במ"נ ח"ג. בכסף משנה ומפרש רבינו דהני דיוקנות של עכו"ם הן וכו' בירושלמי פ"ג דע"ז ה"א:

הלכה ד

הא למדת שכל המודה כו'. עיין כריתות דף ז' ע"ב כמ"ש התוס' עי' בירוש' פרק ז' דסנהדרין הי"א ע"ש, ועיין בתוספתא פ"ג דבכורות:

הלכה ה

ואין מקבלים אותם בתשובה וכו'. לא קאי אמומר, ועיין בירושלמי פ"ג דהוריות ע"ש:

ואסור לספר עמהן וכו'. עי' שבת דע"ה ע"א ועי"ז די"ז ע"א ע"ש:

ומחשבה כו'. חולין ד' י"ג ועי' תוס' ע"ז ד' כ"ו ע"ב ומש"כ רבינו בפירוש המשנה חולין שם:

הלכה ז

אין המגדף. עי' יבמות ד' ק"א ע"א שאין בה שותפות ועי' שם בתוספתא וזה הטעם הך דסנהדרין דפ"א ע"ב לקונה ולמקנה דפטור ע"ש:

ואני אומר כו'. עי' שבועות ד' ל"ה ע"א המקלל בכולם ועי' שם ברש"י ועי' בסנהדרין ד' נ"ו שהביא רק הברייתא ולא הביא המשנה אך רבינו ז"ל בפירש המשניות מפרש שם

בענין אחר אך לשיטת רש"י צ"ל כך וכשיטת רבינו בזה דהשם שהוא מגדף לדידן צריך דוקא שם המיוחד ולר"מ כל שמות שאינם נמחקים וכמש"כ רש"י שם בסנהדרין ד' נ"ו ע"א ד"ה ואליבא ורש"י לא חשב שם אדני נראה דס"ל כשיטת רבינו כאן אבל השם שבו מגדף אז לר"מ אף רחום וחנון כן ולרבנן רק שמות שאינם נמחקים ועי' מה שכתבתי בזה בסוף הל' סנהדרין והל' ממרים:

ואני אומר כו'. ראיה לזה מהך דמקשה שם ואימא עד דעביד תרווייהו ועי' שם ד' ס' ע"א שם בן ד' אותיות ור"ל אדני ושם רבה דשם ר"ל לשיטת רבינו שם י':

הלכה ח

ואם היה עדים רבים כו'. ר"ל כך דהנה גבי עדים צריך שיעיד כל אחד ולא שיסכים לחבירו וא"כ צ"ל דאף אני כמוהו זהו כמו שאמר מה שאמר חבירו וכמו דאמר בשבועות ד' כ"ט ע"ב גבי אומר אמן ועי' שם ד' ל"ו ע"א ועי' הוריות דף ג' ע"ב גבי הירכין ובירוש' פ"ג דר"ה גבי עדות החדש ועי' מה שכתב הרי"ף ז"ל בסנהדרין על הך דדף ס"ה מה לעדים זוממין שכן ישנן כו' ע"ש ועי' בנזיר ד' כ"א אך כל זה אם הוא תוכ"ד אבל לאחר כדי דיבור של הראשון אף דחד בחבריה מתפס לא הוי רק כעין יד ועי' בב"מ ד' צ"ח ע"ב גבי שאילה בבעלים ושבת ד' ע"א ע"א. אך כ"ז לדידן דסבירא לן בהך דמכות דף ו' וסנהדרין דף ט' דלא מיקרי כת אחת רק תוכ"ד אך ר"ע לא ס"ל כן עי' בתוס' סנהדרין הנ"ל, והנה במשנה נקט והשלישי אומר אף אני כמוהו א"כ הוי לאחר כ"ד מן הראשון ובכך אמר בגמ' כאן סתמא כר"ע אך אנן דלא ס"ל כר"ע לכך נקט רבינו ואם היו עדים רבים דהיינו סתם רבים ג' צ"ל רק כזה שמעתי דהיינו ה' בתוכ"ד של הראשון ולא כתב אפילו מאה כמו"ש בהל' סנהדרין פי"ב הלכה ג' ע"ש:

[ממהדורא תניינא: **נגמר הדין כו' והוא אומר. עיי'** בכסף משנה דרבינו לא ס"ל כשיטת הירושלמי רק דמוכרח לומר הלשון כמו שאמר המגדף, ומפרש דזה הוא כוונת הגמרא בסנהדרי' דס"ה שאני מגדף הואיל וישנו בלב עי"ש ור"ל דחזינן דהעד צריך לומר הלשון שאמר המגדף ולא איכפת לן, ועל כרחך כן. ועי' ירושלמי מגילה פ"ד דמבואר שם דאם המתורגמן אומר דבר ששמע הרב מפי אביו של המתורגמן צריך המתורגמן להזכיר שם כמו שאמר הרב אף דאסור להזכיר שם אביו ובירושלמי נזיר פ"ב מבואר שם, דהיכי דאחד מספר מה שאמר האחר אף שאמר בלשון הרני נזיר לא הוי השני נזיר אף שאומר בלשון נזירות ואם לא אמר הראשון כלום הוי נזיר ועי' ברכו' די"ג ע"א גבי אברם נביא הוא דמסדר חזינן דלא איכפת לן אם אומר הלשון אף שכעת אסור לאמר כן, אך נ"מ גבי מגדף אם הזימו את העדים א"כ הוי העד כמו שהוא בעצמו גידף ועי' במאי דפליגי

במגילה די"ח ע"א הגמרא שלנו והירושלמי אם היכי דמתרגם לשון הכתוב אם זה הוי כמו קריאה אחרת או לא דהירושלמי ס"ל דהוי כמו עצם וגמרא דידן ס"ל דהווי כמו בעל פה, ובמה שכתב רבינו בפי' המשניות בסו' מעש"ש דקריאה דוידוי מעשר הי' קורא הפרשה בלשונה כמו שניתנה ע"י נביא, ואף דהא מבואר בסוטה ל"ב ע"ב דהיה מתרגם, אך כיון שאומר התרגום על כל תיבה ותיב' הוי כמו זה הלשון בעצמו, ועי' בתוספ' סוכה דנ"ג ע"א ד"ה אם אני ותוספ' מנחות דל"ב ע"ב ד"ה כתבה, מה שהקשה על רש"י דפי' שם דילפינן כתיבה מגט דכתוב שם ספר דהרי בגט יש כמה חסירות ויתירות ע"ש, אך באמת מה דמבו' בגיטין דכ"א ע"ב דגבי גט סופר לספיר' דברי' רצ"ל כך, דבכל מקום יש חסירות ויתירות בכתיבה וחסירו' ויתירות בלשון, אבל בגט צריך לכתוב כמו שמדברים לא דקדוק הכתב דהגט הוא בגדר לשון הבעל ונ"מ ג"כ להך מחלוקת דכתובות דכ"ד ע"ב אם מעלין בשטרות ליוחסין עי"ש דפליגי אם העדים החותמים על זה מעידים שפלוני הוא כהן, או רק שמספרים שהאיש הנקרא כך לוה כך וגבי גט לכולי עלמא זה רק בגדר ספור דלא כמה שכתב התוספות גיטין דף פ' ע"א. דהרי מבואר בירושלמי גיטין פ"ד ופ"ט דגבי גט אם יש שם ענין אחר אפילו כל שהוא פוסל כמ"ש לעיל, א"כ על כרחך מה שנכתב בגט שהוא כהן זה רק סיפור דברים שקורין אותו כך ולא שהעדים מעידין עליו שהוא כהן, וכן גם בשם אביו רק שכך נקרא, ונ"מ ג"כ אם נצרך לכתוב בגט גם שם האב לשם גט, ובאמת נ"מ בין שם אבי הבעל לשם אבי האשה דגבי אבי האשה לא שייך זה להשם ממש ואין צריך לשמה מה שאין כן בשם אבי הבעל דהוי כמו שם ארוך וע' בזבחים ד"ז ע"א תודה ששחטו לשם תודת חבירו עיי"ש בתוספו' דהוי גדר שנוי קודש דכך שמה, ועיי' מנחו' ד"ג ע"ב גבי מנחת מחבת ובזבחי' דכ"ב וכמה מקומות גבי מי כיור דהוי בגדר שם לואי ובחולין דס"ב ובהך דב"ב ד"ל גבי ארעא דבר סיסן ובבכורו' דנ"ו גבי הנודר ממי פרת אם רצה לומר על המציאות או שכך שמם ובאמת פליגי כה"ג בתוספתא דתרומו' פ"ד גבי היה עומד בשנת מעשר עני ואמר הרי זה מעש"ש דת"ק ס"ל דלא עשה כלום ור"י ס"ל דאם נתכוין לשם שני דהיינו לשם מציאות שהוא שני דבריו קיימים ואם למה שקורין כך לא עשה כלום וכה"ג פליגי ג"כ ר"ט ור"ע בירושלמי דסוכה פ"ג גבי כפות תמרים אם ר"ל כפות מתמרים א"כ צריך דווקא שיהיו הלולב ניטל מדקל הנושא פירות או כך שמם א"כ יהיו הנ"מ גבי גט אם צריך שיכתוב גם זה לשמם וזה הנ"מ בין של האיש ובין של האשה ולכך בגיטי' דפ"ה ע"ב גבי אתקי' רבא בגיטא נקט רק גבי בעל שם האב -עי' יבמות דקט"ו וקט"ז- ולא באשה ועי"ש דל"ה ע"א וכן יהיו הנ"מ גבי כהן שנשא גרושה ויש לו בנים דהוו חללים איך כותבים עליהם בגט, עי' ערוכין

דל"ג ע"ב גבי לוי ממזר וגיטין דנ"ט ע"ב דאין שם לוי עליו וביבמות דע"ד ע"ב דלא מקרי זרעה דאהרו' אך הריטב"א ז"ל כתב בהך דנדרים דל"א דבלשון ב"א חלל נקרא בשם כהן עי"ש, ובאמת לפי זה קשה איך ס"ל בכתובות שם דמעלי' משטרות ליוחסי' שמא הוא חלל ועי' תוספו' ב"ב דקמ"א ובנדרי' דנ"ו ובירושלמי שם אם גבי מכר הוי ג"כ כלשון ב"א כמו גבי נדר עי"ש, ובאמת לכך דייק הרשב"ם ז"ל ב"ב דקע"ב דאם הי' כהן כתב דיכתוב בשטר פלוני הכהן וגבי שאר סמני' כתב פלוני ב"פ עי"ש משום דנ"מ אם הוא חלל. עכ"פ גם בוידוי מעשר אף דנקראי' בכל לשון מ"מ צריך דווקא גדר תרגום וגבי מקרא ביכורי' זה הוי גדר קריאת פרשה וצריך דווק' שיקרא בס"ת ובלה"ק ועי' בירושלמי בכורים פ"ג דכל מקום שנאמר עניה הוי מפי אחר וכן בירושלמי סוטה פ"ח גבי פרש' משוח מלחמה דאף דגם היא רק בלה"ק מ"מ לפי פי' רבינו שם במה שאמר כהן מדבר וכהן משמיע ר"ל שכהן אחר משמיע והכהן השני הי' משמיע בכל לשון עי"ש, וכבר כתבתי בזה במ"א מה דמבו' בסוטה דל"ב ע"ב דפרשת ביכורים קוראים בקול רם ר"ל כמו קריאת פרש' בס"ת, ולכך יש שם מתורגמן והוא לא מתרגם בלבד רק הוא דורשה עי' פסחי' דקט"ז ובתוספ' סוטה, ובספרי פרש' תבוא, וכבר כתבתי בזה גבי הך דמגיל' כ"ה גבי ברכת כהנים נקראי' ולא מיתורגמי' דאין רצ"ל בשעת קרה"ת רק דרצ"ל בשעה שהם מברכים בר"כ אם זה הוי בגדר פרשה או רק בגדר ברכה, ולכך הגירסא בירושלמי ותוספתא דברכת כהנים לא ניקרא ורצ"ל דאין זה קריאה רק ברכה, והוא בשעת הדוכן, ובאמת זה נ"מ בין מקד' למדינה דבמקדש הוי קריאת פרשה כמו פרשת כה"ג משא"כ במדינה, ובאמת בגמר' דמגילה דכ"ד ע"ב אמר שם ר"י דרק סומא בעין אחת אם הוא דש בעירו נושא את כפיו אבל סומא בשתי עיניו לא ישא כפיו וכן מוכח לגיר' הרי"ף ז"ל שם משום דהוי קריאת פרשה, ובזה סומא לא כמו שכ' הרי"ף ז"ל שם ובתוספ' סוטה דל"ט דדברי' שבכתב אי אתה רשאי כו' וכבר כתבתי בזה שיש ג' מיני נשיאת כפים אם בגדר עבודה או בגדר מצ"ע או בגדר ברכה, ובמקדש הי' ב"פ נשיאת כפים עי' תוספ' ברכות די"א ע"ב וסוטה דל"ח ובתוספת' דסוטה פ"ז דגם כהנים שאינם מן המשמר נושאים כפיהם במקדש וזה רצ"ל הך דתענית דכ"ז ולקמן אבאר זה, עכ"פ אין בזה חשש מה שאומר הלשון שאמר המגדף והעד השני שאמר אף אני כו' הוי כמו שגם הוא אמר זה הלשון, וכבר כתבתי בזה בהך דשבועות דכ"ט ע"ב גבי כל העונה אמן כמוציא שבועה מפיו כו' ושם דל"ו ע"א גבי אמן בו שבועה עי"ש ברש"י ובדברי הר"ן רפ"א דנדרים, אך באמת דברי ר"ת נכונים דבאמת עי' בדברי רבינו בה' שבועות פ"ב הל' א' דלאו דווקא אמן רק ה"ה הן ג"כ הוי קבלת שבועה ועי' הוריות ד"ג ע"ב דהרכין הוי כמו שגם הוא

הורה ובגבי התראה מבואר בסנהדרין דפ"א ע"ב דהרכנה לא מהני לקבלת התראה ע"ש ובירו' ר"ה פ"ג מבו' שם גבי עדים שאמרו שב"ד קידשו החודש די בהרכנה ולמה גבי התראה לא מהני זה, ועי' סנהדרין דפ"ו ע"ב דרמיזא בדיני נפשות לא מהני ע"ש בתוספ' וכתובות דל"ג, ועי' גיטין ד"ע ע"ב גבי נשתתק והרכין בראשו דמהני וגבי שחט בו שנים כו' דמהני רמיזא וכת' התוס' דרק אם אמרו לו נכתוב גט והוא הרכין בראשו אז מהני וע"ש דע"א ובירושל' שם דהרכנה הוי כמו שמיעת הקול ועי' שבועו' דל"ה ע"א גבי שבועות העדות דצריך ליחד העדים עי"ש בגירסת הרי"ף אם מהני היכי דמראה עליהם באצבע ומבואר שם דלא מהני ובהך דבכורו' דנ"ט ע"א גבי עשירי מבואר שם דאף אם צריך להוציא בפה כשהראה עליו באצבע מהני עי"ש. ועי' ע"ז דס"ה ע"א גבי הך דבר שישך דרבא ענה אמן ופעל וכמש"כ רבינו בהל' שבועו' שם דאף אם השביעו עכו"ם או קטן ועי' סנהדרי' דקי"ב ע"א דזה גרע היכי דהודח על ידי מי שאינו יכול להדיח ממודח מעצמו עי"ש, אך אפשר לחלק דהיכי דאינו יכול לדבר אז הוי גם רמיזא והרכנה בגדר קול, וזהו קול שלו, עי' בר"ן נדרים דכ"ח גבי דברים שבלב היכא דאנוס וזה ג"כ שיטת רש"י דס"ל בכמה מקומות דתרומה באה דווקא בפה והקשה עליו התו' גיטין דל"א מהך דתרומת אילם הוי תרומה עי"ש, אך י"ל דכיון דאינו יכול לדבר זה הוי דיבור שלו או י"ל דשם איירי שהפריש התרומה ואז די במחשבה אבל במחשבה בעלמא בנותן עיניו י"ל דלא מהני עי"ש בתוספות ובמנחו' דנ"ד ע"ב וכמה מקומות ואפשר דגבי אלם אם עבר עבירה שיש בה מיתת בי"ד והתרו בו וקבל התראה בהרכנה די וכבר כתבתי כה"ג בהך דקדושי' דמ"ה ע"ב דדי בגלה דעתו דניחה ליה גבי שליחות אף דמבואר בדברי רבינו בפי' המשניו' ספ"ט דפסחי' דצ"ח ע"ב דלא מהני רמיזא לגבי שליחות לקרבן פסח עי"ש ובהל' ק"פ רק משום דכיון דלא חציף לעשות לאב שליח די בזה ועי' ב"ב דע"א גבי מתנה כה"ג אך באמת כך דכבר כתבתי לעי' דיש בזה כמה מחלוקות אם המציאות נחלקה לפרטים או הפרטים נכללים בהכלל עי' שבת דפ"ג גבי נדה אינה לאברים לפי' רש"י ותוספו' כריתות די"ג ע"א ועי' חולי' דקכ"ט ע"א גבי כששימש מעשה עץ שימש ובפלוגתא דתנאים במס' נגעים פי"ג משנה ג' גבי אבני בית המנוגע אם מטמאי' בכל שהוא או בכזית אם זה הוי בגדר פרט בדבר חדש מן הבית והוי כמו אבר דאין לו שיעור או כיון דזה נעשה מדברים מפורדים אין עליו שם הרכבה מזגיית רק הרכבה שכוניית זה ס"ל לת"ק ור' אלעזר חסמא ס"ל דכיון דהגורם להטומאה הוא רק צורת הבית בן ד' כתלים זה הוי כמו הרכבה מזגיית וחלקים ממנו הם חלקים חדשים והוי בגדר אבר ולכך מטמא בכל שהוא, ועי' בתוספתא שבת פ"ט דהמוציא מאבני בית מנוגע בשבת חייב

בכל שהוא, ועי' בגמרא שלנו שבת דצ"ה דמגבן חייב משום בונה ובירושלמי שם מבואר דחיי' משום לש ועי' רש"י שבת דקל"ד ע"א כתב ג"כ דמגבן הוי כלש ע"ש ובמה פליגי דהגמרא שלנו ס"ל דהמגבן לא הווי פנים חדשות רק בגדר הרכבה שכונייתי [השמטה במה שכתבתי גבי בית מנוגע גבי צידו א' סלע, ואף דהא מבואר בתוספ' דנגעים הובא בר"ש פי"ב ה"ו ופי"ג הי"ד דג' אצבעות קרקע נוטל עם בית המנוגע זה בטל להבית ועי' בנזיר דף ס"ה ע"א גבי תבוסה ואהלות פט"ז בר"ש גבי בית הפרס. ע"כ השמטה].

ועי' בהל' טומאת אוכלי' פ"ט הל' א' והל' ב' דיש חילוק בין חלב שנקפא לשמן שנקפא ועי"ש בפ"א הל' י"ט והל' כ' וגבי טומאה ואם נטמא כשהוא משקה ונקרש ואחר כך חזר ונימוח הוי תחילה. עכ"פ חזינן דזה לא הוי כמו פנים חדשות בעצם רק בגדר שכוניות ועי' פסחי' דל"ג ע"ב טומאה שבהם להיכן הלכה ואף דגבי מים שאובים מבואר שם בתוספתא דטהרות דאם הגלידו ואח"כ נמוחו נתבטל מעליהם שם שאובים וכשרים למקוה והטומאה לא נתבטלה מהם ולמה וצ"ל דהטומאה היא בעצם והעצם אי אפשר להשתנות עי' תוספו' מנחו' דכ"ב ע"ב, ואף דגבי מים יש להם טהרה בזריעה כמבואר פסחי' דל"ד ע"ב וביצה די"ז ובכורות דכ"ב וכמה מקומו' בש"ס כבר כתבתי בזה במקום אחר דזה הווי בגדר ביטול וטהרה עיי' בר"ש במס' טבול יום פ"ב משנה ב' ובתו"כ פרש' שמיני פרש' ט' פי"א ולכך גבי מי החג לא מהני זה אבל שאובי' דהפסול בהם הוא רק בגדר סיבה וע"י מעשי בני אדם אז לאחר שנשתנו וחזרו לכמה שהיו נפקע מהם הפסול, אבל גבי עיסה הנעשית מקמח ומים ומלח עי' ביצה דל"ח ע"ב דזה נעשית מין אחר ופנים חדשות לגמרי, ועי' בהך דב"ק דצ"ד דאמר שם דר' ישמעאל ות"ק גבי פיאה אם עשו מהתבואה עיסה אם חייב ליתן פיאה זה תליא בשינוי קונה ועי"ש בתוספות מהך דתמורה ד"ו דתלוי שם בהך אם עביד מהני ועי"ש אך באמת ר"ל כך, דנפקא מינה בין אם כבר קרא שם פיאה ובין אם עדיין לא קרא דהא יש לומר דעיסה אין עליה שם תבואה כלל כיון דהיא דבר חדש ועי' בהך דכריתות ד"ד ע"א גבי לחם קלי וכרמל דיש עליו ג' לאוין ובלא זה הוי אמינא דאין הלחם כלל גדר חדש דאין עליה שם התבואה כלל דזה ודאי אם נשרפה התבואה אף לאחר שקרא שם פיאה אין צריך ליתן האפר לעניים דאין זה המציאות כלל ומה מהני בזה שיתן וכן נ"מ גבי ראשית הגז שם דצבעו פטור ג"כ מחמת שינוי ועי"ש בחולין דקל"ז ע"ב בתוספו' בשם רש"י דהוי בגדר מזיק מתנות כהונה כו' אך באמת איך יה' אם נצבע מאליו כגון דצבעו קופא כמבוא' ב"ק דק"א אם ר"ל מחמת שהוא עשה השנוי בגדר קנין עי' רש"י ב"ק דף ס"ו ע"ב ותוספות שם דף ס"ט ע"א או שזה דבר חדש ואין זה גיזה כלל וכן גבי עיסה או אם אפה פת מזה, י"ל

דאין זה המציאות כלל אך מ"מ אם כבר קרא שם נוכל לומר דמ"מ יש עליו חיוב ליתן מחמת העבר ועיי' בירו' מעש"ש פ"ה דזה לכו"ע גבי זמן הביעור דפת צריך לבער וכן ס"ל לרבינו בפ"א מהל' מתנות עניים גבי פיאה ג"כ כן, אך באמת מדברי הגמר' בכמ' מקומו' לא משמע כן, ועי' בכור' די"א ע"ב דמבואר שם דאם פדה הפטר חמור בשה ומתה השה אצל הבעלים צריך ליתנה לכהן, וע"ש די"ב ע"ב דשם נקט במשנה שאין כאן לכהן כלום ולכאורה אינו מובן הא הנבילה צריך ליתנה לכהן, אבל באמת נראה דיש נ"מ בין היכי דפדה בשה דאז הוי הפקעה והשה לדידן הוא נתינה בפני עצמה ולכך די אף בכל שהוא כמבואר שם די"א ואז השה צריך ליתנו תיכף לכהן ולכך אם מת צריך ליתן הנבלה לכהן אבל היכי דפדה בשארי דברים דצריך אז לפדות אותו בשויה אז הוי זה רק הפקעת דין של האיסור דפטר חמור ואין צריך ליתן לכהן רק כפי הדמים שהי' הפטר חמור שוה בזמן שהי' ל' יום אף דהפדיון צריך שיפדה כמו שהי' שוה בזמן הפדיון וזה כונת רבינו בהלכות בכורים פי"ב הל' י"א עי"ש, דנקט נותן דמיו לכהן ולכך אז אם פדה בבע"ח כמו עגל ומת אז אין צריך ליתן הנבלה לכהן והוי כמו הך דמבואר בחולין דקל"ו ע"ב דטריפה פטורה מן המתנות עי"ש אף דבאמת לא דמי דשם עדיין לא חל כלל גדר מתנות על זה, אבל כאן כבר חל. ומ"מ זה רק במתה דהוי רק גדר שינוי ולא פנים חדשות וכמבואר ב"ק דל"ג ע"ב זיקא בעלמא דשקלי מינך, אבל היכי דנשרף ודאי אין צריך ליתן האפר לכהן, וזה הוא ג"כ כונת בעל המאור ז"ל ב"מ פ"ד בהך דמ"ז ע"ב וכן היא שיטת רש"י שם דכל היכי דבעי שיחזור בו או יבטל מכאן ולהבא לא שייך זה רק על דבר שישנו ולא על דבר שאינו וכן הך דשבועות דכ"ח גבי אכלו כולו אין נשאלין, וכה"ג כתב הרב המגיד ז"ל בהלכות גירושין פי"א הל' י"ז גבי מיאון דמיאון לא שייך רק אם יש על מה לחול המיאון עי"ש ועי' תוספו' יבמו' דק"ח ע"ב בהך פלוגתא דאם יכולה למאן על נישואי' הראשוני' היכי דע"י זה היא שניה וכתוב שם דהיכי דערוה גמורה ודאי אינה יכולה למאן אבל באמת איפכא דערוה גמורה אם נעשית זה ע"י הקדושין הראשוני' הוי כמו שעדיין הקדושין קיימין ועיי' ניטין דפ"ג ע"ב ותוספו' ד"ה מה קודמי דהקשו שם דהרי לא דמי דאחר הויה ראשונה אסורה בקרובי' עי"ש ובאמת בירושלמי אמר שם כן דגט מתיר רק מחצה ר"ל דהקרובי' נשארו באיסור לעולם ובזה פליגי אם מה דהקרובי' אסורי' הוי זה גדר דין או דעדיין שארותו קיים וראי' דהרי אחותה לאחר גירושין חייבת ולאחר מיתה מותרת וכן חמותו לאחר מיתה לשיטת רש"י סנהדרי' דע"ו רק איסור ולהתוספו' יבמות דצ"ד וצ"ח רק כרת לא שריפה מחמת דהשאירות נפסקה אבל בגט עדיין לענין זה לא פקעה השארות, עכ"פ חזינן די"ל דעדיין נקרא מקצת אישות

על זה ולכך קיי"ל דאם בא עליה לאחר גירושין אף סתם הויא אשת איש גמורה ואין צריך לפרש לשם קידושין ובנתיחדה הוי רק ספק קידושין כמש"כ רבינו בהל' גירושין פ"י ועל כרחך משום דעדיין שמו עלי' אף דעל כרחך הוי כריתות דזה רק גדר דין וגזירת הכתוב כמ"ש רש"י כתובות ד"ג ע"א ועי' רש"י קידושין ד"ט ע"ב דשני דברים עושי' הגט, א' הפטור וגם גדר קנין שמקנה אות' לעצמה וזה המציאות הוא מצדו ולא גזיר' הכתו' ולכך נקר' גדר מקנ' וזה נ"מ בין ארוסה לנשוא' דאירוסין הוי גזיר' הכתו' הקנין וכן הפטור, ונישואי' הוי גדר קנין גמור, והגירושין הוי גם כן גדר קנין ולכך בבן נח אירוסין ליכא ורק גדר קנין נישואין וע' רש"י יבמות דמ"ה ודס"ח ע"ב עי"ש ולכך הדין דהן הן עדי יחוד רק בנישואין ולא באירוסין ואף דביאה מבו' בגיטין דפ"א דגם מן האירוסין שם הוי בגדר עסוקין באותו ענין דקידושין ד"ו ע"ש, עכ"פ גדרי הקרובים דאסורי' אף לאחר גירושין י"ל דזה נובע מגדרי האישות לא רק גזירת הכתו' וא"כ שייך גדר מיאון אז דעדיין ישנו להמציאו' בעול' מה שאין כן בשני' דהוי רק תקנת חכמים ועל האדם לא על הדבר כמו שכתבתי בזה במ"א אין על מה לחול המיאון ובמ"א אבאר זה, ועי' בתוספת' מעש"ש פ"ב ופ"ג דאין פדיון מעש"ש חל על דבר שאין בו ממש כמו טעם וכמו אם עשה מדינרי זהב של מעש"ש כלים אין לו פדיון דהוא פנים חדשות ועי' רש"י נדרים ע"ט ע"א בד"ה ואין נשאלין דלא מהני שאלה היכא דהנדר קצת מופר, וכה"ג מבוא' בירו' ע"ז פ"ג דלא מהני ביטול לע"ז שנשבר ע' ע"ז מ"ט ולא כרמב"ן ז"ל בב"מ ועיי' בטהרות פ"ד משנה י' וברא"ש שם גבי עיסה שנעשית ממים שספק טמאי' דפליגי בזה אם זה הווי כטומאת עצמן או כמו לטמא אחרי' מחמת דנעשה כמו פנים חדשות. עכ"פ פליגי בזה אם מגבן הוי בונה כמו הרכבה שכונית או לש וכמו הרכבה מזגיית, וזה ר"ל ג"כ הך דמבואר בתוספת' המובא בתוס' זבחים דק"ה, ועי' ירושל' חלה פ"ב ה"א גבי אם לשה במי פירו' אם הוו חיבור עי"ש ובכ"מ וזהו משום דע"י מי פירות לא נעשה הרכבה מזגיית, והוי רק כמו חיבורו ע"י אדם דלא הוי חיבו' כמבו' באהלו' פ"ב ובניד' כ"ז ע"ב ותו' נזיר ד"נ ע"ב וע' בדברי רבינו בהל' עירכין פ"ו הל' ל' דמשכיר בית לחברו והקדישו ודר בו מעל השוכר, וכבר הקשו על זה דהרי רבינו בהל' מעילה סבירא ליה דרק בשהקדישו ואחר כך בנה אז מעל, דבלא זה הוי מחובר ואין בו מעילה, אך כך דיש בהבית שני גדרים עצם דהיינו אבנים ועצים ועפר זה הוי בגדר תלושה ולבני בעלמא עיי' ב"ב דנ"ג ע"ב דבלא דלתות אין עליו שם בית לקנין ור"ל דצורת הבית הוא נשלם בהדלתות והצורה יש עליו שם מחובר דזה נעשית רק לאחר שבנה בית ולכך ס"ל לרבינו ז"ל לקמן בהל' מזוזה דבית בלא דלתות פטור מן המזוזה דאין עליו שם בית מחובר והוא ס"ל ג"כ דבית שבספינה

ג"כ פטור מן המזוזה עכ"פ כך, צורת הבית יש עליו גדר מחובר והעצמים הנפרדים מן הבית הם תלושים והנה גבי משכיר בית לחבירו אז צורת הבית היא קנויה להשוכר רק העצמים הנפרדים של הבית הם של המשכיר. ובאמת זה תליא בהך דבבא מציעא דף ע"ט ע"א בפלוגתא דרב ושמואל אי מכלינן קרנא עיין שם ובהך דכתובות דף ע"ט ע"ב גבי והו' אוכל פירו' אם צריך שישייר לאשה מן הקרן וא"כ אמרינן כשהקדיש כונתו על העצמים הנפרדים והם הוו תלושים ולכך חל ההקדש עליהם, אבל בסתם מקדיש בית אז י"ל דכונתו על הצורה וזה הוי מחובר ולכך לא מעל ובזה ג"כ פליגי תנאי דמסכת נגעים שכתבתי לעיל אם אבניו מטמאים בכל שהוא או בכזית וכמו שכתבתי דס"ל דזה הוי פנים חדשות ועיי' ברש"י ב"מ דקט"ז ע"ב גבי הבית והעלייה דמשמע שם דס"ל דאף אם זה יש לו חלק גדול בהבית וזה יש לו חלק קטן אם נפל האבנים הם שלהם למחצה וכבר עמדו על זה רק דס"ל דזה הוי כפנים חדשות הבאו מהבית, וזה תליא בהך דכתובות דצ"ג גבי שור לטביחה אם יחלוקו עי"ש. ועי' פסחים דכ"ז ע"ב במה דאמר שם חלב של שור הנסקל יוכיח שהוא בכרת כו' ולכאורה הוא תמוה דמה שייכא להדי הדדי הא הכרת דשם הוא בשביל החלב והאיסור הנאה הוא משום דשור הנסקל דכולו אסור בהנאה מה שאין כן חמץ האיסור חמץ שבו הוא גורם להכרת ולאיסור ההנאה ועל כרחך צ"ל דסבירא להו דהאיסור על כל פרט ופרט ולא בגדר כלל, א"כ חלב של שור הנסקל הוא מציאות פרטית בפני עצמו ויש בו איסור כרת ואיסור הנאה ועיי' זבחי' ד"ע ע"ב דמצריך שם קרא בפני עצמו לחלב שור הנסקל שלא יטמא חזינן ג"כ דהאיסור הנאה חל על חלב של שור הנסקל בגדר פרט, דאל"כ למה לי קרא על זה, ועי' במש"כ רבינו בס' המורה ח"א אם צורת הדבר הוא בשביל האיכות או בשביל הכמות ע"ש, אך באמת נ"מ בין דבר דהצורה הוא עצם הדבר כמו בצבע אזי הוי זה איכותו, אבל אם רק סיבה הכרחית אזי שייך רק לכמות, וזה מבואר בירוש' ערלה הנ"מ בגבי צבע של ערלה שנתערב בצבע של חולין אין שני מיני צבעים מצטרפים להעלותו אף למ"ד דגבי תרומה מצטרף שחורים ולבני ועי' ג"כ חולין קל"ז ע"ב מחלוקת ב"ש וב"ה גבי תרומה אם תורמים מזה על זה ועיי' בהך דמכות ד"ח ע"ב במה דאמר שם דלר' שמעון דס"ל דחנק חמור מהרג בהורג את אביו בשוגג אינו גולה והוא אינו מובן לכאורה דהחיוב חנק הוא מטעם חבורה שעשה באביו ומה ענין זה לגדר הריגה דשייך בכל אדם ועל זה חל חיוב הגלות ומה שייכי להדי הדדי, דנימא דלא ניתנה שגיגתו לכפרה באם אחד הרג את אביו בשוגג וגלה לערי מקלט ובא גואל הדם והרגו יהי' פטור גואל הדם, ואמאי על חיוב דחבורה שעשה באביו בשוגג על זה לא שייך דין דגואל הדם ועל חיוב הריגה ששייכה בכל אדם בזה ומועיל

לו הגלות ועיי' בירושלמי ב"ק פ"ד מחלוקת שם אם יש ניזקין בכולו ר"ל אם בהכלל יש ג"כ גדר פרטים ועיי' חולי' דק"ב ע"ב אם אכל עוף כולו אם שייך בו גדר אבר מן החי וזה ג"כ תליא בזה אם הכלל נחלק לפרטים או מפרטים נעשה כלל ובהך דחולין ד"ע אם אזלינן בתר רוב אבר או רוב עובר ובזבחים דק"ה ע"ש, ועי' ברש"י קדושי' דכ"ד ע"א בהך דהכל מודים לענין לשון לגבי טבילה דטמון הוא שכתב רש"י דאינו יכול להוציא כל הלשון וטבילה למקצת לא אשכחן והוא אינו מובן כי הטבילה אינה לאברים ומה שייך בזה כל הלשון ועי' במה דפליגי רבינו והגאונים בפ"ב מהל' מקואות הל' ט"ו אם שער הראש והגוף הם שני דברים לענין טבילה או מציאות בפ"ע ובהך דגיטי' דט"ו ע"ב גבי ידים אם הן טהורות לחצאין ובתוספתא דחגיגה פ"ג דהמטביל הידים לקודש צריך להטבילן בבת אחת דוקא דהוי כמו מציאות אחת ועי"ש בבעל המאור ובהשגות הראב"ד ובסוכה דט"ז גבי מטה אם מטהרת דוקא חבילה או אברים עי"ש ברש"י ותוספו', ושבת דנ"ח וכמה מקומות בזה ועי' בזבחים דק"ח ע"ב גבי העלאת חוץ ע"ש פלוגתא, ובהך מחלוקת דב"ש וב"ה בעדיות ספ"ד אם אדם הוי כמות או מחובר מפרטים, וסוכה דכ"א ע"ב בזה ובהך דפסחים דף ע"ד וירושלמי שם גבי מקולס עיין שם וכן בהך מחלוקת דזבחים די"ט ע"ב גבי קדוש ידים ורגלים אם צריך דוקא בבת אחת או בזה אחר זה והיא נ"מ ג"כ להיפך למה דקי"ל דמן התורה הוה דוקא רוב בחציצה כה"ג גבי קדוש ידים אם צריך רוב דוקא מהידים והרגלים אז חוצץ או מכל אחד בפ"ע ג"כ חוצץ וכן נ"מ למה דקי"ל בהוריו' ד"ד גבי העלם דבר דכל שבט ושבט צריך להביא פר בפ"ע או פר ושעיר בע"ז אם זה דוקא שיביאו כולם או כל א' וא' לעצמו ועי' בדברי רבינו בהל' שגגות פי"ב הל' א' מוכח שם מלשונו דגבי ע"ז צריך דוקא שיביאו כל השבטים ובשאר דברי' כל שבט בפ"ע ועיי' בספרי פרש' שלח מבואר שם בגבי ע"ז כפרת שבט א' מעכבת על כולם ובשאר דברים משמע דלא ואפשר דזה תליא במחלוקת דר' יהודה ורבנן אם קרבן צבור חלוק עי' מנחו' דט"ו ובאמת לכאורה קשה במה דאמרינן בזבחים דף ד' דגבי קרבן צבור לא שייך שינוי בעלים ואמאי הא פר העלם זה דבר של צבו' נקרא ג"כ קרבן צבור בכמה מקומו' ואם שחט הפר של שבט שמעון לשם שבט אחר יהי' נפסל בגדר שינוי בעלים ועי' בהך פלוגתא דהוריו' ד"ג ע"ב ובירושלמי שם אם מתרומת הלשכה הוא בא או כל שבט ושבט נותן משלו ואם נימא דהוא מתרומת הלשכה שוב לא יהי' הקרבן של זה השבט רק בגדר תואר ולא מגדר עצם ולא שייך בזה שינוי בעלים ועי' בהך מחלוקת דזבחים שם אם יש שינוי בעלים לאחר מיתה ועי' בפסחים דס"א ברש"י ותוספות שם אם רצה לומר שם המת או היורש עי' סוטה דכ"ג ע"א בתוספות והך דקי"ל דיורש סומך

וממיר חזינן דגבי שינוי בעלים צריך דוקא שיהי' עצם הקרבן שלהם ולא התואר וכן יהי' נ"מ לשיטת רבינו דס"ל דאם המיר בקרבן צבור או א' מהשותפים אף דלא הוי תמורה מ"מ לוקה איך הדין אם המיר א' משבט זה בקרבן של שבט חבירו אם לוקה עכ"פ, ונראה דבקרבן ע"ז כיון דקי"ל דמעכבי' זה את זה יהי' לוקה אם המיר ובשאר קרבנות של העלם דבר לא, ובזה י"ל כונת המכילתא פרש' יתרו גבי בנין המזבח שבנה קודם מתן תורה אם היו י"ב אבנים או כל מזבח הי' מי"ב אבנים ור"ל דגם דשבט א' הוא קהל בפני עצמו מ"מ מעכבי' זה את זה עכ"פ יש חילוק בין ע"ז דמפי הגבורה שמעו כולם הוי אז ישראל בגדר הרכבה מזגיית אף דכל שבט ושבט הי' מציאות בפני עצמו ומעכבי' זה את זה מה שאין כן בשאר מצות, וזה החלוק ג"כ דגבי אבנים של חשן דהוא מכפר על דין כמבואר בזבחי' דפ"ח ע"ב הי' לכל שבט אבן בפ"ע מה שאין כן באפוד דמכפר על ע"ז כמבואר שם היו כל השבטים ביחד עי' סוטה דל"ו וירושלמי שם, ובדרוש הארכתי. ועי' במה דפליגי רבינו ורש"י בהך דזבחים דט"ו ע"א גבי הי' מזה ונקטעה ידו של המזה עד שלא הגיע כו' אם דוקא יד או אף אם אבר אחר משום בעל מום דרש"י כתב שם משום בעל מום ורבינו כתב רק לשון הגמ' ידו של המזה ור"ל דלאחר שיצתה הזאה מידו שוב אין שם זה הכהן הפרטי על הזאה רק כלל עי' שבת דק"ב ע"ב גבי ב' אמות בשוגג כו' וכתובו' דל"א כיון דאי אפשר לאהדורי וגם י"ל דאז לא מהני מחשבת פגול וזה ר"ל הגמרא דמעילה ד"ז ע"א גבי חישב לנשפכין ועי' תוספו' זבחים ד"י גבי זרק לגמור הזריקה חוץ לזמנו ור"ל שתבוא הזריקה על המזבח בלילה. ובהל' פסולי המוקדשי' אבאר בזה ור"ל בזמן שהכח הוא נפרד ממנו אם הדבר הוי כח של זה הפרט או כללי וכן נ"מ אם אז מת בעל הקרבן אם מהני או לא עי' חולין דפ"ז ע"א גבי כסוי הדם במה ששפך כו' ע"ש ברש"י ולכאורה הא שחיטה רק בעי כחו ע' ד' י"ב וד' ל"א ותוס' סנהדרין דע"ז ומה נ"מ (במה) [בזה], אך נ"מ דאם רק כחו הוי זה כלל לא של זה, ואם יד הוה פרט של זה, ובזה א"ש דבגמ' שם תחילה מביא ברייתא מי ששחט יכסה כו' ואח"כ מי ששפך הוא יכסנו, ונ"מ כך ע' ברש"י שם דפ"ו גבי חש"ו ששחטו ואחרים רואים כ' רש"י דאותן אחרים חייב לכסות מחמת דהוי כמו ראהו אחר, אף דהשחיטה נכשרת ע"י, מכמ"ק הוי רק בגדר אחרים ויכול אחר לכסות, אך נ"מ דבת"כ פ' אחרי מבוא' דאין צריך להקפיד ע"ז, ונ"מ היכא דהשוחט כיסה מקצת למ"ד כל דמו יוכל האחר לכסות השאר וכן נ"מ במה דמבו' בתוספת' שם דגם ביו"ט יוכל אחר לכסות, ובירוש' ביצה פ"א אמר דלכך דחה יו"ט כיון שהתחיל אומרים לו מרוק, וזה נ"מ אם אחר מכסה, וכן נ"מ בהך דמנחות דע"ב וכ"מ גבי דחתה שחיטה כו' אם גם באחר כן, וזה נ"מ בין ל' מי

ששחט דזה שייך גם על אחרים הרואים את החש"ו דהשחיטה נכשרת על ידם ושם נקט יכסה לא כל הדם ולהלן נקט שם מי ששפך יכסנו ור"ל הכל, וכבר כתבתי בזה אם עיקר המצוה שיהא מכוסה או שלא יהא מגולה, ונ"מ גבי שחיטת קדשים אם שם די בכחו בלבד, עי' תוס' זבחים כ"ה ע"א ודמ"ו ע"א וחולין די"ג, וע' בתוספת' קרבנות ובמס' פרה דשחיטת פרה אדומה הוא בימין ע"ש, ועי' זבחי' דל"ח ע"ב ובמה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בסוף הלכו' פרה אדומה אם לאחר שיצאה ההזאה מיד המזה ונפלה טפה אחת על אחר אם מטמא אם הוי כמו שנעשה מצותו, כל זמן שלא נגע על הניזה אם זה שני דברים ההזאה והטהרה או דבר אחד, ואזלי לשיטתייהו במה דפליגי בהלכו' פרה פ"י הל' ז' דרבינו ס"ל דהמזה צריך לכוין לטהר את הניזה וכן ס"ל לרש"י בכמה מקומו' עי' סוטה דל"ט וביומא דמ"ג והראב"ד ס"ל דחולין לא בעי כונה אך רבינו ס"ל דהזאה גופא הוי מציאות בפ"ע ובמה שכיון נגמר שנעשה דבר המטהר וא"כ לא שייך זה כלל למה דחולין לא בעי כונה דזהו דבר בפ"ע כמו שכתבתי והראב"ד ז"ל ס"ל דמציאות הטהרה כבר נגמר בקידוש והזאה היא התחלת הטהרה. עכ"פ יש בזה חלוקים אם כל כח נכלל בו כל המציאות של הכלל, ונ"מ כך דהנה באמת בכל הדברים דמהני עומד על גביו מה ר"ל אם הוי כמו שהקטן נעשה בר דעת ובן כריתות או כמו שהגדול כותב וכן נ"מ במה דמבואר ביומא דמ"ג למאן דאמר דקטן כשר להזות ולא אימעט מצד גזירת הכתוב רק מ"מ בעי דעת מחמת דצריך לכוין לשיטת רבינו לטהר ולשיטת הראב"ד והתוספות להזות וזה תליא בתרי הגרסות דשם גבי קטן שיש בו דעת ואשה מסייעתו או קטן שאין בו דעת עי"ש ור"ל דאשה פסולה להזאה אך מ"מ יש בה דעת אם מהני הדעת שלה לצרף להקטן שתהי' בגדר עומד על גביו שיוכל הקטן להזות ואם אמרינן דכל כח פרטי הבא ממקום אחר יש בו מציאות מן הכלל וא"כ נמצא הדעת הזאת יש בו פסול דהוא מן אשה ואשה פסולה בהזאה, ואם נימא דהוי דבר נפרד מהני זה ודי אף שאין בו דעת בזה אתי שפיר מה שהקשה התוספות ביבמות דק"ד ע"ב ובכמה מקומות במה דלא מהני עומד על גביו בחליצה כמו בגט משום דאפשר לצרף כאן הדעת של עומד על גביו עם המעשה של החולץ דדעתו הוא פסול לחליצה זו מה שאין כן גבי גט דגם הוא יכול לכתוב גט אם ירצה, עכ"פ כך דהרכנה ורמז לא מהני רק אם צירף עם מי שאומר הדבר ולכן גבי התראה דבעי שהוא יקבל עליו התראה לא הוי זה קבל' בהרכנ' כמבו' סנהד' פ"א ע"ב והנ' גבי שבועת סוט' ע"כ בעי דוקא שיהיה הכהן משביע אותה כמבואר בספרי פרשה נשא פי"ט, ואם היא נשבעה בעצמה לא מהני כלום, ואם היא אינה אומרת אמן ג"כ לא מהני דבעינן שבועת עצמה ואם כן נמצא בזה ב' דברים שבועות של הכהן ואם היא

בעצמה תקבל עליה שתהא בה שבועה של כהן ובזה צריך דוקא אמן ומבואר בירושלמי סוטה פ"ב דוקא אמן ואף דבשאר שבועות מהני ג"כ קבלה בלשון אחר כמו שכתב רבינו בפ"ב מהל' שבועות הנ"ל אבל בסוטה צריך דוקא אמן דזה כמו שמוציאה הכח הפרטי של המשביע עי' ברבינו בה' סוטה פ"ג ה"ז שכתב אמן בלשון שהיא מכרת משמע דלאו דווקא אמן, ועי' שבועות דכ"ט ע"ב גבי אמן כמוציא שבועה מפיו ע"ש דל"ו דבזה נכלל כל הלשון שאמר המשביע ונ"מ אף אם נימא דרק בשם אז חייב מלקות כמ"ש הראב"ד פ"ב מהל' שבועות ובסוף הל' סנהדרין ומפרש הך דשבועות ל"ה ע"א המקלל עצמו וכו' עובר כו' ור"ל דבכינוי לא לקי רק עובר וזה הדין גבי מקלל עצמו וחבירו וגבי שבועה וכן מוכח בירוש' שם ועניית אמן הוי כמו שאמר העונה זה הלשון בעצמו ובמ"א מבואר וזאת היא כונת דרבינו תם הנ"ל שהביא הר"ן ז"ל בריש פ"א דנדרים הנ"ל וא"ש. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ט

מגדף שחזר כו'. והנה באמת גבי מקלל אביו אם שייך חזרה תוכ"ד ובאמת לא שייך רק אם על ידי דבורו נעשה אותו דבר אז מהני תוכ"ד לבטל הדבר חוץ מע"ז ומקדש ומגרש דשם דין הוא דלא מהני תוכ"ד, ועי' מה שדייק רשב"ם ב"ב ד' ק"ל ע"א דגבי קידושין דוקא אם אמר דמעות קידושין יהיה מתנה דאל"כ כיון שבטלה הזכיה במעות ממילא בטלה הקידושין כעין הך דנזיר ד' ל"ב ע"א גבי תמורה דהקדש טעות ובירושלמי פ"ב דגיטין גבי כתב לה גט על קרן של פרה ע"ש, ועי' ברשב"ם ב"ב ד' קכ"ז ע"ב דגבי יכיר לא מהני תוכ"ד וצ"ל גבי מגדף משום דישנו בלב כמבואר ד' ס"ה ע"א ע"ש בתוס' סלקא דעתך אמינא דתוכ"ד מגלה שלא גמר בלבו, עי' תוס' מנחות ד' ק"ג וירושלמי פ"ז דדמאי דכל היכא דשאלה לא מהני תוכ"ד לא מהני:

אינו נסקל. עי' דף פ"ב דמיחזי כמאן וכו':

הלכה י

עיין בכסף משנה והנה שיטת רבינו כך דהנה כאן לא כתיב שהוא מן הקרעים שאינם מתאחים ובפ"ח מהל' אבל שם לא כתיב דין של כנויים, והטעם דס"ל דמה דפליגי בגמ' בכנוים זה רק בקריעה גמורה אבל קריעה קצת צריך לכו"ע אף בעכו"ם בזה"ב ובכנוים והא דמקשה בגמ' מרבשקה משום דשם הוה קריעה גמורה. והא דפסק רבינו דעל עכו"ם אין קורעין הוי רק בזה"ז, ועי' מש"כ רבינו בהלכות ברכות פ"א הל' י"ג דס"ל דסתם עכו"ם אין דעתו על שם המיוחד וזה דר"ל בגמ' כאן מי גמירי ועיין מנחות ד' ק"י ע"א מצור כו' ובירושלמי פ"ג דסוכה ע"ש:

וכל העדים כו'. עיין סנהדרין דף מ"ג ע"א:
אחד כו'. זה ר"ל מה דאמר בתו"כ כל יחיד ר"ל לא בב"א ועי' בתוספתא פרק י' דמנחות גבי סמיכה מה דמחלק בין שעה לדורות ועי' מש"כ רבינו בהל' מעשה הקרבנות פ"ג הל' ט' וי' ע"ש ועי' בירוש' פ"א דהוריות ע"ש:
[ממהדורא תנייאנא: **סומכין את ידיהם אחד אחד כו'**. כ"כ דר"ל כל א' בפני עצמו ולא בבת אחת וכמבואר בתוספתא מנחות פ"י גבי ה' שהביאו זבח ועי"ש ובדברי רבינו בהלכות מעשה הקרבנות פ"ג הל' ט' ואם זה הווי גדר סמיכה אריכתא או די לנו שאף לאחר סמיכה אחת תהי' השחיטה תיכף ונ"מ אם מה דבעי תיכף לסמיכה שחיטה הוא בגדר השחיטה או בגדר הסמיכה דהנה לפי המבואר בהך דזבחים ד"ו דסמיכה יש בה שני גדרים א' מצוה וגם הוא תיקון להקרבן רק לא מעכב ויהי' נ"מ ג"כ בהך דמנחו' צ"ג דממעט ידו ולא יד אשתו ע"ש בתו' שהקשו מהך דהא ממעטין נשים מסמיכ' מקרא דבני ישראל אך באמת יש נ"מ אם המיעוט הוא על קרבן נשים או על האשה וכגון לדידן דקי"ל דיורש סומך כמבואר שם ובראש פ"א דתמורה אם היורש היתה אשה או להיפך אם בעל הקרבן היתה אשה וירשה בן אם צריך לסמוך ועי' בתו"כ פר' ויקרא פרש' י"ג פרק י"ז דר' יהודה ממעט שם קרבן הגר ור"ל כגון גוי שהפריש קרבן ואח"כ נתגייר אז אין צריך הוא לסמוך על הקרבן דבזמן כשהקדיש הקרבן הי' של עכו"ם נמצא דהמיעוט הוא על הקרבן ועיין בחולין ד"ב ע"ב דגרס שם הכל סומכין א' אנשים וא' נשים, ותמוה, אך לפי מה שכתבתי א"ש דר"ל אם אשה ירשה קרבן מאביה דאז שפיר סומכת ולא מחמת מ"ע רק מחמת תיקון הקרבן ואתי שפיר ג"כ מה שהקש' התוס' במנחות שם ובקידושי' דל"ו דהוי מצות עשה שהזמ"ג אך שם ממעט דקרבן שלה פטור מסמיכ' ואינו בדין סמיכה ואין בו תיקון הקרבן ג"כ ונ"מ שאם ירש אותה הבן ג"כ אינו צריך סמיכה ולכך ג"כ בגמר' שם במנחות אמר הטעם דחש"ו לא סמכי משום דלאו בני דעה נינהו ולא קאמר דפטורה מן המצוות רק דר"ל מחמת תיקון הקרבן ונ"מ כגון במחוסרי כפרה דגם שוטה וחרש מקריבין בעבורם קרבנות כמבואר בנדרי' דל"ה ע"ב וכן בקטן י"ל כגון מופלא הסמוך לאיש לדידן דקי"ל דהוי מן התורה ומקדיש ומביא קרבן מ"מ אינו צריך לסמוך ונ"מ ג"כ אם אח"כ הגדול די"ל דהקרבן שלו אימעט מסמיכה ועי' ברש"י ערובין ד"נ ע"א דס"ל דצריך לברך על הסמיכה ועל התנופה משמע דס"ל דזהו מצוה בפני עצמה ולא חלק מהקרבן ועי' בדברי רבינו בהלכות מעשי הקרבנות פ"ג הל' י"א דגבי סמך חוץ לעזרה כתב דצריך לחזור ולסמוך בפני' וע' תוס' מנחו' פ"י וכ"ה בתו"כ פ' ויקר' וע' תו' יומ' מ"ה ע"ב וגבי תיכף לסמיכה שחיטה לא כתב שאם סמך קודם שיסמוך עוד פעם

משום דס"ל דסמך בחוץ אין שם סמיכה עליה כלל אבל סמך בפנים רק השחיטה לא הית' תיכף, הסמיכה עשויה כהוגן רק מה שהסמיכה פועלת בהקרבן לא תפועל ולכך לא שייך שיעשה עוד סמיכה ונ"מ די"ל דאם בן ירש מאמו קרבן שלה אז הסמיכה היא רק בגדר מצות עשה ולא מחמת תקון הקרבן שלה דקרבנה אינו צריך סמיכה ואז מותר לכתחילה להרחיק הסמיכה מהשחיטה ובזה י"ל כונת הירושלמי פ"ב דביצה דמחלק שם דשלמי נדבה אין צריך תיכף לסמיכה שחיטה, ואשם מצורע צריך תיכף ואם עבר זמנו אין צריך ור"ל כך דהנה מבואר ביומא דס"א הובא בדברי רבינו פ"ה מהל' מחוסרי כפרה הל' ב' דאם לא נתן מהדם על גבי בהונות אף דהוא הקריב כדין וצריך נסכים וצריך עוד אשם להכשירו ובאשם השני י"ל דאז לא בעי תיכף לסמיכה שחיטה דכיון דהחיוב כבר עשוי כדת רק משום ההכשר בזה י"ל דהסמיכה אינה שייכת להקרבן ואינה צריכה תיכף וכן נ"מ במה דקי"ל בערכין דכ"ח ע"ב דמחרים אדם את קרבנו ומבואר שם ובדברי רבינו בהל' ערכין פ"ו הל' י"ב דאם הי' נדבה יכול גם אחר לפדותם ולהקריבם ואין צריך דעתו אף דהכל צריכי' דעת בעלים להקרבה כמבואר בנדרים דל"ה ע"ב ועי"ש בדל"ו בר"ן ובאמת לזה מהני יאוש בעלים וי"ל דגם יכול לסמוך עליהם אתי שפיר מה שהקשה התוספו' בזבחים דע"ה וכמה מקומות בסמיכה וכן מוכח בדברי רבינו בהל' פסולי המוקדשים פ"ו הל' ד' דמהני גדר מתנה לסמיכה אך שם הסמיכה הוי רק משום צורך קרבן ולא המצוה ובזה י"ל המיעוט דראש ערכין ותמורה גבי קרבן חברו ובתו"כ פרש' ויקרא די"ל כה"ג דאם פדה קרבן שהקדיש אחר אינו סומך ועי' בתו"כ פרש' אחרי דיליף בנין אב לכל הסמיכות שיהי' בשתי ידים משעיר המשתלח ועי' במנחות דצ"ג ע"ב דשם נקט באופן אחר אך נ"מ דר' שמעון דס"ל דאהרון אינו מתכפר בהשעיר כמבואר שם דצ"ב א"כ לא הוי הסמיכה רק בגדר גזרת הכתוב וי"ל דאין צריך תיכף לסמיכה שחיטה ושם י"ל דאם סמך בזה אחר זה ב' הידים ג"כ יצא וזה תליא במה שכתבתי לעיל אם ב' הידים הוי מציאות אחת או שתי מציאות היכי דצריכים שניהם ובזה אתי שפיר למה לא אמרינן בהך דמנחות דכ"ה גבי שמאל שהותרה ביוה"כ עי"ש ברש"י במחתה וביומא דמ"ח ע"ב עי"ש בתוספו' ישנים הרי משכחת דהותרה בחפינה דצריך בשתי ידים וחפינה הוי עבודה כמבואר שם דמ"ח ועל כרחך משום דהיכי דההתורה הצריכה שניהם אז אין שייך לומר כלל גדר שמאל או ימין, דהוי כמו עצם אחד וכבר כתבתי בזה במקום אחר וכן נ"מ לדידן דקי"ל דיורש סומך אם היו כמה יורשים דהם סומכים אם הסמיכה שלהם היא מחמתם אז הם סומכים בזה אחר זה אבל אם הם במקום האב אז י"ל דסומכים בבת אחת עי' תוספ' פ"י דמנחו' גבי איל המלואי' אהרן ובניו סמכו

בב"א ע"ש ובאמת בקרא יש שינוי מן פ' תצוה לפ' צו גבי לשון בהסמיכה ומשום דלאחר מעשה העגל הוה ג"כ גדר כפרה לאהרון עי' בת"י יומא ד"ג ע"ב ע"ש ואכמ"ל וי"ל דזה תליא בהך דזבחים ד"ה ע"ב אם גם הם מתכפרים בקרבן של אביהם וגם י"ל דנ"מ כפי מה דקי"ל שעבודא דאורייתא א"כ אם אביהם נדר בקרבן מחויבים היורשים להקדיש ולהקריב קרבן אז י"ל דהם סומכים בזה אחר זה מה שאין כן בקרבן שהניח להם אביהם ובזה י"ל מה שהקשה התוספו' רפ"א דתמורה וכמה מקומות למה לן תרי קראי גבי יורש בזה לר' יהודה למעט ולר' מאיר לרבות, אך י"ל דהנ"מ כה"ג ולכך צריך קרא לר' מאיר לרבות דיורש ממיר וכן יהי' נ"מ למה דמבואר בב"ב דקל"ז ע"ב גבי מתנה על מנת להחזיר דאם הקדישו המקבל והחזירו דהוי מוקדש ומוחזר מי יסמוך עליו אם הקדישו לקדשי מזבח וי"ל דזה יהי' תליא בהך מחלוקת דתנאי אם יורש סומך אם אזלינן בתר ההקרבה או בתר ההקדש והחיוב. עכ"פ היכי דהם נפרדים צריך שתהי' הסמיכה בזה אחר זה אף לא ע"י סיבה ועי' הוריות בירושלמי פ"א גבי סמיכה דפר העלם דבר ג"כ סומכי' בזה אחר זה כל יחיד ויחיד וכן הוא בתוספתא דמנחות פ"י הנ"ל. ע"כ ממהדורא תניינא]

פרק ג

הלכה א

כל העובד. וה"ה במחובר כמבואר בסנהדרין ד' ס"א ע"א וע"ז דמ"ו ע"א והא דנקט שם רק בב"נ דנקט שם בסייף נראה לי דכיון דהא דחייב מיתה על מחובר הוא רק גזירת הכתוב כמש"כ התוס' ע"ז ד' מ"ה ע"א לכן אינו חייב רק כדרכה אבל הני ד' עבודות דבשאר ע"ז חייב אף שלא כדרכה במחובר פטור וגבי ב"נ מוכח מדברי רבינו בהל' מלכים פ"ט הלכה ב' דרק כדרכה חייב לא כרש"י סנהדרין דף נ"ז ע"א ד"ה בעבודה ז' לכך נקט בגמ' גבי מחובר רק בב"נ, וע' בחגיגה ד' י"א ע"ב מה דמרבי:

הלכה ב

או יסקל כו'. כן מבואר בסנהדרין דס"ד ע"א דגם הנוטלה חייב ובזה הך דמבואר בע"ז דף נ' ע"א דדוקא אם נטלן וחיפה בהם דרכים אז הוי ביטול ועי' בירוש' שם סוף הל' א' דלא ס"ל כן וטעם הבבלי משום דהנטילה גופה הוי עבודה לכך לא הוי ביטול:

לפיכך וכו'. והנה נראה דאם עבדה שלא כדרכה רק דבע"ז אחרת הוה עבודתה בכך עובר בלאו אבל אם לא הוי עבודתה כלל אינו עובר, וראיה מהך דמכות ד' כ"א ע"א ע"ש בתוס' ובזה א"ש מה שהקשה הראב"ד ז"ל לקמן בהל' ט' ע"ש. ובזה י"ל הך דהל' ד' וחייב דהכא ר"ל מלקות:

ומפני זה וכו'. ולכך אמרינן בגמרא ע"ז דף י"ז ע"ב ע"ז דאברהם כו' ועיין שבת דף ע"ה ע"א:

הלכה ג

ומנסך כו'. ואם נסך מים אם חייב שלא כדרכה, עי' תוס' יומא דס"ג ע"ב, וע' לקמן בהל' ד' גבי ניסך לה כו', וזה תליא אם ניסך המים בפנים הוי עבודה, ועי' ע"ז דמ"ד ע"ב גבי אפרודיטא ובירושלמי סוף פ"ח דשביעית ולענין שירה זה תליא אם עיקר שירה בפה ועי' כריתות ד"ז ע"ב בתוס' ורש"י פסחים דצ"ג ע"ב וסנהדרין דס"ד:

[ממהדורא תניינא: **גבי** עבודה כעין פנים, והנה לפי מה דקי"ל בערכין די"א דשירה הוי עבודה ועי' תענית דכ"ז דמעכבין את הקרבן כלי שיר ור"ל אף דזה מחלוקת בעירובין שם ואנן קיי"ל בשיר דאין מעכב הקרבן אך מ"מ הכלי צריך שיהיו, וכן הלוים ועי' בתוס' תענית שם שכתבו דנפקא מינה אם עיקר שירה בפה גם לווים ממזרים כשרים ואם בכלי, אז רק לווים כשרים, משום דהכלים הוו כלי שרת עי' סוכ' ד"נ ע"ב ורש"י ע"ז דמ"ז ע"א ד"ה לחצוצרו' וט"ס שם וצ"ל הך דתענית ור"ל כך, דהנה מבו' בתוס' כתובו' דכ"ד וקידושין דע"ו דלעבודה צריך כהן מיוחס מה"ת ועי' בהך דיבמות ד"ק ע"ב ואף דשם אמר דזה רק אסמכתא שאני התם דאנו יודעים שהוא מכהנים מיוחסים ובאמת שם לולי דברי רבינו פ"כ מה' איסורי ביאה נ"ל דרק לעבודה פסול אבל לתרומה מותר לאכול ועי' רש"י כתובו' די"ג ע"ב דלא ס"ל כן, ועי' רש"י תענית די"ז ע"א מוכח שם ג"כ דכל שאינו מבורר לנו שהוא מכהן מיוחס פסול לעבודה ושוב לא שייך עליו הגזירה דשתית יין וכן סבירא לרבינו בפי' המשניות ספ"ג דסוטה דכהן שיש לו אשה פסולה ג"כ כל זמן שהיא תחתיו פסול לעבודה לא בגדר קנס וכן י"ל דס"ל לרבינו בחיבורו כן, רק דיעבד עבודתו כשירה כמו בחלל, ועי' באבל רבתי פ"ד ה"ד דאיתא שם דאלמנה לכה"ג אינו מטמא והוא תמוה הא בלא"ה אין כה"ג מטמא לאשתו אך הגדר דלשיטת רבינו אתי שפיר דכיון שנשאה נעשה בגדר פסול מה"ת, ואף דקיי"ל בהוריות די"ב ע"ב גבי משוח שנצטרע דנשאר עליו גדר כה"ג לאיסורים במ"א הארכתי בזה די"ל דרק כהן משוח ולא מרובה בגדים, ועי' בפי' המשניות לרבינו במס' הוריות שם דדוקא כן וכן דייק לשון המשנה מכות די"א, אך רבינו בהאס"ב ובהל' רוצח שינה הלשון וס"ל דגם מרובה בגדים שעבר נשאר עליו שם כה"ג לאיסורין, אבל כאן כיון שנעשה בגדר חלל שוב אין עליו שם כה"ג עד שיגרשנה וימנו אותו עוד ולכך נקט דמ"מ אין מטמא לה כיון שנתחללה ופסולה עכשיו גם לכהן הדיוט ויש להאריך בזה לשיטת רבינו הנ"ל, כה"ג שנשא אלמנה דפסול לעבודה, אם רק לעבודה של כה"ג או גם מכהן הדיוט, ועי'

גיטין ד"ס גבי ס"ת שחסר יריעה ושם דנ"ט ע"ב ובכורות מ"ז ע"א וכתובות דכ"ו ע"א דחלל אין עליו גם שם לוי אך הירוש' ביבמות פ"ו לא ס"ל כן בזה ואכמ"ל. ובתו"כ פרש' אמור משמע כדברי רבינו בפירוש המשניות ועי' רש"י יבמות דפ"ה ע"א ס"ל ג"כ כזה, ועי' יבמות ד"ק גבי נושא אשה שאינה הוגנת דאין חולקי' בתרומה ג"כ אך שם רק בגדר חלוקה וכן טמא ר"ל כמו הך דבכורות דמ"ה ע"ב גבי מטמא עצמו למתים ובאמת נ"ל דמה דאמר שם דטומטום אין חולקין לו לפי גרסת רבינו דערל אין שולחין לו אף דנפיש אונסו אם כן למה טומטום משלחין לו לכן נראה דר"ל אף טומטום שנקרע ונמצא זכר ונימול ומ"מ בזיא מילתא, עכ"פ לגבי כהן העבודה רק מיוחס לא משום חשש פסול וגבי לוי הנה כבר כתבתי בזה במקום אחר דיש בזה מחלוקת אם לוי ממזר דהפסול לא מחמת הלויה אם עכ"פ יש שם לוי עליו דמגיטין נ"ט ע"ב מוכח דאין עליו שם לוי כלל אך בבכורות דמ"ז ע"א מבואר דיש עליו שם לוי רק שהוא פסול וכן נ"מ דאנן קי"ל דכהן מומר עד שלא שב בתשובה הוא מחלל עבודה עי' זבחים דכ"ב ע"ב ובגדר ערל וכמש"כ רבינו בהלכו' ביאת מקדש ואם שב בתשובה אז מבואר במנחות דק"ט דאין קרבנו ריח ניחוח עי"ש בתוספות דבבמה כשרה עבודתו ושם ליכא דין ריח ניחוח כמבואר סוף זבחים גם י"ל דאינו מחלל עבודה רק דאינו מרצה אך מדברי רבינו בסוף הלכות ביאת מקדש לא משמע כן ועי' תוספו' פסחים ד"ג ע"ב ד"ה שחץ פסול ועיי' בהך דמנחות די"ח ע"ב דמוכח שם דמי שכופר בדבר א' בתורה אינו מחלל עבודה אף דהוי מין גבי במה דאמר דרק אם אינו מודה בעבודה המסורה לבני אהרן עי"ש וכבר כתבתי בזה, והנה גבי לוי כה"ג עי' רש"י מכות דכ"ג ע"ב לגבי מעשרות עי"ש ועיי' ערכין דל"ג ע"ב גבי קרא דמן הלוים כו' פרט ללוי ממזר וכן נ"מ אם חייב בפדיון הבן לוי ממזר ע' בכורו' מ"ז ובאמת זה תליא במחלוקת דתנאים בספרי סוף פרשת קרח אם גם גבי לוים שייך הגדר שקנה השם ונתנו ללוי עי"ש ועי"ש בפיסקא קי"ט מחלוקת ר"י ור"י וכן במה דפליגי שם אם נאמרו בשמחה. ע' בקידושין ע"ו ע"ב דגרסי' שם שהצריך לבדוק גם יחסי לויה עכ"פ כך אם עיקר שירה בפה אז אף דהוי גדר עבודה מ"מ אין בה גדר קדושה ואין צריך לוי מיוחס אבל אם עיקר שירה בכלי דהוי כלי שרת אז דוקא מיוחס ועי' בערכין די"א גבי הך דבכורים טעונים שירה עי"ש בתוספות ודבריהם תמוהים דהא זה משנה בבכורים פ"ב דבכורים טעונים שיר וכן מבואר שם בפ"ג ועי' סוכה דמ"ז ע"ב, אך נראה דהוי רק בפה ולא בכלי דהא מבואר בערכין שם דרק בקרבן צבור צריך לומר שירה ודבר הקבוע לזמן ועיין בספרי פרשת בהעלותך פיסקא ע"ז מה דאמר שם אי מה עולות א' של צבור ושל יחיד אף שלמים כו' ור"ל כגון גבי עולות קיץ המזבח דהוא בעיא

דאיפשטא בערכין שם וכן שלמים הך דבכורים עי' מנחות דנ"ח ובירושלמי פ"ג דבכורים דהוי מחלוקת שם אם הקרבן הוי עולה או שלמים עי"ש ועי' בפסחים דל"ו ע"ב אם נקרא דבר הקבוע לזמן עי"ש, והנה בירושלמי פ"ב דבכורים יליף שם מקרא דשיר עגבים עי"ש והר"ש שם וכן רש"י בסוכה שם מביא קרא אחרינא והירושלמי ר"ל דשיר בכלי שרת לא הוי שם ומה דמבואר שם בפ"ג דהיה שם חליל זה הוי של חול והיה בחוץ, ומשום דמבואר בספרי פ' תבוא פיסקא ש"א, הנה, בשמחה ועי' בספרי פ' קרח פיסקא קי"ז וקי"ט ושבת דקל"ט ע"א גבי אהרן וכה"ג מ"ש התוס' ע"ז מ"ז ומנחות כ"ח דיש חצוצרות של זהב בתוספת' ובאמת ז"א דבתוספ' סוטה פ"ז אמר שם בשעת הקהל וזה היה של חול לגמרי וכמבואר בספרי פ' בהעלותך וכמה מקומות. אבל בפנים היה רק שירה בפה משום דליכא בזה עבודת קרבן וכן גבי פסח בשחיטה היה זה ג"כ שירה בפה ללוים עיי' פסחים דס"ד וסוכה דנ"ד עי"ש בתוספו' רק הכהנים היה תוקעים אבל כלי שיר לא היו שם והך דהחליל מכה לפני המזבח כמבואר בערכין ד"י זה לא הוה בדוכן רק לפני המזבח לא גדר שיר הלווים ועי' בערכין ד"י ע"ב דהרדוליס פסול לשיר במקדש והוא עוגב כמש"כ התוספו' שם ועי' בירושלמי סוף סוכה בזה וכן נ"מ במה דמבואר בערכין שם גבי אבוב הי' במקדש כו' וכן גבי מכתשת נקט שם ומימות משה הי' וגבי צלצול לא נקט שם ומימות משה ולמה משום דכבר הקשה התוספות בשבועות די"א הא מבואר בזבחים דפ"ח דאסור לתקן כלי שרת עי"ש ובפיסקי תוספו' כאן אך באמת כך דעיקר הגדר דכיון דכלי שרת שנפסלו פקעה מהם הקדושה ונעשו רק בגדר איסור עי' ע"ז דנ"ב ובעי גניזה ובגדר חטאות המתות דהוי אסורי הנאה כמבואר בבכורות דט"ז ובתמורה די"ח וכמה מקומות ולכך שוב אין ראוים לתקנם והודחו עי' רש"י כריתות דכ"ז וצריך לגונזם ועי' בתוספות יומא דמ"ד ע"א שכתבו דגבי משכן כיון דנמשח בשמן המשחה לא פקע הקדושה אף אם יסתר ואסור ליגע בטומאה אם כן אם נשבר או נפגם נשאר בקדושתו כמקודם, והנה כלי שרת של משה רבינו הוה במשיחה כמבואר בסנהד' ט"ז ע"ב אבל של מקדש רק בעבודה עי"ש. ולכך יכולים לתקנו ועיי' בסוכה ד"נ ע"ב דאם כלי שיר הוי כלי שרת תליא בפלוגתא אם עיקר שירה בפה או בכלי עי"ש והנה צלצול מבואר בסוכה דנ"א ובערכין די"ג ע"ב דהוי רק להשמיע קול לא בגדר עבודה ולכך לכ"ע אין זה כלי שרת ומותר לתקנו אף אם לא היה מימות משה ובזה א"ש הדיוק דל' הגמרא. וא"כ לפ"ז איך כת' רש"י סנהדרי' דס"ד ע"ב גבי מגדף למ"ד עובד ע"ז כת' שם מזמר ורק כדרכה אז חייב, והא הוי כעין פנים, אך יש לחלק בין שירה בכלי לשירה בפה וכמש"כ, וע' רש"י פסחים דצ"ג ע"ב וכריתות ד"ז וכן ע' ברבינו במש"כ בהקדמה לפי' המשניו'

דהמתפלל לצדק בתפלת מאדים אינו חייב מיתה, ומוכח מדבריו דמתפלל כדרכו חייב ושלא כדרכו פטור וצ"ל דזה הוי בגדר הך דמנחו' ק"ט ע"ב הודה לעכו"ם דלא כפרש"י שם דאמר אלי כו' דהא זה מבואר בסנהדרין ד"ס ע"ב דהוי עבודה גמורה לכל ע"ז ע"ש בתוס' וע"ש ס"א ע"ב אי קבלו באלוה ופי' רבינו כמ"ש התו"י בשבת דע"ב דיש נ"מ בין אמר כו' דאז חייב אף מאהבה ומירא' דאף להכעיס ובין עבודה דאז רק בלא אונס ולהכעיס פטור אבל הך דמנחות דק"ט ר"ל כמו מתפלל שכ' רבינו בהקדמה ובאמת י"ל דכונת רש"י ורבינו שם שכתב דרק דרכה בכך לא ר"ל שעבודתה בכך רק אם הי' זה דרך בע"ז לעשות אף שלא לעבודה שוב חייב דהוי כעין פנים וכן ר"ל רש"י במכות דכ"א גבי גדידה דבכלי חייב דכתוב שם דאפי' ע"ז שאין עבודתה בכך חייב ור"ל דאין עבודתה בגדידה רק בדם הוי דרך עבודה בכלי לכך חייב גם בזה אף שאין דרכ' בכך ובגדר הך דכאן גבי ע"ז שעובדי' אות' במקל דאם שבר מקל בפני' חייב וע' רש"י סנהדרי' דס"ב ע"ש דהוי בגדר תולדות וכמש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות כאן ובכן באמת בהך דדס"ד ע"א גבי מולך לפי שיטת רש"י שם וכן כ' רבינו בסה"מ ופי' המשניות דהעברה באש היה עושה זה הכומר ולא האב רק האב היה מוסר את בנו לכומר ואם הכומר לא העביר בודאי דהאב המוסר פטור, והנה רש"י שם כת' דקרא קמשמע לן דגם שלא כדרכה חייב ור"ל כך, דבאמת זה היה דרכם להעביר באש ואז חייבים על כל מי שיעביר ולאו דוקא זרעו, אך התורה גלתה לנו לגבי זרעו אף אם מסרו לכומר והכומר העבירו ג"כ חייב וזה רק בזרעו אבל בשאר אדם אז רק המעביר חיי' וזה ר"ל רש"י שאם עשה שלא כדרכה חיי' ור"ל דהוא לא העביר כלל, ובאמת לכאורה לשיטת רבינו לקמן דאח"כ היה מעביר האב בעצמו למה גבי אם אין זרעו פטור, ולמה גרע מע"ז שעובדי' במקל דשבר ג"כ חייב דהוי תולדה ועי' בירושלמי שם בסנהד' יצאה לידון בדבר החדש, ולקמן אבאר זה, ואף דלכאורה לשיטת רש"י הא הוי התראת ספק דלמא הכומר לא יעבירנו, וכבר כתב רבינו בהל' שבועות פ"ה הל' ב' דהיכא דלא משכחת להלאו אלא כה"ג שיהיה על ידי אחרים לוקה ולא הוי התראת ספק ועי' בדברי רבינו בפי' המשנ' פי"א דסנהדרין גבי זקן ממרא דכתב שם דבעי התראה ולכאורה תמוה דהא מבואר בגמרא שם דפ"ח דזקן ממרא א"צ התראה ובאמת רבינו ז"ל בחיבורו בהל' ממרים פסק דאין צריך התראה, אך נ"מ דהנה אנן קיי"ל דהחיוב בהזקן ממרא הוא שע"י הוראה שלו יהיה מעשה ובאמת בזה יש סתירה בל' המשנה דשם דפ"ו ע"ב דנקט עד שיורה לעשו' ובברייתא נקט בדפ"ח ע"ב עד שיעשה כהוראתו או עד שיורה לאחרים ויעשו כהוראתו חזינן דבלא מעשה אינו חייב ואף דבכ"מ קיי"ל דהוראה הוי בגדר מעשה, עי' כתובות דכ"ג לא נישאת ממש

אלא כיון שהתירוה להנשא ובסנהד' דכ"ד ע"ב גבי גמר דין ושם דל"ג מ"מ י"ל דכיון דהוא זקן ממרא וא"כ אין הוראתו כלום לכן כל זמן שלא נעשה ע"י הוראתו מעשה אינו כלום ובאמת זה הוי מחלוקת בירושלמי בסנהדרין שם ועי' בספרי פרש' שופטי' פסקא קנ"ה דרק על מעשה הוא חייב ואינו חייב על הוראה ור"ל כה"ג ואף דמלשון רבינו בהלכו' ממרי' פ"ג הל' ה' לא משמע כן, מ"מ בפירוש המשנה י"ל דס"ל כך, עכ"פ לזו השיטה החיוב הוא ע"י שיהי' נעשה מעשה על ידו ומ"מ הוא לא עשה מעשה אם כן לא שייך בזה התראה בגדר דין אך מ"מ להתרות בעי כמו בכל חייבי מיתות, דהרי אף לדידן דלא סבירא לן כר' יוסי בר' יהודא במכות ד"ו דחבר אינו צריך התראה רק דצריך, מ"מ בזה קיי"ל כמ"ד שאינו צריך שהתראה תהיה דוקא מפי העדים ע"ש ובדברי רבינו בהל' איס"ב פ"א ובהל' סנהדר' פי"ב הל' ב' דנקט לשון שלא ניתנה התראה אלא להבחין ע"ש ור"ל דאף דאנן קיי"ל דגם חבר צריך התראה זה רק משום דהתו' לא חלק' אבל התראה לא הוי בגדר חסרון בהמעשה רק בהפועל אך למאן דאמר דס"ל דרק העדים צריך שיתרו בו ס"ל דבלא התראה הוי חסרון בהמעשה ואם כן המעשה צריך שיגמור ע"י פי העדים דוקא ועיי' בתוספתא סנהדרין פי"א דיליף מקרא דלענות בו סרה דלא מהני אם התרה הוא בעצמו ועי' רש"י מכות ד"ו ע"ב דפירש להיפך ובדברי רבינו פי"ב בהל' סנהדרין הנ"ל ובתוספתא שבועות פ"ג גבי עד שהשביע את עצמו אם חייב וסנהדרי' ד"ס ע"א ברש"י דמיקר' ג"כ שמיעה היכי דשמעו מפי עצמם וכן תליא בהך מחלוקת דגמרא דילן עם הירושלמי בהך דהוריות ד"ג למאן דאמר יחיד שעשו בו הוראת בי"ד פטור אם הבי"ד עצמו עשה בהוראתו אם הוי זה בגדר יחיד שעשה בהוראת בי"ד עי"ש בגמרא גבי אם בי"ד משלים לרוב צבור ובמקום אחר אבאר זה. וזה ר"ל הברייתא בהוריו' שם לשיטת הירו' שם הורו כו' ועשו כו' ר"ל שהב"ד הורו וקיבלו עליהם רוב ציבור, אלא שלא עשו רק הב"ד, פליגי אם הוי כמו יחיד שעשה בהוראת ב"ד למ"ד דפטור לגמרי, והיכי דלא קיבלו הציבור אז הוי רק בגדר והנפש אשר תעשה (כי') ביד רמה כמבואר בתוספתא שם פ"א וע' בת"י שם וד"ו ע"ב גבי כהן משיח עכ"פ גבי התראה יש ג' שיטות אם זה בגדר הבירור ונ"מ בחבר לשאינו חבר או בגדר בירור וגזירת הכתוב דאז אין נ"מ או הוא גמר החיוב ועי' בתוספו' סנהדרין דמ"א גבי התיר עצמו למיתה ודע"ב ע"ב גבי רודף, עכ"פ בזקן ממרא אין התראה גומרת החיוב דהחיוב אינו תלוי עליו רק במעשה שיעשה גם ע"י אחרים רק מ"מ צריך התראה מחמת בירור הידיעה ונ"מ ג"כ למאן דאמר דצריך להתרות בו באיזה מיתה כמבואר סנהדרין ד"פ ע"ב ומ"מ משמע מדברי רש"י דהמקבל ההתראה שצריך שיתיר עצמו למיתה אין צריך לקבל עליו איזו מיתה עי' רש"י סנהדרי'

ד"מ ע"ב ד"ה התיר עצמו ודע"ח ע"ב ד"ה מתכוין אם צריך לומר שאתחיב מיתה או לא ועכ"פ לפרש המיתה לכ"ע לא צריך בהמותרה ועי' רש"י חולי' דמ"א ע"א ד"ה מאי. והוא הדין גבי זקן ממרא כן ועי' במה דס"ל לרש"י בסנהדרין דנ"ד ע"א דבן נח חייב על שוגג אך רבינו לא סבירא ליה כן בהל' מלכים ועי' מכות ד"ט ותוספות סנהדרין דס"ה ע"ב גבי עדים זוממים דשוגגים פטורים, ובספרי פרשת שופטים ממעט שוגגים גבי זקן ממרא עי"ש, עכ"פ היכי דמציאת הדבר הוא כן לא שייך בו גדר התראת ספק וכן הדין גבי מולך ועיי' בירושלמי סנהדרין פ"ז גבי מסר ולא העביר דלוקה משום לאו דלא תתן ור"ל דרק אם הוא מסר על מנת להעביר אז יש לאו, ומה שכתב רש"י בסנהדרי' דס"ד דלמאן דאמר מולך עכו"ם קמשמע לן דמסר שלא כדרכה ג"כ חייב לא ר"ל דלא הי' דרכה בהעברה דרך האש דזה פטור רק דר"ל דבמסירה לבד לא הי' דרכה והמעביר חייב אף אם הי' דרכה בבן והוא העביר אחר דלא גרע מע"ז שעובדים אותו במקל לדידן רק דר"ל דהוא לא העביר ועל המסירה בלבד גלתה לנו התורה דרק בבן חייב, ועי"ש בירושלמי ולקמן אבאר זה. עכ"פ נ"מ אם שירה הוי עבודה למאן דאמר עיקר שירה בכלי אז י"ל דחייב לעבודה זרה אף שלא כדרכה ובאמת לדידן דסבירא לן עיקר שירה בפה הלוים אסורים לשיר בחצוצרות הכהנים ועי' תוספו' ע"ז דמ"ז בזבחים דס"ח ומנחות דכ"ח דשל כהנים הוי כלי שרת ולא של לוים, וזה ר"ל הספרי פרש' קרח פסקא קט"ז אך אל כלי הקדש כו' ר' נתן אומר מכאן רמז לשיר מן התורה כו' ור"ל דגם שהלוים מחויבים לשיר אסורים לשיר בכלי הכהנים דהיינו בחצוצרות, ועי' במנחות דכ"ח דאמר שם דחצוצרות של משה פסולים לדורות ובספרי פרש' בהעלותך אמר דפסולים לבניו ור"ל דהם היו משוררים ואסור להם לשיר בחצוצרות של משה והכהנים ג"כ לא משום דהוי שלו ולא מסרם לצבור. ובאמת י"ל גבי שיר בביכורים בערכין די"א תלי' במחלוק' דר"י ורבנן בפ"ג דביכורי' ע"ש, אם בכורים מקרי קדשי מקדש ורק לאנשי משמר או קדשי גבול ולכל כהן ועי' בירוש' פ"א שם אם יכולים להביא ביכורים מן האשירה שביטלה תלי' בזה המחלוקת, וכן י"ל במה דמבוא' בירו' שם דאתנן פסול לביכורים ג"כ תלי' בזה, ועי' בירו' תרומו' פ"א גבי מופלא סמוך לאיש ע"ש כי יש בבכורים שני גדרים, א' בגדר הקרבה, ולאחר קריאה והנחה הם שייכים לכהן כמו תרומה כמבו' בכ"מ, ומשעת ראית פני החומה דירושלים או דעזרה לפי גי' רבינו בהך דמכות די"ט אז הם בגדר קדשי מקדש לדידן, וקודם לזה משעת קריאת שם בכורים דחל עליהם אף במחובר לדידן כמבואר בבכורים פ"ב ניקנים במחובר לקרקע ע"ש בפי' המשניות דר"ל רק בגדר נדר וקנין לכהן, וכן ר"ל בספרי פ' קרח פיסק' קי"ז אף דנקט שם ל' קדושה, מסיק שם שיהא ניתנין לכהן,

ועי' בר"ש רפ"ב דבכורים בגדר קדושת פה, וכה"ג כ' התו' מנחות דע"ו ע"א גבי לחמי תודה הד' לחמים קודם שחיטה ג"כ רק גדר חיוב נדר ע"ש, ונדרים די"ב, וכן ר"ל הירו' כתובות פ"ח גבי בעל שקרא שם בכורים על פירות נכסי אשתו במחובר, וגירשה דפקע הקדושה, ור"ל רק קדושת פה, וברי' פ"ג דבכורים פליגי ר"ש ורבנן אי מהני הקריאה דמחובר, והנה גבי משקה כגון יין ושמן עי' חולין ק"כ ע"ב וערכין די"ד ע"א ובמשנה תרומות פי"א מ"ג ובחלה פ"ד גבי יוסף הכהן דלא קיבלו ממנו, והטעם כך, דהנה מבואר במכילת' פ' משפטים, דאף אם דרך מתחילה ע"ז רק מביאים אבל לא קורין ולכך אם לא דרכם מתחילה לזה רק קרא עליהם שם ביכורים קודם דריכה, אז אינו יכול לדרוך בגדר הך דמכות די"ח ע"ב, ובירו' ביכורים פ"א כיון דמתחילה הי' ראוים לקריאה, לכך אינו יכול לבטל מהם זה המצוה, וכן דייק רבינו בהל' בכורים פ"ב ה' כ"ב ופ"ג הי"ג דרק לכתחילה לא כיון דעדיין לא חל עליהם קדושה גמורה, והך דגמ' דידן די"ח ע"ב ובירו' פ"א דבכורים זה תלי' במחלוקת דמנחות ד"ט גבי מנחה שחסרה וגם י"ל דשם איירי לאחר שראה פני החומה וחיילא עליהם קדושת הגוף, והך עובדא דיוסף הכהן, הוא הוה ס"ל כמ"ד בתוס' דביכורים פ"א דכהנים מביאים ולא קורין דס"ל דכהנים אין להם זכי' בערים שלהם רק צורת הדבר, לא עצמם, דאם היו לו בנים חללים אין להם שום חלק בזה, דזה שייך רק להתואר כהן, ולכך אין להם גדר נחלה, ע' הוריו' ד"ו ע"ב משא"כ לווים, וע' רש"י יומא ד"נ ובמ"א אבאר זה, ולכך ס"ל ליוסף דיכול לעשות מענבים וזיתים של ביכורים, אף לאחר שקרא עליהם שם יין ושמן כמבו' בירו' שם, אך אנן לא ס"ל כן וזהו כוונת רבינו בפי' המשנ' פי"א דתרומות מ"ד דלר"י הוה בכורי' כתרומה ומביאים מן המשקה, יין ושמן ע"ש, ור"ל הך ר"י בפ"ג דביכורים הנ"ל דהוי קדשי הגבול, ועוד יש גדר בכורים דהוי רק גדר מתנה לכהן וכמו עיטור הביכורים ותוס' הביכורים כמבו' פ"ג ובירו' בפ"א דביכורים ה"ז ומע"ש פ"ד ובירו' ס' הלכ' ה' ור"ל ג"כ הגמ' במנחו' דפ"ד ע"ב אם הביא לא קידש ור"ל גדר קדושת ביכורים אך מ"מ שם ביכורי' יש עליהם לגבי מתנה לכהן, וע"ש ברש"י גבי ביכורים ד"ה מנין במ"ש שם אין מביאים נסכים ביכורים ור"ל משקה, ובתמורה ד"ד גבי דמעך ע"ש, ובתוס' ר"ה די"ב, עכ"פ י"ל דלמ"ד דהוי כקדשי מקדש בוודאי יש בהם שירה, אך בסוכה דמ"ז ע"ב אמר שם דזה אתי' כר"י ושם נקט דצריך שירה, ור"י ס"ל דרק קדשי גבול וכן נ"מ אם שייך גבי שיר גדר עבודה בחוץ ולקמן בהל' חנוכה אבאר בזה דיש ב' גדרים הלל א' בגדר קריאת פרשה וא' בגדר שירה ועי' במגילה דכ"א ע"ב דהיו מתרגמין את ההלל וזהו בגדר קריאת פרשה ועי' עירכין ד"י גבי אין אומרים שירה על נס שבחו"ל ותוספו' סוכה דמ"ד והך דפסחים דקי"ז דגם

יחיד אומר שירה זה רק בגדר שבח ופרסומי ניסא כמבואר ברכות די"ד ועי' רש"י ברכות דנ"ז גבי הלל מצראה דמשמע שאמרו אותו במצרים, וע' במס' סופרים פ"ג דשל חנוכה ושל ליל א' של פסח בנעימה, דשאר הלל הוי קריאה ודווקא בטעמים ובספר כתובים כדת על הקלף, אבל הני רק שיר ואז בע"פ ולא בטעמים רק בנעימה, דדרך קריאה אסור בע"פ, וכן מבואר במכילתא ובירושלמי פסחים ספ"ה ונ"מ ג"כ במה שכתב התוספו' סוכה ל"ח ע"א דנשים חייבות בהלל של פסח אם חייבות ג"כ בהלל של חנוכה אם זה בגדר תקנה לומר הלל על נס או בגדר שירה ושם אבאר זה ונ"מ דלשיר בכלי אסור לנו מחמת דהוי בגדר עבודה בחוץ, אך עוגב כיון דפסול הוא בפנים כמו שכתבתי שוב י"ל דמותר בחוץ ובמ"א אבאר זה.

ובאמת לפי הנראה דבזמן שניתנו לוחות הראשונות אז הוי הגדר שירה שייך לכל ישראל כי באמת הטעמים הן עיקר גדר תושבע"פ ופלפול התורה וכבר כתבתי בזה ועי' פסחים דקי"ט ע"א זה המגלה כו' ולכך ניתנה התו' בנעימה ר"ל בפיסקי טעמים וכמבו' במכילת' פ' יתרו ובנעימה שהי' כו' אך אח"כ נשתנה ולא ניתנה רק למרע"ה וללוים שיהיו משוררים כו' וזה ר"ל הך דנדרים דל"ח ע"א דפלפול התו' רק למרע"ה ע"ש ברא"ש וזהו מה דאמרינן בשבת ק"ד ועירובין כ"א ונ"ה סימנים כו' מקרא דשימה, וזה ר"ל משום דמבוא' במנחות דנ"ט ע"ב דשימה הוא כל שהוא כמו נקודה וטעמים, וזה ר"ל בקולו של משה דברכות דמ"ה ועירובין די"א דמרע"ה היה משורר דזה היה שייך למשפחת קהת, וע' ב"ב דט"ו דתהילי' נכתב ע"י כו' בני קרח ומרע"ה, עי' בעירובין די"א ולכך בהם כתי' לשון מלאכה דזהו בגדר מלאכת מחשבת עי' עירובין די"א עבודה שצריכה עבודה ר"ל לימוד ומשפחת גרשון היה מן השוערים ולכך בהם כתיב עבודה דזה הוי עבודה בכ"מ אבל במשפחת מררי כתי' עבודת אוהל מועד ר"ל כי הם הוקבעו לשמורת אוה"מ ואנן קיי"ל ב"מ צ"ג דמשמר לאו כעושה מעשה גבי פועל, ובאמת נ"מ ג"כ אם יש גבי שכר שמירה לאו דלא תלין, עי' ב"מ דקי"ב וב"ק צ"ט גבי אומן קונה כו' אך יש להביא ראי' ממה דאמרינן ב"מ שם דק"י ע"ב שכיר שבת כו' יצא כו' ולכאורה הא מבו' בירו' שביעית פ"י גבי כל מלאכה שפוסקת דהיכא דבאמצע זמן הפעולה צריך להפסיק מחמת דין, נעשה המעות כמו גדר מלוה ע"ש, וא"כ גם כאן הא מלאכה ע"כ פוסקת בשבת ושוב נעשה מלוה ולא שייך שוב לא תלין וע"כ מיירי המשנה כגון שכר שמירה וזה מותר גם בשבת בהבלעה כמבו' ב"מ דנ"ח ועי' תו' עירובין דמ"ג ע"א ודל"ח ע"ב, אך מ"מ במשכן כיון דזה הוי מצוה ועי' במ"ש רבינו בה' בית הבחירה אם לא שמר עובר בלאו, דשם השמירה מחמת כבוד לא מחמת שמירה מן הגנבים כמ"ש רבי' שם

ובמפרש בריש תמיד וזה וודאי זר אסור לשמור, ואם שמר י"ל דפטור דכיון דבאמת לא הוי מלאכה רק משום המצוה עושה זה למלאכה ובגדר שכ' רש"י שבת קכ"ז ע"ב וכ"מ גבי ביעור תרומה טמאה וכן הדין בשיטת הירו' גבי תקיעת שופר בשבת, וזה רק למי שחייב לתקוע וכן ס"ל לגמ' דידן ביבמות דל"ג גבי זר שהקטיר בשבת דהוי רק הבערה ולא בישול כשיטת הירו' שבת פ"ב, והטעם דהבערה הוא מחמת כליון הדבר ובישול הוא תיקון הדבר וגבי אימרים הוי תיקון לשם ריח זבחים מ"ו ע"ב אך זה רק אם נעשה כתיקון אבל אם עשה זה זר לא הוי ריח ורק הבערה וכן הדין גבי שמירה, עכ"פ משפחת קהת היו משוררים ומשפחת גרשון היו משוררים. ומררי היו שומרים. והנה מרע"ה הי' מן השוערים ומן השומרים כמבו' עירובין די"א ותמיד דכ"ו ע"ב דשירה הוי ביום כמבואר שם ושמירה בלילה כמבו' בדברי רבינו שם ותו' עירובין דכ"ג ויומא ד"י, אבל משוערים מבו' בעירכין שם ע"ב דמשורר ששיער חייב מיתה ע"ש, ובזה מדויק קרא בגבי בני קהת ובני מררי בהפקודים כתוב שם ביד משה אבל בגרשון לא כתיב שם ביד משה, משום דמרע"ה במשפחת גרשון לא הי' דמשורר ששיער חייב ועי' בחולין דכ"ד פסול בשנים אף משום דמרע"ה הי' זקן מכ"מ הוא הוא לא נפסל, עכ"פ שירה אז הי' רק בלווים ולכך כתיב בהם יורו משפטיך כו' ע' שבת ד"כ ודקי"ד ע"ב ויומא דכ"ו ובכורות דל"ו וברמב"ם ה' סנהד' דהם צריכין להיות בסנהדרי', ובספרי פ' קרח מנה מהם כו' ובתוספ' שקלים, ועי' יבמות דפ"ו ע"ב דזה נתבטל ור"ל אי משום קנס של עזרא או דזה רק בזמן בהמ"ק, עי' בספרי פ' ראה ולא בגולה כו' ובירו' פ"ז דנזיר ופ"ג דהוריות ע"ש. אך זה רק כעת אבל לע"ל מבו' בספרי פ' האזינו ונשבע הקב"ה שהוא מחזיר לנו את החרב ור"ל זה תושבע"פ כמבו' בשבת דס"ג וביבמות ק"ט וסנהד' ל"ו ושוב יוכשרו כל ישראל לומר שירה בפה במקדש וזה ר"ל הך דסנהדרין דצ"א ע"ב עתידים כל הנביאים לומר שירה ולכך לע"ל יהי' ללוים חלק בא"י. כמבו' ב"ב קכ"ב וזה ר"ל הגמ' בפסחי דקי"ז ע"א ניצוח וניגון לע"ל ע"ש ברשב"ם אך ר"ל כך דכ"מ שנאמ' ניצוח ע"י כלי זה כשר גם בזר כמבו' במשנה עירכין וכ"מ וכבר כתבת' בזה, אבל ע"י פה זה ע"כ לעתיד. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ד

שחט לה כו' אלא א"כ כו'. ר"ל דאינו חייב משום ד' עבודות אבל אם היתה דרכה בשחיטה אף בהמה מ"מ חייב גם על חגב ובעל מום ונ"מ ג"כ אם צריך רק ב' סימנים עי' סנהדרין דס"ב ע"א, אך זה רק בד' עבודות ובזה א"ש הך דחולין ד"א, ועי' בירושלמי סנהדרין פ"ז הל' י"א שחט לה טלה בעל מום פטור וע"ש פ"ה הל' א', וע' בהשגות כאן

וזה ר"ל הספרי פ' שלח פסקא קי"ב להוציא דקדוקי ע"ז שפטור ע"ש ור"ל תולדות כמה שכתב הראב"ד כאן:

המקבל וכו' ואם אמר אעבוד. עי' בגמ' ורבינו לא ביאר זה וצ"ל דס"ל דזה גופא הוה עבודה, ועי' רש"י כריתות דף ג' ע"ב דאמר שם דקבלת ע"ז בלחוד לא הוי חיוב ע"ש והא דחייב באלי אתה זה רק בע"ז שנעבדת אבל בעושה ע"ז חדשה צריך להגביה הדבר ועי' בירושלמי דע"ז פ"ד דהנחת אבן השלישי על שני אבנים נעשה בב"א עבודה זרה ותקרובות ע"ש דאמר גבי ע"ז של אוכלין דאין לה בטילה דנעשה תקרובות לעצמה, ועי' מה שכתב התו' זבחים דף י' גבי השוחט דזה גופא מה שמקבל עליו בשחיטה לעבוד הוי עבודה, ועי' מה שכתב רבינו בפירש המשניות פ"ה דתמורה גבי תוכ"ד דאם חזר ואמר תוכ"ד אינו אלוה אינו מועיל ע"ש ולא שחזר מעבודתו, ועי' רש"י ע"ז דמ"ו ע"א גבי זקף ביצה ורש"י מנחות דק"ט ע"ב הודה לע"ז מוכח שם דזה לא הוי עבודה והחיוב רק משום מקבל ע"ז וזה ר"ל רבינו בהל' ו' אם קבל עליו כו' וכמה שכתב התוס' ישנים שבת דע"ב ע"ב, אך באמת נראה דרבינו ז"ל ר"ל הך דמנחות ק"ט כמו שכתב בהל' תשובה פ"ג הל' ט' כגון החוזר ע"ש בהשגות, ועי' בירושלמי דע"ז פ"ה הל' ח' דאם מטא ביה וכו' וטעות סופר שם ור"ל דאינו מודה להם רק בעבור שטוב להם וכעין מה שכתב רבינו בהל' שבועות פ"ו הל' י"ב גבי נולד ע"ש ולכך לא הוי עבודה וכן הדין גבי הך סנהדרין דס"א ע"א גבי מסית לעצמו מה שהקשו שם התוס' אמאי אינו חייב משום מסית ע"ש משום דשם מיירי דעדיין אינו ע"ז והחיוב רק שהוא עצמו מקבל עליו להיות ע"ז וזהו לא תעשה לך עצמך ומחייב משום לאו דעשיית ע"ז כן סלקא דעתך שם ע"ש:

[ממהדורא תניינא: **שחט לה חגב כו'**. עי' בהשגות ובאמת הך ספת לה שם קאי על פעור דבזה הדבר הוי עבודה שלהם והוי זה בגדר שבר מקל וזה ודאי ע"ז שעובדים לה בשחיטה אף רק בשחיטת בהמה תמימה חייב אם שחט לה בעל מום או אף חגב, וזה כוונת התוספתא סוטה פ"ו גבי ישמעאל דהוה צד חגבים ע"כ, ור"ל שלא יתחייב מיתה כנ"ל ועי' בירושלמי סנהדרין פ"ז דמשמע שם דאם עבדו בעבודה שהיא כעין פנים וגם עבודתה בכך, בשוגג חייב שתים, ובאמת הך דסנהדרין דס"ב בהך דתנא ר' זכאי כו' אם חייב אחת על זיבח וקיטר כו' ועי"ש דס"ג ע"א ברש"י ותוספות אם גרסינן השתחוה י"ל דנ"מ כך היכי דדרך עבודתה בכך אז חייב לכ"ע על כל א' וא' והיכי דהחיוב הוא רק מחמת כעין פנים אז הוי שם אחד ואינו חייב רק אחת, אך נ"מ דלגמרא דילן השתחויה הוי מציאות בפ"ע וגזה"כ דחייב לכל ע"ז אבל לשיטת הירוש' וכן ס"ל לרבינו בס' המצות

השתחויה ג"כ הוי כעין פנים ואם כן שוב י"ל דאם עשה כל הני לע"ז שלא כדרכה אינו חייב רק אחת וכן מוכח בירושלמי סנהדרין ושבת פ"ז עי"ש. ע"כ ממהדורא תניינא]

[ממהדורא תניינא: **המקבל עליו כו'**. והנה שם בגמ' נקט לחד תירוצא דגם באומר אעבוד חייב ע"ש בדס"א ע"ב ותירץ רבינא אך רבינו ז"ל לא פ' כן ע' לקמן פ"ה הל' ב' דזה רק למסית ולא כרש"י שפי' דזה אמר הניסת רק דהמסית ור"ל כמבו' בירו' שם דהוי כמו מסית לעצמו דחייב ומבואר שם דצ"ל גם שמו, אבל על אמירה בלבד אינו חייב וכמבואר בסנהד' דנ"ו ע"ב וזה ר"ל רש"י כריתות ד"ג ע"ב דבע"ז אינו חייב במדבר שיקבל ע"ז וכבר כתבתי בזה בחלק א' מחיבורי, ועי' לקמן בהל' ו' אם קיבל עליו כו' ובהך דמנחו' דק"ט ע"ב גבי הודה לע"ז ולא ר"ל שעבדו בכך דזה ודאי וכמ"ש ועי' בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ט הל' י"ג במאי דנקט שם כגון שנעשה כומר לע"ז , ומה ר"ל בזה אם משמש לע"ז לא בעבודת' גם כן נפסל לעבודה וכעין הך דקידושין ד"כ ע"ב.

ועי' עירובין נ"ה ע"ב דירה למשרתים וסנהדרין דס"ד ע"ב עד שימסרנו למשרתי עכו"ם ורבינו נקט עד שימסרנו לכהני' ועיין לקמן בהלכות תפלה פר' ט"ו הל"ג כהן שהמיר כו', ומה ר"ל שם אם במקבל עליו כו' או באמר כו', ונ"מ דגבי מקל צריך דוקא ע"ז שעובדי' אותה ובאומר אין נ"מ דזה הוי עבודה לכל ע"ז , וכמ"ש התוס' סנהדר' ד"ס ע"ב והנה במנחות דק"ט שם לא חשב רק עבודה כעין פנים והשתחוי' והודה, ונ"מ גבי זורק אבן למרקוליס י"ל דרק במזיד נפסל לעבודה ולא בשוגג והוי כמו בשוחט לע"ז וזה ר"ל המיר בהל' תפלה ורק במזיד כיון דבאמת לא הוי עבודה בכ"מ, אך י"ל דשחיטה דשם מיירי בשאין עבודת' בכך רק משום ד' עבודות ועי' פסחי' ד"ג ע"ב גבי שמץ פסול עי"ש, וכן יהיה נ"מ לדידן דקיי"ל דמומר לשבתות הוי מומר לכל התורה אם גם לעבודה כן וכבר כתבתי בזה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ה

חייב כו'. ואף דהא לא נתכוון לעבודה כיון דשם גם הבזיון הוי עבודה זה גופא הוי כוונת העבודה וחייב והנה בגמ' דידן נקט גבי מרקוליס מתכוון למרגמי' ורבינו נקט לבזויה משום דהא אמרינן בע"ז דף נ"א ע"א דהאבן הנזרק גופא הוי ע"ז ותקרובת לעצמו ועליו לא נתכוון למירגם ועיין מש"כ התוס' ברכות דף נ"ז ע"ב ד"ה הרואה:

הלכה ו

עיין בהשגות. ור"ל דמתחלה כתב מיראתה לה ואח"כ מיראה ור"ל דנ"מ גבי ד' עבודות דאם עבדה סתם בלא קבלה לאלוה מחמת יראתו לה חייב ואם עבדה בעבודתה פטור

אם לא קבלה באלוה והא דחייב בקבלה לאלוה לא משום העבודה רק משום הקבלה ונ"מ לשוגג אם חייב קרבן:

ואם היתה כו' לעבדה כו'. עיין סנהדרין דף נ"ו ע"ב והנה מדברי רבינו משמע דדרך כבוד סתם פטור רק דנתכוין לעבדה בכך אבל גבי בזיון לא וע' ע"ז דמ"ד ע"ב גבי פעור יוכיח:

הלכה ט

העושה עכו"ם לעצמו כו'. עיין בירושלמי ע"ז פ"ד הל' ד' דאף אם עשאה במחובר כל שלא נתלש לא מיקרי ע"ז מ"מ לכשיתלש חייב על כל אחת ואחת ועיין בתו"כ פ' קדושים מחלוקת ר"י ורבנן ונ"מ ג"כ אם גרם לע"ז אסור מחמת דכתיב עשיה ועי' שבת דף קי"א ע"ב גבי סירוס ודף ק"כ ע"ב גבי מחיקה ודף קל"ג ע"א גבי נגע, ובירושלמי פ"א דמגילה גבי קטרת וא"כ י"ל דה"ה גבי ע"ז של מחובר אף דכ"ז שלא תלשה אין עליה שם ע"ז מ"מ לא גרע מגרם דהיינו אחרים עשו לו, ועיין תוס' יומא דף נ"ד ע"ב ועיין במנחות דף נ"ז ע"א גבי אפאה לוקה שתים ע"ש משום דאפיה היא גמר העריכה ועיין רש"י בכורות דף ל"ג ע"ב דרק אם כל אחד בפני עצמו אז חייב על כל או"א ועיין תוס' ע"ז דף נ"ה ע"ב ד"ה אבל, ובירושלמי פרק ז' דשבת:

עיין בהשגות והנה מה שהביא מהתוספתא דמכות הוא טעות סופר וצ"ל מגפף והוא גדר בנין ועי' בתוספתא פ"י דסנהדרין מוכח כדברי רבינו דכאן גבי בנין קאמר שם בל"ת ובמגפף נקט רק לשון אזהרה ועי' תוס' כתובות דף מ"ה ע"ב וכ"מ:

[ממהדורא תניינא: **העושה ע"ז לעצמו כו' לוק' כו'**. **והנה** מה ר"ל עושה אם ר"ל שאמר שתהא לע"ז וזה גופא הוי גדר עשיה וישראל אינו חייב עד שיעבוד עי' סנהדרין דנ"ו ע"ב ולא הוי כמו קיבל דחייב מיד די"ל דכאן מיירי שאמר שיעבדה וכ"ז שלא עבדה פטור מסקילה וכמו דאמרינן בדס"א איני מקבל עלי כו', ובאמת בתו"כ פרש' קדושים יליף מקרא דאלוה מסכה ורבינו יליף לה מקרא אחרינא ושם פליגי תנאי דחד אמר דיש בזה ג' חיובים על העשיה ועל הגרם שנעשה ועל המציאות שיש לו ואידך סבירא ליה דרק משום העשיה ומשום הגרם שנעשה והגרם אינו חייב רק אם נעשה בעבורו וקיום הדבר ס"ל דלא הוי רק עשה דאבד תאבדון ועי' לקמן בזה, ועי' במכילתא פרשת יתרו פרש' ו' דמבואר שם דעל הקיום עובר בלאו דלא יהיה לך, אך נ"מ למה דאמר שם שלא יקיים ור"ל בשכבר נעבדו דחל עליה שם ע"ז ואז עובר בלאו אם מקיימה מה שאין כן כאן דעדיין אין עליה שם ע"ז כלל ובפרט לדידן דקיימא לן כר' עקיבא דע"ז של ישראל אינה אסורה עד שתעבד כמבואר בע"ז דנ"ב ולכך רבינו מביא פסוק אחר דלא תעשה לך דעדיין אין עליה שם אלוה ועיין רש"י ע"ז די"ט ע"ב דס"ל דאם ישראל

עשה ע"ז למכור לעכו"ם הוי כמו ע"ז של ישראל ואינו אסורה רק לכשתעבד לדידן ואם עשו בשביל עכו"ם מיקרי ע"ז של עכו"ם ועיי' בתוספתא ע"ז דאם גוי עשה ע"ז בשביל ישראל אינו יכול לבטל ולקמן בפ"ז ולכך כאן גבי העושה עכו"ם כו' עשו לגוי לוקה משום לאו דואלהי דכיון דעשאו משום גוי אסורה מיד וחל עליה שם זה. עכ"פ בע"ז שכבר נעבדה אז יש לאו על ישראל לקיימה ממילא וכגון שירשה מאביו ממילא ובאם קנה אותה בקנין הוי בגדר לאו דלא תעשו אבל בע"ז שלא נעבדה אז רק הני ב' לאוין דחשיב רבינו כאן. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה י

עיין בכסף משנה ועי' מש"כ רבינו בהל' מלכים פ"ט סוף הל' ב' דאף לעשות צורה אין מניחין לב"נ וע"כ צריך לומר דרבינו לא היה בגרסתו הך שאני ר"ג ועי' ב"ק דף צ"ז ע"ב מה דרש"י ז"ל לא פירש על מטבע של אברהם רק על של ביהמ"ק ע"ש בתוס' משום דרש"י ס"ל דב"נ לא הוזהר על כך:

הלכה יא

ושאר נפש חיה וכו'. גיטין דף ל"ו ע"א ועי' ב"ק דף ק"ד ע"ב:

פרק ד

הלכה א

מדיחי כו'. ולענין נכסי המדיחין לכאורה נראה דהוי כנכסי צדיקים עי' סנהדרין דף נ' ע"א איזה כח מרובה כו' אך מלשון התוספתא כאן לא משמע כן ועי' מנחות דף ט"ו ומה האוסר אינו כו' ע"ש וגם אף אם המדיחין עצמן אח"כ עבדו הוה כמו הודחו מאליהן ועי' בירושלמי דמבעי ליה אם הנדחין הדיחו אחרים אם הוי מדיחין או נדחין:

או שקבלו. היינו ר"ל אלי אתה ע' בסנהדרין דף ס"א ע"ב:

הלכה ב

מתוכה ומאותו השבט כו' ולא גרים כו' אף שדרים שם. עי' בירושלמי דהוא בעיא אם גרים משלימין לרוב ועי' בתוספתא כאן פרק י"ד ועי' כאן דף ע' ע"ב גבי בן סורר ומורה דלהשלים שאני ועיין חולין דף ע"ו ע"ב וכ"מ. אך עי' בספרי פ' ראה דמרבי גם גרים למדיחין:

סוקלין כל מי כו'. עיין יבמות דף ט' ע"א:

[ממהדורא תניינא: **אין העיר כו' עד שיהיה מדיחיה מתוכה**. **ור"ל** דאף דמבואר בגמרא ולקמן בהל' ט' דשיירה ששהתה ל' יום יש עליה שם בני העיר זה רק לנדחים אבל

המדיחים צריכי' להיות מתוכה ממש ועי' בתוספתא פי"ד דסנהדרין מבואר שם דרק הני שיש להם חלק בארץ אבל אם דרים שם גרים ומשוחררים דאין להם חלק בגוף הארץ אין עלי' דין עיר הנדחת וע' בדברי רבינו לקמן הל' ד' גבי ערי מקלט דכיון דאין להם חלק עצמיי כמבו' מכו' די"ג דרק לדירה ניתנה לא נעשית עיר הנדחת ואף דרבינו פסק בהל' ביכורי' דכהנים ולווים מביאי' ביכורי' וקוראים חזינן דס"ל דיש להם קנין הגוף בערי מגרש וע"ש בתוספ' פ"א ובמעש"ש פ"ה גבי וידוי וכל מקום סבירא לי' דזה רק שייך על הפרטים דכל פרט יש לו חלק בהעיר אבל העיר עצמה אין עליה גדר עריך וע' בהך דמכות ד"י ע"א גבי ערי מקלט דאמר שם דצריך שיהי' שם אוכלסי' ואח"כ אמר שם דאם נתמעטו הדיירי' מביאי' להם כו' חזינן דבזה לא די באוכלסי' רק צריכי' דיורים קבועים והטעם דהנה מבו' שם ד"י ע"ב דעיר שרובה רוצחים אינה קולטת ולכך צרי' שיהיו שם דיירים אחרים ולא סגי באוכלסין כיון דאין להם קביעות וקנין ועי' עירובין י"ז ע"א גבי מחנה דחוני' בכל מקום ר"ל שיש להם רשות וע' תוספ' שם דס"ט ע"ב ע"ש ולקמן אבאר בזה. עכ"פ מדברי התוספת' מבו' דצריך שיה' להדרים בהעיר קנין בגדר חלוקה לא קנין שאינו גמור ועיי' בירושלמי כאן דמספקא ליה אם עכ"פ הגרים והתושבים משלימים לרוב אבל רובא גרים ודאי לא נעשית העיר עיר הנדחת שתהא תל עולם דאינם יכולים לאסרה עולמית ועי' בספרי פרש' בהעלותך דמבואר שם גבי פרי העלם דבר דצריך מכל שבט ושבט וגרים מתכפרים באותו השבט שהם דרים בו וזה ר"ל קרא דפ' שלח ונסלח כו' ולגר הגר בתוכם ר"ל בתוך השבט וכן מבו' שם דלקבורה יש קנין גם לגר בא"י. ע"כ ממהדורא תניינא]

[ממהדורא תניינא: **ויהיו המודחים ממאה ועד כו'**. הנה רבינו שינה מלשון הגמרא דבגמרא בסנהדרין דט"ו ע"ב מבואר דפליגי כמה יהא בעיר לא כמה יהיו הנדחים וא"כ אם העיר היתה מאה או היתה רובו של שבט אף שלא נדחה כל כך אז הוי זה הדין ורבינו נקט שיהיו הנדחים כך והנה לפשטות הגמ' דמאה ר"ל כל העיר, וקיי"ל בעירובין דנ"ט גבי עיר דצריך נ' דיורים ע"ש בד"ס דשם גם נשי' וטף מצטרפי' וכאן גבי עיר הנדחת אי מצטרפין נשי' וטף ע' בירו' ובספרי ובתוספ', וא"כ אי הוי פחות מנ' לא הוו נקרא יושבי עירם ולכך צריך ק' ואם יהי' מחצה על מחצה בעיר הנדחת אין בש"ס הכרעה וע' סנהדר' דקי"א ע"ב במשנ' עד שיודח רובו כו' או שהודח מיעוטו כו' אבל מחצ' ע"מ אין הכרעה איך הוא הדין והוי בגדר ספק, ע' פסחים ד"ז וחולין דכ"ח וכ"מ בזה, ובירוש' סנהד' מבו' דסדום הוה בגדר עיר הנדחת וראי' מלוט שנאבדו הנכסי' שלו וזהו מה ששאל אאע"ה אם יש בעיר חמישי' צדיקים דאז יהי' בגדר מחע"מ, ואמר השופט כל הארץ לא

יעשה משפט, ולא א' כמשפט, כי שאל מדוע אין בכל התו' פסק דין ברור למע"מ ועיי' בירושלמי פ"י הל' ז' ובדברי הראב"ד בהשגות בהלכות מגילה ע"ש וכן נ"מ ג"כ לפי מה דמבואר בהוריות ד"ו דאפרים ומנשה לדינא דהוראת בי"ד הוי שניהם רק שבט אחד ועיי' ב"ב דקכ"ב דלעתיד לבוא לא יטלו רק ח' א' אם גם על א' מהם לבדו אם הודח רובו אם לא תהיה עיר הנדחת ועיקר הגדר יש לומר כמו הך דמבואר בב"ב דקט"ז גמירא דלא כלה שבטא ועי' ת"י יומא דף נ' ע"ש אם כן כה"ג איך הדין בזה וקצת ראיה מדלא מוקי בסנהד' דט"ו ע"ב הך דאין דנים את השבט דר"ל כה"ג כגון שבט אפרים לחודא, אך י"ל דשוב לא הוי בכלל שבט לענין שיהיה צריך ב"ד של ע"א ואף דמבואר במ"ק ד"ט דקרבן נשיא של אפרים בנשיאים דוחה את השבת ע"ש ובדברי רבינו בהלכות מעשה הקרבנות ספ"ב דזה הוי גדר חנוך דדוחה שבת ועיין בספרי נשא פסקא מ"ז מגיד הכתוב שכשם כו' כך התנדבו כו' ור"ל אם הקרבנות הוי כמו קרבנות מזבח א"כ היה צריך שיהיה מתרומת הלשכה דאז היה שם תרומת שקלים כמבואר שבת דפ"ז ע"ב ע"ש דהקרבנות של מלואים מבואר בירושלמי פ"א דיומא דהוי נדבה ועי' ביצה ד"כ ע"ש ברש"י ותוספו' וכבר כתבתי בזה בח"א בהל' שקלים אך הני קרבנות דנשיאים דהוי גם כן בגדר חנוך יש עליהם שם של בדק הבית כיון דנעשו לגמור את המשכן והכלים דע"י זה נתחנכו ע' מנחו' דמ"ט דאף במשכן שנמשחו בשמן המשחה מ"מ בעי גם חנוך עבודה ועיי' בסנהדרין דט"ז ע"ב וכמה מקומות והוי כהך דכתובות דק"ו ע"א גבי פרוכת אם הוי בגדר בנין ולפי דברי רבינו בפ"ד מהל' תמורה דמפרש הך דתמורה דל"ב דיש ב' מיני בדק א' של הבית וא' של המזבח וזה ר"ל הספרי ועי"ש בפסקא מ"ט על קרא דוקרבנו מגיד שלא נעשו כו' שם קרבנות ור"ל דדייק דגבי נחשון כתיב שם וקרבנו ובשאר כתיב קרבנו* והטעם דהנה בזבחים דקט"ז ע"ב הוי מחלוקת אם בקדשי במה צריך ג"כ דבר שלא נשתמש בו הדיוט והנה בירושלמי פ"א דיומא ובספרי פסקא מ"ד ובתו"כ פליגי בזה תנאי אם גם ביום השמיני פרקו את המשכן עי"ש ועיי' תוספות ע"ז דל"ד שבזמן פריקא היה עליהם רק שם במה ולכך מצריך הספרי שם רבוי דגם זה לא נעשה רק לצורך קרבן ובמקום אחר אבאר זה. עכ"פ רבינו סבירא ליה דאזלינן בתר הנדחים ולא אחר העיר בעצמה וכן נ"מ בנכסים השייכים רק להעיר לא להפרטים כמו הך דנדרים דמ"ז ע"ב אם הם גם כן בכלל שללה ונשרפים ועיין בירושלמי שם דמיבעי ליה ביברים של חיות כו' אם נאסרים משום דלא הוי קנין גמור אך מכל מקום הם שייכים להעיר עיין ערובין דמ"ז ע"ב גבי אוצרות הסמוכים עי"ש.

*ו**באמת** הוא כך דבנחשון כתיב שני פעמים קרבנו-עי' מנחות ד"נ ודנ"ו- משו' דזה הוי

חיוב על השבט דקיי"ל דמיקרי קהל והם מחוייי לחנך את המשכן והמקדש רק הנשיא נדר ומסר זה לצבור עי' תוס' יומא דל"ה ע"ב דלגבי גדול בתו' לא חיישינן כו' וע' חולין כ"ג ע"ב דהיכא דנדר עבור חבירו אם לא אמר למפטר כו' אף דהקרבן לא עלה לו מ"מ יצא ידי נדרו וע' גיטין ס"ג ע"ב גבי נאבד כו' והך דמעילה י"ט ע"א לר"ש אם הבי' בעזרה קיים הנדר וכן בירוש' ובתוספ' שקלים פ"ב ורצ"ל כך דודאי צריך להקריב קרבן אחר, רק זהו מחמת הקרבן ולא מחמת הנדר וכגון שנדר קרבן גדול ואז יש עליו שני חיובים, הקרבן וגם שיהי' גדול, עי' מנחות דק"ז ואז אם הביא את הגדול בעזרה ומת אז די גם בקטן וכן י"ל כה"ג במאי דקיי"ל דעשיר שהבי' קרבן עני לא יצא יומא מ"א י"ל גם כן דאם הביא קרבן עשיר לעזרה ומת אז די גם בקרבן עני ובאמת זה תלי' בהך מחלוקת דר"י ורבנן בנזיר דנ"ט ע"ב אם יכול להביא קרבנות נזיר שלא בב"א תליא אם קביעות אז צריך להביא בב"א ותלי' בהך מחלוקת ירוש' פ"א דפא' וחגיג' הובא בתוס' חגיגה ד"ח אם יכול לחלוק חובתו על שתי בהמות ועי' מנחות דק"ח ובהך דזבחים דס"ח וספ"ג דקני' דאר"י כשהוא חי כו' ור"ל דאזל לשיטתי' דהוי קבע ועיי' בזבחים דק"י ע"א ובכ"מ, ובאמת גבי נזירות תלי' בהך מחלוקת דזבחים דקט"ז אם הקרבנות של הנזיר הן בגדר נדר או חיוב ממילא, ולכך ס"ל לר"מ בנזיר ד"ג גבי הרי עלי צפרים דהוי יד בנזיר, וע' בספרי פ' נשא פסקא ל"ח דאם אמר הרי עלי לגלח על מאה כו' ע"ש ושם בספרי מבואר דקרבנו' לא הוי יד לנזיר וכן חזינן דאף דלבונה אין פחות מקומץ מ"מ קיי"ל דאם נחסרה הלבונה ונשא' קור' א' או ב' כשיר' כמבו' מנחו' י"א אף דמ"מ לא הקריב קומץ לבונה ובזה א"ש דברי רבי' בסו' הל' מחוס"כ על הך דנידה ד"ע גבי הך דשני מצורעים שנתערבו כו' דפס' דמהני דיפקיר נכסיו אף דס"ל דאשם קובע, דזה רק שיש עליו חיוב להקריב קרבן עשיר, אבל מ"מ שלא יהי' מחוסר כפרה די לו אף בקרבן עני, ורק להגמ' דניד' שם קאי לר"י ור"י לשיטתי' דס"ל דהמציאות של הקרבן והפעולה של הקרבן הוא א' וא"א לחלקם, והנה כבר כ' הת"י יומא דמ"ז ודנ"ג דקטורת שהביא נחשון ע' מנחות ד"נ הקריבו נדב ואביהו שלא כדין, ואז היה הספק אם קיי' נחשון את נדרו מאחר שנפסל והיה ניצרך קטורת אחר לחינוך, וזה שייך להשבט ולכך כתוב בקרא גבי קרבן נחשון שני פעמים קרבנו וזה תלי' בהך דחולין הנ"ל וכהאי גוונא מבו' בתוספ' ובירו' מכות פ"ב גבי ערי מקלט דמתחילה נחלק' א"י לשבטים לי"ב חלקים ואח"כ נתן כל שבט מחלקו עבור ערי מקלט וערי הלווים כמבו' שם ואם אח"כ נפלה העיר על אותו השבט לבנות' דעדיין שם השבט עליהם והטעם כיון דמסרו רק לדבר פרטי, ועי' בתוספ' דפרה הובא בר"ש פ"ב דפרה מ"ג, ועי' בפסקי תו' ערוכין פסק' כ"א גבי מוסר דבר לציבור שוב אין

לו חלק בו, וכמו בשקלים הובא בערוכי' ד"ד וכ"מ דאף דכהן שוקל מ"מ הקרבן שקרב מהם אין בו חלק רק בגדר ציבור, אך זה רק בשקלים דהוא חיו' תמידי, אבל בדבר פרטי אז אם נתבטל הדבר חוזר לו, ועי' מ"ש התוס' שבועות די"ד גבי קרבן ציבור השייך רק לישראל אם אין מעות בלשכה גובים רק מישראלים ולא מכהנים, וזה ר"ל הספרי פ' נשא גבי עגלות ופרו' שהיה מחלקם לפי דעתם ר"ל לפי דעתם של נשיאים, ועי' בתוס' זבחים דנ"ט ע"ב דשלמה הקריב את הפרים לשלמים, וזה ג"כ הי' לחינוך ולכך הי' יכול להקריבם וכמו דס"ל להרמב"ם בה' שקלים ובהל' עירכין ובהל' תמורה דמביאים מקדשי בדה"ב לקרבנות המזבח וכבר כתבתי בזה בהל' שקלים ובהל' ערוכי' אך העגלו' החזיר ליורשיהם כיון שאז עוד לא היה צריך להעגלות א"כ לפ"ז גם בערי מקלט בזמן דליכא ערי מקלט חוזרים להשבטים ובזה לקמן בהל' ה' פליגי רבינו והראב"ד אם יש בערי מקלט גדר עיר הנדחת דהראב"ד ס"ל דעדיין שם השבטים עליהם, ובזה י"ל במה דמבו' בירמי' גבי חנמאל דאמר שם הכשדים כו' ור"ל כך דהשדה היה מהערים השייכים להכהנים ובאמת העיר היתה של בנימין וכך מבוא' בקרא דהוי שם קנין כסף וקנין שטר, עי' גיטין דכ"ב וב"ב דכ"ח ע"ב וקס"א ובאמת שם היה בגדר מוכר שדהו מפני רעתה עי' קידושין דכ"ו וע' תוס' עירוכין ל"א ד"ה דאי דאינם יכולי' ליתנם במתנה וגם באמת אין בהם הגדר דחמישים שקל כסף, ואין בהם דין יובל כלל לגבי הקדש אך מ"מ העיר הי' מחלק בנימין וא"כ בזמן החורבן יהי' שייך לשבט בנימין ועי' סוטה דף מ"ח דבב"ש לא היו כלל ערי מגרש, וזהו דאמר ירמי' להקב"ה מה זה המכירה, הרי כבר אינו שלהם כלל אך זה תליא בהך מחלוקת ביבמות דע"ט דבזמן החורבן מ"מ חלק מזבח קיים, דאצלו ית' לא שייך כלל גדר זמן והכל כנקודה וחוט השערה כמבו' בתוספ' דעדיות פ"ב וא"כ גם אז ישנו כיון דלעתיד אי"ה יהי' הוי כאילו יש גם עכשיו וכן גבי ערי מקלט ערי כהנים וזה מחלוקת ג"כ בירו' כתוב' פ"ו ה"ה בילדה אחת כו' אם אומרים לפרנס ללוות, ור"ל כך דעי' ברש"י מגילה ה' ע"א ובר"ן שם מוכח דהאומר שיביא קרבן לזמן פ' אם הביא קודם לא יצא, ולכן ס"ל לר' אמי דא"א ללוות ואח"כ יפרעו מן הנדרים שנדרו אז דא"כ נמצא שנתקיים הצדקה קודם זמן קביעות הנדר, ועי' בירו' נזיר פ"ד ושבועות פ"ד דצריך שיקדים החיוב להקרבן ולא הקרבן להחיוב, וברמב"ם בה' גירושין פ"ט הל' ל"ג. והשיב לי' ר"ז דלא איכפת לן דמרי דמועדי קיים ואצלו ליכא גדר זמן וכמ"ש, ועי' בהך דסנהד' ב"פ חלק דק"ה דגם נבוכדנצר הוא עבדי ע"ש, וזה ר"ל הקב"ה שם בתשובה שהשיב לירמי' כל בשר כו' דמזה יליף הירו' במ"ק פ"ג דאף ב"נ אם גידף צריך ג"כ לקרוע, דכל בשר ר"ל השגחה פרטית וגם בב"נ וא"כ צריך לקרוע גם על גידופו, וא"כ גם נבוכדנצר

תחת השגחת הקב"ה השגחה פרטית והזמן כנקודה ושייך גם עכשיו ערי כהנים ושפיר הוי מכירה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ד

אין אחת מערי כו'. עי' בירושלמי פ"ט דסוטה גבי עגלה ערופה אם ערי מקלט מביא דאמר שם דתליא בהך דמכות די"ג א"כ י"ל דכאן רק בהני ששה ולא במ"ב וגם י"ל דכיון דאין להם קבורה בערי מקלט כמבואר מכות די"ב לא מיקרי אחוזה ועי' רש"י נדה דנ"ז ע"א ועי' בתוספתא פ"א דבכורים בהך דר"י ור"מ ובירושלמי פ"ה דמע"ש ועי' נדרים דפ"א ע"א דרבי יוסי מצריך הך לכל חיתם לדרשה אחרינא ואזיל לשיטתיה כאן:

[ממהדורא תניינא: **אין אחת מערי מקלט כו'**. **כבר** כתבתי בזה בח"א דרבינו למד זה מירושלמי דסוטה פ"ט גבי עגלה ערופה ובדרך דרוש י"ל דלכך מדויק קרא בפרש' ואתחנן דנראה שם גבי בליעות דעדת קרח דהבתים לא נבלעו רק של דתן ואבירם ולא של קרח עי"ש בקרא ובגמרא סנהדרין דק"י הוי שם פלוגתא אם קרח הוי מן הבלועים או לא דהנה בירושלמי כאן מבואר שם דהוי גדר עיר הנדחת דגם נכסי רשעים שבחוץ נאבדו והנה קי"ל בסנהד' דקי"ב דקדשי עיר הנדחת יגנוזו והנשרפים שבעדת קרח לא נענשו רק בשביל זר שעבד דהוי מיתה בידי שמים ונכסיהם ליורשים עי' ב"ב דקי"ח ע"ב דלא משמע כן ולכך המחתה שלהם נעשה צפוי למזבח אבל של הבלועים המחתה ג"כ אסורים אך מקרא משמע דגם מחתה של קרח נעשה צפוי ע' בספרי פ' קרח ולפי דברי רבינו י"ל כך שלפי המבו' בזבחים דקי"ז במדבר היה מחנה לויה גדר ערי מקלט אם כן הבתים שלהם היו שייכים גם להרוצחים ולכך הבתים של קרח לא נבלעו דקרח הי' במחנה לוים ושוב י"ל דגם על קדשים שלו לא חל גדר שללה דהקדשים אינם טעונים גניזה רק מחמת דבטלה להבית וגבי קרח לא שייך זה ועיין ביומא די"ב גבי מטות שלא היו נוטלים שכר בירו' עי' בתוספות מגילה דכ"ו ע"א.

ובהך דב"ב דנ"ג ע"ב גבי בונה פלטרין בנכסי הגר כו' ובדברי רבי' פ"ב מה' זכי' ה"ט דהשני שזכה את הקרקע אם גם הפלטרין שייך לו ע"ש בהה"מ, ועי' בערלה פ"א בירו' שם גבי נוטע בירושלים אם הוי הנטיעות כמו נוטע לרבים ע"ש, ובמה דפליגי ר"א ורבנן בסוף שביעית ובעוקצין וכ"מ גבי כוורת ומוקי בה בירו' שם ובתוספ' עוקצין דמיירי שהניח' ע"ג קרקע ע"ש וב"ב דס"ו ודס"ה ע"א גבי תנור עי' שם בתוס' אם לא הוי מחובר או מה דקיי"ל דטמא הוא בגדר חידוש, עי' שבת קכ"ה ע"א, ובדברי רבינו בהל' שבת פכ"ה הל' י"ג ע"ש ובכלים פ"ה מ"ג גבי בית הפך כו' ע"ש ברא"ש על מ"ש רשי' ז"ל בשבת דמ"ח ע"ב דרק תנור הוי חידוש ולא בית הפך ומטמא משום דמטלטל ועי' במ"ש

רבינו בפי' המשנה בכלים שם במשנה י"א משמע ג"כ דס"ל דמאי דמטמא הוא גזירת הכ' ועי' בגיטין דל"ז גבי פרוזבול דכותבין על תנור היכא דיש לו רשות להעמיד את התנור על הקרקע, ובירוש' בסו' שביעי' אמ' שם דגם בנר תלי' בפלוגת' דכוורת ור"ל בית נר של תנור.

כבר כתבתי לעיל דמה דפליגי רבינו ז"ל עם הראב"ד ז"ל בהשגות לכך ס"ל להראב"ד ב"ה רוצח פ"ח ה"ז במ"ש וכן משווין ר"ל דרבינו ז"ל דייק שם בתחלת הפרשתן דהנה מבוא' בתוספ' שם דאם נפלה, חוזר ובונה אף שלא במקומה ואף שלא באותו השבט ס"ל להראב"ד ז"ל דגם אז צריכ' שיהיו משולשים, דכיון דס"ל דהדבר הוא דבר נמשך, לא עבר פסק ולכך גם אז צריך כן דהוי כמו הבדלה נמשכת, ולכך עדיין שם השבט עליו. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ו

אחר כך שולחין. עי' בהשגות ועי' מכות די"ג ע"ב וסנהדרין דפ"ה ע"א אך באמת כוונת רבינו ז"ל דאם עשו תשובה שוב פקע מהן דין עיר הנדחת וממונם פלט וכן הקטנים אינם נהרגין רק העובדים נסקלין והנה בגמ' כאן נקט לומר דצריך התראה אך באמת זה קאי אמדיחין ועי' תוס' שם דמ"א ע"א ד"ה ואי ועי' שם דפ"ח ע"ב דמסית לא בעי התראה וע"ש בתוס' דף ח' ע"ב ובתוספתא שם פ"ז פלוגתא דת"ק עם ריב"ק אם מדיח דומה למסית אך ע' בתוספתא פי"ד הוי מחלוקת גם נידחין אם צריך התראה:

והורגין כל נפש חיה כו'. עי' חולין דק"מ ע"א וע' בירושלמי דמבעי ליה אם בברין וכן עוף שהוא טס למעלה מעשרה אם הוי בכלל עיר הנדחת בכלל שללה ועי' ע"ז דמ"ב ע"ב גבי אפרוחים הצריכים לאמם ועי' תוס' ב"ב דף ע"ט ע"ב ובירושלמי פ"ה דגיטין ובתוספתא סוף חולין ומש"כ בזה בפ"א מהל' זכיה ומתנה ועי' רש"י נזיר דל"ה ע"א דמרבינן שם עופות דהוי בני שמירה ע"ש אך יש נ"מ בין של צדיקים לשל רשעים וגם י"ל דכיון דאין זה גזל רק משום דרכי שלום לא הוי של רשעים אך מ"מ הם שייך להעיר כעין הך דעירובין דמ"ז ע"ב וביצה דל"ט ע"ש:

[ממהדורא תניינא: **נמצאו רובה כו' והורגים כל אלו**. [**השמטה בשיטת** רבינו במה שכתב דשולחים להם שני ת"ח כו' ע"ש בהשגות ובדרוש כתבתי דלפי מש"כ דסדום הוה בגדר עיר הנדחת זהו כוונת התרגום בפ' וירא פ' כ"א דמתחילה שולחים להם שני ת"ח הוא הי' הב' מלאכים ואם יעשו תשובה ישארו הטף והנשים והעיר ורק אותם שחטאו נידונים עפ"י דין. ע"כ השמטה].

והנה אם היו שם אדם טריפה שעבד עבודה זרה ודאי אינו משלים לרוב דאין דנין אותו

עי' סנהדרי' דע"ח ועי' מכות ד"ז ע"א בתוספות ד"ה כמכחול עי"ש והנה באמת בהך דב"ק דפ"ד ע"א מבו' דטריפה משום דאי אפשר לקבל עליו עדות כטעמא דאמרינן בסנה' רק משום דאינו בגדר מיתה ובגדר גברא קטילא ע"ש דמדמה שם זה לסומ' שסימ' וע' בדברי רבינו בה' נזקי ממון פ"י הל' ז' שכמת הם חשובים, ובאמת לפי המבוא' בדברי רבינו בהל' סנהדרין פי"ד ה"ח מבו' דגם דגבי שארי מב"ד דאף דיוכל להרגו במיתה אחרת אך רק גדר מיתה, ועי' מכות ד"ב ע"א בש' ר"י ע"ש, אבל גבי רוצח אז בכל מה דאפשר וא"כ גבי טריפה, רק גדר מיתה לא הוי ולכך לא אפשר אבל ברוצח דצריך לקיים הדבר בכל מה דאפשר אזי צריך טעם של הזמה ומה דנקט שם בסנה' ובדברי רבינו פ"ב מהל' רוצח מחמת גדר הזמה שם ר"ל כך דעדים יעידו עליו לא גדר גמר דין רק לגדר ובערת הרע דעיקר כמ"ש רש"י שם בסנהדר' דהך דובערת הרע הוא לא מחמת דין רק מציאות אחרת ולא כמש"כ התוספו' דהך בפני ב"ד ר"ל שראו ביום דזה לא שייך כלל לגדר עדות ועיי' בדברי רבינו בהלכות עדות פ"כ הל' ז' גבי עדים שהעידו על טריפה כו' ושם י"ל דר"ל דמיירי שנעשה טריפה לאחר שהעידו עליו, אך היכא דלאחר גמר דין נעשה טריפה אז י"ל דהורגין אותו בגדר ובערת את הרע א"כ י"ל דגבי עיר הנדחת היכי דעבד ע"ז לאחר שהודח רובה אז י"ל דנהרג ולא גרע מקטנים ובאמת עי' תוס' סנהדרי' דמ"א דכתבו שם דעיר הנדחת בעי התראה בד"ה ואי ובאמת הא מבואר במשנה בדקי"א ע"ב דצריך עדים והתראה לכל אחד אך ר"ל כך דזהו דין דמתחילה צריך להתרות לכל א' מהם התראה שיתחייבו מיתה ולמאן דאמר דצריך לפרט המיתה צריך גם כן לפרט שיתחייבו סקילה רק לאחר שרוב העיר נתחייבו סקילה ע"י שעבדו ע"ז אז חל עליהם דין עיר הנדחת ואז נהרגים הם ואותם שעבדו לאחר שכבר נעשה עיר הנדחת זה ר"ל התוספות דמנא לן זה וגם באמת אז באיזה התראה מתרינן להם דאז חייבים רק הרג ועי' בספרי פרשת ראה פסקא צ"ד במה שאמר שם מניין שלא ירד ויצא כו' ומה ר"ל, אך כך, דלשיטת רבינו דשם דגם קטנים הורגים וכן נשים אף שלא עבדו כלל וזה רק בגדר של כל העיר והנה ודאי אם ברחו לעיר אחרת אין צריך להרגם ולא דמי להך דמכות ד"ז ע"א גבי ברח לאחר גמר דין דכאן באמת לא חטאו כלל וקטנים לאו בני עונשים הם ועיי' בספרי פרשה שלח גבי מקושש דיליף שם התראה בשבת מקל וחומר מע"ז, והיכא כתיבא בע"ז קרא, וע"כ ר"ל קרא דסנהדרין דף קי"א גבי עיר הנדחת, ועיי' סנהדרי' דע"ב ע"ב גבי קטן הרודף ובירושלמי פ"ד דכתובות דלא שייך בהם דין התראה ור"ל דגם גדר ובערת הרע ליכא בהם ורק בעיר הנדחת כל זמן שהם שם הם נידונים וכן ודאי אם נתגדלו אח"כ נפטרו דהרי לא נתחייבו מעולם רק בגדר כלל ולא בגדר פרט וכן ודאי מעוברת שנגמר דינה

להריגה ואח"כ יצא הולד אין הורגין אותו עיין ערכין ד"ז ע"א עי"ש בתוספו' ד"ה ישבה ורש"י ג"כ לא פליג שם על זה רק דסבירא ליה דישבה על המשבר אף דמבואר שם דכיון דעקר גופא אחרינא מ"מ כל זמן שלא יצא אין עליו שם נפש עי' תוס' נידה מ"ד וע"ז כ"ו ע"א ולכך לאחר גמר דין אין ממתינין עליו אבל ביצא ראשו ודאי דגם רש"י מודה בזה ומשום דאז הוא קטן ופטור אך נ"מ כה"ג גבי אשה מעוברת בעיר הנדחת ולאחר גמר דין ילדה אם הורגין את הולד כיון דשם גם קטנים נהרגים לשיטת רבינו או כיון דזה הוא מציאות חדשה ועל זה לא חל גמר הדין הוי כמו שבא שם לאחר גמר דין ואין הורגין אותו ועיי' סנהדר' דע"ב ע"ב דרק יצא ראשו הוי נפש ובערכין מיירי שיצא ידו כמבוא' בתוספת' שם ועי' נידה דכ"ה דידיו על צדעיו ועי"ש דכ"ט דמשיראו צדעי ראשו הוי כילוד אך שם מיירי רק בידו האחת ועיי' נדה דכ"ח דלא הוי ילוד רק מדרבנן ועיי' חולין דס"ח ע"א אם יש לידה לאברים ור"ל אם האבר הוי כילוד או לא רק כיוצא ובאמת מדברי רבינו מבואר בפי"א מהלכות נזקי ממון דגבי ולד בהמה שנולד לאחר גמר דין דהורגין אותו זה רק משום דין סקילה לא משום ובערת הרע כיון שלא עשו מעשה בפועל לא שייך זה עליו וראיה דגבי שור שנגמר דינו אם נתערב בשורים אחרים פסק רבינו שם דסוקלים את כולם אבל הולד שנולד לאחר גמר דין ונתערב באחרים רק מכניסים אותו לכיפה והטעם דגבי שור עצמו מוטל עליו לקיים הדין דובערת הרע עיין סנהדרין דל"ו ע"ב וחולין דקמ"ט וק"מ לכן סוקלים כולם מה שאין כן בולד דרק מחמת הדין ולכן בנתערב רק לכיפה וכן לפי זה יש לומר דגבי בהמות עיר הנדחת שנתערבו באחרים ג"כ רק כיפה דשם ליכא ובערת הרע דהחיוב עליהם רק מחמת כל בהמתה וכך יש לומר דקודם גמר דין אם הקדישה כשירה ליקרב עי' בתוס' חולין דק"מ ע"א ד"ה למעוטי ור"ל קודם גמר דין ולא כמו נרבע ונעבד דאסורים למזבח גם בעד אחד וקודם גמר דין כמבואר תמורה דכ"ח וקדושין דס"ה וכמה מקומות דשם האיסור בגדר פרט אבל כאן הוא בגדר כלל ולאחר גמר דין נאסרו וקודם לכן אף לקרבן כשרה, עכ"פ אם נתערבה בכשרות אף לאחר גמר דין לית בה דין דובערת הרע, וגבי אשה מעוברת מעיר הנדחת וילדה לאחר גמר דין יש לומר דאין הורגים את הנולד ועי' סוטה דכ"ו ע"א בתוספות ד"ה מעוברת אם משקים אותה אז מחמת ממונא דבעל וכן יהי' נפקא מינא גבי שפחה מעוברת וולדה דחד וגופה דחד אם הורגים אותה דאז הוי דברים מפורדים עיין שבת דקל"ה ע"ב אם כן גבי עיר הנדחת כהאי גונא י"ל דאין הורגים אותה אם היתה של אנשי עיר אחרת. ע"כ ממהדורא תניינא]

[ממהדורא תניינא: **ושורפים את כל שללה עם המדינה כו'**. עיין חולין דפ"ט ע"א דאפרה אסור ע"ש והנה באמת הבתים של עיר הנדחת אף למד"א תלוש ולבסוף חיברו הוי מחובר עיי' מעילה ד"כ וכמה מקומות וכן אם היו הבתים מחוברים מעיקרם מכל מקום הם צריכים לישרף לא בגדר שללה דמחובר מותר כמבו' בסנהד' שם קי"ג גבי אילנות ע"ש רק משום דצריך לשרוף העיר עצמה ובהאלנות אין חל עליהם שם עיר ושם דירה דהרי פסקינן כמד"א דגם אח"כ מותר ליטע גנים ופרדסים ואף דיש עליה גדר דירה עי' ב"ב דכ"ד ע"ב ובדברי רבינו בהלכות שמיטה פי"ב הלכה יא גבי גנות אם יש עליהם שם של בתי ערי חומה ובתוספתא דערכין הוי זה מחלוקת ועי' ירושלמי ספ"ג דמעשרות גבי אילן ובמכות די"ב דבנוף הוי שם דירה אך מ"מ שם עיר ליכא עליהם ובדברי רבינו פ"ד מהלכות מעשרות הל' י"ד עי"ש בהשגות ובהלכות שמיטה אבאר בזה אבל בתים הם עצמן נצרכים לישרף מחמת עיר ולא מחמת שללה אך נפקא מינה אם שללה של העיר, לא של פרטים, אם הוא בכלל שללה וכמו הך דנדרים דמ"ז ע"ב ע"ש וזה תלי' אי אזלינן בתר כלל או בתר פרט, ועי' במאי דפליגי הר"ן וריטב"א נדרים דפ"ד ובספ"ה גבי נדר לבני העיר או ליושבי העיר אם אסור ג"כ באותם שבאו אחריהם ע"ש, ועי' תוספת' ב"ק פי"א במה דמחלק שם בין אם אמר סתם שדה זו לעניים אף דוודאי ר"ל לעניי עירו, מ"מ המתנות עניים הם שייכים להם, אבל אם אמר מפורש לעניי עירי אז המת"ע הם שייכים לעיר אחרת, והטעם דהא קיי"ל בגיטין די"א להזהיר לעני על שלו, ועי' ב"מ די"ב ע"א ברש"י ותוס', אך נ"מ דאם אמר סתם לעניים אז זה שייך רק להתואר, ובאמת בזה פליגי גמ' דילן גיטין ד"ל עם הירוש' דשם אם זה הוי גדר מציאות תוארי, או רק העדרי, דהגמ' דילן ס"ל דזה ג"כ מציאות, ולכך מבו' שם דשייך בזה גדר מכירי עני כמו גבי כהונה, והירוש' פליג ע"ז וסובר דאין לעני מכיר ע"ש וזה תלי' בשיטת רבינו בס' המורה בח"א דסותר דעת המדברים אם העדר הוי מציאות, וזהו ג"כ הך מחלוקת בגיטין שם וכ"מ ר"א ורבנן אם שייך לומר בזה מפקיר נכסי' והוי עני ור"ל דזה הוה מציאות חדש, ובאמת הא מבו' בכ"מ, עי' ב"ב דפ"ה בתוס' דא"א להקנות ע"י עצמו, ועי' ערובין דפ"א ובמ"ש ה"ה שם וכ"מ, ר"ל כמ"ש רבי' בס' המורה ח"ב דכל שינוי ע"כ זה ממ"א ומ"מ גבי הפקר לדידן דלא ס"ל כר"י נדרים מ"ג ע"י עצמו נשתנה מגדר עשיר לעני ועי' תו' יבמו' דמ"ח ובב"מ די"ב וכן מבו' בתמורה די"ט ע"א וכ"כ התו' מנחות דכ"ב ע"ב גבי משקה דלא שייך לו' שאפשר שיטהרו משום דאז בטל שם משקה מעליהם וכ"כ התו' פסחים דמ"ד ע"ב, וכן נ"מ להך דב"ב דקכ"ג ע"ב דאמר שם דגבי מכירי כהונה אם מת הכהן והניח בן בכור בהמתנות שכבר הופרשו רק עדיין לא הגיע לידו נוטל הבכור פי שנים וזה וודאי

אם יש לזה הכהן בן חלל וודאי אין לו חלק בזה שהופרשו אם עדיין לא הגיע ליד אביו, ועי' בכתובות דכ"ה ע"א, דאף דיש לו זכות מ"מ צריך לקיים מצוות נתינה ועדיין לא קיים, ואין להחלל כלום בזה, ובאמת נראה דזה ר"ל חכמים בגיטין שם במשנה יתננה לעני הנמצא ראשון ר"ל כך דלר"א דאמר זכה לו היינו אף אם אח"כ התעשר קודם שנתנו לו ורבנן ס"ל דדווקא אם כעת הוא עני כמו בראשונה, עכ"פ תלי' בזה, וכבר הארכתי בזה במ"א דזהו ג"כ המחלוקת דר' ישמעאל ור"ע אם אמרו בשעת מ"ת על לאו לאו ועל הן הן או אמרו גם על לאו הן במכילת' פ' יתרו, ור"ל דמקבלים עליהם הציוי שנהיו בגדר העדר בזה, וא"כ כך, היכא דאמר סתם לעניים אז זכו בהשדה התואר שבעניות ואם יתעשרו אין להם שום זכות בזה, וא"כ אין להעצם שום זכות בזה, ולכך ליכא בזה להזהיר להעני על שלו, ולכך גם מתנ"ע שייך להם אבל אם אמר בפירוש לעניי עיר פ' אזי העניי' שהיו אז יש להם קנין בהשדה ושוב אינם יכולים לקבל מת"ע, וזה ר"ל התוספ', וכן הדין גבי ציבור אם יש להפרטים בגדר חלק בהדבר או רק מחמת שהם מן הציבור, ועי' בתוס' זבחים ד"ד במאי דמבו' שם דליכא גבי קרבן ציבור שינוי בעלים, אי משום דהכל הן בעלים או משום דאין להם בעלים, וע"ש ברש"י ובפסחים דס"א ונ"מ גבי קרבנות פרי העלם דבר דצריך פר לכל שבט ושבט כמבו' בהוריו' וכ"מ אם שחט קרבן שבט זה לשם שבט אחר, אם שייך בזה שינוי בעלים ובוודאי דלא שייך, וצ"ל דשם רק תואר השבט, ועי' בספרי פ' בהעלותך דמבו' שם דגר מתכפר עם השבט שדר שם, ועי' במ"ש רבי' ז"ל בפ"א מה' תמורה דאם המיר בקרבן ציבור לוקה, דיש לו חלק, ויהי' הנ"מ אם אחד משבט זה המיר בפר של שבט אחר, וכן נ"מ במה דמבי' בירו' פסחים פ"ז דנשים וקטנים אין מתכפרים בפר העלם דבר, ור"ל כגון קטן פחות מבן כ' דאינו שוקל, ואף לשיטה דשוקל אבל אין עולה למנין הציבור ובספרי פ' שלח מבו' דמתכפרים גם הנשים וצ"ל דנ"מ בין פר ושעיר של ע"ז דאז הוי כל השבטים מציאות א' כמ"ש בדברי הספרי פ' שלח דמעכבי אהדדי ומדברי רבינו, אבל בשאר פרי העלם דבר לא, ועי' בר"ן נדרים דס"ה ע"ב מה דמחלק שם ע"ש בד"ה תנא, ועי' בירוש' בסנהד' כאן גבי ביברין כו' וכבר כתבתי בזה ועי' במנחות דע"ח ע"ב גבי שוחט תמיד על חמץ אם יש חמץ לא' מן הציבור ואכמ"ל, וכמו גבי בית המנוגע דשורפים אותה וגם אפרה אסור כמבואר בירושלמי בפ"ג דערלה וגם עפר המחובר נאסר ומטמא כמבואר בתורת כהנים הובא בר"ש פי"ב מנגעים משנה ו' ובתוספתא הוי בזה פלוגתא דתנאים ד"ג אצבעות עפר צריך ליטל עם הבית וטמא אף דהוי מחובר וזה בגדר בית שם התואר לא מחמת הפרט ועיי' נזיר דס"ה ד"ג אצבעות הוי שיעור תפוסה ובטלי למת עכ"פ חזינן דאף דמחובר לא נאסר ולא מטמא מ"מ כאן

אסור ומטמא בגדר בית המנוגע ובגדר יד כמבואר בדברי רבינו לקמן פ"ח הלכה ג' גבי השתחוה לחצי הדלעת וכן אף דקי"ל בע"ח אינן נאסרי' מ"מ מבואר בע"ז דמ"ב ע"ב דאפרוחי' הצריכים לאמם שע"ג האשרה אסורים וכן נ"מ לשיטת רש"י בעירובין דט"ו דגולל לקבר אף אחר שניטל מן הקבר מ"מ מטמא וגם בע"ח ג"כ מטמא ובאמת רבינו פליג ע"ז ע' באהלות פט"ו מ' ט' ובר"ש פ"ב מ"ד ואף דלכאורה נימא חיותא מטהרת עי' תוספות ב"ק דע"ז ע"א, א"כ נימא דאף דבזמן שהוא מחובר להקבר אז בטל לו ומעשה עץ שימש מ"מ כשנפרד ממנו תהיה החיות מטהרת וכן לאיסור הנאה ג"כ כן וזה תליא דאם החיות הוא דבר נמשך בכל רגע או נפעל ונקודה אחת כל הזמן שהוא חי וזה ר"ל הך מחלוקת דתמורה דל"א ע"א גבי רמה דפליגי שם ר' אליעזר ורבנן ובאהלות פ"ב דפליגי שם כזית רימה בין חיה בין מתה עי"ש ועיין בתוספות ובר"ש אף דבאמ' בתרתי פליגי דר' אליעזר סבירא ליה דאף דנהפך לצורה אחרת מ"מ נשאר עליו עדיין שם בשר ולא דמי לרקב דרק תרווד רקב הוא כמו בשר ועיין נדה דנ"ה גבי בשר המת שהופרך ודנ"ו גבי יבש ורש"י תמורה דל"ד ע"א וגם סבירא ליה דמה שהרימה חי ולא נטהר ע"י זה ועיי' נדה ד"ט ע"א גבי מי יתן טהור כו' כיון שכבר חל עליו שם טומאה ואזלי לשיטתייהו גבי מת שנשרף ועיין נדה דכ"ח ע"ב ובדברי רבינו בהלכות טומאת מת פ"ג הלכה ט' והלכה י' ולכאורה דבריו סותרין זה את זה ועיי' תוספות נדה דכ"ז ע"ב ומה שכתב רבינו בפירוש המשניות אהלות פ"ב משנה ב' בד"ה ואפר שרופים ע"ש שדבריו לכאורה סתומין במה שכתב וחכמים שמו זה האפר במדרגת הגוף דכאשר נשרף יצא מדין המתים ור"ל כך דודאי מת שנשרף דכבר חל עליו שם טומאה י"ל דמטמא לכולי עלמא וזהו כמו הך דנדה דכ"ז ע"ב הנ"ל רק כאן מיירי שנשרף אדם חי וזה ר"ל אפר השרופים ולא חל עליו עדיין שם מת כלל, ולכך לרבנן טהור לגמרי ועיין מנחות דס"ט ובדברי רבינו פ"כ מהלכות טומאת מת הלכה ד' דמחלק שם דאם יצא לחוץ מלמטה הוי זה גדר פנים חדשות וגם שם יש לומר דמיירי רק כשבלע תינוק חי אבל ברימה מיירי שבא ממת ולכן סבירא ליה לרבי אליעזר, דאף אם הרימה חי מ"מ הוי עדיין עליו שם בשר ומטמא בכזית ורבנן פליגי עלי' בתרתי דאם הרימה חי אזי חיותו מטהרתו ומתירתו וכה"ג פליגי בירוש' בע"ז פ"ג גבי אפרוח הנולד מביצת ע"ז דחד אמר מותר דזהו ג"כ הטעם דכיון דקיי"ל דאין בע"ח נאסרים בע"ז א"כ גם הנהפך לחי ג"כ מותר ואף דפרשו אסור דהוא דבר נפרש ופנים חדשות, וזה ר"ל הך דתמורה דל"א הנ"ל, אבל אם הרימה מתה אז אין עליו גדר בשר דהוא מציאות חדשה רק מ"מ הוי בגדר רקב וצריך דוקא תרוד כן סבירא להם לרבנן ועיי' נדה ד"ע ע"ב גבי אשתו של לוט כו' ור"ל ג"כ

דלא נהפכה ממת לצורה אחרת רק מחי ולכך לא חל עליה שם טומאה מעולם אבל אם נשתנה ממת אז י"ל דעכ"פ לא גרע מרקב ובמ"א אבא' בזה, עכ"פ פליגי אם חיות הוי דבר נמשך או קיים עומד ועי' במה דמבוא' בדברי רבינו בה' טומאת אוכלים פ"י הל' ב' דמי רגלים של בהמה נהפכו וחל עליהם שם מי פירו' ועי' בזבחים דט"ז דבהמות בע"ח אינם מטמאי', ובאמת גבי איסורי הנא' ס"ל להירוש' פ"ה דע"ז דאף דבר הבא מגדר איסור ע"ז אין בע"ח נאסרים וע"ש בהל' א', וכן בפ"א הל' ד' ג"כ כה"ג דלא נאסר, וכן עי' בירוש' ערלה פ"ג הל' א' דאמר שם דאם צבע בע"ח בקליפת ערלה לא נאסר ג"כ מטעם זה משום דס"ל דצבע אוסר זה לא משום הנאת הצביעה רק הדבר גופא נעשה עצם האיסור וזהו כונת הגמרא ב"ק דק"א יש שבח סמנים על גבי צמר ור"ל אם הצמר עצמו איסור או רק בשביל הנאה מהצבע שיש עליו וזהו דמייתי שם ראיה דבגד שצבעו בקליפה ערלה ידלק ולא אמרינן נעבירו ע"י צפון עי"ש ועל כרחך משום דגוף הדבר נאסר ולא מהני שום תיקון וכבר כתבתי בזה בחבורי פ"א מהלכות מ"א דזה מחלוקת בתוספתא דע"ז פ"ז אם מהני שיטילנה לחומר כדי שיעבור ממנו הצבע וכן מייתי שם מבגד שצבעו בקליפת שביעית ידלק ור"ל ג"כ דמיירי שצבעו קודם הביעור ואז מותר לצבוע כמבואר בשביעית פ"א ואח"כ בא זמן הביעור דלשיטת רבינו ורש"י גבי פירות שביעית לאחר הביעור צריך לשרוף אותם רק דבר שהוא בעין כמבואר בשביעית פ"ז ובפסחים דנ"ב גבי כובש עי"ש בתוספות בזה ועיין במעש"ש פ"ה גבי ביעור מעש"ש ג"כ מבואר כך דכל דבר שהאיסור רק מחמת ביעור כל דבר שאינו בעין לא חל עליו גדר ביעור רק אם לאחר הביעור שכבר נאסר אז נתן טעם שם ודאי אוסר אך שם נראה לי דלגבי שביעית שוב אינו תופס דמים דפקע ממנו שם שביעית ונעשות מציאות חדשה ובמקום אחר אבאר זה, עכ"פ צביעה עושה כמו שעצם הדבר נעשה איסור ולכך ס"ל להירושלמי דאם צבע בע"ח בצבע ערלה אינו נאסר אך הבבלי ס"ל דדבר שהוא רק נובע לא עצם האיסור והוא נובע מאיסור אין נ"מ לנו בין מחובר או בע"ח עיי' ע"ז דנ"ה ע"ב גבי חליפין דבע"ח אסורי' ובחולי' דק"מ ע"א וכן נ"מ להך מחלוקת דחולי' דע"ה ע"א והוא משנה בעוקצין גבי דגים מאימתי מקבלים טומאה דב"ש סבירא להו משיצודו וב"ה ס"ל משימותו עי"ש חזינן דלב"ש לא החיות מטהרת רק אין בו תפוסת ידי אדם לקבל טומאה כמו גבי ע"ז ולכך כיון שצד מן המים נעשה בו תפוסת ידי אדם, ושפיר טמא ובגדר הך דחולין ד"מ גבי שחט בו סימן אחד וב"ה ס"ל דחיותא מטהרת וזה ודאי לב"ש אם חזר וזרקו למים נטהר בגדר זרעים שנטמאו וחזרו וזרעו עיי' נדרים דע"ו וכמה מקומות בזה וכן נ"מ גבי בית המנוגע עיי' בדברי רבינו פ"ד הל' ט' בית שלא היו בו אבנים כו' ובהשגות שם מה

דמחלק בין נתיצה לטומאה אך באמת במשנה פי"ב הל' ב' ובתו"כ שם נראה דאם היו בו כשיעור אבנים וכו' בזמן הנגע רק אח"כ בנו שם עוד שפיר נתבטל להבית וחל גם על זה שם מנוגע ואף דמלשון התו"כ בפרש' י' פ"ה לכאורה לא משמע כן וזהו ג"כ הגדר במה דפליגי בנגעים פי"א ובדברי רבינו שם פי"ב גבי בגד אם גם המטלית שחיבר לבגד נישרף או לא וכן בעיר הנדחת אם לאחר שהודח קודם גמר דין נבנו בו עוד בתים וכן השלל הנכנס לאחר כך מאי אם נאסר או לא ועיי' תוספות ב"מ דנ"ג ע"ב ובדברי רבינו לקמן בהל' ו' במה דמפרש גבי נכסי רשעים המופקדים במדינה אחרת דרק אם נקבצו עמה אז נשרפים אבל של צדיקים רק הני שהיו שם בזמן שהודחה ולקמן אבא' בזה. דבאמת ר"ל כך דנכסי צדיקים אין צריך לקבץ אל תוך העיר ולשרפם וממילא מותרים אבל של רשעים צריך לקבצם ולשרפם ואם לא נקבצו מותרים, וכן גבי הקדש דסביר' לי' לרבי' דפודם ואח"כ שורפם זה ג"כ דכ"ז שלא פדאן הוי בגדר בי גזיא דרחמנא ומיירי בשל רשעים ולכך צריך לפדותם וזה הקיבוץ שלהם, [[השמטה- והנה רש"י ז"ל דייק במשנה דקי"ב גבי הקדשות יפדו כתב כ"ש ע"ש ור"ל דכבר הארכתי בהלמא"ס ובהל' עירוכין פ"ח דיש הקדש דלית בו גדר ממון הקדש כלל רק איסור ואז די בפרוטה לכ"ע אף לכתחילה וה"נ כיון דבאמת הממון של עיר הנדחת אסור רק דין איסור הקדש די בכ"ש. ע"כ השמטה] ועי' ב"ק ע"ו וע"ט וכן ר"ל חולין ק"מ גבי בהמתה דהורגין ואח"כ שורפין ג"כ כך דלאחר הריגה נהפכו למציאות אחר והוי כנקבצו ומיירי ג"כ בשל רשעים וגבם הוי הדבר נמשך, וכן נ"מ גבי עגלה ערופה דצריך קבורה במקומה, כריתות ד"י אדר"נ פ' ל"ו, ומקום הקבורה אסור לעולם דהדבר נמשך לעולם וכן הכפרה כדמוכח בספרי פ' שופטים, ועי' כריתות כ"ו אך כ"ז קודם שנהרג הרוצח, וכה"ג כ' רבי' בפ"ב מה' רוצח גבי כיפה וגבי רוצח שלא נגמר דינו שנתערב עם אחרים שנגמר דינם שאוסרין אותם ולא כמו בשאר חייבי מיתות דפוטרים כמ"ש רבי' בה' סנהד' משום דאם יפטרו אז אף אם אח"כ הוכרו, אותו שלא נגמר דינו יפטר כמו יצא לזכות כו' ולכך אוסרין אותו, עכ"פ כפרת עג"ע נמשכת ולכך אם לאחר עריפתה באו עדים והכירו את הרוצח באופן שעפ"ד נהרג אז פקע הפעולה שלה ולכך נקט במשנה דמ"ח ע"א בסוטה כיפרה ספיקה והלכה לה וכבר כתבתי במ"א בשיטת רבינו ז"ל דמחלק בין באו שני עדים דאז אף לדידן תצא העגלה ערופה מקדושתה קודם העריפה וכמו דדייק הירוש' שם, משא"כ גמרא דילן קאי אם רק עד א' כריתות כ"ו וחולין פ"ב וע"ש בחולין בדברי רבינו בפי' המשניו' דגרס שם בגמ' עגלה ערופה אינה משתנה ר"ל דהשחיטה בה אף לר"ש לא הוי בגדר העדר רק מציאו' וכמו גבי קדשים שם פ"א ע"ב לר' יוחנן רק שאסורה בגדר דין. עכ"פ הך

דמבואר בחולין דפ"ט דגם אפרו אסור מה ר"ל אם אפר הבתים שאסורי' מחמת צורת הדבר או אפר שללה ושאר דברים אסורים מחמת הפרט וכה"ג גבי אפר בית המנוגע ובגדים המנוגעים דאסורים כמבואר בירושלמי פ"ג דערלה ובתוספתא שם ובדברי רבינו פט"ז הל' א' דאף דנעשו פנים חדשות שנעשו מהם סיד ג"כ אסורים בהנאה אך מ"מ לא מטמא ובזה פליגי שם, ויהי' נ"מ אם האבנים שחולץ מן הבית אם אפרם ג"כ אסור ובאמת י"ל ששם גם טומאה יש בהם אף אם נשרפו, ובגדר מה דמבואר בפי"א דנגעים ובדברי רבינו בפי"ג הל' י"ב דגם אם קצצן ועשאן מוכין טמאים ואסורי' בהנאה ומוכח דאף פחות מג' על ג' אף דאינן מטמאי' באהל מ"מ אסורים שיהיו במחנה עיי' בפירוש הראב"ד בספרי פרש' נשא ורבינו ז"ל פסק שם דאף א' מכמה אלפים לא בטל ומה ר"ל אם משום דהוי דבר חשוב כמו הך דערלה פ"ג או משום דהוי בגדר דהך דהל' אבות הטומאה ספ"א גבי נבלה בשחוטה וגם כאן אפשר לבגד הטהור שיהי' טמא כמו בגד שיש בו הנגע ואף דאם נשרף נטהר כמה שכתבתי זה משום דבטל השם ממנו והארכתי בזה דגבי הקדש מבואר בפסחים דכ"ז ע"ב דאף אם נשרף מ"מ האפר הוא קדוש עי"ש וגבי מעש"ש מבו' בדברי רבי' בהל' מעש"ש פ"ג הל' י"א דמעש"ש שנסרח פקע ממנו הקדושה אף דהוא ממון גבוה ועיקר הגדר כך דכבר הארכתי בזה במקום אחר דכל דבר הנעשה ע"י דיבור אדם ויש בהאדם כח לבטל הדבר הדבר הוי נמשך וכל רגע ורגע הוי מציאות חדשה וכמו הקדש דכיון דקי"ל יש שאלה להקדש הוי כמו כל רגע ורגע הקדש חדש ועיין בבבא בתרא דף ע"ב עמוד ב'. ולכך ס"ל לרבי' ז"ל דתמורה אין בה מעשה ולא פסק כר"י דבדבורו איתעביד מעשה משום דכיון דקיי"ל תמורת טעות הוי תמורה, תמורה די"ב וכן אין שאלה בתמורה וכמבו' בירו' פ"ז דדמאי ובדברי רבי' בה' שבועות חזינן דזה לא עשה רק גזירת מלך, ולכך פ' רבי' בפ"א מה' איסורי מזבח דמקדיש בע"מ לוקה, ובאמת נ"מ שם אם כופין את המקדיש שישאל על הקדישו וא"כ אף בשגג שפסק שם רבי' בקדוש ואינו לוקה דלא הוי כמו הקדש טעות כמ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות, ועי' מ"ש התו' ב"מ קט"ו ע"ב גבי משכן בטעות בשוגג דהוי קנין בטעות, אך נ"מ מהו האיסור אם מה שהבהמה קדשה או מה שהקדישה וזה תלי' אם גרם רק שיהי' קדוש הבע"מ וזה חזינן דשרי כמו במעשר בהמה דאם היו כולם בע"מ מ"מ יש חיוב לעשרם ולכך בזה גרם מותר, ולכך ממילא לא שייך בזה לומר טעות בשיטת רבי' כיון דזהו האיסור, לא סיבה, וע' בנזיר די"א בהך דר"ש ורבנן אם הוי נדרי שגגות מה דנ"מ בין אם אמר שסבור הי' שנזיר מותר ביין שלא אסרה תו' כלל זה, או שהי' מתירים לו וע"ש בדברי רבי' ולכך לא הוי כמו נזיר בקבר דקיי"ל דאף אם הי' שוגג בשעת קבלת הנזירות מ"מ

אם אח"כ נתוודע לו חייב בגדר מעשה, וא"כ גם כאן גבי מקדיש בע"מ בשוגג נימא דכיון דאינו רוצה לשאול זה גופא יהא כמו נעשה במזיד, אבל בתמורה לא שייך זה עי' תו' חולין דפ"א דלא הוי מעשה גמור וא"ש מה שהקשה בירו' רפ"ו דיומא דאיך מהני תמורת חטאת הא אין מפרישין לאיבוד עי' מנחות דע"ד ומעילה ד"י ותמורה די"ז ובירוש' פ"א דדמאי גבי להפריש כ"ש לאבד בדמאי וכבר כתבתי בזה בה' עירוכין על הך דעירוכין דכ"ג וכ"מ, רק משום דתמורה גזירת מלך הוא, ולכך הוי בעיא בתמורה ד"ב ע"ב אם קטן מופלא ישנו בתמורה דזה רק איסור וכן נ"מ אם יכולים להתפיס נדר בתמורה אם נקרא דבר הנדור וכבר כתבתי בזה בה' נדרים כשיטת הירו' גבי מתפיס וולד חטאת ועי' ב"ק דק"י ע"ב דזה גזירת מלך, ועי' נזיר דל"ב ע"ב, וזה ר"ל הך דשבת דקי"ט ע"ב מנין שהדבור כמעשה שנאמר בדבר ה' כו' והדיבור ר"ל הנהגה ואם ח"ו יסלק ההנהגה יתבטל כל המציאות לגמרי. וכן במעש"ש ג"כ כן, אך זה רק אם כעת יוכל הדבר לחול על זה, אם כן גבי הקדש דאם הקדיש אפר או עפר ג"כ חל לכך גם עכשו לא פקע הקדושה וזהו מה דר"ל במעילה דט"ו ע"א גבי קדשי' שמתו עי"ש אבל גבי מעש"ש כיון שנסרח שוב אם הי' עושה זה כעת מעש"ש אי אפשר גם כעת נתבטל, ובמ"ש התוס' מנחות דס"ט ע"א לחלק בין טומאת מת לטומאת אוכלין דגבי מת תלי' רק בעיכול וכבר כתבתי בזה אם החיות מטהר או המית' מטמא, ונ"מ בהך דבכורות ד"ז ע"ב גבי דבר הבא בגדר הרכבה מזגיית מן חי ומן מת אין מטמא, וכמו עור הבא כנגד פניו של אדם וע' בחולין קכ"א ע"ב דחזקי' סב"ל דמיתה הוי ג"כ פעולה ויש ממוצע בין חיים למות ולכן גבי הך דמבואר בנדרים דע"ו דזרעים טמאים שנזרעו בקרקע נטהרו ע"ש ובמעשרות פ"ה גבי בצלים שהשרישו, ובעוקצין וכ"מ ובדברי רבינו בהל' טומאות אוכלים פ"ב הי"ט אם הטהרה הוא מחמת הביטול להקרקע ונעשה כקרקע או משום דזה ביטול האוכל או טהרה מטומאה, ועי' פסחים דל"ד דגרסינן במשנה דתרומת פ"ט מי"ז טהורים מלטמא ובמשנה הגירס' טהרו מלטמא וכן במעשרות פ"ה מ"ב זה נ"מ במ"ש, ואך דגבי תרומה לא מהני הזריעה להתירה באכילה כמבו' שם מ"מ הטומאה פקעה, וגבי קדשים כמו מי החג שנטמאו לא מהני להם השקה אף לסלק טומאתן כמבו' בפסחים שם דנקט לשון טמאים, וצ"ל דיש נ"מ בין קדושת תרומה לקדושה דהקדש וכמ"ש, ועי' בהך דנדה ד"נ ע"ב ודנ"א גבי מחשבה במחובר לצורך תרומה ולצורך טומאה דלא דמי ותלי' בהך בעיא דמנחות ד"ע אם חל קריאת שם תרומה במחובר היכי דכבר נטבל בתלוש, ובהך דקידושין ס"ב ע"א בתו' ד"ה אין תורמין ע"ש ור"ל מ"ש בשם הספרי פ' קרח ושם ג"כ ר"ל היכי דהמחובר ג"כ כבר נטבל כמו הך דמנחות הנ"ל, ואף דשם הוי בעי' מ"מ זה רק היכי

דהוא זרען בכוונה, אבל נזרע מאיליו מוכח בתוספתא ובדברי רבי' בה' תרומות פי"א דשפיר חל שם תרומה ע"ז ומ"מ להפריש על התלוש אינו יכול וי"ל דזה הוא בגדר שני מינים, ועי' חגיגה דכ"ה ע"ב וכבר כתבתי בזה במ"א, וכן נ"מ גבי זריעה בטומאה בין אם זרעם בידים ובין אם נזרעו מאיליו וכמו הך דמכות ד"ד ע"ב שיטת רש"י והרמב"ם דלא מהני השקה גבי שאובין ומשום דנפלו מאליה' וכמו בנדרי' נ"ט ע"ב טרח כו' וכמו הך משנה דמעשרות הנ"ל וכן הך דעוקצין הובא בחולין דקכ"ח גבי קישות ושיטת רבינו פ"ג מה' טומאת אוכלים ע"ש, וזה ג"כ דהקדושה של תרומה שייך רק לאחר גמר וקבע וכבר כתבתי בזה דבזה א"ש דברי התוספות ביומא דף ע"ז מה דמביאין ראי' מהך דכריתות ד"ז גבי כהן שסך שמן כו' דסיכה לאו כשתי' אף דהא בגמ' שם א' הטעם משום דאיתחיל כו' וע"ש בת"י ד"פ ע"ב ומנחות דס"ט ע"א אך שם ר"ל מקדושה ותו' ר"ל לאיסור תרומה דזה נשאר, ונ"מ דאז י"ל דכהן טבו"י מותר בזה, ועמ"ש רבי' בפי' המשנ' מעש"ש פ"ב מ"ב ע"ש, והגדר כמו שכתבתי, וזה מה דרצה לומר הגמרא בנדרי' ד"ע ועי"ש בנזיר דכ"א ע"ב ודכ"ב ע"ב שינוי הלשון דשם בנדרי' נאמר גבי קיום כל ואני כמד"א קיים לכי לעולם דמי ובנזיר לא גרס כן אך ר"ל דהרי מבואר שם דס"ט דאם אמר כמה פעמים קיים לכי נשאל על הראשונה שניה חלה והרי כל זמן שלא נשאל על מה שהתפיס עצמו בנדרה אף אם השאיל על הקמה לא מהני דהוי כמו שאמר לעולם ר"ל הקמה זו אחר זו עכ"פ חזינן דזה הוי דבר נמשך רק משום שגם כעת הוא יכול לעשות כן, ובזה יש לתרץ דברי הראשונים דסבירא להו דאפר עיר הנדחת מותר ור"ל כה"ג בהני דהאיסור הוי רק מן התואר ולא מן העצם וכיון שנשתנה נשתנה וכן י"ל כגון נכסי צדיקים שבתוכה ג"כ כן, דאם נשרפו י"ל דהאפר מותר אך י"ל דמ"מ על האפר עצמו הוי גדר שללה ולקמן אבאר בזה, ועיי' בתוספתא קדושי' פ"ד דמשמע שם דגם עיר הנדחת תופסת דמים, א"כ יש לומר דהאפר לא גרע מהדמים היוצאים מזה, אך לא דמי כמו שכתבתי במקום אחר דהדמים לא נאסרו מחמת עצמם רק מחמת המציאות הראשונה, ועיי' ברש"י ע"ז דמ"ו ע"ב גבי קמח של חטים שהשתחוה להם ושם דכ"ט ע"ב גבי חומץ של יין נסך ולקמן אבאר בזה.

ועי' מ"ש רבינו בה"ל אה"ט גבי ע"ז אינה לאיברים דמשמשי ע"ז ישנה לאיברים וחמור עיי' שבת דקט"ז ע"א גבי גיליון ובמגילה בירושלמי פ"א גבי חרב הכרך ונעשה של גוים. ועיין בירושלמי מס' חלה פ"ג גבי טבל שנתערב בחולין דמקשה שם איך מהני לזה תיקון בתרומה דזה רק נעשה דבר האסור וכמו דמבו' בירוש' ובר"ש מע"ש פ"ב דגים שנתבשלו

בתבלין של ממש"ש לא מהני פדיון וכמו מנחות דמ"ז וזבחים דמ"ט לא אלים למתפס כו' ובפסקי תו' מנחות פר"י גבי עיסה שנתחמצה קודם הפרשת חלה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ז

וכל הנהנה ממנה. עי' שבת דף צ' ע"א ועי' תוספתא דקדושין פ"ד דתופס דמים ג"כ כמו ע"ז ובכך גם אפרה אסור כמבואר חולין דפ"ט ע"א דלא גרע מדמים עי' רש"י ע"ז דף מ"ו ע"ב ד"ה או אין ע"ש. אך יש לומר דאף דקיי"ל דתופסין דמיהן זה רק כ"ז שע"ז קיימת דנמצא ע"ז מהנה אותו אבל אם אח"כ נתבטל הע"ז י"ל דגם הדמים החליפין שלה שנעשה מקודם מותר ובזה א"ש מאי דלא מקשי הגמ' בקידושין דנ"ז ע"ב מחליפי ע"ז דאף בע"ח אסירי כמבואר בע"ז דנ"ד ע"ב, ועי' בירוש' שם פ"א דהקשה שם איתא חמי אילו השתחוה לה לא נאסרה החליף בה נאסרה ע"ש, ובריש פ"ה דשם ובירוש' פ"ג דערלה הא גבי דבעי. אך באמת החליפין לא נאסרה כלל רק דזה גופא הוי הנאה מע"ז וא"כ אם נתבטל הע"ז גם הם מותרין. ובזה יש לישב הך דחולין דק"מ ע"א לא נצרכה אלא לציפורי כו' ע"ש ועי' שבת דקט"ז ע"א גבי אזלא כתב אזלא כו':

הלכה י

[ממהדורא תניינא: **נכסי הרשעים כו'**. **כבר** כתבתי בזה כפי המבואר בתוס' ב"מ דנ"ג ע"ב דאם לאחר שנעשה עיר הנדחת גם קודם גמר דין אז בטלין להעיר ואזלינן בתר שעת עבירה ולא בתר גמר דין אך מל' רבי' לא משמע כן רק דהוי כמו הך דסנהדרי' ד"פ דאזלינן בתר גמר דין ובגמרא ילפינן מקרא דשללה ור"ל דאזלינן בתר בעלים ולא בתר העיר ונ"מ לשיטת רבינו דס"ל דטף ונשים של העובדים הורגים אף אם לא חטאו כלל איך הדין בנכסיהם אם הטעם מחמת גמר דין שלהם וכאן לא נגמר דינם רק ממילא הם נהרגים מחמת אביהם ובעליהם ובאמת כבר כתבתי בח"א דזה ר"ל הבעיא דשער נשים צדקניות ור"ל דזה ודאי מלבושין שהם לובשי' אף של הרשעים מותרי' דהן הוי כמו בעיר אחרת דאף דנהרגים הנעבדים הם נהרגי' מחמת שעבדו ע"ז ולא מחמת עיר הנדחת ומה שייך זה להמלבושים שלהם, אבל בנשים וקטנים דמה דנהרגים הוא מחמת גדר עיר הנדחת שפיר שייך לומר דחל גם על המלבושים שלהם.

והנה גבי עבדים שאינם משוחררים אם הם לא עבדו ע"ז אם בטילים הם לאדוניהם כמו הנשים לבעליהם ובירו' ובתוספתא כאן מבואר עבדים משוחררים דאף דבכל מקום כמו בהך דסנהדר' דט"ז גבי שורו של כה"ג כו' דהוי בעי' שם אם צריך ב"ד של כ"ג או ע"א גבי עבד לא שייך זה וכן גבי דין דשם דע"ח גבי שורו של אדם טריפה וגם שם רק בשור שהרג זה מחמת גדר מיתת הבעלים אבל שור רובע לא תלי' כלל בבעלים וכבר כתבתי

בזה, ובעבד וודאי הוי דין בפ"ע, ועי' בסנהד' די"ט גבי עבדא דינאי מלכא, וע"ש בתו' ושבועות ד"ל ע"ב מ"ש שם דהוי גדר דיני נפשות ותמוה דלגבי ינאי הוי רק גדר ד"מ וצ"ל משום הבע"ד שכנגדו ואצלו הוי גדר ד"נ, אך בתו' שם אא"ל כן, ועי' בירוש' ב"ק פ"ד ה"ח וסנהד' פ"י גבי עבד שיוצא ליהרג דהוי מחלוקת שם אם יצא לחירות היכי דנמצא העדים זוממים וכמו גבי שור ושם בכריתות דכ"ד ושם ע"כ בשור נרבע אבל בשור שהרג ולא שייך בגדר יאוש דזה תלי' הכל בבעלים, ואף דמבוא' ב"ק דמ"ד ע"ב גבי שור חש"ו ומרבה שם בקרא דהורגין אותו וע"ש דקי"ב ע"ב וצ"ל דאז מהני גם אף שלא בפני בע"ד ואין צריך להמתין עד שיגדילו ועי' בתוספתא ב"ק פ"ד דהורגין אותו מיד, וכבר כתבתי בזה דיש לומר דגבי עבד שהרג בשוגג אם גואל הדם הרגו קודם שנכנס לעיר מקלט י"ל דמ"מ צריך לשלם דמיו לבעלים כיון דמותר להורגו, ועי' בגיטין מ"ב ע"ב ובתוספתא ב"ק, ובדברי רמב"ן במלחמות ספ"ב דב"ק גבי הניח גחלת היכא דהאדון הי' עומד איך הדין גבי מת העבד ולא הי' כפות אם צריך לשלם דמי העבד לבעליו ובהך דב"ק ד"צ למ"ד הראשון ישנו בכלל יום או יומים אם עכ"פ צריך לשלם דמי העבד לשני אם זה הוי בגדר פטור או שהדין כן,ועי' במה דפליגי רש"י ותו' בב"ק דל"ה ע"א גבי מקלקל, ועי' בגיטין די"ב גבי עבד שברח לערי מקלט דעדיין שם עבד עליו ואמאי לא נימא דהוי ייאוש שהרי הגואל הדם יכול להורגו וכבר כתבתי בזה,וכן וודאי מה דמבו' בתו' דעבד של כהן אוכל בתרומה עיי' בגיטין די"ב משום קנינו וע"ש בפי' המשניות ור"ל לא מחמת עצמו רק מחמת האדון וע"ש בתו' וביבמות דס"ו וכריתות דכ"ד דדי בקנין הגוף של אדון ונ"מ גבי שאלה בעבדים אף דהתו' מיעטה בו חיובים, אי משום גזירת הכתוב או דלא הוי קנין הגוף והגדר אם מחמת דנעשה שלו לכך חייב באונסין או מחמת דחייב באונסין ולכך הוי כמו שלו, ועי' ע"ז דט"ו דמייתי שם ראי' דלא קניא משכירות לעכו"ם ומה ראי' הא ב"נ אימעוט מדין שומרים כמבו' בכ"מ ועי' פסחים דל"א ע"ב ותוס' שבועות דמ"ד ע"א ובדברי רבי' בהל' שאלה דאף אם באמצע נתגייר פטור וע"כ דהמיעוט רק מחיובים ולא מהעצם ועי' ע"ז דע"ה ע"ב גבי הך דרב אשי בכסא דכספא מבו' דגם ב"נ כן, וא"כ לשיטת התו' ביבמות דס"ו ע"ב דכהן ששאל פרה מישראל מאכילה בתרומה איך הדין אם שאל מב"נ וכן אם שאל עבד וכן במתנה שואל להיות כש"ח ב"מ צ"ד אם אז מאכילה בתרומה וזה תלי' בגדר מ"ש התו' כתובות דנ"ו ע"ב ע"ש, עכ"פ לגבי עבד עיר הנדחת י"ל דנהרג אף שהו' לא עבד. ובשטת רבי' יש לבאר המקרא דס' יהושע גבי הך דרחב עם המרגלים גבי שבועת המרגלים בזמן שהיו בביתה דחשב שם גם אחיותי וכל אשר להם ואח"כ לאחר ההורדה חשב שם רק אחיך וכל בית כו' אך הגדר כך דכבר

כת' בה"ג הובא בתו' מגילה די"ד ע"ב ועי' תו' סוטה דל"ה ע"ב דהיית' מעם אחר שלא מז' עממים וכ' בה"ג דהיית' רוסתקא ר"ל דהייתה דרה לא בעיר עצמה כיון דביתה בקיר החומה כהך מחלוקת בעירוכין דל"ג ר"י ור"ש אך אם הית' נשואה לא' מן הכנענים היית בטילה לגבי' וכמו באנשי עיר הנדחת וגם בב"נ הדין כן כמבו' בעירובין ד"פ ע"א דיליף שם דאשתו של ב"נ יכולה להשכיר רשות של בעלה, מנשי ישראל חזינן דבקנינים הוי אשת ב"נ כאשת ישראל ועי' בירו' פ"א דע"ז דנשי דפלחין כפלחין ע"ש וה"נ כן ולכך נקט קרא דרחב הייתה זונה דלא הי' לה בעל, ובזה א"ש דבזמן שהיו ברשותה קיבלו השבועה גם על אחיותה, אבל אח"כ אמרו לה שעפ"י דין הם נקיים מהשבועה חדא דהוו אנוסים וגם דאם האחיות נשואות לכנעני הם בטלים להבעלים והוי נשבע לבטל את המצוה כמבו' גיטין מ"ו ולכך אמרו בית אביך דכיון שנשאת יצאת מרשות האב. ועי' ע"ז דכ"ח ע"א דהיכא דאם נשבע לב"נ והשבועה בטלה צריך להודיע לו שבטלה השבועה ע"פ דין מפני ח"ה ונ"מ ג"כ דכבר כתבתי דנכסי המדיחי' הוי כמו של צדיקים דבגמרא משמע דתליא בסקילה דנקט לפיכך עיי' במשנה ושם ד"נ ע"א ואף אם עבדו ע"ז מ"מ הם לא שייכי' לעיר הנדחת ועיי' בתוספתא פי"ד דסנהדרין וטעות סופר שם ועיי' בירושלמי יבמות פ' מצות חליצה דס"ל שם דסנדל של עיר הנדחת כשר לחליצה ובגמרא דילן מבואר להיפך ביבמות דק"ג ע"ב אך כבר כתבתי דנ"מ דגמרא דילן ר"ל שהמנעל נעשית מעור של בהמה מעיר הנדחת ואם כן לא חל עליו שם מנעל מעולם, וכן מוכח מדברי רבינו בהל' יבום אבל הירושלמי ר"ל בסנדל שהוא מעיר הנדחת אך זה תליא אם העור של הבהמה נאסרה מחמת חלק הבהמה ומעשה עץ שימש עיי' נדה דנ"ה בתוספות וב"ק דמ"א או הוא נאסר מחמת שללה או מחמת כל אשר בה אך כיון דקי"ל בע"ח אינם נאסרין ורק אסורי' מחמת דנעשו כשור הנסקל וזה תליא אם העור הוי בכלל עצם או לא ועיי' תמורה די"א ע"ב גבי הקדיש עורה מהו בגיזה ועבודה ור"ל דכיון דקי"ל בחולי' דנ"ה ונדה דנ"ה דגלודה כולה טריפה הוי שם בהמה עליה והוי כמקדיש דבר שהנשמה תלויה בו או זה רק סבה חוציית מה שע"י זה נטרפה וכמבואר בנדה שם והוי זה דבר פרטי ולא שייך להבהמה ועי' רש"י ב"ק דע"ח ע"ב גבי שיור לגבי ד' וה' ובשבועות די"א ע"ב וזבחי' דק"ג אם הקדיש בהמה אם ההקדש חל על העור מחמת הבהמה או מציאות בפני עצמה ועיי' חולין דקל"ה גבי שיור וזבחי' דמ"ג ומעילה ד"ח ורש"י חולי' דקט"ז ע"ב וכמה מקומות אם המעילה בהעור של קדשים הוי מחמת הבהמה או מחמת עצמה וכן נ"מ במה דקי"ל דעור מהלך אחר הבשר גבי קרבן זבחים דצ"ט ודק"ג מ"מ הא קי"ל דהעור לכולי עלמא הוי ממון כהן ויכול לקדש בו את האשה

עיי' תוספתא קדושי' פ"ג ובספרי פרש' קרח פסקא קי"ז זה יהיה לך כו' מן האש דר"ל על עור של העולה וא"ש בזה מה שהקשה התו' קידושין דנ"ב ע"ב דלמה למיכתב לך עי"ש אך נ"מ דקא משמע לן דעור מקדשי בו הכהני' אשה וכבר כתבתי בזה וכן נ"מ גבי קדשי' קלים דהוא חלק הבעלים הבשר והעור אם זה ג"כ בגדר שולחן גבוה עי' רש"י ב"ק די"ב ע"ב ובתוספות שם דפליגי וביצה דכ"א ורש"י אזל לשיטתיה בפסחי' דנ"ט דאכילת קדשים קלים לבעלים הוי מצוה וגדר שולחן גבוה דלא כר"ן ורא"ש בנדרי' ד"ד ע"ב עי"ש איך הדין אם הבעלי' נטמאו למי שייך הבשר ולמי שייך העור וכן נ"מ למד"א במנחו' דע"ג דגם בני נח יכולי' להביא קרבן שלמים במקדש והבשר וודאי דהם אסורים לאכול אך מה יהי' אם אמרינן דרק היכי דהבעלים שייכי בגדר מצות אכילה אז שייך הבשר להם וגם העור אבל בבני נח אז שייך הבשר רק לכהנים כמו שאר קדשי' וזהו שיטת רש"י במנחות דס"א ע"ב וממילא העור ג"כ של הכהנים אך התוספות שם לא סבירא להו כן ויכולים הבני נח ליתן הבשר לכל מי שירצו אם כן ממילא העור שייך להבן נח וזה אם שייך בבן נח לומר משולחן גבוה ועיי' סנהדרי דל"ט ע"ב כשהוא משקה משקה את כולו ור"ל אם שייך גדר השגחה פרטיית גבי בן נח ועיי' סוכה דנ"ה ע"ב דקרבנות החג בשביל בני נח, ור"ל דגשמים גם בשבילם ובהם לא שייך גדר כללי דאין ציבור בהם כמבואר בנזיר דס"א ע"ב ועיי' בתוספות ישנים יומא דנ"א ע"ב ולכך נקט המשנה בר"ה דט"ז ע"א ובחג נדוני' על המים ולא קאמר לשון כללי נידון כמו ברישא משום דגבי בני נח הם כולם פרטים ועיי' מה שכתב רבינו בפירוש המשניות ב"ק פ"ד מ' ג' ובספר המורה ח"ב , ועי' ב"ק דק"ט ע"ב ודק"י ע"א גבי עור של קדשים של כהן טמא עי"ש ושם אבאר זה ובדברי רבינו לקמן פ"ז הל' ג' בהמה שהקריבוה כולה עי"ש דמשמע דיכול לשייר ואז לא נאסרה כולה ועיי' נזיר דנ"א גבי תרוד רקב דמשמע שם דאם ניטל העור אין עליו שם מת שחסר דאז אין לו רקב ואף לשיטת הירושלמי שם והתוספתא באהלות ובדברי רבינו בהלכו' טומאת מת גבי תפוסה ושכונת קברות דרק אם חסר דבר שהנשמה תלויה בו הרי עור ג"כ כן וכמ"ש ומ"מ יש לו רקב חזינן דזהו בגדר פרטי ולקמן אבאר בזה, עכ"פ גבי שלל של הנשים ושל הקטנים וגם מלבושי' שעליהם י"ל דבטלי לגופה ואם הם נהרגים גם זה אסור ובגדר נכסי רשעים וכן נשי המדיחי' מה יהי' עליהם ובהטף שלהם וגם נ"מ אם הבעל צדיק והיא עבדה ע"ז וזה ודאי לא תשלים לרוב שיהי' עיר הנדחת ועי' פסחים ד"פ ע"ב אך מ"מ אם כבר נעשית העיר לעיר הנדחת י"ל דהאשה ג"כ נהרגת מטעם עיר הנדחת ונכסיה י"ל דאינם נאסרים מחמת דהם שייכים להבעל ועיי' כתובות דנ"ד וב"ק דק"ב ע"ב ועיי' בדברי רבינו לקמן בהלכות שקלים פ"ג הלכה י"א היה של

עיר הנדחת לא עשה כלום ומה ר"ל אם של רשעים ואם גם על זה שייך גדר זבח רשעים תועבה וכבר כתבתי בהל' אסורי מזבח פ"ד הל' י"ד וט"ו גבי אתנן לגבי מעות דמבואר שם דלא חל עליו איסור אתנן ודייק רבינו בלקחה מהם קרבן כלשון התוספתא בתמורה ולא סתם כלשון המשנה בתמורה ד"ל ע"ב משום דרבינו סבירא דזה ב' גדרים דבר שאי אפשר לחול על גופו שם גדר קרבן כולי עלמא מודי דלא שייך בזה איסור אתנן כלל רק חטים וזתים וענבים דיש מציאות מהם עצמם לעשות בכורים דמתחילה הוי גם עליהם שם קדשי גבוה לדידן דקי"ל דאין נתנין רק לאנשי משמר כמבואר שם בבכורי' פ"ג ובירושלמי תרומות פ"א ופ"ד דחלה ודאי אסורים להביא מאתנן וכמבואר בירושלמי פ"א דבכורי' ה"ד עי"ש, ואם כן גם ב"ה מודי' דאם עשה מן הזיתים שמן כו' אסורי' לביכורי' רק דפליגי לגבי מנחה ונסכי' וב"ש ס"ל דמ"מ אסור אבל דבר דאין מציאות כלל בהם גדר קרבן גם ב"ש מודי' דמותרי' השנוי שלהם רק מעות עי' תוספות ב"מ דמ"ה ע"א וסנהדרי' דמ"ח ע"א דהוי דבר עצם מה שאפשר לחול על דבר שיקנה על ידיהם עי"ש ובזה יש ליישב קושית התוספות ע"ז די"ב גבי מעות דאסורי' מחמת חליפי ע"ז דהא ביד עכו"ם לא תפסי כמבואר שם דס"ד ועי"ש ברי"ף אך מעות שאני, וגם כתבתי במקום אחר דהשקלי' הוי עצם הקרבן וזה קרבן יחיד ואח"כ נעשו מזה מעות צבור ותורמים ומביאי' מזה קרבנות צבור א"כ י"ל דאתנן חל על זה רק מ"מ שם דייק ונתן לה ובאשה פטורה משקלי' לכן י"ל דלא חל עליה על זה גדר אתנן. וע' מ"ש רבי' בה' שקלים בפ"ג הי"ד שאם נתן שקל מעיר הנדחת לא עשה ולא כלום ר"ל אף דאח"כ הם נשתנים מקרבן יחיד לקרבן ציבור ועי' בלשון רבי' בה' איסורי מזבח פ"ד הל' י"ח גבי אתנן דמותרים לבדק הבית מפני שהן משתנים ר"ל דקדשי בדה"ב צריך להיות משל ציבור ועל כרחך נשתנה שמם אבל ריקועים לא איכפת לן אף אם הם משל יחיד לכך אסורים מאתנן, ועי' תמורה כ"ג ע"ב וביומא דנ"ה ע"ב ותמורה דל"א ע"ב ועשו וגו' וכריתות ק"ו בתו' ובאמת מדברי רש"י בע"ז דמ"ו ע"ב, וע"ש בדמ"ז משמע דאתנן ושאר פסולים זה רק למזבח או לכלי שרת ולא לבנין הבית וע"ש בתו' ד"ה ואי וברש"י שם ד"ה אסור ובד"ה ליקוים דעיקר הגדר אם חל שם קדושת הבית על האבנים הפרטים הנבנים בבית דזה רק גדר חלק מעשה עץ עי' חולין דקכ"ט וב"מ דקי"ז ע"ב ברש"י שם דמבו' דהעצים והאבנים שנפלו מהבית הוו פנים חדשות וכבר כתבתי בזה בהך מחלוקת דנגעים ר"א חסמא ורבנן אם החלקים של בית המנוגע הם מטמאים בכ"ש או דווקא בכזית, ותלי' בזה, ולכך קיי"ל בונין בחול ואח"כ מקדישים מעילה דעיקר הדבר הוא הצורה משא"כ במזבח דצריך לבנות לשם מזבח כמבו' במכילת' פ' יתרו וע' תוס' סוכה דמ"ט אם נפגם

אבן אחת לאחר הבנין פסול, ועמ"ש התו' יומא דמ"ד דאבני היכל לאחר שנסתרו אף דיש בהם מעילה עי' קידושין דמ"ד מכ"מ קדושה אין בהם ומותר הטמא ליגע בהם וכן מבו' בתוספת' תמורה דמותר ליתן לבדה"ב מן אתנן וזה ר"ל רבי' שהם משתנים וע' בתו' ע"ז די"ז ד"ה מהו כו' אך באמת אם שייך לומר על מטבע גדר שללה ועי"ש דקי"ב ע"ב גבי כסף הקדש וכסף מעשר מוכח דזה ג"כ הוי שללה אך מ"מ בגדר כל אשר בה דהיינו בגדר העיר לא שייך על מטבע דהדבר הוא להוצאה וזה שייך רק לפרטי' ולא לכלל ועיי' בב"מ דמ"ה ע"ב גבי דעתיה אצורתא ונ"מ למטבע של צדיקי' בעיר הנדחת אם נאסרת ובזה יש לבאר דברי הירושלמי בבעיא דשער נשים צדקניות דיליף זה מן הך דשללה וכסף הקדש וכן נראה דהא דבהמה של עיר הנדחת אסורה זה לא מחמת שללה אף דבגמרא דקי"ב ע"ב נראה דזה ג"כ בגדר שללה ובאמת אינו מובן לכאורה דהא קי"ל דבע"ח אינם נאסרי' רק שור הנסקל ורובע ונרבע כבר כתב בזה רבינו בהלכו' מאכלות אסורות פ"ד הל' כ"ב דנעשו כבהמה טמאה ור"ל שינוי עצמיי וכבר ידועה שיטת התוספות בכמה מקומות ורש"י ב"ק דמ"ה וכן ס"ל לרבינו בהל' נזקי ממון דאסור בהנאה רק לאחר סקילה וכן דייק רבינו כאן בהל' י"ג דבהמה של עיר הנדחת הוי כשור הנסקל ור"ל דזה הוא איסור פרטיי לא מחמת שלל עיר הנדחת אם כן לפי זה י"ל דשל רשעים ובשחוצה לה אין נאסרי' כלל ורק התורה פסקה לנו דצריך להרוג את הבהמה ורק ברש"י חולי' דק"מ מבואר דלאחר ההריגה נצרך לשרוף את הבשר דהוא סבר דגם שללה יש על זה אך יש לומר דלאחר הריגה חל עלי' שם שללה וכ"כ בזה וכן דייק רבינו בהל' י"א בהמה חציה כו' שהיתה בתוכה ור"ל דאף אם נימא דיש גם על זה גדר שללה זה ודאי היכי שיש לאחר שותפות בה אי אפשר שתאסר ובגדר הך דביצה דל"ח יאכל הלה וחדי עי"ש ועיין במה שכתב הר"ן נדרים דמ"ו ע"ב רק כאן ר"ל מחמת בהמת עיר הנדחת דהוי כשור הנסקל ושם חל על כולה וכן יהי' נ"מ אם נהנה ממנו בזמן שהיא חיה אם יש עליה גדר איסור הנאה אם הוי בגדר מעשה עץ וכמש"כ לעי' ועי' בחולי' דק"מ וכן נ"מ דהנה רבינו פסק בהל' ז' דכל הנהנה כל שהוא מעיר הנדחת לוקה מחמת לשון הכתוב דמאומה וכה"ג פס' ג"כ בהל' מאכלות אסורות פי"א גבי יין נסך ותקרובת ע"ז דלוקה על כל שהוא ועיי' שבת דפ"ג ע"ב גבי ע"ז אין צריכה שיעור לאיסורא אך באמת שם אין הפירוש כן רק דר"ל שיש עליה איסור ע"ז שהמשתחוה לה חייב סקילה ועיי' ביצה דל"ט גבי שלהבת של ע"ז ושם מבואר דמותרת עיי' לקמן בדברי רבינו פ"ז הל' י' אך באמת גם שם מיירי דהשתחוה לשלהבת לא נאסרה השלהבת משום דהוי קמא קמא אזלי לה כעין הך דע"ז דמ"ז ועיי' ברכות דנ"ג ולקמן אבאר בזה. עכ"פ גבי עיר הנדחת

חייב בכל שהוא אם נהנה ועיי' שבת ד"צ ע"א אם כן י"ל דאם אכל או נהנה מבשר בהמת עיר הנדחת י"ל דרק כזית אז לקי כמו בכל שור הנסקל, אך מ"מ לשון הגמרא צריך ביאור דלכאורה משמע דאיסור שללה חל גם על בע"ח וצ"ל כך, דנהי דהדבר בעצמו לא נאסר מ"מ נאסר הוא מחמת דהוא נכסי הבעלים ולא מחמת דהוא משל העיר ולכך מייתי בגמרא שללה ולא הך כל אשר בה, ואף של הרשעים אינם אסורים רק אם הם בתוכה ויש בהבהמה ב' גדרי איסור, אחד מחמת דין של הבע"ח ואז אף אם הם של הפקר ג"כ י"ל דנאסרי' עי' בירושלמי סנהדרי' פ"י הל' ז' גבי ביברים של חיות וכו' וגבי עוף טס למעלה מעשרה ור"ל אם גם על זה יש שם עיר הנדחת כיון שהוא באוירה כמבואר שבת ד"ז וכמה מקומות ובזה י"ל מה דגמרא דילן בנדרי' דנ"א ע"ב מדייק על קרא דהדגה אשר ביאור מתה עי"ש וי"ל דהמכה לא שלטה רק במה ששייך להמצריים וכן המים רק מה שביאור דהיינו שנחפרים בידי אדם עי' ב"מ דק"ג ע"ב וכמה מקומות אבל מים של רבים דאינם נאסרי' כמבואר ע"ז דמ"ז ודנ"ט וב"ק דפ"א עי"ש בתוספות ומעילה די"ג גבי הקדש דלא חל על זה וכן הדגים כיון דהוי רק גזל ומפני דרכי שלום לא שלטה בהם המכה רק הוא מבואר בירושלמי גיטין פר' ה' דזה רק בגדולי' אבל קטני' הוי גזל גמור וכמו הך דב"מ די"א עי"ש וכן ר"ל הירושלמי ב"ק פ"י גבי נחיל של דבורים דנאמן קטן לומר דרק במפריח ר"ל דהדבורי' יכולי' לפרוח והוי בגדר גזל מפני דרכי שלום וגם מרדו דהוי בגדר הפקר כמבואר חולי' דקל"ט וזה ר"ל הך דב"ב דכ"ג ע"ב גבי ניפול הנמצא כו' דחוץ לנ' אמה הרי של מוצא, דכל המדדה אינו מדדה כו' ור"ל דאם מדדה יותר הוי כמו מרד והוי הפקר וא"ש מה שהקשה התוספות ב"ק דקי"ד ע"ב דאמאי לא קנה בהגבהת הכורת ע"ש עכ"פ גדולי' הגזל רק מפני דרכי שלום ולא הוי שלהם ולא נאסר רק בגדר עיר אבל קטנים הוי קנין גמור ונאסרים ועיי' תוספות ב"ב דע"ט ע"ב עי"ש ולכך במצרים לא מתו רק הדגים הקטנים דהוי שלהם. וכבר כתבתי בזה דנהרות המושכים הם שייכים לכל כמבו' בכ"מ וע' בירו' חלה פ"ב ובגיטין ד"ז ע"ב גבי נהרות, וע' בהך דבכורות דנ"ה ע"א פלוגתא גבי ירדן אם הוי כא"י או כחו"ל ובירו' חלה פ"ד א' שם דהוי גבול בפ"ע ור"ל כהך דעירובין דע"ו ע"ב וירו' שם וב"מ דק"ז ובירו' שם בסוף דשני רשויות עליו ובתוספת' ב"ק פ"ז ומע"ש פ"ג גבי תחומין ונ"מ דבכל מקום שהוא הולך מתחיל משם הרשות. [השמטה גבי נהרות המושכין דעירובין דף מ"ו וביצה דף ל"ט דשייכים לכל, ובהך דמעילה דף י"ג ע"ב גבי מעיין היוצא משדה הקדש דרבינו מפרש שהיא נובע משם אך רש"י ז"ל מפרש שהיא נובע משל הדיוט (של חולין) רק שעובר דרך שדה ההקדש, ועי' בע"ז דף מ"ז ודף נ"ט וב"ק דף פ"א גבי תנאי יהושע, ורבינו ז"ל מפרש בהך דב"ק דף

פ"א דמן הדין הוא שייך לכל העולם ויהושע תיקן שיהא רק לבני העיר כמבואר בהלכ' נזקי ממון פ"ה ה"ג ושוב הוי כמו שותפות ובדברי רבינו בהל' גזילה פ"ו הי"ג ותוספ' ב"ק פ"ו מבואר ג"כ דעל פי דין שייך לכל אדם, ובאמת זה תלי' במחלוקת בכתובות דף ע"ט ע"ב גבי פיר של גפרית אם זה הוה כמו פירות או כמו עצם הקרקע ע"ש ור"ל אם שייך בזה גדר גידולין ועי' ב"ב דף ס"ז ועירוכין דף ל"ב גבי חולסית ומצולה ע"ש וה"נ גבי מעיין אם יש עליהם שם גידולי קרקע וגדר גידולי הקדש, ובאמת נראה דהך דב"ק דפ"א ר"ל כך דעי' בנדרים דף פ' ובירוש' שם ותוספ' סוף ב"מ וירוש' פ"ח דשביעית מבואר שם דאף דבאמת שייך המעיין לכל העולם מ"מ בני העיר קודמים וזה ר"ל הגמ' מעיין היוצא, בתחילה בני העיר, פי' דבתחילה בני העיר קודמים, ומחלוקת שם אם שאר בנ"א צריכין לשלם בעד המים ולכך מבואר בשביעית פ"ח מ"ה דמותר ליתן פירות שביעית בשביל מה שנותנים לו מים לשתות דאין זה ניקר' פריעת חוב, וכ"נ משאלתות פ' ראה וע' בל' רבי' בה' איסמ"ז פ"ד ה"ז גבי משתחוה למעין ודייק שם דווקא נובע בארצו, ואף דרבינו ס"ל שם גבי משתחוה להר אבניו אסורים למזבח אף דאינן שלו כבר כתבתי בזה דמים כל זמן שלא נעקרו מן המעיין אין עליהם שם מים כלל ופנים חדשות באו לכאן ועדיפי משינוי וכמ"ש רבינו בהל' ציצית פ"א הלי"א גבי משתחווה לפשתן נטוע דמותר לציצית משום דפ"ח באו לכאן, עי"ל דגבי משתחוה לבהמה חל האיסור על הבהמה והם אסורים ממילא ועי' בהל' איסורי מזבח פ"ג הי"ד גבי משתחווה לקמה דמותר למנחות, דזה עדיף משינוי וכמו הך דב"ק דצ"ד גבי מתנות עניים אם עשה מהם עיסה ועי' רש"י מכות דף ט"ז דה"ה טחינה וכריתות ד"ה גבי קלוי וכרמל, ובאמת שם דייקי רק חטין מהו למנחות כו' ור"ל דלכך גבי בגדי כהונה מבואר שם וכן גבי ציצית דמשתחווה לבהמה צמרה פסול משום דתחילת פעולתם צריך שיהי' לשם מצוה כמו טויה בציצית ואריגה בבגדי כהונה כמבואר בירוש' יומא פ"ג משא"כ טחינה בחטים של מנחות וכן גבי פשתן בהמלאכה שלהם בתחילה א"צ לשמה עי' סוכה דף י"ב ע"ב, וגבי מזבח האבנים צריך חציבה לשמה כמבואר בירוש' יומא ובמכילתא ס"פ יתרו ובדברי רבינו פ"א מהל' בנין בית הבחירה ועי' במס' מדות בזה ותוס' סוכה דף מ"ט וכבר כתבתי בזה, ולכך באבנים למזבח ובגדי כהונה פסולים אף שאינן שלו ונשתנו, ולכך רק חטים אבל שעורים שיש בזה מנחת העומר דצריך קצירה לשמה פסולים אף משל אחרים ובשינוי. ע"כ השמטה].

ועי' מ"ש הרמב"ן במלחמות פ"א דב"ב על הך דב"ב דמ"א גבי מקום מחיצה וכבר כת' בזה בשיטת רבי' בה' מעה"ק פי"א ה"ה ו' דמחיצה אין עליו שם פנים ולא שם חוץ דכיון דהו' כלול משניהם בגדר הרכבה מזגית והאוכל שם קדשים לוקה משום לא תוכל וגו'

אבל מ"מ אינו נפסל עד שיצא לחוץ ממש וזהו דדייק קרא בשעריך, וא"ש מה שהקשו התו' מכות די"ח ע"א ע"ש, ועי' במכילתא פ' בא על הך דמ"ק דכ"ה דלא שרתה נבואה בחו"ל אך דעל נהר שפיר שורה, ועי' בספרי פ' שופטים מקרבך ולא מחו"ל אך נ"מ לתחומין של א"י אז אם הוא הולך לא"י חל על זה גדר א"י ואם לחו"ל הוי גדר חו"ל כמ"ש, והנה מבוא' בכ"מ בתוספת' דמאי ובאהלות ובירו' דמאי וכ"מ ועי' עירובין דמ"ז דצידון הו' עלי' שני הגדרים ובגדר עיירות שעומדין על הגבול, סנהדר' ד"ה ע"א ובירו' ספ"ד דחלה, ובזה א"ש הך דיונה בן אמיתי ע' סנהדרין דפ"ט ובמכילת' פ' בא, דהאיך עלה על דעתו להיות כובש נבואתו, אך הוא הי' מצידון עי' ירו' רפ"ה דסוכה ובירו' חלה פ"ב גבי הני שכבש ירבעם בן יואש ולכן שכר ספינה היוצאת לחו"ל ולא הי' חל עליו שם נביא אך הקב"ה עיכבו בגבול א"י ושוב הוי נביא. על כל פנים יש לומר דהני אסורים מחמת בע"ח ושל הפרטים אסור' מחמת שלל ודוקא כשהם בתוכה דבטלי להם, וכן נ"מ דהנה מבואר בע"ז דל"ד ע"ב וכן פסק רבינו בהלכו' אישות פ"ה הל' ב' דהמקדש בפרש שור הנסקל הרי זו מקודשת כו' שאינו דבר חשוב לגבי השור ובהלכות מאכלות אסורות פ"ד הל' כ"ב כתב שם סתם פרש כו' מותר בהנאה ומה כונת רבינו בהלכות אישות וצ"ל כך דהנה רבינו פסק דמי רגלים של חמור מותר עי"ש אך הראב"ד בהשגות פסק שם דאסור כרב ששת, ומאי נ"מ לפרש וצ"ל כמש"כ התוספות בכורות ד"ז דיש נ"מ ביצא לחוץ אז הוי בגדר היוצא מן הטמא ונעשה פנים חדשות אף דאין ניכר שינוי בעצם וראיה מדכתב רבינו בהלכות טומאת אוכלים דמי רגלים של בהמה אינם מכשירים והוי כמי פירות ופרש דכאן ר"ל שנמצא בפנים א"כ אם יצא הפרש משור הנסקל יש לומר דאסור אף למאן דס"ל דכ"ז שהוא חי אינו נאסר זה רק בעצם ולא ביוצא ממנו וראי' מוולד של שור הנסקל דקיי"ל דאם נולד לאחר גמר דין אסור בהנאה וכעין שמחלק רבינו בה' אבות הטומאה גבי שברי ע"ז דמעצם ע"ז אם נשברו אין מטמאים וממשמשי ע"ז שפיר מטמאים כיון דהעצם לא נשתנה וה"נ כן אך ר"ל כך וזהו כוונתו בהל' אישות דעי' בנזיר דנ"א ע"ב דהוי זה בעיא אם פרש מתבטל לגבי הגוף ובמעילה די"ב אמרינן שם דפרש של קדשים לא הוי כגופו אך רבינו ז"ל בהלכו' מעילה מפרש שם דלא כרש"י רק דר"ל במה דא' פרש דמן עלמא קאתי ר"ל דהשוורים באו מעלמא ולא של הקדש רק מחמת שנמצא הפרש בחצר ההקדש יש בהם זכיה להקדש בגדר ממון ואף דקיי"ל אין חצר קונה להקדש עי' ב"ב דע"ט ובהך דב"מ דק"ב מ"מ החצר הוי כמו יד להפרש ובטל לגבי' וכמו קן שבראש האילן של הקדש עי' מעילה די"ג ע"ב ודי"ד עי"ש ושם אבאר זה. ועיין ב"ק די"ח ע"ב אם זה הוי כמו צרורות ובע"ז דכ"ט ע"ב גבי חלב קיבה עי"ש ובירושלמי

שם דמחלק בין דבר שנשתנה לדבר שהוא בעין כמו טבעת שנמצאה שם אך מ"מ ס"ל לרבינו דגדר היוצא מן הטמא דקי"ל דאסור הוא גדר כללי ולא פרטי דהרי רבינו ס"ל דהוי רק איסור כמבואר בהלכות מאכלות אסורות פ"ג הל' ו' וכן ס"ל גבי חוטין שבחלב בקרומים דהוי אסור מן התורה ובגדר איסור כללי לא שיש עליו שם חלב. ולכך פסק רבינו בהל' מא"ס פ"ז הל' כ"א דאין מעבירין את הטבח אם נמצא אחריו חוטין וקרומין של חלב אבל בחצי שיעור חלב מעבירי' אותו ע"ש שכתב מפני שהטבח נאמן כו' ר"ל דניקור הוי מפרטים השייכי' להטבח כמבוא' שם וצריך לזה מומחא וכיון שחסר ממנו זה הפרט בטל ממנו זה הגדר, וכה"ג ס"ל בפ"ח הל' ז' והל' ט' דלמכור לרבים צריך דווקא שיהיה מוחזק בכשרות וכמבו' בירוש' דמאי הובא בתוס' יומא ד"ח ע"ב, והנה כמו דקיי"ל בירוש' נדרים פ"י הובא בדברי רבי' בהלכות סנהדרין ותו"כ פ' תזריע ופ' מצורע ובירוש' חגיגה פ"א ופ"ב וכן לגבי ראית דמים של אשה וכן גבי כל דיני כהונ' ולוי' בכורות ד"ל ע"ב דצריך שיהא ראוי לכל הדברים שבזה הגדר, ונ"מ ג"כ גבי לוי שיש בו ג' גדרים משורר ומשוער ושומר, דבתחילה צריך שיהי' ראוי לכל הדברים הנ"ל וכן בזמן המדבר צריך שיהי' פחות מבן נ' אך אח"כ כשכבר נתמנה ונחסר ממנו פרט א' אז כשר להפרטי' האחרים וכמ"ש רבי' בהל' כלי המקדש, וזה ר"ל הך דחולין דכ"ד ע"א דרק חוזר לשאר דברים ע"ש. וכן ר"ל בהך דחולין ד"ט גם כל טבח שאינו יודע כו' ומקשה שם פשיטא לא ר"ל כפי' רש"י שם דפשיטא דאסור ועי' שם במה דפלג רש"י עם רבי', אם רק אחרים אסורים אבל הוא עצמו מותר אך רבי' ס"ל בפ"ד ה"א דגם הוא אסור דגם לעצמו צריך שיהא מומחא ועי' בירוש' פ"ט דעירובין ופ"ג דחגיגה גבי ע"ה וב"נ דהוי שם מחלוקת אם לעצמו לאחר שקיבל עליו דבר חברות וגרות נאמן שלא נגע בהטהרות או בהיין ובדברי רבי' בהל' מטמא משכב ומושב ובהך דכתובו' דכ"ח ע"ב וכבר כתבתי בזה. אך באמת הפירוש בגמ' שם בחולין ד"ט ר"ל דלמה לן לחשוב דיני הלכות שחיטה כו' ותירץ דנ"מ דאף אם הלכות שאינן נכרות בהשחיטה יודע מ"מ לא מהני ואין עליו שם טבח ולכך ג"כ כ' בהמ"א הנ"ל פ"ח ה"ט דאין לו תקנה לעולם ר"ל אף לחותך כזית בשר וליתן לו ג"כ לא מהני אבל גבי כותי מהני כמבו' חולין ד"ג דשם רק בגדר אקראי משא"כ דכת' דטבח הנאמן שוב לא מהני זה, ועי' בפי"ב מה' עדות שכתב דהוי בגדר אוכלי טריפות ר"ל כיון דרק בזה הפרט נמצא שעבר על לפני עור וגו' הוי בזה כמו אוכלי טריפה ובאמת מה ר"ל, אם הטריפה כבר נאכל כדמשמע מלשונו בפ"ח ה"ט הנ"ל דנקט מחזיר את הדמים כו' וכדמשמע כעין הך דהל' מכירה ספט"ז ע"ש וכן בלשונו שבהל' עדות הנ"ל ובהל' שחיטה ספ"י ועי' בתו' זבחים דפ"ח ע"ב דמוכח

שם דכל זמן שהדבר לא נעשה עדיין אין עליו זה הגדר, ועי' בהך דב"מ דס"ב וב"ק ד"ל ע"ב וב"ב דצ"ד ע"ב גבי ריבית אימתי עוברים אם משעת שומא או משעת גבי' ע"ש במסקנא דהוי ניתק לעשה בין המלוה ובין הלוה כמ"ש רבינו בהל' מלוה פ"ד, ואך דמה שייך בהלוה עשה צ"ל במה שטרח לקבל הריבית בחזרה, דריבית לכו"ע צריך הלוה לקבלם בקנין דהדבר נעשה של המלוה, ואף לשיטת רבינו בהל' מלוה פ"ד הי"ג דמהני אם הלוה מוחל לו אח"כ זה רק לאחר שחייבוהו ב"ד להחזיר כעין הך דב"ק דק"ד ע"א גבי גזל לאחר שנשבע כמ"ד יהא לי כו' וע"ש דק"ט ע"א בהך דר"ט ור"ע גבי גזל הגר ובדברי רבינו בהל' גזילה פ"ח ה"ה ובהשגות שם ע"ש דלשיטת רבינו די בהודאה בב"ד ולא מעכב להקרבן, ובאמת גבי ריבית אף קודם נתינה הריבית להמלוה נכסי הלוה משועבדים להריבית רק שעוברים וזה ר"ל משעת שומא ועי' תמורה ד"ו ע"ב גבי אם בזה שייך אי עבד לא מהני ובאמת מה דפליגי אביי ורבא ב"מ דס"ה היכי דיהיב לי' גלימא בשביל הריבית שחייב לו מה מחזיר לו וע"ש בתמורה ומזה מוכרח דחייב לו מעות הריבית דאל"כ לא קנה כלל הגלימה ומה שייך בזה רבית וע"כ דהוא עפ"י דין משועבד לשלם הריבית וכן בהך דקידושין ד"ו גבי מקדש בריבית מוכח ג"כ כן דאל"כ במה קידשה ואדרבה ע"י שהוא משועבד ע"כ עוברין ועי' ב"ב דקכ"ד ע"ב גבי בכורה בריבית ודקמ"ה ע"ב גבי שושבינות דאין בזה ריבית כיון דבאמת אין עליו חיוב שישא אשה שיקבל ממנו שושבינות וזה ר"ל שם בב"ב דלאו אדעתא דהכי יהיב לי' ר"ל באין נותן לו בעבור שחייב לו רק אם נשא ובלא זה אין צריך ליתן לו, ועי' במה דפליגי שם הרשב"ם עם רבי' במה דאמר שם דמנכה לו דמי אכילה אם ר"ל מה שאכל אז בשעה שנתן השושבינות או במה שלא אכל הוא כעת ועי' ב"ק נ"ט ע"א נכי חיה כו' וע' מ"ש הג"א רפ"ו דכתובות גבי נכסי צאן ברזל ע"ש וכן מוכח בתוספת' דב"מ פ"ה דהיכי דא' חייב לחבירו ריבית והלך וירש עליו כו' דאינו יכול לסלק זה עבור זה חזינן דמשועבד, ולכך רק אם התנה בשעת הלוואה וכמבו' בב"מ דס"ב וכ"מ וע"ש דס"ג ע"ב, ומ"ש רש"י בב"מ דקי"ד ע"ב גבי במה דאמר שם הא עשיר שכב דכת' שם רש"י דהוי ריבית אף דזה הוי שלא בשעת הלוואה ולא קצץ צ"ל כיון דהתו' אמרה שהדין כן שמותר ע"י הלוואה לשכוב במשכונו זהו גופא הוי ריבית וכן מ"ש התו' קידושין ד"ח ע"ב גבי משכן דכתי' ושכב בשמלתו וברכך וזה ריבית דברים וצ"ל ג"כ כיון דהתו' אמרה שצריך לעשות כן הוי שעבוד משעת הלוואה, ועיקר האיסור הוא מחמת שהוא באמת חייב לו וכדאמרי' שם כל שאילו בדיניהם מוציאים בדינינו מחזירים, ומה דאמרי' בב"מ דס"א הצריכותא מלאו דריבית וגזל שם ר"ל דבאמת גם בגזל עיקר החיוב הוא הקנין וע"י הקנין נתחייב

השבה ע' ב"ק דס"ז ע"א ולכך שינוי קונה כיון דיש בו גדר קנינו דאל"כ ברשותא דמרי' מנח ולכך שניהם אינם יכולים להקדישו ועי' תוס' קידושין דנ"ב ע"א ולכך באמת היכא דליכא איסור וחיוב התו' להשבה לא קנה כלל כמו גזל עכו"ם אז הוי הדבר של ב"נ כמו שהי' ועי' במ"ש הרמב"ן ז"ל רפ"ג דסוכה וזה ר"ל הך דב"מ ד"י ע"ב גבי שליח לדבר עבירה דעיקר הקנין הוא על ידי החיוב והחיוב הוא ע"י הקנין דכ"ז שלא עבר לא קנה כלל, ועי' תוס' ב"ק דע"ט אם קנין הגנב דומה לשאר קנינים וברש"י ב"מ ד"ח ע"א גבי האומר לחבירו צא וגנוב דייק שם רש"י רק דפטר מכפל, והקיצור בזה דעיקר הקנין הוא משום חיובי התו' וכן הדין בגזל הגר ומת לאחר שבועה דעיקר החזרה הוא משום הכפרה וכ"ז שלא קנה לא שייך בזה זכי' ועי' ב"ק דק"ט ע"ב דכ"ז שלא הודה ליכא קנין דליכא מה לקנות וכמו דמבו' בדברי רבי' בהל' שמיט' ובירו' שביעי' דהכופר במלו' אין שביעית משמטתו וכן אין מיתת כה"ג מבטל הגלות כ"ז שלא נגמר דינו כמבו' במכות ד"י וכן אין נשיאות מכפרת כ"ז שלא נתברר שחטא כמבואר בירוש' פ"ג דהוריו'. עכ"פ ריבית הוי חיוב ושעבוד גמור ורק אם נשתעבד למציאות לדבר המסוים כמבואר בכ"מ דכל דבר שעבוד וערבות וזכי' לא הוי רק למציאות פרטי, ועי' בירוש' שבועות פ"ח גבי שמירה דרק אם אמר ליתן מתנה לפלוני אבל לא לכל מי שתרצה וגבי שומר אבידה בב"ק דנ"ו וכ"מ הוא למי שהאבידה שלו ולכן צריך דוקא סימנים בהאבידה שזה בירור שנעשה ע"י אדם ועי' ב"מ דכ"ז ותו' ב"ק דס"ו ד"ה מוצא ע"ש בתוס' מה שהקשו מהך למ"ד סימני' לאו דאור' אך באמת אין הפי' כן בגמר' שם דיש בזה שני גדרים אם עצם הסימני' ור"ל כי כל דבר שזה רק סימן שהדבר כך, לא שהוא עצם הדבר וזה לא ברור הוא לן שזה מן התורה ר"ל כי הדין יפסוק לנו שזה מהני וכמו גבי סימני ביצים דחולין דס"ד ודע"ט גבי פרידות וביבמות ד"פ גבי סירוס וכן בעצם גבי סימני עופות וכן בדגי' גבי ראש ושדרה דע"ז ד"מ וכן בהך דחולין נ"ט ע"א שתי וערב כו' דזה רק לא סימני' על התואר רק סימן על המציאות אבל סימני טומאה וטהרה של בהמה וכן סימני שטות דחגיגה לדידן דלא כשיטת רבינו דזה עצם התואר וגבי החילוק בין חיה לבהמה דחולין ד' נ"ט ע"ב זהו ג"כ סימן העצם לא התואר, ולכך בזה לא פליגי ר"ש ורבנן גבי חיה שילדה כבהמה או להיפך אי אזלינן בתרה או בתר מינא דאימא, רק בקלוט בן טהור, וכן באמת גם בקלוט סבירא לי' להתוס' בכורות דכ"ד דרק בקלוט פלג ר"ש אבל לא במעלה גרה ואכ"מ עכ"פ כך, י"ל דהך דאמרינן ב"מ דכ"ז דלא הוי בירור מן התורה זה רק ידיעת הסימנים אבל עצם הסימנים בזה י"ל דזה אומדנא מן התורה לגבי ממון ע' ב"ב דמ"ו ודקכ"ח ע"א וביבמות דקט"ו ע"ב ע"ש בתו' וכ"מ. ועי' בחולין דצ"ו ע"א גבי פלניא דהאי

סמנא כו' ר"ל כי זה ניצרך שהעדים יכירו וידעו את הרוצח ומי הוא, שאף שזה וודאי הרוצח כגון שלא זזה ידם מתוך ידו רק שאין מכירים אותו מי הוא או שמכירים אותו רק ע"י סימנים לא מהני וזה ר"ל רבי' בה' סנהד' פי"ב ה"א אך זה חידש לנו רבי' שא"צ לידע שהוא פלוני בן פלוני רק פלוני בלבד. [השמטה בגדר אם צריך לומר פלוני בן פלוני בלבד ועי' בדברי רבינו בהל' נזירות פ"ג הלט"ו והלט"ז לחלק דגבי נזירות שמשון צריך שיאמר שמו ושם אביו הרני כשמשון כבן מנוח ועוד וגבי נזירות של שמואל א"צ זה ע"ש משום דמוכח מדברי רבינו שם פ"ב הל"ד דגבי נזיר אם אמר הרני כזה סתם די וגבי נדרים לא מהני רק אם שמע שנדר ותכ"ד כמבואר בפ"ג מהל' נדרים הל"ג משום דנזיר הקדושה בעצם הגוף וקדוש קדושת הגוף כמבואר בספרי פ' נשא ובנזיר בכמה מקומות מלבד קדושת שער, ובאמת די במחשבה כמו גבי קדשים רק מחמת גזירת הכ' דכי יפליא צריך איזו דיבור אפי' ענין רחוק כמבואר בדברי רבינו רפ"א מהל' נזירות ונזיר ד"ב ע"ב לכך די בזה, אך זה רק גבי נזיר עולם וסתם נזיר דיש בו קדושה בקרבנות ובטומאה והוה הגוף בעצם בגדר קדושה ודי בהתפסה משא"כ בנזיר שמשון דאין בו כל הני שוב אין עליו גדר עצם קדושה רק דין ע"כ צריך פב"פ ולכך רבינו לא הביא גבי נזיר שמשון כינוים וכבר כתבתי בזה, וכבר כתבתי במ"א דגבי נזיר שמשון לא מהני במופלא הסמוך לאיש. ע"כ השמטה].

ואף דבסנהד' מ"ג ע"א דגבי הכרוז נקט פב"פ, אבל רבי' בפי"ג הל' א' נקט רק פלוני, דבאמת גבי גט המבואר בכ"מ ע' גיטין דפ"ה ע"ב גבי בעל דצ"ל פב"פ לא ר"ל שאנו יודעים שאביו הוא פלוני רק שכך הוא נקרא וכן בתואר הכהן של גט הוא ג"כ על השם לא על התואר, ודלא כמ"ש התו' גיטין ד"פ מהך דכתובו' דכ"ד ע"ב גבי מהו להעלות כו' דבכל שטרות הוי זה פרטים משא"כ בגט הוי עצם דשאר דברים שאינם שייכים לגט פוסלים בגט כמבו' בירוש' פ"ג דגיטין וכבר כתבתי בזה, ועי' זבחים ד"ז ע"א גבי תודה ששחטה לשם תודת חבירו דהוי שינוי קודש, לא בעלים ע"ש, ומ"מ זה צריך רק בהפועל הדבר כמו בגט המגרש אבל במתגרשת רק פלונית אשתי ר"ל קנין האישות שיש לו בה ועי' בירושל' גיטין פ"ב גבי מאי דנקט שם אני פלוני מגרש את אשתי ושם ר"ל כך, שיש בגט ג' גדרים א' הגט והב' הגירושין והג' שנתגרש', והגט הו' פלוני מגרש את אשתו והגרושין פב"פ פלונית אשתי וגם ראי' שנתגרשה. ובאמת זה ר"ל מאי דאמרינן ברפ"ק דזבחים סתם אשה לאו לגירושין ע"ש בתוס' אך אין הכוונ' כך רק דעיקר הגט הוי על האישות שיש להבעל בהאשה ולכך כ' רבי' בהל' גירושין פ"ג ה"ו גבי גט קוד' נישואין דלא שייך אז גדר גט כלל וכן הלשמה דרצה לומר לפלונית שהיא אשתו וקאי

על האישות וזה להיפך מגט ולכך סתם לא מהני אבל קרבן הקדישו לשם זה וע' גיטין דפ"ו ע"ב דמסקינן שם דנתינת הגט אין צריך לשמה ולגבי קרבן היכא דעדיין לא הקדישו לשם זה הוי מחלוקת בנזיר דמ"ה ודכ"ז רשב"ג ורבנן אם צריך אז לפרש ועי' בתו"י נדרים ד"ד ותו"כ ריש פ' ויקרא וגבי שטר קידושין שם הלשמה הוא במציאות האיש והאשה דהם עדיין רחוקים ולכך מבואר בירושלמי גיטין פ"ג דשטר קידושין כשר סתם וכבר כתבתי בזה. וגבי חליצה דשם הפעולה של החליצה עושה היבמה רק שם הוי הפועל והפעולה שניהם כאחת ולכך לא מהני בזה תנאי כתובו' ע"ד ותוס' קידושין פ"ג כי זה עצם א' ואינו מתחלק כי המציאת והתואר נעשה ממילא כמבוא' בכ"מ אשה הקנו לו מן השמים, וזיקה רחמנא רמיא עלי' בע"כ ולכך לא אמרינן בזה גדר לקחתי כמבו' בירוש' כתובות פ"ד ואין בזה גדר עולה עמו ואינה יורדת כמבואר ביבמות דנ"ב ע"א כראוי כו' ר"ל דלא לקחה לאשה רק שלאחר שבא עלי' היא אשתו, וכן דייק רש"י כתובו' נ"ח ע"א דלכך אוכלת בתרומה ומהנו ביאת שוגג כמזיד ועי' ביבמות דנ"ו ע"א בפלוגתא כו' וכן להיפך גבי חליצה ג"כ כן שהחליצה הוא רק ע"י דרחמנא רמיא עלי' וכמו דמבואר בתמורה דכ"ה ע"א דברי הרב כו' וב"ב דקל"ג ומנחות פ"ד רחמנא אמר כו' וזבחים ע"ה ע"ב וכבר כתבתי בז'. ועי' תוס' נזיר די"א דנטו בזה דגבי נזיר הדבר נובע ממנו, ע"י מה שאמר הריני נזיר ובזה עושה תנאי וזה רצה לומר רבינו בה' יבום פ"ד הל' כ"ד ע"ש שהרי נתכוין לחלוץ כו' אך מ"מ היא עושה הדבר רק הוא צריך לקרב לה הרגל ועי' בתו' כתובות ד"ל ע"ב דגבי בר דעת אם מניח עצמו אם ניקרא פועל, ועי' ע"ז דנ"ד גבי בע"ח דאין עליו שם בימוס, ולכך מבו' ביבמות דל"ט ע"ב דשם האשה צריך פב"פ ושם החלוץ רק פלוני. עכ"פ גבי דיני נפשות צריך שיכיר אותו ודי בפלוני מחמת דהוא עשה המעשה וראי' מהך דחולין דצ"ו, ועיקר הגדר משום דצריך דבר המסוים וכמ"ש רבי' ג"כ בספ"א מה' איסורי ביאה עד שתוחזק ור"ל שתאמר לפלוני ואז היא נסקלת, ועי' בירוש' סוטה פ"ט גבי אמרו ראינו את הרוצח ואיננו מכירים אותו, ובהך דעירוכין די"ח ושבועות ל"ה גבי שבועת העדות ובירו' שם דצריך דבר המסוים וכ"מ וגם בריבית כן דלא הוי שעבוד רק לדבר המסוים ועי' ב"ק דס"ג ע"א ע"ש ברש"י ותוס' שבועות דמ"ג ע"א גבי דבר שבמדה כו' ובדברי רבי' בה' גניבה פ"ב ה"ד דגרס רק דמי טבלו ולא כפל דעדיין לא הוי דבר מסוים, וכך קיי"ל במנחו' ד"צ וב"מ נ"ח דליכ' בהקדש גדר ריבית ע"ש דל' שייך על הקדש גדר מסוי' אבל גבי מע"ש יש כמבו' בתו"כ פ' בהר אף למ"ד ממון גבוה, וריבית הוי חוב גמור לשלם ודלא כדמשמע מדברי התו' ב"ק דקי"ב ע"א, וע"ש בירוש' ב"ק שם, ולכך כל זמן שלא נתן הריבית לא נפסל לא הלוה ולא המלוה רק

העדים י"ל דנפסלו תיכף ועי' תוס' ב"מ דע"ב וכ"מ ובזה א"ש דהנה רבי' ז"ל פסק בהל' טוען פ"ב דחשוד על השבוע' אם הוא מן הנשבעי' ונוטלי' אינו יכול לגבות בשטר, וא"כ איך אמרינן שם בב"מ גבי מלוה בריבית אם גובה מן הלקחות הא בלא זה מאחר שצריך שבועה הוא חשוד, וע"כ כמ"ש ובאמת יש להאריך בזה איך קיי"ל גבי מומר לדבר א' דפסול לשבועה מה"ת כמבו' שבועות דמ"ה ועי' סנהד' דכ"ז ומשמע דאינו בגדר שבועה כלל ועי' תו' ב"ק דק"ח ע"א גבי כפילה, וכבר כתבתי במ"א דנ"מ דלאחר שפסלוהו ב"ד אז לא הוי בגדר עד ובגדר שבועה כלל אבל כל זמן שלא פסלוהו ב"ד סמוכים אז רק ב"ד אינם מקבלים אותם בגדר בירור, סנהדר' דכ"ז אבל בגדר פועל כמו בקידושין היכא דליכא הכחשה וודאי מהני וכן רק מכאן ולהב' לא למפרע דרק בגדר בירור קיי"ל דנפסל למפרע וגם לזה צריך דווק' ב"ד סמוכי' ועי' בירו' תרומו' פ"ח וסנהד' פ"ג דפסול צריך שיפסול דווקא בב"ד אך מ"מ לשבועה מנלן זה, וצ"ל מהך דמכילתא פ' משפטים גבי קרא דשבועת ד' כו' להוציא את החשוד דנראה דזה רק בב"ד אבל בשבועה בעלמא מהני וא"ש מהך דבכורות דמ"ה ע"ב, אך באמת שם מיירי לאחר שעשה תשובה. ואכ"מ. עכ"פ למה גבי חוטים וקרומים אינו נפסל, ועכצ"ל דזה הוי שם אחר ואין עליו שם חלב אף שהוא בא מגדר חלב. עכ"פ זה תליא במ"ש במ"א דדבר הבא ממציאת אחר אם חל עליו שם הראשון וכמו גבי גדר שליחות דפליגי רבי' עם הראב"ד גבי קידושין אם צריך דווקא שיעשה השליח בעדים בפ"ג הט"ו משום דהפרט של קידושין בלא עדים לאו כלום, אך מ"מ הגדר שליחות הוא בכל התורה ואין על זה השם של דבר שבערוה. ועיי' במ"ש רבינו בהל' גירושין פ"ו הל' ט"ז גבי שליח דלא מהני תכ"ד כמו בגט אך י"ל דזה לבטל הגט לא השליחו' וכן נ"מ גבי תרומה אם מהני לעשות שליח בלא דיבור מפורש כיון דתרומה ישנו בלב, עי' בנדרים דל"ו ע"ב ובתוס' בכ"מ, ועי' במ"ש רבי' בהל' ק"פ גבי שליחות בקרבן פסח דלא מהני רמיזת בפ"ג הל' ו' ע"ש וכן הך דקיי"ל בשבועות די"ג דיו"כ אעבירה דיומא לא מכפר מ"מ מבואר בכריתות די"ח ע"ב דגם על יו"כ ליכא אשם תלוי על ספיקו מחמת שיו"כ בעצמו מכפר, חזינן דספק הוא דבר חדש ואין שם הדבר העיקרי עליו ועי' כריתות ד"ח ע"א מבו' שם ג"כ דחיוב התו' על הספק וחיוב התו' על הוודאי הוא ב' גדרים, ועי' בירוש' רפ"ג דהוריו' גבי אשם תלוי דאף אם הי' נודע לו הי' מתכפר בקרבן א' מ"מ על ספק חייב קרבן וודאי ואש"ת ע"ש וכן גבי ספק טומאה ברה"י לגבי פסח עי' בירו' פסחים פ"ז ופ"ט גבי נזיר ובספרי פ' נשא דזה הוי טומאה חדשה, לא טמא נפש, וכבר כתבתי בזה. ונ"מ ג"כ למאי דקיי"ל דישראל הבא על הנכרית הוולד כמותה, זה גדר פרטי או זה כללי דהוולד הוא ב"נ, ונ"מ אם ישראל בא על עמונית או

מצרית נכרית ונולד זכר מהו דין הוולד אם יש עליו שם הכלל ב"נ או שם הפרט עמונית או מצרית וזהו כוונת הגמ' ביבמות דע"ז ע"ב בנה מעמוני פסול ור"ל כה"ג דדווקא מעמוני דלא מישראל אף דאזיל זרעא בתרה מ"מ זה רק המין לא הפרט, וכבר כתבתי במ"א דנ"מ לשיטת רבי' דס"ל בהל' אבות הטומאות פ"ו דתקרובו' ע"ז מטמא כנבילה מן התו' איך הדין אם שחט עוף טהו' לע"ז בשחיטה כשירה ובאופן שאינו נעשה מומר עדיין והנ' זה קיי"ל דעוף טהור אין לו שום טומאת נבילה לבד בית הבליעה וחידוש הוא כמבוא' בזבחים ד"ע וחולין דל"ד ונידה דמ"ב ור"ל דשם נעשה טומאה חדשה איך הדין בתקרובות ע"ז אם זה נבילה כללית או גם פרטית ויהיה מטמא ג"כ בבית הבליעה, ועי' פסחים דע"ג שם מוכח דמטמא בבית הבליעה דאל"כ מאי מקשה שם מה תיקון כו' הלא יהיה נ"מ לגבי לטמא בבית הבליעה, וכן נ"מ גבי הך דחולין דק"ח גבי בשר בחלב מאי דאמרי' שם גדי אסרה תורה ולא חלב ומקשה שם מחצי זית כו' ור"ל כך דעיקר הגדר שם פליגי דבאמת בבב"ח לאחר שנתבשל נובע ממנו איסור חדש, וזה ר"ל בב"ח חידוש ואין עליו כלל שם איסור בב"ח רק איסור ואסור אף שלא כדרך הנאתו כמבואר בפסחים דכ"ד אך מ"ד גדי אסרה תו' ולא חלב ר"ל שהחלב בוודאי נאסר על ידי שנתבשל עם הבשר אך הגדר איסור לא חל על החלב ונ"מ דעל החלב שלא כדרך הנאתו י"ל דפטור, והנה בכל מקום אכילה ושתי' לא מצטרף ועי' יומא דפ"א ובתוספת' תרומות ומעש"ש ובירוש' שם ותוספת' פסחים וכריתות יש בזה סתירות והנה כאן מבוא' דחצי זית בשר וחצי זית חלב מצטרף ולוקה, והטעם דבב"ח חייב שלא כדרך אכילתו וא"כ חזינן דגם החלב נעשה עצם האיסור לא מחמת טעם הבשר לבד דהרי גם טעם הוי רק נובע מאיסור, לא עצם, ועי' בע"ז דס"ז וס"ח גבי נטל"פ דמבואר שם דגם של כלאי הכרם מותר אף דכלאי הכרם שלא כדרך הנאתו חייב וצ"ל אי משום דאז לא חל עליו גדר טעם או דזה איסור חדש ואין עליו גדר דכלאי הכרם וכה"ג כת' הראב"ד ז"ל גבי יי"נ דאף דלא בטל ואסור במשהו מ"מ בהנאה אינו אסור, רק בדבר חשוב וכן מבו' בירוש' חלה פ"ד דר"ל ס"ל דאף דטבל אינו בטל מ"מ התערובות הוא ג"כ איסור חדש ואינו מדמע, ועי' במה שדייק רבי' ז"ל בה' מ"א פט"ז ה' כ"ח וכ"ט דס"ל דיי"נ ממש אוסר כל היין שנתערב שם בגדר עצם ורק בזמן שההיתר נפל להאיסור אבל להיפך אז ג"כ כל היין אסור רק בגדר תערובות ולא בגדר עצם ונ"מ דשם מהני הולכת הנאה לים המלח או ימכר כולו חוץ מדמי יי"נ שבו עי' ע"ז דע"ד וכן ס"ל לחלק בהל' מקוואות פ"ה ע"ש בהל' א' ובהל' ד' ובהל' ה', אך שם להיפך דאם הפסולים נפלו לתוך כשרים אז בזמן שדעתו לרבות אף אם הגמר של הג' לוגין נגמר לאחר שהי' בהמקוה מ' סאה כשירים מ"מ מתחיל הפסול למפרע ונעשה הכל שאוב,

ועי' חולין דקכ"ג גבי טלית ע"ש בתו' ומנחות ד"ח ע"א ראשון כו' אבל להיפך אז אף שיש ג' לוגים שם ועדיין לא הי' אז ארבעים סאה כשירים רק גדר מקוה פסולה, אבל מ"מ אין עלי' שם כלו שאוב וכה"ג כ' רבי' בהל' טומאות אוכלים פ"ב הל' כ"ו גבי מי שפיכות עיין שם ובר"ן חולין סוף פ"ח. ונחזור לענייננו דהרי רבינו ז"ל פסק בהלכות אבות הטומאה וכן בחולין דקכ"ו ע"ב דחוטים של חלב מטמאים אם הם של נבלה ואף דחלב אינו מטמא וכן ס"ל ג"כ בגדר חצי שיעור דקי"ל דאסור מן התורה זה ג"כ איסור כללי ולא איסור פרטי רק דכל דבר האסור ולוקים עליו בכזית אם הוא פחות משיעור ג"כ אסור וכ"כ בזה בח"א. עכ"פ י"ל דגדר איסור הנאה ליכא על פרש שור הנסקל דכיון שהוא איסור כללי היוצא מן הטמא טמא וזה רק איסור אכילה ולכך אם קידש בו אשה מקודשת, אם כן איך יהי' הדין לגבי פרש של בהמה של עיר הנדחת אך שם י"ל דאדרבה אם נימא דהפרש הוא מציאות בפני עצמו יהיה בכלל שללה או כל אשר בה, ועיי' ב"ק דמ"ח גללים אפקורי מפקיר וב"מ דכ"ז ודס"ח עי"ש. ע"כ ממהדורא תנייגא]

הלכה יא

בהמה חציה כו'. עי' לקמן פ"ח הל' ה' שלו מותר בהנאה, וע' מה דסבירא לרבינו ז"ל בהל' נדרים פ"ז הל' ה' דלאחר חלוקה מותר החצר ע"ש ולא שייך זה כלל לברירה וזה הוי כעין הך דאמרינן בסנהדרין דמ"ח ע"א דחזי לו תפיס וע' מנחות דף צ' ע"א גבי בירוצין ודס"ו ע"ב שלא ניתנו מעות כו' והדין הוא כך דהנה גבי נכסי עיר הנדחת יש שני דברים אחד משום דין דעיר הנדחת ואחד משום נכסי רשעים שבה דאותם דאף דלא הוי בכלל דשללה דעיר הנדחת מ"מ אסורין אם נקבציין לתוכה ונ"מ דבהמה של עיר הנדחת דיי בהריגה, וע' רש"י חולין דק"מ דאחר הריגה ישרפו אך זה רק בשל רשעים אבל בשל צדיקים די בהריגה לחוד וא"כ של צדיקים רק הדין דשללה דעיר הנדחת ולא מצי אסור הך דאינו שללה אך של רשעים אסור ג"כ איסור עצמי, וזה אם אין ברירה יוכל לאסור הכל, אך גבי בהמה כיון דינקי אברים מהדדי פשט איסורו בכולה וע' חולין דס"ט ע"א גבי מהו לגמוע חלבה ודף ע"ה ע"ב וביצה דל"ז ע"ב וגם אסור בגדר יד ע' מה שכתב רבינו ז"ל לקמן פ"ח הל' ג' וזה באמת הך דין דבית המנוגע הובא בחולין דקכ"ח ע"ב גבי מוסגר ומוחלט בהאבן שבזוית משא"כ בעיסה. ובזה יש ליישב ג"כ מה דרבינו לא הביא הך בעיא דרב חסדא אם מהני לטהרה מידי נבלה דעיקר האבעיא שם משום דהשחיטה לא הוי משום היתר רק משום גזירת הכתוב ע' זבחים דס"ט ע"א ורש"י שם ד"ע ע"ב ורש"י חולין דפ"א ע"ב. וא"כ יהיה נ"מ בין של צדיקים לשל רשעים דשל צדיקים הוי השחיטה לשם דין ושל רשעים הוי לשם ביעור. והנה באמת זה תליא אם

קודם הריגה ג"כ אסורים בהנאה ע' תוס' סנהדרין דפ"א וכו', וע' בדברי רבינו הל' מ"א פ"ד הל' כ"ב שכתב שם שכיון שנגמר דינו נאסר ונעשה כבהמה טמאה ואם שחטו אסור בהנאה משמע דקודם לכן לא, וע' מש"כ רבינו בהל' נזקי ממון פי"א הל' י"ט ע"ש. וע' בסנהדרין דנ"ה ע"א אם האיסור הוא משום הריגה או הריגה משום האיסור ע"ש גבי ע"ז. והנה לקמן בהל' ט"ו כתב רבינו דמע"ש וכסף מע"ש יגנז ולא הביא כלל הך דרב חסדא דשם דרק בירושלים והטעם משום דהנה בירושלמי כאן על בעיא דשער נשים צדקניות אם אסור הביא ראיה מהך דר"ש דשללה פרט לכסף מעשר. והנה באמת הך בעיא דשער נשים צדקניות בפאה נכרית הכי פירושו שם דהנה רבינו ז"ל פסק לעיל בהל' ו' דטף ונשים נהרגין אף אם לא עבדו ע"ז. אך ע' בכתובות דנ"ד ע"א וב"ק דק"ב ע"ב דמלבושים שייך להאשה אך תכשיטין פסק הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מלוה ולוה דבע"ח גובה אותם וזה דמבעיא ליה אם הם לבושה ושייכים לה או רק תכשיט הוא ואינו שלה וזה ר"ל דתליא בסיבטא דהיינו כמו תכשיט על ראשה וכוונת הירושלמי כך דהנה בגמ' הוי מחלוקת שמואל ורבינא דכל שיוכל להיות שיהיה לו היתר לאכילה בלא פדיה מיקרי ג"כ עכשיו שללה אך לא בהמתה והנה מעשר שני אף דכעת ממון גבוה הוא מ"מ כיון שיש לו איזה היתר לאכול בירושלים מיקרי שללה אך בהמתה לא. והטעם דכיון דבע"ח אינן נאסרין כעת רק לכשיהרגו שוב לא יחול עליהם הצד ההיתר וזה דר"ל ג"כ בהך דערכין ד"ז זה גמר דינה אוסרתה וזה מיתתה אוסרתה אך רב חסדא לא סבירא ליה כך רק דסבירא ליה דאף דיש לה היתר לא מיקרי שללה וא"כ אין נ"מ בין בע"ח דעיר הנדחת לשאר דברים ולכך מיבעיא ליה אם מהני שחיטה לטהרה מידי נבלה ובאמת הך דין דמע"ש דיגנז זה רק אשל רשעים אבל אשל צדיקים הוי כבמדינה אחרת דשרי:

הלכה יג

קדשי מזבח ימותו כו'. והנה של צדיקים כגון חטאת ועולה לכאורה נראה דקרב אך באמת נראה דהנה רבינו ז"ל ס"ל בהל' איסורי מזבח פ"ד הל' ו' גבי נעבד דגם לאחר הקדש אסור ונוכל לומר דס"ל כהך דחולין דמ"א דכיון דקנה לכפרה כדידיה דמיא ע' תו' זבחים דקי"ד ע"א וא"כ שפיר נקרא שללה משא"כ בשל רשעים כיון דזבח רשעים תועבה לכו"ע אינו קרב ע"ש דמ"ז ע"א שוב לא מכפר ולא מיקרי שללה:

קדשי בדק הבית כו'. וזה רק בשל רשעים דלאחר פדיון הוי כנקבצין אבל בשל צדיקים אין שורפין דהוי כמו בעיר אחרת דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא:

פירות שנאמר תקבון. ע' חולין דפ"ט ע"א וסנהדרין דמ"ו ע"ב והנה גבי בתים מ"ט לא נימא הכי למ"ד תלוש ולבסוף חברו הוי מחובר ע' ע"ז דמ"ה ע"ב ודמ"ח וכ"מ י"ל דזה

הטעם דתקבוץ לא שייך רק על איסור שללה אבל בתים זה גופא הוי דין דעיר הנדחת דצריך לשרפם משא"כ גבי אילנות וזה תליא בהך מחלוקת דר"ע וריה"ג אם נעשית גנות ופרדסים וע' ערכין דל"ב ע"א ובתוספתא שם פ"ה דהוי פלוגתא שם אם זה מיקרי בנין ע"ש, וע' בירושלמי מעשרות סוף פ"ג:

[ממהדורא תנייאנא: **פירות המחוברים כו'**. **והוא הדין לשער הראש**. עיי' בכסף משנה אך באמת ר"ל כך דכ"כ דהך דהל' י"ג שם ליכא כלל איסור על גוף האדם רק שצריך להורגו ולאחר מיתה האיסור עליו מטעם מת ואנן קי"ל דשער מת מותר בהנאה אך זה יהי' נ"מ בעבד כנעני של עיר הנדחת דגופו קנוי לרבו וגם שערו יש לרבו בו זכיה עיי' גטי' דל"ח וסנהדרי' דט"ו גבי מקדיש עבדו דהוי מחלוקת אם יש מעילה בשערו עי' בכתובות דע"ט ונדרים דל"ח ע"ב וב"ק ד"ו ונדה ד' נ"ה ובודאי אם נתלש השער הם של האדון כמו כל נכסיו וכמש"כ רש"י סנהדרי' דט"ו כשאר מטלטלים ועי' בהך דנדרים דס"ה ע"ב גבי אתה מוכר שער ראשך ובירושלמי שם מה הקנין שיש להאדם בהשער שלו אם זה גדר עצם או גדר קנינו עי"ש דאמר מתבנא לא גבי ומן גופו גבי וכן לגבי אדון בעבד וזה ודאי העבד שיש עליו חיוב מיתה הוי זה בגדר עצם ולא שייך להאדון כלל. וכ"כ בזה לעיל גבי עבד של עיר הנדח' אי לא עבד אי הוי כמו אשתו ולהאדון הוה רק גדר ד"מ וירו' בב"ק ספ"ד וכמ"מ גבי עבד היוצא ליהרג אם שייך בו גדר יאוש אף דכ"ז שלא נהרג עדיין הוא שייך לבעלים ורק דאין לו גדר דמים, ועי' עירוכין ד"ו ע"ב ומ"מ לא גרע מעבד מוכה שחין עי' גיטין דמ"ג ע"ש ועי' בתוספת' ב"ק פ"ט המכה את עבדו ומכרו לאחר ומת פטור שנאמר כו' עד שתהא הכאה ומיתה ברשותו ובמכילת' פ' משפטים פ' ז' ע"ש ומה ר"ל אם מת אף תוך יום או יומים ומ"מ כיון שלא מת ת"י פטור ואיך שייך בזה גדר מכירה עי' גיטין דמ"ג וגם על כרחך מיירי שהי' ע"ז עדים והתראה ועל כרחך צריך לזה אמידה בב"ד א"כ בלא זה יהי' גדר יציאה לחרות דלא גרע משן ועין ועי' בירוש' בב"ק פ"ד ה"ו גבי אם יש ניזקין בכולו ובגמר' שלנו דמ"ג ע"ב, ובדברי רבינו פ"י מהל' נזקי ממון הל' י"ד ע"ש בהשגות, והגדר הוא בשומת דמים אינו שייך רק בפרט או שיש למי לשלם, אבל היכא דנעדר לגמרי ליתא בזה רק כופר או גבי עבד דמשלם לאדון, אבל בבן חורין לא שייך זה וכן גבי עבד שיוצא עי"ז לחירות, ועי' בהך מחלוקת דחולין דק"ב ע"ב גבי אכלו כולו אם חייב משום אמ"ה, ושם דל"ז ע"ב בתו' ד"ה מה וזבחים ד"ע אם חל על נבילה גדר חסר כיון דהדבר לגמרי ליתא ועי' בהך דמכות ד"ח ע"ב גבי מכה אביו דהיכא דהרגו לאביו מ"מ יש עליו חיוב של חבורה, וגבי כופר עי' בעירוכין ד"כ ע"א דפליגי שם רש"י ותו' אם החיוב חל מחיים או רק לאחר מיתה, ועי' גיטין דמ"ג. עכ"פ

חזינן דשייך גדר מכירה גם בעבד כה"ג, אך י"ל דהתוספת' ר"ל כהך דב"ק ד"צ גבי מוכר עבדו ופסק ע"מ שישמשו ל' יום והכהו ביום אחרון כשכלה זמן השימוש, וכבר כתבתי די"ל דאם עבד הרג בשוגג והרגו גואל הדם דמ"מ משלם דמי העבד להאדון, אך י"ל דזה תלי' איך הדין דרוצח בשוגג שרדף אחריו גואל הדם להורגו ונהפך הרוצח והרג את גואל הדם אם יש עליו גדר רודף, וי"ל דזה כוונת הירוש' שבת פ' ש"ש וסנהד' ספ"ח גבי רודף שנעשה נרדף ור"ל כה"ג, ועי' בתוספ' בב"ק פ"ט החובל בחייבי גליות חייב בכל ור"ל כגון שיש גואל הדם ואז לא בעי גמר דין לדידן, עכ"פ גבי שערו של עבד קודם שנהרג דאז הוי שללה של אדון מ"מ לא נאסר מחמת מחובר. ע"כ ממהדורא תניינא]

[ממהדורא תניינא: **ואין צ"ל האילנות כו'. כ"כ די"ל דלמד"א בגמ' דגם גנים ופרדסים אסור ליטע שם דהוי ג"כ גדר בנין ובית כמו גבי בתי ערי חומה כמבואר בתוספתא דערוכין גם האלנות צריך לשרוף אותם כמו הבתים ובאמת נ"מ דהנה במשנה דסנהדרין אמר מעלה אני עליכם כו' עולה כליל ור"ל דהשריפה הוי גדר תיקון לא בגדר העדרי ובירושלמי כאן ובתוספתא כאן מבואר דסדום הוי ג"כ גדר עיר הנדחת עי"ש ולכך נאבד גם רכושו של לוט עי"ש ובזה מדויק ג"כ לשון הכתוב דגבי שרפה מאש היוצא מלמעלה כתב רק סדום ועמורה וההיפוך היה כל הד' כמבואר בפרשת נצבים והטעם דבעיר הנדחת בעי דוקא בי"ד הגדול כמבואר בפ"א דסנהדרין ומבואר שם דאין עושין ג' עירות ולכך גדר עיר הנדחת לא עשו רק סדום ועמורה ושאר הוי רק גדר הפיכה והנה מבואר במנחות דכ"ו ע"ב דיליף שם דקומץ מתיר את השירים באכילה רק כשישלוט האור ברוב הקומץ ומייתי לה מקרא דכקיטור הכבשן עי"ש והוא עד רובו חזינן דזה הוי בגדר הקטרה ותקון וריח ניחוח וזה תלי' בהך דסנהד' דמ"ז עי"ש דהוי פלוגתא אם מיתת ב"ד מכפרת או ע"י קבורה ג"כ, וכ"כ בזה דגבי מת על מטתו עדיין שמו עליו והקבורה שלו מוטל על הנכסים שלו בגדר עצמי ולא בגדר היורשים שירשו נכסיו וזה מחלוקת בין גמ' דילן כתובות דמ"ח ורש"י שם דס"ט ע"ב ודפ"ז ע"א גבי שבועה לאחר מיתה קודם קבורה היכא דכתב נאמנות וברש"י ר"פ אלמנה ניזונית גבי קבורתה, אך רבינו בהל' זכי' ובירוש' שם באלמנה ניזונית לא משמע כן.** [השמטה **גבי** גדר קבורה, דל' הגמ' בכתובות דף מ"ח וכן ל' רש"י כתובות דף צ"ה ע"ב וע"ש דף ס"ט ע"ב מבואר דהשעבוד מוטל על נכסיו מצד עצמו ולא מצד בניו שירשו ונ"מ כגון אם אמר נכסי לך ואחריך לפלוני דתיכף לאחר מיתה או בשעת מיתה הנכסים של פלו' מחמת הנותני' ב"ב דקל"ז אם מת המקבל המתנ' הראשון בלא נכסים אם קוברים אותו מהנכסים, ועי' בירוש' כתובות פ"ט סוף הל' א' ובדברי רבינו בהל' אשות פי"ח ה"ו גבי מתה אלמנה בלא

שבועה יורשי הבעל קוברין אותה משום דהוי כמו שעבוד לגופה וכמו מזונות כו' וכמבו' בירוש' שם ולא דמי לארוסה בכתובות דף נ"ג דשם אין לה מזונות, וכן גר שמת בלא יורשים אם קוברין אותו מנכסיו ול"ד להך דמנחות דף נ"א ע"ב ע"ש בתוס' גבי נסכים ועי' בהל' זכי פ"ב הל' ט"ו ע"ש בה"ה ובתוספ' דכתובות בזה ולכך מבואר בכתובות דף פ"ז ע"א דלקבורה א"צ הכרזה דעדיין לא ניקרא נכסי היתומים דעדיין הם של המת ולכך מהני נאמנות שנתן לה עי"ש, אך מירוש' כתובות פי"א ה"א וכן בלשון רבינו בהל' זכיה ס"פ י"א מוכח דהנכסים כבר זכו בהם היורשים והם מחויבים לקוברו מהנכסים ולכך מן המטלטלין אין קוברים רק אם אמר קברוני והוה בגדר מטלטלי דיתמי ועי' בירוש' חגיגה פ"א גבי עולת ראי' וכ"מ אבל מן הקרקע אפי' אם אמר אל תקברוני מנכסי קוברין אותו לכו"ע מנכסיו וזה עדיף מן חגיגה ושאר קרבנות חובה עי' קידושין דף י"ג משום דכן הוא המציאות ובגדר שור תם דגובין מגופו אבל אם אמר לא תקברוני כלל וכמ"ש התוס' בכורות דף נ"ב ע"ב ותוס' שם בסנהדרין ובגמ' דף מ"ו הוה בעי' דלא איפשטא אי נימא משום כפרה וכיון דלא ניחא לי' בכפרה אין לו כפרה כמ"ש רש"י שם וכמבואר בכריתות דף ז' אבל ב"ד מחויבים לקוברו וכמו דפשיטא לי' בירושלמי דכתובות הנ"ל דנקבר מן הצדקה ולזה ר"ל רבינו ז"ל דצריך לקוברו ור"ל ב"ד ומן הצדקה וזה השיטה גם גר שמת ואין לו יורשין נקבר מן הצדקה. ע"כ השמטה].

ואף דמצינו גבי רוצח בשגגה דאף אם הרוצח ניקבר בערי מקלט כמבו' במכות די"א ואח"כ מת כה"ג מלקטין עצמותיו. חזינן דאף אחר קבורה מ"מ שייך עליו גדר כפרה והוי מציאות, וע' זבחים ד"ז ורש"י מעילה ד"י ע"ב ותוספת' ב"ק פ"י אין כפרה למתים וכ"ש כאן אחר קבורה, וצ"ל דכיון דנקבר שם בערי מקלט דבאמת ע"פ דין אין קוברין כמבו' במכו' שם לא ניקרא קבורה גמורה ומבואר במס' שמחות דאין לו חזקה בהקבר, ובאמת כן הדין גבי קברי הרוגי ב"ד ועי' בתוספת' סנהדרין, ובדברי רבי פי"ד מה' סנהדרין מבוא' שם דהליקוט עצמות של הרוגי ב"ד אין הקרובים מחויבים בזה רק שלוחי ב"ד ויש להאריך בזה במה דס"ל לרבינו בהלכות אבל פ"ב ה"ז וכן משמע בסנהד' דמ"ז ובתו"כ פ' אמור דאין הקרובים מטמאין להרוגי ב"ד ומשמע שם דאף אם עשו תשובה ובאמת זה גדר א' מה דמבו' במשנה סנהד' דמ"ו דאין בהם דין אבילות רק אנינות וכבר כתבתי בזה אם ר"ל אונן גמור דהיינו אם כהן הדיוט מחלל עבודה או רק כמו כה"ג דכיון דליכא חיוב טומאה וקבורה על הקרובים הוי בגדר כה"ג דמקריב אונן ואינו אוכל ועי' רש"י זבחים ד"ק ע"ב דכהן הדיוט ביו"ט מקריב בזמן שהוא אונן רק אינו אוכל וכמו הך דמו"ק די"ד ע"ב דלכה"ג כולא שתא לגבי' כרגל דמי, ובאמת רבינו ס"ל בפ"ב מה' אבל דגם על

אחותה הנשואה הוי אונן מן התורה אף דאסור ליטמא לה ואזל לשיטת' דס"ל דאשה אין בה חיוב כלל של טומאה לקרובים כמבוא' בהל' אבל שם ומ"מ מבוא' ביבמו' ע"א ע"א דגם לאשה יש אנינות לקדשים אך שם ג"כ רק לגבי אכילה אך מתו"כ פ' שמיני מוכח דעל הרוגי ב"ד כהן הדיוט הוי אונן גם לענין הקרבה. וכן נ"מ גבי רוצח בשוגג דקיי"ל דאם יצא חוץ לעיר מקלטו או קודם שנכנס ע' מכות די"ב וד"י דיוכל גואל הדם להורגו אם הרגו היכן קוברים אותו אם זהו ג"כ כמו מיתת ב"ד או מ"מ כיון דאין זה דין גמור לא הוי כפרה גמורה, ובאמת שיטת רבינו ז"ל דהיכא דיצא חוץ לערי מקלט דנהרג, זה הוי חיוב חדש מחמת שיצא מערי מקלט לא מחמת ההריגה ונ"מ דרבינו פסק בהל' רוצח דאם ישראל הרג לגר תושב גולה אף דאין בו כלל חיוב מיתה וכן מוכח במכילת' פ' משפטים ואח"כ יצא חוץ מערי מקלט אם הרגו אחר י"ל דפטור ועי' סנהדרי' דמ"ב ע"ב ברש"י ד"ה הוצא שלמד דמכפר הריגה של המגדף מהך דשם דמ"ג ע"ב גבי עכן ושם נקט רק שכופר לו הוידוי ולא המיתה בעצם, וכ"כ בזה בח"א בה' תשובה וזה תליא ג"כ בגדר הך דיומא דס"ז ע"ב ודס"ד ע"א דאברי שעיר המשתלח מותרי' בהנאה ואינם מטמאים דדחיתן הוי שחיטתן וגדר תיקון ולא כר"א דס"ל שם דס"ו ע"ב כן יאבדו ור"ל דלא הוי תיקון ואף דקי"ל דעפרן אסור וכ"כ לעיל דיש נ"מ בין בתים ובין שללה דגבי בתים המחוברים דלא אסור רק מחמת דבעי שריפת הצורה אז י"ל דאפרה מותר והוי תיקון ולא מקלקל עיי' תוספות סנהדרי' דל"ו ע"א ושבת דק"ו, עכ"פ לר"י הגלילי האילנות ג"כ אסורי' וכן הפירות עליהם ובזה מבואר התוספתא בסנהדרי' שם דנקט שיריה ופירותיה ועיי' ב"ב דס"ח ע"ב דזה הוי יער ואילנות והרי מחובר לקרקע מותר כמבואר שם בתוספתא ועל כרחך דר"ל לר"י הגלילי כמש"כ, והנה בגמרא דקי"ג נקט תלושים אסורים ומה ר"ל אימתי תלשן דודאי קודם גמר דין דלאחר גמר דין שוב לא חל איסור.

אך כבר כתבתי דשל רשעים הוי הדבר נמשך ולכך כתב רש"י בחולין דף ק"מ דלאחר הריגת הבע"ח צריך לשורפם עיין שם, ולכך פסקינן דגם אפרם אסור, אבל בשל צדיקי' גבי בע"ח די בהריגה ונקברים דתו אין עליהם גדר של עיר הנדחת רק איסורי הנאה. והנה בגמרא דף קי"ב ע"א בעי שם רב חסדא אם מהני שחיטה בבהמת עיר הנדחת לטהרה מידי נבילה עי"ש משום דקרא נקט לפי חרב עי"ש ברש"י, ורבינו לא הביא זה והטעם דסבירא לו כך דזה מבואר בהך דכריתות ד"ח דכל היכא דהראי' גורמת לסתור המנין א"א שתצטרף למנין שיתחייב קרבן וכה"ג כתב רש"י ב"ק דק"ו ע"א דאף למ"ד שבועה קונה מ"מ היכי שע"י השבועה נתחייב כפל, וכפל א"א לחייב רק ע"י

קנין חדש ולכך קיי"ל בב"ק שם דק"ה ע"ב גבי כופר במלוה וכן כופר בפקדון היכא דקאי באגם כשר לעדות משום דלא נעשה גזלן וכן לא נעשה גנב רק ע"י קנין חדש. [**השמטה במ"ש** במ"ש בהך דב"ק דף ק"ה וב"מ ד"ה גבי כופר במלוה משום דבעי קנין, ובזה י"ל הך דשם ד"ו ע"א מה דמייתי דתני ר"ח כו' ולא מייתי מהמשנה אך כך דאף אם נימא דחשוד אממונא חשוד אשבועתא זה רק אם כבר לקח הממון והנה במשנה גבי חנוני נקט החנוני נשבע ונוטל והוא לא חשוד על ממונא כלל קודם השבועה דהרי לא קבל כלום והפועלים הם נשבעים אח"כ לאחר שנטל החנוני וא"כ בשעת השבועה אין כופרים כלל דהרי כבר נטל החנוני משא"כ בדתר"ח דקתני שניהם נשבעים משמע שיכולים גם הפועלים לישבע תחילה ואז הם כופרים בממון שכבר לקחו. ע"כ השמטה].

וע' בהל' גניבה דכתב רבינו דשומר שגנב מרשות עצמו היכא דנטלן מרשו' שהניח בה המפקיד דאנן קיי"ל דכל מקום שהפקדון מונח הוא של המפקיד עי' ביצה ד"מ וב"ב דפ"ה וכ"מ זה גופא הוי גניב' בפ"ד הל' יוד ובפ"ג הל' ד' אבל היכא דלא נטל ממקום שהונח הפקדון אז תלי' בהך דב"ש וב"ה גבי חשב לשלוח יד בפקדון ושם ג"כ מיירי שמונח ברשות הנפקד דב"ש ס"ל דכיון דחשב לשלוח בו יד כלתה שמירתו והוי זה גופא כמו שמשכה מרשות המפקיד, דכ"ז שהוא שומר שייך המקום להמפקיד וכיון דכלתה שמירתו נעשה המקום של נפקד ועי' ב"ק ק"ח ע"ב וקי"ח ע"ב, וכמבו' בירוש' רפ"ח דשבועות וב"ה לא ס"ל כן, עכ"פ בלא קנין לא חל עליו לא דין גנב וגזלן וא"כ במלוה כיון שהיא שלו מתחילה לא שייך בזה קנין וכן בפקדון היכא דקיימא באגמא, וכן נראה במה דמבו' בקידושין דע"ח דגבי מחזיר גרושתו משנשאת לאחר דאינו חייב עד שיקדש וביאה, שאם קדשה בביאה משמע שם דאין לוקה דאז אין שם ביאה עליו רק קנין וע"ש ברש"י ותוס' וכבר כתבתי בזה וה"נ גבי שחיטה כן אך זה רק לרבנן דס"ל בחולין דל"א ע"ב דעכ"פ צריך כוונה לחתיכת סימנים, ר"ל לעשות כדין דהיינו לשחוט רוב סימנים, וגבי טבלה דאמר שם להקר ע"ש ברש"י דר"ל לא שתהא כולה במים דאז היינו טבילה רק שיהא במים, ובשחיטה צריך שיכוון לחתוך רוב סימנים, וא"כ גבי עיר הנדחת לא מהני זה כמ"ש דחל על זה שם מציאות אחר אבל לדידן דס"ל כר"נ לא שייך זה כלל ולכך לא הביא זה רבי'. נחזור לענייננו דאם תלשן קודם גמ"ד מאי קמ"ל הא הוי בגדר שללה ובגדר כל אשר בה, אך י"ל דר"ל כמו הך דחולין דקכ"ז ודקכ"ח גבי אילן שנפשח כו' עי"ש דהוי מחלוקת דתנאי אם זה הוי כתלוש גמור ועיי' ירושלמי ערלה פ"א הל' ג' במה דבעי חזקיה גבי אילן שנעקר ונשתייר פחות משורש קטן אם הוי כתלוש לענין ע"ז ולשאר דברים ועיי' סוכה די"א ע"ב עי"ש בתוספות וה"נ גבי עיר הנדחת אסורים

כה"ג ועיי' בע"ז דמ"ו ע"א גבי אילן יבש ובחולין שם דקכ"ז ע"ב הנ"ל וזה תליא ג"כ במש"כ לעיל אם גבי עיר הנדחת בעי ג"כ תפוסת ידי אדם כיון דשם גם בע"ח אסורים ורק מחמת גזרת הכתוב דתקבוץ לכך מחוברי' מותר, אם כן ביבש אין עליו שם מחובר וכמאן דתלשינן דמי כמבואר בחולין שם וכמה מקומות ובמה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהלכות טומאת אוכלין פ"ב הל' ד' דרבינו סבירא ליה דאף אם יבשו השרשים של האילן אף דהפירות הם לחים הוי כתלוש לענין טומאה עי"ש בהשגות דפליג על זה, אם כן לענין עיר הנדחת אז כה"ג גם הפירות אסורים, ולקמן בהלכות שבת אבאר זה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה יד

הבכור והמעשר שבתוכה כו'. ע' בכסף משנה בשם השגות והנה נ"ל דרבינו ז"ל ס"ל דהך דר"ש קאי אשל צדיקים ורבינו ר"ל אשל רשעים ואסורים משום זבח רשעים תועבה וע' מש"כ רבינו בהל' תמורה פ"א הל' ט' גבי בעלים שהמירו בבכור. ופ"ג הלכה ב' דתמורת הבכור לכהנים דלא כתוס' זבחים דע"ד ע"ב. ונ"מ כאן היכן הוא הבכור אם ביד הבעלים אם ביד כהן וזה תליא בהך דר"ע וריב"נ בתמורה דף ז' ע"ב ע"ש וע' זבחים דנ"ז ע"א דבכור מתנה לכהן ורש"י שם דק"ב ע"ב דבכור ניתן לכל כהן ואכמ"ל:

התרומות וכו' ואם עדיין כו' ינתנו כו'. ע' רש"י דלאו דוקא של עיר אחרת והנה באמת היכי מיירי כאן אם התרומה של רשעים אם של צדיקים דיש לומר כיון דיש לו בה טובת הנאה מיקריא שללה אך י"ל כמש"כ הרא"ש בנדרים דפ"ה ע"א דאם ע"י טובת הנאה תתבטל הנתינה פקע הטובת הנאה והכי נמי כן ג"ז תליא אם נימא דתיכף לאחר הפרשה זכו בה הכהנים רק הוא יכול לברר לאיזה כהן, או שלא זכו בו עדיין השבט ע' רש"י פסחים דף מ"ו ע"ב ד"ה לא ותוס' בכורות די"א ע"א ד"ה והלכתא. וע' חולין דקל"א ע"א ודקל"ד ע"ב מפני הפסד כהן ובירושלמי בפ"א דדמאי אמר מפני השב אבידה לבעלים ובתוספתא דתרומות אמר מפני ח"ה וכן הוא בדברי רבינו בהל' תרומות פי"ב הל' י"ז וע' בכורות דכ"ח ע"א ונ"מ אם נסרחה התרומה או נשרפה דפקע ממנה דין תרומה כמש"כ הרמב"ן ז"ל פ"ג דב"מ דל"ח ע"א ע"ש אם צריך זה ליתנה לכהן וע' בכורות די"א ע"ב אם מת נהנים כו' סד"א כל כמה כו' ר"ל דלא נימא דהשה שמת שוב אין צריך ליתנו לכהן קמ"ל דכמאן דזכה בו השבט דמי וע' שם דכ"ח ע"א אבל ברש"י ד"ה אבל כו' ושוחטו ומולחו דלא כהך דחולין דקל"ד ע"ב גבי זרוע ולחיים ואם אין שם כהן מעלין כו' וע' גיטין ד"ל ע"א ומה דפליגי בירושלמי פי"א דתרומות במ"ז גבי מדליקין ע"ג החולים ע"ש:

[ממהדורא תניינא: הבכור והמעשר שבתוכה כו'. עיי' בהשגות. וכ"כ בזה בחבורי. והנה אם כאן אזלינן אחר הכהנים או אחר הבעלי' ונ"מ אם א' הוי רשע וא' צדיק ועי' בתמורה ד"ז ע"ב בהך מחלוקת דר' עקיבא ור"י בן נורי מי ממיר, והנה רבינו ז"ל פסק בהלכות תמורה דקודם שבא ליד כהן הבעלים ממירין ואחר שבא להכהן גם הבעלים לא מצי להמיר וכן הכהן אינו ממיר אך הטעם של הכהן דלא ממיר אף דזכי ביה כמש"כ רבינו שם וכמבואר בהלכות ערוכין פ"ו הל' י"ג גבי החרימו הכהן ואף דבאמת קיי"ל דבכור ניתן דוקא לאנשי משמר כמבואר בירושלמי פ"ד דחלה ותוספתא סוף סוכה ולא כמו שכתב רש"י זבחים דק"ב ע"ב דהוי לכל כהן, אך הנ"מ דגבי שאר קרבנות הוא שייך להמשמר ולהבית אב ועי' במאי דפליגי רבי' והרמב"ן ז"ל בסה"מ אם זה מן התורה המשמרות או רק תקנת מרע"ה ואם זה גדר קנין אני בשבתי ואתה בשבתך כמבו' בסוכה נ"ה ובירוש' תענית פ"ד, ונ"מ לפי זה די"ל דכהן שאין לו משמר קבוע דאז לא שייך לומר אני בשבתי כו' אז יכול להקריב בכל משמר שירצה, עיי' בתענית דף י"ז ע"א ברש"י ובדברי רבי' בהל' ביאת מקדש פ"א ה"ז ובתענית שם דף כ"ז במה דאמר שם כהנים מעכבים את הקרבן, ובאמת לא ר"ל הכהנים העובדים רק לגדר מעמד דצריך כהנים מלבד המשמר דאל"כ פשיטא, ועי' בירו' תענית וסוף עירובין ופסחים פ"ד דהכהנים שהיו תוקעים בחצוצרות על הקרבן לא הי' מאנשי המשמר, ובספרי פ' שופטים פיסק' קס"ח גבי נשיאת כפים דשם נקט רק כהנים של אותו משמר, ובתוספת' סוטה פ"ז א' שם דכל כהנים, רק נ"מ בין נשיאת כפים שהי' בלשכת הגזית ובין נשיאת כפים שהי' בין האולם ולמזבח, וכ"כ בזה דהי' ב' מיני נשיאת כפים ע' ברכות ד' י"א ע"ב ובתוס' סוטה דל"ח וסוף תמיד ובתו"כ פ' שמיני, וכן גבי תקיעה דחצוצרות שעל הקרבן של כהנים, ועי' בספרי פ' בהעלותך פסקא ע"ז דאין מעכבים הקרבן, ולכך אין צריך לזה כהני משמר דוקא עכ"פ י"ל דכהן שאין לו משמר קבוע יכול להקריבן בכל משמר שירצה כיון דליכא בי' החלוקה, ועי' רש"י סוטה ד"ה ע"ב משמע כן, וכעין הך דב"מ די"ב ודכ"ח גבי ענייי' וגבי סימני', והנה כ"כ בזה דהקרב' של האמורי' והחלוק' של הבשר והעורות זה שני גדרים, עי' סוכה דנ"ה ודנ"ו ע"ש בתו' גבי לחם הפנים ועי' ביבמות דק"א ע"א דמבו' שם דאף שהוא עובד בב' המשמרו' מ"מ אין לו חלק כלל באכילת הקרבנות ועי' ביבמות ד"מ ע"א בתוס' וכן נ"מ במה דמבו' במנחות דצ"ט ע"ב ובירוש' פ"ד דפסחים גבי שבת שחל ביוה"כ והחלות של לחה"פ מתחלקות לערב, ובאמת אף דרבי' פ' בהל' עבודת יוה"כ דמוספי שבת שחל ביוה"כ העבוד' בכה"ג, עי' שבת דכ"ד וזבחים ד"צ ע"ב ופסחים דנ"ט ע"ב דערב פסח שחל בשבת הפסחים

נקטרים בלילה אף שהוא יו"ט ע"ש, ועי' בתמורה די"ד ולכך מדויק קרא דגבי קרבן של יום השביעי דסוכו' כתיב שם נסכיהם בלי יוד משום דמזה ילפינן דמנסכם בלילה למחר ואז א"א זה דהוי של חול ביו"ט עכ"פ חזינן דאף דהוי רק סיבה ער"פ שחל בשבת מ"מ חל עלי' שם אימורי שבת ונקטרין ביו"ט, וה"נ י"ל גבי בזיכין של לחם הפנים שחל ביוה"כ שההקטרה רק ע"י כה"ג, [**השמטה גבי** בזיכין של יו"כ שחל להיות בשבת אם הקטרתם דוקא בכה"ג ואף לשיטת רבינו דס"ל בה' עבודת יוה"כ פ"א גבי מוספי שבת שחל ביו"כ דרק בכה"ג לא דמי דשם הוה כמו הך דשבת דף כ"ד גבי יום הוא שנתחייב בארבע תפילות וחל על מוסף של שבת שם של יוה"כ משא"כ גבי בזיכין דליכא כלל ביו"כ שחל בחול ועי' בלשון רבינו בהל' קר"פ פ"א ה"ח גבי ערב פסח שחל בשבת שהחלבים שלו קרבים בלילה אף דהוה רק סיבה ובמ"ש בה' תמידים ומוספין פ"א ה"ח ע"ש ור"ל ג"כ כיון דע"כ יש חלבים בשבת והם קרבים ביו"ט ה"ה זה אבל דבר דבזה הזמן אינו כלל רק ע"י סיבה לא חל עליו זה השם וע' בשבת שם בבעל המאור ומלחמות וראי' מהך דמבואר בפסחים דף מ"ו ודף מ"ז גבי צרכי שבת נעשים ביו"ט ובתוספ' מנחות מבואר דאם חל זמן עומר בשבת צריך להביא כלי הקצירה של העומר מעיו"ט ואין עליהם כלל שם צרכי שבת אך יש לחלק דכאן חל עליו כבר גדר של שבת ועי' בדברי רבינו בסוף הל' עירובין דאם הוה שבת ויו"כ סמוכים זל"ז הוה לענין עירוב כיום אחד וקדושה אחת, ואף דאנן קיי"ל דחלבי שבת אין קריבים ביוה"כ שבת דף קי"ד מ"מ ס"ל דהוי גדר אחד, ובהך מחלוקת בשבת שם אם מותר קניבת ירק ביוה"כ שחל להיות בשבת, ובפסחים דף נ"ג גבי הדלקת הנר וכן נ"מ ביוהכ"פ שחל להיות בשבת אם מצילין מהדליקה ג' סעודות לר"י דסבירא לי' דהוה שיעור כמבואר בשבת דף קי"ז ועי' ביצה דף י"ח מי איכא מידי כו' וזה ר"ל התו"כ פ' אמור דצריך מיעוט מקרא דהני ה' עינוים של יוה"כ ליכא בשבת ולכאורה תמוה רק דר"ל דהרי חזינן דגבי קניבת ירק דביו"כ שרי וביו"כ שחל להיות בשבת הוי שם מחלוקת וילפי מקראי ע"ש ברש"י ותוס' והגדר כך דכבר כתבתי בח"א דשיטת רבינו וכן יש שיטה בתוס' מו"ק די"ב וכ"מ בע"ז ד"נ דטרחא בלא מלאכה אסור מן התורה בשבת ויו"ט וגם בחוה"מ משום גדר מנוחה ושמחה אך לא ביוה"כ ועי' יומא דף ע"ד ודפ"א מחמת עינוי וזהו קניבת ירק וזה ר"ל בתו"כ שביוהכ"פ שחל בשבת אם אז בגדר השבת יש העינוי של יוה"כ ושוב ליכא גדר עינוי ושרי קניבת ירק וזה פלוגתא שם וכ"כ דתלי' אם כל שבת ושבת הוי פרט בפ"ע או בגדר כלל עי' כריתות דף ט"ז והוריות ד"ד, עכ"פ גבי בזיכין י"ל דג"כ כהן הדיוט מקריבם וכן נ"מ אם מה דקיי"ל דגבי יוה"כ הוה כל הכהנים זרים אצל כה"ג יבמות דף ל"ג ע"ב

אם זה העבודות היום או רק בהיום ונ"מ אם הקטרת האימרים של קרבנות יוה"כ שיכול להקריבם גם במוצאי יוה"כ אם יכול להקריב כהן הדיוט ועי' כריתות דף י"ד דשם קאי אמאי דמרבינן זר לשילוח וקמ"ל קרא דגם בשבת מותר וכ"כ גבי אם שחיטה דכשירה בזר אם גם בשבת כן וביוה"כ מבוא' ביומא דף מ"ב ומ"ג דמותר ור"ל שם הזמ' ע"ש, ובתו"כ פ' אחרי גבי החלב החטאת. ובאמת מהך דתו"כ פ' אחרי דמצריך ריבוי גם גבי הקטרה דקרבנות יו"כ אם חל בשבת וא"כ יקשה על רפרם דכריתות הנ"ל ודיומא למה צריך ריבוי ועל כרחך כך דרפרם ר"ל בגדר הירוש' דיומא פ"ג ושבועות פ"ג דאין אבות מלאכות כו' ר"ל כיון דליכא תולדות כו' וכן הוצאה ד"א בר"ה הוה ג"כ הל"מ עי' שבת דף צ"ו ובירוש' וכן הקטרה למ"ד הבערה ללאו יצאת מ"מ ס"ל להירוש' פ"ב דשבת דהוי ג"כ בגדר בישול וכבר כתבתי בזה דזה ג"כ בגדר תולדה וזה ליתא ביוה"כ ולכך צריך קרא דאם חל יוה"כ בשבת. ע"כ השמטה]. ומ"מ החלות מתחלקות לכל הכהנים, ובאמת משמע שם דשעיר יוה"כ אם חל בערב שבת דאז נאכל חי בליל שבת כמבו' במשנה, אין צריך דוקא לאנשי משמר, דאמר שם הבבליים כו', אך י"ל דאכילת חי אין בזה גדר אכילת קדשים דהוי צורך עבודה יומא ס"ח ע"ב ותוס' שם ד' כ"ה וכ"מ, ועיי' תענית די"ז ע"ב, אך כיון דנאכל חי הוי רק שלא יהי' נותר כמ"ש התו' מנחות ד"ק ועי' שם בתו' דמ"ח ע"א ואף דבירו' עירובין פ"ג יליף מזה דאם אכל חי הוי אכילה אזל לשיטתי' דס"ל בחגיגה פ"א דיוצאים ידי שמחה בשעיר ואפי' אכלו שהוא חי, וזה ר"ל הירו' שם הל' ב' בדבר שאין דרכו לכן, ובתוספת' שם, אך גמר' דילן לא ס"ל כן פסחים דע"א ע"א עכ"פ י"ל דכה"ג הוי כמו שהוא בכל משמר תמיד ועי' במ"ש רבינו בה' ביאת מקדש פ"א ה"ו שהרי תמיד כו' ובהל' כלי המקדש פ"ה הי"ב וביומא די"ז ע"ב דמבו' שם דאף דלא הקריב כלל מ"מ יכול ליטול כל קרבן שירצה לאכילה, מלבד גבי לחה"פ ברגל מוכח מדברי התוספת' סוכה ומנחות דאז אין נוטל כה"ג אף דמשתי הלחם נוטל רק גדר משום דמשכחת שתי הלחם לדידן במנחות דמ"ה ע"ב ודמ"ו דבא בפני עצמו לאכילה מה"ת ואין בו שום הקרבה כלל משא"כ בלחה"פ ועי' בירו' בב"ק ספ"ט דכהן שזכה במשמרו ועבר המשמר ולא הקריבו נוטלים ממנו ואף דלכאו' בגמ' דילן ב"ק דק"י וקי"א לא משמע כן גבי כסף ואשם יש להאריך בזה דכיון דגבי כסף במ"ש התו' מנחות ע"ג בזמן שבא ליד כהן הוא משתנה לפנים חדשות דקודם לזה מועלים בו, משום דאשם קרי' רחמנא ולאח"כ הוי כחולין, אך אימתי חל עליו הקדושה רק בזמן שבא לירושלים, ועי' רש"י ב"ק ק"י ע"א גבי מת הגזלן כסף ינתן ליורשיו דייק רש"י בדרך וע"ש דק"ט ובספרי פ' נשא ובתוספת' שם ור"ל קודם שבא לירושלים דאם בירושלים כבר נתקדש דאשם קרי'

רחמנא ובמה פקע, ועי"ש דאם החזירו בלילה לא יצא ותוס' שם מה דמקשים גבי אם החזירו בגבולין וזה ר"ל ג"כ הך כסף מכפר מחצה וע"ש דקי"א במה דאמר כסף ברישא דיליף שם מקרא דמלבד אשר כו' ור"ל דהנה מבו' בסוטה דמ"ו וברכות די"ג ועי' הוריות ד"ט דאשר לשעבר ויכפר להבא ועי' מכות ד"ח דכל דבר שאינו הכרחי נופל עליו ל' אשר ור"ל ג"כ כך דהיכא דנתן הכסף לכהן בירושלים דכבר חל עליו קדושת אשם ובהנתינה פקע ומת הגזלן דשוב הכפרה ליתא נשאר זה ביד כהן דהכסף עשה הפעולה שלו ובספרי יליף זה מקרא וכן בתוספת' ואשר ינתן לכהן וי"ל דאף אם מתחילה נתן הכסף לידעיה במשמר יהורב ואחר כך נתן האשם ליהורב שפיר יוכל יהורב להקריב האשם ע"ש ובזה אתי שפיר הך דב"ק דק"י ע"ב בתו' ד"ה או, ולכך אין מוציאים מידם, אבל בשאר קרבנות כ"ז שלא הקריב לא זכה כלל ועי' בתוס' דק"ט ע"ב ד"ה בכהן, ובסוף עירוכין דלא זכו רק אם הקריבו, ועי' מנחות דק"ז ע"ב וק"ח ע"א דהוי פלוגתא דאמוראי גבי בית אב אם יש להם זכי' בהקרבנות שהקריב בית אב אחר, ובתו"כ צו פ"ז פ"י דמשמע שם דזכית בית אב הוי מה"ת ושם נקט מנחה משום דמנחה לעולם הוא שייך להבית אב הקבוע לאכילה שלה, דשל כהן אינה נאכלת, ועי' זבחים דצ"ט דנקט שם משמרה וביומא ד"ב ע"ב וע"ש ד"ו ע"ב גבי למ"ד טומאה דחוי' דאם הבית אב טמא מקריב כהנים מב"א אחר ורבי' כ' בפ"ד מה' ביאת מקדש דגם ממשמר אחר ואז נתבטלו המשמרות ואזלינן בתר רוב כהנים שישנה בירושלים, וכ"כ בזה, ובאמת יש בזה כמה סתירות כמה בתי אבות הי' במקדש, בתענית ופסחים נ"ז ובירו' וכ"מ, ובאמת נ"ל דהב"א שבא בשבת מהמשמר החדש במוספים כמבו' סוף סוכה וכ"מ, ועי' ת"י יומא דכ"ו זה הי' עובד בשבת הבאה עד המוספי' ולפי שיטת רבי' יש בזה ג' מחלוקת גבי משמרות המתחלפין ובהקטרת בזיכין דא' ס"ל דמוספין קודמי' ע' פסחי' ד' נ"ח ויומא כ"ו ע"ש בת"י וסוף סוכה, וחד ס"ל דבזיכין קודמים אך רבי' בפ"ו מה' תמידים ומוספים הי"ד דהבזיכים היו קרבים בב"א עם המוספין, וא"ש דלא סתרי הסתמות דיומא וסוכה להדדי ע"ש בתו' ורבי' כת' שם דהקטרת הלבונה קודם ניסוך היין, ועי' בתוספת' קרבנות הובא בדברי רבי' פ"ט ה' תמידים ומוספים ה' י"א דיין קודם ללבונה ובירוש' ביומא מקשה זה ומחלק בין של יחיד לשל צבור בפ"ב ה"ג, וגם נ"מ דבאמת לפי מה דמבו' בכתובות דק"ו ע"ב לבונה של לחה"פ הוא באה ממותר נסכים לא מתרומת הלשכה, ועי' בספרי פ' פנחס פס' קמ"ב ריח ניחוחי כו' וזה תלי' אם קרבו נסכים במדבר עי' קידושין דל"ז וזבחים דקי"ב וזה ר"ל התו"כ בפ' אמור פר' י"ג פ' י"ח דנקט שם מאת בני ישראל מרצון בני ישראל, ברית עולם ממי שהברית שלו משום דבלחה"פ היו בו ב' גדרים, החיוב שיהי' לחה"פ

מונח תמיד בבהמ"ק ועוד שיהיו מקטירין בכל שבת הבזיכים לבונה ומסלקים הישנה ומניחים חדשה וזה אינה הכרחית כמבו' בירו' שקלים פ"ח ותוס' מנחות פי"א דאם אין לחם חדש אז מניחים את הישנה על השולחן, ועי' זבחים פ"ז ע"א בתו' ד"ה ושולחן, רק זה נראה דמ"מ הבזיכין היו מקטירין וכ"כ בזה דבזיכי לבונה של לחה"פ יש עליו שני גדרים, א' קומץ ללחה"פ וא' לבונה של מנחה ובגדר לחה"פ הי' מקדש אותו השולחן ובגדר לבונה של מנחה היתה נקדשת בבזיכין עי' מנחות ד"ז וד"ח ודט"ז ודפ"ז ע"ב ודצ"ו ע"א והנה הלבונה של לחה"פ בא ממותר נסכים כמבו' בכתובו' הנ"ל וזה לרצון לבני ישראל ר"ל דגבי כל קרבנות ציבור היו באים מתרומות הלשכה מנחות ס"ה וע"ש דנ"ב ע"א ועי' מגילה דכ"ט ע"ב למ"ד דפ' שקלים הוי הך פ' דתמיד וע"ש בזה, והנה קיי"ל דממשכנין על השקלים, אבל מותר נסכים עי' מנחות ד"צ דזה רק סבה אינה מחויבת וזה דאמר לרצון לבני ישראל אבל הלחם הי' מתרומת הלשכה ועי' ברכות ד"ה דיליף מקרא דברית דבא ע"י יסורים דר"ל כפי', עכ"פ הקרבן כל זמן שלא הקריבו הכהן אין לו שום זכי' בו והכהן אפי' בקרבן שלו ג"כ כך אבל בכור כיון שנתנו הבעלים לכהן של המשמר אז נעשה לכהן כמו קרבן שלו ויוכל הכהן להקריב בכל משמר שירצה, ועי' רש"י תמורה ד"ח ע"א גבי נתערב דלכאורה לא משמע כן אך שם משום דהוא אינו יכול להקריבו, ועמ"ש רבי' בה' בכורות פ"א ה' ט"ו ויראה לי כו' ור"ל דהא דצריך ליתנו דוקא לאנשי משמר זה רק אם נותנו לאחר זמן טיפול דבכורות דכ"ו ע"ב אבל תוך הזמן יכול ליתנו לכל כהן שירצה אם יתרצה הכהן לקבלו, וזה ר"ל ג"כ רבי' בה' עירוכין פ"ו הי"ד לכל כהן שירצה ועי' בדברי רבי' בה' תמורה פ"ד דתמורות הבכור לכהן וע"ש בפ"ג דלא כתוס' זבחי' ע"ה ע"ב ובהך דזבחים ד"ט ע"א גבי שחטי' לשם כו' והטעם דהנה כ' רבי' בה' בכורות פ"א הט"ז דזר שאכל כזית מבכור בין לפני זריקה בין לאחר זריקה לוקה ועי' בה' מעשה"ק פי"א ה"ח דלפני זריקה אין בו משום זרות, וצריך לחלק דגבי חטאות ואשמות הוי הדם מכשיר ומכפר שמכשיר הבשר לאכילה ומכפר ועי' זבחים דכ"ו ע"ב דהיכא דנתן שלא במקומו נתכפרו הבעלים אך אינו יכול לאכול ועי' תו' זבחים דס"ו אם יש בו עדיין מעילה, ובדברי רבי' בה' מעילה פ"ו הל' י"א דהמוציא מעות הקדש לקרבן לא מעל עד שיזרק הדם מחמת דבאמת לשיטת רבינו בה' שקלים ובה' ערוכין ובה' תמורה ס"ל דיכולים להביא קרבן מן קדשי בדק הבית, רק משום דגבי קרבן יחיד הוי זריקת הדם בשביל כפרה ג"כ מלבד הכשר הקרבן וזה לא שייך למזבח דלא נעשה לחמו של מזבח כמבוא' בספרי פ' פנחס, ועי' תוס' זבחים דמ"ג ע"א ולכך כתבו התוס' בזבחים דפ"ז ע"ב דדם פסול אם זרקו על המזבח לכו"ע לא

יקנחנו מחמת דלא איכפת לן כלל אם ישנו שם משא"כ באימרים דכל זמן שמונחים על המזבח יש בהן דין הקטרה, ולכך בפסולים עבר ע"ז , ולכך ירדו וכבר כתבתי בזה וכך מבואר בזבחים דכ"ז ע"ב דגבי קטורת זרה או פסולה אם עלה במזבח הפנימי לא ירד, ועי' זבחים דפ"ה משום דקטורת ג"כ לאחר שהעלה תמרתו שוב אין פועל דבר כמבוא' פסחים דכ"ו ולכך אין מחזירין עיכולי קטורת כמבו' זבחים דק"ט ומנחות דכ"ו ועי' תוס' מעילה ד"י ע"ב, ולכך במנחה דליכא זריקה ליכא מעילה, ואף דהקומץ הוא מעכב אבל הוא נעשה ג"כ לחמו של מזבח, ובאמת מה ר"ל התוספת' דשקלים ובמנחות ובמעילה ע"ש הגירסא, ומ"ש רבינו ז"ל בפי' המשניות שקלים פ"ב מ"ב, ועי' בהל' שקלים פ"ג הי"א ובירושלמי פ"ב דשקלים הל' ב' אין קדושה חלה על קדושה, א"כ לא קדש כלל, ואיך יהי' קדוש, ועי' זבחים ד"נ ע"א גבי מנחה ממעות מעשר שני, ע"ש בתוס', ובאמת זה הוי כמו הך דזבחים דפ"ח בגדר ממשקה ישראל, וגם הא הוי כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין עי' מנחות דפ"א ודפ"ב במחלוקת שם אם חל קדושת שלמים אם התפיס מעות מעש"ש ובירוש' שם פ"א וזה תלי' בהך דהירוש' מעש"ש פ"א ופ"ג במה דלוקחים ממעות מעש"ש שלמים ותודה אם בזמן שהקדישה פקע קדושת מעש"ש וחל קדושת שלמי' או התור' התירה זה, ונ"מ אם קנו הבהמה ממעות מעש"ש שלא לקרבן ואח"כ רוצה להקדישה לשלמים וזה ג"כ הך מחלוקת דמנחות דפ"א ע"ב דלא יביא לחמי תודה מן החיטים הלקוחים במעות מעש"ש ע"ש ורצה לומר שלקחם סתם שלא לשם לחמי תודה, ועי' ברש"י נזיר דכ"ח ע"א בד"ה ת"ל ודברי' תמוהים מהך דכריתות אך כוונת רש"י דאף דמעל ויצא לחולין מ"מ לא כיפר החטא דיש בקרבנות הבאים על חטא ב' גדרים א' חיוב הקרבן וא' כפרת החטא והרבה הארכתי בזה דגבי חטאת יש ד' דינים, אם הקריבו כדת, כשר ועלה לו, וכיפר, ושלא לשמה פסול לגמרי ולשם חולין כשר ולא עלה לו, וסתם כשר ועלה אבל לא כיפר, ועי' עירובין דל"ז וזבחים דמ"ו ודקט"ו ודע"א ע"ב וברפ"ק שם ושיטת הראב"ד בה' שגגות פ"ב ה"ד גבי שכח לאחר שנודע מה חטא והביא חטאת ואח"כ נזכר צריך להביא חטאת אחר רק דנ"מ דע"ז מכפר יום הכיפורים, ועי' בל' רבי' בהל' מעשה הקרבנות פ"ד ה"י, וכמו בהך דכריתות ד"ז ע"א גבי לא יכפר לי חטאתי, ובדברי רבינו בהל' מעשה הקרבנות פט"ו וזה ר"ל רש"י בנזיר דכ"ח הנ"ל וכעין מאי דמבוא' בתמורה ד"כ ע"ב אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה, ור"ל ג"כ גדר כפרה אבל עלה לו וכמבואר בתמורה דיו"ד ושבועות די"ד דכפרה צריך שיחסר ממונו, ועי' סנהדרי' ד"ד כפרה בכדי לא אשכחן, ובמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג גבי לאחר יאוש ושינוי רשות ועי' בירוש' שבת פי"ג ה"ג גבי שוחט חטאתו בשבת דכיפר

ומביא חטאת עבור החילול שבת ומחלק שם דגבי קריעה על מתו לכך פטור משום דלא יצא, דגבי קריעה הדין אמרה שיעשה זאת ואמרינן דעי"ז שיהא עובר עבירה לא, וכיון דלא מהני הקריעה משו"ה פטור דהוי מקלקל משא"כ גבי חטאות דהוא גרם זה לעצמו אמרינן דמועיל הקרבן וחייב חטאת, ועי' במ"ש התוס' שבת דכ"ה ע"א דחטאות ואשמות לא מיקרי צורך גבוה כיון דהוא גרם לזה ע"ש, ועי' בעירובין דל"א גבי עירוב אף דזהו מחמת דין מ"מ אם מערבים לדבר הרשות אין יכול להניח עירובו בקבר, ורבינו ס"ל שם דגם דיעבד לא מהני וכן הוא מחלוקת תנאי במס' פרה ס"פ י"א גבי אם ליקט איזוב לצורך הזיה אם זה נקרא לצורך אדם כיון דהוי תיקון לאדם, והוי כמו לאוכל או כיון דזה בא ע"י גזירת מלך הוי כמו לעצים דזה רק תיקון חוציי כמ"ש רש"י ר"ה דכ"ח, ועי' בכורות ד"ה ע"ב ואף דא"כ למה לא מייתי הגמ' בעירובין דל"א דהוי מחלוקת תנאי הך מחלוקת דמס' פרה וצ"ל דגבי דרבנן דכבר כתבתי בזה בכ"מ לשיטת רבינו בה' מכירה פט"ז ופסחים דמ"ח וסוכה די"ד ע"ב וכ"מ דתקנת חכמים הוי רק לצורך האדם לא על המציאות, כו"ע מודי דהוי כמו לצורך האדם ולכך הוי ספק בירוש' שבת פ"ח וכ"מ אם יוצאים ד' כוסות ביין של שביעית, ומדוע לא שאל על מצה של שביעית אך הנ"מ אם זה הוי גדר סחורה, ועי' בכורות די"ב ע"ב גבי בהמת שביעית בבכורה ובגירסת רבינו שם ע"ש, וירוש' ערלה פ"א גבי זית שנטעו להדליק בו בחנוכה אי הוי כמו לסייג ע"ש דמחלק בין דאוריית' לדרבנן ור"ל להיפך דדרבנן הוי יותר לתיקון האדם משל דאוריית' ועי' גיטין דנ"ה ע"ב גבי חטאת הגזולה ע"ש דנקט דווקא חטאת ולמה לא נקט זבח משום דלמסקנא להרמב"ם בפ"ה מה' איסורי מזבח ובפ' י"ח מ"ה מעשה הקרבנות ואף אם עפ"י דין קנה מ"מ לגבי כפרה לא כיפר וכמ"ש, ועי' מ"ש התוס' חולין ד"ה ע"א ד"ה מכס שלא עלתה לו לשם חובה ור"ל כמ"ש גדר כפרה, וכה"ג כ' רש"י שם דקל"ט ע"א גבי מקדיש פירות שובכו דכל קרבן דהוי חיוב גמור לא מהני מה שעפ"י דין הוא שלו רק צריך דווקא ממונו וכבר כתבתי בזה ולכך אם נתיאש אף לאחר שהקדישה לא יצא וכן הדין גבי לולב ביום ראשון ואכמ"ל, וע"ש בגיטין דנ"ה ע"ב הנ"ל גבי גיזת כו' ועי' בירוש' ספ"ק דמעש"ש דהוי שם מחלוקת אם הביאו קיני זבות מדמי מעש"ש אם כיפרו וקדשו אך שם הוי מעש"ש דאף למ"ד ממון גבוה הוא מ"מ יש בו גם קנין הדיוט, ועי' בב"ק דס"ט ע"ב וכבר כתבתי בזה ור"ל מה דמרבינן גם יורש וחומש במעש"ש. ובאמת הוי מחלוקת בתרומות פ"ו ר"מ ורבנן היכא דפדה מעש"ש והקדש בדבר שאינו מתחלל על זה דאז ממון הקדש ליתא וכן ממון מעש"ש השייך לגבוה ג"כ ליתא אבל איסור וקדושה יש, אם מהני לשלם עבור תרומה שאכל זר בשוגג דהוי כפרה ועי' בירוש'

פ"א ממעש"ש דאמר שם דאף לר"מ דס"ל מעש"ש ממון גבוה מ"מ יכול ליתנו במתנה אך גמ' דילן לא ס"ל כן בקידושין דנ"ד ע"ב אך י"ל דפליגי בזה דאף דמהני מתנה מ"מ שעי"ז יהי' חל שיהי' ניק' המעש"ש של המקבל המתנה שיהי' צריך להוסיף חומש לא ובזה פליגי גמ' דילן עם הירוש' וכה"ג פליגי בגיטין דס"ה גבי מערימים כו' אם ע"י מתנה יפקע שם בעלים הראשונים מן המתנה לענין חומש ע"ש בירוש' פ"ד דמעש"ש ועי' רש"י פסחים דפ"ט וד"צ דיכול להמנות על פסחו לאחר הקדישו במתנה ויצא ידי פסחו וע"ש בירוש' בזה ובדברי רבינו בהל' פסולי המוקדשין דס"ל דמהני מתנה דקדשים בסמיכה, ועי' בהך מחלוקת בשבועות דמ"ט ע"ב וב"מ דל"ו ע"א אם חייבים קרבן על השבועה שהדיינין משביעים בנשבע לשקר כיון שזה ע"י הדין, עכ"פ עיקר הגדר אי אזלינן בתר כוונה ראשונה או בתר כוונה שניה, ועי' בזבחים ד"צ ע"א ע"ש ברש"י ותוס' בד"ה ואין במה דפליגי שם טעם דקודם זריקה או לאחר זריקה היכא דלא מהני הזריקה דאין חייבין משום טומאה ע"ש, ונ"מ היכא דזרק שלא במקומה דמבו' בדכ"ו ע"ב דהבעלים נתכפרו רק דלגבי בשר לא מהני לאכילה דאם יש בו מעילה כבר כתבתי דתלי' אם הזריקה מוציא מידי מעילה או המעילה מה שצריך לזרוק ועי' במאי דפליגי רש"י ותוס' בקידושין נ"ז ע"ב גבי שחוטי חוץ ובל' רבינו בה' מעילה פ"ד ה"ה הפריש מעות כו' שהיפך לשון הגמ' דבגמ' נקט דלכך כיפר משום דמעל ובל"ז לא כיפר ורבינו נקט להיפך ע"ש ונ"מ ג"כ אם נימא כמ"ד בתמורה דל"ב דחל התפסה מן התורה לאחר שהקדישו לעולה והקריבו אם יצא, דההקדש לעולה הי' מתחילה ולגבי קרבן פסח וודאי לא יצא אם שינה מתן דמים וזה ר"ל הך דפסחים דע"ז ע"ב ע"ש דזריקת דם מעכב ור"ל רק במקומו דעיקר פסח הוא לאכילה וכן משמע מלשון רבינו שם. אבל גבי בכור דהזריקה רק להכשירו אין נ"מ לנו לגבי זרות בין קודם זריקה בין לאחר זריקה כן סבירא ליה לרבינו ז"ל. ומה שכתב רבינו בה' בכורות פ"א הל' א' דגם טריפה יש בה דין בכורה וכן מבו' בחולין דקל"ו ע"ב ומנחות ד"ו ע"א ומשמע דנותנו לכהן, ומה ר"ל בזה הלא אסור בהנאה, וגם הא מבו' בתמורה די"ז לר' אליעזר דע"י הטריפה פקע מהקרבן הקדושה ועי"ש די"א וכן פסק רבינו בהל' תמורה, ודלא כרבנן בתוספת' דתמורה דלא ס"ל כן ודוחק לומר דר"ל רק שיהי' טעון קבורה כמו גבי נפל בבכורות ד"ג דהא בכל הקדשים כן אם נטרפו לאחר שנתקדשו בקדושת הגוף ועי' מ"ש רבי' בהל' בכורות פ"ג ה"י גבי בכור תם שנמצא טריפה דהעור לאחר הפשט ישרף והבשר יקבר, אך י"ל דזה רק אם אח"כ נעשה טריפה, אבל אם נולד טריפה וכמו בהך דחולין דע"ד ע"א בעלת ה' רגלים אז י"ל דלא חל עליו קדושת בכור ויה' בגדר איסור הנאה כמו חטאות המתו' רק יהי' כמו דמצינו בהך דבכורות ד"ט ע"ב

ותמורה די"א ע"ב דאין עליו קדושת הגוף ובגדר וולדות של מוקדשין וכמ"ש רבינו בפ"ד מהל' תמורה ה"ח גבי וולדי קדשים, ואף דאנן ס"ל דמועלים ואף דגבי בכור לא שייך גדר פדיון גבי גדר בכור בעל מום דזה הוי מציאות אחרת דנתרבה מקרא בזבחים דנ"ט ודל"ז דבכור בעל מום הוא לכהן, ולכך אף דפסק רבינו בהל' פסולי המוקדשים פי"ח ה"ה דגבי קדשים שהטיל בהם מום האוכל מהם כזית לוקה ומה ר"ל דלא מהני להם פדיון וא"כ הוי כמו אוכל קדשים קודם פדיון והוי עוד לאו וממילא לקי או י"ל דנ"מ כגון גבי מעשר בהמה אם הטיל בהם מום לדעת וגבי בכור פסק רבי' בהל' בכורות פ"ב הל"ז דרק מטעם קנס כמבוא' בגמ' דילן בכורות דל"ד, ובאמת שם ג"כ כתבתי דבכור בזמן המקדש אם הטיל בו בכוונה מום שאינו מובהק אז כיון דזה בלא התרת חכם לא הותר וההתרה מעכבת וכבר כתבתי בזה במ"א אז י"ל דגם בזה מן התורה לא מהני, ובגדר שכתבתי לעיל בהך דתמורה ד"כ גבי כפרה דאין אדם יכול להתכפר בדבר הבא בעבירה דלזה לא כיונ' התו' וכה"ג תלי' במאי דפליגי בירושל' פסחים פ"ז ה"ט מה דקיי"ל אין נימנין על מוח שבקולית אם בדיעבד הוי מינוי או לא, ובתוספת' פסחים פ"ט מבואר דאם עבר ושבר את העצם והוציא המוח ואכלו יוצא ידי חובת פסח ומ"מ זהו רק בבעלים אבל אם לאחר שהקדיש את הפסח המנה עמו אחר ורק על כזית מוח שבעצם, בזה פליגי משום דהא מבואר בפסחים ד"צ ובירוש' שם דזה חידש לנו התורה שיוכל להמנות לאחר הקדישו בגדר תנאי ב"ד או בגדר שיוצא לחולין וחוזר וקדשו, וע"ש במה דאמר בירושל' שם אם המנה זונה על פסחו לא הוי אתנן ואמאי כיון דיצא לחולין דהטעם שלא נכנס לתוך ידה כלום ורבינו כ' הטעם בהל' איסורי מזבח פ"ד הט"ו שכבר זכה בהם גבוה ור"ל כך דכבר כתבתי דגבי פסח יש בו ג' גדרים וכן לגבי קרבן, והוא עצם הדבר, והתואר שבו ומה שיוצא בו י"ח, ועי' בתמורה ד"י וכ"מ גבי הפריש קרבן להתכפר בו אחרים ואף דמקדיש מוסיף חומש מ"מ התמורה עושה המתכפר, ובירושלמי נדרים פ"ד ס"ל דפליגי בזה ותלי' אם למי שייך טובת הנאה של התרומה אם הפריש משלו על של אחרים, אך גמרא דילן לא ס"ל כן ותלי' בהך מחלוקת אם יורש סומך וממיר או לא, בריש עירוכין ובריש תמורה, ועי' בזבחים ד"ו ע"א על מה דא' שם בגדר מקופיא ור"ל אם עצם הדבר הוא שלו או רק התואר שלו דהיינו הקדושה, והרי חזינן דאף דר' יהודא ס"ל דיורש לא סומך ולא מימר מ"מ ס"ל בתמורה דף י"ב דוולד קדשים עושה תמורה אף דקדוש מאיליו, ועל כרחך משום דמ"מ עצם הדבר שלו ובגדר גידולין וכמבו' בתמור' דף ל"א ע"ב ע"ש ברש"י ותוס', ונ"מ אם הפודה אותם אם צריך להוסיף חומש וכבר כתבתי בזה בה' שחיטה וכן נ"מ גבי סמיכה לדידן דס"ל דיורש סומך והנה גדר

סמיכה לפי המבואר בזבחים ד"ו ומנחות דצ"ב וצ"ג יש ב' גדרים א' על בעל הקרבן ולכך צריך לברך ע"ז כמ"ש רש"י עירובין ד"נ ע"א, ואחד שזה מציאות בהקרבן עצמו, ועי' מנחות דס"א ע"ב ודצ"ג גבי מיעוט אשה וקרבן בן נח ויש בזה שני מיעוטים ע"ש בתוס' וריש עירוכין וריש תמורה אך נ"מ לגבי אשה שהפרישה קרבן ומתה וירשה בנה אז בהקרבן אינו בגדר סמיכה אבל מ"מ גדר מ"ע של סמיכה חייב היורש לדידן, וכן להיפך איש שהפריש קרבן ומת וירש אותו בתו אז המצוה ליכא אבל הקרבן יש עליו חיוב סמיכה ואז שפיר אשה סמכה וזה ר"ל הגמרא רפ"ק דחולין הכל סומכין א' אנשים כו' ור"ל דהכל לאתוי יורש וביורש מצינו דגם הנשים סומכות, אך בגדר חיוב להקרבן ולא בגדר מצוה דהקרבן הוא של אנשים ונ"מ לדינא דהנה מבואר בתוספת' דמנחות וברמב"ם פ"ג מהל' מעה"ק דאף דקיי"ל תיכף לסמיכה שחיטה דאורייתא מ"מ אם סמך שלא תיכף א"צ לחזור ולסמוך משא"כ אם סמך בחוץ צריך לחזור ולסמוך בפנים כמבו' שם ובתו"כ פ' ויקרא ובתוס' יומא דמ"ה ע"ב משום דהמצוה עצמה של סמיכה קיים אף כשלא הי' תיכף ורק בהקרבן יש קצת חסרון ולכך אינו חוזר וסומך, ולפ"ז בן שירש קרבן מאמו א"צ לסמוך תיכף, וגם נ"מ בבעל שירש קרבן מאשתו למ"ד ירושת הבעל דאוריית' האיך הדין לגבי סמיכה ובאמת זה תלי' בהך מחלוק' דזבחים ד"ד וד"ז ופסחים דס"א אם יש שינוי בעלים לאחר מיתה ע"ש ברש"י ותסו' מי המה הבעלים אם היורש או המת ועי' תוס' סוטה דכ"ג ע"א מ"ש שם, ועי' זבחים דק"ג ע"א גבי עורות של גר ואין לו יורשים ור"ל כה"ג וכן גבי עורות נשים, וכן ר"ל ג"כ הך דאמר בב"ק דק"ט ע"ב גבי גזל הגיורת ע"ש דפשיט מקרא דשייך לכהן, ורבי' לא הביא זה, וע"ש דנקט המושב הרי כאן שנים ע"ש ברש"י אך באמת ר"ל כך גבי אשה שגזלה א' ונשבע ואח"כ מתה והודה ויש לה שני יורשים הבעל והבנים למי הוא משלם, וכ"ז שלא החזיר הגזל אינו יכול להביא הקרבן למי מחזיר, ועי' ב"ק דמ"ב ע"ב גבי כופר וכתובות דל"ח ע"ב וב"מ דל"ד ע"ב אם זה הוי בגדר ראוי, ועי' עירוכין דכ"ה ע"ב גבי שדה אחוזה דמבואר שם דהבעל הוי עיקר, ובאמת י"ל דגבי גיורת שאין לה יורשים אם נימא ירושת הבעל דרבנן, ואף לשיטת רבינו דס"ל בהל' שמיטה דמ"מ אינו יוצא ביובל מחמת הך דב"ב דקל"ט ע"ב דגבי יובל שווי' רבנן כיורש וספרי פ' פינחס דנקט שם מסר הכתוב לחכמים ור"ל דהוי ממש גדר ירושה ממילא אך דזה רק מדרבנן וזה הגדר הך דמבואר בכמה מקומות עשו את שאינו זוכה כזוכה ר"ל דהוי קנין ממילא, ועי' ברש"י כתובות דע"ט דמוכח שם דס"ל דפירות של האשם ששייך לבעל הוי רק חיוב ולא קנין, וע"ש בע"ב מאי דאמר פרי דפרי לא תקינו מוכח שם ג"כ לא דהוי שלו לגמרי רק צריך ליקח הדבר, ובאמת

זה תלי' בהך דשם דפ"ג אי ידו כידה או דידו עדיפא מידה, וכן נ"מ גבי מתנות שכ"מ כירושה שוויוה רבנן ב"ב דקמ"א וקמ"ח וגיטין דף ס"ו איך הדין אם יוצא ביובל, ועי' ב"מ דצ"ו ע"ב דמשמע שם דזה לא הוי ממילא רק קנין, ובספרי דפ' עקב פסקא נ' גבי והוריש ד' אמר שם ד' מוריש ואין ב"ו מוריש, ור"ל דירושה שהוא עפ"י דברי התורה הוי מוחזק וזה דאמר ב"ב דקי"ט א"י מוחזקת ויליף שם מקרא מורשה אני ד' ור"ל כמו בספרי הנ"ל ומ"ש התוס' ב"ק דפ"ח ע"ב דחלוקת הארץ שהי' ע"י אורים ותומים לכו"ע אינו חוזר, ובאמת זה אינו מבורר איך הי' אז בשעת החלוקה חלוקת השבט להבתי אבות כיון דמסקינן בב"ב דקכ"ב דלשבטים איפלוג, ועי' יומא די"ב ועירוכין דל"ג דגם זה מעכב, ומדברי התוס' ב"ק שם וקידושין דמ"ב משמע דגם זה הי' ע"י אורים ותומים, ועי' ב"ב דק"ו ע"ב וסנהדרין דט"ז ותוס' גיטין דמ"ח, ובאמת י"ל דאף אם נימא דירושת הבעל דאוריית' דאז הוי כל הקרובים כרחוקים עי' תוס' ב"ב דמ"ט ע"ב ודקי"ג ע"א ד"ה מתה, ולכך מבוא' בירושלמי פ"ט דכתובות דלמ"ד דמהני תנאי שהבעל לא ירשנה שוב אז כל הקרובים שוין וכה"ג ס"ל לרבינו גבי יבום דגדול קודם מ"מ אם אין גדול האחים רוצה אז כולן שוין, וכבר כתבתי במ"א דהוי מחלוקת בהך דב"ק דק"ח ע"ב, ובקידושין דכ"א דהיכא דיש בן אם אז בת או אח נתבטל לגמרי או מ"מ יש שם קרוב עליהם, ועי' קידושין די"ג וב"ב דק"ל דהוי שם מחלוקת בזה גבי בת במקום בן, ונ"מ ג"כ גבי גואל הדם במה דמבו' במכות דף י"ב ובד' רבינו פ"א מהל' רוצח דמוכח שם גבי אב שהרג בנו דכיון דאין בנו השני יכול להיות גואל הדם, ור"ל אף היכא דהוא קודם לנחלה כגון אם נהרג בלא בנים, דאז אחיו מייבם את אשתו והוא קודם לאב כדקיי"ל ביבמות ד"מ ומ"מ אי אפשר לו להיות גואל הדם דבן לנגד האב.

ועי' ביבמות דקי"ז ע"א גבי אם נתיבמה ע"י פיה ירד היבם לנחלה מחמת מדרש תורה והנה למ"ד דאם יש אב אב קודם ליבם האיך הדין כה"ג במקום שיש אב, ועי' כתובות דצ"ה ע"ב וזבחים ד"צ ע"ב דאב דהוי יורש והיורשים אינם יורדים לנחלה על ידה ואם יורד היבם האב צריך להיות קודם אך באמת זה הדין דרב חסדא זהו רק לדידן דהוי תנאי מתדבק דכשהוא מייבם הנחלה שלו, אבל למ"ד דאב קודם שוב אין זה מתדבק ובכ"מ היבם לא עדיף משאר היורשים וכה"ג ר"ל גיטין דנ"ד ע"ב גבי נאמן אתה כו' במה דמחלק בין כל הס"ת לאזכרות ור"ל דכל הס"ת הוי עצם פסול ואין לו שכר אבל האזכרות מה שנפסל הס"ת ע"י זה הוי זה רק דין ולא עצם ואפשר לחלקם וע' תו' ב"ב ל"ג ע"א ובדברי רבי' בהלכות נחלות פ"ד ה"ב ובירוש' פ"ד דקידושין מחלוקת שם גבי אם אומרים פלגינן בפסול אשתו וב"ב דקל"ד ע"ב.

עכ"פ מבואר מדברי רבינו דבמקום שיש קרוב שהוא יותר קרוב אין להקרובים האחרים שם קרוב כלל ואכ"מ ובמ"א יבואר. אך מ"מ כיון דזה הקורבא דבעל לאשתו הוא לא במציאות טבעיית רק ע"י קנין אישות שהאישות גרמה לזה, ועי' בירוש' כתובות פ"א ובדברי רבינו בהל' נחלות פ"א ה"ט גבי פקח שנשא חרשית כו' אף דאח"כ נתפקחה חזינן דהנישואין גורם לזה ועי' במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' אישות פכ"ב הלכ' ד' גבי חרש שנשא פקחית ע"ש אם זה ממילא או שעבוד בזמן האישות וכן מבו' בירוש' פ"ק דכתובו' כשיטת רבינו ועי' ב"ב דקנ"ח ע"א בתוס' ד"ה וב"ה מחלקין ג"כ בין דבר שהוא מחמת קורבא ובין דבר שהוא מחמת קנינו. והנה בתוס' בכורות מוכח דאף אם ירושת הבעל דאוריי' מ"מ אם ירש מאשתו קרקע לא דוקא בה"ק ואם יורשי המשפחה רוצים לסלק לו במעות הרשות בידם, ועי' בתוס' כתובות דפ"ד ע"א ובירושלמי שם דמייתי קרא דאם יהי' היובל וגו' ע"ש בירוש' דמה ר"ל הקרא, אך בזה א"ש דאף דמבוא' בתוס' הנ"ל דבני משפחה יכולים לסלק הבעל היורש אבל כשיהי' היובל סוף סוף יחזור השדה לבעל דהם רק לוקחים ובגדר שבח בית אביה ביבמות דף ס"ז וכתובות דע"ט. עכ"פ ירושת הבעל אף דהוי מן התו' מ"מ זה קנין מהאשה להבעל וא"כ י"ל לשיטת רש"י ולשיטת תוס' ורשב"ם ב"ב דקמ"ט וגיטין די"ג דכל דליתא בירושה אינו יכול להקנות במתנת ש"מ, וא"כ ה"ה דיש לומר דגיורת אין הבעל יורשה. עכ"פ זה ר"ל הגמ' דב"ק דק"ט ע"ב גזל הגיורת מהו ושם יליף מקרא האשם המושב וגו' ור"ל דאף שיש לה בעל מ"מ לא מהני ההשבה לבעל, ואף אם נימא דשפיר יורשה מ"מ לא הוי זה השבה רק אם מחזיר ליורש מחמת קורבא והוי כמו עצם, משא"כ לבעל, ובפרט אם נימא דזה הוי כמו ראוי ע"ש בדמ"ב ורש"י דייק בב"ק שם דהודה לאחר מיתה ולכך לא הביא זה הרמב"ם ז"ל דהוא ס"ל ירושת הבעל דרבנן וכבר כתבתי בזה דזה ר"ל התוספות ב"ק פ"י דגבי גזל ב"נ ונשבע לו לא מהני חזרה ליורש משום דגבי ב"נ הוי היורשים לא גדר עצם אף דקי"ל דיורש אביו מן התו' כמבו' בקידושין די"ח מ"מ לא בגדר עצם ממש לפי מה דקיי"ל רשות יורש לאו כרשות לוקח ב"ק קי"א ע"ב ועמ"ש הרשב"ם ב"ב דמ"ד דהוי כמו עצם וגבי ב"נ לא שייך זה דכל עצם אינו משתנה וב"נ יש לו שינוי שיכול להתגייר ופקע ירושה בקידושין שם ועי' רש"י יבמות דס"ב דאצל ב"נ בן ובת שוים דבגדר קורבא פרטית הם שוים, נחזור לענייננו דגבי תמורה וסמיכה הוי בזה ב' דברים או משום העצם או משום הצורה ועי' תמורה ד"ב ע"ב גבי ב"נ שהפריש קרבן עבור ישראל אם יש בו תמורה ובמאי דבעי שם גבי ב"נ מהו שימיר, ובאמת דברי הגמ' שם אינם מובנים כלל דבמשנה נקט דקרבן ב"נ לא עביד תמורה, ומה ראי' לב"נ על קרבן ישראל וי"ל ג"כ

דאם ב"נ הפריש קרבן ואח"כ נתגייר אינו יכול להמיר וזה ר"ל מה דמבו' בתו"כ דאין הגר יכול להמיר ור"ל כה"ג אם הקדישו כשהי' ב"נ ואח"כ נתגייר, ועי' בל' רבינו בהל' תמורה פ"א הל' ויו. והנה גבי אשה בפסח אף למ"ד דהוי חובה כבר כתבתי דמ"מ מצוה ליכא בה ולכך מבוא' בתוספת' דאהלות הובא בתוס' כתובות ד"ד דמותרת לטמא עצמה בער"פ אף לאחר חצות ועי' זבחים ד"ק, והחוב ג"כ לא בגדר עצם הדבר רק מציאת הפסח וראי' לזה דהרי לפי מאי דמבואר בירוש' הובא בדברי רבינו פ"ד מהל' ק"פ הי"ט דקודם שהביא שתי שערות אף דיכולים להמנותו על הפסח מ"מ הוא עצמו אינו יכול להקדיש פסחו שיוצא בו לאחר שיגדיל ועי' בירוש' פ"א דתרומות וכן בעבד אף להפריש פסח לעצמו מ"מ בזה הפסח אינו יוצא י"ח לכשישתחרר דאז חל עליו חיוב חדש וכן מבואר בירוש' פ"ח דפסחים וגם משום דאז לאחר שיחרור צריך להביא קרבן גירות דגר כ"ז שלא הביא קרבנו אסור לאכול בקדשים והוי כמו ב"נ לקדשים כמ"ש רבינו בפ"א מהל' מחוסרי כפרה אך בזמן שהוא עבד הוא קנוי לרבו כמבוא' נזיר דס"ב ע"ב והוי כמו רבו ואין צריך קרבן לאכילת קדשים, והנה גבי אשה מבוא' בפסחים דף פ"ח ע"א דיכולה להפריש פסח לעצמה אף כשעדיין לא הביאה שתי שערות דאמר שם גבי אמה העבריה שהפרישה פסח לעצמה, חזינן שמפרשת פסח קודם שתי שערות ועל כרחך דאשה אינה חייבת בפסח רק בגדר הקדושה שלו ולכך גבי אתנן אם המנה זונה על פסחו אף שיצאת י"ח מ"מ לא נפסל משום אתנן דאין לה בו קנין הגוף, וזה ר"ל הירוש' שלא נכנס לתוך ידה כלום, וגם נ"מ כגון אם האשה יש לה חמץ אינו עובר משום לא תשחט על חמץ וגו' ועי' בל' רבינו בהל' ק"פ פ"א ה"ד במה שדייק רבינו חבורה שאוכלין פסח זה, גם י"ל כוונת הירוש' כך עיי' בע"ז דס"ג מבואר דליכא גדר אתנן רק בטלה המסוים שיש לה ע"ש בתו' ד"ה כגון וע"ש בתוס' דס"ב ע"ב בד"ה אלא, ונ"מ דאתנן לא הוי רק כשהקנה לה צורת הטלה דעיקר אתנן לא חל אלא על דבר שישנו בגדר קרבן עיי' תמורה ד"ל וכ"כ בזה, עכ"פ אתנן לא הוי רק אם נתן לה בשכר הביאה עצם הטלה וגם צריך שיהא מבורר כמ"ש התוס' שם והנה אנן קיי"ל דיכולין למשוך ידם מהפסח עד שעת שחיטה לכו"ע וע"ש בפסחים ד' צ"ט וא"כ אף אם נימא כמ"ש הירוש' דיוצא לחולין וחוזר וקדוש וא"כ בשעה שהמנה אותה על הפסח בשכר הביאה מ"מ אם אח"כ משכה ידה הזונה מן הק"פ אז אין לה שום חלק בהטלה ורק הוא חייב באתננה וא"כ לא באה לתוך ידה כלום, אך באמת רבינו ז"ל כ' בהל' איסורי מזבח פ"ד הל' ט"ו שכבר זכה בה גבוה ור"ל כך דזה שגלתה לנו התו' זה הדבר שיוצא לחולין וחוזר וקדוש זה רק היכי שאח"כ יקדש לפסח אבל גבי אתנן אי נימא דיצא לחולין יפסל עי"ז מהיות לפסח וזה א"א, וזה

בגדר אין מפרישין מתחילה לאבוד וכמו הך דתמורה די"ז גבי מקדיש טריפה. וכה"ג בהך דתמורה ד"ד ע"ב גבי אונס ומוש"ר כהן שגירש את אנוסתו ואח"כ עבר והחזירה אם עכ"פ קיים העשה עמוד והחזר ועי' ביבמות ד"ס וזהו דאמר שם בתמורה כהנים טעמא אחרינא דרבי רחמנא קדושה יתירה ור"ל דהם מציאות אחרת לא דבר שנתוסף ולא מהני החזרה כלל אף דקידושין תופסים, וכה"ג כתבתי בהל' מאכלות אסורות גבי טריפה ששחטה דגלי לן קרא דלאכילה לא פעל בה השחיטה כלל, וזה ר"ל הך דחולין דפ"ה ע"ב מודה ר"מ כו', ונ"מ לגבי וולד והארכתי בזה אם שייך גדר אמ"ה בבן פקועה בן ט' שנמצ' במעי טריפה וכמו דחזינן גבי שעיר המשתלח דמהני דחי' לצוק לטהרה מידי נבילה אבל באכילה אסור מטעם נבילה כמבואר ביומא דס"ד, ובאמת זה ר"ל הך דכריתות דכ"ג גבי אוכל נבילה ביוה"כ דאמר שם דיו"כ הוי איסור חמור כו' ואמאי הא מבואר בחולין דק"א ובתוס' יבמות דל"ג ע"ב דטומאה כיון שמטמאה הוי חמור, אך באמת ר"ל נבילה של יוה"כ והיינו שעיר המשתלח לדידן דמותר בהנאה לאחר שנעשה איברים ואינו מטמא וחייבין עליו משום אוכל נבילה, ועי' שבועות דכ"ד וכ"מ ובמאי דפליגי בירושלמי פ"ו דנזיר אם טריפה שנעשה נבילה חייב עליו שתים ועי' בתוס' חולין דל"ב ע"א ומ"ש התוס' זבחים דס"ט ע"ב בשם רבינו חיים גבי בשר מן החי מן הטריפה דמטמא כמו נבילה בדברי רבינו בהל' מאכ"ס פ"ד הל' י"ז דנבילה וטריפה מצטרפת ועי' מעילה דט"ז וירוש' פ"ו דנזיר ותוספת' מכות ומעילה, עכ"פ בכור בע"מ דניתן לכהן הוא מציאות אחר לא מחמת תם והוי פנים חדשות ולכך לא נאסר ע"י שהטילו בו מום, ועי' בל' רבינו בהל' ביכורים פ"א דלא חשיב כלל בגדר מתנות שבגבולין בכור בעל מום, ונ"מ גבי טובת הנאה עי' בכורות דכ"ז ע"ב ודכ"ח, וגבי צריך לאכול למשחה לגדולה, עי' תו' בכורות דכ"ז ברש"י שם ותוספ' דמאי פ"ד, וזהו הנ"מ ג"כ אי ילפינן בכור בע"מ לכהן מקרא דלך יהי' או מקרא דמבשרם והרי כת' רש"י בחולין דקל"ו ע"ב דלכך ליכא מתנות כהונה גבי טריפה משום דכתי' ונתן ולא לכלבו ולא הוי נתינה ועי' בספרי פ' שופטים ויהי' נ"מ בכור טריפה והוא בע"מ מלידה אם שייך עליו לומר שיהא לכהן, וכן לפמ"ש דלשיטת רבינו תמורת בכור שייך לכהן אם גם בבכור טריפה יש תמורה כיון דדמי לקדשים עי' תמורה די"ז ע"א. עכ"פ זה יהי' נצרך ליתן לכהן, ועי' בל' רבינו בהל' בכורות פ"א במ"ש מ"ע להפריש בכורות ומאי זה ל' הפרשה, ושם בהל' ד' נקט מצוה להקדיש וכבר כתבתי בזה דזה ר"ל דנוהג רק בארץ ולא בחו"ל ר"ל ההקדש, אך מהו זה הפרשה, ועי' במה דפליגי בתוספ' תרומות פ"י גבי ישראל שילדה פרתו בכור אם גם יכול ליקח מאחרים תרומה וליתן להבהמה, ועי' בירוש' ספי"ד דתרומות גבי מדליקין

שמן שריפה אם מותר גם בתרומות גרנו, וגם אם צריך לזכותו לכהן, עכ"פ פליגי בזה דאף דקיי"ל דהטיפול מוטל על ישראל עד נ' יום כמבו' בבכורות דכ"ו מ"מ הבכור היא של כהן ויהי' כמו הך דבכורות די"א ע"ב גבי פדיון פטר חמור שמת ביד הבעלים דצריך ליתן הנבילה לכהן, והא דנקט די"ב ע"ב ובעדיות דאם מת הפדיון אין כאן לכהן כלום הארכתי בזה דר"ל דאם פדאו בעגל דלא הוי פדיון דרך הפקעה רק דלא גרע משלקי בשוי' כמבו' שם ד"ט ואז הוי הפדיון והנתינה ב' גדרים, ונ"מ ג"כ אם פודין בגדר שלקי גם בשה טריפה, ולכך מוכח מדברי רבינו ז"ל בהל' ביכורים דאין צריך ליתן לכהן כל השווי של החמור רק בגדר הך דבכורות די"א ומתחלת הדין של מתנות כהונה משעת נתינ' ולכך בנבילה אין נותנ' לכהן, זה ר"ל המשנ' אבל בפודה בשה אז הוי ההפקעה והנתינה כאחת ועי' תוס' שם די"א ע"א גבי ברכה ותיכף הוי של כהן, וכן הדין גבי תרומה היכא דנסרחה לגמרי דכ' הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דב"מ דפקע הקדושה לגמרי ומותרת לזרים ומ"מ שייך לכהן, וזה ר"ל במשנה ד"ט ע"א קטן וגדול ר"ל דאף אם הפטר חמור שווה דבר מועט ופדאו בשה ששוה יותר מ"מ צריך ליתן הכל לכהן, וזה תלי' בהך דירוש' פ"א דסנהד' גבי הקדש שוה פרוטה שחיללו על שוה מנה דתופס הכל הטעם או משום דתופס או משום דהוי כהקדש חדש, וזה ר"ל ג"כ הך דבכורות די"ב ע"ב גבי ומוסיפין עד עולם ור"ל אם הפדיון של הפטר חמור בשלקא פודה כמו שהוא שוה עכשיו ועי' בתוס' עירוכין די"ח ע"א ובאמת כן הדין גבי פדה"ב דנקט בבכורות דנ"א המפריש פה"ב ואבד חייב באחריות ומה שייך עליו אחריות הא לא חל עליו כלל השם, וכן בפטר חמור לר"א בכורות די"ב ע"ב מה זה אחריות, אך ר"ל דאם הפריש דבר לצורך פדיון ואח"כ נתייקר הרבה אף דלא חל עליו עדיין מ"מ צריך זה ליתנו לכהן וכן חייב באחריות' זה ר"ל הספרי פ' נשא סוף פסקא ז' גבי פדה בנו לאחר ל' ומת אין מוציאין כו' והוא תמוה דהרי חייב לפדות כמבו' במשנה דמ"ט, רק דר"ל דע"כ מיירי שהפדיון עדיין בעין ביד כהן, ע"ש ודי"ב ותוס' ב"ק ד"ע והוקר החפץ דסד"א כיון דמת נתבטל ממנו החיוב שנתחייב שזה החפץ יהי' לפה"ב ועכשיו שיפדהו בה' סלעי' קמ"ל, וכן הדין גבי עירוכין בסנה' דט"ו ע"א אף דלא קדש כלל עד שבא ליד כהן מ"מ חל עליו חיוב וגדר קדושה שזה יהי' עבור העירוכין עי' חולין דקל"ט וכן הדין גבי ראשית הגז חולין דקל"ו דאף דחייב באחריות מ"מ אם קודם נתינה שיהי' הרבה לראשית הגז הרי הוא מחויב כמבו' במנחות דק"ג דאם קבען בשעת הפרשה לא נתחייב קמ"ל, ועי' בירוש' חגיגה פ"א גבי אשם אם אמר שיתן אשם בה' סלעים אם הוי חיוב דהתורה קבעה שנים עיין שם.

גם י"ל דכוונת הגמ' הנ"ל גבי פדיון הבן דמוסיפין עד עולם י"ל דהנה לפי המבוא' בב"ב

דקכ"ו ע"ב גבי טומטום שנקרע דכל היכא דבעי זכר משעת לידה אם נקרע אח"כ אין עליו זה השם ע"ש וגבי טומאת לידה נדחה זה וי"ל מחמת הך קרא דמייתי בנדה דף מ' ע"א דמרבה שם מקרא דתלד, אך שם קאי על קרבן, וזה תלי' אם הקרבן תלי' בטומאה וטהרה עיין בכורות דמ"ו ע"ב גבי גר שיצא פדחת כו' ע"ש ובירוש' נידה פ"א ותוס' נידה דל"ו ע"ב ועי' בדברי רבינו בהל' יבום פ"א ה"ו דרק משיצא ראשו ורובו אז זוקק ליבום ע"ש ובהך דנדה דמ"ד וירוש' פ"ד דקידושין ופ"ד דיבמות דנקט ג"כ ראשו ורובו ובמאי דפליגי רבינו ורש"י ז"ל בהך דבכורות דמ"ו ע"ב ורש"י ז"ל דייק שם במה דדי בפדחת הוא רק שלא יהא השני בכור אבל שיהא הוא עצמו בכור י"ל דבעינן דוקא ראשו ורובו כמבו' בספרי פ' תצא ע"ש אך לדברי רבינו בהלכות נחלות פ"ב הל"ב מבואר להיפך דגם בפדחת שיצא בחיי האב ונגמר הלידה לאחר מיתת האב נוטל חלק בכורה, אף דגבי יבום לא פסק כן רק דצריך ראשו ורובו ואז זוקק ליבום ע"ש וצ"ל הטעם כמבו' בחולין ד"ע ע"א דלמפרע לא שייך רק אם הדבר ישנו, משא"כ אם כבר איננו, ולכך פסק רבינו בהל' טומאת אוכלין פ"י ה"ג דאף דאנן קיי"ל ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מ"מ היכא דניתז הדם על דבר קודם שחיטת רוב ונתקנח הוי ספק אם הוכשר עוף דס"ל ישנה לשחיטה כו' וצ"ל דתלי' מה מועיל להכשר, אם הוא גזירת מלך להטומאה או להאוכל, ועי' חולין דקי"ח ע"א וכן זה תלי' בהמחלוקת אם שחיטה מכשרת ועי' בל' רבינו פ"ב מהל' אה"ט ה"ה דנקט שם ל' הוכשרה בשחיטה ואף באמת דאנן קיי"ל דדם מכשיר ולא שחיטה וכה"ג נקט בהל' טומאות אוכלין פ"ב ה"ו ור"ל אם מחמת פעולת השחיטה נעשה הדם משקה, או מחמת שחיטת סימנים, ועי' בהך דבכורות ד"י ע"ב גבי השוחט עורב ע"ש וכן יהי' נ"מ גבי שוחט בפ"ק דאין צריך שחיטה אם השחיטה מכשרת או לא, וכן נ"מ גבי שחיטת עוף דדיה בסימן א' אם גם לענין הכשר כן, ועי' ירוש' סוטה פ"ט גבי דם העריפה של עגלה ערופה אם מכשיר, ועי' בל' רש"י ב"מ דכ"ב ע"א דדייק שם גבי הכשר בד"ה ה"ז מעתה ועד עולם, ור"ל דניתקן ונעשה אוכל לעולם, ולכך די בזה ועי' נדה ד"נ גבי עולשין גבי מחשבה כו'. עכ"פ היכא דהמציאות נתבטל מן העולם א"א להיות למפרע, והנה כבר כתבתי בזה גבי גדר יבום אם ר"ל דהתורה גזרה שאם יש אח בהרגע של המיתה בלא זרע עדיין לא נפקע קנייני המת שיש על האשה ונשארת בגדר האישות של המת ויש בזה כמה מחלוקת גבי זיקה, אם ר"ל של החי או של המת, אם של המת מה נשאר אם קניינו שהיא שלו או מה שאסרה על אחרים ונ"מ ג"כ במאי דס"ל לרבינו בהל' איסורי ביאה פי"ח הל' ג' ובפי"ט ה"ה דאם א' בא על היבמה פסלה ועשאה זונה אבל הוולד כשר אף לכהונה, וכמו גבי גר עמוני שהוולד כשר לכהונה ועי'

ביבמות דפ"א דלא משמע כן רק לדידן כשירה וכבר כתבתי בזה בח"א, אך תליא בזה אם היבמה כל זמן שלא חלצה עדיין האיסור מחמת הראשון וכן מחמת מה שאסרה על אחרים או מחמת קניינו ועי' ברש"י יבמו' דקי"ב ע"ב במאי דאמר דחרש וחרשית התקינו להם רבנן נישואין ומביא ראיה ממה דטעונה חליצה, ולמה לא מייתי מהך דלעיל שם דס"ח דמבו' שם דהא קנויה ומכמה מקומו' אך נ"מ כך דהנה רבינו בה' גירושין פי"א הט"ו ס"ל דאשת פקח שנתגרשה ונשאת לחרש ונתגרשה מותרת לחזור לבעלה הראשון הפקח וכ"ה בירוש' ע"ש ובהשגות, אך באמת הירוש' אזל לשיטתו דס"ל בפ"ז דיבמות דאף דקידושי חרש צריכה גט מדרבנן מ"מ אם היא בת כהן מותרת לאכול בתרומה דס"ל דנשואי חרש רק לאוסרה לאחרים אבל אין קניין בה ולכך לא קרינן לאיש זר והך דקתני בדס"ז ע"ב דחרש פוסל בתרומה ר"ל שהי' פסול זה שבא עלי', ואף דא"כ מה קמ"ל, או י"ל דהוא כמו דנקט שם בן ט' כמבואר בגמ' שם, או י"ל דנ"מ לשיטת רבינו דס"ל בהל' אישות גבי כתובה, ובהל' נערה בתולה גבי קנס ובהל' איסורי ביאה גבי פסולי כהונה דנישואין אוסרין אותה כבעילה וודאי דזה דין וכן מפרש הך דיבמות דנ"ז מ"ד יש חופה בפסולות ועי' בתו' כתובו' דמ"ט וכ"מ בזה וא"כ נ"מ דכיון דתקינו רבנן נישואין לחרש אף שזה רק לאסור על אחרים מ"מ י"ל דמדרבנן הנישואין שלו כביאה, ועי' בירוש' יבמות פי"ג ה"ב דגם באיסור תיקנו רבנן קידושין כגון חללה וממזרת ע"ש, אך הירושלמי לא ס"ל כשיטת הרמב"ם דנישואין בלא ביאה לא פסלי. עכ"פ הירוש' ס"ל דליכא שום קנין בחרש באשתו, רק בגדר איסור, ואף דס"ל בפ"א דכתובו' דיורשה כיון שהיא פיקחת. שם הוי רק בגדר תקנה ובגדר שהיא זכתה לו, אבל לא קנין אישות ועי' רש"י קידושין ד"ט ע"ב ונ"מ במה שכתבתי דאף למ"ד פילגשים בלא קידושין ובלא כתובה מ"מ יש איסור עשה ואפשר גם לאו לאחר לבוא עליה, בגדר אשתו ולא אשת חבירו ולשיטת רבינו דס"ל דשפחה לית בה לאו דלא תהי' קדשה וגו' ומ"מ אף למ"ד בכריתות ובגיטין ובקידושין גבי שפחה חרופה דמיירי בשפחה כנענית גמורה לעבד עברי, והיא לוקה כמבו' בכריתות ונקראת חייבי לאווין כמבו' ביבמות דנ"ה, ועל כרחך דמ"מ כיון שהיא מיוחדת לו הוי זה גדר קנינו ואסורה לאחר ובמ"א אבאר זה. וכה"ג בחרש מותרת, וכן נ"מ גבי אשת חרש שזנתה אם אסורה לבעלה עי' ביבמות דנ"א ע"ב ובירוש' פ"י דיבמות, ועי' בירוש' גיטין פ"ה גבי הך דבן בתירה וכן ס"ל להרי"ף ז"ל שם וכן רבינו ז"ל בהל' מכירה פכ"ט הל' ב' דאף במטלטלים שקנה החרש בעצמו לא מהני רמיזא בלבד רק ע"י בדיקות הרבה, ובקרקע גם זה לא מהני, ועי' בפי' המשניות גיטין שם משא"כ בגטו כשם שכונס כך מוציא, ולשיטת הירוש' א"ש דכיון דליכא קנין כלל

רק איסור דרבנן על אחרים די בזה רק שצריך בכתב, וכן משמע בתוספת' אף דבאמת בגט גרע וכמ"ש בהל' שופר שיטת רבינו בפ"ב הל' ב' ע"ש בהשגות דמה נ"מ למ"ד אנדרוגניס ברי' למה לא יהי' כמו חצי עבד וחצי ב"ח דגם לעצמו אינו מוציא, אך הגדר כך דבאמת אינו מובן לכאורה מה מועיל השמיעה הא גם השמיעה מעורבת, אך כבר כתבתי בזה דכל היכא דבזה היא המציאות שפיר יתקיים, משא"כ בתקיעה דלדידן עיקר החיוב הוא השמיעה אבל עכ"פ צריך לשמוע מבן חיוב דבל"ז אין עליו שם תקיעה והרי לא שמע תקיעה כהוגן ועי' בירוש' תרומות פ"ד ופ"ב גבי שני כריים של תבואה שמכל כרי נפרש מקצת מעשר, ואז לא מהני להפריש מא' על השנית, ומני' ובי' מהני יעו"ש, וכן זה ר"ל הך דב"ק ד"צ גבי חצי עבד וחצי בן חורין דאינו יוצא בראשי איברים מחמת המיוחד לו ור"ל דצריך האבר שהכה אותו האדון יהי' מיוחד לעבד ולא בכה"ג שאיננו מיוחד להעבד בלבד כיון שהוא חצי בן חורין וכן בעבד של שני שותפין ג"כ אינו מיוחד לזה החלק בלבד, ועי' תוס' גיטין דכ"ג ע"ב ד"ה ונעשה גבי יד של השפחה, ועי' חולין דע"ד גבי ד' סימנים ושם דע"ה ע"א וע"ב גבי בפ"ק שבא כו' ובירוש' ב"ק פ"ה אם יוצא הוולד לחפשי אם סימא עין שפחה מעוברת ע"ש ועי' תוס' סנהדרין ד"פ ע"ב אך שם י"ל דהוי כמו שן דחלב, וצמתה וסופה לחזור ואכ"מ. עכ"פ כל דבר שבזה לא נגמר צריך שתהי' בתיקונו וא"כ גבי גט של חרש מה שייך בזה לומר כשם שכנס ברמיזא הא הגט שעדיין לא נגמר ברמיזה אינו כלום וכנ"ל בתקיעה של חצי עבד הנ"ל, וכל זה גבי עבד ובאמת מה דילפינן דעבד כאשה ר"ל כך דמה שעבד נתחייב ע"י המילה והטבילה שלו הוא רק לענין מצוות שהאשה נתחייב ועי' תו' ב"ק דפ"ח, ובאמת י"ל דמילה של העבד לא דמי לגר, דגבי גר נעשה על ידי המילה גר לדידן וכן מקיים מצות מילה, ונ"מ לדברי רבינו בהל' מילה פ"א ה"ז דנקט שם דאם מל כשהי' ב"נ צריך להטיף כו' ביום שנתגייר, ובהל' איסורי ביאה פי"ד ה"ה כתב אם הי' מהול מטיפין ממנו כו' ואח"כ מטבילין אך הענין כך דבהל' מילה כתב שמל אותו כשהי' ב"נ וא"כ להגירות לא שייך בזה כלל ההטפה רק לאחר שנטבל ונעשה גר אז צריך להטיף ממנו בגדר מצוה עי' רש"י שבת דקל"ד ובדברי רבינו בזה וכבר כתבתי בזה במ"א, אבל בהל' איסורי ביאה נקט שם מהול וא"כ י"ל שנולד מהול ואז צריך ההטפה בשביל הגירות ומעכב לו את הגירות, ועי' ביבמות דע"ב ע"ב ובתוס' דמ"ו ע"ב דלא משמע כן וכבר כתבתי בזה, ולכך צריך להטיף קודם ולהמתין כו' ואח"כ להטביל, וכ"ז גבי גר אבל גבי עבד שע"י המילה נעשה עבד, ומצות מילה י"ל דא"צ כלל, עכ"פ כך כמו דאמרינן בסנהד' דנ"ח ע"ב יצא מכלל כו' ולכלל ישראל לא בא ר"ל דבשאר מצוות דפטור הוא בגדר כמו ב"נ ולא כמו

אשה שפטרתה התו' וזהו גופא דין, וכמו דמבו' בע"ז דכ"ז דנשי כמאן דמהילא דמיא ועי' תוס' ברכות ד"כ ע"ב ולכך באנדריגינוס אף למ"ד שהוא ברי' יוצא בתקיעתו שתקע הוא בעצמו משא"כ בעבד, וע"כ צ"ל גבי גט חרש שזה תקנה כך, ועי' בירוש' יבמות פי"ג דאמר דחרש שקידש בביאה לא מהני הגט, לא ר"ל דס"ל דהוי הקידושין מן התור' רק דביאה כיון דהוא מעשה בהקנין יש לו גם החרש קנין אישות ולא מהני הרמיזא שלו להוציא אבל איננה אשת איש גמורה. עכ"פ הירושלמי לשיטתו דס"ל דנישואי חרש הוי רק איסור לאוסר' על אחרים ולא בגדר קנין ולכן פקח שנשא פיקחת וגירש' ונשאה חרש וגירשה מותרת לחזור, דעיקר גדר מחזיר גרושתו הוא מטעם הקנין שקנאה השני כמבו' ביבמות דצ"ה ע"א בא עליה אידך כו' והקנין שקנאה השני אסרה על הראשון וע"ש די"א מחלוקת אם דווקא מן הנישואין ועי' תוס' גיטין דפ"ב ע"ב ד"ה כגון מה שהקשו שם דאמאי לא נימא דפקע ע"ש, ומ"ש לחלק בין גירושין לקידושין והגדר דתיכף שנשא' להאחר לאחר גירושין נגמר ההפקעה מן הראשון, ועי' נדרים דע"ט ע"ב. גבי בינו לבינה, ועי' בירוש' קידושין פ"ג מבואר שם דהיכא דקידשה מעכשיו לאחר ל' ובא אחר וקדשה סתם ואח"כ גירשה האחר אין הראשון יכול לישא אותה דזה הוי ג"כ גדר מחזיר גרושתו משנתארסה שע"י מה שהראשון שייר בשטר קידושין עי"ז נתפס בה קידושי שני זה גופא הוי ג"כ כמו גדר גט ובאמת הירוש' ס"ל בהך דגיטין פ"ט דלא כשיטת התוס' וגמ' שלנו בגיטין שם דפ"ג דלא שהנישואין של השני עי"ז נעשה הביטול של האישות של הראשון וגמר הגירושין שלו רק המיתה או הגירושין של השני, ולכך אם מת השני בלא בנים עדיין לא ניגמר הגירושין של הראשון דלא כגמר' שלנו, וכבר כתבתי בזה במ"א גבי קרובות היכי דנעשה זה ע"י קנין האישות שלו וגם יש לה היתר עי' יבמות ד"ט ודנ"ד וקידושין דס"ז ע"ב אם זה הוי הפקעה או רק כמו ארי' דרביעה עלי', ונ"מ היכא דאנס בתולה ונשא אחותה ואח"כ מתה אם פקע העשה דלו תהי' לאשה דהיכא דבזמן שאנסה הית' אחות אשתו לא חל כלל העשה דלו תהי' כמבואר בירוש' כתובות פ"ג, משא"כ היכא דבשעת שאנסה הי' אפשר לו לקיים כו' ועי' הוריות די"ב ע"ב וד"ט ע"א גבי נצטרע ובהך דזבחים די"ב ע"ב ויורש' קידושין פ"א גבי יעוד, עכ"פ לשיטת הירוש' דס"ל דנישואי חרש הוי רק גדר איסור ולא גדר קנין כלל, ונ"מ ג"כ אם עכ"פ ממזר מדרבנן באשת חרש, עי' יבמות דפ"ט ע"ב, וכן נ"מ כגון אם בא אח"כ פיקח וקידשה דאז הוי אשת איש גמורה ומת החרש בלא בנים אם יש בה גדר יבום ועי' בתוס' יבמות ד"י וגיטין דפ"ב ע"ב וכן להיפך אם מת הפקח בלא בנים והחרש גירשה אח"כ אם מותרת להתייבם, וזה תלי' אם ע"י איסור דרבנן נחלש האיסור של תורה או זה רק דבר נוסף,

[[השמטה- בענין דרבנן אם זה מציאת חדש או שנשאר מהדין של תורה וזה ר"ל הך דחולין דף יו"ד ע"א והא הכא דוודאי טבל כו' ע"ש בתוס' ור"ל דס"ל שם דזה וודאי החציצה בדרך מיעוט המקפיד ומה"ת עלתה לו טבילה וכ"כ בזה בשיטת רבינו אם צריך טבילה אחרת, ועי' בירוש' תרומות פ"ח גבי גידולי תרומה בגדר שזרעו כלה אם חל גם בזמן שהוא מחובר ועי' מנחות ד"ע אם שייך גדר תרומה במחובר ע"ש ועי' מכות ד"ד ע"א גבי ג' לוגין ע"ש וברי"ש במקוואות פ"ב ה"ב. ע"כ השמטה] וכבר כתבתי בזה במאי דמשמע מדברי רבינו בה' איסורי ביאה פי"ט ה"י משמע שם דחלל של דבריהם אם נטמא למת אינו לוקה ולא כמו בהך דשם ספכ"א דשם הוי רק גדר מעלה לא גדר פסול ע"ש, ועי' בירוש' עירובין ספ"ג גבי גדר יו"ט שני ושני חלות אם הוי דבר חדש או עי"ז הוי חילול קצת ביו"ט ראשון, ועי' בל' רבינו בהל' תרומות פ"ה הל' כ"ב והכ"ג ובירוש' מעש"ש פ"ג הל"ח גבי נטמא בוולד הטומאה ופדאו וחזר ונטמא באב הטומאה ופדאו דאין לוקין על המעות וכן נ"מ במ"ש רבינו בהל' מעה"ק פ"ח הלי"ט גבי בגד שניתז כו' ונטמא דכתב שם דקורעו ומניח בו כדי מעפורת כו' ובהל' כ' שם כתב גבי כלי מתכת כה"ג דפוחתו וחוזר ומכניסו בפנים ומרדדו כדי שיהי' כמו נטמא בפנים דאז לא איכפת לן גבי טומאה דרבנן. חזינן דזה הוי כמו טומאה חדשה וכבר כתבתי בזה במ"א דבאמת זה מחלוקת רבינו והראב"ד ז"ל בהל' כלים פי"ב הל' ג' אם מצטרף הזאה שקודם שבירה עם ההזאה שאח"כ אם הוי כטומאה חדשה או לא, ועי' בדברי רבינו בהל' נחלות פ"ז דנטבע במים שאין להם סוף ויש ע"ז שני עדים דאז היורשים יורדים לנחלה, וע"ש בהשגות אם האשה נוטלת כתובתה, אם זה העיכוב של הנישואין שלא תנשא הוא מחמת גדר האישות או זה רק דין, ועי' במ"ש הא"ש פ"ד דכתובות גבי קטלנית ע"ש וכן ס"ל לרבינו בהל' סוטה פ"ב הנ"מ בין בא על ארוסתו דהוי מדברי סופרים דאינה שותה ובנשא מינקת שפיר שותה, והטעם דזה העבירה בגדר אישות, ובמינקת האיסור משום תקנת הוולד. ולכך ס"ל ג"כ הירוש' דקידושי ביאה לא מהני גט גבי חרש דזה מעשה, וכעין שכתבו התוס' בסנהד' דס"ח ע"ב גבי קטן. אך מ"מ רבינו דס"ל דלא כהירוש' הנ"ל האיך פסק דמהני גט חרש ברמיזא בעלמא ואין צריך קפיצה הלא הגט אינו כלום וצ"ל כך דעי' בעירובין דק"ד ע"ב במה דאמר ר"ש כל מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך, ובירוש' תרומות פי"א ה"א אמר שם ג"כ כך וכן בפ"ב דר"ה גבי מה דמהני עד א' להעיד על העד שהוא כשר לעדות החודש לשיטת הירוש' נקט ג"כ זה הלשון משלך כו' ור"ל דלא נימא דזה הוי גדר עדות ושוב אח"כ אף אם יהי' נ"מ לשאר דברים יהיו ג"כ כשרים ועי' בתוס' גיטין ד"י ע"ב גבי אם חתם עד כשר בסוף דאמרינן אי לאו דכותי חבר כו' ע"ש בתוס' אם

עי"ז יתכשר הכותי לשאר דברים, ועי' בירוש' כתובות ספ"ב גבי תחום שנאמנים להעיד בגודלם מה שראו בקוטנן היכא דעי"ז יהי' נ"מ לממון, ע"ש דהוא בעי', ועי' רש"י יבמות דקי"ז ע"א דלכך גבי אשה שאמרה מת בעלי נותנין לה כתובתה דזה ממילא אבל אם בתחילה לממון אין ב"ד מקבלים אותה, ועי' בירוש' סוטה פ"ה דמתחילה אמרה אחת מחמש נשים שנטמאת ואינה שותה לאחר קינא וסתירה ואח"כ בא עד א' ואמר ג"כ שנטמאת אז נוטלת כתובה ועי' בירוש' יבמות פ"ז ה"א גבי עבדי מלוג וצ"ל שם דבדין הוא שיאכלו כו' ובפי"ג ה"א גבי מיאון בנשואה ור"ל כך דמעיקרא תיקנו חכמים כן שבכה"ג לא גזרו, וכן לא גזרו על שבות בה"ש לא מחמת שהוא ספק בדרבנן דהא מבו' בירוש' ספ"ז דדמאי דכל היכי דהוי הספק בשל תורה גם בדרבנן כן ועי' במ"ש בה"ג בהל' יוה"כ גבי חצי שיעור חלב לריש לקיש גבי כוי דלא ס"ל כן, רק דר"ל דלא גזרו אשבותים ועי' במאי דפליגי בפסחים דנ"ד ע"ב דפליגי שמואל ור"י אם בין השמשות של ת"ב אסור או מותר ופליגי דכיון דזה הוי דבר קבוע, לא סיבה, וכן הבהש"מ שלו קבוע, אם דעת חכמים גם על הספק אם לא, עי' נדרים י"ח ע"ב ודי"ט אם דעתי' אספיקא והנה ת"ב יש בו ב' בהש"מ ולכאורה הוי תרתי דסתרי [[השמטה- גבי תרתי דסתרי ועמ"ש בח"א בה' אסו"ב פ"ט הכ"ו מדברי הירוש' פ"ב דעירובין גבי פסי ביראות ופ"ה גבי קרפיפות דרק לשני ב"א הוה תרתי דסתרי משום דאפשר שיהיה בב"א ע"ש. ע"כ השמטה] עי' תוס' שבת דקמ"א וביצה די"ד ובר"ן פ"א דמגילה אך באמת שמואל ס"ל דהתקנה הוא על האדם רק על הוודאי ולא על הספק, ור"י ס"ל דהתקנה הוא על היום ותופס שניהם כיון שזהו קבוע, ועי' בירוש' ברכות פ"א דמביא ראי' שם דספק קרא ק"ש כו' חוזר וקורא מהך דקורא קודם לכן לא יצא דהוי ספק קרא כו' אך אם נימא דכיון דזה אינו סיבה רק קביעות אמרינן דכך הוא תקנת חכמים לוודאי יום ולודאי לילה. עכ"פ לשיטת הירו' אם מעיקרא כשתיקנו הני תקנות אמרו דאם יהי' כך וכך לא יהי' כן וכן במאי דקי"ל ביבמות כ"ד ובדברי רבי' בהלכות יבום פ"ה הכ"א ובהל' איסורי ביאה פי"ז ה"ז שלא גזרו על ספק חלוצה ר"ל ג"כ כן ועי' ביצה די"ט ובמרדכי ביבמות שם, וא"כ לפ"ז כך בגדר דתיקנו חכמים נישואין לחרש תקנו דכשיתן גט לא יהי' הנישואין מכאן ולהבא כלום ולכך מהני הגט ולכך ג"כ פ' ר' בפי"א מה' גירושין הנ"ל דאשתו של פקח שנתגרש' ונשאה חרש וגירשה מותרת לחזור להפקח דכך תקנו, וא"כ נ"מ דאם מת החרש אז נשארה התקנה דאסורה בפקח הראשון ולכך זקוקה ליבם, וכן לכך מבו' שם דאם הייתה אחותה של חרשית נשואה לאחיו אינה זקוקה, ואמאי הא איננה ערוה כלל רק מחמת דכן הוא המציאות ועי' במ"ש רבינו בהל' סנהד' פ"ג ה"ד דקיום שטרות פסול בלילה אף

דהא מה"ת א"צ קיום ורק תקנת חכמים ולמה לא יהי' כמו גמר דין דכשר בלילה, וע"כ דתקנה הוי דבר חדש. נחזור לענינו וזה תלי' בהך דיבמות די"א גבי סוטה אם זקוקה ליבום ר"ל דאף דהיא א"א לכל דבר מ"מ רק דהיא אסורה לאחרים אבל הקנינים שלו בה פקע ממנו ורק ע"י עידי' וב"ד ודרישה וחקירה כמ"ש התוס' סנהדרין ד"ח ע"ב ולא ר"ל לאסור על בעלה בלבד רק דר"ל שיחול בה טומאה כתיב בה כעריות וכמ"ש רבינו בהל' מאכא"ס פ"ד הכ"ב גבי שור הנסקל לאחר גמר דין.

וזה ג"כ מה דס"ד בהך דכתובות ד"ט במאי דאמר ר"א אין האשה נאסרת על בעלה כו' דרק בעדים, ועי' ברש"י יבמות דנ"א ע"ב דס"ל דגבי נישואין דרבנן אינה נאסרת אף בעדים רק ע"י קינוי וסתיר' ובשיטת ר"ת ז"ל בכתובות ד"ג וכמה מקומות גבי ע"י ב"נ ובתוס' יומא דפ"ב, אך ר"ל כך דהנה חזינן שיטת התו' בכתובות ד"ט שם דאף דלבעל נאסרה ע"י דרך המנאפים כמו בהך דמכות ד"ז ולא כשיטת בה"ג דס"ל דגם לבעלה אינה נאסרת בזה רק אם ראו כמכחול כו' כמבואר בהל' מיאון ואף דמיתה חייבים בכדרך כו', ס"ל דזה רק דין, וכמו דיליף בספרי פ' תצא פסק' רמ"ב וע"ש פסק' רמ"ו גבי אונס מקרא דושכב אבל לאוסרה על בעלה דב"ד יכופו אותו להוציאה וזה בגדר טומאה עי' יבמות די"א ולזה צריך עדים ברורים עי' יבמות דכ"ד ע"ב וגיטין דפ"ח, אז צריך מציאות ממש, לא דין בלבד, וכן ס"ל גבי קידושי ביאה ג"כ כה"ג כמבו' בבה"ג בסוף הלכות קידושין ולא כמ"ש רבינו ז"ל בהל' אישות פ"ג ה"ה ובפ"י מה' גירושין הי"א דדי ביחוד שמתיחדי' שניהם בפני עדים ועי' בתוס' קידושין דף י"ב ע"ב וביבמות דנ"ב וכבר כתבתי בזה דרבי' ס"ל דביא' של קידושין הוי ג"כ בגדר קנין כמו שאר קניני אישות ולכך מהני תנאי כמבו' כתובות דע"ד אתקוש כו' ודי באומד כמו יחוד שנתייחדו לשם קידושין אך מ"מ י"ל דכיון דחזינן דהתו' אמרו בגבי יבמה דרק ביאה שייך בה אם כן חזינן דביאה הוי עצם הדבר ובזה לא שייך תנאי כמ"ש בזה ועי' ב"ק דק"י ע"ב וקידושין דכ"ג גבי על מנת כו' לכן נראה דאם קדשה בביאה בפני עדים ובכמכחול כו' אז לא מהני תנאי וכמו גבי יבמה ונראה דזה ר"ל שיטת רבותיו של רש"י בכתובות ד"ג ובגיטין ל"ג במאי דאמר שוויו' רבנן כו' דס"ל דכל מקדשי בביאה לא הוי קידושין וזה תמוה מאד ועי' יבמות קי"ח ע"ב וסנהד' די"א רק ר"ל כך לפי מה שכתבתי דהיכא דקדיש בביאה במציאות, לא בגדר דין, דאז הוי קידושי עצם לא בגדר תנאי בזה אפקעינהו רבנן והוי רק קנין כמו שאר קידושין ואז די ביחוד ועי' ביבמות דנ"ב ע"א גבי יבמה אם בעל בלא מאמר, ע"ש בתוס' בד"ה אם, ונ"מ ג"כ שם במה דפליגי הירוש' ביבמות פי"ג והתוספת' ביבמות פ"ו גבי אשת חרש שנפלה לפני יבם פקח ובעלה סתם לשם יבום אם הוי עי"ז א"א דאוריית'

או לא או רק במפרש לשם קידושין וע"ש דנ"ב ע"ב בהך דרבי ורבנן, ואז י"ל דאח"כ צריך לעשות בה מאמר דהיינו קדושי כסף, וכן להיפך אם קידשה בכסף בלבד דמן התורה הוי א"א מחמת הקידושין שלו ומדרבנן עדיין הוא בגדר יבמה, ועי' בהך דקידושין דמ"ה ע"א תו' ד"ה צריכה ואכ"מ. עכ"פ ס"ל לבה"ג דגבי קידושי ביאה צריך לבעול בפני עדים דווקא ואז י"ל דצריך מציאות ממש, וכן נראה לי בשיטת רבינו בהל' גירושין פ"י הי"ז גבי מגרש וחזר ובעלה בפני עדים סתם דהוי א"א גמורה דשם צריך מעשה ממש, עכ"פ ס"ל לבה"ג דגדר טומאה גבי א"א שזינתה דצריך שהעדי' יראו המעשה ממש אך אנן לא ס"ל כן, ועי' תו' כתובו' דס"ג, אך י"ל דאז האיסור עלי' רק בגדר דין וזה ר"ל ג"כ הך דקידושין דע"ז ע"ב דשם זנות יש גם בישראל ור"ל כך דזונה ג"כ הוי פסול דין לא מחמת מעשה ובזה פליגי רבינו והראב"ד בהל' איסורי ביאה פי"ח ה"ג גבי גיורית קטנה כו' ועי' בתוס' סנהדר' דפ"ב וביבמות דס"א ודמ"ד ע"ב אם גם בלא מעשה הוי זונה, ועי' בירוש' יבמות פ"ו דגיורת שנשאת לכהן פצוע דכא אי נימא דשרי מ"מ אינה יכולה לאכול בתרומה מחמת שיש עליה שם זונה עי' יבמו' דנ"ז ודע"ו ולכך נקט שם רק בת גרים ע"ש בגמר' וכן מורה לשון רבינו בהל' תרומות פ"ז הל' י"ג ואף דהא רבינו פסק בהל' איסורי ביאה פט"ז דכהן פצוע דכא מותר בגיורית ולמה נקט דווקא בת גרים, חזינן דס"ל כשיטת הירוש' דמ"מ אסורה מלאכול בתרומה דיש עליה שם זונה והארכתי בזה במה דביבמות דנ"ו ע"א נקט שם דבת ישראל שנשאת לכהן אוכלת בתרומה בגדר קדושה ור"ל דהיינו שחל עלי' גופא שם בת כהן עי"ש דס"ח ע"ב ובירוש' שם ספ"ט דנעשית כבת כהן ובדף נ"ז נקט מחמת קנין ע"ש בתוס' דס"ח וכ"מ, ונ"מ כגון בת ישראל שנישאת לכהן וזנתה ועדיין לא גירשה ואכלה תרומה אם משלמת את החומש דלאחר גירושין וודאי משלמת כמבו' בפ"ח דתרומות אבל קודם גירושין אם אז עדיין שם בת כהן שנתחללה, וזה ר"ל הירו' בתרומות פ"ז ע"ש בהל' ב' דאמר שם דזנות בא"א לא הוי חילול מחמת עצמה וזה ר"ל רש"י ביבמות די"ג ע"ב ודס"ח ע"ב ודצ"א ע"א דנקט שם רש"י רק קנסא ור"ל לחומש וזה רק גבי נשואה, שנישאת לכהן אבל ארוסה הוי רק קנין וכן י"ל דאף לר"י דבת גרים מותרת לכהן מ"מ גדר קדושה לית בה רק כשרות, ע"ש דנ"ז ע"א ומותרת ג"כ לממזר עי' בקידושין דע"ד ודע"ו וביבמות דפ"ד ע"ב ובמאי דפליגי רבינו והתו' אם אמה ישראלית אם מותרת לממזר עי' בדברי רבי' בפט"ו מה' אסו"ב ה"ז ותוס' קידושין דע"ד ע"ב ע"ש, וי"ל דזה תלי' בהך מחלוקת דר' יוסי וראב"י אז רק יש בה גדר כשרות וכן מעוברת שנתגיירה וילדה בת דמבוא' בדברי רבי' בה' אסו"ב פי"ט הי"ב ע"ש דמוכח דאף דיעבד אם נישאת לכהן תצא דאסורה לכהן וכן מבו' בה"ג אם

נישאת לכהן פצוע דכה אז מה שאוכלת בתרומה רק מחמת גדר קנין ואז אם זינתה אף שלא גירשה חייבת בחומש כיון דלית בה עצם קדושת כהן, עכ"פ יש גדר זונה אף בלא מעשה ולכך סבירא לן דאסורה לבעלה מחמת גדר זונה לא מחמת טומאה וס"ל להתו' בכתובות ד"ט דזה רק לבעל ולא לבועל וכן שיטת ר"ת ז"ל דגבי אשת ישראל שנבעלה לב"נ דבעלה אסור בה רק בגדר זונה ולא בגדר טומאה ונ"מ לבועל אם נתגייר וכן ליכא הך דין דיבמות די"א וצריכה חליצה, אבל אחר קינוי וסתירה אז הוי טומאה בגדר דין, וס"ל לרש"י ז"ל ביבמות דנ"א ע"ב בגבי קידושין דרבנן לא נאסרה ע"י הזנות ע"י גדרי התורה דהיינו בלא מעשה ממש רק ע"י קינוי וסתירה וזהו ג"כ כוונת הגמ' בכתובו' ד"ט במאי דאמר שם בפ"פ וכבר כתבתי בזה אם חד"א הוי נאמנות על עצמו או דין, והנה דבר דאף לפי דבריו לא הוי וודאי איסור רק ספק וזה ר"ל הגמ' דכתובות שם דאף הוא לא אמר שהיא וודאי זונה רק שאמר פ"פ כו' ומביאים ראי' מהך דקידושין דס"ה גבי אומר לאשה כו' דנקט שם אסור בקריבותה סתם ומשמע אף באחותה אף דזה לא הוי איסור דין בעלמא רק ע"י מציאות כיון דלאחר מיתה שריא וכמ"ש לעיל בשם הירוש' גבי בת כהן שנישאת לישראל וזנתה ע"ש וא"כ ע"כ דמאמינין לי' במציאות וא"כ ה"נ גבי פ"פ ולכך אסורה ולא מייתי ראי' מהך דיבמות דקי"א ע"ב גבי לא נבעלתי כו' אך מ"מ מהו האיסור דכאן, אם היא אסורה עליו אז הוי כמו מה דאמרי' בנדרים ט"ו ע"ב הנאת כו' אסור שאין מאכילין ור"ל אם הוא אסור בה או היא אסורה עליו, ונ"מ היכא דמשועבד לה, ועי' בירוש' גיטין פ"ח גבי הך דנמצא גט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה דנקט שם לאחר זמן לא כל הימנו ע"ש ופליגי אם רק לאחר שנשאו או לאחר אירוסין ג"כ כן דאז רק בגדר זכות ולא גדר עצם וכמ"ש לעיל גבי אכילת תרומה של בת ישראל שנשאת לכהן, ועי' בגיטין שם דפ"ט גבי קלא דבתר אירוסין ובירוש' פ"א דקידושין דאף למ"ד דאם האב קדש בתו שהיא אמה העברי' יכול האדון לייעדה ולא יכול האב להפקיע זכות התו' שנתנה להאדון מ"מ כשנישאת פקעה זכות האדון עכ"פ זה תלי' בהך אם היא אסורה עליו או הוא אסור בה דאז ע"י דיבורו איננו יכול להפקיע השעבוד שהוא משועבד לה וזהו הס"ד דגמ' לר"א אין האשה נאסרת על בעלה ור"ל דרק הוא אסור בה ושוב אינו יכול להפקיע השעבוד ע"י פיו ועי' עירובין ד"ל גבי אדם אוסר עצמו באוכל ואכמ"ל. והנה עוד נ"מ במ"ש לעיל דרבינו פס' בהל' איסו"ב יבמה שזינתה נעשית זונה מ"מ נראה דאם היבמה היית' מעוברת וולד גמור דאף דקיי"ל ביבמות דל"ו דאין הוולד פוטר עד שיוצא לאויר העולם מ"מ הא מבואר שם דפ"ז דזה רק איסור חוציי אבל מ"מ גדר מה שנשאר בה מקנין האישות של בעלה הראשון כבר פקעה עי"ש ולכך

אם בא עלי' היבם חייב קרבן ולכך אינה נפסלת אם אח"כ בא עלי' אחר ואח"כ ילדה וולד גמור. וכה"ג כתבתי גבי בת כהן שנתעברה מישראל שלא ע"י קידושין ואח"כ מת העובר לא בגדר נפל דמעיקר' עי' תוס' יבמות דל"ה ע"ב ותוספת' יבמות פ"ז דמותרת לאכול בתרומה אם מ"מ אם יש לה גדר חוזרת לבית אבי' דאסורה לאכול בקדשים ובגדר פסול הגוף או רק העובר היה מעכב עליה ובגדר פומייהו הוא דכאיב להו.

וכן הדין גבי עד רשע לאחר שנפסל בב"ד נעשה פסול הגוף וכבר כתבתי בזה דנ"מ גבי סוטה ודאית וגירשה בעלה ואח"כ החזירה ומת בלא בנים, אז הוי כשאר חייבי לאוין, וכן נ"מ גבי בן שיש לו לכהן מגרושה דעשה חלל ונשתנה הגוף זה צריך ג"כ רק ע"י ב"ד סמוכים וכמבו' בירוש' תרומות פ"ח וקידושין דס"ו וכבר כתבתי בזה, ועי' כתובות דמ"ו גבי מוציא ש"ר על יבמתו בזמן שהיית' תחת אחיו, ובסוטה די"ח אם יכול לגלגל על זה ע"ש ברש"י ואינו מובן דהא אם זנתה תו אינה זקוקה שאינה אשתו כלל ועל כרחך דכל זמן שלא נתברר בב"ד לא פקע ממנו כל הקנינים שלו וכבר כתבתי בזה וכן הך מחלוקת אם קידושין תופסים ביבמה ואם חליצה מהני בלילה וכן במה דמבואר ביבמות דק"ה דלכו"ע צריך עדים על חליצה ג"כ ע"ש. עכ"פ אי נימא דעיקר הזיקה הוא שנשארה עדיין אגידה בשעת מיתה בבעלה ע"י האח שיש לו. כל שלא יצא ראשו ורובו בעוד הבעל בחיים לא נשארה, דבזה לא שייך למפרע כמ"ש לעיל והנה גבי טומטום באמת רבינו גבי בן סו"מ, וכן גבי בכור בהל' נחלות והל' יבום והל' ממרים סבירא ליה דכל הני רק לאח"כ אבל אם נקרע קודם לא איכפת לן אך מפשטות הגמ' דב"ב שם לא משמע כן, רק דכיון דלא חל עליו גדר בן גמור לא, וכבר כתבתי בזה די"ל דזה ר"ל ר' יהודא ביבמות דפ"א גבי טומטום ור"ל דהוי כמו רפואה של סריס חמה דהיינו רק מכאן ולהבא וכן קריעה של טומטום אבל גמ' דילן לא ס"ל כן, איך יהי' הדין לגבי פדיון הבן אם נקרע לאחר ל' יום וזה דר"ל מוסיפין עד עולם דהיינו אף שנקרע לאחר זמן מרובה מ"מ צריך לפדותו. נחזור לענייננו לשיטת רבינו הכהן יש בו זכיה בבכור בגדר קרבן עצמו ובאמת קשה איך שייך לומר גבי בכור שיעשה תמורה הא הוי כמו קרבן שותפות כיון דשייך לאנשי משמר עי' ב"ק דק"י ע"ב גבי כהנים בגזל הגר ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דאז זכי ביה הכהן ועי' זבחים דנ"ז ע"א דאמר שם בכור מתנה לכהן ושם ד"ב משמע קצת דלכתחילה שייך בבכור בשעת הקרבה גדר שם בעלים. גם י"ל דהך מחלוקת דתמורה ד"ז פליגי אם עכ"פ כהן לוקה אם המיר לפי שיטת רבינו דקרבן שותפות נהי דלא עבד תמורה אבל מ"מ לקי אך מלשון הגמ' לא משמע כן וזה ודאי רק אם יש לו איזה זכיה והארכתי בזה במקום אחר אם נשים אם המירו בקרבן ציבור כמו תמידין ומוספים אם עכ"פ לוקים דכיון דלא

שקלינן מהם שקלים הוי רק כמו אחרים בזה הקרבן או מ"מ הם בכלל צבור וע' תוספות שבועות די"ד וזה ר"ל הך דזבחים ד"ו וביומא דנ"א בקופיא מכפרי ור"ל דאף דאין להם חלק בגוף המציאות מ"מ יש להם זכות ושפיר מכפרי וכן נ"מ גבי פר העלם דבר של צבור למד"א דפר אחד לשבט אם המיר א' משבט זה בפר של שבט זה אם עכ"פ לקי וי"ל דזה תליא בהך מחלוקת דהוריות ד"ג ע"ב אם מתרומת הלשכה הוא בא או מתחילה גובים, ובאמת לכאורה קשה למאי דמבואר בזבחים ד"ד דגבי קרבן צבור לא שייך שינוי בעלים הרי משכחת כה"ג פר העלם של שבט זה לשל שבט זה וצ"ל דנ"מ בין אם הגוף של השבט או רק הצורה והכפרה של השבט וזה ג"כ גדר מקופיא הנ"ל גם י"ל נ"מ לפי דברי רבינו בהל' שגגות פי"ב דיש חילוק בין פר העלם דבר של שאר מצות דאז אין כפרת כל השבטים מעכבים זה את זה ובין של ע"ז דאז מעכבי' וכמבואר בספרי פרשת שלח ואז י"ל דאם המיר משבט זה על שבט אחר ג"כ לקי ובאמת לכאורה י"ל דזה הוא כונת הגמרא תמורה ד"ב ע"א גבי הכל מתפיסין בתמורה כו' ועי"ש בע"ב דצריך רבוי לאשה למלקות בתמורה אך י"ל דנ"מ בקרבן ציבור אם אשה לקיא עכ"פ ובפרט בפר העלם דבר דמבואר בירושלמי פ"ז דפסחים דאשה לא מכפרא בה ועי' בספרי פרש' שלח. עכ"פ גבי עיר הנדחת אם הכהן והבעלים שניהם הוו מרשעים שבה אז שייך גדר זבח רשעים גם על בכור ואם רק א' מהם י"ל דשפיר קריב ובזה יש ליישב מה שהקשה הראב"ד ז"ל כאן. ובאמת רבינו ז"ל בהלכות בכורים לא חשיב על בכור בעל מום דהוי גדר מתנה לכהנים עי"ש בפ"א ובהל' בכורות פ"א דהוי נכסי כהן ועי' חולי' דקל"א ובכורות דכ"ח דזה שני דברים דהרי בכור בעל מום מעיקרא ג"כ הוי דין שצריך ליתנו לכהן ולכך אף דרבינו בהלכות פסולי המוקדשין פי"ח הל' ה' כתב דקדשים שהוטל בהם מום בכונה אסורי באכילה עד שיולד בהם מום שני ולוקה עליהם, אבל בבכור מבואר בהל' בכורות פ"ב הל' ז' דהוי רק מדרבנן גדר קנס והטעם דגבי בכור בעל מום ותם הם שני דברים לא זה נובע מזה והוי בגדר פנים חדשות ופקע מהם האיסור עיי' זבחים דמ"ג ע"ב גבי הפיגול כו' שהעלן למזבח פקע כו' אבל שאר פסולי המוקדשין הוא מחמת שם הראשון לכן יש עליהם שם תועבה וכן כיון דבלא פדיון אינם מותרי' אי אפשר לפדותם ע"י מום שעשה בכונה ואי אפשר לעשות העמדה והערכה ע"י מום כזה ונ"מ דגבי מעשר בהמה כה"ג אם עשה בהם מום בכונה אם יש בו הך בעל מום מעיקרא וכן במעשר בהמה כן לא הוה עליו הפקעה ולא שייך בו גדר תועבה ועיי' בכורות דכ"ז ע"א ובתוספתא דמאי פ"ה מוכח שם דגבי בכור ליכא חשש דנימא דאתי למטעי ולומר דפקע הקדושה לגבי גדר למשחה ר"ל דקאי על בכור בעל מום ובו ליכא דין דלמשחה ועי' תמורה ד"ח ע"ב דלא משמע

כן וברש"י תמורה ד"ה ע"ב ד"ה אבל שנפל בו מום כו' יכול למוכרו לכהן ור"ל ליתנו בטובת הנאה וכמו דמבואר בתוספתא הנ"ל. עכ"פ הבכור אין עליו שם מתנה לכהן בזמן שהוא בעל מום ועי' בתוספתא דתרומות פי"א דהוי מחלקת דתנאים אם ישראל שיש לו בכור שילדה פרתו אם יכול לזכות לה כרשינן של תרומה ור"ל דת"ק ס"ל דרק כרשיני תרומה שאין צריך ליתנו לכהן כגון שנפלו לו מבית אבי אמו כהן זה מותר ליתן לבכור אבל היכי דעדיין לא קיים מצות נתינה אסור ליתן ורשב"ג מתיר גם זה ורבינו בפ' ט' מהל' תרומו' הל' ט' נקט מאכילו תרומה שהבכור לכהנים, ומה ר"ל אם דהוי כמו נתנה לכהן או דר"ל דלא הוי הנאה של כלוי דאסור לישראל אף במקום דכבר קיים הנתינה עי' יבמות דס"ו ע"ב וע"ז דט"ו בישראל ששכר בהמה מכהן מאכילה תרומה, ובאמת שם ר"ל דהכהן מאכילה ולא קאי כלל על ישראל ועי' פסחי' דל"ד עי"ש בהך דאבא שאול דמחמם בחטין של תרומה עי"ש ברש"י ותוספות ושם מיירי שכבר קיים מצות נתינה. ובאמת רש"י דייק שם דפקע מהם גדר אוכל ע"ש ושוב י"ל דאין עליהם קדושת תרומה כלל כמ"ש בשם הרמב"ן במ"ה פ"ז דב"מ ע"ש וכן נ"מ אם רק בהמה של כהן מותר להאכילה בתרומה או רק בהמת ישראל אסור להאכילה בתרומה ונ"מ בהמת הפקר אם יש בה איסור להאכילה בתרומה וגבי בכור מבואר דשרי ועל כרחך דהוי של כהן ואפשר דשם מיירי בבכור בעל מום ותם והוי' תליא בהך דר' עקיבה ור"י בן נורי הנ"ל. עכ"פ גבי עיר הנדחת ג"כ תליא בזה. ובאמת לשון הגמרא בזבחים דק"ב ע"ב דנקט בבכור דכולו שלו משמע דנעשה באמת קרבן כהן לאחר נתינה ובירושלמי ס"ל בדמאי פ"א ובקידושי' פ"ב דהכהן יכול לקדש אשה גם בבשר בכור תמים לאחר זריקה דס"ל דאז אין עליו גדר משולחן גבוה וכמו בחלק ישראל בקדשים קלים לשיטת התוספת וכן משמע בדברי רבינו בפירו' המשניות פ"א דמעשר שני גבי בשר מעשר בהמה תם לאחר זריקה רק אסור למכור אבל קנין יש בו ועי' תוספות זבחים ד"ט דסבירא להו דהוי רק מדרבנן איסור מכירה לאחר שחיטה אף בתם ודלא כרש"י בכורות דל"א ע"ב דרק בבעל מום שחוט אז מדרבנן ועיי' רש"י חולין דקל"ז ע"א ובמקום אחר אבאר זה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה טו

[ממהדורא תניינא: **כתבי הקודש יגנוזו**. הנה לפי המבואר ברש"י דף קי"ג ע"א ד"ה דכתיב במ"ש ואנן בעינן כו' ר"ל רבנן דפליגי עלי' דר"א ס"ל דזה הוי שלל שמים וא"כ לא מעכב, ועי' במאי דפליגי בנדרים דף מ"ז ע"ב במה דחשיב שם והספרים דהם שייך לדברים של אותה העיר אם ר"ל ללמוד או ספרי תורה השייכים לקריאה ע"ש בזה ובדברי רבינו בהל'

תפילה פי"א הל"א גבי כופין בהל' שכנים פ"ו ונ"מ דס"ת ונ"כ השייכים לקריאה בציבור אין להפרטים חלק בהם רק לגדר ציבור, ואף אם כל היחידים יצאו לעיר אחרת אעפ"כ שייך לעיר הזאת ועי' רש"י חולין דף קל"ו ע"א גבי מעקה משום דשם תלי' בדירה ודירת בהכ"נ שייך לכל ואין נ"מ בין של כפרים לשל כרכים, וכבר כתבתי בזה בהך דתוספ' ב"ק פי"א גבי אם אמר תנו שדי לעניים דיכולים גם עניים של אותה העיר ליקח לקט שכחה ופאה דאז לא שייך להפרטים רק להתואר, ולא שייך בזה לומר להזהיר להעני על שלו, ועי' זבחים דף ד' ומנחות דף ע"ח ע"ב גבי שוחט תמיד על חמץ ע"ש ובשיטת רבינו בהל' שאלה פ"ב הל"ג שהשמיט שם טבח דלא הוה בבעלים ובהל' שכירות פ"י הל"ז הביא משום דס"ל דטבח הוא משועבד להציבור לא להפרטים ולא חל עלי' גדר שהוא משועבד לכל אחד, ועי' נדרים דס"ה ע"ב גבי קופה של צדקה ע"ש וכבר כתבתי בזה וזהו כוונת הגמ' ב"ב דף מ"ג ע"א דהכל אצל ס"ת עניים ע"ש ברשב"ם, אך ר"ל כך דאין להפרט שום גדר קנין בעצם בהס"ת וא"כ א"א לסלק מזה וכמו שאמר שאני ס"ת דלשמיעה קאי ולא שייך בזה סילוק מהזכות ולכך הוו נוגעים בעדותן ועי' בתוספ' בכורות ובירוש' מעש"ש פ"א גבי גדר מן ובדברי רבינו במורה ח"ג. אך מ"מ מיירי כאן שהן של רשעים שבה, וס"ת שנמצא ביד מין יגנז, עי' בדברי רבינו בהל' יסודהת"ו דקאי על מי שאינו מאמין כלל ועי' גיטין דמ"ה וחולין די"ג ושבת דף קט"ז ובמ"א אבאר זה וגבי קדשי בדה"ב כבר הארכתי בזה בהל' מא"ס ובהל' עירוכין דיש בהפדיון ב' גדרים א' הפקעת האיסור של הקדש והב' הקנין של ההקדש, ועי' במ"ש הראב"ד ז"ל בהל' מעה"ק פט"ו הל"ז דהיכי דליכא קנין בהדבר רק לסלק קדושת הדבר די בכל שהוא וקנין הדבר לא קנה עד שבאה ליד הגיזבר וכן רש"י קידושין דף כ"ט ע"א גבי לא הספיק כו' ובדברי רבינו בהל' עירוכין רק אם הבעלים פודין אותו אז תיכף שחילל על המעות קנה את הדבר וזה ר"ל הירוש' בקידושין שם דרק מי שמוסיף חומש הוא קונה ר"ל דהוא הבעלים וכן מבואר בתו"כ פ' בחוקתי, ואחר אם מחלל אם הוקרו קודם שבאו המעות ליד הגזבר צריך ליתן דמים כמו ששוה עכשיו כמבואר בקידושין שם והדמים הוה כמו הך דמעילה דף י"ב ע"ב גדר ממון הקדש ואין בו מעילה וגם די בזה אם פדם בקרקע, ועי' ב"מ דנ"ז ותמורה דכ"ז וברכות דמ"ז ע"ב. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה טז

[ממהדורא תניינא: **כל העושה דין כו'**. **כ"ה** במשנה, ועי"ש בגמרא דקי"ג מאן רשעים גנבי, ועי' במנחות דכ"ו ע"ב בהך מחלוקת דקומץ אימתי מתיר שירים דמביא דרק משתצית האור ברובו, וקרא דגבי סדום כתיב כקיטור הכיבשן וגו' חזינן דגדר סדום הוי ג"כ בגדר

מנחה ובאמת י"ל דר' יוחנן אזל לשיטתו דס"ל בתענית דכ"ט גבי ת"ב דהוי קבעי בעשירי דאז נשרף רובו של היכל ועי' בתוספתא ברכות פ"א דכיפר לן חורבנא דרק הבנין הי' על אפי וכו' וכיון שנשרפה ונתחללה שם העיר חזר ונהפך שם העיר לפנים חדשות וחל עלי' שם הר ובגדר מ"ש רבינו בהל' כלי המקדש פ"א הי"ג דאף דכ"ש שנפגמו לא מהני בהו תיקון כמבו' בזבחים דפ"ח מ"מ אם מתיכים אותה נעשה כמו חדשים ואין קדושתה מסתלקת לעולם ועי' ב"ק דצ"ו ע"ב דהוי פנים חדשות, וזה רק לחומר אבל לא להצורה, וזה ר"ל הספרי בפ' נשא פסק' נ"ד דכלי המקדש אם התיכן ואח"כ חזר ועשאן כלים לא נחסר ועי' רש"י ב"ק דצ"ו ע"ב בד"ה פנים חדשות, ועי' בהך דסוטה דמ"ג גבי בונה בית על מכונו כו' ע"ש ושבת קי"ב ע"ב ובמכילתא פ' בשלח גבי ים שלאחר הקריעה, ושחזר לאיתנו ור"ל ליושנו ור"ל דבנס בידי שמים לא נעשה פנים חדשות והוא הוא הדבר הראשון כי הצורה לעולם קיימת, וזה שר"ל בספרי הנ"ל, ועי' זבחים דצ"ו בתוס' אם ליבון הוי כמו פנים חדשות, ובע"ז דע"ה ע"ב דמבו' שם דהוו כחדשים אם מ"מ זה רק לחומר אבל הצורה והקדושה נשאר כמקדם ולכך הוי צריכה טבילה דמ"מ הצורה של הכלים לא נשתנו ועי' בירש' ע"ז שם דהטעם של הטבילה מפני שירדו מטומאת הגוים ובאו לקדושת ישראל, ועי' גיטין דל"ח ע"ב דליהוי עם קדוש וברש"י שם ד"ט ע"א ד"ה התם, וע"ש בתו' דע"ז ע"א , ועי' ב"ב דקמ"ח ע"ב ודקע"ד ע"ב בתו' ובעל המאור שם גבי ש"מ שהקדישׁ כל נכסיו די"ל דיכול לחזור בו שם שייך גדר שאלה ופדיון דא"כ המציאות יש משא"כ היכא דליכא המציאות ונעשה דבר חדש לגמרי כמו גבי עבד לאחר שיחרור וכמבו' בקידושין דס"ב ע"ב ובירוש' פסחים פ"ב לא מצינו עבד כו' ולכך קיי"ל דאין שאלה בהפר דאין על מה לחול וכמ"ש בעל המאור ז"ל פ"ד דב"מ דלאחר שישרוף אינו יכול לחזור בו דליכא על מה שיחול החזרה וכמו הך דמנחות דמ"ז ובכורות דט"ז גבי פדיון לא אלים במצוות ועי' מנחות דק"ב ע"א לבתר דפקעה כו' ורש"י נדרים דע"ט ע"א וכבר כתבתי בזה לכך אינו יכול לחזור, ונ"מ ג"כ דהנה רבינו בהל' מקוואות פ"ב הכ"ג פ' גבי חציצה דטבילת גירות כמו טבילה לטהרות, וזה ג"כ משום גדר קדושת ישראל כמבו' בירוש' פ"ג דקידושין ובדברי רבינו פ"א מה' מחוסרי כפרה וא"כ יהא נ"מ בין טבילה שמטבילין העבד לשם עבדות ובין טבילה שמטבילין העבד לשחרור, ועי' בל' הגמרא ביבמות דמ"ז ע"ב דשם מחלק בין טבילה לחציצה ונקט רק טבילת שחרור אך רבינו בפי"ג הלי"ג נקט שם כל הטבילות כו' וכבר כתבתי בזה ואף בכתובות די"א גבי גר קטן דיכול לחזור כתבתי דשאני גר דצריך לרצונו לגירות ולכך לא אמרינן בי' בקידושין דס"ב דמעיקרא בהמה, ומ"מ אמרינן שם דרק לכשיגדיל יכול לחזור אבל לא קודם ולא

כמו במיאון דמ"מ חל עליו קדושה ועי' נזיר דכ"ח ע"ב דגם מחאת קטן מהני אך רק ע"י מעשה ובהך דפסחים דפ"ח גבי אמה העברי' דמהני מחאה שלה אף שהיא קטנה ובאמת רבינו בהל' ק"פ פ"ב ה"י שינה ל' הגמ' דבגמ' נקט דמתחילה ושחטו ושחט רבן ורבינו נקט להיפך, אך נ"מ דבגמ' נקט גם אמירה שלהם ורבינו נקט רק מעשה ששחטו ועי' בירוש' נזיר פ"ד גבי קטן שהזירו אביו ישב לפני הספר וזה תלי' בהך דחולין די"ב ע"ב גבי מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו ע"ש, עכ"פ ע"י הצירוף וההיתוך באש נעשה לפנים חדשות אבל מ"מ הקדושה נשארה, ועי' תוס' קידושין דל"א ע"ב עכ"פ ר' יוחנן ס"ל דהקטרת קומץ להתיר שיריים לא מהני רק ע"י שניקטר רוב הקומץ, ועי' שבת ד"כ ע"א גבי עצים דמחלק שם בין גפן לד"א ועי' חולין דצ"ב ע"א אומה זו לגפן וע"ש ברש"י גבי עלים דהוו משמרים ובאמת הם רפואה כמבואר בירוש' שבת פ"ו דעלי גפנים רפואה למכה ועי' שבת דס"ב ע"א חומרתא כו' ועי' בת"כ פ' ויקרא הובא ברש"י ג'יטין דס"ט ע"ב עלי גפנים בפילון עיין שם ולכך סבירא ליה ג"כ דעיקר החורבן הוי בזמן שנשרף רובו דאז פקע מהבנין הקדושה וחל שם הר על המקום ובגדר התכה גבי כלי שרת ונעשה פנים חדשות ולכך אמר בתוספת' ברכות שם אקרא דזכור ד' כו' וזה ר"ל ג"כ הגמ' בתענית דכ"ט מקרק קיר כו' אל ההר ר"ל מה שעשו בההר לא בהבנין ועי' בהך דנדרים דמ"א חוזר כו' וסנהד' דל"ט, והנה מבו' בירוש' סוף יומא דעולה מכפר על הרהור וברש"י מנחות דס"ג דמנחה ג"כ מכפרת על ההרהור ע"ש ועי' מנחות דק"ד ע"ב נפש ע"ש וכבר כתבתי בזה, וכבר כתבתי דשאלה ופדיון לא חל על דבר שאין בו ממש וזה מה דאמר ביומא דכ"ט הרהורי עבירה כו' ר"ל דאין להם כפרה והנה כבר כתבתי דכל היכא דאין המיתה בשביל תיקון הדבר רק בגדר עונש לא שייך ג"כ גדר כפרה רק ע"י גדר התכה ופנים חדשות וכמו גבי עולה ועי' בהך דב"ק דע"ט קשה עונשן של גנב דהוא כופר בהשגחה ועי' תוס' סוטה דמ"א ע"ב ובמ"ש ה"ה ז"ל בהל' גניבה גבי מדות ולכך יש שיטה בירוש' יומא פ"ז דאבנט מכפר על גנבים ע"ש ובזבחים דפ"ח ע"ב הרהור כו' ועי' ברבינו בה' כלי המקדש דאבנט הי' ל"ב אמה ותוס' עירוכין דט"ז ולכך אמר ר' יוסף מאן רשעים גנבי ור"ל הכופרים בהשגחה וכן הי' החטא של סדום ובזמן החורבן כמבו' בסנהד' ובספרי ולכך נקט ואצרוף כבור סיגיך בגדר התכת כ"ש שכ' רבינו ז"ל ועי' ר"ה די"ז ואביא את השלישית באש כו' וכן הגדר גבי עיר הנדחת דבאמת הם ג"כ נעשו פנים חדשות דמתחילה היו עליהם הדין כעובדי ע"ז דבסקילה וממונם קיים וכן הנשים והקטנים, אבל לאחר שחטאו רובם נהפכו מציאת אחר וחל עליהם גדר עיר הנדחת ומיתתן בסייף והנשים והטף ושללם בשריפה ולכך הוי בגדר

עולה שכולה לגבוה ולכך מבואר בסנהדרי' דף מ"ז דיש להם כפרה היכא דנעשה בהם הדין ולכך פסק רבינו גבי הקדש בדק הבית של רשעים דיפדו ואח"כ ישרפו ואז הוי כמו נקבצים לתוכה כמ"ש, וההקדש יהי' לבדה"ב וזה לא תלי' בהך מחלוקת דר"י ור"ל בסנהד' שם גבי פדיון של הקדשים אם מותר לגבוה דשם בקדשי מזבח משא"כ בקדשי בדה"ב דאין שמו עליהם וכמ"ש התוס' ב"ק דע"ט וכבר כתבתי בזה גבי אתנן מהך דע"ז דמ"ו ע"ב ותמורה דל"א גבי ריקועים, ובל' רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד הי"ח ובאמת זה יש להאריך אם מותר לקבל ממומר בקדשי בדה"ב, עי' עירוכין ד"ה ע"ב וד"ו דשם מב"נ ותוס' ב"ב ד"ח ע"ב ד"ה יתיב דלשיטת התו' שם גבי ביהכנ"ס משמע דהוי בגדר קרבן וא"כ אסור, ועי' בהך דסנהדר' דק"ב ע"ב גבי אחאב ע"ש, ובאמת למה לא כתב רבינו גם במעשר שני דיפדו, וצ"ל דהגם שהוא ממון לגבוה מ"מ כיון שיש בו גם רשות הדיוט (בעלים) גם על הפדיון חל האיסור והך כסף מעשר דנקט בגמר' ובירוש' שם ר"ל של צדיקים, ועי' במאי דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' מעש"ש בפ"ד הל"כ אם שייך גבי פדיון מעש"ש גדר נדר, דרבינו ס"ל דאינו יכול לחזור בו אם ירצה והראב"ד ס"ל דיכול לחזור בו לא שייך בזה נדר, וכן ס"ל לרבינו בפ"ח הל"ז שם דאף שלא חילל הכסף של מעש"ש על הפירו' מ"מ צריך ליתן הפירות אף שכעת הם שווים שני סלעים רק דחומש אינו צריך להוסיף מחמת דזה אינו שלו ממש ולכך ג"כ ס"ל לרבינו שם בפ"ד ה"א דגבי פדיון מעש"ש די ג"כ במחשבה בלבד ואין צריך שיהיו עסוקים באותו ענין, וכבר כתבתי בזה אך מ"מ כיון דיש בו גם שם הבעלים בשל רשעים אסור גם הפדיון ולכך לא נקט שם יפדו, ועי' בירוש' קידושין פ"ב הל"ז מקדשין בפרוטה של מעש"ש עכ"פ חזינן דזה לכו"ע אף אם נימא ממון גבוה הוא הכסף יש בו ג"כ גדר ממון הדיוט ולכך הוי קידושין ולכן בשל עיר הנדחת בשל רשעים לא מהני פדיון ונאסר גם הכסף, ובאמת לכאורה קשה למה לא חשיב ג"כ פירות נטע רבעי בשל עיר הנדחת איך הדין בזה, וצ"ל דכאן לכו"ע לא הוי גדר שללה ועדיפא ממעש"ש, והטעם דשם כיון דהמעש"ש נעשה קודש ע"י פיו לכך שפיר יש בו גדר בעלים, ועי' תוס' ב"ק דס"ח ע"ב ד"ה הוא דלא ס"ל כן, ובירוש' פ"ז דפאה ה"ה ובספרי פ' נשא שם למ"ד ממון הדיוט עי' קידושין דנ"ד ע"ב מקרא דובשנה החמישית משמע דלמ"ד ממון גבוה הוי רק דאין לבעלים זכות בעצם ועדיף ממעש"ש כיון דזה נעשה ממילא, וזה ר"ל בהך דב"ק דס"ט ע"ב דאמר שם דלגבי חילול יליף נטע רבעי ממעש"ש דהוי דבעלים אף למ"ד ממון גבוה וכבר כתבתי בזה בהל' מאכא"ס דיש נ"מ בין חילול לפדיון דגם גבי מעש"ש יש חילול היכא דמחלל על מין אחר דפדיון לא הוי רק בכסף צורה כמבו' בכ"מ ונעשה מציאות אחר אבל חילול

ס"ל לרבינו בהל' מעש"ש פ"ד ה"ב דיכול לחלל מין על מינו ע"ש בהשגות ואז חל שם מעש"ש על הפירות וצריך דוקא רק שיהי' פירות שיכול לחול עליהם גדר שם מעש"ש, ולכך מבואר בתוספת' שביעית פ"ז דאין מחללים מעש"ש על פירות שביעית כיון דפירות שביעית ליכא עליהם דין מעש"ש, ועי' בירוש' פ"א דדמאי דמבואר שם דיכול לחלל, וגבי נטע רבעי גם בזמן שמחלל על כסף ניקרא חילול לא פדיון ולכך בזה לכו"ע צריך דווקא ג' אנשים לפדיון עי' בתו' סנהדרין די"ד ע"ב ובר"ש בזה בפ"ג דמעש"ש עי"ש אך באמת י"ל דהוי קדושה גמורה וכן משמע מלשון רבינו בהל' מעש"ש פ"ט, והטעם כיון דהוא קדוש מאליו ולכך לא חל בזה גדר עיר הנדחת וגם י"ל דלכך גבי נטע רבעי שאני ממעש"ש דעיקר הגדר דחלל שללה לאחר פדיון משום דהוי כמו פקדונות של רשעים המופקדים בעיר אחרת והפדיון כמו כנקבצי' שם ורש"י ז"ל כ' דזה רק בזמן שהי' קודם זה ברשות העיר הנ"ל ע"ש דקי"ב ונ"מ דאם ירשו אחרים לא שייך זה, וא"כ גבי נטע רבעי לא הי' כלל מעולם ברשותם לאחר שנתלשו. ע"כ ממהדורא תניינא]

פרק ה

הלכה א

המסית כו'. עיין חולין דף ד' ע"ב דבעי אכילה ושתיה וע' בספר יראים לר"א ממיץ: **אלא מפני שהורוהו לעבוד כו'**. עיין בכסף משנה מש"כ על נביא והנה הדין כך דהנה ע' בתוספתא כריתות פ"א מוכח דיש ב' מיני מסית דחשיב שם האומר לחבירו לך עבוד ע"ז בפ"ע וע' מש"כ רבינו לקמן בהל' ה' אבל אם הסית כו' אם קבל כו' משמע רק אם קבל ודוחק לומר דר"ל שם רק משום ניסת אך דהנה רבינו כאן ס"ל דהך דנקט במשנה דס"ז אעבוד זה לשון המסית דס"ל דכל הני ג' לשונות אומר זה המסית לחבירו אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד, ועוד הוסיף רבינו שצ"ל איזה עבודה דרכה וזה ר"ל הירוש' כאן דמסית לשון גבוה ומדיח לשון נמוך וגם מסית צריך לשון קודש, ומה דנקט רבינו בין בלשון רבים בין בלשון יחיד ר"ל שצריך לומר כן. והנה בגמ' דילן דס"א ע"א אמר שם ר"י אומר לעולם אינו חייב כו' עד שיאמר ור"ל כך דאם אמר לחבירו לך עבוד ע"ז אז אין חייב לא המסית ולא הניסת עד שיקבל ממנו הניסת ואם אמר נעבוד אז המסית חייב מיד רק זה אם אמר באיזה עבודה ובלשון קודש אבל בלא זה אז הוי גדר מדיח ואז כך הוא אם הוא נביא שהדיח בשם ה' ושמעו לו רוב העיר אז נסקל רק דין עיר הנדחת אין עליה אך זה בלשון חול אבל בלשון קודש אף אם נימא דמסית לא הוי דלא אמר איזה עבודה אך יש עליו דין נביא השקר דנבואה בלשון הקודש. ואם הדיוט הדיח רוב

העיר הנה מלשון רבינו לעיל בפרק ד' הל' ו' נראה דפטור. אך בספרי פ' שופטים פסקא קמ"ח מוכח דחייב רק דאין זה עיר הנדחת אך נ"מ בין הדיוט לנביא דהדיוט אם אמר בשם ה' פטור לגמרי וע' בסנהדרין דס"א ע"ב אחד יחיד כו'. וגם נ"מ להך דין דמסית גרע משאר דיני נפשות כמו להך דסנהדרין דכ"ט ע"א גבי אין טוענין ודל"ג ע"ב גבי יצא מב"ד זכאי ודל"ו ע"ב ע"ש דזה רק במסית לא במדיח כמבואר בתוספתא דסנהדרין פ"ז גבי נביא שהדיח הוי דינו בזה כמסית כמבואר בספרי פיסקא קע"ח ע"ש, אבל הכמנה גם לנביא לא וזה דר"ל בגמ' דס"ז תירץ רב פפא כי קתני כו' והכמנה ר"ל דזה רק בהדיוט לא בנביא:

[ממהדורא תניינא: **והנה** באמת מה נ"מ גבי מסית רוב העיר בין נביא להדיוט ועי' לקמן בהל' ה' אבל אם הסית לעבודת כ"ו דכתוב שם דרק אם קבל המוסת אז חייבים שניהם ועי' בתוספת' כריתות פ"א דחשיב בתלת' בבי האומר לחבירו לך ועבוד ע"ז והמסית והמדיח, והנה לעיל בפ"ד ה"ה גבי עיר הנדחת נקט דהמדיחים אמרו ל' כו' רק ל' או כו' וגם סתם ג"כ ניקרא אם שמעו להם והיו שנים, אבל במסית מבואר בספרי פ' ראה פסקא צ"א כך דמתחילה צ"ל הני לישני האומר כו' כל הג' לשונות ואח"כ צריך לפרש איזה עבודה ורק עבודת פנים והשתחוואה אז אם מסית לשנים והם לא שמעו לו אין צריך שום דבר לא התראה ולא קבלה רק מביאים אותו לב"ד וסוקלין אותו אז הוי בגדר עדות כמו גבי רודף לשפ"ד רק דזה צריך ב"ד של כ"ג ואם הסית לא' שוב שייך בו גדר התראה והכמנה כמבואר במשנה וע"ש ברש"י דס"ז ע"א ובדברי רבינו כאן דלא מהני טביעות עינא דקלא, אך בירוש' כאן וביבמות פ"ט משמע דגם בטביעת עינא דקלא סגי והגדר דהירוש' ס"ל במה דצריך דווקא הכרה בפועל ממש מי הוא העובר כמ"ש לעיל משום דצריך להעיד על דבר מסוים וכמ"ש לעיל, וכן הדין הדרישה וחקירה רק על דבר מסוים וזה ר"ל הך דחולין דצ"ו פלניא כו' ועי' עירוכין די"ח ושבועות דל"ה גבי שבועת העדות וכ"מ זה רק היכא דצריך דרישה וחקירה בגדר ושפטו העדה והצילו העדה, ועי' בדברי רבינו בהל' גירושין פ"ב גבי הך דגיטין דס"ו גבי מושלך בבור דלא ר"ל שיזכור שמו רק הכירו קולו בטביעת עינא דקלא וזה ג"כ הוי מסוים לגבי גט ותו אין צריך כלל לתירוץ הגמרא שם, וכן שם בפי"ג הכ"ג שם לא הכירו את קולו, לכך השמיט רבינו הך בבא דמשנה שם דאם אמר סתם פב"פ מת ולא מצאו שום אדם אז רק כה"ג באמר אני ומצאו אדם מת די לגבי עגונה ובלא זה חיישינן כו' ורק גבי מסית כיון דקיי"ל דלית בי' הך דינא דושפטו כו' והצילו כו' עי' סנהדרי דל"ג ע"ב ודל"ו ע"ב ס"ל להירוש' דדי בזה, אך זה רק לר"א בשבועות דל"ד דס"ל דמאומד הוי מציאות ע"ש וסנהדרי דל"ז ע"ב

ולא ר"ל לד"נ ממש רק דר"ל כגון לגואל הדם או לדין המלכות או למסית דשם לא שייך דין ושפטו כו' והצילו כו' עי' פסחים די"א ועי' תוס' יבמות קט"ז ע"א מה שהקשו שם מהך דמכות ד"ה אך שם זה לעדים זוממים דאם טוענים להם כמו בהך דסנהדר' דכ"ט יהי' נהרג הנדון ועי' סנהדר' דל"ג ע"א גבי חובתו דגואל הדם ותוס' שם ד"ג ע"ב ד"ה מוקי, ועי' במאי דפליגי רש"י ותוס' ביבמות דל"א ע"ב גבי מחקה לי' לזמן ע"ב גבי אשת איש ובמאי דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהשגות בהלכות נערה בתולה פ"א גבי אונס וכבר כתבתי בזה והנה באמת גבי מדיח דבעי דווקא שיהיו רוב העיר עובדים ע"ז אם רק ע"ז אחת ועבודה אחת או אפי' שאר ע"ז ושאר עבודות ועי' בירוש' סנהדרין פ"ז גם אם עבדו בעבודתה ובעבודת גבוה ובעבודת השתחוואה אז יש לומר דחייב על כל אחת ואחת ובזה אתי שפיר הך דסנהדרי' דף ס"ב ע"ב וס"ג עיי"ש בתוס' דף ס"ג ע"א, ונ"מ אם החיוב הוא משום עבודת הגבוה או משום דעבודתה בכך, וכבר כתבתי דאף דקיי"ל דהשתחוואה חייב בכל עבודה זרה מ"מ אז רק בפישוט ידים ורק בעבודתו בכך אף דהוי העבודה שלהם בפישוט ידים מ"מ חייב אף בשחיה עיי' הוריות דף ד' ובירושל' שבת פ"ג, וכן נ"מ לשיט' רבינו בס' המצוות דהשתחואה הוי כעין עבודת פנים אך הגמרא דילן ר"ל ג"כ דזה רק בפישוט, ועיי' תוס' מנחות דף כ"ז דהוי גדר עבודה ולכך מותר לכהן ליכנס להיכל לזה וכמו גבי אכילת קדשים בהיכל בזבחים דף ס"ג ויומא דף ס"ח ותו' יומא דף כ"ה. עכ"פ גבי עיר הנדחת אם הודחו רובם רק שזה עבד בעבודתה וזה עבד בעבודת גבוה אם מצטרפים שתהיה עיר הנדחת, ועיי' ברש"י סנהדר' דף קי"ב ע"א במאי דאמר שם מרבה להם בתי דינים, ושם דף מ"ו ע"א כתב רש"י דגבי כישוף באוב או ידעוני הוו שני דינים וע"ש דף ל"ו ע"א דמשמע דאף כה"ג בע"ז הוי לי' כמו מציאות אחת וכן נ"מ ג"כ בהך דסנהדר' דף פ"א ע"ב גבי כיפה דבכרת א' דווקא אם היה שבת אם היו מלאכות נפרדות אם כונסין אותו לכיפה, ועי' תוספת' דנגעים פ"א מבואר שם דגבי עיר הנדחת אין דנין שנים כאחד ג"כ אך י"ל דר"ל בבת אחת ממש עי' סוטה ד"ח ובתוספת' דסנהדרי' פ"ז ועי' בדברי רבינו בהל' שגגות פ"ח ה"ב ס"ל לרבינו דאם עשו מלאכה בשבת בשוגג אבל אינו יודע אם קצר או טחן חייב באשם תלוי כיון דמ"מ הוא שם א' אף דפסקינן גבי שבת ויו"כ כה"ג דפטור לגמרי ובאמת במשנה דכריתות די"ט פלוגת' בזה ע"א ע"ש בפי' המ' וברש"י שם ורבי' פ' דחייב באשם תלוי גבי ספק קצר ספק טחן וכה"ג בע"ז כבר כתבתי בזה די"ל דזה כוונת הספרי בסוף פ' שלח דבע"ז פטור על ספק כה"ג ספק אם עבדה בעבודתה או בעבודת הגבוה דס"ל דזה הוי שני מציאות וגבי ב"נ כבר כתבתי די"ל דאינו חייב רק על עבודתה, ועי' סנהדר' ד"מ ובדברי רבינו

בהל' עדות ובירוש' סנהדר' פ"ה דזה הוי רק בגדר בדיקה ואינו יודע חייב ועי' שם בדברי רבינו בזה וכבר כתבתי בזה דשיטת הירוש' דס"ל דגבי נרצח די אם הרוצח הרג א' בדרך מטברי לציפורי ג"כ חייב דשם מקום שרוב ישראל ב"מ דכ"ב אך רבינו לא ס"ל כן וס"ל דזה תלי' ג"כ בהך דר"א דשבועות הנ"ל ובגמ' דידן מסיק דאף לר"א כן, והנה בירוש' סוטה פ"ט גבי עגלה ערופה פסק שם בהלכה א' גבי הרוג דמתחילה הוי שלוחי ב"ד קוברים אותו והי' מציינין על קברו ואח"כ היו מודדין ואף דהמדידה צריך דווקא בדקדוק כמ"ש בפ"ט ה"ד וכמבו' בעירובין דנ"ח ובתו"כ פ' בהר דהמודד מקרי דיין ור"ל דזה לא הוי גדר בירור רק דין ורק הדיינים עצמם כמבו' בסוטה דמ"ה ולא הוי כמו הך דיבמות דצ"ב גבי הורו ב"ד ששקעה חמה דזה לא הוי רק בירור ור"ל דהיינו שמתחילה הורו כר' יהוד' ואח"כ כר' יוסי בשבת דל"ה ומ"מ כיון שזה נוגע רק בגדר טיבעית לא חל על זה גדר הוראה שיהי' פטור מן הקרבן וכבר כתבתי בזה בהך מחלוקת דב"ק ד"צ ע"ב גבי באגרוף אם רק מסור לעדה או אף לעדים ונ"מ להך דסנהדרין דע"ח היכי דב"ד אמדוהו לחיים ומת ע"ש ברש"י דאמרינן שאח"כ נתקלקל ויצא מב"ד זכאי וע"ש בתוס' אם הטעות באומד הוי ג"כ טעות ב"ד, ועי' ב"ק דצ"א משמי' רחימי עלי' ודפ"ה ע"א ע"ש וכן נ"מ לגבי הך דחולין דנ"ט ע"ב גבי עיזי כרכוז אם חלבו מותר או אסור ואמר דשמואל ברי' דר' אבוה אכל מיני' אף דר' אחאי אסור ולא שייך כאן גדר חכם שאסר ע"ש דמ"ד וכ"מ דהפלוגתא רק בטבע אם חי' או בהמה וכבר כתבתי בזה דזה ר"ל מפרי פי איש כו' עכ"פ גדר של מדידת עגלה ערופה הוי דין, ודין צריך שיהי' דבר ברור כמ"ש ומ"מ ס"ל להירוש' והתוספתא דדי במדידה לאחר קבורה עד שזה רק מאומד וכבר כתבתי בדברי התוספת' סנהדר' היכי דהאבן שהרג בו נתערב באחרים ובמ"ש רבי' בה' שאלה פ"ו הל' ד' דאין עדות על אומד, ובאמת הנה בתוספתא שקלים פ"ב הוי מחלוקת דר"ע ור"י אם שייך ישר בעיני ד' ע"ש ור"ל דר"ע סבר דכל המצוות וההזהרות הכתובים בתורה הוי הכוונה הדבר בעצמו, לא מחמת ד"א ועי' במ"ש רבינו בס' המורה גבי קרא דכל פעל ה' למענהו עי' שבת קט"ז ויומא דל"ח ור"ל דהדבר נברא בשביל שהדבר יהא וכן גבי הולכה קיי"ל בזבחים די"ג ודט"ו וכ"מ דזה גופא הוי עבודה וכן שריפת חמץ וביעור ע"ז ושארי דברים וגבי עריפת עגלה כ' ר' במורה דזה לצורך בירור דשם כ' בקרא ישר וכמו במנחת סוטה עי' כריתות דכ"ד ובתוספת' שם ודברי ר' בהל' רוצח פ"י הל"ז דאם נמצאו עדים זוממים מותרת בהנאה וכבר כתבתי בזה במה דמבואר שם במשנה דמ"ז כיפרה ספיקה והלכה לה ור"ל דנ"מ אם היכי דהרוצח נימצא בשני עדים דאז נפסקה הפעולה של העגלה ערופה כיון דהרוצח יהרג ושם אין צריך לקוברה במקומה דווקא

עי' כריתות ד"ו ואבות דר"נ דאסור להזיזה ממקומה ומקום קבורתה אסורה דזה רק היכא דהיא עדיין עושה פעולתה עי' כריתות דכ"ה אבל כאן לא מה שאין כן היכא דלא נתברר הדבר ע"י שני עדים והתראה דאז א"א לקיים ההריגה וע"כ צריכים להתיקון והכפרה של העגלה הערופה לכן תיקבר במקומה ונ"מ ג"כ במאי דמבואר בזבחים ד"ע ע"ב דעריפתה מטהרתה יש לומר דהיכא שבאו עדים והכירו הרוצח לאחר עריפתה לא נטהרה וזה תלי' אם טהרת השחיטה והעריפה הוי דבר נמשך או נפסק, עי' בהך דחולין דל"ב גבי שהה במיעוט סימנים לשיטת רש"י ושיטת רבינו גבי בן פקוע שהפריס ע"ג קרקע מוכח בהל' אבוה"ט דאם אח"כ מת יש בו גדר טומאה עי"ש בפ"ב הל"ז וכ"ד בע"ה וכבר כתבתי בזה במ"א דשיטת רבינו דשחיטה הוי דבר הנמשך לא נפסק ולכך פסק בהל' מאכא"ס דתולעים הנולדים מבשר השחוטה אסורים, ורק לגבי או"ב אינו לוקה ב"פ משמע דאסור מה"ת אך מ"מ שם בנו לא חל עליו כיון דזה נעשה לאחר שחיטה ובגדר בכור, ואכמ"ל. וכן נ"מ לגבי מליקה אם נמצא הכהן לאחר המליקה בן גרושה אף דהקרבן כשר לשיטת רבינו מ"מ יש לומר דלאכילה ולטהרה מידי נבילה לא, ועי' זבחים דס"ט ומנחות דמ"ה וכבר כתבתי בזה. עכ"פ ס"ל לרבינו דגבי מדידת עגלה ערופה צריך דווקא דין ברור, נחזור לענינו דיש לומר דגבי מסית צריך דווקא עבודות גבוה דכן משמע לשון הספרי הנ"ל ואפשר דזה ר"ל הירוש' דסנהדרין כך דמסית בלשון גבוה ומדיח בל' נמוך, ואפשר דזה דווקא בעבודת גבוה וזה בעבודתם אך רבינו לא ס"ל כן ובאמת עיי' רש"י סנהדר' דס"א דמפרש הך דנקט האומר כו' (במשנה דס"ז) דזה קאי אניסת ולא די במה שיאמר הניסת הן ע"ש בד"ה העונה ובד"ה ר' יהודא וכבר כתבתי בזה במקום אחר גבי הך דהוריות ד"ג ע"ב גבי הוראה למ"ד דצריך דווקא שכולם יורו אם די שיאמר הן או צריך דווקא שיאמר הדבר ההוראה, ועי' בסנהדרי' ד"ס גבי עדות ובהך דשבועות דכ"ט ע"ב גבי העונה אמן כו' וע"ש בדברי רבינו פ"ב מהל' שבועות דלא דווקא אמן וכן סבירא לי' לרבינו בהל' סוטה פ"ג דלא דווקא אמן, ועי"ש בהל' ז' ולא כדמשמע מדברי הירושל' בסוטה שם דגבי סוטה דווקא אמן משום דאצלה מעכבא רק שתאמר אמן על שבועת הכהן ועיי' שבועות דף ל"ו ע"א ברש"י שם ובספרי פ' נשא, ועיי' במכילתא פר' משפטים פר' כ' כת' שם גם כן דשבועת הדיינים בלא אמן הוי שבועת שוא ודלא כמ"ש התוס' דף ל"ח ע"ב ד"ה לאתפוסי, ולכך מבואר במכילתא שם פ' ט"ז דאין משביעין בע"כ מחמת דבלא עניית אמן הוי שוא ועי' נדרים ד"י ר"ש כו' בת"י יומא דל"ט ע"א רק בב"ד לא מחיוב כמ"ש הר"ן דכ"ז ע"ב ולכך רק מדעת ובאמת זה תלי' אם שבועה הוי רק גדר בירור או דין עי' תוס' ב"ב דל"ד ע"א וסנהדרי' ד"ל גבי עד א' אינו בא רק

לשבועה ושבועות דל"ב מחלוקת וירוש' שבועות רפ"ז נשבע ולא ישלם כו' הא לא נשבע ישלם והשבועה רק פטור מממון ועי' במ"ש רבינו בהלכ' שכירות פ"ב הל"ט והל' י"א ובהל' שאלה פ"ו הל' ב' ג' ובהשגות שם וזה ר"ל הך דשבועות דמ"ה ע"ב דיכול לומר להד"מ ור"ל שלא קיבל עליו שמירה כלל או בבעלים וזה תלי' בהך מחלוקת בירוש' שבועות פ"ח אם בבעלים פטור גם משבועת שומר דהתורה פטרה אותו מכל השמירה כמו דקיי"ל שפטור אף מפשיעה כמו דמבואר ב"מ דצ"ה ועי' תוס' ב"ק דנ"ז ובדברי רבינו פ"ב מהל' שאלה הל' ח' דגבי פשיעה היכי דהוי ספק אם הוי בבעלים חייב וזה ג"כ הנ"מ בין גמר' דילן שבועות דמ"ח דשביעית משמטת שבועה דיליף שם מקרא וזה דבר השמיטה ובירוש' שם יליף מן בעל דברים ור"ל אם השביעית משמט השבועה או התביעה שיש מהשבועה וזה ר"ל רבינו בהל' שמיטה ועיי' בירוש' ב"מ פ"ג בהך דר"י לא חייבה שבועה אלא להקל ופ"ז דשבועות ע"ש. אך י"ל דכיון דזה הוי ע"י ב"ד הוי עליו גם גדר מושבע מפי אחרים, ונ"מ לגבי כפל כמבואר בב"ק דף ק"ו וכן לגבי הך דרב דאמר שבועה קונה דזה רק ע"י ב"ד, ועיי' תוס' ב"ק דק"ג ד"ה הגוזל דגבי חומש גם בלא ב"ד חייב ור"ל מהך דמבואר דק"ט ע"ב גבי גזל הגר דגם בקטן יש זה בגזל קטן וכמ"ש התוס' סנהדרין דס"ח ע"ב ורק בקרקע או בעבדים אף בקפץ ונשבע זה מחלוקת בשבועות דל"ז ובירוש' שם אם יש קרבן וחומש וכן ע"י גלגול ואכ"מ. עי' תוס' ב"ק דס"ב ע"ב. עכ"פ היכי דענה אמן בשבועה בב"ד למ"ד שבועה קונה י"ל דזה ג"כ הוי כמו שבועת עצמו וקנה לרב כיון דעשה כן עפ"י דין זהו גופו הוי קנין וכמו דס"ל לרב בסנהד' ע"ב בדמים קנינהו, עכ"פ זה ג"כ רק באמן ולא בהסכם בלבד כמו הן וכמו בשיטת הירוש' גבי סוטה, והנה מל' רבינו מוכח בהל' ה' מה דמחלק שם בין מסית לעבדו כו' הך דנקט אם עבדוהו נסקל זה רק אמסית אבל העובדים פטורים ומה דמבואר בגמ' סנהדרין ס"א ושבת גבי נעבד כהמן דשם כבר הי' ע"ז אבל המסית עצמו חייב אף בזה ורק אם עבדו ובסיפא דווקא אם הסית למי שעובדין אותו ומ"מ בהן בלבד שניהם אינם חייבים רק אם אמר הן אלך כו' אז חייבים שניהם דזה גופא הוי כמו עבודה, וזה ר"ל המשנה ד"ס ע"ב המקבלו כו' והאומר כו' ע"ש ברש"י ובתוס' ד"ה מנין ועיי' ברש"י כריתות ד"ג ע"ב ד"ה הואיל דאילו הי' כו' לא מחייב ור"ל לא שזה עבודה וזה רק בגדר הך דמנחות דק"ט ע"ב הודה כו' ועי' בדברי רבינו בפי' המשניות בהקדמה מה דאמר שם גבי מתפלל כו' דרק בע"ז שדרכה כן, ומה ר"ל אם שעבודתה בכך, או שמחויב על התפילה לע"ז, ועי' בדברי רבינו בפ"ג הל' ו' גבי מגפף ומנשק דייק שם רבינו אם הייתה עבודתה בכך וצריך לכוין לעבדה, ור"ל כך דגבי פעור ומרקוליס אע"ג דמכוין לבזותה חייב כמבו' בסנהד'

דס"ד וע"ש בתוס' ד"ה אף ושבת דע"ב ע"ב, אך רבינו מחלק, דבר דעבודתה בבזיון אין נ"מ וחייב אבל גבי כבוד אז צריך דווקא במפרש לשם עבודה אבל גבי תפלה י"ל דזה הוי בגדר כעין פנים ולכך חייב אף אם אין זה דרך עבודה רק אם אין עושין כן פטור זהו כוונת הרמב"ם בהקדמה והארכתי בזה בהך דסנהדרי' דס"ד וכריתות ד"ז גבי מזמר כו' דדוקא בשדרך עבודתה בכך ולמה גם כאן לא נימא כעין פנים ועיי' סנהדר' דס"ה גבי מקטר לשד דהוי דין עובד ע"ז מחמת דזה מד' העבודות דכעין פנים ועי' בספרי פ' האזינו גבי יזבחו לשדים כו' ותרגום שם דלית בהון צרוך, ור"ל דלא שייך בהן עובד מאהבה, ורק בד' עבודות, ועי' ע"ז דמ"ז וחולין דמ"א גבי לבבואה ותוס' יומא דנ"ד ע"ב ובמכילת' פ' יתרו ע"ש עכ"פ חזינן דעבודה של כעין פנים חייב אף בדבר שאין בו ממש ומציאות, אך כל זה רק אם הי' זה ע"ז אבל אם הוא עושה אותה אז לע"ז רק צריך דבר שיש בו מציאות, ועי' במ"ש רבינו בפ"ג ה"ד הגביה כו' ולכך גבי מסית לעבדו ואף שעבדו דרק המסית חייב אבל העובדו פטור כ"ה שיטת רבינו ובאמת בירוש' מפרש הך משנה דס"ז ע"ב גבי אלך כו' דהחיוב הוא בגדר מסית לעצמו וזה מה דאמר אלך כו' ר"ל דאמר זה לעצמו וחייב משום מסית בלבד, ועי' דס"א ע"א ועי' שם בתוספת' סנהדרי' פי"א גבי התראה אי מהני כשהוא מתרה לעצמו, ובמכות ד"ו ע"ב דשם אמר דמהני מפי עצמו לפיר' רבי' פי"ב מהל' סנהדרין ובתוספת' שבועות פ"ד אם שייך לומר גדר שמיעה היכא דהוא עצמו שמע מפי עצמו, ובסנהדר' ד"ס ע"א גבי קריעה על ברכת השם ועי"ש דקי"ב ע"א גבי הודחו מפי עצמן, עכ"פ הירוש' נראה שם דהיכי דאמר הוא לעצמו לעבוד זהו גופא הוי גדר מסית דאם הוי בל' הסתה חייב אף שלא עבד. והנה בגמר' דס"ז נראה דגם נביא שהדיח אף יחיד ג"כ חייב וגם ר"ל אם רק בשמע לו או קבל ממנו עכ"פ או גם בלא קבלה חייב ועי' בספרי פרש' שופטים פסקא קמ"ח לכאור' משמע שם דאם נעשה עיר הנדחת ע"י אחד אף שאינו נביא נדון המדיח אף דאין על העיר שם עיר הנדחת, אך מ"מ רק בעבדו אך י"ל דשם קאי אנידחים ועי' יבמות ד"ט ע"א עי"ש גבי חלק הכ' בין יחיד לרבים וסנהד' ס"ח ע"ב וכפי הנר' מדברי ר' דמסית אינו חייב רק עד שיאמר באיזו עבודה יעבוד אבל לא סתם וכן הוא בספרי בזה עי"ש או בארבע עבודות שחייבים בכל ע"ז ובירושלמי פ"ז דסנהדרין מבואר דרק אם הסית בלשון קודש אבל מדיח אימא סתם ומדברי רבינו בהלכה ה' נרא' דאם הסית למי שעובדים אותה אף שלא אמר באיזו עבוד' אז אם קבל ממנו אף שעדיין לא עבדה חייבים שניהם, ובמסית לעצמו נקט שם אם עבדוהו נסקל בלשון יחיד ומי הוא הנסקל העובד או הנעבד ובתוספתא דע"ז פ"ז נראה דאדם הנעבד העובדו בסקילה אבל הוא עצמו אינו מבואר מה עונשו ועיי' מגילה

ד"י ע"ב ודי"ט דהמן נתלה משום דהיה עבד כמבואר שם דט"ו ודט"ז והוי דינו כישראל ובע"ז קיי"ל דהנסקל נתלה אך מסית לא מצינו דנתלה ועיי' בירושלמי נזיר פ"ז דגבי בן נח ליכא מיתה בתלייה ובאמת הך מחלוקת דר' מאיר ור' יהודה בסנהדרי' דס"א ע"ש בתוספות י"ל דפליגי אם הוי בגדר עושה ע"ז דקיי"ל דלקי כמבואר בדברי רבינו לעיל פ"ג גם י"ל דכבר כתבו התוספות בע"ז דמ"ה ובחולין ד"מ דבעלי חיים אין עליהם שם ע"ז רק גדר גזרת הכתוב מה שהעובדים חייבים סקילה ואם כן י"ל דהנעבדים אין להם גדר מסית ועיי' בירושלמי פ"ד דע"ז גבי מחובר דהעושה ע"ז ממחובר כל זמן שלא נתלש אינו לוקה וכן בדבר שיש בו רוח חיים כך ועיי' בהך דסנהדרי' דצ"ג ע"א דלכאורה לא משמע כן גבי דניאל וכבר כתבתי בזה בח"ג אם אדם הנעבד אם היה כהן אין מחלל עבודה כדמוכח בספרי פרשת שופטים פסקא קמ"ז גבי רובע ונרבע דר"ש אומר הוא בזבח דברתי ולא בזובח וה"נ גבי עבד ועי' בגמרא דסנהדרי' שם דס"א ע"ב במה דאמר אחד יחיד הניסת ואחד רבים ומה שייכי להדי הדדי הא כה"ג גבי רבים לא הוי כלל עיר הנדחת רק כמו יחידים וצ"ל דסבירא לגמרא דידן דאף דלגבי המסית נ"מ בין אם אמר בלשון גבוה ובלשון קודש דאז אף אם לא שמע לו ואף יחיד חייב סקילה ואין צריך התראה רק די בהכמנה וכל הדיני' בסנהדרי' דכ"ט ע"א גבי זכות ודל"ג ע"ב ודל"ו ע"ב זה רק במסית ובתוספתא דסנהדרי' פליגי בזה תנאי בפ"ז דר' יהושע בן קרחה ס"ל אף המדיח עי"ש וזהו ג"כ כונת הגמרא דסנהדרי' דס"ז ע"א דרב פפא אמר כי קתני כו' הכמנה ר"ל דרק גבי מסית די הכמנה אבל בנביא שהדיח אז בעי דוקא התראה גמורה וזה ר"ל הגמ' שם ולא כרש"י, אבל לגבי הניסתים אם ניסתו רוב העיר והמסיתים הוי שנים אין נ"מ וחל עליה שם עיר הנדחת כן ר"ל הגמרא שם וגבי נביא שהדיח משמע מדברי רבינו ועיי' רש"י סנהדרי' דפ"ד דרק אם הדיח רוב העיר אז מיתתו בסקילה אבל בלא זה או שלא קבלו עליהם אז הוי רק בגדר נביא השקר ומיתתו בחנק אך מלשון הספרי פרש' ראה לא משמע כן רק דלדידן חייב הנביא סקילה אף ביחיד ואף שלא שמעו לו, והנה גבי נביא שהדיח דאינו חייב סקילה רק אם שמעו לו כמבואר כאן בהל' ב' והנה באמת לר' שמעון דס"ל סנהדרי' דפ"ד ודפ"ט דגם כה"ג רק בחנק לכאורה קשה הא לא גרע מנביא שקר ופשיטא, ונביא השקר ג"כ בחנק וגם מה שייך גדר הדחה בשאר מצוות עי' בגמר' ד"צ ע"א וצ"ל כך דכבר כתבתי דיש שני גדרי נביא וזהו הנ"מ בין חוזה לנביא, דחוזה ר"ל שכעת איננו מתנבא רק שאומר שזה ראה בנבואה ואז בנביא שאיננו מוחזק עדיין לנביא צריך אות ומופת, ובנביא המוחזק מאמינים לו, והיכא שאומרים שנים שכך בא להם בנבואה הוי בזה מחלוקת בירוש' אם צריכים ליתן אות ומופת, אית דס"ל דזה

הוי בגדר עדות, אך באמת לפי הנראה בהך דזבחים דס"ב ע"א דכל היכא דיהי' זה נ"מ לדינא אז לא מהני רק אם אומר שראה זה בגדר מראה הנבואה, וזה מחלוקת שם בזבחים ועי' בירוש' תענית פ"ד גבי שבירת הלוחות דמשה רבינו דלא שברם עד שראה, דאין דן מאומד אף דידע בנבואה, חזינן דכל היכא דנ"מ לדינא א"א לעשות על סמך הנבואה. וכבר כתבתי בזה דנ"מ ג"כ אם דור המדבר ששמעו כל התור' כולה מפי משרע"ה עצמו ואז ג"כ הי' מרע"ה מתנבא דמרע"ה הי' לו הנבואה ג' פעמים בזמן שנתגלה לו הנבואה בעצמו ואח"כ בזמן שהי' מוסרם לישראל הדברים כמו שהשיגם לא בגדר לימוד, דהך דעירובין דנ"ה ונדרים דל"ז ובירוש' ע"ז פ"ב, ואח"כ בעת הכתיבה, עיי' בהך דגיטין ד"ס ועי' רש"י פסחים דנ"ד ובירוש' סוטה פ"ח ע"ש וזה שני גדרים, ובזה המחלוקת במגילה ד"ז ע"א ר' יהושע ור' אלעזר המודעי אם שייך לומר על משנה תורה גדר זכרון ור"ל דכל מקום שנאמר זכרון הוי במה שעבר ואינו הווה ועי' בתו"כ פ' בחוקתי דלכך לא נאמר ביצחק זכרון מחמת דאפרו של יצחק ישנו בהווה והוי לי' ראי' ולא זכירה, ובאמת זה תלי' אם שיעורים הוו כפי הזמן בזמן סנהדרין גדולה או כפי שהי' בזמן של משה רבינו ועיי' קידושין דף י"ב גבי פרוטה וזבחים דף ס"ב גבי עצי מערכה, ועי' ברכות דף ס"ג ע"ב גבי תורה כאילו היום ניתנה ועי' בהך מחלוקת דקלוט בן פרה בכורות דף ו' וכ"מ וכן איך הדין לחלק גבי חיה שילדה כמין בהמה ועי' במ"ש רבינו בהל' מא"ס פ"ז הי"א ע"ש בזה והגדר אם זה בגדר לדורות או הזמן הוה נקודה ועי' בתוס' עדיות פ"א שכל הימים כו', וכ"כ בזה. ועי' בהך מחלוקת דברכות דס"ב ע"ב ובהשחית כו' ראה וינחם דהוי מחלוקת שם על מה קאי ראה אם על בית המקדש או על אפרו של יצחק או על כסף כפורים וזה תלי' במ"ש אם השקלים שנותנין כיון שאח"כ נעשו של צבור אם יש בהם חלק הפרטים, עי' ירוש' שקלים פ"א דהוי זה מחלוקת תנאים גבי כהנים אם שוקלים וכבר כתבתי בזה מהך דזבחים דף ד' גבי קרבן ציבור בענין שינוי בעלים ע"ש ברש"י ותוס', ותוספ' מנחות דף ע"ח ע"ב ד"ה או וברמב"ם הל' תמורה פ"א גבי ממיר בקרבן ציבור, ובאמת זה מחלוקת תנאים בהך דברכות דמ"ט ודף נון אם יש נ"מ גבי ציבור בין רב למעט, ועי' בהוריות ד"י ובתו' ישנים יומא דף נ"א, עכ"פ זה מחלוקת שם אם שייך בזה חלק יחיד בציבור, וזה תלי' אם הוי ראי' או זכירה ואין כאן מקום להאריך, ועי' רש"י סנהדר' דנ"ו ע"ב וד"ס ע"ב גבי לא תשתחווה ודס"ג ע"א גבי לא תשתחוה ועי' מגילה דף לא ע"ב ובגדר הך דב"ק דף נ"ד ודף נ"ה ע"א גבי כי טוב ור"ל אם זהו בגדר ס"ת אש שחורה כו' דרש"י פסחים וירוש' שקלים או בגדר כתב לוחות דפסחים שם, ועי' בהך מחלוקת בחגיגה דף ויו וכ"מ גבי כללות ופרטות ובמה דמבואר בספרי פר'

מטות ובתורת כהנים פר' אחרי גבי שחוטי חוץ גבי כה וזה ע"ש, עכ"פ נ"מ אם לדור המדבר על כל דבר ודבר של תורה מלבד האזהר' של הדבר יהיו חייבים בגדר עובר על דברי נביא וכבר כתבתי בזה בהך דיומא דס"ו ע"ב גבי גיפוף ונשוק ותוספת' סנהדרי' שם ויש שם שיטה דמגפף ומנשק יש מיתה בי"ד"ש אך אנן לא קיי"ל כן אך כבר כתבתי דאז הוי ג"כ בגדר העובר על דברי נביא כיון שכל ישראל שמעו מפי מרע"ה וזה רק אם שמעו מפי הנביא עצמו אבל לא מפי המתורגמן כמבואר בספרי פ' שופטים ולא השומע מפי שומע, ועי' בירוש' סוטה פ"ז דגם בסוטה צריכה האשה לשמוע מפי הכהן ולא כמו הך דמכות ד"ו ע"ב ע"ש ודי אם הדיינים מבינים דזה ג"כ הוי גדר נבואה ולכך מבואר בסוטה ד"ו אם לא בדקו אותה המים נקט שם איגלאי מילתא למפרע דסהדי שקרי, ור"ל ג"כ דאף דכבר כתבתי דגם ע"י טבע יכולים לבטל העדות, עי' ר"ה ד"כ ובכורות דכ"ח, ועי' ב"ב דצ"ב ע"ב, אך שם גם זה לא הוי עדות רק אומד בעלמא ועי' ב"ק דע"ד ע"ב דגם שם משום דהוי שני עדים כנגדן ואז לוקין אם נתברר ע"י מציאות ובמ"א אבאר זה. אבל גבי עדות סוטה לא הוי בירור גמור כיון דזה רק גדר מופתי רק אמרינן איגלאי מלתא למפרע. עכ"פ גם שם צריך שתשמע דווקא מפי הכהן ממש כמו גבי נבואה ולכך היו חייבים מיתה בידי שמים, ובזה יש לומר דלכך הי' מרע"ה כבד פה דעי"ז הי' פרעה שומע מפי המתורגמן ולא נתחייב פרעה מיתה דאזהרתן כו' בגדר עובר על דברי נביא, עכ"פ כך דהא דקיי"ל דהמתנבא מה שלא שמע חייב חנק זה רק אם בשעה שהוא אומר לנו הי' מתנבא וא"כ הנבואה הי' שקר אבל נביא אף שהי' מוחזק לנביא מכבר ואח"כ אמר לנו דבר שזה ראה כבר בנבואה לא שהוא מתנבא כעת אז רק בהדיח ושמעו לו אז חייב (ועמ"ש רבינו בס' המורה ח"ג דגם אם בד"א מה"ת נדחו קהל מישראל ח"ו נוהג בהם ג"כ דין הריגה הנ"ל ע"ש) לפי המחלוקת בסנהדרין דף צ' ובירושלמי שם אבל בלא זה מבואר בירושל' לאו דלא תענה כו' ע"ש כן ר"ל רבינו כאן. עכ"פ י"ל לרבינו דמסית לעצמו אף אם שמע לו ועבדו אינו חייב רק העובד ולא הנעבד ואינו נסקל רק העובדו ולא הנעבד ואם הסית לאחרי' אם קבל ממנו אף אם שלא אמר לו בלשון הסתה רק בגדר הדחה אז חייבי' שניהם סקילה וזה ר"ל התוספתא רפ"א דכריתות לך עבוד ע"ז ואז בעי התראה גמורה לדידן וכמו במדיחי עיר הנדחת, ועיי' סנהדרי' דס"ג ע"ב גבי אזהרה למדיח ולמסית עי"ש ולמה לא אמר כה"ג. ע"כ ממהדורא תנינא]

הלכה ג

ואין המסית כו'. ע' סנהדרין דפ"ח ע"ב ותוס' שם ד"ח ע"ב, אך הדין כך דאם מסית לשנים דאז הן עדיו אין צריך כלל התראה אבל לאחד דאז צריך גדר עדות וקבלה בב"ד אז צריך

הכמנה והתראה ולכך אין היחיד מצטרף עם השנים והוי כגדר רודף כמבואר בסנהדרין דע"ב ע"ב היכא דבעי לאתויי בבי דינא אך לגבי ושפטו העדה והצילו העדה אין נ"מ דגבי מסית לא בעי ולכך די בהכמנה אף דהוי בגדר ידיעה בלא ראיה ע' בירושלמי כאן מה דמחלק בין אמר אני בין לא אמר וע' שבועות דל"ד ע"א מי לא בעי מודע כו' וחולין דצ"ו:

הלכה ד

ואסור למוסת ללמד עליו זכות. סנהדרין דכ"ט ודל"ב ע"ב ודל"ו ע"ב ע"ש:

הלכה יא

ואינו לוקה אלא הנודר בשמה והמקיים בשמה והוא הנשבע בשמה. ר"ל דהוה כמו נשבע דשבועות דכ"א ע"ש, עיין בראב"ד מה שהקשה פה דזה לא אמרו אלא אליבא דרבי יהודה ואנן לא פסקינן כוותיה וכו', עיין שבת דקי"ט ע"ב אר"א מנין שהדיבור כמעשה ע"ש וע' תמורה דף ד' ע"ב ע"ש היכי ס"ל לר"א וע' תוס' יבמות דק"ה ע"א ותוס' סוטה דל"ג ע"ש דרבי יהודה סבירא ליה דקריאה מעכב גבי חליצה ור"י לשיטתיה ועיין בריש פ' ארבע מיתות ומ"ש ברבינו ז"ל בהלכות עדות פ"כ:

פרק ו

הלכה א

כיצד הוא מעשה האוב זה שהוא עומד ומקטיר קטרת ידועה. וכן גבי גולגולת המת כתב ומקטיר ולהלן הלכה ב' גבי ידעוני כתב ומקטיר זה אתי כתירוץ דרבא וכולי עלמא מודה זה וקאי נמי אידעוני ואתי שפיר וכן מבואר בירושלמי הל' ב' ואזהרה שלהן מניין שנאמר אל תפנו אל האובות עירובין די"ז ע"ב ע"ש, והוריות דף ד' ע"ב, והנה עיין מש"כ רבינו ז"ל בפ"א מהל' שגגות דבעל אוב ובעל ידעוני במעשה א"כ מוכח דס"ל כר"ל ודלא כהכסף משנה דרבי יוחנן לדידן פטור דמשנתנו כר"ע, אך זה צ"ע אם ס"ל גם בהקשות זרועותיו כריש לקיש. והנה גבי אומר אלי אתה פסק דפטור מקרבן בהל' שגגות פ"א הל' ב', וע' שם בתוס' דס"ג דזה לר"ל אבל לר"י הוי מעשה, אך יש לומר דרבינו ס"ל כמש"כ התוס' שם דס"ה ע"ב דרק בעדים בחסימה הוי זה מעשה אך גבי השתחויה פסק רבינו ז"ל בפרק ז' מהל' שגגות כרבי יוחנן דהשתחויה הוי מעשה. אך יש לומר דלמסקנא גם לרבי יוחנן ס"ל דהקשה לא הוי מעשה רק מקטיר, אך ע' מש"כ רבינו ז"ל לקמן פי"א הל' י' והחובר עצמו כו' הראה באצבעו כו' הרי חזינן דס"ל דזה הוי מעשה וע' ב"ק דקט"ז ע"ב, וע' סוטה דמ"ז ע"ב, אך יש לומר לחלק בין קרבן למלקות כמש"כ הרמב"ן במלחמות ע"ש, ועי' בהך בירושלמי שבועות פ"ב:

הלכה ג

ואותן הכהנים כו'. כן מבואר בירושלמי כאן:

לפיכך העושה כו'. ר"ל דהא כבר כתבתי דכל דבר שהוא עבודה באיזה ע"ז אם עשאה חייב מלקות אמר דכאן פטור דזה לאו ע"ז היא רק גזירת הכתוב במולך ואין זה הך מעביר:

[ממהדורא תניינא: **הנותן מזרעו כו' והאזהרה שלו. כבר** כתבתי בזה לעיל דיהי' נ"מ אם מסר ולא העביר דאז לוקה ואזהרה הוא מקרא דומזרעך לא אזהרה דלא ימצא ועי' בס' המצות בזה וכן נ"מ למה שהקשה התוספות דס"ד ע"ב גבי זרעו ולא כל זרעו דאינו חייב משום בן ראשון אך י"ל דנ"מ שמסר כל הבנים ואז אף אם העביר בן א' פטור כיון דבמסירה היו כלם, אך מ"מ ללקות לוקה על המסירה ועי' זבחים דפ"ב ע"ב גבי הכניס דם בפנים דהיכי דמכניס על מנת להכניס לפני ולפנים לא נפסל בהיכל ובחולי' דק"ב ע"ב זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו עי"ש בזה ובירושלמי כאן דמבואר דהיכא דהיתה עבודתה בכך אף שהעבודה היתה בבנים ובבנות מ"מ אם העביר האב ג"כ חייב דאז הוי בגדר ע"ז שעובדים אותה במקל דע"ז דנ"א ע"ב ורש"י סנהדרין דס"ב ע"א וכבר כתבתי ועיי' בספרי פרשת ראה פסקא פ"א.

ובאמת כך דהנה שיטת רבינו בפי' המשניות כאן וכן סבירא לי' לרש"י כך דבאמת למ"ד מולך הוא עבודה זרה עבודתה הי' לשרף אדם לע"ז אך עוד חק הי' להם שהאב ימסור בנו לכומר והכומ' יעבירנו לא שריפה ממש, ואז אם הכומר העבירו חייב האב ואפשר דגם הכומר אז חייב ויהי' תלי' בהך מחלוקת דע"ז ד"נ ע"ב ודנ"א גבי ע"ז שעובדין אותה במקל ע"ש ובפ"ג ה"ד ע"ש בהשגות, אך זה תלי' אם יש תולדות בע"ז עי' סנהדר' דף ס"ב ובספרי פ' שלח פסק' קי"ב דדקדוקי ע"ז פטור, ועי' מכות דכ"א גבי גדידה ע"ש וגם שלא כדרכה חייב ור"ל דכיון דשפך דם הוי זה תולדה דזריקה ועי' בספרי פ' ראה פסקא פ"א דדרכם הי' גם באבות ואמהות ע"ש ועיי' בירוש' כאן פ"ז ה"י דאמר שם א' המולך כו' בין שעבדה בין שלא עבדה כו' חייב ואמר שם דרק בשאין עבודתה בכך אבל בעבודתה לכך פטור, ועי"ש במחלוקת דר"ש ורבנן ובתוס' כאן דף ס"ד ע"ב ד"ה במעביר, ור"ל כך דס"ל כשיטת רבינו בפי' המשניות ורש"י דהיכא דדרכה בכך אז המעביר חייב בכל ענין ואז המוסר פטור אף שמסר זרעו, והטעם דס"ל דא"א לחייב שנים על פעולה ומציאות אחת ועי' רש"י סנהדרין ד' ע"ח ע"א ותוס' מנחות דף ס' ע"א וכיון דהמעביר חייב המוסר פטור אבל אם אין דרכם בכך אז גזר לנו התורה דאם מסר דווקא מקצת זרעו, ובאמת מבואר בתו"כ דגם עבדים ונשים חייבים ואף דגבי עבד אין זרעו מתייחס אחריו, יש

לחלק בין זרעו שנולד לו בעבדות לזרעו שנולד לו קודם שנעשה עבד, ועי' תוס' ב"ק דף פ"ח גבי מילה וברש"י נזיר דף ס"א ע"ב ובמ"ש הרמב"ן ז"ל בס' תורת האדם גבי אבילות, וכבר הארכתי בזה במ"א, דהיכא דהעבד יש לו בנים קודם שנעשה עבד ואח"כ נשתחרר י"ל דתו הוי כמו בהך דיבמות דס"ב, וא"כ משכחת חצי עבד דלא כייפינן לשחררו, אך י"ל דהוי בגדר דיחוי וכבר כתבתי כה"ג גבי כהן מומר לע"ז ואח"כ עשה תשובה דנדחה מאכילת קדשים, והך דמנחות דק"ט שם קאי רק אאותם שהקריבו בבמות לגבוה בזמן המקדש, אך לא מתרומה, וכה"ג מצינו גבי בת כהן שנישאת לישראל דחוזרת רק לתרומה אבל לא לחזה ושוק, ועי' סנהדרי' דף נ"ח ע"ב גבי עבד מותר בבתו ורש"י חולין דף קי"ד ע"ב, ובירוש' יבמות פי"א. עכ"פ כך סבירא לי' לר' זירא בירוש' שם ור' אילה ס"ל דגם זה חייב וטעות סופר שם, וכן הדין גבי אוב לשיטת רש"י דף ס"ה ע"ב גבי מעלה כו' ע"ש בתוס' מה דהקשו משאול אך בירוש' מפורש שם דאז נעש' הדבר ע"י שניה' ע"י השואל וע"י הנשאל ואז חייבים שניהם ותלי' בזה וכבר כתבתי בזה גבי המגלח נזיר אם שניהם חייבים דהוי רק לאו א' ופעולה אחת, ולא דמי להקפה, וכן בהקפה למה לא יתחייב הניקף עם סייעו גם משום לאו דמקיף ע' סנהד' דע"ח, עכ"פ כ"ה שיטת רש"י ור' בפי' המשניות ואף דכל זמן שלא העביר הכומר ליכא חיוב על המוסר מ"מ החיוב כן, ועיין בדברי רבינו בפי' המשניות פ"י גבי זקן ממרא דצריך התרא' ומה דמבו' בגמ' דפ"ח ע"ב דליכא גבי זקן ממרא התראה זה רק בזמן שהורה לעשות ובאמת בזה פליגי בירוש' דלשון המשנה סנהדרין דף פ"ו מבואר שם דהחיוב הוא אם הורה לעשות ובברייתא שם נקט דהחיוב הוא רק בעשי' רק אין נ"מ אם הוא בעצמו עשה או אחר עשה זה ע"י הוראתו וכן הוא בספרי פ' שופטים פסק' קנ"ה דרק על מעשה הוא חייב, וכבר כתבתי בזה דזה נ"מ אף דבכל מקום מבואר דגמר דין הוי בגדר מעשה וכן הוראה אך זה רק אם הוי ההוראה כדין ועי' סנהדרין דף ל"ג עכ"פ חזינן דאף דהחיוב נגמר ע"י אחר מ"מ חייב וה"נ כמו גבי מולך. ע"כ ממהדורא תנייא]

הלכה ד

אינו חייב כו'. ר"ל דהוא משכו, אך מ"מ עבר ברגליו והגמ' ר"ל שלא משכו רק הניחו שילך בעצמו וכן מבואר שם בירושלמי ע"ש:

הלכה ו

מצבה כו'. ע' ע"ז דנ"ד ע"ב ע"ש וכן בירושלמי מוכח דזה רק לשם ע"ז וזה הוא בימוס ורק אם נפל אז אסור גבי בימוס וזה הוה כשיטת רש"י דט"ז ע"ש בתו' וע' בתו' דמ"ז ע"ב וע' בספרי דמקיש בימוס לפסל ופסל לבימוס וקא משמע לן דין ע"א שנשברה מאליה

וכמבואר בירושלמי פ"ד סוף הל' ד' דקימה ר"ל שאם נפלה לא יקימנה ואף דגבי בימוס אמרינן בגמ' דבימוס שנפגם לכולי עלמא שרי, אך הירושלמי קאי שם לרב ושמואל ע"ש, ועי' בתו"כ פ' בהר ע"ש, ועי' ברמב"ן בספר המצות, אך באמת ר"ל דמצבה לצורך קרבן, עי' נדרים דכ"ב ע"א, עי' שם במפרשים אך זה תליא אם במה די באבן אחד כמבואר זבחים דק"ח ומצבה הוא אבן אחד וא"כ לדידן דס"ל כרבי יוסי ע"כ מצבה כמ"ש רבינו, ועי' תוס' ע"ז די"א ע"א וירושלמי בע"ז ריש פ' ד':

[ממהדורא תנייאנא: **מצבה כו' ואינו לוקה עד שיפשוט כו'**. **עיקר** הגדר דהנה רבינו סבירא ליה בס' המצות דהשתחואה הוי גדר עבודת פנים עי"ש במצוה ה' וכבר כתבתי בזה בח"א דזה רק בפושט ידים וזה הוי כעין פנים ועי' מנחות דק"ט ע"ב דמבואר שם דהשתחואה לא הוי עבודה וצ"ל דרק בשחיה בעלמא ועי' תוספות מנחות דכ"ז ע"ב ובדברי רבינו בהלכות ביאת מקדש פ"ב הל' ד' דנ"ל דס"ל דהוי עבודה ובחגיגה דכ"ו נראה דמותר ויהי' נ"מ גם כן גבי בעל מום דהנה רבינו ס"ל ברפ"ו שם דאף על ביאה ריקנית לוקה אך זה רק אם נכנס לעבודה אך נ"מ דגבי בעל מום עובר אז י"ל דלא עבר רק אם עבד וכה"ג ס"ל לרבינו בהל' אסורי מזבח פ"א דגבי בעל מום קבוע לוקה גם על הקדש בלבד אבל על בעל מום עובר לא לקי רק על הקרבה וכן מבואר בירושלמי נזיר פ"ה. עכ"פ בעל מום קבוע תיכף כשנכנס למקדש חייב ויהי' נ"מ אם בעל מום מותר ליכנס להשתחוות ועי' בדברי רבינו בס' המצות ס"ט דמבואר שם להיפך דרק אם נכנס שלא לעבוד אז לוקה על זה אבל אם נכנס לעבוד אינו חייב רק עד שיעבוד וכעין הך דזבחים דפ"ב ע"ב שכתבתי לעיל אך י"ל דכונתו דאם נכנס להשתחוות אז פטור וכן נ"מ למה דמבואר בזבחים דס"ג ומנחות ד"ח שאם הקיפו נכרים העזרה מותרים ליכנס להיכל לאכול קדשים ור"ל דאף דכניסה ריקנית אסורה ולוקה אבל לאכול קדשים אם אין מקום אחר מותר וגדר עבודה עי' יומא דס"ח ע"ב ותוספות דכ"ה ע"א וכמה מקומו' כה"ג בעל מום מאי דהוא ג"כ אוכל קדשים ותוספתא סוף סוכה מבואר דבעל מום אסור ליכנס ליטול חלק לחם הפנים בין אולם למזבח אך שם י"ל דיכול להוציאו לחוץ לאולם מה שאין כן כאן, ועיי' בתוספתא סוטה פ"ז גבי נשיאות כפים וסוכה דמ"ד, עכ"פ י"ל דהשתחואה בגדר פישוט ידים הוי עבודה ולכך אסור זה בחוץ רק מ"מ כרת אין בו ורק כעין פנים רצפה של אבנים כמו בביהמ"ק ועי' ירושלמי ע"ז פ"ד ועיי' לקמן בהלכה ח' גבי משתחוה לעכו"ם משיכבוש פניו בקרקע אבל כריעה לא ועי' בתוספתא סנהדרי' פ"י דכריעה חייבי' עליה מיתה בידי שמים אך בדברי רבינו בלכות שגגות פי"ד הל' ב' לכאורה מבואר דחייב על כריעה בלבד ובירושלמי דהוריות שם מבואר דרק שחיה

אך י"ל דרבינו ס"ל כך דשלא כדרכה חייב רק על שחיה אבל כדרכה אף שהי' דרכה בפישוט מ"מ חייב גם בכריעה או י"ל דס"ל דעכ"פ חייב כרת ועי' סנהדרי' דס"ד ע"ב גבי מולך ורש"י סנהדרי' דס"ב ע"א גבי תולדות דס"ל להיפך דרק סקילה ולא כרת ונ"מ לקרבן ועיי' רש"י מכות דכ"א גבי מגדד שלא כדרכו. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ח

אבל לעכו"ם כו'. עי' הוריות דף ד' אבל כריעה לא הוי רק מיתה בידי שמים, עיין תוספתא דסנהדרין פ"ב גבי מגפף ובתוספתא דמס' שקלים פ"ו ע"ש. והנה באמת לפי המבואר מדברי הגמ' בהוריות משמע דזה רק בעכו"ם שדרכם כן ור"ל כך אף דדרך בפישוט ידים ורגלים. חייב אף בלא פישוט ידים אבל אם אין דרכה בכך אף דהשתחויה חייב בכל ע"ז י"ל דזה רק בפישוט ידים ורגלים, ובזה א"ש דברי הירושלמי בפרק ד' דע"ז השתחוה למרקוליס מהו ע"ש והלא השתחויה חייב בכל ע"ז אלא ע"כ כמו שכתבתי דנ"מ בלא פישוט ידים. והנה עי' מה שכתב רבינו ז"ל בס' המצות מצות עשה ה' דחיוב השתחויה הוא משום עבודת פנים ע"ש ברמב"ן שהקשה עליו, ועי' בירושלמי דסנהדרין פ"ז דס"ל אם עבדה בעבודתה בעבודת הגבוה ובעבודת השתחויה חייב על כל אחת ואחת ע"ש. אך יש לומר דהנה התוס' מנחות דכ"ז ע"ב כתב דהשתחויה מיקרי עבודה, ועי' שם דק"ט ע"ב ע"ש, ומש"כ רבינו בפ"ב מהל' ביאת מקדש ה"ד ובהך דשבועות דט"ז, אך י"ל דזה רק בפישוט ידים ורגלים ולכך גבי משכית רק בפישוט, וע' בירושלמי פ"ה דסנהדרין גבי את מי עבד בזה מדויק שם לשון רש"י בסנהדרין ד"מ ע"א ד"ה ובמה דנקט שם מרקוליס ולא פעור והטעם דשם בגמ' בע"ב חשב במה עבד הני ד' עבודות ולא חשב עבודתה והטעם משום דשם לא חשיב רק בדיקות ואם אמר אינו יודע חייב כיון דאין נ"מ דבין זה ובין זה חייב אבל בעבודתה הוי דרישות ואינו יודע פטור. והנה לפי מה שכתבתי דהשתחויה בשאר ע"ז היו רק בפישוט ידים ורגלים א"כ קשה לרש"י דהוה בכלל דרישות לכן כתב דמיירי במרקוליס ומרקוליס דרכה בהשתחויה. והנה לפי מה דמבואר לעיל פ"ג הל' ו' מדברי רבינו דכל דבר שהוא דרך כבוד אף אם היתה דרכה בכך לעבוד מ"מ צריך הוא לכוון לעבודה אבל בסתם פטור ואם כן גם בהשתחויה כן. ובזה א"ש דברי הגמ' סנהדרין דס"א ע"ב, אך זה רק בהשתחואה בלא פישוט, ועי' בירושלמי סנהדרין פ"ז דאמר שם דמגפף אין בו מעשה וזה הוא כוונתו ובזה מבואר דברי הירושלמי דשבת יצא השתחואה לחייב על מקצתה ר"ל בלא פישוט דעבודת פנים לא הוי ומ"מ חייב:

הלכה י

אסור לעשות כו'. ע' בהשגות ועי' בירוש' פ"א דמגילה גבי הקהל מבואר כדברי רבינו, ועי' מה שכתב רש"י בתמיד דכ"ט ע"א גבי קלונסות, ועיין בעירובין דף ג' ע"א גבי אמלתרא ועי' מעילה די"ג ע"א ובתוס' די"ב ע"ב ובב"ב דף ג' וכ"מ ועיין ביומא דס"ט ע"ב היכן היה הבימה ע"ש בתוס' לראב"י ועיין בתוספתא פסחים פ"ה ע"ש:

[ממהדורא תניינא: **אסור לעשות כו'**. עי' בהשגות וכ"כ בזה דבאמת מבואר בירושלמי דלכך אסור לעשות הקהל ביו"ט ובשבת מחמת עשיית הבימה דאסורה בלאו ור"ל דאסור רק גדר קביעות וגם להקדישה אבל בגדר ארעי מותר וכמ"ש הראב"ד ז"ל כאן ובנין בג' ימים הוי קביעות ועי' רש"י תמיד דכ"ט ע"א גבי גפן זהב דרק דרך בנין וקביעות אסור, ועי' במעילה די"ב ע"ב ודי"ג ע"א אם היו קורות של עץ נבנה בהר הבית ובעזרה וצ"ל וזה לא הוי בנין ועי' ברשב"ם ב"ב דע"ט ועירובין ד"ג גבי אמלתרא וכמה מקומות בזה ובבא בתרא ד"ג ע"ש וכבר כתבתי בזה. והנה רבינו ז"ל בהל' בית הבחירה פ"א הל"ט דייק שם עץ בולט מוכח מזה דאם אינו בולט מותר ודייק לה מהך דר"ה ד"ד ע"א שלמה שקעי' בבנין וסדי' בסידא ור"ל כדי שלא יהי' בולט ובזה אתי שפיר מה דמבוא' ביומא די"ב דממעטינן מקדש מטומאת נגעים והרי מבואר בנגעים פי"ב דצריך דווקא שיהא עץ בהבית רק שם די תחת השקוף כמבו' שם במשנה ד' וזה אינו בולט ועי' ברש"י ותוס' זבחים דף נ"ד ע"ב. ע"כ ממהדורא תניינא]

פרק ז

הלכה א

ובארץ ישראל כו'. עי' ע"ז דמ"ה ע"ב ובאמת כן מבואר בספרי פ' ראה פיסקא ס"א, אך קשה מהך דקידושין דל"ז ע"א מה ע"ז מיוחדת כו' הא גם בע"ז יש מה שאינו נוהג בחו"ל וע' ע"ז בתוס' דכ"א ע"א דגם לאו דלא תביא תועבה אינו נוהג בחו"ל ע"ש. וצ"ל דארץ ישראל מוחזקת היא והויא שלו אף קודם כיבוש ועי' מה שכתב רבינו ז"ל בהל' מלכים פ"ח הל' ט' דגם ב"נ מצווה על זה, וע' בסנהדרין דף צ' ע"א דעשה דונתצתם הוי דין ע"ז ע"ש:

הלכה ב

וכל הנעשה בשבילה כו'. עי' שבת ד"צ ע"א, ועיין תוס' זבחים דע"ב ע"א וירושלמי פ"ה דע"ז, וע' מה שכתבתי בזה בהל' מ"א פרק י"א:

הלכה ג

בהמה שהקריבוה כולה וכו'. עי' בכסף משנה ע' חולין דל"ט ע"ב גבי דמא ותרבא וצריך לחלק בין בשר לשאר דברים, עי' ב"ק דע"ח ע"ב גבי שיור במכירה ועי' במנחות די"ג ע"ב גבי פיגול ע"ש, ועי' בירושלמי פ"ב דע"ז גבי עורות לבובין דמבואר שם דרק הלב לחודא היו מקריבין ומ"מ אסורה כולה ועי' בחולין דקל"ה ע"א גבי חוץ מעורה, ועי' רש"י במעילה די"ג ע"א ד"ה ואחרים ויש לומר דגבי עכו"ם כיון דמבואר בירושלמי פ"א דתרומות הל' ב' דגוי אין לו מחשבה ע"ש לא הוי שיור ורבינו מיירי בישראל:

הלכה ד

אסורה בהנאה מיד כו'. עי' רש"י ע"ז דמ"ו ע"א דמ"מ הגבהה בעי ועי' תוס' ע"ז דמ"ז ע"ב, ועי' סנהדרין דנ"ו ע"ב גבי דב"נ חייב על ע"ז מיד שעשאה, ועי' רש"י סנהדרין דמ"ח ע"א והטעם לא מתסר משום דלמא הדר ביה, ועי' שם ברש"י דמ"ז ע"ב ד"ה בהזמנה לא מתסר מה שהביא מהך דע"ז דמ"ד ע"ב ובאמת לא דמי כלל דשם ר"ל בלא מעשה דהיינו כגון בנין או חציבה וגבי משמשין אינו אסור עד שיעבדו בה ועי' ע"ז די"ט ע"ב מבואר כן, ועי' חולין ד"ח ע"ב דפסק בה גוזא כו'. אך זה צריך עיון אם ר"ל שיעבדו בה עבודה לע"ז או רק מעשה בעלמא לע"ז ועי' רש"י סוכה דל"א ע"ב דמשמע דדי במעשה בעלמא לע"ז, ועי' ברש"י יבמות דק"ג ע"ב גבי סנדל ע"ש, ועי' בע"ז דל"ב ע"ב גבי עכו"ם ההולך לתרפות דלא אמרינן ביה הדר ביה ושם דט"ו ע"ב וסנהדרין דס"א ע"ב, ועי' רש"י ע"ז די"ט ע"ב דאם ישראל עשה ע"ז לצורך גוי אסורה מיד ע"ש, ועי' בתוספתא דע"ז פרק ו' בהך דרבי אומר דאם גוי עשה לשם ישראל אין לה ביטול ומשמע אף מיד. ועי' בתוספתא תמורה פ"ד, ועי' בע"ז דנ"ד ע"א דבע"ח לא מתסר משום משמשי ע"ז ובתוספתא דע"ז אמר דמרקוליס שנעקר מקומה מותר בהנאה ומשמע אף ע"י מעשה וצ"ל דגבי משמשין אינו אסור עד שיהיה הדבר עשוי בידי אדם, ועי' רש"י שבועות דל"ה ע"ב ומה שכתב רבינו ז"ל לקמן פ"ח הלכה ז' דציפוי ג"כ בכלל משמשין ע"ש:

הלכה ו

והנמצאות במדינה אם כו'. ר"ל אבל אם אינם עומדין על פתח אז אסורין אף אם אין בידם שום דבר כן פירש רבינו בפירוש המשניות ע"ש:

הלכה ז

צלמי עכו"ם וכו'. עי' בע"ז דמ"ב ע"ב, אך באמת הטעם כאן דהוי ס"ס ספק אם מן הנך דעל פתח המדינה אי לא וסבירא ליה דהוי ס"ס ולכך שרי והא דנקט במשנה שברי זה לר' מאיר דלא הוה ס"ס:

הלכה ט

עבר ומכר כו'. כן הוא שם בתוספתא פ"ד וע' בע"ז דס"ב וע"ש דס"ד ע"א:

הלכה י

ע"ז כו'. אפרה וה"ה חליפי ע"ז ג"כ אפרה אסור עי' ע"ז דס"ב ע"ב גבי חיטי ע"ש:
ספק כו'. נ"ל כך דדוקא נקט רבינו כוס או טבעת אבל חתיכה לא דהנה בירושלמי פ"א דערלה הלכה ה' אמר דוקא דבר שיכול להיות לו היתר בלא זה אז ספק בטל ע"ש דרק מחובר או דבר שבמנין שיש להם מציאות שיתבטלו כגון אם נתלשו או נתפצעו משא"כ בתרומה בפחות ממאה וגבי ע"ז מיירי כאן בע"ז של עכו"ם דיש ביטול ולכך לא נקט חתיכה דהוי תקרובת דאז לא מהני ביטול ואף ספיקה אסור רק גבי חביות דניכר נפילה די בא' שנפלה משא"כ בטבעת ובזה א"ש מה שהקשה הראב"ד בפ' ט"ו מהל' תרומות מהך דפרק י"ד הל' ח' דשם מיירי בפחות ממאה ולכך ספיקה אסור ובזה א"ש מה דרבינו בפרק ט"ו שם גבי תאנה נקט שם לענין אם נפלו למאה ולהרמה משום דגבי הרמה יש ג"כ מציאות שא"צ להרים כגון תרומה שאין הכהנים מקפידין עליה לכך צריך טעם אחר וכן להך דאברים דר"א דזבחים שם משום כיון דאם העלם למזבח לא ירדו וא"ש:
[ממהדורא תנייאנא: **והשלהבת מותרת**. כבר כתבתי בזה מה ר"ל אם שלהבת מע"ז או המשתחוה לשלהבת דהרי מבואר בברכות דנ"ג דמתרצה להריח מריח של ע"ז אסור ועיי' שבת דס"ב ע"ב דגם זה אין בו ממש כשלהבת אך י"ל דשם איירי דהדבר שממנו יצא הריח יש בו ממש ועיי' ע"ז די"ב ע"ב ופסחים דכ"ה ע"ב עי"ש ולקמן בהל' שבת אבאר עיקר גדר שלהבת מהו והמכבה שלהבת בשבת אם חייב ועיי' פסחים דע"ה ע"ב גבי מחתה דלפני ולפני עיי"ש, ועיי' ב"ק דף ס' ודף ס"א ודף כ"ד גבי דחציו ליח בי' ממש ור"ל אם משום דהפעולה שעוש' הוי העדרו ומכל מקום יש בו מציאות דהרי אם שייף משחא ותלה שלהבת חייב משום השלהבת כמבו' בביצה דף ל"ט ע' ברכו' דנ"ג ור' לא הביא זה. עיי' בהל' שבת פי"ח הל' ה' ועי' ביצה דל"ב ובדברי רבינו שם דהחיוב הוא משום דמוליד דבר חדש בשבת או ביו"ט וזה נכלל בגדר דולא תעשה כל מלאכה עי' פסחים דף מ"ז וביצה דף כ"ג גבי מוליד ריחא וע' בד' רבי' ברפ"א מה' שבת דחשיב שם לאו שלא לענוש בשבת ומה הוא הגדר אם ר"ל רק מיתה בגדר חבורה כמו הך דיבמות ד"ו ע"ב אך מדברי רבינו בפכ"ד הל' ז' מבו' להיפך, וגם למה חשיב זה בלאו פרטי, ובאמת בסה"מ לא תעשה שכ"ב חשיב רק חיוב מיתות אך בחיבורו לא משמע כן ועיין בהלכות סנהדרין פי"ט וגם ראיה דלפי שיטת רבינו דס"ל בהל' יו"ט דהבערה לא נאמרה כלל ביו"ט וכשיטת הירושלמי ספ"ה דביצה ופ"א דמגילה אם כן מה כונת הגמרא שלנו

בשבת דקי"ד דצריך קרא לומר דמותר להקטיר אברים ופדרים ביו"ט ודוחק לומר דזה אתיא כשיטת הירושלמי שבת פ"ב דיש בזה גם דין מבשל עי"ש אך צ"ל דכל דבר הניצרך לעשות ונתחדש ע"י זה מציאות חדשה הוי זה מלאכה בשבת ויו"ט ועיי' ברש"י שבת דקכ"ז ופסחים דמ"ו וביצה דכ"ז ע"ב וגם ראיה מהך דפסחים דנ"ה ע"ב גבי להושיב שובכין כו' ומוכח שם דבשבת ויו"ט הוי זה מלאכה מן התורה ומה גדר מלאכה יש בזה, ועי' מו"ק די"ב ועל כרחך ר"ל דלעשות דבר חדש הוי זה מלאכה גמורה ועי' כתובות דס"ו וכן הדין גבי שלהבת אף דהוי רק מציאות בלא עצם. וכה"ג י"ל גבי הך דמבואר בסוכה ד"נ במחלוקת אם שיר דוחה שבת ובהך דעירובין דק"ב ע"ב ע"ש ברש"י גבי כנור שנפסק בד"ה פלוגתא כו' קרבן צבור דס"ל שם דשיר הוי פעולה בקרבן ומכשיר ור"ל דאף דתיקון הכלי זה הוי מכשיר אך כך לפי מה דמבואר שם דק"ה דקשירה ג"כ הוי רק שבות אך זה רק כיון דזהו תיקון הקרבן חל עליו שם מלאכה ועי"ש בירוש' ובפסחים ובתענית דכ"ז דכלי שיר ג"כ הוי מעכבי הקרבן לא משום השיר עצמו, וע"י הקשר חל עליהם שם כלי שיר הוי זה גופא מלאכה וכבר כתבתי בזה גבי תקיעת שופר במקדש כיון דעיקר הדבר במקדש הוי התקיעה לא השמיעה זה ג"כ הוי מלאכה, וכן ר"ל בהך דב"ק דק"א במאי דאמר שם הנאה הנראה לעינים אסרה תורה ר"ל כך דמה דמרבינן מקרא לאיסור שלא יצבע הוא לא משום הלבישה של הבגד רק דזה גופא הוי איסור שעשה לו בגד צבוע וזה אסרה תורה וא"כ עי"ז נעשה כל הבגד כולו אסור וכמו דמבואר בחולין דק"ח וכ"מ גבי בב"ח חידוש ור"ל דהתורה אמרה לנו שע"י הבישול נעשה איסור חדש ותו אסור לעולם כמבואר שם וה"נ אם צבע בגד באיסורי הנאה דערלה עובר בהך איסור דלא יאכל כיון דהצבע עומד לזה וזה עצמו שם האיסור ולא דמי להך דזבחים דע"ט גבי דם דשם ר"ל דכיון שיש בו ממשות ומראה דם מהני לזריקה וכמו בהך דסוטה דט"ז ע"ב וזה ר"ל הך דחולין דפ"ז ע"ב כל מראה אדמימות כו' ועי' בתוס' זבחים דע"ז ע"ב דמיירי שיש ממשות בדם אבל בהך דב"ק ר"ל דדבר העומד לצבע הוי הצביעה שלו עצם ונ"מ דיש צבעים דע"י תערובות של שני מינים שעשה דבר חדש ועבמ"ש רבינו בהל' שבת פ"ט הל' י"ד עין הצבע כו' וע"ש בהשגות הובא בה"ה וכבר כתבתי בזה דרבינו ס"ל דמים אין מקבלים שום שינוי בעצם, עי' סוטה דט"ז ע"ב וע"ז דל"ז ותוס' יומא דס"ד ובהך דעירובין דכ"ט מיא דצבעא וכ"מ ובירוש' דתרומות פי"א, ובאמת זה מחלוקת תנאים בתו"כ פ' שמיני ר"מ ורבנן הובא בירוש' ערלה פ"ג דר"מ ס"ל דמי צבע פוסלין מקוה בשינוי מראה דהשאובה ניכרת וא"צ ג' לוגין דס"ל דהמים בעצמם נעשים צבועים אך אנן לא ס"ל כן ועי' בדברי רבינו בהל' טומאות אוכלים פ"ב

ובהשגות שם וירוש' תרומות פי"א הל"ב דר"מ ס"ל דאין מים בטלים לעולם וכן פסק רבינו בזה בהלכות טומאות אוכלים פ"ג ה"ד ומחלק שם בין ציר חגבים לציר דגים ואתי שפיר מה שהקשה שם הראב"ד ז"ל מהך דבכורות ע"ש, אבל בגד הוי שינוי עצם וכבר כתבתי בזה, ועי' בירוש' ערלה פ"ב גבי צבע אגוזים של חולין ואח"כ צבע בצבע איסור אם שייך בזה גדר נ"ט לפגם וכן אם צבע בע"ח בצבע ערלה אם נאסר, חזינן דסבירא לי' דהאיסור חל על עצם הדבר, עכ"פ כיון דזה הדבר פעל פעולה בהדבר חל עליו איסור ואסור לעשות כן דהוי מציאות וה"נ כן. ולכך לא מהני בזה הולכת הנאה לים המלח עי' ע"ז דמ"ט ותוס' זבחים דע"ב להך שיטה דאף בשאר איסורים מהני וכמ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות על בעל המאור הנ"ל דלבישה דבגד הוי גדר אכילה באוכל ע"ש ובאמת לפמ"ש זה ר"ל ג"כ הך דמבואר ביומא דס"ח ע"ב וכ"מ גבי בגדי כהונה ניתנו ליהנות מהן ר"ל כך אם גדרי הבגדי כהונה הוי רק גזירת מלך דבלא זה הוי מחוסר בגדים עי' תוס' מנחות דמ"א דלכך אין בו משום כלאים או דנתנו ללבישה והוי בגד ממש ואז הם כשרים להקריב קרבנות ואם לא הי' חל עליהם שם לבישה לא היו ראוים לעבודה, וכה"ג נ"מ בין סוכה ללולב וציצית דסוכה וציצית עיקר המצוה הוא הישיבה והלבישה וכל סוכה או בגד שאינו ראוי לישיבה ולבישה אין עליו שם סוכה או בגד כלל תשבו כעין תדורו סוכה דכ"ו וכ"מ ולכך מבואר בתו"כ פ' אמור דסוכה הוא להדיוט ור"ל דכל שאין להדיוט הנאה ממנו לא הוי סוכה, וזה החילוק בהך דסוכה דכ"ט גבי גשמים וגבי ציבתא דרב יוסף דאמר פנו לי מאני ר"ל דכיון דהצער באה לו מן הסכך והדפנות דזה עיקר מצות סוכה שוב אינה סוכה כלל ולכך ציוה ליקח משם המצעות ופקע ממנה הקדושה ובגדר קדשים שמתו משא"כ במצטער רק מן סיבה אחרת הוא רק פטור אבל שם סוכה נשאר עלי' ועי' סוכה דכ"ו ע"א דדייק שם רש"י בד"ה סרחא שטח בה קרקעית הסוכה ר"ל לא מחמת עצם הסוכה כעין הך די"ג ודכ"ט דאז הוי כמו הך דמנחות דע"ד ומעילה ד"י אין מפרישין לאיבוד וזה ר"ל ג"כ הך דכ"ח ע"א לא קיימת מצוות סוכה מימיך ור"ל דאף דין של שינה בסוכה לא יצא עי' במ"ה פ"ב דשבת וכבר כתבתי בזה ועיי' סוכה די"ג ע"א ולכך כיון דעיקר המצוה הוא ההנאה ולכך מותר ליהנות אף שלא לצורך מצוה רק הנאה של כילוי עי' סוכה ד"ט וד"ו וע"ש ד"י ע"ב גבי הך עובדא דמנימין וכן הדין גבי ציצית עי' תו' נידה דס"א ע"ב, ועי' ירוש' מגילה פ"ג דבבה"כ אסור לשטוח בגדים אף באויר אך י"ל דכיון דעבד פטור מסוכה לגבי' לא חל עליו שם סוכה כלל, ועי' סוכה דמ"ב גבי מקבלת אשה כו' ע"ש בגמ' מהו דתימא כו' וי"ל דזה ר"ל דעיקר הטעם דאסור בטלטול משום דאסור בהנאה כמבו' בירוש' אבל אשה כיון דאינה במצוה מותר'

לטלטל, ועי' שבת דס"ב גבי נשים עם בפ"ע בטלטול ובשיטת הרמב"ם ז"ל בהל' אבל גבי טומאה דנשים כיון דאינן מוזהרות ליטמא אין עליהם מצוה לטמא, עכ"פ זה ר"ל בגדי כהונה ניתנה ליהנות, ועי' ע"ז ד"ד ומנחות דמ"ד דסוכה וציצית הוו מצוה קלה ובאמת לפי הניראה בדברי רבינו בהל' כלאים פ"י ה"ד ולשיטת רש"י ז"ל ביבמות ובנדה דס"א כך דאם מחבר שני בגדים א' של צמר וא' של פשתן בשתי תכיפות זה הוי כלאים מה"ת עי' שבת דנ"ד גבי חבלים ע"ש וביבמות ד"ה וכן היכא דעשו הבגד כולו חוט א' של צמר וחוט א' של פשתן אז הוי ג"כ מה"ת ועי' רש"י הוריות די"א ע"ש בד"ה ת"ק ועי' בלשון רש"י ביצה די"ד ע"ב ד"ה שמא דמשמע שם לחד לישנא דהיכא דהבגד נעשה ללבישה אף היכי שנכרך עליו דבר דלית ביה הנאת לבישה מ"מ חייב ובירוש' כלאים פ"ט יליף שם מקרא דבגד כלאים כו' דאף אם הכלאים נגרר בארץ אסור ללובשו ורצ"ל אף היכי דכל הבגד כולו הוא ממין אחר רק שיש בו למטה חתיכה של צו"פ כל הבגד נאסר אף שהבגד משאר מינים, ועי' במפרש בתמיד דכ"ז ע"ב ד"ה שמא ובאמת כבר כתבתי בהל' כלאים דרבינו שינה מלשון הגמ' בנדה דס"א ע"ב דשם נקט בגד שאבד בו כלאים וע"ש בתוס' ותוס' ע"ז דס"ה ורש"י תמורה דל"ד ע"א ע"ש ובאמת שני גדרים הוא דבנדה ר"ל דבגד של קנבוס שנאבד בו חתיכה הנעשה מכלאים וכבר חל עליו איסור ושייך ביטול בהבגד של קנבוס, אך רבינו ז"ל שינה ל' הגמ' בפ"י הכ"ז ע"ש וכן זה ס"ל לרבינו דהך דנדה ופסחים גבי מרדעת וכן גבי תכריכין ר"ל דוקא אם מתחילה נעשה הבגד למלבוש וחל עליו איסור כלאים אז אסור לעשות ממנו מרדעת להעלות על כתיפו כיון דכבר חל עליו שם איסור וכן בתכריכים דשרי משום מצוות בטילות אבל גדר כלאים יש דכבר הי' בגד אבל מרדעת מכלאים ותכריכים מכלאים לא חל עליהם שם כלאים כלל ומותר להעלות המרדעת זו על כתיפו אך לחי ללבוש תכריכים של מת י"ל דאסור וזה הוה בגדר משנה דכלאים אין ארעי לכלאים (הובא במנחות דמ"א) וכן ס"ל שם בהל' י"ז ובהל' י"ט דבגד של כלאים אסור ליטול בו ביצה חמה כמבו' בירוש' אבל דבר העשוי לצורך זה לא חל עליו גדר כלאים, ובזה א"ש דברי הירוש' סוף כלאים גבי אם מותר להניח סמרטוט דעמר כו' אף דהא מבואר בתוספ' הובא בדברי רבינו דאין בהם כלאים כלל אך שם ר"ל שנעשה לכך וכאן ר"ל סמרטוט מבגד, עכ"פ שני בגדים א' מצמר וא' מפשתן אם תכפן שתי תכיפות הוי כלאים דאוריית', והנה באמת כלאים בציצית כיון דהתור' אמרה לנו שצריך לעשות ציצית בבגד הוי זה מציאות בפ"ע וזה ר"ל הך דשבת דקל"ט ע"ב גבי מתעטף אדם כו' ומקשה מהך דהיוצא בטלית שאינה מצויצת חייב ומשני הני חשיבי לא ר"ל כפי' רש"י ותוס' שם, רק דע"כ אם מבטל הציצית להבגד אין עליהם שם

ציצית כלל כמבו' במנחות ד"מ ע"ב רק זה הוי מציאות בפ"ע כמבואר בדברי רבי' בהל' ציצית ובהשגות שם בפ"ג דהוי כמו בגד בפני עצמו רק דהתורה אמרה שצריך לקשרם לזה הבגד, ועי' בל' רבינו בהל' שבת פי"ט הל"כ דהציצית הוי מנויי הבגד ומתכסיסיו ע"ש וכמו אמרא ויהי' נ"מ אם הי' נגע בהבגד אם גם הציצית אסור וצריך לשורפם ג"כ כמבואר בנגעים פי"א ובדברי רבינו פי"ג מהל' טומאת צרעת הל' ויו ע"ש והכא כיון שזה תיקון הבגד יהי' בטל להבגד אך אי נימא דבטל תו לא הוי ציצית וכן נ"מ בגבי טומאה עי' שבת דמ"ז ע"ב גבי כל המחובר כו' ובדברי רבי' פי"ב מהל' פרה וכ"מ, וכן נ"מ גבי בגד שהוא ספק אם הוא חייב בציצית אם מותר לצאת בשבת עם הציצית די"ל דמ"מ הוי תיקון לבגד, וכבר כתבתי בזה בחיבורי בהל' שבת ועי' בתוס' ב"מ ד"ו ע"ב גבי מעשר בהמה אם הוי זה בגדר טעותו או כוונתו ונזיר דף י"ג גבי ספק נזירות ובכורות דנ"ז גבי היכי דהוי ספק אם יוצא ביובל צריך לצאת ואם זה הוי בגדר בירור אין רק משום ספק ולא שייך זה לספק ממון להקל דבאמת לפי המסקנא בהך דב"מ דף ק"ט מבואר דקנין קרקע אף בזמן היובל הוי קנין גמור רק דהתורה אמרה דהיובל מפקיע אפקעת' דמלכה גזירת מלך ואף דבכמה מקומות בש"ס קרי' לי' רק קנין פירות זה רק המציאות אבל הדין הוי קנין גמור דאם לא הי' קנין גמור לא הי' יוצא ביובל כמבואר בב"מ שם ודף ע"ט ודברי הירוש' דגיטין ספ"ד ר"ל אם קנה את השדה בשנת היובל עצמו ועי' רש"י עירוכין דף כ"ט ע"ב ונ"מ אם קנה שדה בזמן שהיובל נוהג ואח"כ נתבטל היובל מאי אם אז הוי מכורה לעולם או תצא מיד או בזמן יובל וזה תלי' בהך דכתובות דל"ט גבי בגרת ע"ש אם מיתה הוי כבגרת או הזמן ניצרך להמתין או ליתא כלל הדין ע"ש ועי' מכות ד"ג גבי שמיטה, וכן נ"מ גבי עבדים וגבי נרצע היכי דבאמצע בטל היובל ועי' ערוכין דל"ג ודי"ג וגיטין דל"ו בתוס' וכ"מ. עכ"פ חזינן דספק הוי בדין גדר ספק ולא וודאי וכבר כתבתי בזה, עכ"פ כך עיקר הגדר מה דאמרינן במנחות דף ל"ט ובסנהדרין דף פ"ט גבי קשר עליון דאוריית' אם מה דהציצית נתחבר עם הבגד או מה דחוטי הציצית נתחברו זה בזה וזהו הכלאים וזהו ג"כ מה דמבואר בסנהדרין דף פ"ח ע"ב גבי זקן ממרא גבי ציצית ולולב אי נימא דהקשר והאגד לאו דאוריית' האי לחודי' קאי והאי לחודי' כו' דאף אגוד של לולב וקשר של ציצית ר"ל ג"כ למ"ד דמעכב אם הטעם כדי שיהיו אלו קשורים ביחד או דזה דין דצריך שיהיו קשורים ואגד גופא הואי חלק מהמצוה או רק מכשיר ונ"מ להך דמנחות דל"ט גבי חוט של כרך אינו מן המנין ע"ש ור"ל אם זה רק מכשיר להדבר או עצם, וכן גבי לולב למ"ד צריך אגד, ועי' בסוכה דף ל"ד דרק במינו, דבמין אחר הוי ה' מינים, ולא ר"ל משום בל תוסיף רק ר"ל דהתורה אמרה דבד' מינים אלו אדם יוצא ידי

חובת לולב דוקא וכיון דאגד מעכב הואי חלק מהמצוה ואי אפשר במין אחר, ונ"מ דאגד לאו דוקא במין לולב דגם בהדס וערבה כשר וא"כ י"ל דלמ"ד שם דף ל"ד ע"ב דצריך ג' הדסים אם אגדן בהדס הוה מן המנין ואז י"ל דגם בהדס קטום די לאגד ובזה אתי שפיר במה דאמר שם דשנים קטומים כשרים וע"ש בגמ' מה דמקשה, אך י"ל דהקטומה יוכשר לאגד דלא גרע מסיב ומ"מ עולין במנין ולקמן אבאר בזה, עכ"פ כלאים בציצית וגדר יובל הם גדר א' בזה, דע"כ צריך שיהי' דבר בפ"ע ולא לבטל אל הבגד דאל"כ לא הוי ציצית ועל כרחך צריך לקשרם ולחברם עם הבגד והוי תיקון לבגד וכן כה"ג ביובל דע"כ צריך שיהי' לו קנין גמור בהשדה ואז דוקא היובל מפקיע אותו וע"י היובל לא הוי צמיתות וזה גדר אפקעתה דמלכא. ולשיטת התוספ' גבי כלאים הוא להיפך דס"ל דרק אם נעשים בגד אחד הוי כלאים מן התורה ואם לא הי' מצוה בהציצית אז הוי כלאים מן התורה ורק עכשיו שהתור' אמרה לנו שצריך לעשות כך ובגדר עשה דוחה ל"ת ועל כרחך צריך שלא יבטלו זה לזה שוב אין כאן כלאים מה"ת ובזה י"ל מ"ש התוס' מנחות ד"מ דכלאים הותרה ע"ש ואין כאן מקום להאריך. עכ"פ י"ל דריח שאין בו ממש כהך דשבת דס"ב ע"ב בע"ז מותר כמו שלהבת דכאן ועי' תוספות ע"ז די"ב ע"ב מה שכתוב שם לחלק בין ריח דורד והדס להך דבת תיהא ועיקר הגדר דכל דבר דהדבר עומד לזה וזהו מציאות הדבר הוי זה כמו אכילה לא הנאה וכה"ג כתב הראב"ד ז"ל בהשגות על בעל המאור בפ"ב דפסחים גבי בגד שצבעו בקליפת ערלה דלבישת הבגד היינו אכילה שלו כיון דזהו המציאות ועיי' תוספות ב"ק דק"א ע"ב גבי הנאת' וביעורו שוה דשביעית גבי בגד דהלבישה זהו הביעור גבי שביעית דזהו העצם ובאמת זה הוי פלוגתא בכתובות דק"א ודע"ט ע"ב גבי עיילה ליה גלימא אם הוי בגדר קרן או פירות הלבישה של הבגד ע"ש ועי' חולי' דקל"ו ע"א דמצריך שם קרא דלא נימא דיהי' חייב על ראשית הגז מיתה וחומש ועי"ש בתוספות דגבי תרומ' גופא רק באכילה יש זה ע"ש ועל כרחך דזה הוי אכילה גבי ראשית הגז ועי' חולין דקט"ו ע"ב מה דיליף דבשר בחלב אסור בהנאה מהך דלא יהיה קדש ע"ש ברש"י ותוספות ובירושלמי פ"ח דכלאים אם האיסור הוא הדבר או הנאת הדבר ועי' בדברי הר"ן חולי' פ"ז על הך דריחא מילתא דלכך שרי בבת תיהא משום דאינו מכוין לזה וכל הנאה דלא מכוין הוי היתר אף דאפשר בלא הנאה וזה רק היכי דהנאה אינה מן העצם ומה דמייתי ראיה מהך דמוכרי כסות דפסחים דכ"ה גבי לא אפשר וקא מכוין באמת ביבמות מבואר בד"ד ע"ב דכל דבר דאינו לובשו בשביל הנאת לבישה אין עליה שם לבישה כלל ועיי' רש"י שבת דכ"ח ע"ב ד"ה מוכרי' כדרכן ור"ל כך דלר' יהודה דס"ל דלא אזלינן בתר כונה ומ"מ התורה מיעטה מוכרי כסות דמותר

ללובשו כשהוא כלאים אם אינו מתכוין משום לבישה אז אף אם מתכוין ליהנות ע"י הלבישה מותר ולר' שמעון אסור כיון דאזל בתר כונה וכהך דפסחים דכ"ה ע"ב עי"ש. ובהך דברכות דנ"ג ע"א מבואר דרק אם נתכוין להריח אז אסור, אבל אם לא נתכוין אף דהוא מריח מותר וזה בגדר הך דפסחים הנ"ל דלא אפשר וקא מכוין שרי ור"ל בגדר הך דקדושי' דנ"ד גבי לא ניתנה תורה למלאכי השרת עי"ש מחלוקת דרב אם מותר לכתחילה לכוין להנאה כיון דע"כ אי אפשר בלא הנאה וה"נ כן ובמ"א אבאר זה ואח"כ מביא שם מריב"ז בהיכל ואמר כך דהיכל כיון דעיקר עשי' שלו כדי שיכנסו שם לתוכו שוב הוה בגדי כהונה ולא נתנה תורה כו' עיי' פסחים דף פ"ה ע"ב גבי שערים, ולכך מותר משא"כ גבי הך דלא אפשר לא. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה יא

ואם אין שם דרך כו'. עי' ב"ב דנ"ז ע"ב ע"ש, וע' שבת דקנ"ג ע"ב דוקא רץ כו', ועי' נדרים דמ"ב ע"ב, ועי' ברכות דנ"ג ע"א היה מהלך בשוק כו' והא דכאן אמר דרק אדם חשוב משום דהנה בשבת די"ב ע"ב אמרינן דגבי שנים לא חיישינן שמא ישכח ע"ש ור"ש היה מהלך עם משמשו לכך דוקא אדם חשוב ועי' מה שכתב הראב"ד ז"ל בהשגות על בה"מ בהך דביצה דף ל' ע"א:

הלכה יב

כמו בסיס. ע' בהשגות. ע' בירושלמי גיטין סוף פ"ה הדא דתימר ברברבתא, ועי' תוס' ב"ב דע"ט ע"ב. והנה מדברי רבינו משמע דהוי איסור דאורייתא וא"כ קשה למה לא מוקי לה בירושלמי פ"ג דע"ז גבי ביצת ע"ז שנעשית אפרוח ומקשה שם היכי משכחת לה ואמאי לא מוקי כה"ג וצ"ל דזה לא מיקרי גדר ע"ז רק איסור הנאה וע' בקידושין דנ"ז ע"ב מה שכתבתי בזה לעיל:

מפני שהעוף כו'. ר"ל דהוי כהך דב"ב דכ"ג ע"ב ודכ"ד דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ועי' ע"ז דף נ' ע"א גבי אבני מרקוליס וב"ק דקי"ט ע"א וב"מ דכ"ה ע"א:

[ממהדורא תניינא: **והאפרחים כו' כמו בסיס להם כו'. הנה בירוש' ע"ז פ"א סוף הלכה ז' גבי כיפה מבואר דהיכי דהגמר הוא מעמיד הבנין אסור הכל והוי כמו שזה כל הדבר, ועיין בהך דע"ז דל"ה כמאן דאיתא לאסורא בעיני' דמו ובמאי דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' מא"ס גבי הך דע"ז דף ס"ה ע"א גבי העביר לי מאה חביות במאה פרוטות דס"ל לרבינו דשם לא מהני הולכת הנאה לים המלח כיון דכל זמן דלא גמר הדבר לא נתחייב לו השכירות ועי' בהך דב"ב דף פ"ז ע"א ברשב"ם בד"ה אבל גבי מאה יום במאה דינר כתב ג"כ כן דכל הזמן הוי כמו מציאות אחת ולא נחלק, חזינן דגם**

זמן לא הוי נחלק, ועי' נזיר דף ז' דמבואר שם ג"כ לחד תירוצא לרבה דמשך זמן הוא מציאות אחת ולא מופרד וזה תלי' בהך דתמורה דף י"ח ע"ב בגירסת רש"י שם גבי אם שייך לומר גבי עשה דרגל א' אם אח"כ עובר בכל יום ויום בעשה כמו גבי בל תאחר דמבואר בר"ה דלאחר ג' רגלים עובר בכל יום ויום, ועיי' בר"ה בבעל המאור דלא ס"ל כן ובירוש' דר"ה הוי זה בעי' דאיפשטא אם בין רגל לרגל אם עובר על העשה ע"ש דפשט דלא עבר, והגדר אם כל היכא דהתו' נתנה זמן אם ר"ל דהחיוב מתחיל מיד רק דיש לו תשלומין כל הזמן שנתנה לנו התורה או דכ"ז שלא עבר הזמן אין נ"מ לנו וזה בעצם מחלוקת בירושלמי פ"ג דקידושין גבי מקדש מעכשיו ולאחר ל' יום עיין שם וכבר כתבתי בזה ועיין בהך מחלוקת דחגיגה דף ב' גבי תשלומין דראשון או תשלומין זה לזה ובירוש' שם יש עוד שיטה דלא הוי כלל תשלומין רק מציאות אחת ע"ש וכן נ"מ גבי גדר תמיד אם החיוב בכל יום ויום פרטי, [השמטה במ"ש בגדר דהיכא דכתיב פרט זמן כמו בתמיד כל יום הוא מציאות בפ"ע וזה ר"ל בברכות דף ס"ג ע"ב תדע כו' וערב א' לא קרא כמו שלא קרא כו' ומה זה ועוד מה מדייק ערב אך כך דקמ"ל דק"ש היא בכי"ו מצוה פרטית לא חלקית וכ"כ בזה בח"א גבי ת"ת כה"ג דאין עליו חיוב מיום לחבירו ולכך חל בגדר נדר בהך דנדרים ד"ז אשכים כו' דעל ת"ת דלמחר אין מוזהר כעת ע"ש במ"ש בהקדמת דברי רבינו וה"נ ר"ל כך דביטל כל המצוה אך מ"מ מצות יצ"מ הוה כל היום רק חלקיי ולכך נקט ערב כמ"ד אין מזכירין. ע"כ השמטה]. להקריב א' בבוקר וא' בערב או זה חיוב תמידי שבכל יום יקריב שני תמידים [[השמטה-במ"ש בגדר תמידין אם הם דברים חלוקים פרטים או חיוב תמידי, ועי' בהך דמנחות דף מ"ט גבי תמידין דלמחר ומוספים דהאידנא חזינן משם דגם עכשיו יש חיוב שיהי' למחר תמידין וכבר כתבתי מה דמבואר בירוש' ברכות פ"ד דצריך לשם היום חזינן דהתמיד חיוב של היום הפרטי ועי' מנחות דף צ"ט ע"ב גבי תורה, ועי' עירובין דף ס"ה גבי יזיף ופרע ובסוכה דף כ"ז ע"א מבואר דלא מהני השלמה היכי דהוי חיובים נפרדים, ועי' בירוש' ר"ה פ"א גבי שלמה שנתו בעצרת גבי גדר דבל תאחר דמוטל עלי' חיוב בתחילה שלא יבוא לידי בל תאחר חזינן דזה דבר נמשך ולכך קיי"ל דלאחר ג' רגלים עובר בכל יום בבל תאחר וכה"ג גבי עשה דרגל א' עי' רש"י תמורה די"ח ע"ב דגם זה עובר בכל יום ויום, אך בירוש' ר"ה פ"א הוי זה בעיא ועי"ש בבעל המאור בפ"א דר"ה דמבו' שם דלא עבר וכ"כ בזה. ע"כ.] וכבר כתבתי בזה דנ"מ במה שכת' הירושלמי ברכות פ"ד דצריך להקריב את התמיד לשם היום ואם עבר והקריב שלא לשם היום ההוא אם זה נקרא שינוי, ומה זה, ועיין זבחים דף ז' גבי תודה ששחטה לשם תודת

חבירו והוי שם מחלוקת ועיין שם ברש"י ותוס' דהוי בגדר שינוי קודש, אך אם נימא דתמיד הוי כלל, לא פרטי, אז הוי כמ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ג הל' ג' גבי הפריש חטאת על חלב שאכל אמש כיפר כו' ור"ל דכיפר על חטאת שהפריש, וזה ר"ל רבא בדף ז' חטאת ששחטה לשם חטאת אחר כיפר, ואתי שפיר מה שהקשה שם התוס', וחטאת דם ששחט לשם חטאת חלב אז פסקינן דפסול ואם שחט חטאת חלב לשם דם אז י"ל דכשר ולא עלה, ועיין בפי' המשניות כאן בריש פ"א דזבחים במה שאמר וצריך שתדע כו' לשם אותו החטאת, [השמטה במ"ש בפיה"מ לרבינו רפ"א דזבחים דשם של קרבן ציבור אינו ניקבע רק בשעת שחיטה וכמו הך דזבחים דף וי"ו ע"ב סכין מושכתן כו' וע"ש ברש"י ותוס' גבי תמידים שלא הוצרכו לציבור ור"ל דאף דאנן קיי"ל במנחות דף ק"א דטהורים אין נפדין ושמואל לשיטתי' אזיל דס"ל שם ובירוש' יומא פ"ה דטהורים נפדין ולדידן צריך גם הטעם דלב ב"ד מתנה וכ"כ במ"א דלמאי שכתבו התו"י יומא דף מ"א דהא דקיי"ל דאין הקינין מתפרשות קאי גם אשאר קרבנות דלא כמ"ש התוס' נזיר דף כ"ז ע"א ובזבחים דף ס"ז ע"א ד"ה חטאת, וא"כ לפ"ז גבי קרבן צבו' אם לא נימא דהגזבר הוה כבעלים, (עי' בירוש' רפ"א דתרומות, ומעשרות פ"ה) וא"כ ע"כ קודם השחיטה לא איקבע ובאמת נראה דמה דמבואר בפסחים דף ע"ג וכ"מ בזה גבי אשם שניתק לרעיה כו' ע"ש בתוס' וברש"י אם זה מן התורה או רק מדרבנן, ובאמת כך דהנה זה מחלוק' בתמורה דף כ' ובשבועות דף י"ב אם הוה עולת יחיד או עולת ציבור ר"א ורבנן, ומבואר בתמורה דף י"ג דר"ש ס"ל כר"א דלנדבת יחיד ובהך דזבחים דק"ג דמשמע שם להיפך וכן בפסחים דף ע"ג דשם קאי לר"ש, ועי' מנחות דף ד' ע"א ובתו"כ פ' ויקרא דבורא דחיבא פ' יו"ד דיליף שם ג"ש אשמו אשמו דמותרו לנדבה ואח"כ יליף שם היקש אשמו מחטאתו דמותרו לנדבה ור"ל דרק לקרבן ציבור כמו מותר חטאת וכמו מדרש יהוידע הכהן דשקלים וזבחים וכ"מ, ור"ל כך דמן התורה לר"ש ולר"א סתם אשם שנעשה מותר אם הקריבו אותו הוה כמו עולת יחיד, אך אם ניתק מפורש והמשיכו לעולת ציבור הוה לעולת ציבור, ובזה א"ש הסתירו' אף לר"ש ור"א וכן מוכח ל' רש"י פסחים דף ע"ג וזהו כוונת התו"כ בפ' צו בפ' ד' פ"ח על קרא דישחטו אמר שם ריבה כאן שוחטים הרבה אף הגרים אף הנשים כו' ואח"כ אמר אין לשון שחיטה אלא משיכה שנאמר זהב שחוט ועי' חולין דף ל' ע"ב ואח"כ אמר ר"א אומר מכאן לעולת ציבור שלא תהא שחיטתה אלא בצפון ולכאורה מה שייכות דרשות אלו לכאן, וגם זה מבואר בכ"מ דשחיטה כשירה בזר אך כך דהנה מקרא דאשם הוא במנחות ד"ד וכ"מ יליף אשם שמתו בעליו דניתק לעולה ע"ש. והנה למ"ש לר"א סתם

הוא עולת יחיד, אך מ"מ אם המשיכו מפורש בשעת שחיטה נעשה עולת ציבור וסלקא דעתך לומר דאף דקי"ל שחיטה בזר כשירה מ"מ צריך כאן שיהיה השוחט עכ"פ מן הציבור בגדר שלוחא דרחמנא, וכ"כ בזה שיטת רבינו דאף דאין תמורה בקרבן ציבור מ"מ לוקה ולא הוה כמו קרבן של אחר בלא רשות עי' בהל' תמורה פ"א ובזה א"ש מ"ש רש"י תמורה ד"ט ע"ב ד"ה מהו שימירו ור"ל לגבי מלקות עכ"פ וע"ש בדף י"ג ע"ב וא"כ צריך דווקא הני דהוו בכלל קהל קמ"ל דהכל כשרים וכ"כ בזה די"ל דזהו כוונת הגמרא תמורה דף ב' ע"ב דס"ד דאשה כי עבדא תמורה לא לקי' ור"ל בקרבן ציבור דהרי אשה אינה שוקלת עי' שבועות דף י"ד ע"א וכן זה ר"ל התו"כ אין לשון שחיטה אלא משיכה כמ"ש שמושכו מן אשם לעולת ציבור, וזה אמר ר"א מכאן לעולת ציבור שהשחיטה בצפון ובזה א"ש דברי רש"י ז"ל בחומש ויקרא פ' ז' פ' ב' ע"ש ור"ל כמ"ש, ונ"מ ג"כ כמ"ש מ"ש התוס' מנחות דף ע"ח ע"ב גבי שוחט תמיד על חמץ דאם יש לא' מישראל חמץ אינו עובר, חזינן דס"ל דבקרבן ציבור אין לפרט שם בו, ומדברי רבינו בהל' תמורה בפ"א נראה להיפך דפסק דלוקה וכ"כ התוס' זבחים ד"ד ע"א ד"ה וישנם, וצ"ל דנ"מ בין גדר פרט לגדר ציבור בהתואר, ועי' בר"ן נדרים דפ"ד ע"א דפליג שם עם הריטב"א גבי מודר הנאה מבני העיר אם אסור גם באותן שבאו אחר זה, ר"ל דהתואר ישנו אבל הפרטים אינו והתואר לא נשתנה, וזה ר"ל הך דיומא דף נ' גבי מקופיא, ובהוריות דף וי"ו גבי מת א' מן הציבור ע"ש אף דמה שייך בזה מיתה דהמציאות לעולם יש, וכמבואר שם ועי' בתו"י יומא דף נו"ן ותוס' מעילה ד"ט ע"ב וכן שם גבי מת אחד מב"ד דכיון דהכפרה הוא על הב"ד (התואר) וכמבו' ב"מ דצ"ו ע"ב וכ"כ רש"י גיטין דף ל"ז ע"א ד"ה דתפסי דגבייהו לא שייך לא יגוש, ור"ל כך דזה רק על התואר ועי' נדרים דף מ"ח ע"א גבי כותב חלקו לנשיא ובגיטין ד"ל ע"א גבי מפריש עליהם בחזקת אותו השבט ר"ל ג"כ כך, דהתואר לעולם ישנו, ועי' עירוכין דף ל"א ע"ב גבי בתי ערי חומה דיצא הקדש שאין לו דורות, וכ"כ בהך מחלוקת דברכות ד"נ דריה"ג ור"ע גבי ציבור אם יש נ"מ בין הרבה למעט ע"ש, ובנדרים דף ס"ה ע"ב ודמ"ח ע"א ע"ש גבי דברים של אותה העיר, והנה עי' במכילתא פ' בשלח גבי שבועה שהשביעה יוסף דאמר שם דאח"כ השביעו בניהם לבניהם וכו' א"כ חזינן דהוה רק בגדר פרטי לא בגדר ציבור תוארי ועי' בהך דשבועות דף ל"ט גבי שבועת מרע"ה לישראל, ועי' בהך דיבמות דף ע"ט ובירוש' פ"ד דקידושין דמרע"ה גזר רק לאותו הדור, והגדר בגדר ציבור מציאת תוארי לא חל רק על ישראל לאחר מ"ת ורק כשהן בא"י ועי' נזיר דס"א ע"ב דגבי ב"נ ליכא גדר קהל ולכך אף מרע"ה בתקנה שתיקן כיון שלא נכנס לא"י לא הי' יכול לגזור

לדורות ולכך לא גזר רק לדורו, ועי' בירוש' פ"ד דקידושין הובא בתוס' ב"ב דקכ"ב דאף לימוהמ"ש יהיו אסורים ועי' ב"ב דקכ"א גבי שבועה בימי פלגש בגבעה אם נשבעו סתם הוי לעולם ועי' גיטין דף ל"ו ע"ב גבי פרוזבול, וכ"כ במ"א דזה הגדר בפסחים דנ"ד וכ"מ דאין ת"צ בבבל, וכן הך דעירוכין ד"י ע"ב אין אומרים הלל על נס שבחו"ל, דציבור לא הוי רק בא"י וכן הגדר מה דמבו' בברכו' נ"ח אין אוכלסא בבבל, וזה ר"ל ג"כ הך דעירוכין דף ל"ב ע"ב גבי גדר סוכות וגדר קדושה שניה וגדר ביטול יצרא דע"ז דא"א בלא זכותא דא"י ור"ל גדר צורה בלא חומר תואר בלא עצם קדושת אויר, עי' זבחים דנ"ד וס"ב ע"א ובתוס' דס"א ע"ב דאנשי כנה"ג הפרידו את האויר מן הקרקע במקום המזבח ע"ש ושוב לא שייך ע"ז כמבו' בירוש' חגיגה ורש"י סנהדרין גבי כשפים ועי' במאי דפליגי רבי' והראב"ד בה' תשובה פ"ח בענין לאחר תחה"מ וזה מחלוקת תנאים בזבחים דקי"ח ע"ב ע"פ בין כתיפיו שכן. אך נ"מ בין קרבנות שהם קבועים כמו תמידים ומוספים או רק סיבה כמו הך דהוריות ד"ו הנ"ל דרק סיבה וכן נ"מ לפמ"ש התוס' שבועות דף י"ד היכי דאין מעות בלישכה וצריך לגבות מפרטים לתמידים ולמוספים אז י"ל דיש חלק לכל א' וכמו גבי פר העלם דבר למ"ד בתחילה מגבים (הוריות ד"ג ע"ב ומנחות דנ"ב) וכ"כ בזה דלמ"ד דפר העלם לכל שבט, אם הגבי' היתה לכל שבט לקרבנו או גבו מכל הציבור לזה השבט, עי' בירוש' הוריות גבי סמיכה ובדברי רבינו בה' שקלים, וכן מי שלא חטא ג"כ צריך ליתן ובגדר הך דב"ב דנ"ה גבי פרדכת מסעיא מתא וכן נ"מ גבי נשים אם צריך ליתן להקרבנות, אם הם בכלל ציבור, והארכתי בזה בהך דתענית דף י"ג ובירוש' שם גבי עוברות ומיניקות ולא נקט סתם חולה רק משום דאינן בכלל ציבור לזה ובירוש' ע"ז פ"א נשי דפלחי ובמ"א אבאר, וכן בהך דחגיגה ד"ו דבמדבר הי' הקרבנות קרבים משבט לוי ואיקרי קהל עי' בהוריות ד"ו וביומא ד"נ ברש"י ומ"מ ודאי הי' שייך לכל הציבור, ולכך מבואר ב"מ דף נ"ז ומנחות דף צ' דאין ריבית להקדש, דכ"כ דעיקר איסור ריבית הוא בעת השעבוד עי' ב"מ דף ס"ב וב"ק דף ל' וב"ב דף צ"ד ולהקדש לא שייך שעבוד דאין זה דבר המסוים, וכ"כ דלכך השמיט רבינו בהל' שאלה הך דב"מ דף צ"ו גבי טבח דהוי שאילה בבעלים ומ"מ בהל' שכירות פ"י פסק דמסלקינן לי' משום פסידא דלא הדר ע"ש בהשגות, אך ר"ל דאין עליו שום שעבוד וחיוב לשלם אם הפסיד כיון דלא שיעבד עצמו בפרטים ולדבר מסוים, דכל שעבודים צריך דווקא בדבר מסוים וכמ"ש רבינו בהל' מלוה גבי ערב ובהל' מכירה וכ"מ, ועי' ב"מ דף ק"ו ע"א בתוס' ד"ה לניסא ע"ש, וזה ג"כ הגדר דיומא דף פ"ו ע"ב צריך לפרט ובהך דעירוכין דף כ"ג וגיטין דף ל"ה ע"ב גבי היתר חכם ואכ"מ, עכ"פ הא

דב"ק דף צ"ט גבי טבח אומן דבשכר חייב זה רק ליחיד ולא לציבור וא"כ פטור והוי פסידא דלא הדר ולכך מסלקין, ועי' ב"ק דף כ"ג ע"ב גבי עיזי דשוקא ותוס' כתובות דף נ"ו ע"ב, וגם השכר רק להתואר לא להעצם ולכך לא נקרא ש"ש וכה"ג מבואר בירוש' כתובות פי"ב במאי דאמר רבי תדור אלמנותי בביתי כו' משום דהבית (דהדירה) שלו הו' מחמת תואר (נשיא) ולא מחמת העצם, וה"נ כן והשעבוד הוא רק על הגוף, וכן גבי מ"כ אין עליה' שעבוד עי' גיטין ד"ל ובירוש' שם ועי' חולין דף קל"א ובהך דב"ק דף נ"ו ע"ב גבי שומר אבידה ע"ש ועי' בירושלמי שבועות פ"ח גבי שומר דממעט שם היכא דמסר לו הדבר ליתן במתנה לכל מי שירצה, וע"כ הטעם דצריך לשעבד עצמו לדבר מסוים וכמו גבי לחלק לעניים דפטור אף מפשיעה אף לשיטת רבינו בהל' שאלה פ"ה הל"א ולא כמו גבי קרקע והקדש ועי' במ"ש הר"נ ז"ל בנדרים דף פ"ח ע"ב דכל זמן שלא נטלה הדבר לצורך עדיין אינה שלה עי"ש ובאמת נ"מ במי שאמר לחבירו שיכול ליתן חפץ למי שירצה אם יכול הוא בעצמו לזכות בו, ועי' בהך דגיטין דף כ"ד ובמה שכתבו הראשונים ז"ל הובא בהה"מ בהל' אישות פי"ז ובהל' עירובין פ"ו הל"כ שהעושה שליח למכור קרקע שלו אין השליח יכול לקנות לעצמו וזה ר"ל הך דב"ק דף כ' ע"ב וב"מ דכ"ו ע"ב גבי גזבר וגבי מציא' אם לאחר הגבהה יתכוון לגוזלה דממי גוזלו כיון דידו משועבדת כו'. עכ"פ השעבוד צ"ל לדבר מסוים ולכך קיי"ל בקידושין דף ט"ו דהענקה לא שיי' שעבודא דר' נתן עי"ש דזה רק תואר וכבר כתבתי דלא שייך דבר מסוים בעניים דזה איננו תואר עצמי מלבד אם מיקץ קייצי כבהך דב"ק דף צ"ג דאז אף אם יתעשר כבר זכה בחלקו והגדר הוא כמו שכתבתי כבר בכל דבר הכולל אם הוא עצם אחד או מחובר מפרטים. ובזה יש לבאר הך דברכות דנ"ח ע"ב גבי עובדא דר"פ ור"ה ברי' דר"י ורב אחא ברי' דר' איקא דבריך עלייהו ויהבו בי' עינא ומת, וע"ש ברמב"ן במלחמות ור"ל כך משום דזה רק בגדר תואר (אוכלסא) והנה עי' ביבמות די"ד דלכך ס"ל דעשו ב"ש כדבריהם משום דמחדדי טפי אף דב"ה רובא וא"כ חזינן דס"ל דאזלינן בתר הצורה אף דבהעצם הוי מיעוטא, ועי' בס' תורת האדם להרמב"ן כה"ג גבי חולה ביו"כ, והנה ב"ש אזלי לשיטתייהו בכמה מקומו' דס"ל דהצורה הוא העיקר, ע' בגיטין דף פ"א גבי כותב גט על תנאי דפוסל לכהונה אפי' לא נתקיים ועי' חולין דף קל"ו ע"ב ובתוספ' תרומות דב"ש ס"ל דאזלינן בתר מרא' גבי תרומה דהוה כמו שני מינים, ועי' במאי דפליגי בסוף עוקצין ב"ש וב"ה דלב"ש קצח פטור מן המעשרות והטעם דס"ל דהעיקר הוא הריח וזה ריחו קשה (ברכות דף מ') וזה ג"כ הגדר דפליגי בחגיגה דף י"ב דשמים נבראו תחילה לדעת ב"ש ור"ל דהצורה היא העיקרית וכן זה הגדר דיבמות דף י"ג ע"ב גבי צרת

ערוה דערוה אבראי קיימא ע"ש דף מ"ד ע"א. עכ"פ כאן נמי חזינן דר"א ברי' דר' איקא דאחשבינהו כמו אוכלסא ובריך עלייהו ברוך חכם הרזים ס"ל ג"כ כך א"כ ס"ל כב"ש ולכך נענש כמבוא' בברכות דף י"א ובמ"א אבאר בזה, ועי' בתו"כ פ' אמור דקרבנות של ציבור אין כופין, ור"ל דרק שקלים דהתורה צוותה שכל יחיד צריך לשקול קיי"ל דממשכנין וזה שייך רק להפרטים ולא בצורה מינית ונ"מ כמ"ש אם נאבדו השקלים אז צריך כל א' למסור לציבור לצורך הקרבנות ומרצונו. וכה"ג ס"ל לב"ש ב"מ דף מ"ג ע"ב גבי אם חישב לשלוח יד בפקדון דנתחייב ע"ש ומיירי שהפקדון מונח ברשות הנפקד וכמבו' בירו' רפ"ח דשבועו' ומשו' דעי"ז כלתה שמירתו עי' ב"ק דף ק"ח ע"ב ודף קי"ח ע"ב וגיטין דף י"ד וכ"כ דמבואר בכ"מ עי' ב"ב דף פ"ה דרשות המפקיד שהפקדון מונח שם שייך להנפקד וע"י מחשבתו שכלתה שמירתו ונעשה רשות הנפקד והוי זה בגדר משיכה צורית וב"ש לשיטתייהו כמ"ש. ע"כ השמטה]. ועיין בלשון רש"י מנחות ד"ג ע"ב דמ"ד דחטאת חלב לשם חטאת דם כשירה מ"מ לא עלתה, וכשיטת רבי' בהל' פסולי המוקדשין פט"ו הל"ט גבי שחטה לשם מת כשירה ולא עלתה, והוי כמו לשם חולין וכן ס"ל לרבינו בהל' ק"פ גבי פסח אם שחטו לאוכליו וזרק דמו שלא לאוכליו אף דכשר מ"מ לא עלתה דהוי כמו לשם מת בחטאת, וכבר כתבתי בסתם גבי פסח וחטאת אז כשר ועלה כו' אך מ"מ לא כיפר, וכן בפסח אף שיצא ידי פסח מ"מ מצות הפסח לא קיים, וגבי פסח נ"מ דיש לומר דפסח כזה לא דוחה שבת דהמצוה לא קיים והארכתי בזה אם הדחי' שדוחה שבת הוא החיוב או המצוה, ונפקא מינה לדרך רחוקה למאן דאמר דתבוא עליו ברכה פסחים דף צ"ב ע"ב אם חל ערב פסח בשבת וכן לגבי מילה אם החיוב דוחה שבת או המצוה ונ"מ לאשה לדידן דפסקינן דמילה כשירה בנשים אם מותרת למול בשבת דחיובא ליכא ומ"מ המצוה נתקיים על ידה וכן נראה במה דמבואר במנחות דף ע"ח ודף מ"ז ודף מ"ח וביצה ונזיר דכבשי עצרת אם שחטן שלא לשמן לא עלו ועיין שם דף מ"ט זה רק בהשני כיבשי עצרת כמבו' שם אבל ז' כבשים אם שחטם לשם אילים או אילים לשם כבשים יש לומר דעלו דהוי כמו חטאת לשם חטאת אחר כמ"ש, אך יש לומר דמ"מ אם הי' שבת לא דחי וכמ"ש גבי חטאת ופסח ויש לומר דזהו כוונת התוספת' הובא בתוס' מנחות דף מ"ט ועיין בירוש' פסחים פ"ו וכוונת רבי' בפי' המשניות רפ"א דזבחים מה דמחלק בין קרבן ציבור לשל יחיד בשלא לשמן כבר כתבתי דבאמת מפרש כפי' הערוך בתוס' שבועות דף י"ב וכ"מ דקרבן ציבור כל זמן שלא נשחט אין עליו שם פרטי כלל וא"כ ממילא לא חל עליו הגדר דחטאת פסול שלא לשמה, וכן באמת הך דתמורה דף ט"ו ודף ט"ז גבי דלא שייך הני ה' חטאות בחטאת

ציבור ג"כ מטעם זה, דעדיין אינה חטאת כלל ואף דמ"מ נ"מ גבי שעיר של יו"כ דכבר נתקדש ע"י הגורל בזה כבר חל שם חטאת, וכן גבי פר העלם דבר וזה ג"כ אף דהם של ציבור מ"מ תלי' במה דפליגי במנחות דנ"ב ובהוריות אם באים מתרומת הלשכה או אם גובין מכל הציבור, ועיין בירוש' הוריות פ"ב דס"ל דלא כמ"ש רבינו בהלכות שגגות פי"ב דהכפרה הוא על הב"ד לכו"ע אף לדידן דסבירא לן דמייתי י"ב פרים דלא כר"מ, ועיין בהוריות ד"ז ע"א במשנה דנקט שם שאין ב"ד חייבים ועי"ש אם זה רק לר"מ או גם לדידן ועיין שם ד"ג ע"א בהך בעי' אם מת הב"ד קודם שעשו רוב ונתמנה ב"ד אחר, ור"ל ג"כ אם הכפרה הוא על הפעולה או על ההוראה, ולשיטת רבינו העיקר הוא על ההוראה, ר"ל התשובה של החטא, וכבר כתבתי דבאמת זה תלי' הך דנדרים דף ל"ו וכ"מ גבי תורם משלו על של חבירו אם טובת הנאה של התורם או של בעל הכרי וכן גבי תמורה אם המתכפר או המפריש, ועיי"ש בירושלמי בנדרים דתלי' זה בזה ור"ל הגדר אם הנתינה לכהן וכן גדר התמורה אם זה בהחומר או הצורה של הדבר שהוא העיקר ועיין בירוש' מעש"ש פ"ג גבי טבל של מעש"ש שהי' בירושלים והפרישו עליו מעש"ש מפירות שהם חוץ לירושלים ולא הי' בירושלים וכן להיפך אם עשה כל הטבל שהי' בירושלים מעש"ש על פירות אחרים שלא היו בירושלים אם יכול לפדותן, וברש"י חולין דף קל"א גבי אם הפקיד טבל אצל כהן דזכה בהמתנות שלא הורמו עדיין איך הדין אם הפריש ע"ז הטבל ממ"א אם הוי כמו זכי' או לא ועיין בתוספתא מעש"ש ועירוכין דמבואר דהפדיון של הקדש ומעש"ש הוי כמו משיכה דהוי כמשכן מרשות הקדש לרשות הדיוט וכן כתב רבינו בפי' המשניות ספב"ת דמעש"ש גבי הך דמקומו מושכר לו דהוי כמו משיכה, ועיין תוספ' ב"ב דף ע"ו ורש"י גיטין דע"ז ע"ב גבי גט ע"י קנין אגב ור"ל דהוי כמשיכה ואתי שפיר מה שהקשה שם הר"ן ועיין זבחים דף ע"ז ומנחות דף מ"ח גבי חולין בעזרה כה"ג היכא דפדה מבפנים, אך שם יש לומר דצריך גדר כניסה זבחים דף פ"ב ע"ב ודף צ"ב ע"ב גבי דם בצוואר בהמה ושבועות דף י"ז. עכ"פ גבי פר העלם דבר שפיר חל עליו שם חטאת קודם שחיטה ועיין הוריות דף ו' מה דאמר שם גבי שעיר ר"ח לא מייתי מציבור ור"ל מתרומ' הלשכ' לא כפירושם רק קאי אההבאה דזה רק מתרומת הלשכה ואין שם פרט עליהם כלל, ועי' בתוס' זבחים דף ח' ע"א ותו"כ פ' ויקרא דצריך קרא גבי פר העלם דבר שפסול שלא לשמו אך שם י"ל אשאר עבודות וטעות סופר שם בתו"כ, וכן גבי שעיר הפנימי מבואר בירוש' פ"ו דיומא ופ"א דשבועות דלזה מהני מה שאומר הכה"ג לה' חטאת שלא ישתנה לקרבן אחר דזה הוי נצחי, וכה"ג אמר בירוש' פ"ב דסנהד' גבי כה"ג שחטא מה אני כו', מגמר'

דילן ביומא ס"ב וס"ד ושבועות דף י"א וי"ב לא משמע כן והירוש' מפרש דהך ועשהו וכן הוא בתו"כ דר"ל מה שכה"ג אומר לה' אך באמת לפי הנראה בירוש' פ"ב שם דזה ר"ל הך דיומא ד"מ וקידושין דף י"ד ואין ד' עושהו חטאת. וכן גבי שני כבשי עצרת מבואר בתו"כ פ' אמור דצריך שתהא הזביחה לשם שלמים ור"ל דאף דהא קבעי' תנופה קודם השחיטה כמבואר מנחות דמ"ו מ"מ המצוה שיהא מפורש לשם שלמים ועיין בדברי רבינו בהלכ' מעשה"ק פ"ה דדייק שם דסתם כשר בעולה ושלמים, אך י"ל דמ"מ בקרבן ציבור צריך מפורש לשמן אף דקבעי' תנופה וי"ל דגם עקירה בטעות אף דלא הוי עקירה כמבואר פסחים דע"ב ומנחות דף מ"ט וכן פסק רבינו בהלכ' פסולי המוקדשים מ"מ המצוה לא קיים, ועיין בתוספת' פסחים פ"ה ובדברי רבינו בהלכות שגגות גבי עולת תמיד וקרבן ציבור וכן גבי חטאות ציבור ששחטו שלא לשמן חייב קרבן ומ"מ יקריב אימרים לערב וכשיטת הרמב"ם בפי' המשניות הנ"ל ומ"מ חייב קרבן או דמיירי בעוקר וכמבואר פסחים דף ע"ב ורק באומר מותר עי' בירוש' פסחים שם ומנחות דף מ"ט ובזה לא שייך עשה מצוה ע"ש בירוש' או דגבי קרבן ציבור לא עדיף מסתם ועיין ברש"י זבחים דף קט"ו דגם חטאת כשר סתם אך זה רק משינוי קודש אבל לא בעלים, ועי' ברש"י עירובין דף ל"ז ע"א ד"ה לאיזו ע"ש ברש"י ותוס' ורש"י ותוס' זבחים דף ע"א ע"ב וספרי פ' קרח דאם אינו יודע לשם מי זרקו הרי זה חטא, והנה באמת גבי שלמי ציבור שלא לשמן דכשרים ולא עלו ולא קידש הלחם כמבואר במנחות דף ע"ח ודמ"ח מ"מ מה שמם עליהם, וכן בחטאת כה"ג, ועיין תוס' מנחות דף פ"ט ע"ב דגבי תמיד י"ל דהוי עולה לקיץ המזבח אבל בשלמים לא שייך זה וצ"ל דזה יהי' בטלים להני שיבואו לשמן, ולכך מבואר בתוספת' דמנחות דהלחם שלהם כשר לכבשים אחרים ואף דיש סברא בגמר' דהוקבעו בתנופה ע"ש דף מ"ו ועיין זבחים ד"ו ע"א גבי שלא לשמו מכח לשמו ובמ"ש הת"י יומא דף נו"ן ע"ב גבי תמורת הפסח דהוי מציאות אחת עם הפסח, אבל אם חל ע"פ בשבת לא דוחה התמורה וה"נ גבי כבשי עצרת כה"ג כיון דלא יצא המצוה ולכך חייב חטאת ועיין תמורה דף כ' ע"ב אין אדם מתכפר כו' ובתוס' זבחים דף ס"ח ע"א גבי חטאת העוף ורש"י שם דף פ"ב ע"א גבי הני דאם עלו לא ירדו, והנה באמת לפי מאי דמוכח לשיטת רש"י תמורה די"א ע"א ודף כ"ה ע"ב גבי למ"ד וולדי קדשים במעי אמן הן קדושים והוא דבר בפ"ע, מי התיר בשר העובר לאכיל' ועי' תוס' חולין דף ע"ה ע"א דצריך מיעוט לקרא דאין מקריבים להאימרים של העובר או משום מחוסר זמן להקרבה עיי' זבחים די"ב ותמורה דף יו"ד דלגבי הקדש לא הוי מחוסר זמן ולגבי הקרבה הוי מחוסר זמן, וכמו ליל ח' דחולין דף פ"ב דלהקדיש מותר ולהקריב

אסור מחמת מחוסר זמן, חולין שם וזבחים שם, ודלא כרש"י שבת דקל"ו, והגדר דלילה של יום של מחר הוי כמו שהלילה ג"כ מיום של מחר, וזה רק בזמן שהי' על הדבר מקצת יום, אבל אם עי"ז לא יהי' לו היום אז לא חל על הלילה שם היום, וזה נ"מ בין הקדש להקרבה, וכן גבי מקצת הלילה ככולו גבי אבילות וגבי ספירה, פסחים פ"א, מגילה כ' נזיר ט"ז נדה ע"ב, [השמטה גבי גדר זמן דיש זמן שהוא נקודה ויש זמן שהוא שטח דבר המצטרף זה לזה ולקמן אבאר בדברי הירושלמי פ"ג דקידושין שכתבתי גבי אם קידשה מעכשיו ועד ל' יום אם כל רגע ניתוסף להגמר או שברגע האחרונה אז נגמרה ועי' בירוש' שבועות פ"ג גבי נשבע על הככר שיאכלנו היום ובאמצע הזמן נשרף הככר דלוק' אם לוק' מיד או לאחר שיעבור היום כיון דשוב לא יהי' הזמן חל על הככר כיון שהככר אינו ועי' בר"ן נדרים ד' ס"א ע"ב ודף ס"ג גבי קבע זמן למשתה בנו אם הקבלה הוא על הדבר או על הזמן וכבר כתבתי בזה בח"ב על הך דברכות דף כ"ח שינוי הלשון בגמ' גבי מתפלל תפלת מוסף לאחר הזמן דנקט שם לישנא דתברא וגבי מנחה נקט לישנ' דצערא משום דנ"מ אם הזמן שיש להדבר הוא בגדר תשלומי' זה לזה או דבר נמשך זה הזמן בעצמו ונ"מ אם נאנס אח"כ ועי' מ"ש הנ"י פ"ד דב"ק ב"ק על דף כ"ב ובגדר מ"ש רבינו בהל' קר"פ גבי פסח שני וע' תו' שבועות דף כ"ח ע"א וכ"כ בזה בלשון התוספת' ברכות פ"ו גבי תפילין דנקט שם מאימתי מניחן בשחרית לא הניחן בשחרית מניחן כל היום ומה ר"ל בזה ועי' תוס' סוכה דף מ"ה ע"ב ודל"ט ע"א בד"ה עובר וסנהדרין דף פ"ח ע"ב אך לפי מ"ש בח"א דיש נ"מ בין של יד לשל ראש, דשל יד המצוה הוא ההנחה ושל ראש המצוה הוא שיהיה מונח עליו וכל רגע ורגע הוא מקיים המצוה, ועי' שבת דף קנ"ג ע"א ושמן כו' ועי' בתוס' שבת דף קל"א ע"א גבי מילה כה"ג ועי' בזבחים דנקט שם גבי מנחה ומוסף דכיון דמטי זמן מנחה כמאן דשחיטו תרווייהו ובאמת שם בגמ' גבי שלמים וחטאת דשחטינהו לתרווייהו דיש שם מחלוקת דרבינו עם רש"י ז"ל ועי"ש בתוספות אם ר"ל דשחטן בב"א או אף בזה אחר זה אך מ"מ כעת הם שחוטי' וא"כ לשיטת רבינו דרק אם שחטן בב"א א"כ לפ"ז איך אמר שם דמנחה ומוסף שבא זמן המנחה הוי כמאן דשחיטו תרווייהו הא המוסף הגיע זמנו תחלה וע"כ דהזמן שלו הוא נמשך, לא תשלומים, ועי' פסחים דף פ"א וכ"מ גבי מחלוקת דר"י ורבנן גבי זב וזבחים דף צ"ט ע"א גבי אונן שטבל דמוכח שם דאנינות כל היום מתחדשת מהלשון דחוזר' עליו וכה"ג כתבתי בהך דר"ה דל"א גבי האיר המזרח מתיר אם ר"ל זה הזמן או כל היום וכל רגע ורגע ונ"מ כגון אם בזמן שהאיר המזרח היה המקדש קיים ואז דווקא עומר לחד תנא ואח"כ קודם ההקרבה

חרב בהמ"ק מתי יהיה ההתרה ועי' תוס' פסחים דף נ"ה ע"א גבי שבולת ובירוש' סוף יומא גבי כפרת יוהכ"פ ועי' תוס' ב"מ דף קי"ב גבי לאו דבל תלין ותוס' ריש חגיגה אם שייך דיחוי בשעות ועי' תוספ' פסחים ספ"ב גבי מצה נקט ג"כ משתחשך לא אכל משתחשך אוכל כל הלילה וכ"כ בזה דאכילת מצה הוא דבר נמשך, ועי' במאי דפליגי הבבלי עם הירוש' דגמ' דילן בברכות דף ס' ע"ב ובר"ה דף כ"ו קרא לקריאת הגבר גדר בינה ובירוש' ברכות פ"ט קרי לי' חכמה חכם הרזים ומשום דזה ידוע דחכמה הוא עצם הדבר ובינה הוא התחלקות לפרטים לטעמים ולסברות עי' בירוש' פ"ט דסוטה משמת ר' יוסי פסקה הבינה וזה ר"י נימוקו עמו עי' רש"י עירובין דף נ"א ועי' מנחות דף כ"א גבי מלח טעם כבינה ע"ש בתוס' ועי' בירוש' פ"ד דתענית דר"י היה מבני יונדב בן רכב ע"ש בני שותי מים עי' במכילתא פ' יתרו וזה סברא חילוק הדבר ולפמ"ש לעיל גבי קריאת הגבר יש ב' גדרי' א' אילת השחר והב' עמוד השחר ואילת הזמן המעורב ביום ובלילה בערך הרכבה מזגית ועמוד השחר הוא המחלק בין יום ולילה. עכ"פ יש דבר שהיום הוא נקודה, לא מתחלק, ועי' פסחים ד"ב היכן מצינו כו' עי' שם וגבי קדשים קיי"ל דשעות פוסלות זבחים דף כ"ה וכ"מ ועי' בירוש' נדרים פ"י ה"י גבי מע"ל של הפרה ובראב"ש שם דף ע"א ע"ב. ע"כ השמטה]. ועי' ב"מ דקי"א גבי שכיר שעות דלילה מחלוקת דרב ושמואל ור"י ור"ש אך מ"מ לר"ש אם עבר עליו גם כל היום ולא פרע עובר גם על הלאוין של הלילה וזה כוונת הגמ' שם מכאן אמרו כו' ור"ל לר"ש דאז הוי הלילה מציאות בפ"ע כן מבואר בירוש' שם, וגבי עובר כל זמן שלא נולד אין הזמן שלו נחשב אבל מ"מ אין עליו שם זמן וגבי הקדש קרבן האיסור רק שלא יהא פחות משמונה וגבי הקרבה צריך שיהא בן שמונה ועובר כיון דאינו בגדר זמן לא הוי פחות מח' אך מ"מ לא הוי ח' ולכך יכול להקדיש אבל לא להקריב ועיין ברש"י זבחים דף י"ד דבמה אין עליו שם חוץ למקומו ודף כ"ו ע"ב אין משום דאין לו מקום כלל או משום דבמה כל מקום מקומו, וזה מחלוקת בשבת דף קל"א אם דבר דאין קביעת זמן אי מקרי אין לו זמן, או כל יומו זמנו ע"ש, ועוד טעם יש שם גבי אימרים של עובר דעדיין אין עליו שם אימרים דאין על איבריו שם פרט, וכבר כתבתי בזה דהך דקידושין דכ"ד גבי סימא עין עובר של שפחתו ויוצא לחירות יש לומר דהוי רק בגדר שאר ראשי איברים לא עין דעדיין אין שם עין עליו, וע"ש בחולין דף ע"ד גבי הושיט ידו כו' אך נ"מ גבי במה דקיי"ל בע"ז דף כ"ד דעולת נקיבה כשירה לקרבן בבמה אם הייתה מעוברת אם מקריבים גם העובר, דאם מחמת גדר דלא הוי פרטים (אימרים) לא שייך כאן, דהרי כליל ואם מחמת מחוסר זמן הרי מחוסר זמן והך דזבחים דל"ה ע"ב שם קאי למ"ד וולדי

קדשים בהוויתן ר"ל לידה כו' ואתי שפיר מה שהקשה שם התוס' ד"ה הא דלא חשיב שליל לגבי פיגול. עכ"פ מהני הזריקה שלהם לגבי הוולד וכמו הך דמעילה ד"ו ע"ב וד"ז ובזבחים דף קי"ב ובירוש' קידושין פ"ב ה"ז ע"ש ובאמת למ"ד דהעובר חולין איך מהני השחיטה של האם הא נקראת לגבי העובר שחיטה שאינה ראוי' כמבו' בחולין ד"פ ע"ב ע"ש כיון דצריך לזריקה, ואף דבלא שחיטה לא מהני כמבו' שם וזה תלי' אם שחיטת קדשים הוי דבר פרטי וכמו דמבואר דדם סכין מקדשן סוטה די"ד ע"ב וזבחים די"ג ע"ב ומנחות דט"ז ודע"ח ורש"י שם דק"א ע"א דלאחר שחיטה לא מהני פדיון מחמת קידוש הסכין וכן כ' רש"י שבת דף כ"ה ולכך גם הסכין נפסל שנתקבל בפסול עי' זבחים דף כ"ה כיון דאין לו תוך ונ"מ ג"כ אם הדם שיצא לאחר שחיטה קודם קבלה אם יש בו מעילה מחמת דם, עיין מעילה דף י"ב גבי מקיז דם דחייב, וע"ש וברכות דף ל"א ותמורה דל"א ע"ב אי משום הדם או משום הקרבן אך נראה דאף גבי שלמים י"ל דמהני קדושת הסכין להדם דימעול בו קודם קבלה כיון דעדיין אינו ראוי לכפרה, והסכין דהוא כלי שרת קידשו, ובזה א"ש דברי הגמ' במעילה די"ב והרמב"ם שם. ועיין פסחים דס"א ע"ב ומעילה דף ג' ע"ב אם שחיטה הוי פרט או רק לצורך זריקה וקבלה ותוס' מנחות ד"ט ע"א דשחיטה לצורך קבלה מדבעי פנים ור"ל דלמה לא מהני שחיטה בלשכות או באויר העזרה, עיין זבחים די"ד ודכ"ו ודנ"ו גבי לשכות וזה ר"ל ג"כ הגמ' מנחות דמ"ז דבעי' פנים לפני ה', וכן נ"מ אם שחט התמיד בשבת אבל לא נזרק דמו אם חייב חטאת על השחיטה וכמו בהך דשבת דקל"ג ע"ב גבי לא גמר הציצין המעכבים ובירוש' שם אמר בגבי מל ולא פרע דחייב חטאת משום שבת וזה תלי' אם הוי מילה ופריעה שני דברים המעכבים זא"ז או דבר אחד וזה תלי' בהך דיבמות דע"א ע"ב אם הוי זמן שהי' די במילה בלי פריעה ועיין סוכה דנ"ג ע"ב גבי תר"ת וגיטין ד"ס ע"א כיון דאידבק כו', ועי' מנחות דק"ב גבי שחיטה ותוס' סנהד' דל"ה ע"א גבי מיתת ב"ד אם מכפר אף דצריך ג"כ קבורה מ"מ מיקרי המיתה תיקון. עכ"פ איך מהני השחיטה של האם לגבי העובר שהוא חולין, אך יש לומר דנ"מ אם ישאל על ההקדש לאחר שחיטה קודם זריקה, עיין תוס' כריתות דף י"ג ושבועות דף כ"ד ע"ב וקודם זריקה וודאי מהני דעדיין שם הבעלים עליו, ולגבי העובר שהוא חולין הוה כמו שנשאל. עכ"פ לשיטת רש"י מהני זריקה אחת על האם ועל העובר אף דהוא קדוש בפ"ע, ועי' בירוש' יומא פ"ה אם נתערב דם פר כהן משיח ופר העדה הוי כמו מציאות אחת ודי מתנה אחת לכו"ע, ועיין זבחים דע"ה ובזה י"ל הך דזבחים דס"ה ע"א גבי קרבן עוף לאכול כחצי זית כו' ואיך שייך בקרבן א' בעוף אכילה והקטרה אך נ"מ בהנך דבאים שנים תחת

א' עיין זבחים ד"צ וביומא דמ"א בהני הוי כאחד בהני ה"א דמצטרף. עכ"פ י"ל דגבי תמורת פסח לשיטת הת"י הנ"ל מהני הזריקה של ק"פ אף על התמורה, ועיין בספרי פ' ראה, ותמורה די"ז ע"ב ודי"ח דצריך גם גבי תמורה זריקה מיוחדת. על כל פנים לילה שייך ליום רק אם יש לה מקצת יום וכה"ג הארכתי בזה במאי דפליגי גמ' דילן תענית דף י"ב ובירוש' שם פ"ב דתענית אם קבלת התענית הוי מן המנחה ולמעלה או בלילה, משום דהירוש' ס"ל דכל תקנת חכמים לא שייך הלילה ליום, עיין תענית דף י"ב ע"ב אספו זקנים דרק ביום ורק לגבי עינוי של אכילה חל גם על הלילה, וגבי יוה"כ מבואר ביומא דף פ"א דצריך כל הני קראי על הלילה בפ"ע ועל היום בפ"ע, וע"ש בת"י גבי שבת ובאמת, במכילת' גם בשבת יש קרא וגבי פורים מבואר במגילה ד"ז דאכלו בלילה לא יצא וע"ש די"ט ע"א גבי פרוז בן יומו ע"ש ברש"י, וירוש' שם דאם גר נתגייר לאחר שהאיר המזרח פטור, [השמטה מ"ש בגדר האיר המזרח.

והנה עי' בפסחים דף ב' ע"א גבי קרי' רחמנא לנהורה ופקדי כו' ולחשיכא ופקדי כו' ובירוש' פ"ח דברכות גבי ויבדל בין אור לחשך משלו משל כו' חזינן דזה הוי שני גדרים בפ"ע היום והלילה האור והחשך והגמ' נקטה ל' קרי' רחמנא ר"ל זה גדרי דיני התורה ויש להאריך בזה הרבה בכ"מ היכא דנקט בגמ' ל' רחמנא ר"ל גזירת מלך עי' מנחות דף פ"ד וזבחים דף ע"ד ע"ב וב"ב דף קל"ג וחולין דף צ"ג ואמר רחמנא כו' וכ"מ דזה לגדרי התורה בדין עי' ב"ק דנ"ו ע"ב רחמנא כו' ובהך דפסחים דף כ"ב ודף כ"ג ע"א דמקשה שם כמה קושיות בלשון דרחמנא אמר רק באבר מן החי לא נקט ל' דרחמנא משום דכבר כתבתי דכל גדרי התורה כמו בהך דר"ה די"ג מדות חכמים כן הוא וכ"מ זה רק שייך בישראל וכ"כ בגדר מ"ש רבינו בהל' מא"ס ובהל' מלכים דשיעורים לא נאמרו לב"נ ר"ל דגבי ב"נ אזלינן בכל פרט לפי מה שהוא לא בגדר גזירת מלך רק בגדר פרט ואבר מן החי שייך גם לב"נ לכך לא נקט שם ל' רחמנא ועי' סנהדרין דף נ"ה ע"ב חייס כו' וכ"מ. עכ"פ זה ר"ל הל' דרחמנא ועי' ר"ה דף ט"ז גבי תקיעה רחמנא אמרה תיקעו והנה עי' בירוש' פ"ק דברכות בבוקר בבוקר ליתן תחום לבוקרו של בקר ובמכילתא פ' בא על פ' בבוקר באש תשרפו ליתן תחום לבוקרו של בוקר ור"ל כך דכבר כתבתי בזה בדברי הירוש' פ"ק דברכות ופ"ג דיומא דיש ג' זמנים אילת השחר, והאיר המזרח, והנץ, ובגמ' דילן נראה ג"כ עי' סוכה דף כ"ט וביומא דף כ"ח ותוס' סוכה דף נ"א גבי מילאו מים ע"ש וזבחים דף כ"א גבי קידוש ידים ורגלים ובהך דברכות דף ח' ע"ב פעמים שאדם קורא ק"ש קודם שיעלה כו' ומבואר שם דגם לאחר שעלה ע"ה הוא ניקרא לילה ובאמת באבות דר"נ פ"ב גבי בניו של ר"ג נקט שם דאמר להם

אם לא קרא הגבר, ועי' פסחים דף ב' ע"ב דקריאת הגבר הוא קודם ע"ה, אך רש"י ז"ל בתענית דף י"ב פי' דהיכא דהוה קריאת הגבר דיומא דכ"א ע"א דהיינו בתרנגול בינוני שישלש זה הוה עמוד השחר והך דפסחים ותענית הנ"ל ר"ל פעם ראשון ובזה א"ש דברי רבינו בהל' מקדש ובהל' תמידין ומוספים ואין כאן מקומו ועי' מגילה דף כ' ע"ב גבי וכולם שעשה כו' ולא נקט שם מילה והטעם כי באמת עי' פסחים ד"ד גבי כל היום כו' ועי' רש"י מנחות ד"ה ע"ב מבואר דכ"מ שנאמר בעצם היום הוי זה האיר המזרח וגבי מילה של אאע"ה כתיב בעצם היום ולא גבי יצחק משום דעי' ביבמות דף מ"ו ע"ב גבי גירות דדווקא ביום משום דכתיב משפט ובתוס' סוטה דף י"ז ע"ב ובאמת לא ר"ל משפט של דיני ממונות רק כמו ד"נ דדיני ממונות ההתחלה רק די בעמוד השחר אבל ד"נ מבואר בסנהדרין דף ל"ה נגד השמש והיינו משהאיר המזרח ונץ החמה ולכן כך הוא גבי מצות מילה גם מעמוד השחר אבל גבי מילה של גירות שם רק משהאיר המזרח ונץ החמה ועי' רש"י מנחות דף ס"ז ע"ב וגבי אאע"ה היה של גרות עי' חגיגה ד"ג ולכך צריך דווקא בעצם היום משא"כ של יצחק דהוה מילה של ישראל, ובזה א"ש דלכך לא נקטה המשנה במגילה שם מילה גבי כל היום כו' משום מילה של גירות. עכ"פ יש תחום והרכבה מזגית בין יום ולילה וזה ר"ל הירוש' גבי אור בוקר דהוי תחום לבוקרו של בוקר, ונ"מ ג"כ דהרי מבואר בכ"מ (פסחים פ"ד) דנותר הלאו שלו ניקרא ניתק לעשה, ומה זה וע"כ ר"ל כך דאף דעבר הלאו גבי אימורים בזמן עמוד השחר וכן גבי בשר קד"ק ותודה מ"מ השריפה צריך להמתין עד שהאיר המזרח, וכן גבי פסח, וזה ר"ל המכילתא, ועי' זבחים דף נ"ו ע"ב ופסחים ד"ב ע"ב, וכ"ש גבי שלמים ושאר קדשים קלים דחל איסור נותר בליל ג' אך השריפ' על כרחך למחר וזה ר"ל הכתוב נתקו לעשה דמוכרח להמתין לזמן עד מצות שריפה, וכ"כ דזה ר"ל המשנה בזבחים דף צ"ז ובדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ח הי"ד עקב אכילה גבי מריקה ושטיפה וגבי הגעלה ע"ש בהשגות ור"ל דקודם לזה אינו יכול לעשות דזה הוה רק כמו ביטול והפסד קדשים ולכך צריך גדר ג' פעמים כמ"ש רבינו ז"ל בהל' מעשהק"ר ובתו"כ וכ"כ בזה ולכך בזמן שראוי לאכילה אסור לעשות זה עי' פסחים דל"ד ע"ב ותוס' ב"ב דף כ' ובשיטת רבינו בה' מעהק"ר בהך משנה דערלה ספ"ב וכ"מ דהקדש לא בטל וכן לאחר שחל עליו מצות שריפה ג"כ אינו יכול לבטל וכמ"ש התוס' ב"ק דף ע"ו לכן ע"כ עושה זה בזה הזמן שאין ראוי לאכילה ואין עליו מצות שריפה, וכ"כ בזה, ועי' תענית ד"ד ע"ב גבי זמן שחיטת הפסח וכן להיפך גבי זמן שבין יום ללילה כ"כ בזה בכ"מ גבי גדר דזבחים דף נ"ו גבי נפסל בשקיעת החמה בתחילת שקיעה וכן במה דמבואר בירוש' ר"ה פ"א ע"פ

והיו לאותות ולמועדים ע"י שניהם דמשקיעת החמה אתה מונה ללבנה ולגבי מילה אם היו יודעים בוודאי זה הזמן היתה כשרה המילה כדמוכח בשבת דקל"ג ע"ב ועי' ב"ב דף ק' ע"ב וזבחים דף ק' וכ"מ בזה וכ"כ בזה בח"א בה' שבת ובח"ב, ועי' הוריות ד"ד גבי אם הקריב חטאת בין השמשות וכ"כ, וזה ר"ל שיש תחום בין יום ללילה ובין לילה ליום וזה ניקרא נהורא וחשיכה וזהו דאמר פקדי' רחמנא גדר הדין לא מציאות טבעי. ע"כ השמטה]. ובירוש' פ"ב דתענית נקט שם הגדר כלילי שבת ויומו ור"ל דהקבלה הוא שגם הלילה יהא בכלל התענית ע"ש וכ"מ בזה נדרים דע"ו ונדה דל"ו, עכ"פ כך דכבר כתבתי דכמו דגבי נזירות יש שני גדרים א' דין התורה מה שנעשה ע"י פיו נזיר, וכפי הדינים שגזרה עליו התורה הב' נדרו, וכמבואר בנדרים דף ג' וכ"מ דיש בנזירות בל יחל, מלבד הני לאוין דנזירות, וע"ש בגמרא דגבי בל יחל נקט בל יאכל ובל ישתה וגבי בל תאחר נקט רק בל יאכל משום די"ל דגבי חרצן מבואר בשבועות דף כ"ב ע"ב ובנזיר דל"ז ובחולין דצ"ט ובספרי פ' נשא דחידוש הוא דאסרה התורה גם בחרצן דלא הוי אכילה, בזה י"ל דלאו דבל יחל לא שייך בזה, דזה רק חידוש של התורה בנזיר ולכך דייק שם הגמרא הל' דהנה זמן של הנזירות הוא ג"כ לא זמן מצטרף כיון דכך גזרה התורה דפחות מל' יום לא הוי נזיר, וזה ר"ל ג"כ הגמ' בנדרים דף ד' ע"ב כיון דאית לי' קיצותא הוה אמינא דלא ממני הפרה ע"ש, ור"ל דזה הוי רק גזירת מלך, ועי' במאי דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' נזירות פ"ב אם שייך לומר גבי נזירות גדר נזיר לעולם, דנזיר עולם הוי זה הלכה ושם יש נ"מ גבי גדר מיקל בתער, דיש שם זמנים חלוקים, אבל לעולם, שיהי' הדבר בלי הפסק, ונקודה בלתי אפש' ההפסק דשוב יהיה החלק כמו הכל, ולכך ס"ל לרבינו דגם אם אמר לעולם הוי רק כמו נזיר עולם, והראב"ד ז"ל לא גר' כן בגמרא, וס"ל דהוה הזמן נפרד, וזה ר"ל הספרי פ' נשא פסקא ל"ב גבי נזיר שאין לו הפסק, וגם באמת עיקר של הנזירות הוא לשום השלמת הנזירות שיהיה קרבנות, לבד מנזירות שמשון דזה רק דין, ולא בגדר נדר לדידן, ולכך לא מהני שאלה, אך כל זה לדיני הנזירות שאמרה לנו התורה, אבל לגבי לאו דבל יחל, זה הוה הזמן גדר צירוף, וכן הדין גבי תענית דעיקר גדר התענית הוא על היום שיהא היום ניקרא תענית וממילא אסור לאכול וכמו גבי קרבן והקדש, דהיכא דמקבל עליו להקריב קרבן, מתחילה צריך שיקדישו, ואח"כ יקריבו, וכן הדין בתענית ועי' תוס' ע"ז דף ל"ד ע"א ד"ה מתענין, וכל זמן שלא הקריב לא קיים הנדר ועי' בזבחים ד"ד ע"ב דכיון דאמר עלי כמאן דטעין אכתפי' דמי, ונ"מ ג"כ היכא דהקריבו שלא לשמו דהקרבן כשר ולא עלתה, אם יש עליו גדר בל תאחר אם החיוב הוא משום הנדר או משום הקרבן, ועיין בר"ה דף ה'

גבי חילופי דהיינו אם עברו עליו שני רגלים והומם דמצטרפים הרגלים דהוו כמציאות אחת וכבר כתבתי בזה בהך דמעילה דף י"ט, ועיין בר"ה סוף ד"ו דמבואר שם דגם על וולד של קדשים יש עשה דרגל אף דהוא לא הקדישו דזה ממילא, ולכאור' הא לא עדיף היורש דלא עבר בבל תאחר, אך י"ל נ"מ דגבי יורש ר"ל דלא אפריש אבל הפריש ולא הקריב יש עליו העשה והלאו משום הקרבה ואז גם ביורש כן, וכמו גבי בכור, או דמיירי שהקדישה מעוברת ע"ש ברש"י, וגם גבי תענית הוי ג"כ זה הגדר, א, משום הדין דצריך שיתענה וממילא אסר לו לאכול, ועיין במאי דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהלכ' תענית פ"א הי"ד ובהל' נדרים ספ"ד ע"ש ור"ל דאם אמר יום סתם ואח"כ קיבל עליו יום א' דזה כמו שהקדיש קרבן ושכח ואכל אם צריך להשלים אותו היום דידי נדרו בוודאי לא יצא וצריך הוא להתענות יום אחר רק דמ"מ אם יש בו גם איסור אכילה, וזה הוי בגדר קרבן שנעשה בעל מום ובזה פליגי דלשיטת הראב"ד יכול לאכול, ויש להאריך בזה הרבה גבי נזירות שנעשה מצורע מוחלט באמצע הנזירות וזה מחלוקת בנזיר די"ד ע"ב אם נטמא אז אם סותר את הקודמים, וכן בירוש' נזיר פ"ח מחלוק' אם שערו יש בו קדושה דאף דגבי נזיר שגלחוהו ליסטים יש קדושה בהשער כמבואר בספרי מ"מ גבי מוחלט ניפקע הקדושה ממנו לגמרי עיי"ש, וה"נ כה"ג אם אכל ביום שנדר להתענות וזה תלי' במה שכתבתי דלגבי האיסורים הוא הזמן גדר מצטרף, ובאמת תליא ג"כ בדברי הירוש' פ"ג דשבועות גבי נשבע על הככר שיאכלנו ביום זה ובתוך היום שרפו באש דלשיטת הירוש' שם לוקה, דזה הוי כמו מעשה לבטל השבועה, אך אם מלקין אותו תיכף, או עד שיעבור היום וזה תלי' אם הזמן הוא דבר מצטרף או נקודה, וגם אם מה שלא עבר מיד אם לא אכל אם הוא מחמת שלא התחיל עדין כ"ז שלא נגמר, דמאן פלג לי', או משום שיש לו עדיין זמן להשלים דזה תלי' בזה, וכבר כתבתי דלגבי צום יו"כ הוי הלילה נקודה בפ"ע והיום נקודה בפ"ע אבל לגבי שבת הוי כל רגע ורגע נקוד' בפ"ע ועי' כריתות ד"ז ודי"ח ע"ב ובירוש' פ"ק דשבועות וכ"מ אם כל רגע ורגע מכפר או כל היום, וע"ש דזה תלי' בזמן שיש שעיר ולא הוביא השעיר, וע"ש דמקש' אין הקב"ה רואה את הנולד ובירוש' ר"ה פ"א ואכ"מ להאריך. וכבר כתבתי במ"ש רבי' בפי' המשנה ספ"ב דתענית דמפרש אם התחילו אין מפסיקין ר"ל באותו יום דזה קאי על ר"ח והתחילו להתענות קודם שבאו עדים על הראי' וכמבו' בר"ה ד"ל ע"ב דהא בעי לאחר תמיד של שחר וזה ר"ל ג' דהיינו ג' שעות, ובאמת לכך מבואר בר"ה דל"ב ע"ב דתקיעות במוסף ע"ש וע"ש בירוש' מחמת קרא דיום תרועה כו',ובאמת דקודם לזה לא קידשו עדיין את החודש ועי' ע"ז ד"ד ע"ב דציבור מתפללים לאחר שלש שעות

ג"כ מטעם זה ע"ש, ולכך אין מפסיקין בתענית וזה שיטת הגאונים דמתענין בר"ה, אך בזמן עזרא דהי' אלול מעובר ולא היו צריכים לקדשו כמבואר בר"ה דכ"ד וכ"מ, שכבר קידשו שמים אסור להתענות וזה ר"ל קרא ואכלו כו' כי קדוש היום לאדונינו ר"ל שקידשו שמים ואדרבה משם ראי' להגאונים. רק לשיטת רבינו בפי' המשניות בר"ה פ"ג דזימנין דמשכחת דלילה הראשונה של ר"ה כבר נתקדש החודש דלאחר שקיעת החמה קודם צאת הכוכבים אז חל על הלבנה שם לבנה חדשה ומ"מ לגבי קידוש עדיין הוא יום ומקדשים אז וכמבוא' בירוש' בפ"א דגם היום משלים ללילה בזה ללבנה וכן מבואר במכילתא ריש פ' בא דאז קידש מרע"ה קידוש ראשון בזה הזמן מהשקיעה עד הלילה וכבר כתבתי בזה ועי' ר"ה ד"כ ע"ב וגבי תפילת מוסף אם זה תלי' בהקרבן עי' תוס' ברכות דכ"ו ע"א, ותו"י יומא דכ"ב ודל"ב ובתוספת' דברכות מבואר דאם הקדים תפילת המוספים לתמיד יצא, ועי' ברכות דכ"ח ע"ב אך זה רק בשל יו"ט אבל בשל ר"ח ור"ה לא, ועי' סוכה דנ"ג דמבואר שם דבמקדש הוי תפילת המוספין לאחר קרבן המוסף ובהך דמגילה דף כ' ע"ב ובאמת מוכח בפסחים דקי"ז דבביהמ"ק לא הי' מתפללים תפילת מוסף בר"ח כלל ולכך ליכא בנוסח מוסף דר"ח קדשינו כו'. ועיין בהך דברכות די"ד ע"א גבי השרוי בתענית מהו שיטעום כו' וע"ש בתוספ' דרק בתענית יחיד כו' ור"ל כך דוודאי בתענית הכתוב דעיקר הדבר הוא התענית ולכך אסור באכילה וודאי דמותר טעימה, רק בתענית יחיד אז י"ל אסור לנו גם הנאה מן המאכל לא מן האכילה לכך הוה אמינא דטעימא אסור וכה"ג כתבתי במ"א דאף אי נימא דאין מעילה בהקדש פחות משו"פ זה רק בגדר דין אבל למקדיש עצמו י"ל דלא גרע מקונם עי' שבועות דכ"ב ובנדרים דף ל"ד ודף ס"ח, ועי' ירושל' ב"ק פ"ב גבי שן גבי אוכלת ופולטת אם ניק' שן ר"ל אם עיקר ההנאה הוא מהאכילה או מהאוכל, ובאמת הך דעירובין דמ"א מחלוקת דר' יהודא ור' יוסי גבי ת"ב שחל להיות בערב שבת אם צריך להשלים, ומייתי ראי' שם מהך דר"ע שגמע ביצה בת"ב שחל בע"ש וע"ש בתוס' בשם ר"ח שר"ע אז הי' מסוכן, ור"י כו' אך כך דוודאי הי' מסוכן רק דר"י ס"ל דמ"מ אף שיכול לאכול מ"מ יותר משצריך אסור לאכול אף בתענית שמדברי קבלה כי זה איסור בפ"ע, וגבי יו"כ וכן גבי חילול שבת פליגי בזה רבינו והראב"ד ז"ל בהלכות שבת פ"ב הל' י"ד אם חולה שיש בו סכנה כל דבר שצריך מחללין עליו את השבת או רק אם זה הדבר אם לא יעשו לו יהי' מסוכן ביותר, ועיין תוס' שבת דף קכ"ח ע"ב, וכן לגבי יו"כ נ"מ גבי חולה מסוכן אם ע"י התענית יסתכן יותר אז הוי התענית כמו רודף ומתירין לו, אבל אם צריך רפואה והרפואה הוא האכילה או השתיה אז רק אם זה

ברור שבלא הרפואה יהי' גדר סכנת נפשות. עכ"פ בזה פליגי ר' יהודא ור' יוסי בכאן אם כל גדרי התורה שזה ניצרך במציאות אחת ואם הוי המציאות דין הכרחי בפני עצמו או לא, ולכך נקט בגמ' בר"ע דגמע ביצה בלא מלח משו' דביצה לבד הקליפה מוכח בסוטה ד"ד ע"א דהוה כמו ג' רביעי ביצה ע"ש בחשבון סתירה וזה הוה פחות מכותבת כמ"ש רבינו בהל' שביתת עשור, ואם הוה במלח המלח מצטרף ג"כ ועי' ביומא ד"פ ע"ב ע"ש ועי' בר"ן פ"א דתענית, דגם בת"ב שיעור ככותבת ור"ע אכל פחות משיעור אף דהוה מסוכן ועי' עירובין דפ"ג וחולין דצ"ח ע"ב בזה ועיין ברא"ש נדרים דף ע"ה ע"ב גבי הפרת נדרים כיון דצריך לומר בפה מופר לך נמצא הזמן שצריך בערך אמירת שתי התיבות תמיד עדיין הנדר קיים, אף בזמן שאין צריך זה כמו אם הפיר קודם שנדרה, ועיין בכריתות דף י"ח ע"ב גבי יוה"כ מבואר ג"כ כן דאף דהיכי דא"צ הדבר מ"מ הזמן של הדבר צ"ל תמיד ע"ש וכן מבואר בירוש' חלה פ"א דלמ"ד בזמן שאין עומר אז כשהאיר המזרח מתיר כיון דבזמן שיש עומר עומר מתיר, גם בזמן שאין עומר צריך להמתין הזמן של הקטרת העומר, ולכך רש"י ז"ל במנחות דף ס"ח גבי האיר המזרח פי' שם הנץ החמה אף דבאמת אינו כן, ועי' בירוש' תרומות פ"ח גבי שליחות למקום פלוני אם ר"ל גם הזמן שניצרך להלך לשם לפי המציאות, ובנדרים דס"א ע"ב ודס"ב גבי קבע זמן למשתה בנו ע"ש ובמ"א יבואר זה, עכ"פ פליגי כאן ר' יהוד' ור' יוסי בתקנה שתקנו שצריך להתענות ממילא הוה תקנה נמי שלא לאכול ולכך המסוכן אם אכל יותר ממה שצריך אסור אף דגדר תענית ליכא גבי', וגם ביוה"כ רבינו ז"ל חלק לשני גדרים דגם בשאר עינוים דמצוות העינוי זה גדר כמו מן התורה והאיסורים הוי מד"ס ובאמת מה דאסור בשבת זה רק גדר התענית אבל לא שצריך לאכול תיכף ובגדר הגמ' בהך דעירובין ד"מ ע"ב מהו לאשלומי ר"ל כך דכבר כתבתי דביה"ש הזמן גופא הנקודה שבו הוא נולד משניהם מהיום ומהלילה וא"כ יש בו גדר ערב שבת וגדר שבת, ואם לא יאכל הוי מתענה וזה אי אפשר בשבת ולכך מבואר בתוספת' תענית פ"ב דהנשבע שיתענה ערב שבת ה"ז שבועת שוא ור"ל דביה"ש שיש בו שני הזמנים וחל עליו השבועה וזה א"א מחמת שבת, ועיין נדרים דף י"ח ע"ב גבי מחית נפשי' לספיקא ובכתובות דף ק"ד גבי תקנת חכמים מלשון בני אדם איך הדין ביה"ש ועי' תענית די"ט ע"ב ועירובין ד"ל ע"ב תו' ד"ה ולפרוש ע"ש ועיין בתוס' ב"ב דקמ"א ע"א גבי תקנת חכמים בממונות אם הוא כלשון ב"א. עכ"פ עיקר הדבר מחמת התענית ועי"ז חל התענית בשבת וזה ר"ל שם בגמר' דעירובין, ועיין בתענית דכ"ו גבי אנשי מעמד שלא היו מתענין בער"ש ע"ש, ועיין תוס' שבת דקי"ח ע"א מה דמחלק שם גבי ישן בין

אכילה לשתי', ומה זה נ"מ גבי תענית אך משום דיש בזה גם איסור לאכול ועי' בהל' תענית בדברי רבינו פ"ב דרבינו היפך לשון הגמרא בתענית ד"י ע"ב על הך דנקט שם שכח כו' אל ינהג עידונין כו' ולא רצה לומר בסיפא דשם חל עליו החיוב וא"כ בוודאי אסור לאכול עוד אף ששכח ואכל רק קאי היכא דבא ממקום שאין מתענין למקום שמתענין דעליו ליכא כלל החיוב, רק מחמת שבא למ"א. נחזור לענייננו דרש"י מנחות דמ"ח ע"א ס"ל דאף הזריקה מותר לזרוק שלא לשמה דשם לא שייך לומר הטעם דגמר' דידן רפ"א דזבחים נדבה כו' ובאמת לחד שיטה ברש"י מנחות דף מ"ח ע"ב סבירא לי' דכבשי עצרת אם שחטן שלא לשמן פסולין לגמרי ע"ש בתוס' ואפשר לומר מחמת תנופה עושה זיקה אבד הלחם אבדו כבשים ועי' יומא דס"א ע"ב, נחזור לענייננו, דגבי תמידים אם הם חיובים נפרדים אז י"ל דאם הקריב תמיד של יום זה לשם יום אחר לא יצא, אך י"ל דזה הוה כמו מה דמבואר בזבחים ד"ט ע"ב גבי לשם מת וגיטין דף פ"ה ע"א גבי לנולדים והזמן שעבר כבר חלף והזמן העתיד איננו כלל, אך זה תלי' במ"ש אם הזמן הוא מציאות אחת או נפרדים ועי' בנדרים דף צ' ע"ב בר"ן ובכורות די"ב ודף מ"ט גבי פדיון הבן וזבחים דף י"ב גבי מחוסר זמן, ובהך דגיטין דף כ"ט ע"ב וכמה מקומות בזה, וכבר כתבתי בזה בשיטת הראב"ד בהלכות שבועות פ"ד הל"י גבי נשבע שלא יאכל היום וחזר ונשבע שלא יאכלנו אם חל, ועיין שם בפ"ו הל"י דסביר' ליה לרבינו דזמן הוי כמחוסר מעשה גבי היתר נדרים, ואף דמהך דגיטין דכ"ט ע"ב הנ"ל גבי שליח שניתן לגירושין לא משמע כן, נ"מ בין אם מקפיד על המציאות של היו' או אם מקפיד על שטח הזמן שבין זה לזה, כי הזמן הו' מחובר כמ"ש אבל אם הקפידה הוא ליום פלוני הוי כמו מחוסר מעשה ועי' חולין דף מ"א ע"ב גבי פסח דהוי שם מחלוקת, והך דתענית דף י"ב אם נדרו קודם לגזירתינו ע"ש הביאור ובמ"ש הראב"ד בהשגות על בעל המאור ספ"י דפסחים גבי נשבע שלא יאכל מצה, ועיין בדברי רבינו בה' ר"ה פ"א ובהל' שמיטה ויובל גבי תקיעת שופר דלא הביא כלל דין דת"ש ליכא בלילה כמבואר בר"ה דכ"ח ודף ל"ד ומגילה ד"כ ושבת דקל"א וחולין פ"ד וכ"מ זה הטעם לא שהפסול בלילה רק משום שהזמן מתחיל ביום ולא כמו בלולב וגבי זה לכו"ע הוי מחוסר זמן ונ"מ למ"ד מכשירי מצוה דוחה שבת, ועיין בירוש' ר"ה פ"א ומגילה ספ"ב דמסיק שם דדוחה ומוביא ראי' מעידי החודש ודחי משום דהלילה צריך ליום וכמבואר שם בפ"א דע"י שניהם מקדשים החודש דצריך שיהא לילה ויום מן החדש, ועיין בגמ' דילן ר"ה ד"כ ע"ב וגם משום דקדוש למפרע, אך באמת זה תלי' בהך מחלוקת דסנהדר' די"ב ע"ב גבי אם עיבר ביום ל' של אדר ואח"כ בו ביום קידשו החודש אם בטל העיבור

למפרע או לא ע"ש ועי' ר"ה דף ז' ע"ב ע"ש ברש"י דר"ה לא תלי' במעשה רק מאיליו, ואף דהא בעי קידוש ועיין ברכות ד"ל ע"ב ע"ש ובאמת פליגי בזה תנאי בהך דר"ה דף ל"ב ע"ב ר"א ור"ע אם קדושת היום קודם, קדשהו בעשית מלאכה, או להפך, ור"ל אם גם גדר יו"ט כל זמן שלא קידש היום לא כלום היא או יו"ט הוי קודם, ובאמת לפי המבואר בתוספת' דר"ה וכן ר"ל בהך דר"ה די"ט ע"ב וד"ל ע"ב ודף ל"ב כך דהיכי דבאו עדים מן המנחה ולמעלה אף דאין מקבלין אותן זה רק לקידוש ב"ד ולקרבנות אבל התקיעות היו תוקעים ביום א' וכן תפלה של ר"ה השייך לתקיעות הכל הי' ביום א' וכן החשבון הי' מיום א' רק הקרבנות ותפלות של יו"ט הי' זה ביום ב', ובזה אתי שפיר הך דעירובין דף ל"ט ודף מ' עיין שם ומלאכה ביום א' תלי' במחלוקת דר"א ור"ע מן התורה כמ"ש ומדרבנן לא עשו וביום ב' מחמת הקרבנות לא עשו ועיין תענית ד"ה ע"א גבי יוה"כ וכן אם קדשו בית דין על פי עדים שלא כדין כהך עובדא דראש השנה דף כ"ה עמוד א' כבר כתבתי בזה במקום אחר. ולכך גבי בל תאחר דהזמן הוא שנה בלא רגלים, שטח, והוי כל יום ויום גדר תשלומין להקודם ולכך אמר בירוש' ר"ה פ"א דאם נשלם השנה בזמן שאז אינו יכול להקריב מ"מ עובר אף דכעת הוא אנוס מדין תורה מ"מ עובר, דזה נ"מ בין דבר דהוי גדר השלמה ובין דבר דאז חל המציאות, ועי' במאי דפליגי גמ' דילן עם הירו' בנדרים דף ע"א ע"ב גבי גירושין כשתיקה או כהקמה ר"ל היכא דהוא עשה פעולה שעפ"י דין אז לא יוכל להפר אם זה הוי כמו שהוא קיים הנדר או זה ממילא ועי' בירוש' יומא פ"ה גבי כה"ג שהכניס ביוה"כ כף לבדו ועל כרחו הוא מוכרח להכניס אח"כ ג"כ המחתה דהוי הכנסה יתירה, על איזו מהם חייב אם על הכף או על המחתה, כיון דהוא גרם לזה, וכן נ"מ גבי אנוסתו אם הי' כהן וגירשה בריח הגט אם נאמר דריח הגט פסולה לכהן מה"ת אף דהיא אשת איש גמור' עדיין, ומ"מ ע"כ צריך הוא לגרשה, ועי' בהך דמכות דט"ז , אך שם הוי הגרם שלא יוכל להחזירה וכאן הגרם שהוא צריך לגרשה ועי' בת"י נדרים דף צ"א גבי היכי דגרם שיהא צריך לגרשה אז ג"כ עבר על חדר"ג אף דהיא נתנה אצבע בין שיניו ואף בשבת ד"ד בתוס' דהיכא דאניס בתקנתא דרבנן אם על ידי זה פטור מהחיוב, וכן נ"מ גבי חייבי עירוכין אף דהוי זה רק גזירת מלך החיובים מכל מקום עכשיו שאמרה התורה אם הוי זה גדר נדר והא שיעבוד הנכסי' ונפקא מינא כך, [השמטה ע' ב"ק ק"ב ע"ב דאמר שם וכי דעתו של אדם כו' ור"ל לפי מ"ש הבעה"מ רפ"ד דב"ק וה"ה בה' אישות פי"ב הט"ו בשם רה"ג דכל חיובי התורה שלא נעשה על ידו רק גזירת מלך אין ב"ד גובין בע"כ רק כופין בכל מה דאפשר וכן מה דממשכנין על השקלים אפי' כסותו כמ"ש רבינו בפ"א משקלים

זה רק גדר כפי' ועי' תו' ר"ה ד"ו וב"מ דקי"ד וכן בהני דמכין אותו עד שתצא נפשו כתובות פ"ו זה שהוא יעשה, כמו במילה ושאר דברים ועמ"ש רבינו רפ"א מה' מילה, ועי' תמורה ד"ח ברש"י גבי בכור דגזבר שקל מיני' זה בבכור ותלי' בהך דר"ע וריב"נ שם אך זה דבר שבא מאליו, אבל בנדר הוא שעבד א"ע וגם נכסיו וגבי מזונות אשתו אף למ' דקי"ל דהוי מה"ת, לא בנדר שעבוד רק חיוב עליו והשעבוד הוא רק מתנאי כתובה ע' בה' אישות פי"ב ופי"ז ויבמות דפ"ה ובירוש' כתובות פי"ג גבי מוחלת ולכך פ' רבי' בה' שמיטה דאשתו נזונת מנכסי בעלה בשביעית ולא כשיטת הירוש' כתובות פ"ז וכ"מ וכ"כ מ"ש רש"י כתובות דף פ"ו גבי פריעת בע"ח מחמת הן כו' ואף דזה מפורש דין תשומת יד והשמטה בשביעית, אך זה רק חוב אבל לא פרעון ולכך דבר שעיקר המציאות הפרעון אין שביעית משמטת דמ"מ לא פרע כמו קנסות ושכר שכיר והקפת החנות וכתובה וכמ"ש רבי' בפי' המשניו' שביעית שם דמלוה נעשה הדבר שלו רק בגדר חוב משא"כ הני צריך לפרוע וכן ר"ל התוספ' שם שביעית בעל משה ידו ולא היורש ור"ל היורשי לוה דלא כהר"ש דהם רק בגדר מצות פריעה ועי' ב"ב דף קמ"ה ע"ב גבי שושבינות, אך עירוכין יש בו ב' גדרים גדר נדר אך מ"מ הפרטים גזירת מלך ולכך יש בהם השג יד, עי' בפ"א מה' ערוכין ובהשגות, ועי' תוס' ערוכין ד"ד דאף אם אמר ערך פ' כך וכך לא הוי ערך מפורש דזה רק גזירת מלך, ובירוש' פ"ט דב"ק דאין שעבוד מה"ת במטלטלין בערוכין רק מ"מ ערך הקטן הוי כנדר וזה תלי' בהני לישנא בערוכין ד"ד ע"ב והנה הגזירת מלך של פדיון דשדה אחוזה עי' עירוכין די"ד אם ר"ל שהתו' שם אותו כך או שבכך יוצא לחולין וזה בעי' בעירוכין ד"ה ע"א בהקדיש למזבח, וע' ב"מ ס"ח ע"א ונ"מ לחומש של פדיון שדה אחוזתו אם כמ"ש רבי' בה' ערוכין פ"ד דהוי לפי חשבון נ' דע"כ ס"ל דגזירת מלך דכך דמי' אך מל' התו' ערוכין דכ"ז לא משמע כן רק לפי שוי' ובגדר אין מוסיפין חומש על עלויו של זה וכן בהך דעירוכין דכ"ה ע"ב דכהנים נותנים דמיה, כמה עי' בדברי רבי' פ"ד מה' עירוכין, ונ"מ דזה רק בתורת דמים של הקדש לא בגדר פדיון ובטל הקדושה ולכך אף דרבינו פסק דצריך הכהן ליתן דמים מ"מ פסק דמקדיש בשנת היובל אינו קדושה וע"ש דף כ"ד ע"ב וא"ש. ע"כ השמטה].

דהנה עיין בנדה דף ע"ב ע"ב במאי דפליגי שם ר' יוחנן וריש לקיש אם עשירי בעי שימור ע"ש הלכה או הלכות, והגדר כך דהנה התורה אמרה לנו גדר של זבה גדולה ושל זבה קטנה, ועי' נדה דל"ג מרבה שם מקרא גבי בועל נידה דאף אם בא עלי' בששי מ"מ הוא טמא שבעה ולא אמרינן יעלה לרגלה, והטעם דזה הזמן הוי כנקודה, וכ"ז שלא נשלם הוא עדיין כמו בתחילה, והנה לגבי בועל זבה קטנה כמה שמירה הוא צריך

עי' במ"ש הראב"ד בפירושו על תו"כ בסוף פ' מצורע דפי' שם דהיכא דעדיין יש לה זמן שתוכל להיות זבה גדולה אז הוא טמא שבעה ואם אין לה זמן אז רק יום אחד, ע"ש, דהעיקר כמו דחזינן בנדה דף ל"ו ע"א גבי תקנת חכמים דזה רק דגם דמפקידה טמאה בפחות ממע"ל זה רק אם יש בה מציאות של מעל"ע אבל אם לא לא כי אי אפשר לחלק את הנקודה וס"ל לר"ל ג"כ גבי דאוריית' דא"א שתהי' זבה קטנה היכא דלא אפשר שתהי' זבה גדולה, ור"י פליג עלי' ע"ש, עיין בכורות דף מ"ו ע"ב ותוס' נדה דף ל"ו ע"ב עיין שם וכן יהי' נ"מ גבי גיורית שנתגיירה בתוך י"א יום איך יהי' החשבון שלה, עי' בכתובות דף ל"ו ע"א גבי מע"ל ותוס' נדה דל"ו ע"א ד"ה דליכא, ועי' במ"ש התוס' יומא דפ"א ובירוש' נזיר פ"ו כה"ג דאף למ"ד דרביעית דם הבא משני מתים מצטרפים לטמא, זה רק אם באו משני רביעיות, אבל אם היו בהמת פחות מרביעית לא שייך בזה צירוף, דהשיעור של הרביעית הוא דמי לנקודה, לא מצטרף ובמ"א הארכתי בזה במה דמבואר במקוואות פ"ג גבי ג' לוגין מים שאובים דפוסלין את המקוה אף שנפלו מג' כלים, וכן אם נתכוין לרבות אפילו קורטוב בכל השנה מצטרף, זה רק שעכ"פ הכלי שהי' בה ג' לוגין דחל על הכלי השם שתוכל לפסול המקוה, ועי' זבחים ד"מ ודצ"ג ע"ב ומנחות ד"ז ע"ב ושם ד"ח מה דאמר ר' יוסי בזמן שדעתו להוסיף ראשון ראשון קדוש ובאמת גבי מים שאובים נראה דס"ל לרבינו בהל' מקוואות פ"ה דאף אם הגמר של הנפילה דג' לוגין הי' בזמן שכבר הי' מ' סאה כשירים מ"מ כיון שבזמן שהתחיל ליתן מהכלי שהי' בה ג' לוגים מים שאובין קודם שהי' בהמקוה מ' סאה כשרים ונתן ע"מ להוסיף פסול, והנה באמת זה רק היכא דהזמן הוא עצם (כסדר) אבל היכא דהזמן הוא רק בגדר תשלומין אז לא שייך זה ולכו"ע הוי רק נקודה, ונ"מ במאי דמבואר בהך דב"ב דק"מ דהיכא דקיבל עליו לזון את בת אשתו ה' שנים ומתה הבת בתוך הזמן, אין יורשים זה יורשיה, ועי' ב"ב דס"ג גבי תנאי שהמעשר שלי דאמר שם ג"כ כך, ועי' בתוס' שם דף נ"א ע"ב ד"ה במתנה דמחלק שם בשוכר, ובתוספתא כתובות פי"א ע"ש, ועיין בתוספות בבא מציעא דף ס"ה ע"ב כשיהיו לי, אך באמת גבי הך דב"ב דק"מ הנ"ל י"ל הטעם היכי דמתה בתוך ה' שנים הוי כמו שנשלם הזמן ועי' בירוש' כתובות פי"ב דמבואר שם ג"כ כך, אך נ"מ דהנה שם בירוש' אמר דאם לא זן אותה חייב לזונה ה' שנים אחרות אך לא בגדר שצריך לשלם לה עבור שלא זנה הה' שנים הראשונות ונ"מ דאם הראשונות עולים ביוקר או בזול ע"ש בירוש' הנ"ל, אך מ"מ הזמן המשך נשאר, ובזה יש נ"מ אם אז מתה אם זה הוה בגדר חוב אז יורשיה יורשים אותה וכמו הך דב"ב דקמ"ד ע"ב גבי שושבינות ע"ש, ועי' במאי דפליגי בירוש' בחגיגה פ"ב גבי

עצרת דיש לה תשלומין כל שבעה אף שהוא חוב, אם הקרבנות מיקרי של עבר או של עכשיו ונ"מ למי שייך העורות אם לכל המשמרות או למשמר הקבוע, ועי' בתוס' חגיגה דף ט' ודף י"ז ע"ב דעצרת לכו"ע הוי גדר תשלומין ולא גדר שטחים, ועי' בירוש' תענית פ"ד אי נימא דאומרים שיר על נסכים של הקרבנות שעברו עי' עירוכין י"א ע"ב מ"מ השיר ס"ל שם בירוש' דלא כגמ' דילן שאומרים של יום העבר ושם בירוש' תענית פליגי אם למאן דאמר דשבוע של ת"ב בין לפניו בין לאחריו אסור אם הוי הת"ב נדחה שתי שבתות מותר, וזה תלי' במה שכתבתי אם גדר ר"ל שכך תקנו שאם חל בשבת יתענה בא' בשבת או זה רק ממילא ונ"מ אם הי' קטן בט' והגדיל ביוד, ועי' במ"ש התוס' מנחות דף נ"א דהיכי דצריך להקדים בשביל השבת אז הוי ערב שבת זמן וכלי שרת מקדש, ועי' מגילה ד"ה ע"א דלא משמע כן, אך רש"י ז"ל דייק שם משום דאז בזמן תקנת המגילה לא הוי גזירה דרבה, ולכך א"א לומר דהוי כזמן, וכבר כתבתי בזה. עכ"פ דזה הוי הבעי' דנדרים שם דאם היכא דהוא גרם שיתבטל הקנין ועי"ז אינו יכול להפר אם הוי כמו קיום הנדר, ועי' בסוטה די"ח ע"ב בתוס' בשם הירוש' גבי קינה לה ואח"כ גירש אם זה הוי כמו מחילה, ובחולין דף פ"ב דהיכא דע"י גרם שלו אינו יכול לשחוט עפ"י דין אין זה בכלל מבטל חנותו של חבירו כלום דהוי זה בעי' בירוש' ב"מ פ"ו אם חייב לשלם וביבמות דף כ"ד ע"א אם קדם הפשוט זכה ור"ל בנכסים ולא הוי זה בגדר שבת דהדקי' באידרונא דחייב משום שבת וכבר כתבתי בזה הנה בנדרים שם דף ע"ב כתב הרא"ש דבזה פליגי גמר' דילן עם הירוש' דהני שעות דאינו יכול להפר אין עולין מן המנין ע"ש ועיין תוס' כתובות דע"א ע"ב גבי אם קיים ונדרים דס"ט ע"א וזה תלי' ג"כ בירושל' שם אם המע"ל של ההפרה הוא בגדר נקודה או בגדר צירוף זמן, וכן הגדר של בל תאחר הנ"מ בין שנה לרגל דשנה בגדר צירוף ובגדר תשלומים לכן חשבינן כל יום לפרט בפני עצמו משא"כ ברגל זהו שיטת הירוש' והבעל המאור פ"א דר"ה דלא כגירסת רש"י תמורה די"ח הנ"ל, ובאמת גבי גדר נותר ולינה דקדשים עי' זבחים דצ"ז מה דמקשה שם אי נימא דהתורה עשאה לכל רגל לינה אחת וא"כ לא יפסול ברגל בלינה ע"ש וב"ב דצ"א גבי נישואין כו' ברשב"ם דכל ז' ימי המשתה הוי כסעודה אחת ע"ש, ולכך באמת צריך פנים חדשות ושבת מחלק והוי כפ"ח, אך באמת נראה דגבי לינה ונותר בקדשים לא על הזמן הקפידה התורה רק מה שהזמן פועל בהדבר שעושה בו שינוי צורה כל א' לפי גזירת הכתוב וכדמוכח בשבועות דף י"א גבי קטורת דלא פסלה לינה ע"ש והוא משום שאין שייך בקטורת עיבור צורה, ועי' מעילה ד"ד ע"ב דאמר שם דלינה מיקרי יש בו מעשה והפי' שנעשה בו שינוי ועיבור צורה, ועי' תוס'

פסחים דט"ו ע"א גבי עיבור צורה דלא ר"ל משום נותר רק דין, ורש"י פסחים דל"ד ע"ב דלא ס"ל כן, ועי' תוס' ע"ז דף ע"ו ובר"ש שביעית פ"ח מ"ב ורש"י סנהדר' ד"ע ע"א, ועי' במחלוקת בזבחים דף פ"ז אם יש לינה בראשו של מזבח ע"ש חזינן דזה משום גדר זמן, ובקדשי קדשים לכו"ע אין לינה דשם בוודאי לא שייך זמן ולכך בצנצנת המן נצטווה משה רבינו להניח בבית קה"ק משום הלאו דבל תותירו, עכ"פ נחזור לענייננו גבי הך דב"ב דף פ"ז דהכל הוי מציאות אחת והוי כמו מעמיד זה לזה וזה ר"ל הך דב"מ דף נ"ח גבי שכר שבת ע"ש, ועי' במקוואות פ"ב מ"ד בר"ש בשם התוספת' גבי גיסטרא שמשוקעת בקרקע דכל המי גשמים הוי עליהם גדר שאוב מחמת דהגיסטרא פועל פעולה שלא יבלעו המים בקרקע, ושם בפ"ו ה"י גבי אביק ע"ש בר"ש, ובב"ב דף נ"ג ע"א גבי נתן צרור וע"ז דף נ"ט ע"ב ובהך דיבמות דק"ב ע"ב גבי מנעול התפור כו' ע"ש ברש"י ובטהרות פ"ח מ"ח בתוספת' שהובא שם בר"ש רשב"א אומר כו' שהם גרורים על גבי כו' ושבת דט"ז ודף ק"ב וק"א ע"ב וכן שיטת רבינו לקמן פ"ח ה"ד וה"ה גבי בימוס, ולקמן אבאר. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה יג

יוליך דמי אותו הפת וכו'. והנה לשיטת הני דסבירא להו דרק דמי עצים צריך עיון מה ר"ל אם כל השבח מה שנשבח הפת או רק מה ששוה העצים וכעין הך בעיא בירושלמי ספ"א דנדרים ע"ש ואפשר דזה תליא בהך פלוגתא דר"י ור"ל במעש"ש פרק ב' הל' א' ע"ש מה שכתבתי שם בזה דברי רבינו ועיין בירוש' פ"ה דתרומות ופרק ו' דב"ב גבי תרומה שנתערבה בחולין מה יהיה בהשבח ע"ש ועיין בהך דב"ק דף מ"ז ע"א ודף ק"א ועיין בפירוש המשניות בערלה פ"ב ה"א ועיין בהג"א סוף ע"ז וביצה דף ל"ח וכו' ועיין בירושלמי פ"ו דב"ק גבי יורשין של בר זיזא אם הקטנים יכולים לבקש חלק מהגדולים ובפרק ט' שם ועיין במכות ד' י"ג ע"א ועיין ב"מ דף ח' ע"ב גבי שטר ודף קי"ח ע"ב:

שם. עי' בכסף משנה מה שכתב דעצי אשירה דמי לערלה בזה. זה אינו כמבואר להדיא בתוספתא ערלה דבעצי אשירה אסור:

הלכה טו

אעפ"י שהכניסם לבית כו'. ר"ל כך דהר"מ ס"ל דהא דבעי גבי תקרובת כעין פנים זה רק אם לא הוי לפנים מן הקלקלין ובשר אינו כעין פנים כמ"ש התוס' שם וכן הוא בירוש' וע"ש והחילוק כך הוא דהא באמת כבר הקשה הרמב"ן ז"ל דהא זבח יליף מן מת, אך באמת כך הוא כל שהוא נזבח בפני ע"ז עליו לוקים. רק אם נזבח שלא בפני ע"ז זה יליף מן מת וזה בעי כעין פנים, אך לריב"ב דסבירא ליה דלא הוה ניסוך רק בפני ע"ז

ה"ה לשאר דברים ולא כמו שכתבו התוס' חולין דף מ' ע"א אבל בע"ז שדרכו בכך אסור משום תשמישי ע"ז, ועי' פסחים דכ"ב ע"א כמים הניסכים בפני ע"ז ע"ש, ועי' תוס' שבת די"ז ע"ב ע"ש:

חזר והוציאן כו'. עי' ע"ז דכ"ב ע"ב אילו אקציה לא הוה מזבניה ליה, אך י"ל דר"ל דהוה כביטל ושם מהני ביטול, עי' ע"ז דף מ"ז ע"א ותמורה דכ"ט ע"א גבי מוקצה לאחר ז' שנים ולאחר שיגזז ויעבד ועי' בדברי רבינו בהל' א"מ ובהשגות שם:

והאוכל כל שהוא לוקה. עי' שבת דפ"ג ע"ב לענין איסורו ושם דף צ' ע"א ע"ש:

הלכה טז

המוצא כסות כו' במה דברים אמורים כו'. זה לא קאי אכסות וכלים, ועי' שם בירושלמי וכן שיטת רש"י ז"ל אך בתוספתא לא משמע כן:

כל הנמצא עמהם וכו'. דוקא עמהם ולא עליהן דזה לא הוי רק נוי, ועי' בירושלמי פ"ג ה"ו ע"ש ואבני מרקוליס היינו מן אבנים הנזרקים דהם תקרובת כיון שאין להן קלקלין והך דלקמן פ"ח הלכה י"ב מיירי בהנך ג' שהם ע"ז עצמה וכל זה יתבאר מן הירושלמי ולא כבבלי דף נ"א, אך יש לומר דר"ל כאן רק משום נוי ובאמת זה הוי פלוגתא בתוספתא כאן אחרים אומרים ע"ש:

הלכה יט

[ממהדורא תנייאנא: **סכין של עכו"ם כו' מקלקל כו' ואם הייתה מסוכנת אסורה**. עיקר הגדר בהך דפסחים דכ"ז גבי יש שבח עצים בפת, וב"ק דף ק"א גבי יש שבח סממנים ע"ג צמר ור"ל דכיון דזה הדבר גרע שעי"ז נעשות פנים חדשות הוה זה כמו עצם האיסור ולכך לא שייך בזה גדר הולכת הנאה לים המלח, עי' ברא"ש. ועיין תוספ' זבחים דף ע"ב ד"ה כולם ובירוש' ע"ז ספ"ג בהך מחלוקת דר"א ורבנן דמבואר שם דפליגי מה עיקר העצים (הפעולה שלהם) אם לעשן ד"ה לא מהני פדיון דזה עצם העצים ואם להסיק ד"ה מהני פדיון, דאז נעשו לאחר שכלה כו' כמבואר פסחים דף כ"ז , ופליגי בסתם, ועיין בירוש' מעש"ש פ"ב בהך מחלוקת דריש לקיש ור' יוחנן אי אזלינן בתר החומר דהיינו שעל ידי ההרכבה שלהם נתוסף במדה יותר משניהם או על ידי שניתוסף בטעם חדש, ועיין בלשון רבינו בהלכ' מעש"ש פ"ג הי"ג והל' ט"ו, וע"ש בהשגות ור"ל כך דכיון דבאמת קיי"ל דאין נותנין לתוך יין מע"ש דבש ותבלין של חולין, עי' משנה רפ"ב דמעש"ש דשם גרס דמותר לפטם את היין אך רבינו ז"ל גרס במשנה שנפל בתוכה דבש, ולא נתן כמ"ש לפנינו במשנה, והטעם דמבואר בירושלמי שביעית פ"ח דזה רק לר' יהודא דס"ל בתרומות פי"א מותר לבשל, וע"ש בפ"ב הל"ה אבל לדידן דס"ל דלא כוותי', ולכך כתב

רבינו הל' נפל ולא נתן, ועיין מ"ש רבינו בהל' שותפין דאם א' מן השותפין קנה דבר איסור אז אם הפסיד שייך לו לבדו ואם הרויח שייך לשותפות, והנה במשנה דתרומות פי"א מבואר דיין של תרומה מותר לעשותן יינומלין, ועי' ע"ז דף ל' ושבת דק"מ, אך זה רק לא בגדר פיטום, אבל בגדר פיטום לפי המבואר בירוש' פ"ח דשביעית גם זה אסור לדידן דזה מגרע גרע להיין, וזה ר"ל התוספתא דתרומות ספ"ט דיין של תרומה אין עושין אותו אנומלין, ור"ל כה"ג דע"י פיטום אסור כמ"ש, ולכך בסיפא במעש"ש דמבואר שם דהי' שבח וע"כ דזהו ע"י פיטום וזה אסור לכך נקט רבינו נפל, ולא נתן, ולפ"ז ההפסד הוא רק להחולין, והנה זה מבואר במעש"ש פ"ה גבי ביעור מעשר דתבלין לאחר בישולן הוי כמאן דליתא ולכך כיון דחזינן דכעת שוה הדבר חמשה, ואמרינן דתבלין כמאן דליתא, א"כ ישתבח הדבר ע"י היין והדבש זוז וחצי ויש בזה ג' חלקים מהיין והשבח שנשבח התבלין ע"י היין, וזה שייך להיין ולכך נשאר להדבש רק חצי זוז ורבע שיש לו חלק בהשבח, זו שיטת רבינו, ועי' שם דמבואר בירוש' גבי עצים בפת ובהך דביצה פ"ה דעצים אין בו ממש, ור"ל ג"כ כך, והנה בפסחים דכ"ז מבואר דמחלק שם בין שאר כלים לתנור גבי שבח דקליפי ערלה, ועיין מ"ש בזה בהלכ' מאכלות אסורות והגדר כך דעיין בכלים פ"ה מ"א בר"ש ובתו"כ פ' שמיני מה דאמר שם גבי תנור שומע אני בין חדש בין ישן, ויליף מכלי חרש ואמר שם אין למדין אפשר משאי אפשר ור"ל כך דהנה מבואר דגבי כלי חרש כל זמן שלא הוסק באור הוי רק כמו כלי אדמה ולאחר שהוסק אז חל עליו השם של כלי חרש, עי' מנחות ס"ט ושבת דף ט"ו וכ"מ, וגבי תנור מבואר שם דשם תנור חל עליו עד שלא הוסק ע"ש, אך מ"מ לא הוי גמר מלאכה כל זמן שלא הוסק, אך שוב לא הוי חדש והוי ישן ועיין שם במס' כלים שם משנה ד' היכא דהוסק שלא לדעת אי מהני ובדברי רבינו פט"ו מהל' כלים ה"ג דגרס שם דמהני אף שלא לדעת ועי"ש בהל' ד' דברי התוספתא גבי ללבן באונין דטהור ואינו מובן לכאורה דמאי גרע זה משלא לדעת, אך י"ל כך דר"ל לדין החדש שחידשה התורה בתנור דגם במחובר לקרקע יש עליו טומאה כמבואר שם דזה רק גבי של חרש ולא בתנור של מתכת, ועי' תוס' ב"ב דף ס"ה ושבת דקכ"ה וברש"י שבת דמ"ח ע"ב גבי בית הפך ע"ש ולזה החידוש צריך דווקא שיסיקנו מדעת, אבל לשאר דברים אין צריך דעת, וכה"ג כתבתי גבי טבילה דהיכא דרק לסלק הטומאה מהני שלא לדעת כמבואר חולין דל"א, אבל בגדר טהרה צריך מן התורה לדעת דווקא, עיין בלשון רבינו בהל' מקוואות פ"א ה"ח ולא מטעם מעלה בלבד, וכן היכא דעדיין לא נטהר לגמרי עי"ז הטבילה כמו בשיטת הירוש' נזיר פ"ז ה"ד גבי ביאת מקדש על דבר שאין הנזיר מגלח עליו אז צריך כוונה, וכן גבי שחיטה מוכח מפי' רש"י

חולין דף י"ב ע"ב וכן בל' רבינו בהל' שחיטה פ"ב הל' י"א גבי בלא כוונה דדייק שם במקומה ושיעורה כו' וע"כ דגם בשחיטה יש בה שני גדרים א' להסיר האיסור שאינה זבוחה ע' תוס' שבועות דף כ"ד וכ"מ וגם הכשר שחיטה, ועי' חולין דקכ"א ע"ב, וע"ש דף כ"ח במחלוקת דר"ה ורב אדא בר אהבה למ"ד דדווקא וושט ע"ש ג"כ גדר זה, וכן גבי רוב מצומצם לגמרי לגבי מן הצדדין שם צריך דווקא בכוונה וכן כקולמוס וכמסרק, זה ר"ל רבינו, וכן הדין גבי סוכה עיין סוכה גבי סוכת גנבך עי' ד"ח ע"ב ע"ש ברש"י גבי כהלכתה עכ"פ גבי תנור נעשה ע"י ההסקה שני פעולות, גמר, ותשמיש, וזה ר"ל התו"כ בפ' שמיני הנ"ל, וכה"ג מצינו הנ"מ גבי כלי שרת במקדש בירוש' פ"ג דיומא קדושים ומתקדשים בב"א ותוס' שבועות דט"ו ועיין בסוכה דל"א גבי עובדא דסבתא ושם גם כן הסוכה נתכשרה ע"י עצמה לא ממקום אחר, דעיקר הכשרות מחמת הקנין של העצים והקנין של העצים מחמת שהיא כשירה ועיין שם דף ד' ע"א דשם מבואר להיפך דכיון דבאמת אי נימא דהוה סוכה נאסר' הכרי' וכסתות מחמת דאתקש סוכה לחג וא"כ ממילא בטל וכמו בהך דעירובין דף פ"ד וע"ש רק זה נעשה אם היא סוכה, וע"ש דף י' ע"ב גבי נויי סוכה ותוספ' דף י"ג ע"ב ד"ה אם ע"ש ובמקום אחר אבאר זה. ובאמת לפי המבואר בתו"כ ריש פ' שמיני גבי קטורת דשמיני למילואים דנכנס ללמדו על מעשה הקטורת וכן הוא בירוש' יומא פ"א, ומה זה, הלא כל ז' הימים הי' מקטיר קטורת, אך ע' מנחות דמ"ט וד"נ דיש נ"מ בין קטורת לחינוך המזבח ובין קטורת להקטרה ע"ש, וכן לפי המבואר בתו"כ פ' ויקרא ובזבחים ד"מ גבי מזבח קטורת הסמים מוכח כך דהא מעלה עשן בהקטורת יומא דף נ"ג ודף ל"ח ובירוש' פ"ג דיומא מבואר דזה הוה רק מכשיר להקטרה לא להעשי' ובשעת עשי' לא הי' צריך זה, ועיין בירוש' פ"ב דיומא, ובהך דכריתות ד"ו ע"א ע"ש ברש"י גבי חיסר וביומא, דנ"ג וכבר עמדו על דברי רש"י ז"ל דהוא להיפך מהגמרא דע"ז גופא חייב מיתה, אך יש נ"מ בין קטורת שחסר בה מתחילה דאז הוי בגדר קטורת זרה עי' יבמות דס"ט ע"א ובין אם חיסר אח"כ אז רק פסולה, וכן מבואר בירוש' שם דגבי חיסר נקט רק פסולה וכן בנתן בה דבש. עכ"פ מעלה עשן עיקר החיוב הוא בשעת הקטרה ונ"מ גבי מפטם קטורת דחייב אף בלא מעלה עשן, אף דצריך שיהי' קטורת כשירה עיין בירוש' מגילה פ"א גבי עובדא דאנטנינוס דא"ל חסור א' כו' ומשום דשם עשה לו ר' מרונוס ע"ש, ולכך רבינו ז"ל בהל' כלי המקדש מחלק דגבי שמן המשחה אף אם עושה למוסרה לאחר פטור דשם לא שייך ציבור עיין תוס' נזיר דמ"ז , אבל גבי קטורת נקט רק למוסרה לציבור אז פטור וראי' מכאן בעובדא דאנטנינוס, אך באמת יש לחלק דרק פטור מכרת אבל לאו יש ועיין מנחות ד"ה ע"ב גבי מפטם,

עכ"פ הלא אף דלא הי' ידוע המעלה עשן עי' יומא דל"ח ע"ש בתו"י, מ"מ אסור ובאמת יש לחלק בין עלה לעיקר דרק העיקר לא ידעו, ובזה אתי שפיר מהך דיומא דנ"ג ע"ש דמתמר, לכן ניראה דקטורת לחינוך לא הי' צריך כלל מעלה עשן ולכך הי' צריך ללמדו אז על מעשה הקטורת ור"ל ליתן לתוכו מעלה עשן, והנה יש מ"ד בירוש' יומא פ"א ותו"כ פ' שמיני וספרי פ' נשא דגם בשמיני למילואים הי' אז פריקה והעמדה וא"כ גם אז צריך חינוך ומשיחה בשמן המשחה כמבוא' בירוש' פ"א דיומא שם (וט"ס שם) ולכך הוי ס"ל לנדב ואביהו דלא צריך מעלה עשן עי' ביומא דנ"ג, אך באמת גם שם הי' הדבר נעשה בב"א החינוך וההקטרה, דאז נגמר וא"כ צריך מעל' עשן עי' שבת דפ"ז ע"ב עשר עטרות כו'. ועי' בירוש' ע"ז רפ"ד גבי מרקוליס דהנה מבואר שם בע"ז דף מ"א וברכות דף נ"ח ע"ב דזריקת אבן למרקוליס יש בה שני גדרים, תקרובת ע"ז ועשית ע"ז, והאבן עצמו הוא תקרובת לע"ז עי"ש, אך מתחילה צריך שיהי' ג' אבנים ואמר דאם היו רק שנים והוא נתן השלישי אז עשה ע"ז והקריב לע"ז בבת אחת ומחלוקת שם בשלא התרו בו לע"ז רק התרו בו למלקות דעשית ע"ז, אם חייב מלקות, ותלי' בהך מחלוקת דחולין דף פ"א ע"ב גבי אותו ואת בנו לע"ז עי"ש, עכ"פ חזינן דיש מציאות שעשית הדבר והפעולה מהדבר באין בבת אח' וזה נ"מ בין תנור לשאר כלים, אך מ"מ גבי שחיטה וכן גבי כתיבת ס"ת וכתיבת גט שם לא שייך לומר דהפעולה ניכרת בהדבר ונאסר כל הדבר, כיון דע"י איזו חסרון בהפועל אף שאינו ניכר כלל בהפעולה נפסל הדבר כמו בשחיטה וכן בכתיבת ס"ת שלא לשמה וכן בגט, אין השבח ניכר בהדבר ועי' ב"ק דף ל"ג ע"ב רוחא בעלמא ושם דס"ח ע"ש, ומ"ש בעל המאור ז"ל בפ"ד דב"מ גבי דבר תורה מעות קונות ע"ש וכן זה תלי' במה שכתבתי במ"א, אם השחיטה פועל לכל האיברים, או רק ממילא עי' חולין דע"ג ע"ב דאין שחיטה עושה ניפול, וכן בהך מחלוקת דשם דס"ח אם לידה לאיברים ור"ל אם כל האיברים הוי פרטים מיוחדים וכבר כתבתי בזה, ולכך חל על שחיטה גדר מקלקל, משא"כ במסוכנת דאז רק משום דלא מתה, לא משום דנשחטה, ולכך גבי גט וגבי ס"ת ליכא הגדר אומן קונה בשבח כלי, ועי' גיטין דף כ' ע"ב ודף נ"ד ע"ב ותוס' מעילה דף י"ג ע"ב. ע"כ ממהדורא תניינא]

פרק ח

הלכה א

כל שאין כו'. והנה לפי מה שכתב רבינו ז"ל לקמן בהל' ג' דגבי ע"ז אסור יד. והנה בחולין דקכ"ח ע"א מבואר דיד הוי אף דלהיות הדבר בעצמו אינו ראוי וא"כ ליתסר ההרים

משום יד וצ"ל כך דאם היה משתחוה לציפוי בעצמו אז הוי ההר אסור משום יד אבל כאן הוא משתחוה להר ואי אפשר שיהיה שהע"ז עצמה לא מיתסר ומשום יד מיתסר ועי' בתענית די"ח ע"ב גבי יום טוריינוס, ועי' בשבת דקט"ז ע"א גבי גליון ובירושלמי דמגילה פ"א ע"ש גבי סמוך לכרך וחרב וכו':

ואין צריך לומר כו'. הנה לשיטת רבינו דלא הוה מוקצה רק עד שיגזז לעבודה זרה, עי' תמורה דכ"ט א"כ הוה מעשה ועי' תוס' ע"ז דנ"ד וחולין דף מ' ברש"י וזה הוה מעשה בגופו ולמה גם להדיוט לא אסור וצ"ל דשם הכומרים הם עשו ואף דנתן להם מ"מ גבי בע"ח לא ולכך פסק גם גבי שחט כן ועי' דמ"ו ודנ"ג ע"ב:

כגון ששחט כו'. הנה זה צריך לעיין מהו הך שחטה אסור אי משום מעשה או משום תקרובת ואי משום מעשה צריך לומר מחמת דעשאה למשמשי ע"ז, ועי' בע"ז דנ"ה ע"א גבי בע"ח לא אסור משמשין אך בריטב"א חולק על זה ע"ש וגם אם שחט סימן אחד אם אסור משום תקרובת כעין פנים עי' סנהדרין דס"ב ע"א ע"ש ברש"י משום דגבי חטאת עוף די בסימן אחד אך באמת הא התוס' בהך דזבחים דפ"ד ע"ב דגבי עוף הוה מיצוי במקום שחיטה ע"ש ועי' בתוס' שם דס"ו ע"ב ד"ה ואלא ודפ"ד ע"ב ד"ה הניתנין, אך לר"ה דסבירא ליה במעילה דף ח' ע"ב דאין מעכב אתי שפיר ולהך סבירא ליה בחולין שם דסימן אחד אסור משום כעין פנים משא"כ לדידן רק דס"ל לרבינו ז"ל דהא דאין מוקצה נאסר זה רק בשלא עשה בה מעשה בגוף וא"כ לא נאסר רק בעבור שעשה מוקצה ודוקא הוא אבל אדם אחר אינו יכול לעשות זה וא"ש כנ"ל, ועיין בתוס' ב"ק דע"א ע"ב:

חפר בה כו'. ר"ל דעבודתה בכך כעין שבר מקל וא"ש מה שהקשו התוס' דמ"ז ע"ב ע"ש, ועי' סנהדרין דף מ"ז ע"ב גבי קבר:

הלכה ב

מים שעקרן כו'. ע' בהשגות וע' ע"ז דנ"ט ע"א, אך רבינו ר"ל כאן דכיון שהגביהן זכה בהם. והך דגמ' שם הך דטפחינהו בידיה זה לא הוי קנין גמור עי' תוס' ב"ק דצ"ט וקידושין דכ"ו וגיטין דס"א ועי' במקוואות סוף פ"ז היה מוליך ומביא ולא מקרי ע"י תפיסת אדם ע"ש ועי' תוס' ב"ק דפ"א ע"א ע"ש, ועי' במכות ד"ח ע"א ע"ש:

אבני הר כו'. עי' בירושלמי פ"א דערלה גבי אילן שנעקר מה דבעי שם חזקיה השתחוה לו אסרו ע"ש בירושלמי מבואר דחזקיה סבירא ליה להיפך:

הלכה ג

חתך דלעת כו'. עי' ע"ז דמ"ז ע"א לבבואה קא סגיד ולמה לא הוי מים יד לאבבואה וצ"ל דזה אם נאסר איזה דבר אז הוי יד ועי' במע"ש פ"ג גבי עד שלא גפן קרא כו' משמע דכיון

שנעשה שומר להדבר נעשה כמו גוף הדבר ועי' פסחים דפ"ג ע"א גבי עצמות קדשים ששמשו כו', ועי' בהך דע"ז דף ל"ב גבי חרס הדרייני דהוה כגוף האיסור וזה בעצם מחלוקת דר"מ ורבנן שם גבי קנקנים דלר"מ הקנקן גופא נעשה איסור דלא כמ"ש התוס' שם דל"ב ע"א וכמבואר להדיא בתוספתא שם פ"ח ע"ש דלר"מ אסור להוליך קנקנים ישנים עמהם אך ממע"ש יש לדחות דהא מצי משוה ליה להקנקן כמו שלקחו בכסף מע"ש ובאמת נראה דזה הטעם של הרי"ף ז"ל דבית שאור אין להם תקנה בפסח ואסור להשתמש בהם אף בצונן דנעשה גופה של איסור, ועי' תוס' חולין דכ"ו ע"א גבי תמד עי' סנהדרין דמ"ח ע"א דבזמן שהמת שם אסור אף בלא הזמנה ע"ש, וכן בהך דע"ז דמ"ז ע"ב כמבואר לקמן בהלכה ד' אך נ"ל דלזה לא מהני ביטול כיון שהיא בעצם אינו ע"ז ולא הוי כמו תשמישי ע"ז, ועי' בירושלמי כאן פ"ג גבי המוצא ע"ז משמע דלשברים לא מהני ביטול, ועי' בירושלמי פ"ב דערלה גבי חימץ ממנה כו' ריבה עליו נעשה עיקר טפילה וטפילה עיקר ר"ל דאף דהא השניה אינה טמאה רק משום שבראשונה יש בה איסור וטומאה והאיסור בראשונה נתבטל אך לטומאה לא מהני ביטול כמה שכתב הרמב"ם בהל' אבות הטומאות סוף פ"א מ"מ טמאה, ועי' בירושלמי פ"ג דכלאים הל' ב' ר' ירמיה בעי כו', ועי' עירובין דצ"ב גבי קטנה דלא מהני הרחקה ד' אמות, ועי' באהלות פ"י משנה ב' בהך פלוגתא דר"ש ורבנן ועי' בירושלמי פ"ב דמע"ש גבי תבשיל שבישלו בתבלין מע"ש דלא מהני פדיון ועי' בתוספתא פ"ג דחגיגה דטהרות שעשה ביד שניה אף שטבלה לא מהני דהיא לא נטמאה מה שייך בה טבילה:

[ממהדורא תניינא: **חתך דלעת כו' שמא כו' כמו יד**. ושם בהל' ד', והנה עיין בתוס' דף מ"ז ע"ב ד"ה בית דבימוס יש עליו שני השמות: משמשי ע"ז וע"ז עצמה, וע' בת"כ פ' בהר הוב' ברמב"ן בסה"מ דמקיש שם מצבה לפסל, דאף דבכל מקום משמשי ע"ז אינם אסורים עד שיעבדו ומה ר"ל יעבדו, אם ר"ל יעבדו העבודה של הע"ז או ר"ל רק תשמישי ע"ז, והני שעושים בהם העבודה י"ל דחל עליהם גדר כלי של תקרובת ע"ז , עי' ע"ז דף נ"ב ע"ב בתוס' ד"ה כיון ודף נון ע"ב גבי מחתה דלא ס"ל לי' כן ובירוש' ע"ז פ"ג ופ"ד דאמר שם המתיך כוס לע"ז נאסר מיד ור"ל דזה הוי כמו כלים של תקרובות ע"ז , ועי' מנחות דף צ"ט וברש"י סוכה דף ל"א ע"ב גבי לולב של ע"ז דנקט שם כיבד כו' ועי' חולין דף ח' גבי סכין של ע"ז דאמר שם דחתך בה גווזא אך י"ל דשם ר"ל דהוי דרך עבודתה בכך וכמו גבי מים ומלח בע"ז דנ"א ע"ב ובירוש' שם מלח לשוף, ומים להדיח כו' ור"ל דהוי עבודתה בכך וכן יש לומר גבי הך דע"ז דף נ"ד ע"ב גבי חופר בקרקע לע"ז נאסרה עי"ש בתוספ' דף מ"ח ע"א, אך י"ל דר"ל דזה גופא הוה עבודה שלה, מה שאין כן הך

דסנהדרין דף מ"ז עמוד ב' גבי קבר דשם רק בשביל המת ע"ש וכן הך דע"ז דמ"ד ע"ב גבי מרחץ של אפרודיטי ובאמת מבואר בירוש' דשביעית פ"ח הי"א דהוי העבודה של האפרודיטי שהיו מזלפין בה מים זה הוי כעין הך עובדא דע"ז דנ"ט ע"א גבי הך דריש לקיש כו' מים של רבים כו' והנה עי' בע"ז דנ"ד ע"ב ורש"י דט"ז ע"ב גבי בימוסאות דהוי תשמיש דתשמיש ע"ש בתו' שהקשו עליו אך זה הבימוס והמצבה הוי המעמיד של הע"ז ויש עליו גם גדר של ע"ז עצמה ונ"מ דמבואר שם בע"ז דנ"ג לחד מ"ד אף אי נימא דאין עובדים לשברים, בבימוס גם זה אסור, וזה ר"ל התו"כ שם דכמו במצבה אף אם נפלה ונפגמה וכמבו' בירוש' ע"ז פ"ד ה"ד דקימה ר"ל שאם תפול לא יקימנו ה"נ גבי ע"ז קמ"ל קרא דע"ז שנשברה מאלי' אסורה דעדיין שם ע"ז עלי' וכן להיפך דכיון דהוא מעמיד את הע"ז אסורה מיד וזה ר"ל התו"כ, אך זה רק אם עשה זה בכוונה, אבל מאליו זהו הך בעי' דחולין דקכ"ח לשיטת רבינו וגם נ"מ דאף דמחובר לקרקע דלא נאסר, מ"מ יד לע"ז הוי, וכמו גבי בע"ח בגולל וקבר וכבר כתבתי בזה, ואף דגבי בימוס מבואר בע"ז דף נ"ד ע"א דבע"ח אין עליו דין בימוס ע"ש ברש"י, אך שם ר"ל היכי דלא מעמיד דע"ז רק שניסך ע"ג וגם שלא בפני ע"ז, ובאמת זה החילוק בין יין למים דגבי יין אף דהוא מחלוקת בחולין דמ"א יש מ"ד דיין אין מנסכין אלא בפני ע"ז ועי' בתו' שם דף מ' ע"א ד"ה לפני ובתוס' ע"ז דל"א ע"א אך בתוס' שבת די"ז ע"ב מבואר להיפך אך הנ"מ כך דיין גופא המתנסך זה לכו"ע אסור בגדר תקרובות, ועי' תוס' ע"ז דכ"ט ע"ב ובדברי רבינו והרמב"ן בסה"מ אם יין גדר אחד עם תקרובות או מציאות אחרת, ועי' תוס' ע"ז דף נ"ח ע"ב ד"ה אלא, אך זה רק איין שכבר נתנסך לע"ז, דזה חל עליו גדר תקרובות לכו"ע, וזה גם במים אסור כמבואר בע"ז דף ע"ג ופסחים דף כ"ב, ודייק שם הגמר' כמים הנשפכים לפני ע"ז, והני הוי כמו דאמרינן בע"ז דכ"ב אם איתא דפלחי להּ לא הוי מזבין לי', ועי' בע"ז דף ל"ב ע"ב גבי בשר היוצא, ובהך דע"ז ס"ד גבי דמי ע"ז ביד עכו"ם דמותר וע"ש בתוס' דף י"ב ודף ל"ג דהאיך הדין לגבי דמי י"נ ביד עכו"ם ע"ש בתוס' דף ס"ד ובירוש' שם הוי זה מחלוקת, אבל ביין הנשאר בזה הוי מחלוקת בחולין דמ"א שם אם רק היכי דניסך לפני ע"ז אז גם השאר אסור או לא, ואנן קיי"ל דכולו אסור וזה מקרא דישתו יין נסיכם, ועי' בלשון רבינו פ"ז כאן בהל' ג' דדייק שם שהקריבה כולה. עכ"פ היכא דעשאה להעמיד ע"ז אז יש עליו שם ע"ז וכמו בתו"כ הנ"ל גם י"ל דנ"מ היכא דעשה מעמיד לע"ז אך הע"ז עדיין לא עבדה וע"ז עצמה אסורה מיד מאי, ואף קרקע ובע"ח נאסרים דשם רק בזמן שע"ז עומד עלי' אבל כשסילק הע"ז משם, אז הם מותרים בקרקע ובע"ח ואף דבירוש' ע"ז פ"ג הלכה ה' אמר שם דגבי ביצה אף שאין בה תפוסת ידי אדם מ"מ גידר בה מחמת

תשמישו אסורה י"ל דמיירי שאז עבדו לע"ז ונאסרה ואגב נאסרה גם היא וכבר כתבתי בזה לשיטת רש"י עירובין דט"ו ועי' בפי' המשניות לרבינו באהלות פט"ו הל' ט' גבי בע"ח שהי' גולל לקבר איך הדין גבי איסור הנאה אם חל עליו, ובלשון רבינו בהלכות טומאת מת פ"ו הל' י"ד, ובמאי דפליגי בירוש' ע"ז פ"ג שם גבי אפרוח ביצת ע"ז אם אסורה משום דאין בע"ח נאסרים, ועי' תוס' ב"ק דע"ז וחולין דף קכ"ח אם החיות הוי טהרה או שהחיות איננו מקבל טומאה ובהך מחלוקת דתמורה דף ל"א ג"כ גבי כזית רימה הבא ממת בזמן שהרימה חי אם יש בה טומאה ובמ"א אבאר, ולכך כאן בהל' ד' מוכח לשון רבינו דאילן שמעמידין תחתיו כו' כל זמן שע"ז תחתיו אסור בהנאה מה"ת בגדר יד לע"ז דלא כשיטת רש"י ותוס' כאן ועי' בסנהד' דמ"ח גבי קבר וכבר כתבתי בזה דכל זמן שהמת בתוכו, היכא דבעי קבורה בגדר נחלה עי' נדה דף נ"ז ברש"י, אז אף מחובר אסור וכדמוכח מהך דעירובין דף ל"א וכלאים פ"ב. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ה

מחצה למחצה כו'. עי' בירושלמי כאן דמוקי לה בגר ועכו"ם שנפל להן בירושה דאי בנשתתפו אסור הכל דכיון דהוא שעבד ליה חלקו וכמו דמבואר בתוספתא דדמאי פ"ו, ועי' מה שכתב הראב"ד ז"ל בהשגות סוף פ"ט מהל' מעשר, ועיין בתוספתא דע"ז פ"ד וע"ז דס"ד ובהך דחגיגה דכ"ה ע"ב, ועי' ע"ז דנ"ג ע"א גבי ישראל ועכו"ם שהיו שותפים בע"ז וביטל הגוי חלקו ע"ש:

[ממהדורא תניינא: **הי' הכותל שלו כו'**. **הנה** ל' רבינו קשה לכאורה מחצה שלו מותר כו' ואח"כ כתב אבניו עצו כו' הכל אסור, אך באמת כך עי' ברש"י ב"מ דף קט"ז ע"ב גבי בית ועלי' ובדברי רבינו בהל' שכנים פ"ד הל' ב' עי"ש נראה דס"ל דהאבנים שנפלו הוי כמו מציאות חדשה שנעשה משניהם לא בגדר שזה נוטל חלקו וזה נוטל חלקו רק דהוו כמו הך דכתובות דף צ"ג גבי שור לחרישה דחולקים בשוה, דזה הוי כמו דבר חדש מן השותפות וכבר כתבתי בזה גבי גדר המשתחוה לבית ובהך דמעילה דף כ' גבי המקדיש את הבית, ומ"ש התוס' בשם הירוש' במשתחוה לכל אבן דר"ל דאם מקדיש או משתחוה למציאות הבית, או לכל הפרטים שמהם נבנה הבית, ועי' ב"ב דף נ"ג ע"ב גבי הבונה פלטין כו' קמא ליבנא בעלמא הוא דאפיך, ועיין שם בדברי רבינו בהלכ' זכיה פ"ב ה"ט ע"ש בה"ה דמי שהעמיד להדלתות קנה ג"כ להפלטי' דהוא עשה הצורה של הבית רק שצריך לשלם עבור (החומר) הפרטים שמהם נבנה הבית, ולא דמי למה דמבואר בירוש' מעשרות פ"א וכן פסק רבינו בהל' תרומות פ"ב דהזורע שדה של הפקר אף דלא קנה השדה מ"מ התבואה חייבת במעשר וכמו הך דב"ב דף נ"ד ע"א דשם התבואה נשארה

כקדם משא"כ גבי פלטי' ע"י השני שהעמיד להם דלתות נעשה פנים חדשות והפרטים שבהם הם בגדר מעשה עץ דחולין דף קכ"ט, ובגדר איברים, והארכתי בהך מחלוקת בנגעים פי"ג מ"ג דר"א חסמא ורבנן אם החלקים של בית המנוגע אם מטמאים בכזית או בכל שהוא עי"ש וכן במה דמבואר בנגעים שם הובא בחולין דקכ"ח ע"ב דהיכא שהוא צריך רק לחלוץ את האבן הפרטי אז אם הוא של שותפות חולץ את כל האבן אע"פ שהוא שייך גם לחבירו, אך בזמן שצריך לנתוץ את כל הבית אז רק בית שלו אסור ולא של חבירו, ובזה א"ש הך דע"ז דנ"ב ע"ב גבי מזבח שגנזו בית חשמונאי כו' ואמר שם היכי נעביד ליתברינהו כו' וקשה הא אסירי לגבוה כמבואר בדמ"ו אך זה בגדר דמאיס לגבוה וכאן גבי מזבח דהם שיקצו את עצם המזבח, אבל כשנתפרק, האבנים שלו הם דבר חדש ולא שייך בהם גדר מאוס, וכן שיטת רבינו גבי משתחוה למעיין והמים שלו הוה רק פנים חדשות לא פרטי המים, ולכך גם שם רק במעיין שלו וכמ"ש רבינו בהל' אסורי מזבח, וג"כ זה משום דלית בזה גדר מאיס וזה ר"ל הגמ' בע"ז דף מ"ז קמא קמא אזלא, ור"ל שאינם כלל מה שהיו דכל זמן שאינם נתלשים מן המעיין אין עליהם שם מים רק שם מעיין, ולכך ס"ל לבה"ג דגבי מעיין לטבילה צריך דווקא זוחלין, ועי' תוס' בכורות דנ"ה ע"ב דמספקי בזה שם דעדיין אין עליהם שם מים רק לאחר שנתלשו מן המעיין, וגם פירות מחוברין כן, ועי' בירוש' ביכורים רפ"ג גבי מקרא ביכורים לר"ש דווקא בתלוש דכ"ז שהם מחוברים אין עליהם עדיין שם פירות ועי' בירוש' מעש"ש פ"ה ותוס' ב"ק דף ס"ט גבי פדיון כרם רבעי במחובר ובתוס' מעש"ש ויש להאריך בזה הרבה גבי תרומה והכשר עי' קידושין דף ס"ב ובספרי פ' קרח ובנדה דף נו"ן ע"ב גבי מחשבת מחובר. ובזה יש לבאר הך דמנחות דף כ"א ע"ב ובדברי רבינו בהלכו' בית הבחירה פ"א גבי מזבח שלא נשתמש בו הדיוט ר"ל בהבנין לא בהאבנים אבל באבנים לא איכפת לן משא"כ בכלי' ועצים דאינם משתנים, ואין כאן מקומו, ולכך כל זמן שהבית קיים שלו מותר בהנאה ושל ע"ז אסור, אבל כשנפלו אז הכל אסור, ועיין בירוש' כאן דמחלק בין אם נשתתפו מדעת אז אסור הכל, וכה"ג מבואר בהך דדמאי פ"ו הובא בדברי רבינו פ"ט מהל' מעשר הי"ג ע"ש בהשגות. ומהך דע"ז דף מ"ו ע"ב מבואר דאף דעצים ואבנים שכבר נבנו בבית מותר אח"כ לסותרן ולבנותם לבהמ"ק, ורק למערכה פסול כמבואר מנחות דף כ"א וברמב"ם הלכ' איסורי מזבח פ"ז הל' ג' ובפ"ו הל' ב' כיון דהן עולין לגבי מזבח כמו שהן ורק אם חצבן מתחילה לבית הכנסת אז אין בונין אותן להר הבית משום דכבר חל עליהן גדר הזמנה לבהכ"נ אף דקיי"ל הזמנה לאו מילתא, מ"מ חל עלייהו בגדר נדר ובפרט ע"י מעשה ועי' מגילה דף כ"ו ע"ב עי"ש אבל להבית לא איכפת לן

דלא חל עליו גדר מחשבה כלל וכמ"ש ביצה דף ב' ע"ב וחגיגה דף י"ט וכבר כתבתי בזה ובפרט דלכתחילה צריך שיהי' אבנים שלימות וכמ"ש רבינו בפ"א מהל' בית הבחירה הי"ד ואח"כ סותתם וכמבו' בסוטה ד' מ"ח, ורק למזבח צריך חדשות ממש שלא נשתמש בהך כלל מתחילה וכמבואר במדות פ"ג מ"ד בבקעת בית כרם כו' ע"ש ועיין נדה דף כ' דהתם אדמה שמנה, וזה ר"ל הך דסוכה דף מ"ט ע"א כרם כו' אך כבר כתבתי בזה משום דמבואר במכילת' פ' יתרו דצריך שיבנה לשמה ועי' בירוש' יומא פ"ג גבי בגדי כהונה וגבי אבני קודש שצריך שיהיו אריגתן בקודש וחציבתן בקודש, ועיין בירוש' כריתות דף ו' גבי קטורת דצריך עשייתן בקודש ובירוש' יומא פ"ה הוי זה פלוגתא גבי קטורת שפיטמן בחולין, ועי' מכות דף ח' דגבי עצים למערכה אין צריך שיחתוך אותן לשמה אך יש נ"מ בין עצי המערכה ובין שני גזרי עצים וגם בין היכא דמתנדב עצים בגדר קרבן עי' בהל' שקלים פ"ב ה"ב גבי מעות לקנות עצים למערכה, ובמ"ש רבינו בהלכ' מעשה הקרבנות פט"ז הל"ד במ"ש שם הרי עלי עצים וגם הרי עלי עץ, ונ"מ אם שם ר"ל בגדר קרבן מנחה ואף דרבינו לא פסק כרבי במנחות ד"כ ע"ב ודף פ"ה ומעילה ד' י"ט דזה הוי מנחה גמורה, מ"מ אף לדידן חל עליהן קדושת הגוף בגדר מנחה ועי' במנחות דף ק"א דמשפה לי' בגזירין, ומה ר"ל אם על שני גזרי עצים דתמיד או רק בגדר קרבן, ועי' בתוס' מנחות דף כ' ע"ב דמוכח שם דאין עליהם עדיין שם קרבן מדרבנן ולא הוי גדר קרבן מדרבנן דמבואר שם דנופל ללשכת דיר העצים ובמ"ש רבינו בהלכ' ביאת מקדש פ"ט ה"ה דזה המסדר שני גזרי עצים על המערכה הוי כמקריב קרבן וחייב מיתה, ובאמת בגמ' יומא שם י"ל דהוה רק לאו ועי"ש דכ"ז ע"ב ובהך דתענית דף כ"ו וכ"ח ושם דף ט"ו ומגילה ד"ה מוכח שם ברש"י גבי קרבן עצים דר"ל דאז הי' מביא קרבן ובמ"א אבאר ועי' תוספ' זבחים דף ל"ד ע"א ד"ה שקידש עי"ש וחגיגה דף כ"ג וזבחים דף מ"ג, ובאמת כוונת רבינו בהל' מעה"ק דנקט שם לשון גבי עצים במחוקות, ולא כמו בה' איסורי מזבח, וי"ל דשם ר"ל דאותן עצים לא הוה משפה לה הגזבר בקרדום והנודר צריך להביאן משופין, ובאמת זה ר"ל הגמר' סוף תענית וב"ב דף קכ"א דעד ט"ו באב הי' זמן קיצה כמבואר שם שלא יהי' בהן תולעים, וזה רק בציבור שהיו לוקחין העצים קודם השיפוי אבל יחיד המתנדב לא איכפת לן וכמבואר בתענית דף כ"ו, וזה ר"ל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף דר"ל על נדבת עצים למערכה. עכ"פ יש לחלק גבי עצים למערכה ולגבי עצים לקרבן, ועי' בתוס' ע"ז דף ל"ד ע"א ובפסקי תוס' שם גבי בגדי כהונה ובזבחים דף י"ח ע"ב גבי משוחקים, ולשיטת הירושלמי ביומא שם הוה זה שני דברים דחדשים ר"ל שלא יעשה

בגדי כהונה מדברים ישנים של חול אבל כשנעשו בהמשך הזמן אצלו משוחקים אינם נפסלים. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ו

שוחק וזורה כו'. ועי' בהל' ט' ע"ז של ישראל טעונה גניזה עי' בכסף משנה ועי' בתוס' כאן דנ"ב ד"ה מה ותוס' יבמות דק"ד ע"א מה דחלקו בין ע"ז של עכו"ם בין ע"ז של ישראל ועי' בתוס' חולין דפ"ח ע"ב. והנה באמת אם שייך כאן דין דכל הנקברים לא ישרופו דהנה מדברי רבינו ז"ל בסוף הל' פסולי המוקדשים מוכח דאם עבר ושרף את הנקברים אפרן מותר דפנים חדשות בא לכאן ומה דאיתא שם אפר הנקברים אסור ר"ל אם נרקבו, ועי' בנדה דכ"ח ע"א ודנ"ו ע"א וכ"מ ולכך אסור לשורפם מן התורה דהוי כקונה בית באיסורי הנאה עירובין דל"א וכשרשיפא פסחים דף כ"ז, ועי' תוס' ע"ז דמ"ח ע"ב ונדרים דמ"ז דבכל דבר שמצותו בשריפה הוי הדין כן ולא איכפת לן מה שנעשה ע"י זה היתר וכעין שכתבו התוס' פסחים דכ"ב ע"ב דהוי כמו לא אפשר ולא מכוון מה שאין כן בנקברין אבל גבי ע"ז ושאר דברים דתפסי דמיהם והשריפה לא משום שריפה רק משום ביעור עי' רש"י חולין דפ"ט ע"ב וסנהדרין דנ"ה ע"א אפרן אסור לעולם. ומותר לשרוף אף הנקברין ועי' בסוף תמורה ובירוש' פ"ג דערלה, וכן גבי מת ג"כ אם שרפו אפרו אסור דלא גרע מתכריכין ולכך היכא דליכא מצות קבורה מותר לשורפו עי' חולין דקכ"ד ע"ב, ועי' בירושלמי פי"א דכתובות ע"ש, ועיין בתוס' יומא דף ס' ובזה א"ש דברי רבינו ז"ל בהל' נזירות פרק ו' הל' י"ד דמותר לשרוף את הנקברין ע"ש:

הלכה ח

קודם שתבוא כו'. ואם עבדה לדעת של ישראל בשל ישראל לא בטלה כמבואר בגמ' דמ"ו ודנ"ג ע"ב רק אם הוה של עכו"ם אם יכול לבטל הנה מדברי התוס' יבמות דק"ד נראה דאין יכול לבטלה, ועי' בתוספתא דע"ז פ"ז מה שאמר גבי אם עשאה לשם ישראל, ועי' בירושלמי פ"ה גבי בולשת ופ"ד ע"ש:

וגוי שבטל בע"כ. עי' תוס' ע"ז דמ"ד ע"א מה דמחלקים שם ע"ש, אך באמת י"ל דרק גבי טבעת דהוי רק כעין יד לע"ז ובזה מהני ביטול בע"כ כעין דאמרינן בסוכה די"ד ע"א גבי מחשבה דמהני לידות להוציא מן טומאה משא"כ גבי גוף ע"ז:

מי שאינו עובד עכו"ם כו'. עי' בירושלמי פ"ח דיבמות מבואר שם דיכול לבטלה ע"ש, אך יהיה נ"מ אם גר תושב עבד ע"ז אם יכולה להתבטל אם הוה כמו ע"ז דישראל:

הלכה ט

[ממהדורא תניינא: **ע"ז של ישראל כו'**. **הנה** בגמר' מבואר הטעם דאין לה ביטול משום דכתיב ושם בסתר כו' ומבואר שם דטעונה גניזה ע"ש ברש"י בע"א ועי' תוספו' יבמות דק"ד ע"א דמחלק שם בין של ישראל לשל ב"נ דגבי של ישראל דווקא גניזה כשהיא שלימה ומזה יליף בגמר' דף נ"ב ע"א דאסורה מדבעי' גניזה ועיין בכורות דף י"ב ע"ב ותוספות יומא ד"ס ולכך לא שייך בזה גדר כתיתה (כתותי מכתת) ולכך לא מהני בה ביטול דהוי בגדר המבואר בתמורה דכ"ה ע"א דברי הרב ודברי התלמיד כו' ור"ל דאי אפשר לעשות דבר שהוא רק מועיל ע"פ דין שעי"ז יתבטל דין אחר וכן הגדר בב"ב דף קל"ג גבי ירושה אין בה הפסק ומנחות דף פ"ד רחמנא אמר כו' ועיין זבחים דף ע"ה ע"ב רחמנא אמר כו' וכה"ג כתבו התוס' ב"ק דף ע"ו ע"ב דלכך לא מהני פדיון בקדשים שנטמאו דאינו יכול להפקיע עי"ז מצות התורה שאמרה לנו דמצוה לשרוף קדשים לא בגדר ביעור רק בגדר מצוה כמבואר במעילה דף יו"ד ע"א, והארכתי בזה דנ"מ ג"כ לר"י דס"ל דאין ביעור חמץ אלא שריפה לא מחמת שלא יהא במציאות רק מחמת המצוה דיליף מנותר, והשריפה בעצמה הוא מצוה, ועי' בירוש' שבת פ"ב ופסחים פ"ז דגדר השריפה של חמץ הוא דבר נמשך וכל זמן שהוא נשרף הוה כמו שהוא עושה הדבר, אף אם נימא כר"י הגלילי דמותר בהנאה לא מהני ביטול לאח"ז איסורו דלאו ברשותו ר"ל דכבר חל עליו חיוב התו' וזה ר"ל הגמרא פסחים דף ז' וכן הדין מה דאינו יכול לקדש אשה בצפורי מצורע אף במשולחת לשיטת רבינו דלא ס"ל כשיטת התוס' קידושין דף נ"ז דגם היא אסורה בהנאה, רק משום דאינו יכול להפקיע חיוב שחייבה התורה עליו שצריך לשלחה וכן בהך דחולין דף קל"ט גבי אגבה לה ואקדשה, ר"ל ג"כ שם דכיון דכבר אתחייב לי' בשילוח לא חל כלל ההקדש, וזה ג"כ בגדר הך דתמורה דכ"ה דברי הרב כו', דרק בע"ז של ב"נ דשם גדר השריפה משום כליון וכמבואר בסנהדר' דנ"ה ע"א, הביטול הוי ג"כ בגדר כליון, משא"כ בע"ז של ישראל, דשם גניזה כשהיא שלמה כמ"ש רש"י, ועי' בהך דשבת ד"צ ע"א גבי המוציא כו' וכן ר"ל בהך דב"ק דף ק"י ע"ב גבי הלכתא גמירא וכבר כתבתי בזה, ולכך לא מהני ג"כ פדיון גבי כלי שרת פסולים, דשם ג"כ הגניזה הוא בגדר דין ואף דהא בע"ז דף נ"ד ע"ב ע"ש ברש"י גבי כלי שרת שנפסלו מהני פדיון שם ע"י ע"ז פקע מהם קדושת הגוף ורק קדושת דמים, ולכך מפרש רש"י שם דנ"ב ע"ב וס"ד דריב"ש דצריך טבילה ואח"כ משיחה אחרת משום דהא דקיי"ל בכלי שרת של מקדש אין צריך משיחה, זה רק במשחה שמשח מרע"ה כלי' של משכן מהני לכל הכלים הבאים אחריהם, כמבואר בספרי פ' נשא ובסה"מ לרבינו, וכמו דקיי"ל מלך

בן מלך אין טעון משיחה בכריתות ד"ו וע"י ע"ז פקע מהם זה המציאו' כמבו' בספרי פ' שלח ולכך צריך משיחה אחרת ועי' מנחות דף ק"א ותוס' שם ד"ק ע"ב, ומעילה י"ט ועיין בירוש' ע"ז פ"ג ופ"ד מה דאמר שם רב דשברי ע"ז אין להם ביטול ור"ל דאם עיקר ע"ז קיים וביטל את הע"ז נתבטל גם השברים וע' מ"ט ע"ב וכשי' רבי' אבל לשברים בלבד לא מהני הביטול, ובגדר הך דבכורות דף ט"ו לא אלים למתפס כו' ועי' מנחות דמ"ז, והארכתי בזה בהך דנזיר דף כ"ח דלמ"ד תגלחת אינה מעכבת בנזיר לגמרי רק מ"מ עשה יש, וכשיטת הירוש' שם פ"ו דג' תנאי הוא ר' אליעזר ס"ל דעדיין הוא נזיר גמור ורבנן ס"ל דניתק לגדר אחר ורק עשה ור"ש ס"ל דמצוה בעלמא, ואף לרבנן לא מהני הפרה דזה נעשה איסור חדש, ונ"מ ג"כ אי מהני הפרה גבי תמורה דזה מבואר ברמב"ם בה' נדרים וכ"ה בירוש' דמאי פ"ז ונזיר פ"ה דלא מהני שאלה, אבל הפרה דהוי מכאן ולהבא י"ל דמהני וע"ש ברמב"ם בה"ח, אך י"ל דזה הוה איסור ממילא ולא מהני הפרה, ועי' בתו' חולין דפ"א וכ"כ בזה אם מהני התפסה בתמורה ועי' ברפ"א דתמורה ועירוכין דיש עליו גדר הקדש שני וסוף הקדש ואין מוסיף חומש וע"ש ד"ט ע"ב ורק בנזירות מועיל הפרה מחמת ההיקש, עיין נדרים ד"ד ע"ב וזה רק מעיקר הנזירות, והפרטים של הנזירות הוא איסור תורה, ועי' נדרים דפ"ג דשם ליכא הפרה, ועי' רש"י נדרים דע"ט ומ"ש הר"ש ז"ל פ"ב דמעש"ש בשם התוספת' על טעם המבואר דבמעש"ש לא מהני פדיון ובתוספת' מעש"ש מבואר דאם חילל מעש"ש על דינרי זהב ועשה מהם כלים לא מהני פדיון. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה י

כיצד כו' רקק בפניה השתין בפניה כו'. אבל אם הוא לא רצה לרוק עד שכפאוהו אותו הוה ביטול עי' בירוש' פ"ד דע"ז ע"ש, ועי' בע"ז דמ"ד ע"ב ועי' בירושלמי שם פ"ד הל' ב' משמע במשמשין די בביטול רקיקה:

הלכה יא

ואם אינו יכול וכו'. כיון שבטל כן מבואר בירוש' פ"ג דדי בביטל אבר אחד:

הלכה יב

מזבח עכו"ם כו'. הנה מדברי הגמ' מבואר דגבי בימוס אף אם נפגם מאליו מותר ובמזבח כתב רבינו ביד כותי דוקא וגם נ"מ במצוה של איבוד ע"ז במשמשין ובימוס א"צ לאבדם לגמרי כמבואר בירושלמי כאן שברת מצבה הנח לה ע"ש, א"כ שוב י"ל דלא שייך בזה כתותי מכתת שעוריה. ובזה אתי שפיר הך דהל' לולב והל' יבום גבי מנעל ועיין מה שכתב רבינו בהל' פ"א פי"א הלכה ו' ומ"ש שם ע"ש:

פרק ט

הלכה א

ומותר למכור כו'. עיין ע"ז ד' י"א ע"ב וי"ד ע"ב:

אסור וכו'. ע' שם בירוש' וע' בתוס' ד' י"ג ע"א וד' י"ח ע"ב ע"ש:

הלכה ג

כל אותן כו'. כן מבואר כאן דף ו' ע"א:

הלכה ה

וכיוצא באלו וכו'. ויום שעמד מחליו עיין בתוספתא כאן דהוי פלוגתא בזה ועיין כאן די"ד ע"א וד' ס' ע"ב דדמי ליה ועיין ברכות דנ"ד ע"ב וגיטין ד' ס"ה ע"ב:

מנהג. עיין ברכות דנ"ב ע"ב סתם מסיבות עכו"ם וכו' וע"ז דף י"ד ע"א ע"ש ברש"י:

[ממהדורא תניינא: **אבל נכרי שעושה כו'**. עי' בהשגות ועיקר מה דפליגי רבינו והר"א ז"ל ר"ל דרבינו ס"ל דהך דמה דאמרינן נכרי שעשה משתה לבנו כו' לא ר"ל רק אותו הזמן של המשתה רק דר"ל דאם שעשה משתה בכל שנה הוי אותו היום בגדר יום איד רק דאין צריך לפניו ולאחריו ויום הלידה באמת בירושלמי בע"ז שם הוי שם בעיא אם ר"ל יום הלידה ממש או בכל שנה אותו היום אך הראב"ד ז"ל ס"ל דרק זמן המשתה וכן בתגלחת בלידה אך יש נ"מ בין לידת מלך ללידת הדיוט. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ח

כך אין מוכרין כו'. עיין מה שכתב רבינו ז"ל פי"ב מהלכות רוצח ע"ש:

הלכה ט

היו ישראל כו'. עיין ירושלמי פ"ב ה"א דרק בעיר שכולה עכו"ם ע"ש:

הלכה י

בזמן שהדרך מיוחד לאותו המקום כו'. ר"ל שאז נאסר גם לילך למקום אחר אבל ביש למקום אחר דרך אחר שוב גם בזה הדרך שרי וע' ע"ז ד' מ"ד ע"ב וע' שבת ד' קט"ז ע"א ע"ש:

הלכה יב

[ממהדורא תניינא: **חנויות של ע"ז כו'**. הנה רבינו השמיט מאי דמבואר שם בירוש' ובתוספ' הובא בתוס' ע"ז דמ"ד ע"ב ואם היו מעלים שכר להמדינה אע"פ שהן לצורך כו' מותר ועיין לקמן דף נ"א ע"ב גבי בטובה ושלא בטובה עיין שם, ונראה דרבינו מפרש דהם היו מעלים השכר להמדינה ר"ל דכנופיית' דארמאה שלהם היו עושים מזה צרכי ע"ז, ועיין

בהך דע"ז די"ב ע"ב מחלוקת דר"י ור"ל אך כאן ס"ל להירוש' והתוספ' דכיון שנמסר זה הדבר להם בטלה שם הנותן מזה הדבר, ובזה פליגי ג"כ הראשונים דהך דנדרים דס"ה ע"ב גבי מודר הנאה אם מותר ליהנות מקופה של צדקה של אותה העיר, אף דזה שייך רק לאנשי העיר, ועיין שם מ"ז ע"ב ודמ"ח ע"א גבי דברים של אותה העיר דמודר הנאה אסור, וזה תלי' ג"כ אם הפרטים אנשי העיר יש להם חלק בגדר שותפות כמבואר ביצה דף ל"ט ע"ב ע"ש, ועיין בדברי רבינו בהלכו' נדרים פ"ז הל' ב' דפסק שם דאסור, אף דבאמת הדבר שייך לכולל המציאות, ועיין בדברי רבינו בהלכות שאלה פ"ד הל' ג' גבי שאילה בבעלים שהשמיט טבח, וכבר כתבתי בזה דתלי' בזה אם יש חלק ליחיד בפרט בדברים השייכים להציבור של העיר, ובמאי דפליגי הר"ן והריטב"א בהך דנדרים דף פ"ד על הך דב"ב ד"ח גבי מודר הנאה מבני העיר אם אסור גם להני שבאו אח"כ להעיר דבגדר פרט לא שייך בהן אבל מ"מ נקראים מאנשי העיר, וכן נ"מ במה שכתבתי בהך דזבחים ד"ד דאין שינוי בעלים בקרבן ציבור אם יש עכ"פ שינוי בעלים גבי פר העלם דבר דפסקינן דכל שבט ושבט צריך להביא אם שם גדר שינוי התוארי שינוי בעלים לשם שבט אחר, וכבר כתבתי בזה. ועיין בתו"כ פ' אמור גבי קרבנות ציבור דמבואר שם דאין כופין את הציבור ור"ל כגון היכא דנאבדה תרומות השקלים דאז צריך לגבות מהציבור גדר פרט ואח"כ למוסרם לציבור, בזה אין כופין וכבר כתבתי בזה. עכ"פ ס"ל לרבינו בהל' נדרים דאף כה"ג מודר הנאה אסור ולכך השמיט זה רבינו דגם זה אסור דהוי בגדר מהנה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה יג

המוכר בית. ע' בהשגות שכתב אם הקדימו לו ומשמע דר"ל דהבית עצמו יהיה ע"ז וכיון דקי"ל ע"ז של עכו"ם אסורה מיד מ"מ הא בעי מעשה עיין ד' מ"ו וד' מ"ז ע"ב וד' מ"ח ע"א בתוס' ובירושלמי א"כ אם מקח הוי כמעשה ועי' שם דף י"ט ע"ב ע"ש ועיין מ"ש רבינו בפ"א מהל' זכיה הלכה י"ד ע' שם והכי נמי לא סמכא דעתו ולא הוה ע"ז וזה רוצה לומר הר"א ועיין בתוספתא כאן פ"ז ע"ש ובירושלמי פ"א, ועיין בחולין דף ל"ט ע"ב גבי אינש אלמא:

[ממהדורא תניינא: **המוכר בית כו'**. **עי"ש** בהשגות והנה בתוספת' דע"ז פ"ז מוכח כפיר' רבינו דזה ר"ל לע"ז ובירוש' ע"ז בפ"א ה"ד (וטעות סופר שם וצ"ל ביתו) והנה שיטת רבינו כשיטת רש"י ז"ל בע"ז די"ט ע"ב דמאי דקי"ל דע"ז של עכו"ם אסורה מיד זה ג"כ אם אומן ישראל עשאן לצורך נכרי אחד ולכך ג"כ במכירה לב"נ לצורך זה זה גופא הוי כמעשה לצורך ב"נ ונאסר מיד דזה ג"כ חשוב כמעשה, ועיין ברש"י ע"ז דף י"ב ע"א

גבי דמי ע"ז ע"ש בתוס' ד"ה דכוותא מה שהקשו דליכא על הדמים גדר תקרובת כו' אך באמת כבר כתבתי בזה בהך דתמורה ד"ל גבי נתן לה מעות מותרים ובלשון רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד הל' י"ד והל' ט"ו דגבי נתן לה חטים נקט הטעם מחמת שינוי דהוה מחלוקת ב"ש וב"ה, וגבי מעות נקט שם מחמת דאתנן לא חל רק על דבר הראוי ליקרב לגבי המזבח, ורבינו שם גבי מעות דייק נתן לה מעות ולקחה בהם קרבן וכן הוא הלשון בתוספתא דתמורה שם ובמשנה נקט סתם נתן לה מעות וכן דייק הלשון לה, ונ"מ דהנה בב"ק דף ס"ה ע"ב ודצ"ד נקט לשון ועשאן ובתמורה ובדברי רבינו נקט ועשאתן דהנה היכא דכבר חל על הדבר שם אתנן ונפסל לגבי מזבח י"ל דשוב לא מהני שינוי לכו"ע, והנה מבואר בירוש' פ"א דביכורים דגם לגבי ביכורים שייך גדר אתנן וזה ר"ל הך דע"ז דמ"ו ע"ב בית ד' כו' ר"ל דקאי אביכורים דשם נאמר ג"כ בית ה' אך נראה דזה תלי' בהך מחלוקת דביכורים פ"ג אם ביכורים מיקרי קדשי מקדש או קדשי הגבול ופליגי שם ר"י ורבנן, וכה"ג מבואר בירוש' כאן פ"א גבי אשירה שבטלו ע"ש וגם משום דביכורים חל שמם גם במחובר לקרקע כמבואר במשנה פ"ב ופ"ג דביכורים ובספרי פ' קרח, וכבר כתבתי בזה דרבינו ס"ל דרק בגדר נדר דאם אמר שזה יהי' ביכורים חל עליו החיוב להביאם לעזרה, ואף דלשון הספרי בפ' קרח נקט שחל עליהם קדושה אך מסיק שם רק בגדר ליתנן לכהן דכ"ז שלא ראו פני חומת העזרה לגיר' רש"י במכות דף י"ח ע"ב או לגרסת רבינו חומת ירושלים הוי כחולין לכל דבר וכבר כתבתי בזה ועי' בתרומות פ"ז דזר שאכל ביכורים בשוגג יכול לשלם הקרן וחומש ממחובר לקרקע אך מ"מ כיון דקיי"ל דהקריאת שם חל עליו שוב י"ל דאז חל עליהם גדר אתנן ושוב לא מהני שינוי, אך נראה דבזה פליגי גמרא דילן על הירוש' דרק באיש כיון שהוא מביא וקורא חל עליהם גדר קדשי מקדש ופסולה מאתנן אבל באשה דאינה קוראה הוא רק כקדשי הגבול ובגדר תרומה ואין בהם פסול אתנן ורק גבי אתנן זכר אז אם נתן לו חטים או זיתים וענבים באתנן חל עליהם הפסול בגדר ביכורים שוב אף עשה בהם שינוי הם פסולים למנחה ולנסכים, ולכך גרסינן בתמורה ועשאתן דאז מהני שינוי וכן גבי מעות כבר כתבתי דווקא לה ולקחה מהם קרבן משום דגבי אתנן זכר חל על המעות עצמן גדר אתנן, דנ"מ לשקל דזה גופה איקרי קרבן, וא"כ לא מהני שינוי, ועי' במ"ש התוס' ב"מ דמ"ה וסנהדרין דף מ"ח די"ל דמעות עדיף משאר דברים וחל עליהם שם פרי מפירי כו' וה"נ י"ל גבי אתנן כן ולא שייך בהו גדר שינוי כלל רק דמ"מ גבי אשה לא חל שם אתנן דגוף המעות אינו ראוי לשום דבר למזבח אך מ"מ י"ל גבי הך דע"ז די"ב דמכר הבהמה לצורך תקרובות ע"ז הוה ג"כ גדר מעשה ונאסרה הבהמה מיד אף דאין הקדש

לע"ז כמבואר בע"ז דמ"ד ע"ב ודף מ"ט ע"א, ועיין תוס' ב"ב דקכ"ט ע"ב גבי מוקצה ופי' המשניות בתמורה פ"ו אך זה תלי' במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' איסורי מזבח מהו מוקצה אם ר"ל לעבוד ע"ז או לצורך תקרובות ע"ז , עכ"פ י"ל דכיון דהדמים באים מחמת הבהמה שהיא קרבה לע"ז חל על הדמים ג"כ גדר תקרובות ע"ז וזה ר"ל רש"י שם בע"ז די"ב הנ"ל ועיין ב"ק ד"ע ע"ב גבי גדר דאתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו ור"ל דלא בגדר קנין מה שהיא קנתה אותו עבור שכירות, ולא בגדר קנינה שקנה הגוף שלה דאז הוי רק כמו שכר פקעתה דלא הוי אתנן וכמבואר בתמורה דף כ"ט ע"ב וכבר כתבתי דזה ר"ל מחיר זונה המבואר שם ד"ל דכשר לקרבן דזה רק עבור הגוף לא בהנאת ביאה, וכן היכי שנותן לה עבור מה שחייב לא באתננה זה ג"כ לא הוי אתנן, ולא דמי לאפותיקי עי' ע"ז דף ס"ג בתו' ובתמורה דף כ"ט ע"ב ברש"י ד"ה טלה ועי' בהך דקידושין ד"ז גבי הילך מנה והתקדשי לפלוני וכן כאן גבי אתנן כן כמבואר בתמורה ד"ל ותוס' ב"ק ד"ע ע"ב דכל דבר שע"י ביאה בא לידה חל עליו שם אתנן, וזה מה דר"ל בהך דע"ז גבי קני מעכשיו דלא הוי אתנן ומתנה הוא דיהיב לה, וע"ש בתוס' ד"ה אלא אך נ"מ דבכל דבר יש בו שני קנינים, א' צורת הדבר, ומה שהדבר שוה, וכבר כתבתי בזה דזה בעצם המחלוקת אם מעות קונו' או משיכה קונה, ר"ל אם עיקר הדבר הוא העצם או השווי, וכן בהך מחלוקת בקידושין ד"ז גבי שומא, ר"ל ג"כ אם מקדשה בהחפץ שהוא שוה כך וכך או שמקדשה בשוי' של החפץ, ולכך מבוא' בירוש' שם דס"ל דגבי עבד עברי וגבי גרעון כסף לא מהני שוה כסף, לא כגמ' דילן ד"ח ודט"ז וזה רק דלא שמאן אבל שמאן הוי זה עצם כסף ועי' ב"ק דף י"ד ע"ב ונ"מ ג"כ במאי דמוכח בתוספת' דקידושין פ"ב דאם קדשה בכלי לא הוה קידושין עד שתשמש בהכלי ע' קדושין כ"ח ובגדר הך דקידושין מ"ז גבי בוקע גבי שואל ואף דלא שייך חזקה במטלטלין עי' קידושין דף כ"ב ודכ"ז וכ"מ ועי' בהך דב"מ ד"ח ע"ב וד"ט גבי רכב קנה והגדר כך דאף במטלטלים כל דבר דכעת הדבר אינו נגמר שיהי' שלו לגמרי וכמו שאלה דהדרא בעינא וכן גבי קידושין דמתחילה צריך שיחול על הדבר גדר קידושין ואח"כ מקדשה בו, כל זמן שלא נשתמש במה שהוא עומד לכך, לא חל על הדבר זה השם, אך כל זה אם מקדשה בעצמו של הדבר אבל אם מקדשה בשווית הדבר לא איכפת לן, אבל לענין אתנן עיקר האיסור הוא בעצם הדבר הראוי למקדש, אבל בשווי' הוי כמו שנתנה לה מעות ולא הוי אתנן, וזה ר"ל בהך דע"ז ודתמורה הנ"ל דעצם הדבר נתן לה במתנה תיכף אבל השווי' של הדבר רק בשעת ביאה וע"ש בתמורה דף כ"ט דאם התנה עמה רק טלה א' ונתן לה מאה טלאים כולם אסורים משום אתנן, והוא ג"כ מטעם זה דהצורה הוא מציאות אחת בבע"ח, ועי' בהך דכריתות

דט"ו גבי גופים מחולקים ובירוש' סנהדרין פ"ז ובדברי רבינו בהל' שגגות וגבי גיד הנשה וכבר כתבתי בזה דצריך קרא בסנהד' דכ"א גבי קרא דלא ירבה לו סוסים דצריך קרא לעבור על כל סוס וסוס, ועי' בלשון רבינו פ"ו מהל' שגגות הל"ב גבי שוחט ה' זבחים, אך זה תלי' אם החיוב מחמת הפעול או מחמת הפעולה והנפעל עי' זבחים דק"ז ע"ב גבי היא בפנים וצווארה בחוץ או להיפך, ובהך דהל' תמורה פ"א הל' י"ד דלוקה על מינין הבהמות, ועיין בתמורה דף כ"ז עמוד א' ברש"י, ונפקא מינא דזה רק היכא דהתמורה חלה, אבל אם המיר בקרבן ציבור אז לא לקי רק אחת. וגבי סוסים במלך זה תלי' אם החיוב הוא מה שקנה את הסוסים או עבור מה שיש לו, וכן גבי נשים ונ"מ דהי' לו מקודם שנעשה מלך אם מחויב הוא לגרשם או למכור הסוסים ועי' יבמות ד' ס"א, ועיקר הגדר גבי מלך בנשים אם על הנישואין של האחרונה עובר או מה שע"י הנישואין שנשא האחרונה יש לו י"ט. עי"ש בד' רבינו פ"ג מהל' מלכים ואם הוסיף ובעלה לוקה, ובאמת דכיון דהוסיף א"כ הוה אצלו המנין י"ט שוב נאסר בכולם דע"י זה נעשה מנין חדש, ויש להאריך בזה בהך דזבחים דף י"ח ע"ב אם מנין המוסיף עשה פנים חדשות או רק הוספה, וכן ר"ל במכות דף כ"ג מכה רבה ור"ל דע"י המנין שהוסיף נשתנה המנין וא"כ גם הראשונות שלא כדין, ובאמת גבי מלך תלי' בהך מחלוקת דר"י ור"ש בסנהדרין דף כ"א ע"ב ור"ל ג"כ אם האיסור הוא הנשואין או מה שיש לו, והארכתי בזה בדברי רבינו בה' גירושין פי"א גבי סוטה דשם חייב מלקות רק אם גירשה וחזר ונשאה דהמלקות הוא ע"י שניהם, ועי' בהל' איסורי ביאה פט"ו גבי שאר ח"ל ובפי"ז גבי גרושה לכהן דלשון רבינו דשם בכהן גם אם הקידושין בהיתר כגון אם גירשה בריח הגט להני דס"ל דהוה מה"ת חייב, וכן אם קידשה בביאה חייב וכן אם האב קידש בתו קטנה או נערה שנתגרשה מן האירוסין לכהן ובא עלי' חייבת גם היא מלקות אף דהקידושין הוה שלא מדעתה, וגבי מחז"ג י"ל דקידשה בביאה פטור ותלי' בהלימוד דקידושין דף ע"ח ע"א ע"ש ברש"י ותוס' בזה, עכ"פ זה תלי' בזה אם החיוב הוא מה שנשאה ובעלה או מה שבעל נשואה וכ"כ בזה. ועיין בחולין דפ"ב בהך מחלוקת גבי או"ב ובדברי רבינו ושם תלי' ג"כ אם האיסור משום הפועל או מחמת הנפעל, ולשיטת רבינו דס"ל בהל' שחיטה גבי או"ב דמוכח שם דגם אם שחט שניהם בב"א חייב, חזינן דרק משום הנפעל, ובאמת נ"מ ג"כ אם שנים שחטו בב"א אם שייך החיוב על שניהם, ועי' ברש"י חולין דפ"ג ע"ב דגם גרם עובר מן התורה דלא כמ"ש התו' בכורות דכ"א ע"ב.

וכבר כתבתי בזה גבי הך דגיטין דף מ"א בהך דשבת ע"ש בתוס' וכן בהך דשם דנהגו בה מנהג הפקר ע"ש בתוס', ומ"ש התוס' שבועות דף ל' ע"ב גבי עדות היכי דע"י שימנע

מלהעיד יהי' נעשה גדר ערוה דזה הוה כמעשה, משום דכל דבר דחזינן דהתו' הקפידה על הנפעל כמו שבת דגיטין הנ"ל וכמו דמבואר בשבועות דף מ"ז שמעון בן טרפון גם המעכב עובר ע"ז כמו גורם ועי' ב"מ דף צ"ו ע"ב נמעלו ב"ד ושם ג"כ גבי קדשי בדה"ב דקיי"ל דיש שליח לדבר עבירה משום שע"י יצאו לחולין, ועי' בהל' מעילה פ"ז ה"ב גבי חתיכה של עולה ע"ש, וי"ל דשם שאני כיון דאינו יוצא לחולין, וע"ש בפ"ו בדברי רבינו. ולכך גם הגורם עבר, וזה ר"ל הך דב"מ הנ"ל אבל אם הדבר לא נעשה ע"י תקנת ב"ד רק ע"י גרם שלו, אז לא שייך זה לב"ד, ולכך כתב רבינו בהל' ק"פ פ"ו ה"ז גבי גר שנתגייר בער"פ דלא יביא ק"פ מחמת גזירה ע"ש, ואף דכבר כתבתי דגם בק"פ אסור לגרום שיפטור מק"פ מ"מ כאן כ' רבינו הטעם דבאמת הא צריך להמתין הטבילה עד הבראה מהמילה והוא ז' ימים שבת דקל"ז א"כ לא הי' לטבול, ולכך חל תקנה וכמו הך דכתובות ד"ב ע"ב אנוס בתקנתא דרבנן, ועיין בהך דסוטה דכ"ד ודכ"ו אם אשה שאינה ראוי' לילד דיש עלי' גדר דאינה ראוי' לקיימה. ועיין כתובות דס"ד ודע"ז כל כמה דאגידא כו' ולכך גבי אשתו שוטה גבי חדר"ג צריך דוקא היתר כיון דלא חל עלי' גדר הגירושין אף היכי דעדיין לא קיים שבת מ"מ חל עליו, התקנה דעיקר הדבר דצריך לגרשה כה"ג, וכאן לא שייך זה, וכבר כתבתי בזה בדברי הירוש' ר"ה פ"א גבי שלמו שנתו בעצרת לענין בל תאחר, אבל אם אינה שוטה רק שאיננה רוצה להתגרש אז חל עליו החיוב שיראה לגרשה ושוב פקע לגמרי התקנה ויכול לישא אחרת בלי שם היתר. וכבר כתבתי בביאור הירוש' הובא בתוס' רפ"ק דחגיגה גבי עבד מהו שישא במועד ור"ל כך דקאי על חצי עבד וחצי ב"ח ואירע שהשחרור של האדון הי' בחוה"מ אם מותר אז לישא כיון דעד השתא הי' העיכוב עפ"י דין ובגדר הך דאילו מגלחין כו' דכאן הי' המעכב הצד עבדות, אם גם על הצד עבדות מוטל החיוב שלא יעכב שהצד חירות ישא, וכן נ"מ גבי אשה שהי' לה חצי עבד וחצי ב"ח אם כופין אותה לשחרר, ועי' קידושין דף כ"ט ונזיר דנ"ז וכריתות דף ז' גבי שמן המשחה וביבמות די"ב ע"ב ותוס' כתובות ל"ט ונידה די"ג וזה ר"ל הירוש' הנ"ל. עכ"פ חזינן דגבי אתנן עיקר החלות שחל הוא על צורת הדבר ולכך כל המאה טלאים אסורים לקרבן, וי"ל דלכך לא אמרינן בב"ק שם קילב"מ בזה, דעיקר הגדר לדידן לא מחמת קנין דזה רק לדעת רב סנהד' דע"ב אך רק משום פטור דהוי כמו שכבר נתן ומ"מ אם נתן לה עוד לא גרע ממאה ובמ"א אבאר. עכ"פ י"ל דכיון דזה גרם לזה חל עלי' האיסור וה"נ כן בנידון דידן, ועי' בהך דבכורות דנ"א וכתובות דף ק"ב גבי כתב לכהן שהוא חייב, דאף דבאמת כעת צריך לשלם ה"ה סלעים מחמת השטר מ"מ כיון שבלא שעבוד של הפדיון הבן לא הי' חייב יצא בזה מן התו' חובת פדיון, ועי' ב"מ דס"ה

מחלוקת דאביי ורבא גבי ריבית היכי דהוזיל המקח ונתן לו יותר אם צריך להחזיר הכל ע"ש, ור"ל אם זה הוי דבר בפני עצמו או שנכלל לכל המציאות ועי' פסחים דפ"ט ע"ב גבי מעות כל שהן יפלו לנדבה מבואר שם כדעת רבא ובירוש' רפ"ה דע"ז גבי נתן לו הכל בשכרו הוה זה בעי' ועי' מעילה דכ"א ע"ב בהך מחלוקת דר"י ורבנן גבי והביא לו חלוק וטלית ע"ש וכתובות דצ"ח גבי אם מעל אם קנה שנים, ובאמת זהו כוונת הגמ' בהך דנדרים דמ"ח ע"ב דאמר שם הא מני ר' אליעזר דאמר וויתור אסור, ור"ל דעיקר השאלה שם גבי קנה ע"מ להקנות כיון דבאמת הוא אין לו קנין כלל לעצמו רק שיתנה לאחרים או כיון דאם לא קנה הוא לא קנה האחר אף שהוא ביד האחר מ"מ יש שמו עליו, וזה ר"ל הך דב"ב דקל"ז ע"ב גבי אתרוג כה"ג כיון דהשני לא קנה רק ע"י שהוא קנה תחילה הוי אצל הראשון קנין הגוף ויוצא בו ידי אתרוג אף שאינו יכול הוא לעשות בו כלום, ועי' בהך מחלוקת בפאה פ"ד מ"ב ר"א ורבנן גבי מי שנתערבה לו שבולת של לקט אם מהני שם זכות שיזכה לו להעני שבולת ע"ש, וכן הגדר גבי הכרעה, דאף דבלא המקח לא הי' נותן לו זה וכן כל המוכרים נותנים כך מ"מ ס"ל לר"א דזה אסור דזה הוה כמו מתנה בפני עצמה, וה"נ גבי הך עובדא דבית חורן, אך נ"מ אם התנאי הי' שהאב יבוא ויאכל, או שהוא יתן להאב, ועיין בהך דחולין דקל"ד ע"א גבי ע"מ שהמתנות שלי ע"ש בתוס' מה שהקשו דהא אם ירצה יכול ליתנו לו ולמה הוי מתנה ע"מ שכתוב בתורה, אך ז"א דוודאי אם התנה ע"מ שיתן לו המתנות לא איכפת לן כיון דהוא הוי בעלים ונתן לכהן, רק שם התנה שהם שלו לא שיתנו לו וזה א"א ועי' בדברי רבינו בה' אישות פ"ו הל"י גבי מקדש יפ"ת על מנת שיתעמר בה ור"ל במקדשה שתשתעבד לו על ידי הקידושין וזה הוה מתנה על מה שכתוב בתורה כי כל זמן שלא נשאה אין מעשה ידיה שלו, ואף דמצינו בירוש' פ"ק דקידושין גבי יעוד דמקשה שם למ"ד מעות הראשונות לקדושין ניתנו וא"כ הוא צריך להחזיר לה מעשה ידיה ואמר שם דהוה כמו שאמר לה שתתקדש לו ויהיה מעשה ידיה שלו אך שם ר"ל שתתן לו מעשה ידיה וכאן ר"ל שיקנה אותה בזה וזה א"א, ובמ"א אבאר. ועי' עירוכין דף י"ט ע"א דע"י מה שהוא מוסיף לו לא יתבטל גדר המשקל, חזינן דס"ל דזה היה מציאות חדש, ועיי' בתרומות פ"ד משנ' ג' גבי אם השליח נתכוין להוסיף דבטל, דההוספה לא הוה מציאות אחרת רק דעל כל חטה וחטה מוסיף. עכ"פ הגרם של הדבר הוי כמו עצם ולכך דמיו של הבית אסורים. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה טז

ע' בכסף משנה. וכבר הביא זה רבינו בהלכות שבת פרק ב' הלכה י"ב:

הלכה יז

ההולכים כו' והבאים כו'. ר"ל ששוב לא ילכו עיין בתוספתא דהוה כע"ז שהניחוה עובדיה וטעם של רבינו הוא שמא יש בידו דמי ע"ז. ונ"מ דאף דבר שאינו מתקיים דלא שייך אזיל ומודי אסור וכן דבר שיש מיעוטיהו ועיין בירושלמי פ"א דע"ז דעכו"ם בין בהליכה ובין בחזירה שרי ע"ש:

ישראל מומר. כאן לא בעי מוחזק כדמוכח מתוס' בהך דחולין ד' י"ד ע"א על הך דשם ד' מ"א ע"א ועיין סנהדרין ד' ס"א ע"ב וברש"י שם דמ"ח ע"א ובע"ז ד' ט"ו ע"ב ישראל עביד תשובה ע"ש:

פרק י

הלכה א

ואסור לרחם כו'. אך זה רק אם חלה שיבריא אבל שלא יחלה שרי וזה הוי כמו מבריח ארי וזה תליא בהך דע"ז ד' ט"ז ע"א גבי תריסין ועיין תוס' שם ד' כ' ע"א ד"ה ר"י ועיין שבת דף קכ"ט ע"א ע"ש בזה:

מישראל. משמע דוקא עיין חולין די"ג ותוס' ע"ז ד"י ע"ב:

הלכה ב

מכאן אתה למד כו'. עיין ד' כ"ו ע"ב לאפוקי לשם מורנא ועיין תוס' גיטין ד' ע' ע"א ד"ה רב ע"ש:

הלכה ד

וכן אסור. עיין ברכות דף ח' ע"ב וסוטה דף מ"ב ע"ב שאסור לספר וכו' ובכורות דף מ"ה ע"ב ע"ש: ועיין ערכין דף י"ד ע"א:

מפני שגורם. ע' ע"ז די"ח ע"ב גבי כרכום ובלבד שלא יתחשב כו' ועי' עירובין דף ס"ב ע"א וב"מ דף ע"א ע"א:

הלכה ה

[ממהדורא תניינא: **ושואלי' בשלומן כו' מצאו בשוק כו'**. **הנה** באמת זה שני דברים דהנה לפי דברי רבינו בפירוש המשניות פ"ד דשביעית ובסוף פ"ה דגיטין רק אם יזכיר עליו שם השם רק דבשביעית פירש שם המיוחד ובגיטין מפרש כינוי ור"ל דהרי מבואר ברכות דנ"ד ומכות דכ"ג ע"ב דזה הוי תקנה שתיקנו לשאול בשלום חבירו בשם ולא הוי כמוציא שם שמים לבטלה ורש"י מכות ס"ל מחמת דשלום גופו הוי שם וכן כתב רש"י גיטי' דס"א ועי' סנהדרי' דמ"ד ברש"י ושבת ד"י ע"ב ותוספות סוטה דף י' ע"א

עי"ש דסבירא להו דשלום הוי שם גמור ואינו נמחק ועי' בדברי רבינו בהלכות ק"ש פ"ג הל' ה' עי' בדברי רבינו בהל' ברכות פ"א הל' י"ג דס"ל דאין עונים אמן אחר גוי המברך משום דחיישינן שמא לדבר אחר נתכוין ואזיל לשיטתי' דסבירא ליה לעיל גבי מגדף דאין קורעין על עכו"ם שגידף ועי"ש בגמרא דאמר ושם המיוחד לא ידעי עכו"ם בסנהדרי' ד"ס ועי' בירושלמי סוכה פ"ג דמחלק שם בין עכו"ם שבירך בשם או שבירך את השם ועי' מנחות דק"י ע"א דקרו לו כו' ועי' בתוספתא ברכות פ"ו הפותח בי' כו' וחותם בא' כו' הרי זה דרך אחרת, ולכך רבינו בפי' המשניות פ"ד בשביעית נקט רק שם המיוחד ולא כמו בפי' המשניות דגיטין, עכ"פ בעכו"ם יש חשש אם הגוי נותן לו שלום שמא כונתו לשם דבר אחר ולכך אין כופלי' לו ועי' ברכו' די"ז ע"א בהך דריב"ז וי"ל דדוקא כן, עכ"פ ברישא כאן לא רצה לומר שלום ממש דזה אסור לנכרי רק כמו בסיפא. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ו

אבל בזמן שיד ישראל. עיין גיטין דף מ"ה ע"א:

[ממהדורא תניינא: **אין כל הדברים כו' ואין מקבלין גר תושב כו'. עיין בהשגות, הנה בגדר גר תושב עיין במ"ש רבינו בפ"י מהלכות מלכים, דלכאורה נראה שם בהל' יו"ד דגם בב"נ אם משמר ז' מצוות מצווין עליו להחיותו, וב"נ היינו בזמן שאין היובל נוהג דאז ליכא דין גר תושב כמ"ש רבינו כאן ובהל' איס"ב פי"ד ובהל' ביהב"ח דאז בזמן שהיובל נוהג ומקבלים אותו בגר תושב בב"ד אך נ"מ לגבי גלות לשיטת רבינו אם הרג אותו ישראל גולה וכן הוא אם הרג עבד או גר תושב אחר ג"כ גולה כמבואר בדברי רבינו בה' רוצח ובירוש' פ"ח דיבמות וגם יש בו לאו דלא תלין עי' ב"מ דקי"א וגם ישנו בדין אונאה כמבואר בירוש' שם ואף דאין עליו שם עמיתך עי' רש"י סנהדרין דף ע"ה ע"א גבי תוכחה ועי' במ"ש רבינו בה' אסורי ביאה פ"ב דאין בבת גר תושב דין קנאים פוגעים בו ועי' בר"ש נגעים דבגדים שלו מטמאים בנגעים ע"ש ועי' ב"מ דף ע"א אך מ"מ לקט שכחה ופאה אין נותנין לו כמבו' בתו"כ פ' אמור ובספרי, וכן אין מחללין עליו לא שבת ולא יו"ט עיין בדברי רבינו בהל' שבת פ"ב ולכך בפ' ראה גבי עצרת כתיב רק וגרך אשר בקרבך ולא בשעריך כמבואר בכ"מ, ועיין בגיטין דף מ"ה ע"א דזה קאי אגר תושב ובשביל גר תושב אסור מלאכת אוכל נפש ביו"ט, עי' ביצה דף כ"א ע"ב דהוה כמו נכרי, ועיין בהך דסוטה דף ל"ה ע"ב במאי דפליגי ר"י ור"ש וע"ש בתוס' ובדברי רבינו פ"ו מהל' מלכים ובהשגות ובספרי פ' שופטים, אך נראה כך דלשיטת רבינו גם מז' אומות אם היו מקבלים עליהם בגדר גר תושב מניחים אותם, אך אז עדיין**

לא הי' היובל נוהג דאז עדיין אין מקבלים גר תושב, ודברי התוס' גיטין דף מ"ו ע"א ד"ה כיון לכאורה הם תמוהים דאז לא יוכל לקבל גר תושב דאין היובל נוהג, ולכך מרע"ה קבלן לעבדים ר"ל במילה וטבילה, עי' יבמות דף ע"ט ובתוס' מגילה דף י"ד ועי' רש"י גיטין דף כ"ג ע"ב דלכך נק' עבד בן ברית משום הך קרא דחוטב עציך כו' וע' בחולין קל"א ע"א דצריך ריבוי בעבדים שיהיו בגדר כפרה ביוה"כ ועי' במאי דפליגי גמר' דילן דסוטה דף ל"ח דגמר' דילן ס"ל דרק עבדים משוחררים הם בכלל ברכת כהנים אך הספרי לא ס"ל כן וס"ל דגם הם בכלל בר"כ, ועי' הוריו' די"ג, והגדר אם יש בהם גדר השגחה פרטית או מחמת האדון שלהם ועי' נזיר דף ס"א ע"ב ודף ס"ב ע"ב דאין נפשו קנוי, ומה שאוכל בתרומה ובקדשים קלים הוא בשביל רבו ולא בגדר פרט, וכה"ג פי' הירוש' הך דגיטין דף י"א ע"ב וי"ב ע"ב מפני שהוא קנינו ר"ל דהוא בעצמו אינו בכלל מציאות בפ"ע רק שהוא בטל לרבו ולכך לא שייך בזה גדר חוב הוא לו וכן פי' רבינו בפי' המשניות בגיטין, ובגדר בהמה עיין ברכות דף ט"ז וקידושין דף ס"ב ע"ב מעיקרא בהמה ודף ס"ט ע"א ועי' ביומא דף ע"ה, ועיין במכילתא פ' בא דלר"א דס"ל במכילתא שם דאין מילת עבדיו מעכב מלאכל בפסח, [השמטה מ"ש בגדר המכילתא שכתבו התו' יבמות ד"ע ע"ב דלר"א אין מילת עבדים מעכב מלאכול בפסח, ובאמת י"ל דכיון דר"א ס"ל דגר שטבל ולא מל הוי גר וכן מל ולא טבל כמבואר שם דף מ"ו ס"ל דמה שהוא ערל כיון נעשה עבד גמור זה רק מצוה פרטית ולא איכפת לן ובאמת הך מחלוקת דיבמות דף מ"ח ע"ב אם מקיימין עבדים שאינם מולים י"ל דפליגי אם יש קנין הגוף להאדון בהעבד שאינם מלים היכא דקנו אותו כך בלא מילה וע"ש דף מ"ו ע"א ובירוש' פ"ח דיבמות דמשמע דלטבילה לבד הוה קנין הגוף אבל אידך לא ס"ל כן ולכך לא איכפת לן ובאמת כ"כ דבזה פלי' רבינו והראב"ד ז"ל בהשגות בה' קר"פ פ"ה ה"ה גבי שפחות שלא טבלו אם מעכבות בפסח, וכן בתוספ' שם משום דס"ל להראב"ד ז"ל דשפחה כ"ז שלא טבלה אף אם קנה אותה עצמה אין לו בה קנין הגוף וכשיטת רב אחאי ביבמות דף מ"ו וא"כ ליכא בה כלל קנין ואם הייתה יליד בית ואמה טבלה שפיר אכלה וגבי ערל משכחת כגון שנולד משפחה שטבלה ועדיין לא מלו אותו אך רבינו ס"ל דבקנה שפחה עצמה אז קנה קנין הגוף בכסף בלבד וכן ס"ל בהל' עבדים פ"ט וגם גבי עבד משכחת לה אי נימא דבטבילה לחוד הוה קנין כמ"ש, וכבר כתבתי בח"א מהך דשבת דף קל"ה ע"ב ע"ש בתוס' ובפרדס לרש"י, וי"ל דגם לר"א היכא דקנה ב"נ עצמו ולא מלו מעכב גם להאדון מאכילת פסח אי נימא דהוי קנין הגוף ועי' ירוש' יבמות פ"ז גבי עבד ערל ופ"ח גבי קנה עבדים ע"מ שלא למולם אז אפי' מלן לא יאכלו בתרומה ור"ל דאז

המילה לא הוי מחמת קנין עבדות רק מצוה פרטית ואין אוכל בתרומה מחמת רבו. ע"כ השמטה]. ועי' בתוס' יבמות דף ע' ע"ב ומפרש הקרא כך דאף אם קנה עבדים ומלן וטבלן לאחר שחיטת הפסח אוכלים ולא נקראים כלל שלא למנויו שהם בטילים להאדון, וזה פי' הפסוק ומלת בו אז, ואינם צריכין קרבן גירות וכבר כתבתי בזה ועי' גיטין דף י"ב ודף ל"ז ע"ב גבי חיוב צדקה ופדיון שבוים בעבד וע"ש בתוס' וב"ק דף פ"ח ע"א בתוס' גבי רבית מעבד, ובאמת זה תלי' אם יש לעבד בושת, ועי' תוס' נדה דף מ"ז ע"א ודף י"ז ע"א ובדברי רבינו פ"ח מהל' עבדים, והגדר בהשגחה פרטיות זה ר"ל הך דר"ה דט"ז ודל"ב ג' ספרים כו' וספרי חיים כו' ולכך בתפילה בגדר כלל מבקשים כל בני בריתך והיינו גם עבדים בכלל ובגדר פרט מבקשים כל עמך בית ישראל, ונ"מ ג"כ לגבי מודר הנאה מישראל ומזרע אברהם עי' בתוספת' נדרים פ"ב ודף ל"א ע"ש ברא"ש גבי גרים ולא עבדים וגם זה מה דמבואר במגלת אסתר דכתיב ועל כל הנלוים עליהם דאין לומר דר"ל הגרים שהוא בכלל ישראלים, עיין שבועות דף ל"ט ובהך מחלוקת דבכורות דף ל' ע"ב גבי גר שבא להתגייר חוץ מד"א מדברי סופרים אין מקבלים אותו ועי' רש"י שבת דף ל"א, וסוכה דף כ"ח, אך י"ל דנלוים קאי על עבדים אך מל' רבינו מוכח דהם פטורים, וכן נ"מ לגבי קבורה אם יש לעבדים קנין ותפוסה בארץ ישראל, ועי' בספרי פ' בהעלותך דמרבים שם מקרא קבורה בגר וכן גבי כפרה דהעלם דבר, ועי' פסחים ד"ט גבי שפחתו כו' ובאהלות פט"ז גבי נפלים ע"ש בתוספת' וסנהדרין דמ"ח וב"ב דק"ב. ומחוצה לא"י אז די אף אם היו חוזרין בתשובה בלי קבלת גירות כלל עי' ע"ז דף ס"ה, וגבי יפת תואר כיון דאם לא היתה רוצה להתגייר לא הי' יכול לגיירה בע"כ לדידן, עי' יבמות דף מ"ז ע"ב ואף לר"ש ב"א נקט שם דמתחילה כופה ומטבילה לשם שפחות ואח"כ מטבילה לשם שחרור ושם לא נקט כופה, ומשום דכיון דאסור להתעמר בה לכך ע"כ צריך דעתה ורצונה, וגם משום דכיון דקיי"ל אשה לא שייכה בכיבוש יבמות דס"ה וקידושין ד"ב וגם לכך לא שייך בה קנין ע"י מלחמה גיטין דל"ח וכ"מ וזה ר"ל התו' סנהד' ס"ח ע"ב גבי פנחס דבאשה ליכא קנין. [השמטה במ"ש במ"ש בענין יפת תואר, ועי' במ"ש רבינו בהל' אישות פ"ו ה"י גבי יפ"ת אם קידשה ע"מ שיתעמר בה הוה מתנה על מה שכתוב בתורה ור"ל דבכל מקום קידושין לא קנה אותה למעשה קניני האישות וכאן מחמת שהוא קנאה במלחמה התנה שתהא קנויה לו בקידושין בלבד הוה זה מתנה על מה שכתוב בתורה, ועי' בקידושין דף י"ח ע"ב גבי ייעוד דמיבעי' לי' אם הוה נישואין ואמר שם נ"מ ליורשה ולטמא לה כו' ומשמע שם דלשאר דברים הוה כנשואה, וע"ש בירוש' קידושין דמקשה למ"ד המעות הראשונות לקידושין ניתנו וא"כ

יחזור לה מעשה ידיה ואמר דהוה כמתנה ע"מ שמעשה ידיה שלו ע"ש, ובדברי רבינו בהל' מלכים משמע דזה הוה בגדר פלגש ור"ל קנוי לי' מלבד האישות וכ"כ דזה ר"ל המכילתא פ' משפטים דזה כמ"ד פילגשים בקידושין בלא כתובה ואם יעדה הוה בגדר פילגש, ושאר כסות ועונה חייב ליתן לה אבל ליורשה וליטמא לה לא, ואם תצא ממנו צריכה גט אבל אין לה כתובה וזהו אין כסף זה ר"ל שם ע"ש ועי' בספרי פ' תצא דאמר שם אזהרה לב"ד ור"ל דאף דגבי ע"ע הנמכר לנכרי דכתיב שם לא ירדנו בפרך לעיניך ומבואר שם בתו"כ וכ"כ רבי' בהל' עבדים פ"א ה"ו דרק לעיניך אבל אין צריך ליכנוס לבית ולראות ע"ש אבל ביפ"ת מוטל חיוב על הב"ד להשגיח שלא יתעמר בה משא"כ בנכרי, ועי' סנהדר' דע"ה גבי תוכחה דלא שייך בג"ת. ע"כ השמטה]. וגם אם לא השלימו צריך להניחה כמ"ש רז"ל וע"כ אינו יכול לגיירה וצריכה לקבל עלי' המצוות מדעתה ורצונה אבל אם מטבילה לשם שפחה לא לגדר שפחה כנענית, ואף דמבואר בשבת דף קל"ה דאינה צריכה טבילה, זה רק שלקחה, שהיא מכרה את עצמה ואז יש לו בה קנין הגוף אף שלא קיבלה המצוות ולא טבלה ואז אם הוא משחררה נשארת ב"נ כשהייתה, וזה ר"ל הך דיבמות דף מ"ו גבי הני דיהבי זוזא לאינשי כו' לכרגא דצריך גיטא דחירותא, לא ר"ל חירות שתהי' ישראלית רק שתשאר ב"נ, וכן משמע מלשון רבינו בהל' עבדים פ"ח ה"כ גבי ישראל שתקף כו' ועי' בירוש' פ"ח דיבמות בזה ורבינו כתב בבא ג' וע"כ ס"ל כמו שכתבתי דע"י טבילה יצא מרשותו ובאמת זה ג"כ ר"ל הגמר' שלנו ביבמות דמ"ה ע"ב הלוקח כו' וקדם וטבל לשם בן חורין ואינו מובן כלל דלדידן דלגירות צריך מילה וטבילה מה מהני טבילה בלבד דר"ל דכיון דלא קנה אותו קנין גמור כמבואר שם ע"י הטבילה שלא מדעת האדון יצא לחירות לגמרי לא בגדר ישראל, ומצא קטן או שקנה אותו במלחמה, או שאביו של הקטן הגוי מכרו לו, (דב"נ יש לו קנין הגוף בבניו הקטנים וזה רצה לומר הך דיבמות דמ"ח ע"א איש כו' ע"ש ברש"י ותוס', ועיין בכתובות דמ"ד ע"א גבי גיורית שנתגיירה בתה עמה דזה יכולים עפ"י דין, והך די"א ע"א ע"ש ברש"י גבי גר קטן דכתב שאמו הביאתו להתגייר והיא לא נתגיר' וזה קמ"ל רב הונא ועי' יומא דף פ"ה עמוד א' וכבר כתבתי בזה) או שהי' גדול ומכר את עצמו לו, אז אם מוציאו מדעתו לחירות מהני, ועי' בל' רבי' בפ"ט מהל' עבדים הל"ב ובהשגות שם. אך גבי יפת תואר הטבילה ראשונה שצריך דווקא לדעתה נקט הל' כופין ור"ל בדברים עי' כתובות ד"ע ודע"ז וכ"מ, וגם הא מבואר בדברי רבינו בהל' מלכים דצריך שניהם: לקבל ז' מצוות וגם שיהי' משועבדים וגבי יפ"ת א"א זה לכן ע"כ לא מז' אומות לר' יהודא, ומשם אשה אין הורגין, אך מהך דסוטה ד"ג וכ"מ לשיטת רש"י שם מבואר דכנעני איני יכול לקנותו

בעבד, ובאמת אני כתבתי דשם לא ר"ל לעבד במילה וטבילה רק לעבד תושב דאל"כ מאי קמ"ל שמואל דאסור לשחרר הלא זה מחלוקת תנאים ועי' גיטין דף ל"ח ע"ב ע"ש, אך באמת ר"ע ור"א דגיטין שם ר"ל אעבד תושב ושמואל קאי אעבד במילה וטבילה, אך רבינו אזל לשיטתי' דפי' בהך דסוטה פי' אחר בפ"ט מהל' עבדים הל' ג' ובהל' איסו"ב דנ"מ גבי ב"נ שבא על שפחה הוולד עבד ושייך להאדון ועי' בירוש' פ"ג דקידושין ותוס' כתובות דכ"ט, וביבמות דף ע"ח ועי' תמורה דף כ"ט דמשמע שם דעבד עברי הבא על השפחה של אדון אחר יש גם להאדון של העבד חלק בוולדות דאל"כ איך מותר ועי' גיטין דמ"ד ע"א גבי מוכר עבדו ע"ש ברש"י ד"ה חוץ, ועי' תוס' גיטין דף מ"ג ע"ב גבי מפקיר עבדו דמ"מ הוולדות לאדון ומה זה הא אזלינן בתר השפחה ועי' בפסקי תוס' סוטה ספ"ז. עכ"פ להחיותו בזמה"ז דא"א לקבל גר תושב ס"ל לרבינו דצריך להחיותו ומשמע שם דאף בלא קבלה בפני ג' בני אדם, אבל לדור בארץ ישראל, רק גר תושב, ועי' בספרי פ' תצא פסקא רנ"ט דמשמע שם דאף בשאר עיירות חוץ מירושלים אסור לגר תושב בתוך העיר וכלשון הראב"ד בהשגות פי"א מהל' איסו"ב. ע"כ ממהדורא תניינא]

פרק יא

הלכה א

לא ילבש כו'. עיין ברכות דף כ' ע"א:

ולא יגדל. ר"ל היינו קליעה כמבואר בנזיר ד' ל"ט ע"א ובאמת נ"ל דהך דאמר בנזיר ד' נ"ט וכנגדו בנזיר מותר זה קאי אמה דאמר שם לעיל שלא יתקן איש בתיקוני אשה והיינו גידול שער כמבואר בעירובין דף ק' ע"ב אבל נזיר שאסור לגלח מותר לקלעם וזה דמצינו בילקוט על יואל בן פתואל בן שהיה מסלסל בשערו והטעם משום דשמואל נזיר עולם היה כמבואר בסוף נזיר והוא היה לוי וצריך לכנוס לעזרה ואסור לכנוס בראש פרוע עד שיעשה מחלפת כמש"כ רבינו ז"ל בסוף פ"א מהל' ביאת מקדש וע' מנחות דף מ"ב ע"א וע' סוטה דף מ"ז ע"ב גבי אלישע ובקידושין דף ע"ו ע"ב:

ולא יבנה מקומות כו'. עיין ע"ז דף ט"ז ע"ב גבי בסילקא:

[ממהדורא תניינא: **לא ילבש במלבוש כו'**. עיין בס' המצוות לרבינו מל"ת ל' שהביא שם דברי הספרי שלא יצא במלבוש המיוחד להם וכ"מ הביא לשון שלא יצא בארגמן ועי' בדברי רבינו בהלכות כלי המקדש פ"ח הל' י"ג שהוא צבע הצבוע אדום, ועי' שבת דף צ' ע"א ועיין במנחות דל"ה ע"א גבי רצועות של תפילין אדומות לא יעשה כו' ומבואר בהל"ק בנמ"י שהכומרים לע"ז היו נושאים בגד אדום, ועי' בתוספת' שבת פ"ז חוט

אדום כו' ובתוספת' פ"ח שם פלוגתא, ועיין כתובות דע"ב ע"ב, ובהך דברכות דף כ' גבי כרבלתא ע"ש, ועי' נדה ס"א ע"ב גבי אשה בבגדי צבעונים אך באמת רבינו פי' שם בסוף הל' כלאים דהוי בגד שעטנז וכן הוא בתשובות הרי"ף ולכך פסק שם דרואה כלאים על חבירו קופץ וקורע ואזל לשיטתי' שם בהל' לא' דהמלביש את חבירו כלאים אם לא ידע הלובש חייב המלביש משום לא תלבש, וכה"ג גבי חמץ וכמבוא' בב"ק דצ"ח ע"ב דאם ראה חמץ בפסח הכל מצווין לבערו, חזינן דדבר שהביעור הוא משום שלא יהא. מוטל זה על הכל אף שאינו שלו וה"נ ס"ל גבי כלאים, ונ"מ למאי דמבואר בפסחים דמ"ט ע"א גבי להציל מן הנכרים כו' דנקט שם מבטל בלבו, ולכאורה משמע דאם הוא לאחר זמן איסורו גם בהולך להציל מסכנה מחויב לחזור ולבער, והטעם עי' בירוש' בפ"ג שם ועירובין פ"י דבר שדוחה דבר זהו רק אם הדבר ישנו לפנינו דאז נדחה הדבר, אבל שהחיוב מוטל עלינו שהדבר לא יהי' אח"כ א"א שתדחה זה שעדיין אינה לפנינו, ועיין מכות די"א ובדברי רבינו בהל' רוצח פ"ז ה"ח גבי רוצח שגלה למקלט אינו יוצא משם אפי' להציל נפש ועי' ביומא דפ"ה גבי הך דמעם מזבחי כו' ולא מעל מזבחי, ואמר שם דלהחיות אפי' מעל מזבחי ודוחה את העבודה אף באמצע העבודה אף שחייב מיתה על זה כמ"ש רבינו בהל' מקדש ומ"ש והגדר דאין האיסור לצאת חוץ לערי מקלט רק מה שעי"ז לא יהי' בעיר מקלט, וא"כ הדבר עדיין איננו וע"כ אין בכח לדחות אך שם י"ל הטעם דיהי' נ"מ אם יצא וימצא אותו גואל הדם והרגו אם חייב או מותר להורגו ע"ש דף י"ב ע"א ובדברי רבינו שם פ"ה הל' יו"ד התיר עצמו למיתה, וע"ש אם יצא בשוגג הוה מחלוקת בגמ' וזה תלי' אם מה שמותר להורגו משום שאיננו בעיר מקלטו או משום שיצא, ונ"מ ג"כ לשיטת רבינו דס"ל דאם ישראל הרג גר תושב גולה כמבו' בה' רוצח ואז אם יצא והרגו א' אם חייב דבמזיד אינו נהרג רק בשוגג גולה, וא"כ אם יצא במזיד ג"כ אין נהרג דגם כאן שייך לומר שלא יהא סופו חמור מתחילתו, ואם נימא דאם הרגו אין נהרג עליו אף שיצא ברשות שוב הוה בגדר פיקוח נפש לעצמו, ועי' נידה דף ס"א דאינו מחויב לכנוס בסכנה להציל חבירו וזה באמת מחלוקת בירושלמי פרק ח' דתרומות עיין שם בהלכה ד', ועיין בתוס' יומא דפ"ב וכ"מ, אך באמת עיקר הטעם כמ"ש וזהו כוונת הראב"ד ז"ל הובא בר"ן יומא פ"ח גבי שחיטה בשבת לצורך חולה ע"ש ואכ"מ וע"ש בירוש' דמכות דר' אבוה פליג ע"ז. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ג

הרי זה מותר כו'. זה מבואר בתענית דף כ"ב ע"ב:

הלכה ד

ע' בהשגות. ועי' בירושלמי שבת פ"ו ותו' מגילה דל"ב ע"א משמע כדברי רבינו וע' תוס' ב"מ דף כ"ז ע"ב משום דמנחשי וקידושין דף נ"ט ע"א ע"ש ברי"ף וסנהדרין דף ק"ד ע"ב מכאן לקובלנא ע"ש:

הלכה ז

[ממהדורא תנייינא: **אסור לקסום ולשאול כו'. הנה כאן גבי קסמים כתב דהקוסם עצמו לוקה והשואל מכים אותו מכות מרדות ולקמן בהל' י"ד גבי אוב מבואר דהשואל עובר בלאו ואם עשה מעשה לוקה, ובהל' ט"ו גבי מכשף לא כתב כלל דאסור לשאול ועיי' בדברי רש"י ותוספו' בסנהדרין דף ס"ה דפליגי איזו הלאו לשואל ואיזו לאו לנשאל דרש"י ס"ל דלאו דאל תפנו הוא לנשאל והתוס' ס"ל להיפך, ועי' עירובין דף י"ז ע"ב ורש"י כריתות דף ב' ע"א והנה באמת נ"מ כך דעי' בתוספ' סנהדרי' דף ס"ה ע"ב ד"ה מעלה כו' שהקשו התוספ' על רש"י מבעלת אוב דשאול אף דבאמת בסנהדרי' שם נראה דר"ל דשאול אמר שתעלה עליו ואם כן לפי זה הוו שניהם קוסמים ומשניהם נעשה המעשה של האוב ועי' במה דפליגי רש"י ותוספות פסחים דקי"ג ע"ב ושבת דקנ"ה ע"ב גבי כלדים מה ר"ל ורש"י פירש שם אוב ורשב"ם ותוספות הקשו עליו דהא זה לאו ועיין שבת דע"ה ע"א גבי לומד דבר מן המכשף דמותר ובהך דברכות דנ"ט ע"א גבי גוהא, אך באמת יש נ"מ אם אומר לו שישאל בהאוב או ששואל ממנו לאחר ששאל דאז מותר, גם יש לומר נ"מ דשואל מנכרי מותר רק מישראל אסור באוב אך באמת כך דכבר הארכתי במקו' אחר דדבר דהאיסור הוא הפועל אז רק העושה זה עובר ולוקה ודבר דהאיסור הוא המציאות אז כל שעשו דבר דעל ידו נעשה המציאות לוקה וכן סבירא ליה בהלכות אבל פ"ה דהמטמא את הכהן שוגג המטמא חייב חזינן דסבירא ליה דלא דהאיסור הוא הלבישה ולא הלובש רק מה שנלבש כלאים ולכך גם אחר חייב אם על ידו נלבש מה שאין כן בטומאת נזיר האיסור רק על נזיר שטימא עצמו ולא מה שהנזיר נטמא ולכך קיימא לן דהמטמא לנזיר אף שהנזיר שוגג, המטמא פטור וכמבואר בנזיר דמ"ד ובדברי רבינו בהלכות נזירות אך י"ל דזה רק בטומאה שאין הנזיר מגלח עלי' אף דלוקה מה"ת וכמבואר בנזיר דף י"ז וכ"מ גבי בית הקברות ובדברי רבינו בהל' נזירות ובהל' ביאת מקדש פ"ב, אבל בהני שהנזיר מגלח ועי"ז נטמא השער ופקע מהם הקדושה, ונעשה רק כמו איסורי הנאה לדידן כמבואר בנזיר דף מ"ה ע"ב ותמורה דף ל"ד ובירוש' ערלה פ"ג, וכן כ' רבינו פ"ו מהל' נזירות הל' י"ד וע"ש במ"ש רבינו פ"ח ה"ה גבי אם הביא קרבנותיו כו' נקט שם לשון מטמא לערב משום דקודם

לזה דהוי קודם התגלחת אסור לטמא והך דנזיר דמ"ז בהך דמרים התרמודית דמשמע דיכולה ליטמא מיד אף שלא גילחה יש לומר משום דאשה אינה מגלחת בעזרה לחד מ"ד כמבואר נזיר דף מ"ה, עכ"פ ע"י הטומאה מסתלק הקדושה מן השער, ואנן קיי"ל דשער נזיר לעולם קדוש כמבואר בקידושין דף נ"ז ע"ש דלא כשיטת הירושל' ורש"י ע"ז דף ע"ד דיליף זה מתחת הדוד, ועי' בספרי פ' נשא דאפי' אם גלחוהו לסטים השער קדוש, ועי' ברש"י פסחים דף ע"ט ע"א, ולכך י"ל דלוקים גבי מטמא נזיר ואף דהא במכות די"ד הוי שם מחלוקת במטמא קודש, או י"ל דשם קאי אכלי שרת שיש להם תקנה בטבילה, ועי' בהך דמנחות דף ק"א ועירובין דף ק"ד ע"ב ע"ש ברש"י גבי אבנט ובאמת הארכתי מהך דכלים פט"ו מ"ו גבי נבלי בני לוי דזה הוי באמת כמו סיפא דשם בשיטת רבינו גבי משקה דבי מטבחי' דזה הלכה דאינו מקבל טומאה והוי רק בגדר משמשי משמשיו, עי' בכלים פט"ז והוה רק מעשה עץ שימש, בחולין דקכ"ט דזה הוו חלק מן המקדש וקיי"ל דמעכב, תענית דף כ"ז ע"ש ולכך מבואר בפי"ו דכלים מ"ז דתיק של נבלים טהור אף דבכל הכלים תיק טמא כמבואר שם במ"ח וכ"מ, ועי' בתו"כ פ' שמיני ור"ל של נבלים של בית המקדש וכמ"ש, ועי' בפכ"ד דכלים משנה י"ד ג"כ כן, ובפי"ח מ"ג ומ"ד, ועי' פסחים דף י"ז ור' יוסי לשיטתי' שם דלא ס"ל להלכה אף דמצינו בכמה מקומות דכלי שרת יש עליהם טומאה פסחים ע"ט וחגיגה דכ"ו ומנחות דק"א הנ"ל, יש נ"מ בין היכא דזה לצורך דבר אחר כמו שלחן ללחה"פ וכלי שרת לקבלת דם וכיוצא משא"כ בכלי שיר דלוים דהם רק חלק מן המקדש. עכ"פ יש לומר דהיכא דמטמא קודש שעי"ז נפקע מקדושתו חל עליו גדר ונתצתם כו' לא תעשון כן כו' ע"ז דף י"ג, סנהדר' דף נ"ו וכ"מ, גם י"ל דגבי קדשים כיון דע"י הטומאה יש בהם מצות שריפה לא פקע הקדושה לגמרי, ועי' מעילה דף יו"ד ע"א דמבואר שם דהמצוה בכהנים שישרפו, ועי' תוספ' ב"ק דף ע"ו דלכך אין פודין קדשים שנטמאו דא"א להפקיע מהם מצות שריפה, ועי' פסחים דף כ"ד ודמ"ט ודפ"ה, וגם יש נ"מ בין אימרים שנטמאו לשאר בשר וגם נ"מ אם נטמאו לפני זריקה או לאחר זריקה היכא דנשרפין בבית הדשן כמבואר בהך דזבחים דק"ד ע"ש, ועי' בתוספת' סוף תמורה דהיכא דניטמאו בחוץ צריך לשורפן בחוץ ועי' בתו"כ פ' צו ופ' שמיני דממעט זה מקרא, ובשקלים פ"ח מחלוקת ב"ש וב"ה ובפסחים פ"א והטעם י"ל משום דאסור להכניסם בפנים עי' ירושל' שקלים שם ובהך דזבחים דצ"ד ע"ב ובדברי רבינו פ"ג מהל' מעשה"ק, ועי' ברש"י פסחים דף י"ד ע"ש גבי שמן קודש שנטמא ובזבחים דף צ"ב ע"א מבואר שם דשורפם בעזרה ע"ש ברש"י, אך רבינו בפי' המשנה שם וכן בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ה מבואר דשורפן

ע"ג המזבח ועי' בהך במנחות דף ע"ד לר"א בר"ש גבי שירי מנחה של כהן וגבי נסכים הטעם מחמת לאו דלא תכבה ולכך צריך לעשות מערכה בפ"ע ואז הוי כמו אש מחתה דשם דצ"א ע"ב דנתקי' ע"ש, ובאמת למאי דפסקינן בפסחים דכ"ד דשרפתו בקדושה אם יכול לשורפן בלשכות כמו בהך דזבחים דף נ"ו גבי אכילת קדשים דבמקום אכילתן שם שרפתן, וא"כ גם נטמא בחוץ יכול להכניסן לשם, והך דתו"כ וכן הך דזבחים דף צ"ד ע"ב שם רק באימרים או בדם חטאת ומריקה ושטיפה דחטאת דשם הוי גזירת הכתוב, אבל בשאר קדשים גם בלשכה, וכן מבואר בתוספת', עכ"פ גבי שער נזיר דע"י הטומאה פקע הקדושה ונעשה איסורי הנאה י"ל דלוקה בגדר ונתצתם כו' ובזה אתי שפיר דברי התוספת' מכות פ"ג דמבואר שם דהמטמא נזיר שניהם חייבים המטמא חייב בגדר ונתצתם כו' והנזיר חייב משום הנזירות, ואף דא"כ איך מבואר בנזיר דף ס"ב ע"ב גבי עבד שנדר בנזיר דרבו כופהו לטומאה ויין ולתגלחת לא נקט משום דגבי תגלחת הלאו הוא על המגלח, וא"כ לפי זה גבי טומאה נמי לא, אך גבי עבד לא חל הקדושה על השער, והשער לא הוה של העבד דהשער שייך להאדון כמבואר גיטין דף לח ועי' בדברי רבינו בהל' שבועות פ"ה הל' ד' דאם נשבע על אחר שלא יכנס בביתו ועבר האחר ונכנס לוקה חזינן דהחיוב הוא לא מה שעבר מה שנשבע רק שעבר וביטל השבועה. ובאמת לפי הנראה בדברי רבינו בהל' שבועות פ"ה ה"ג מוכח שם דאף שבועה שהי' אז בזמן שנשבע בגדר שוא כגון שאין בידו לקיימה מ"מ אם נתקיים אח"כ לא עבר משום דס"ל דהדיבור ישנו, ואף שהדבר נתקיים ע"י אחר, וזהו כוונת המפרש בנזיר ד"ד ע"א ד"ה אלא כך דכמו דאמרינן בהך דנדרים דף י"ח גבי שבועה שלא אוכל ושבועה שלא אוכל דנשאל על הראשונה שני' חל עליו וע"ש בנדרים דף י"ח דיש שם שני לשונות בגמ' אם המציאות של שני השבועות יש, רק דליכא חיובא, או דגם המציאות אינו בהאדם רק הדיבור יש, ונ"מ למאי דס"ל לרבינו בהל' שבועות פ"ו הי"ז דאם נשאל על השלישית מהני השאלה שאף אם אח"כ ישאל על הראשונה פטור על שניהם, אף דקיי"ל דלא מהני שאלה אא"כ חל הנדר וא"כ על כרחך חל השבועה על האדם רק דליכא חיובא, ונ"מ ג"כ אם לא שאל לחכם רק הבעל או האב הפיר בה ואנן קיי"ל מיגז גייז אם חל השניה או לא זה יהי' תלי' ג"כ בהנך תרי לישני דנדרים הנ"ל, אם מחמת חיוב שפיר חל ואם מחמת רווחא לא חל כיון דרק מכאן ולהבא כמבואר בכ"מ, והוה כמו הך דכתובות דע"ד ע"ב גבי רופא ע"ש אך באמת י"ל דעיקר הפעולה דהפרה הוא משום שלא יהי' עינוי וכאן הא עי"ז חלה השני' ומה מהני וכמש"כ בנזיר דף כ"ח ע"א במה שכ' התוס' ד"ה ר"ע במ"ש שם או שמא יש כח כו' והוא אינו מובן דהרי זה

בקום ועשה דהא זורק הדם אך ר"ל כך דכיון דזה וודאי שלא יהא מועיל ההפרה שלו שיהא אסור בכל איסורי הנזירות יכולים חכמים לתקן וא"כ נשאר העינוי נפש ומה מועיל הפרה לזה ונ"מ ג"כ דהיכא שנדרה מאיסור דרבנן וחל נדרה ועי' נדרים דף י"ב ע"א אם ע"ז מועיל הפרה כיון דאף לאחר הפרה אסורה בזה ועי' ברש"י שבת דף מ"ו ע"ב בד"ה ואמאי ור"ל ג"כ דשוב לא יועיל ההפרה והנה עי' בל' רבינו בהל' נזירות פ"ג ה"י דמשמע שם מלשונו דבאמת השניה אינה חלה כלל דכיון דליכא ראשונה שוב אין עליה שם שניה וכן יהי' כמו בטלה מקצתה בטלה כולה ע"ש בתוס' שבועות דף כ"ז ע"ב ובירוש' נזיר פ"ג שהקשו ג"כ זה, אך באמת אי נימא דליכא השניה כלל שוב א"א לשאול על הראשונה, ומה דמועיל שאלה על הראשונה משום דיש לה שניה לכך תלי' זה בזה, זהו כוונת רבינו בהל' נזירות שם, וכבר כתבתי בחלק ב' די"ל דכמו דמהני שאלה רק לאחר שיחול הנדר כן לא מהני ההיתר דנדר שבטל מקצתו בטל כולו, אך זה תלי' בהך מחלוקת דירוש' נזיר פ"א גבי ספק אם נזר שתי נזירות או נזירות א' אם אזלינן לחומרא או לא וא"כ למאן דאמר לחומרא חזינן דגם השניה ישנה והוה כמו שכבר חלתה אף דע"כ נפסקו הני מהני, ועי' בנזיר ד"ח ובהשגות פ"ב ה"ה ע"ש. ובאמת זה הגדר דפסקינן בגיטין דל"ו וכ"מ דנדר ע"ד רבים אין לו התרה הוא ג"כ מצד זה דהוה כמו שנדר שכל זמן שהרבים יסכימו יהי' חל עליו נדר חדש אם יהי' לו רווחא וכמו בהך דנדרים דף ע' ע"א ונזיר דכ"ב וע"ז לא מהני שאלה כיון דעדיין לא חל דצריך ההסכם, אך זה נ"מ היכא דנשבע שאוכל ואח"כ נשבע שלא יאכל דהוי שוא, אם נשאל על הראשונה אם שניה חלה עליו, וזה ר"ל המפרש בנזיר דמ"מ הדיבור קיים, ועי' בלשון הגמר' שבועות דף כ"ט ע"ב השתא משום שבועת ביטוי כו', מה זה הלשון השתא, אך ר"ל כך דהא אפשר שהשניה תהי' ג"כ שבועות ביטוי כגון שישאל על הראשונה ובמ"א אבאר, עכ"פ שבועה הוי מציאות שהדיבור ישנו ואם הדיבור נתקיים אף ע"י סיבה רחוקה לא הוה שוא וכבר כתבתי בזה בשיטת רבינו בהל' מלוה דגם הלוה אינו לוקה על לאו של רבית משום דהוי ניתק לעשה לקבל הריבית בחזרה אך דזה תלי' אם המלוה יחזור לו וכבר כתבתי בזה. וכן ס"ל בהל' נדרים פ"ה הל' א', אך שם כתב שאינו לוקה וזה תליא בירושלמי פי"ג דיבמות ובנדרים אם לוקים על האיסורות עי"ש, אבל אם הוא נתן לו לאכול לוקה המדיר כן סבירא לרבינו בסו' פ"י מהל' נדרים עי"ש וכן מבואר בירושלמי דנדרים סוף פרק קונם יין עי"ש ובספרי פרשת מטות פסקא קנ"ו דאם הפיר לה לאחר מעת לעת וע"י זה אכלה היא, עובר המפיר, חזינן דגרם הוי כעצם הפעולה ואף דקיי"ל דגרם בגדר הנאה של אחר אי אפשר לחייב כמבואר בקדושין

דמ"ג אך דבר דגרם אסור כהמציאות עצמה עיין שבועות דמ"ז ע"ב דיש ריבוי בפני עצמו גבי עוקב אחר המנאף עי"ש וכך קיי"ל ביבמות דס"ב דעכו"ם שנתגייר והיו לו בנים בגיותו דפטור מפריה ורביה עי"ש בגמרא דנקט שם עכו"ם בני פריה ורביה ועי"ש ברש"י ותוספות אך באמת ר"ל כך דלא דהוא מצווה על פריה ורביה רק דמ"מ הא יש לו בנים ואף אם אחר כך לאחר שנתגייר אם יוליד עוד בנים לא יקיים מצוה כלל דהרי יש לו זהו כונת הגמרא שם ובגדר דמבואר בהך דב"מ דף כ"ו ע"ב מתנה בעלמא כו' ובכורות דף ג' ע"ב גבי הך דרב מרי וה"נ כן ויהי' נ"מ לרב הונא דס"ל שם דאף אם מתו הבנים קיים, מ"מ אם הי' עכו"ם ונולדו לו בנים ומתו ואח"כ נתגייר אז לכולי עלמא מחוייב לקיים פו"ר וזה הוי כמו בנולד מהול או אם עבר ומל את בנו תוך ח' דאף דלא קיים המצוה מ"מ אין מה למול ואך אם נמשכה ערלתו אז אף למאן דאמר ביבמות דע"ב דאין צריך לימול אבל כאן צריך, וזהו כונת התוספ' ביבמות דע"ב ד"ה מדבריהם דכתבו שם דהא דמבואר דמשוך ערלה בכרת היינו שלא מל כלל ומה ר"ל א"כ מה שייך בזה משוך, רק שנולד מהול אז אם נמשך אח"כ הוי ערל, ובמקום אחר אבאר זה. [השמטה **וכה"ג** מבואר בחולין דף פ"ז וכ"מ גבי כיסוי הדם גבי כיסהו הרוח דכל זמן דאינו מגולה אין צריך לגלותו ולכסותו, ועי' בתוס' שבת דף כ"ה ע"ב ועיקר הגדר כבר כתבתי בזה אם קיום המצוה דכיסוי הדם בזה שהוא כוסהו או המצוה שלא יהי' מגולה, ועי' בחולין דף פ"ט ע"ב כל מה דמכתת וכבר כתבתי בזה דזה הנ"מ בין השוחט עצמו לאחר, וגם נ"מ אם בשביל הדם או בשביל הנישחט ונ"מ ג"כ גבי שחט עוף של אחר על מי הוא מצות כיסוי, ועי' חולין דף קל"ט גבי שחט ואח"כ הקדיש, ובתוספת' וברמב"ם פי"ד מהל' שחיטה נקט הקדיש את הדם כו' ועי' בגמ' דף פ"ז ע"א דמביא שם שני ברייתות חדא נקט מי ששפך הוא יכסנו ובאידך נקט מי ששחט הוא יכסנו ונ"מ כיון דמבואר בחולין דכ"ט ובסוטה דט"ז וזבחים דכ"ה דעיקר דם הוא מהווירידין, וא"כ הכיסוי תלי' בחתיכת הווירידין, ועי' שם בתוס' דף פ"ג ע"ב ד"ה ובמוקדשים, וכן נ"מ למה לא מוקי הגמר' בחולין דכ"ט מה דמקשה שם תנינא חדא זימנא דילמא מיירי בציפורי מצורע, ושם ג"כ העיקר הוא הדם ובשחיטה, ועי' בתו"כ פר' מצורע דיש מ"ד שם דהשחיט' דווקא בכהן, דעיקר הדבר הוא הדם שמן הווירידין, וכן באמת ר"ל הך דזבחים דף כ"ה ע"ב גבי קדשים דצריך שיהיו הווירידין כנגד הכלי ור"ל דצריך שיאחז הווירידין בידו וכמו מהך דסוטה הנ"ל ועי' תוס' ב"ק דף ע"ו ע"ב ד"ה כל העומד, וזבחים דף ק"י ואכמ"ל. עכ"פ אם עיקר הדב' הוא מה שהוא שחט את העוף או מחמת שהדם יצא על ידו, וע"ש ברש"י דף פ"ו גבי חש"ו ואחרים רואין אותן דאף דהשחיטה נתכשר ע"י אחרים, מ"מ אין

עליהם שם שוחט, וכן נ"מ במאי דמבו' בתוספתא חולין שם דגם ביו"ט אף אם אחר ראה צריך לכסותו דלא כשיטת הירוש' ביצה שם, עכ"פ התוס' סב"ל דהיכא דלא עשו פעולה אם אח"כ נמשך חל עליו שם ערל, אך רבינו ז"ל ס"ל דאף דאינו ערל מ"מ כיון שעשה פעולה שעי"ז נתבטל המצוה לגמרי גרע, ע' שבת מ"א ונקרא הפרה והארכתי בזה בהך דעירוכין י"א דבטלה מצות שירה ור"ל שהיו מקריבין את קרבנות הציבור בלא נסכים והקריבו נסכים לאחר זמן שוב אין צריך לומר שירה עפ"י דין זה נקרא הפרה, דמבטלין המצוה, עי' נדרים דף צ' ורש"י מנחות דף נ"ג ע"ב ד"ה ובשר קודש וכבר כתבתי בזה, וכן הדין גבי יובל דלשיטת רבינו בהך דר"ה ד"ט דאם לא שלחו העבדים נתבטל היובל, ועל זה נענשו כמבואר בירוש' פ"ג דר"ה וזה ג"כ גדר הפרה. ובאמת רבינו ז"ל פסק בהל' אישות גבי גר ולא נפטר מפו"ר רק אם גם הבנים נתגיירו, ואף דלדינא לא הוו שלו כלל מ"מ המציאות נתקיים, ובאמת כוונת הגמרא ביבמות שם דפשט כך הצריכותא מפו"ר לנחלה, לא מצד החיוב רק מפני המציאות דכל זמן שהוא חי אין שייך לומר עליו גדר נחל' ולא נדחה ממנה הדין, וכה"ג סבירא להו להתוס' כתובות דנ"ג ע"ב בד"ה אלמנה לשיטת ר"ת דאף אם נתאלמנה מן הנישואין כל זמן שאביה חי ואח"כ מת אביה יש לה מזונות אף שיצתה מרשות האב מ"מ אז לא הוי החיוב כלל דעדיין הי' האב קיים, ונ"מ כה"ג גבי בוגרת דמוציאה ג"כ מרשות האב, אך תלי' אם הגדלות הוי דבר נמשך או נפסק, עי' תוס' מכות די"א ע"ב ועירוכין דכ"ט ע"ב. ע"כ השמטה]

עכ"פ החיוב הוא שיהיו לו בנים ולא שיוליד בנים ולכך כיון דיש לו נפטר ולא מהני כלל מה שיהיה לו עוד אבל גבי עבד אף אם היו לו בנים בהיותו נכרי ואח"כ נעשה עבד ואח"כ נשתחרר מ"מ צריך לקיים פו"ר דאף דגר שנתגייר כקטן שנולד ועבד שנשתחרר כקטן שנולד וכן שנעשה עבד כקטן שנולד עי' סנהדרי' דנ"ח ע"ב, אך נ"מ דגבי גר השינוי הוי על ידו בדעתו וברצונו ואף דהוי פנים חדשות עי' ע"ז דע"ה ותמורה דל"א ובשבת דקי"ב ע"ב מ"מ הצורה עדיין קיימת עליו וכ"כ דמ"ש רבינו גבי כ"ש שנשברו דאם התיכן הוה כחדשים מ"מ קדשים חזינן דהצורה נשארה עליהם ושמן עלי' וזה נקרא גדר שינוי הדרגי, אבל עבד הוא בא בגדר פתאומי דכל זמן שהוא עבד כמו שאינו. [השמטה **וראי'** לזה דכבר כתבתי לדברי התו"כ פ' צו דמוכח משם דין הך שכתב רבינו בהל' כלי המקדש דכלי שרת שנשברו ונפסלו ולא מהני תיקון מ"מ אם התיכן ונעשה פנים חדשות כשירים דהקדושה נשארה כמקדם עי"ש, וגבי אפרוח הבא מביצת ע"ז פליגי בזה בירוש' ערלה ספ"א לחד מ"ד ס"ל דמותרת, ועי' רש"י ע"ז דמ"ו ע"ב גבי משתחוה לקמת חיטים דבע"ז אסור משום דכל מה שאתה מהוה ממנו, וכן גבי הקדש

בהך מחלוקת במעילה די"ג אם יש מעילה בגידולין ועי' תמורה דל"א דסתם משנה כן ולגבי קדשי מזבח מחלק שם בין גידולין דחזו למזבח ור"ל כמ"ש הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' ויקרא דאף דביצת תורים של קרבן אין בהם מעילה מ"מ אם נולד מהם אפרוח הוי הוא עצמו קרבן וגבי ביצת הקדש שנעשה אפרוח הוה זה ג"כ פלוגתא בירוש' בערלה שם וצריכה פדיון רק בגדר הביצה, ועי' בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ה הי"א ובירוש' תרומות פ"ט דמחלק בין דבר שזרעו כלה לדבר שאין זרעו כלה, ובהך מחלוקת דע"ז דמ"ח ע"ב וערלה פ"ב נטע אגוז של ערלה ונעשה אילן דת"ק ס"ל דאף אי נימא דזוז"ג אסור מ"מ זה מותר והטעם דכל היכא דהוה שינוי פתאומי ונעשה דבר חדש ממש וכן המציאות, וראי' דהרי יש מ"ד בירוש' ברכו' פ"ו דהקור של דקל מברכין עליו בפה"ע עי' ברכות דל"ו ועירובין ד' כ"ט, ומבואר בירוש' שביעית פ"ג דיש בו קדושת שביעית ואיך הדין לגבי ערלה, דכל הדקלים כן, וע"כ דהמציאות כן והוה ברי' חדשה ממש וי"ל כמ"ש התוס' פסחים דמ"ד ד"ה הוא הדין, ועי' בנזיר ד"נ גבי כזית נצל בבא מן המת, ועי' שם בירוש' דהוה מחלוקת אם זה טומאה חדשה או מחמת שבא מבשר המת, ועי' בכורות דנ"ה גבי כבד שנימוח דמטמא ברביעית ואמאי לא הוה כמו נצל ור"ל דלא נימא דדי בכזית רק ברביעית כמו דם עיין בשבת דף ע"ז ע"א וחולין דף פ"ז ע"ב עיין שם וגם נ"מ בין אם המחה בידים או שנמחה מאליו כמ"ש התוס' נזיר ד"נ גבי נבלת עוף טהור ובחולין דק"כ גבי דם שהקפה וע"ש בתוס' דק"כ גבי רוטב של בשר נבילה דאין מטמא, ולמ"ש רבינו ז"ל בהל' ק"פ דהרוטב הנוטף מבשר הפסח אסור לאוכלו כיון שפירש ממנו ה"ז אסור ובגדר יצא חוץ למחיצתו דחולין דס"ח וכ"מ, ועי' בראש דנדרים דנ"ה ע"ב גבי נודר מן הדגן ע"ש ועי' חולין דס"ט ונדה ד"ט מי יתן טהור מטמא, אך שם המציאות הוא כן וכ"כ בזה, עכ"פ כל דבר הבא בגדר שינוי פתאומי אין לה שם האב שלו, ועי' בדברי רבינו בס' המורה ח"ב בהקדמה גבי כל משתנה מתחלק. ועיין מה דס"ל לרבינו בהלכ' תרומות פ"ו הי"ד דכתב שם הא למדת שהיא אוכלת בשביל זרעה כו' ואפי' אינו ישראל ומה זה, מה ר"ל, והנה שם בהלכה ט"ז מביא הך משנה דיבמות דף ס"ט ע"ב גבי שפחה דאם יש לו זרע ממנה אינו כלום בין למאכיל בין לפוסל, אך אם בא על הנכרית אינו מבואר זה במשנה אבל בתו"כ פ' אמור מבואר דגם זרע הבא מן הנכרית אינו מאכיל ואינו פוסל, וכמו גבי יבום כמבואר ביבמות דף כ"ב ועי' בכורות דף מ"ו מבואר ג"כ כן, ועי' בשיטת רש"י יבמות ט"ז ע"ב מבו' שם דלמ"ד נכרי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר, ה"ה להיפך, ועי' בירוש' יבמות ספ"ז דמוקי דמיירי בעבד פסול ונכרי פסול ומה זה, אך ר"ל לפי מה שכתב רש"י בסנהדרין דף נ"א דלמ"ד כותים גרי אריות הן מ"מ אם קידש אשה

הווה אשת איש וגם חייבים משום לא תתחתן דיש בו שני הגדרים בגדר וודאי וכבר כתבתי בזה בדברי התו"י יומא דף נ"ו דיש עליהם גדר בני ברית, וכן הוא בר"ן רפ"ד דקידושין ומהך דיבמות דף ס"ח ע"א וע"ב וכן גבי גר שמל וטבל ולא קיבל המצוות י"ל דעדיין לא הוי גר גמור עי' בדברי רבינו בהל' איסורי ביאה ותוס' שבת דף ס"ח, [[השמטה-וכה"ג ר"ל בירוש' שבועות פ"ב ה"א הראשונה עד שלא נתגיירה והשני' משנתגיירה ע"ש והוא תמוה מה שייך בזה טומאה וידיעה וצ"ל דקודם הבאת קרבן גרות דלגבי כל הדברים הוי גר מלבד לקדשים הוי כנכרי וס"ל להירוש' דלגבי קרבן וטומאת מקדש עדיין הוא כנכרי ולכך לגבי זה לא הוי גדר ידיעה ואף דבתוספ' כריתות פ"א לא משמע כן ע"ש. ע"כ השמטה] וזה ר"ל הירוש' שם וכבר כתבתי דאם מל לשם גרות ובא על אשה ולאחר זמן רב טבל הוי גר למפרע ולא נפסלה והך דע"ז דנ"ט וכ"מ שם מיירי שלא טבל כלל, ובאמת בהך דכתובות די"א גבי גר קטן דמטבילין אותו כו' ואם הגדיל יכול למחות איך הדין אם בא על בת ישראל קודם שחזר והיא נשאת לכהן ואח"כ חזר ומיחה דנעשה ב"נ למפרע אם האשה נפסלה והבנים שלה חללים, והנה בכתובות שם דייק רק דהיכי יהבינן לה כתובה וקנס ולמה לא מקשה היאך מותר לבוא עלי', ועי' קידושין דמ"ה ע"ב גבי שמא יבוא אביה וימחה גבי תרומה, אך י"ל שם דשם חיישינן שמא יבא באמצע אכילה, וכן מה שכתב התוספות שם גבי דלא חיישינן שמא קדשה האב אך גם שם שמא באמצע ביאה יקדשה האב וכהאי גוונא מבואר בירוש' מעשרות פ"ג במה דאמר שם מצא כלכלה כו' עושה אותו כו' ובעי' שם אם הדמים הללו קובע למעשר, כיון דלא הוה מקח גמור דהבעלים יכולים לבטל וגרע ממעות בעלמא דשם החזרה הוי רק מכאן ולהבא, ועי' בדברי רבינו בהלכות מעשרות פ"ה ה"א ופי"א הל' ח' ופי' המשניות פ"ג וכבר כתבתי בזה, ולא שייך כלל להירוש' הנ"ל דרבינו ר"ל קנין כסף ממש ומ"מ פסק בהלכות תרומות ספ"ט דאם קנה הכהן בהמה בדמים בלא משיכה אין מאכילין ע"ש, אך הירוש' לא מיירי בזה רק בדמים שעושה על המציאה כעין הך דב"מ דכ"ח ע"ב וכ"ט, ע"ש בתוס' במה דאמר שם והוי עלייהו שואל ולא לוה ובאמת כיון שמוכרם לאחרים ואם הבעלים יבואו צריך הוא להחזיר הדמים להלוקח והמעות לא שייך כלל להבעלים ואין כאן קנין כלל ולא שייך כלל להך דשומר אבידה, וצ"ל דמ"מ הוי קנין בגדר כח ב"ד, עי' קידושין דף מ"ב וכ"מ וכתובות וגיטין, ובאמת רבינו ז"ל בהל' שאלה ופקדון פ"ז גבי חמץ דפסחים דף י"ג מוכח דהמקח יוכל להתבטל ולכך דייק שם רבינו דמוכר החמץ לשעתו, ור"ל שיאכל מיד, דהמקח אינו כלום שלא מדעת הבעלים ואכ"מ. עכ"פ חיישינן שמא באמצע האכילה יבואו הבעלים וה"נ בהך דקידושין כן דמ"ה ע"ב הנ"ל וזה ר"ל ג"כ

הך דכתובות הנ"ל אבל מ"מ האשה שנבעלה לו אם הייתה כהנת או שנישאת לכהן ואם בתוך כך נתגדל הקטן ומחה וא"כ נעשית זונה למפרע, ואם היית' אשת כהן אם צריכה לשלם קרן וחומש דהוית חללה למפרע, וי"ל דזה ר"ל הירוש' תרומות פ"ז הל"ב דגבי אשה כהן שזנתה אף דאסורה לבעלה מ"מ כ"ז שלא גירשה אינה משלמת את החומש דהפסול הו' ע"י נישואין משא"כ כאן דעי"ז מתברר למפרע דהיית' פסולה לכהונ'. עכ"פ מצינו שיהי' צד יהדו' וצד נכרית בב"א מ"מ אינו יכול לגרש וכבר כתבתי בזה דלגרושין צריך שיהי' ישראל שלם, וזה ר"ל הירוש' פ"א דקידושין גבי ב"נ ע"ש וכן ס"ל לרש"י בקידושין דף ע"ה גבי נכרי הבא על בת ישראל דיש בזה שני הגדרים ועי' בירוש' יבמות פי"א גבי הך דר"ע ור' יוסי הגלילי גבי נתגיירה מעוברת אם חייב על אמו דגבי נכרי הבא על בת ישראל גם ר' יוסי הגלילי ס"ל דפטור משום דיש בו צד גירות ג"כ ובמ"א כתבתי בזה. אך מ"מ רבינו דפסק בהלכ' יבום כסתם משנה דזרע מן הנכרית ולא כלום מ"מ מוכח מהלכות תרומות הנ"ל דזרע מן הנכרית אף דבגדר הדין לא נחשב זרעו כלל, מ"מ לענין תרומה פוסל ומאכיל אבל לא בשפחה וע"כ כמ"ש וכן נ"מ היכא דמל וטבל ולא הביא קרבן דכבר כתבתי בזה דלשי' רבינו בהלכו' מחוסרי כפרה דלגבי קרבנות הוי כב"נ ולכל דבר הוי כישראל גמור אי מהני עדות שלו גבי עדות החודש וכן בר"ה דעיקר עדותו הוא משום דצריך לומר מקודש עפ"י הראי' עי' ר"ה דף כ' ודף כ"א ע"ב וזה נפקא מינה לקרבן דבלא אמירת הב"ד מקודש א"א להביא קרבן, ועי' בהך דר"ה דף כ"ב גבי הך דטוביה הרופא דהכהנים לא רצו לקבל העדות של עבדו המשוחרר עי"ש וי"ל דזה היה עדיין בזמן המקדש ועדיין לא הביא הקרבן ולכך לא קבלו אותו הכהנים, ועי' בירושלמי דנקט שם משום פסול משום דלגבי קרבן אין עליו עדיין דין ישראל ולכך קרי ליה פסול, ועי' מנחות דס"ד ע"א דעדות החדש לא צורך קרבן ובהך דר"ה דכ"א ע"ב דשם נקט מפני תקנת הקרבן וכבר כתבתי בזה ועי' בתורת כהנים פר' אמור דמרבה שם גבי ר"ה גרים ועבדים וי"ל ג"כ כה"ג משוחררים רק בלא קרבנות. ע"כ השמטה]

ע' נזיר דס"ב ע"ב אין נפשו קנוי' לו, והא דאוכל בתרומה ובפסח, זה רק מחמת אדון וכמו שכתבתי בזה דבטל לרבו וכן בעירוב עי' ערובי' דע"ט ע"ב ודפ"ב ע"א, ונ"מ דגבי עירוב תחומין אין צריך עבורו ב' סעודות עי"ש ולכך אין עליו שם מציאות כלל ונעשה בריה חדשה ממש ועי' גיטין דמ"ג ובירושלמי קדושין פ"א גבי שפחה חרופה ובמ"א אבאר זה, ולכך לא קיים פו"ר. [**השמטה ובאמת** מה דעבד דאוכל בתרומה וקדשים קלים הארכתי בזה אם זה רק מחמת האדון או גם העבד מקיים בזה מצוה וכמ"ש התוס' גיטין י"ב ע"ב בד"ה השבתנו וכבר כתבתי די"ל דזה תלי' בהך מחלוקת דיבמות דף צ"ט וכ"מ

אם חולקין תרומה לעבד בלא רבו ובהך דתרומות פ"ח גבי אוכל בתרומה במחלוקת דר"א ור"י גבי עבד אם משלם את החומש עי' פסחים דע"ב ע"ב ע"ש דהוי גדר עבודה וא"כ גבי עבד למה פטור וכן גבי אשה שם לא שייך זה הטעם וצריך לומר כיון שהתורה חדשה לנו דין וכמו גבי פסח שדוחה שבת וגבי אשה בת ישראל שאוכלת בתרומה כשנשאת לכהן פטור אף בלא נתקיים המצוה, ובגדר מה דמבואר בירושלמי שבת פרק האורג במה דאמר שם גבי שוחט בשבת חטאתו דלכך כיפר משום דאתה גרמת לו ע"ש וה"נ כן, ובזה יש ליישב דברי רבינו בהלכו' שגגות פ"ב, ואכמ"ל וע' רש"י יבמות ס"ט ע"ב דמבו' שם גבי בת כהן שהית' נשואה לישראל ומת דלס"ד אף דאינה צריכה לחוש שמא היא מעוברת ממנו מ"מ אם אח"כ נתבררה שהייתה מעוברת משלמת קרן וחומש, ולמה שאני מהך משנה דעבד ואשה, וע"ש במה דס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"ח הל"ג דזה אף למסקנא אף שנישאת כבר מ"מ כל הארבעים יום לאחר מיתת הבעל מותרת לאכול, ובזה א"ש הך דיבמות שם דף מ"ב ע"א ד"ה אישתהי ע"ש ברש"י דלמה לא אמר דילמא כבר נתעברה מן הראשון וס"ל לרבינו דלזה לא חיישינן ובגדר הך דגיטין דף כ"ח שמא מת לא חיישינן, וע"ש בתוס' דף י"ז ע"ב ד"ה זנות ורש"י ע"ז דכ"ג ע"א, ותוס' יומא דף נ"ה ע"ב וקידושין דף מ"ה ע"ב ובאמת לשיטת רבינו מפרש כך הך דיבמות דקי"ט מה דאמר שם לצרה אחריתא לא חיישינן לא כפירש"י שם רק להיפך דהצרה שנשארה במקומה אסורה להתייבם שמא הצרה שהלכה עם בעלה נתעברה שם, אבל הצרה שהלכה עם בעל אם יש שם אח מותרת להתייבם ולא חיישינן שמא הצרה שנשארה הייתה מעוברת כ"כ בפ"ג מהל' יבום ע"ש, עכ"פ חזינן כך דגבי כהנת דלא חידוש התו' וכן לגבי כהן אף דיכולה לאכול בתרומה, מ"מ אם נתברר אח"כ דהייתה אסור' לאכול חייבת בקרן וחומש רק משום גדר עבודה, משא"כ בעבד דזה חידשה לנו התורה הוי ברשות גמור ופטור אף דלא קיים מצוה כלל, וגם י"ל כמ"ש כיון דאינו אוכל רק בשביל רבו והחסרון הוא בו, ועי' כה"ג בחולין ד"ט גבי סכין וביבמות דף ס"ח ע"ב היא הנותנת כו'. ע"כ השמטה] וכבר כתבתי במקום אחר מה דגבי עבד שנזר דרבו כופו רק לטומאה וליין משום דגילוח הוה דין שנזיר לא יגולח ואין נ"מ אם הוא מגלח עצמו או אחר מגלחו ובאמת נראה דאם אחר מגלח נזיר ושניהם מזידים אינו לוקה אלא המגלח ולא הנזיר עצמו, ובנזיר עצמו י"ל דרק עשה דקדוש יהיה כו' וכן עשה דועשית כאשר נדרת ומוצא שפתיך תשמור לא חשוב רבינו גבי נזיר משום דס"ל דעיקר נזיר די בלב רק משום דכתיב כי יפליא צריך איזה דיבור לזה לכך ליכא על זה עשה דמוצא שפתיך ובאמת לפי המבואר בנדרים ד"ד דיש בנזירות גם בל יחל ובנזיר דל"ח ועי' בדברי רבינו

בהל' נזירות פ"א וסוף פ"ה מהלכות נזירות ואף נזיר שכלו לו ימיו דקיי"ל דלוקה על הכל כמבואר בנזיר די"ד ע"ב גם בבל יחל עובר אז וזה ר"ל הספרי פרש' נשא פסקא כ"ה נדרו תלוי בנזירותו ולא נזירותו בנדרו דעובר גם על בל יחל אף שכלו ימיו אך גבי עבד שנזר הוי רק לאו דנזירות ולא לאו דבל יחל דקיי"ל עבד שנדר נדרי עינוי נפש לא חל כלל ומ"מ נזירות חלה עליו ובאמת כבר כתבתי לפי המבואר בירוש' נזיר פ"ט די"ל דאף אם לא כפאו רבו ונטמא אינו לוקה, רק מ"מ המצוה של נזירות יש עליו, ועיי"ש במאי דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל דאם גמר כל הנזירות בזמן שהיה עבד ואח"כ נשתחרר אם יצא, אף דאז לא הוי חיוב גמור, דרבו יכול לכופו ומכל מקום נפטר בזה ועי' בהך דנזיר דף ט"ז ע"ב בהך מחלוק' דריש לקיש ור"י גבי נזיר בבית הקברות דלר"ל אין נזירות חלה עליו לס"ד, אך לכשיוצא אז די בקבלה מועטת ע"ש אך בזה פליגי התו"י בנדרים ד"ד עם התוס' נזיר שם דמאי דאמרינן בנדרים דעובר בבל תאחר אם אינו מקבל אם רק בשיצא מבית הקברות אבל כ"ז שהוא בביה"ק לא איכפת לן וכ"כ התוס' נזיר שם, אבל התו"י בנדרים ס"ל דמוטל עליו החיוב בעודו בביה"ק שיצא משם מיד לקבל עליו הנזירות אף דכעת שהוא בביה"ק א"א כלל לחול עליו, ועי' במאי דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' עירוכין פ"ו הל' ל"ג מה דהביא ראי' מיעקב ומהך דלא איפטר ור"ל אם מוטל עליו החיוב לראות שיהא לו, כדי שיתן להקדש ועי' ברש"י ב"ק דל"ו ע"ב גבי פלגא דזוזא דאקדשה עיי"ש ברש"י ותוס' ור"ל שם אם מוטל עליו חיוב לתפוס כדי שיהי' זה להקדש וכן זה הדין גבי מכירה דב"ב דס"ג אי נימא דרק אם זרע דבר שחייב במעשר אז שייך המעשר להמוכר עי' בירוש' דמאי פ"ו אי מחויב הוא לזרוע דווקא דבר שחייב במעשר ע"ש בירוש'. וע"ש דנ"ט ע"א גבי מיא דאיגרך, ושם דע"ט ע"ב אם הוא מחויב לזכות בהן כדי שיתן להקדש, וזה הי' הגדר דיעקב אבינו שעשה פעולות להרבות שכרו כדי שיהי' לו שהחיוב עליו מחמת הנדר שנדר במעשר. ועי' נדרים דל"ד משמע שם ג"כ שמוטל עליו החיוב לזכות בהדבר כדי שיהיה הקדש, עכ"פ חזינן דאף לאחר שיצא לחירות הי' חל עליו כל גדרי הנזירות בזה יוצא אם נהג הנזירות בזמן שהי' עבד וכבר כתבתי בזה בתוס' ע"ז דף ל"ד גבי תענית, ובשיטת רבינו גבי קטן אם שחטו עליו בראשון אף שהגדיל אח"כ אין צריך להביא שני. עכ"פ אם הרב כופה לעבד שיגלח הוי כמו שהוא גלחו ועובר על זה דהלאו חל גם על המגלח ועיין מכות ד"כ ע"ב דמבואר שם דניקף אם הוא מסייע חייב אבל אינו חייב משום מקיף על סיוע רק במקיף ממש משום דניקף הוא על הפעולה ולכך בעושה איזה מעשה חייב וכן על הנפעל, אבל מקיף החיוב הוא על הפועל ופועל צריך לעשות מעשה בידים ולכך סבירא ליה לרבינו בהל' חמץ פ"א

ובהל' סנהדרי' פי"ט דהמחמץ עיסה בפסח לוקה דהוי מעשה והוא תמוה לכאורה דזה שייך רק היכי דהלאו הוא משום שעושה חמץ וכמו במחמץ מנחה וכדומה, אבל גבי חמץ הלאו הוא על קיום חמץ שיש לו אם כן מה לנו שמחמץ הרי אם הי' מחמץ חמץ של נכרי או של הפקר או של הקדש בלא גדר קנין בודאי ליכא לאו ועל כרחך דהרי חזינן בב"ק דצ"ח ע"ב דגם על חמץ של ישראל אחר אם ראה אותו בפסח מוטל עליו לבער חזינן דהחיוב הוא הפעולה דהיינו לשרוף חמץ ורק של ישראל דשל נכרי או של הקדש כו' אין על החמץ מצות ביעור כלל ולכך גם גרם שיהי' חמץ ויהי' קנין של ישראל חייב ובגדר מה דמבואר בכורות דל"ג ע"ב וכמה מקומו' דגבי מטיל מום בקדשים גם גרם לוקה ועיי' בדברי רבינו דכתב זה רק בהלכות בכורות פ"ב ולא הביא זה בפ"א מהל' אסורי מזבח משום דכבר כתבתי דגבי בכור נעשה על ידי המום כמו מציאות חדשה ושם אחר, דבכור בעל מום שניתן לכהן זה מקרא אחר עי' זבחים דנ"ז וכ"מ ובכור תם לאנשי משמר וב"מ לכל כהן שירצה והוי זה דבר נמשך מה שאין כן גבי קדשים דכל זמן שלא פדאו הוי רק בגדר אריה דרביע כו' לכן גרם פטור, וכן מה דקיי"ל בסנהדרי דע"ו ע"ב דמצמצם חייב גבי רוצח חזינן דהחיוב הוא על מה שנעשה על ידו לא על העשיה ולכך הוי סלקא דעתך דלשמאי בשולח להרוג את חבירו דהמשלח חייב עיין שם בקדושין דף מ"ג. וכן נפקא מינה גבי כופר אם חייב ג"כ אם השור היה בגדר מצמצם, דעי' ב"ק דמ"א מה דאמר שם אביי מהו דתימ' כו' כמאן דקטלי' דמי, דלכאורה אינו מובן דהשור לא הוי רק גרם ואיך הי' ס"ד דליחייב כופר ועי' תוספת' ב"ק פ"ט דרובע את הבהמה פטור מלשלם דאף דנידונית ע"י ונסקלת ונפסלת למזבח ע"י פטור דהוי נידון בנפשו וקלב"מ, ועי' בסנהדר' דנ"ה גבי בא על הבהמה בשוגג אם נהרגת וכן נ"מ אם בא על הבהמה באבר מת איך הדין בה, אם נפסלת למזבח, ועי' במ"ש הראב"ד בתו"כ פ' ויקרא ובדברי רבינו בהל' איסורי מזבח וכן נ"מ במה דאמר שם בגמרא רובע עשו בה אונס כרצון או נ"מ אם אנסו את האשה להביא בהמה עלי' אם הבהמה נסקלת, ועי' בתוספת' ב"ק ספ"ו, עכ"פ חזינן דס"ד דגם ע"י גרם שע"י הבהמה נהרג אדם יהי' בעל הבהמה חייב לשלם כופר וזה לא עדיף ממצמצם, ועי' ב"ק דמ"ד ע"ב דמבואר שם דע"י צרורות פטור מכופר מחמת דלא הוה רק כחו דשור, ובאמת הירוש' פ"ב דב"ק פליג ע"ז וס"ל דחייב כופר, ואף דבכ"מ גבי בהמה גרם פטור לכו"ע עי' רשב"ם ב"ב דצ"ג גבי שור שהבעית וכן גבי אדם שהבעית את הבהמה כמבוא' בב"ק דנ"ג ותוספתא ב"ק פ"ו ואף דלא שייך דקידושין דכ"ד ע"ב משום דאדם בר דעת הוא ולכך מבעית פטור, עכ"פ צ"ל דגבי כופר חייב מצמצם ובגדר הך דב"ק דמ"ד ע"ב דכופר חיובא דבעלים הוא ומקשינן

זה למשנת אביי, ובירוש' ב"ק פ"ד פליגי היכא דנגח ואח"כ הפקיר למאן דאמר דפטור ממיתה אם עכ"פ חייב כופר ע"ש וזה תלי' בזה ועי' רש"י ב"ק דנ"ח ע"ב ד"ה דחזא, וכן נ"מ גבי טביחה ומכירה אם חייב אם טבח ע"י קטן, אם נימא דהחיוב הוא מחמת גדר שליחות אז בקטן לא שייך זה ועי' ב"מ ד"י ע"א, אך יש לומר דזה הוה כמו הך דמעילה דכ"א וקידושין דף נ' גבי שילח ביד חש"ו ועיי"ש במה דאמר עשאוהו כו' ונ"מ אם אמר להם שיקחו לעצמן או שיקחו עבורו, עי' רש"י קידושין ד"נ ע"א, וי"ל דגבי הני רק אם ציוה אותם שיביאו לו, וכמו דאמרינן בקידושין דף כ"ב ושבת דקכ"א דאמר על דעת הגדול. וכן גבי הקדש במעילה ובטביחה ומכירה החיוב הוא בעבור המציאות הנעשה ולא בעבור העושה והעשיה ולכך גם שם בשליח חייב המגלח, והנה גבי קסמים מבואר בדברי רבינו כאן בהל' ו' ובס' המצות דאין עושה בזה פעולה בגדר העבירה עצמה רק עושה גרמא לזה שיקסום ולכך גם השואל את הקוסם ומבקשו לקסום אסור דהוא גם כן גורם רק מ"מ לא לקי דאין בו מעשה, מה שאין כן בכישוף דשם הוי פעולה בעצם האיסור ועי' רש"י שבת דקל"ג ע"א גבי צרעת מבואר שם דהיכי דאדם אחר מוהל וחותך עם בהרת והאב עומד עליו הוי כמו שהוא מכוין לעשות פעולה ע"י חתיכת הבהרת עי"ש ר"ל שיטהר ע"י זה דאף דקי"ל בשבת שם דגרם לחתוך הבהרת מותר זה רק גרם שדבר אחר יחתוך את הבהרת אבל שעל ידו תתחתך הבהרת אסור עיי' מכות דכ"ב ע"א ולכך כיון דמילה באה מדעת אב לא מגדר שליחות רק דעת וכמו בהך דחולין דל"א ע"ב וכיבס דתכבוסת בעי מדעת כהן ור"ל גם כן לא בגדר שליחות דאם כן נילף מכאן שליחות רק בגדר דעתו וכן גבי כתיבת ספר תורה הוי רק בגדר דעת ובמקום אחר אבאר זה, ולכך אם עומד אצלו הוי כמו שעושה על דעתו ובאמת הא דמבואר בשבת דקל"ב ע"ב תינח גדול כו' לא ר"ל כמ"ש רש"י ז"ל דהיינו דאחר מל אותו דבאמת נראה דכה"ג עובר רק בלאו גבי צרעת ועי' בדברי רבינו בפיה"מ נגעים פ"ז מ"ד ובהך דשבת דף צ"ד ע"ב, אבל עשה לא עבר אחר וכה"ג כתבתי גבי מטמא כהן לשיטת רבינו דרק הלאו עובר ולא העשה, והא דאמר בשבת שם דיש עשה ול"ת זה רק בקוצץ את בהרתו, ומה דאמר שם גדול ר"ל במל א"ע , וכן הך דקל"ג ע"א ר"ל ג"כ כה"ג דהיינו במל עצמו, ובאמת היכא דשניהם גדולים, ומניח א"ע לקוץ הבהרת שלו, מי לוקה משניהם כיון דהוא חד לאו, וכן גבי מגלח נזיר ובזה לא שייך דמכות דף כ' ע"ב דשם הוי לאוין מחולקים, ומה שמניח עצמו אם זה הוה מעשה גמור עי' תוס' כתובות דף ל' ע"ב אך שם מחמת הנאה כמו הך דב"ק דל"ב ע"א ועי' בירוש' שבת פ"ז וסנהדרין פ"ז במאי דפליגי ר' יוחנן ור"א גבי אזהרה דאשה ותוס' יבמות דנ"ד ע"ב ורש"י כריתות ד"ג וסנהדרין דף נ"ד ע"ב וירוש' שם הארכתי בזה

במאי דמבואר בתוספת' דשבת דאם הרבה אנשים כתבו ס"ת כאו"א אות א' עד שנגמר כולו כולם פטורים ואמאי פטורים הרי גומר ספר חייב כמבואר בשבת דק"ד ע"ב, וע"כ צ"ל דכיון דלא הוי שם כלל גדר כתיבה לא חל שם גמר על האחרון וכבר כתבתי בזה, עכ"פ כאן י"ל דמה שמניח עצמו ומסיע' מתבטל להעושה הדבר בעצמו ואינו חייב אלא העושה, וכה"ג מבואר בהך דמנחות דנ"ו ע"א גבי אפה לוקה שתים, ע"ש ברש"י ותוס' דר"ל להיפך דהיכא שיש העושה המעשה אין שם על הגומר המסיע' שם פעולה, ועי' רש"י בכורות דף ל"ג ע"ב עכ"פ כך דבשבת ר"ל גדול שהוא מל א"ע ושם יש עשה ול"ת ואתי שפיר בזה מה שהקשו התוס' שם וכתובות דף מ' דבכל מקום אמרינן דהוה רק ל"ת, אך שם ר"ל שאחר מל אותו, וגם י"ל דאף אי נימא דאי אפשר שיתחייבו שניהם על לאו א' ואף דהוא מסיע' מ"מ היכא דהעושה הדבר הוא פטור אז המסיע' חייב ועי' בתוספת' שבת הובא בדברי רבינו בהלכות שבת פי"א הל' י"ד גבי גדול אוחז בקולמס ע"ש וט"ס שם וי"ל כמו שכתבתי, וכבר כתבתי בזה דגבי אב עיקר המצוה במילה הוא הפועל דהיינו המילה, לא שיהי' מהול ולא שלא יהא ערל, והיכא דאינו מכווין למצוה מתבטל מצות האב, ולכך אין כופין את האב שהוא ימול את בנו, וזה ר"ל הך דלהכניסו כמ"ש התוס' פסחים ד"ז ועי' שבת דע"ח ע"א ורש"י ותוספות גבי תלמיד שאמר לרבו וברש"י זבחים דמ"ז ע"א ד"ה שמעתי דרק אם כהן עובד בשתיקה אז הבעלים מפגלים ור"ל ג"כ כה"ג ועי' בהך דזבחים דכ"ט ע"ב דאמר שם למד"א לאו שאין בו מעשה לוקין עליו המחשב בקדשים לוקה וזה תליא אם האיסור הוא המחשבה או האיסור הוא מה שעל ידי זה נפסל הקרבן ומוכח מדברי התוספתא סוף קרבנות ובתוספתא מכות פ"ג דרק המחשב היכי שע"י זה נפסל כגון בפסח וחטאת ולא כשיטת רש"י זבחים ד"ב ע"ב, [השמטה גבי גרם שלא יעשה פסח, ועי' רש"י סוכה דף כ"ה ע"ב ד"ה שחל ודייק שם מחמת שהטומאה תעכב על ידם מאכילת הפסח ולא נקט מחמת פסח עצמו, ונ"מ גבי טמאים אם היו יכולים לטהר ולא טיהרו עצמן לא בפסח ראשון ולא בפסח שני אם עליהם חיוב כרת ועי' פסחים דף ס"ט ע"ב גבי ערל וטמא שרץ ודס"ב ע"א דאמר שם דלכך פוסל מחשבת ערלים משום דבר חיובא הוא ור"ל דאם לא מל ולא עשה פסח חייב כרת, ובאמת י"ל כך דר"ל אם קודם פסח ראשון לא מל ובין פסח ראשון לפסח שני מל ולא עשה פסח שני במזיד חייב אף דגבי דרך רחוקה וטומאה קיי"ל דפטור אף אם לא עשה במזיד מחמת דרחמנא דחי' אבל בערל שלא מל חייב, אך רבינו בהל' קר"פ פ"ה ה"ד פסק דאף בשוגג אם לא עשה פסח שני ג"כ חייב אך מ"מ אם לא מלו גם קודם פסח שני י"ל דפטור, ועי' רש"י פסחים דף ס"ט ע"ב דכתב שם דלר"א אף דס"ל מכשירי

פסח דוחה שבת מ"מ אם הי' ערל אין מלתו דוחה את השבת וא"כ צ"ל דס"ל דגם בזה גברא לא חזי ואמאי וצ"ל דרש"י פי' זה לרבה ורבה ס"ל שם דף ס"ב דאם חישב לשם ערלים שאינם מנוים לא פסל חזינן דס"ל דהוה גברא לא חזי אבל לרב חסדא י"ל דשפיר דחי לר"א. עכ"פ זה וודאי ערל וכן טמא אף שהיו יכולים למול או לטהר עצמן ולא מלו או לא טבלו כלל אין עליהם חיוב כרת מחמת פסח אך זה רק גדר חיוב אבל מחמת מצות אכילת פסח דזה לעשות מצוה אסורים להפקיע עצמם, וזה ר"ל רש"י בסוכה שם ובאמת י"ל דזה תלי' בהך מחלוקת דעירובין דף צ"ו אם פ' ושמרת את החוקה קאי על פסח ע"ש דכל מקום שיש גדר שמירה צריך לראות שלא יהא שום עיכוב עליהם, עי' יומא דפ"ה ע"ב ובמנחות דף נ"ג ובמ"ש רבינו בה' ק"פ פ"י הי"א וצריך אדם להשתדל שלא ישאר כו' וזה ג"כ מחמת שמירה ועי' זבחים דף ק' גבי אונן ע"ש ברש"י ומ"ש רבינו בהל' חמץ פ"ד גבי חשש חימוץ מחמת ושמרתם ע"כ השמטה] [[השמטה ובזה יובן מה דמבואר בפ' אמור אצל קרבן תודה גבי לאו דלא תותירו ושמרתם ועשיתם ע"ש בתו"כ אך כך הנה עי' במנחות דף ע"ח ע"ב במשנה גבי שחטה חוץ לזמנה ע"ש ברש"י דפי' ע"מ לאכול חוץ לזמנו ועי"ש דף ט"ו ע"א ומעילה דף ג' ע"ב והנה באמת למה דייק רק ע"מ לאכול ולא ע"מ להקטיר אך כך דשם במנחות דף ע"ט מחלוקת ומחלקים בין חוץ לזמנו לחוץ למקומו אם קידש הלחם ע"ש וי"ל כך דהנה בזבחים דף ד' ודף ז' מבואר דתודה ששחטו לשם שלמים כשירה ולכאורה קשה עי' במנחות דף מ"ט ע"א בלשון הגמ' דחטאת לשם שלמים הוי פיגול משום דחטאת ליום אחד ושלמים לשנ"י כו' ע"ש ברש"י ותוס' וא"כ גבי תודה ג"כ כה"ג, ודוחק לומר דשם ר"ל בשוחט ע"מ לזרוק וכאן ר"ל בשחיטה לבד אך כך דהא מבואר במנחות דף מ"ו ודמ"ז ע"ב דאם לאחר שחיטת התודה נפרס הלחם אז פקע ממנו שם תודה ונעשה שלמים וא"כ יש פעול' שהתוד' אף לאחר שחיט' תתהו' שלמים ושוב אז נאכל לשנ"י כו' ולכך אי נימא דע"י מחשבת פיגול בתודה לא נתקדש הלחם שוב נעשה שלמים ושוב לא הוה פיגול ושוב נתקדש הלחם כו' וכו' אבל אם שחט ע"מ להקטיר אז י"ל דלא קדש הלחם כמו בחוץ למקומו וכן לכך יכול לשחוט תודה לשם שלמים שיש מציאות שהתודה תהי' שלמים כמ"ש וקמ"ל קרא דושמרתם דאסור לגרום לזה ועי' כה"ג במנחות דף פ"א ע"ב גבי תודה בלא לחם שמור ושמעת עי"ש ובירוש' נזיר פ"א ה"א, א"ל שמור ושמעת ופ"ב. ע"כ השמטה]. ועיי' בדברי רבינו פי"ח מהל' פסולי המוקדש עי"ש בהל' א' וב' ובספר המצות והרמב"ן ז"ל ובספרי פרש' ראה וזבחים דל"ו ע"א, וכ"כ בהך דפליגי ר"י ור"ל במכות די"ד ע"ב גבי טמא שנגע בקוד' אם לוקה ואמאי לא הוי כמו הך דע"ז די"ג ע"ב גבי לאו דונתצתם כו' דע"י נפסל

הקדשים, אך י"ל דזה רק היכי דהפסול הוא בעצם לא מחמת דין אבל טומאה הוי רק גדר דין ועי' רש"י סוכה דל"ה ע"ב גבי מעש"ש ובירושלמי שבת פרק כל כתבי היא קודש היא מעש"ש ואף דמעש"ש יש לו פדיון ועי' רש"י קדושין דמ"ג ע"א גבי שנים ששחטו בחוץ דכתב שם שפטורי' מחטאת דשחוטי חוץ ור"ל דמ"מ חייבים משום הך לאו דונתצתם כו' כמו בע"ז די"ד ע"ב וסנהדרין דנ"ו גם באמת י"ל דהך פלוגתא דמכות די"ג הנ"ל לא ר"ל מחמת דמטמא קודש רק זה דין פרטי דאסור לטמא ליגע בקדש ועיין בתו"כ ריש פרש' תזריע אם טמא ליגע במקדש עי"ש ומשמע שם דבמשכן אסור וכן כתבו התוספות יומא דמ"ד ע"א ועי' בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ג הל' י"א ובאמת נ"מ בין מקדש למשכן ועיי' במכילתא פרש' יתרו גבי לא תגע בו יד עכ"פ י"ל דזה איסור רק על הטמא ולא משום שמטמא ונ"מ כגון אם הקודש לא הוכשר עדיין אם נימא דחבה"ק לא הוי מן התורה מ"מ לוקה ועי' תוס' זבחים דל"ג ע"ב. גם י"ל דלכך ס"ל להתוספות ביומא דמ"ד הנ"ל דאסור לטמא ליגע בעצי המשכן משום שנמשח דהוי זה גדר חבה"ק ומכשירתו לטומאה דשמן המשחה הוי קדושה נמשכת כמבואר בכריתות ד"ז ע"א ובאמת כונת הגמרא דסוכה דל"ה ע"ב מפני שמכשירתו גבי אתרוג לא ר"ל כרש"י דע"י שהלולב הוא במים ע"י זה נכשר האתרוג וע' תו' ע"ז דנ"ט ע"א רק דר"ל דע"י שהוא אקצי למצוה ע"י זה הוכשר ובגדר חבה"ק ובגדר דשחיטה מכשירתו דחולין דל"ג ועי' בכורות ד"י איסורי חשובי. עכ"פ גבי מחשב בקדשים רק האיסור הוא הפסול שהקדשים נפסלים על ידו וזה תליא בהך פלוגתא דזבחים דל"ו אם שוחט חטאת בדרום אם עובר על לאו עי"ש. וכן נ"מ בהך דגיטין דף נ"ג ע"ב ונ"ד גבי מטמא תרומה ומפגל בקדשים אם האיסור משום ההפסד או זה איסור פרטי ולכך נקט שם דרבנן ע"ש בזה ונ"מ שם גבי אם שחט חטאת בדרום אם צריך לשלם ועיין בהך דפסחים דמ"ז דשורף עצי הקדש עובר על לאו אך רבינו בהלכות סנהדרין פ"ט חשב שם השורף עץ מן המקדש ור"ל דכיון דקיי"ל בפסחים דכ"ז ע"ב דאפר הקדש לא פקעה הקדושה ולא יצא לחולין ובתוספות מנחות דנ"ב ע"א ולכך לא עבר ע"י זה רק עץ מן המקדש דאז הוי בגדר סותר וכמש"כ רבינו לעיל בהלכות יסודי התורה ובהלכות בית הבחירה פ"א הל' י"ז גבי נותץ אבן ובתוספתא מכות פ"ד עי"ש הגירסא ונ"מ בין נותץ לסותר דזה החיוב משום שמחסר הבנין וזה החיוב משום שפוסל האבן ועיין בתוספות פסחים דפ"ה ע"א ד"ה כשהוא דגומרתא אסור מן התורה משום הפסד קדשים ואף דהוי רק גרם ובאמת גבי מטמא קדשים ג"כ יש לומר כמה שכתבתי דכיון דגם לאחר טומאה יש עליה מצות שריפה בגדר קדושה כמבואר במעילה ד"י חזינן דלא פקעה ממנו הקדושה ועיקר הגדר דכל שהפסול הוי רק ע"י הקדושה

שהקדושה גרמה להפסול לא שייך לזה גדר ונתצתם דעדיין הדבר במקומו עומד ונ"מ כגון טב"י שנגע בתרומה למ"ד דטמא שנגע בתרומה לוקה עי"ש במכות ותוספו' זבחים דף ל"ג עמוד ב' ועי' פסחים דפ"ב ע"ב ועיי' בהך דתמורה די"ז ע"ב ונזיר דכ"ה ובדברי רבינו בהלכו' פסול' המקדשי' פ"ד הל' א' מבואר שם דגם חטאות המות' אף דיש עליהם גדר בהמה טמאה כמבו' בבכורות דט"ז מ"מ אסור להרוג אותם בידים רק יכניסם לבית ונועל עליהם וימנע מהם מים ומזון מה שאין כן גבי שור הקדש שהרג מבואר בדברי רבינו בהלכות נזקי ממון פי"א דסוקלי' אותו דשם דנעשה כבהמה טמאה זה לא מחמת גדר הקדש רק האיסור בכל המציאות ואף דשור של הקדש דעיר הנדחת מבואר ג"כ בסנהדרי' דקי"ב ע"ב ובדברי רבינו לעיל דאין הורגי' אותו בידים אף דזה הוא איסור כללי מ"מ כבר כתבתי דכיון דאין זה בגדר פרט על הבהמה מחמת שללה בכל אשר בה ג"כ אין עליה גדר פרטי שיהי' הפקעה ופנים חדשות. עכ"פ היכי דההקדש גורם לזה עדיין שם הקדש עליה כמש"כ לעיל גבי גר שנתגייר, אף דהוא כקטן שנולד מ"מ אין זה פנים חדשות לגמרי כיון דעל ידו נעשה זה אך מ"מ גרמא שרי בזה כמבו' בגמ' דתמורה שם ובד' רבי' בה' פסהמו"ק הנ"ל דיכניסום בבית, אבל גבי הני דיומא דס"ו וכ"מ ובדברי רבי' בה' ערכין בסוף שם רק נעל דלת בפניה אבל הכניסה אסור' כיון דזה רק תקנתא וגם גרם אסור מן התורה ולכך בקדושין דנ"ה ע"ב ורש"י תמורה די"ח ע"א ד"ה לא יקרב ובכורות דט"ו ע"ב נקט רק לשון כיפה וגדר הדקיה באדרוניא ולהאכיל אותם דבר שיגרום בידים למות אסור כאן ולכך רש"י דק בסנהד' דקי"ב כתב לשון ומאכילים אותו שעורים ולא כתב כן בקדושי' ובכורו' ותמורה הנ"ל ושאר מקומות ובאמת ג"כ נ"מ בהך דשחוטי חוץ אסורי' אם זה משום הך שכתב רבינו בפי"ח הלכות פסולי המוקדשי' הל' ג' לא תאכל כל תועבה או משום הך דזבחים דפ"ב ופסחי' דכ"ד כל שבקודש פסול כו' ועי' תוספות ב"ק דע"ו דסבירא להו דאינם אסורים רק משום קודש דמבואר שם דאם היו יכולים להפדות היו מותרים אחר פדיון, וע' תו' יומ' נ"ו אך מד' רבי' לא מוכח כן ועי' קדושין דנ"ז ע"ב עי"ש ברש"י ותוספות דפליגי בזה אם הוא איסור עצמיי או רק מחמת קדושה וכן נ"מ בהך דתמורה די"ב ע"א גבי היכי דהוא חולי' ועוברה קדוש קדושת הגוף דליכא לאו דשחוטי חוץ ומ"מ בודאי הולד שלה אסור ומה האיסור שלו, הרי בו לא נעשה תועבה ויהי' עליו הגדר כמו קדשים שמתו ובמ"א אבאר. אך באמת הקדושה פקע ממנו והוה כמו יוצא דופן עי' תמורה די"ז ובתוספת' פ"ג דתמורה דצריך לפדות הוולד אבל לכתחילה אסור לשוחטה בחוץ כמ"ש רבינו בהל' מעה"ק פי"ח הלי"ג, והגדר משום הך דונתצתם וגו' ואף דמלשון רש"י קידושין דף מ"ג ע"א גבי שנים ששחטו דייק שם

דפטורים מחטאת דשחוטי חוץ, ובאמת י"ל דגם כרת חייב והמיעוט רק מקרבן כדדייק לשון רש"י ז"ל, וכן גבי עובר דתמורה הנ"ל לר"ש דס"ל בזבחים דף קי"ב ע"ב דהיכא דראוים לאחר זמן יש בהם ל"ת, וזה תלי' אם יש על העובר שם בהמה, ועי' חולין דס"ט ותמורה די"א ע"א וע"ב, גבי הך בעי' דשם אם הקדיש עובר באמה מעוברת אם מותר בגיזה ועבודה, וכן נ"מ גבי מעשר בהמה אם העשירי הייתה מעוברת מה יהי' הדין של הוולד למ"ד שירו משויר בתמורה דכ"ה וכ"מ, דאף דגדר מעשר בהמה לא שייך בעובר כמבואר בחולין דס"ט ע"ב וכ"מ, אך מ"מ נימא שיחול עליו גדר שלמים בגדר י"א ועי' תמורה די"ח ע"ב גבי וולד המעושרת ושם ר"ל רק שלאחר שיצאה למעשר אח"כ נתעברה, אך עי' בתמורה שם די"ג ע"ב במה דאמר שם דתמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי ועי' שם ברש"י והוא תמוה לכאורה דהא תמורה גופא בכל מקום חל על בעל מום רק דר"ל כך כגון לקוח דפטור ממעשר בהמה, או היכא דכבר עישר עליו דוודאי תמורת גופו חל עליו אבל תמורת שמו לא חל, ולא חל עליו דין של י"א רק היכי דיכול להיות מן המנוים, ועי' בירוש' תרומות פ"ו היכי דאכל תרומה בשוגג דמשלם קרן וחומש אם יכול לשלם בפירות שביעית ע"ש ואף דהוא פטור מתרומה ומעשרות וכן לפירות חו"ל וזה תלי' אם זה פטור מחמת דחו"ל פוטרו או מחמת דא"י מחייבו וכמו דחזינן דלדידן לגבי חלה אם התבואה נכנס מחו"ל לארץ חייב בחלה מה"ת כמבואר בחלה פ"ב, אבל לגבי תרומות ומעשרות אם תבואת חו"ל אף נתמרחה בא"י מ"מ מה"ת פטורה, ועי' בדברי רבינו פ"א מהל' תרומות ובהשגות שם ובירוש' פ"ה ממעשרות ה"ד, והטעם דהרי חזינן דגבי חלה נתחייבה מיד אבל בתרומה רק לאחר ירושה וישיבה כמבואר בכ"מ משום דאז גדר חו"ל לא הוי אבל גדר א"י לא הוי, ונ"מ דאם אכל חלה בשוגג יכול לשלם בתבואות חו"ל וגם גבי תמורה הוה מחלוקת אם חל על עוברין ועי' בהך דחולין דע"ה בהך דר"י ור"ל, עכ"פ י"ל דלר"ש יהי' עובר על לאו וזה יהי' תלי' אם השחיטה של בפ"ק אם הוי בגדר ד' סמנים אכשר רחמנא וע"ש בדף ע"ד וע"ה וברש"י חולין דף ס"ט ע"א ד"ה ותיבעא לך קדשים קלים בירושלים עכ"פ בזה גם גרם אסור ולכך ס"ל לרבינו כאן דגבי קוסם השואל אסור אבל בכישוף לא כתב זה דשם החיוב הוא רק בפועל ולכך גרם ליכא איסור בזה מן התורה ואתי שפיר ולמש"כ לעיל יהי' נ"מ גבי קדשים שנעשו טריפה דאז פקעה ממנו הקדוש' כמבואר בתמורה די"ז ובכורות דמ"ב וכמה מקומות אם מותר להמיתם בידים או רק גבי שור הנסקל דשם יש חיוב לבי"ד להורגם ועי' בתוספו' סנהדרי' דפ"א וזבחי' דע"א וגם משום ובערת הרע ועי' ירושלמי פסחי' פ"ב גבי פטר חמור שנגמר דינו להסקל אם עורפי' אותו או סוקל' אותו וזה תליא אם עריפה הוי מצוה

או רק דין ע' בדברי רבינו פי"ב מהלכו' בכורים הל' א' ובהשגות שם ולפי הנראה לדברי רבינו שם בהלכה ו' מפרש הך דמבואר במשנה דמצות פדיה קודמת למצות עריפה ר"ל רק קודמת בזמן דהיינו דל' יום אז המצוה רק הפדיה, אבל אח"כ אין נ"מ לנו, ולכך רבינו שינה שם הלשון וכתב עריפה קודם פדיה ועי"ש בהל' ט"ז גבי גר שנתגייר וספק אם הפט"ח נולד קודם או לאחר כתב הרי זה חייב לערוף או לפדות ובגדר חיוב ועי' תוספו' בכורו' ד"ט ע"ב דמבואר שם דלמד"א פט"ח מותר בהנאה כ"ז שהוא חי אין עליו חיוב לערוף מספק עי"ש, וכן יהי' נ"מ גבי פט"ח טריפה אם שייך בו גדר פדיון עיי' תוספתא פ"א דבכורות גבי מת או נפל דאז לא שייך גדר פדיון וכן מבואר בספרי פרש' קרח פסקא קי"ח עי"ש אבל טריפה אף אם נימא דבעי העמדה והערכה כגון היכי דפדה אותו בדבר אחר ועיי' תוספו' ערכין ד"ד וסוטה דכ"ז ובמ"א אבאר זה. והנה כאן גבי חובר חבר בהל' י' פליגי רבינו ורש"י דרש"י בסנהדרי' דס"ה וכריתות ד"ג ע"ב נראה דס"ל דהאיסור רק אם חוברם בבת אחת וכן מוכח מלשון התוספתא מכות פ"ד דשם חשב גם אדם וגם נחש ועקרב ור"ל דלא נימא דסתמא יש עליהם חשש שלא יזיקו אם כן מותר עיי' שבת דק"כ ע"ב ולקמן בהלכו' שבת ועי' פסחי' ד"י ע"ב גבי בעיא דכיכר בפי נחש אם צריך להביא חבר חזינן דמותר לאמר לחבר אך אי נימא דרק שנים א"ש, ועיי' יבמו' דקכ"א ע"ב, אך לשיטת רבינו צ"ל דלאמר לאחר מותר וגם י"ל דהיינו לומר לנכרי וכמש"כ לעיל ורבינו כאן כתב דאדם שאמר עליו החבר כו' מכין אותו מכו' מרדת ודייק שם אם הוא יושב וזה ר"ל חבר שמחבר אותו כמו דאמרינן בגמרא שם צמיד ועי' בסנהדרי' דק"א לוחשין לחישות כו' ולקמן בהל' י"א, ולא כרש"י שם. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה י

איזהו חובר כו'. עי' סוטה דף כ"ב ע"א וע' תוספתא מכות פ"ד ע"ש ועיין בסנהדרין דף ס"ה ורש"י שבת ד' ק"א ד"ה ולוחשים אך בירוש' משמע כפירוש רבינו בהל' י"א דר"ל על מקום הנשיכה ועי' בכריתות דף ג' ע"ב ובתוס' שם ור"ל דאף בנחשים דאינו פ"נ ממש כמבואר בשבת דף קכ"א ע"ב מ"מ לחברו משום זה שרי ועיין בפירוש המ"ש ביומא ד' פ"ג ע"א על הך דר' מתיא בן חרש:

הלכה יב

[ממהדורא תניינא: **וכן הקורא על התינוק כו'**. **ועי'** בהך דעירובי' דכ"ו ע"א גבי חזקיה ובאמת יש לחלק בין היכי דהוא עצמו לומד התורה בשביל הגנה כמו הך דריב"ל דזכות התורה מגין והנה בהך דעירובין דף כ"ו ומו"ק דף כ"ח מבואר שם דלימוד התורה אף של אחר מגין שלא יכנוס המזיק לשם ובגדר מבריח ארי, לא פועל ממש ועי' מכות ד"י ע"א

דהוי בגדר ערי מקלט וכמו כהן ועבודה בידו, ועי' יומא דף פ"ה ובדברי רבינו בהל' רוצח פ"ה הי"ב ובמכילת' פ' משפטים מבואר דגבי שוגג וגלות המזבח קולט עי"ש, ונ"מ בין מזיד לשוגג היכא דעדיין לא התחיל העבודה, דבמזיד לוקחים אותו אבל לא בשוגג וכן היכא דכבר נגמר דינו אז המזבח לא הוי קליטה, רק באמצע העבודה דאז יש חיוב מיתה על הכהן המפסיק כמ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש גם לאחר גמר דין כן ועי' מכות דף ז' ע"א דגם אם ברח מחו"ל לא"י גם כן סותרין דינו וא"כ י"ל דגם דבמזבח ועבודה בידו כן, והוה כמו קודם גמר דין ובאמת גבי ערי מקלט בשוגג לפי מה דמבואר במכות ד"י ודף י"ב יש שני גדרים, גדר הגנה זה קודם גמר דין, ואז גם על מזיד דגואל הדם לא יוכל להרגו, וכבר כתבתי בזה, ועי' באבות דר"נ דמבואר שם דשוגג חמור ממזיד לגבי גואל הדם קודם גמר דין ע"ש בפ' ל' דכיון שיוכל לגמור דינו עדיין הוה מחוסר מעשה וכמו בהך דגיטין דף ס' גבי ס"ת וכן ס"ל לרבינו בהל' גניבה פ"ב הלי"ב גבי ספיקא דדינא בקנס דאם תפס לא מפקינן מיניה ועי"ש בהשגות, אך זה רק היכא דאי אפשר שיהי' גמר דין, אבל היכא דשייך גמר דין אז אי אפשר לתפוס קודם גמר דין גם לשיטת רבינו, וכן הדין גבי מומר לע"ז היכא דאי אפשר לעשות גמר דין אז מותר להורגו, עי' בדברי רבינו בהל' רוצח פ"ד הל"י ובפי' המשניות פ"א דחולין ובתוס' סנהדר' דף ע"ב ע"ב ע"ש גבי בני ברית וזה ג"כ אשר כתב רבינו בסוף הל' גניבה פ"ט הלי"א גבי מחתרת ובפי' המשניות שם דכל היכי שיוכל להיות גמר דין א"א להורגו, וכן הדין גבי שור הנסקל, עי' סנהדרי' דף ע"ט ודף פ' ובדברי רבינו בה' נזקי ממון פי"א דיש נ"מ בין אם נתערב בשוורים אחרים שלא נגמר דינם אז אינו יכול להורגם כולם אבל אם נתערב בשוורים מעלי' אז הורגים את כולם, ועי' בספרי סוף פ' מסעי דהוי מחלוקת בזה ר"י ור' יאשי'. אבל בגמר' דילן מכות דף יוד ע"ב הוי בזה ג"כ מחלוקת גבי מזיד קודם גמר דין אם מהני הקליטה דערי מקלט ואז י"ל דד"ת קולטים בהך דמכות דף י' הנ"ל, ועי' בספרי פרש' האזינו על קרא דיערוף כמטר דדברי תורה מכפר כעגלה ערופה על שפ"ד: בגדר כפרה ולאחר גמ"ד הוה זה בגדר כפרה מכות ד"ב וע' בדף ט' ודף י"א בתוס', ובשיטת רבינו דס"ל בהל' רוצח דגם ישראל שהרג גר תושב שייך בדין דערי מקלט, חזינן דזה דין בפ"ע אף דמזיד פטור, ועי"ש בדברי רבינו בפ"ה מה' רוצח הל"ג גבי עבד, ונראה דקמ"ל דאף אם הרג עבדו בשוגג וחי יום או יומים מ"מ חייב גלות דלא גרע מגר תושב וע' במאי דפליגי רש"י ותוס' בכתובות דל"ז אם גלות נק' כפרה אם לא ובשבועות דף ח', וכן למאי דמחלק שם רבי' בין גר תושב שהרג ישראל דנהרג אף בשוגג ואם הרג עבד גולה, חזינן דגבי עבד אף דחייבים עליו כמו על ישראל מ"מ בגדר פרטי אין עליו,

וכבר כתבתי במ"א גבי גדר שוגג דפטור או משום דהחטא קלוש או דאינו חוטא גמור, ועי' תוס' קידושין דף מ"ב ע"ב בד"ה אמאי ובסנהדר' דף נ"ה גבי בא על הבהמה בשוגג ובשבועות ד"ג בתוס' ד"ה מהן וד"ח ע"ב ד"ה מיתה ושם קאי על שוגג, ומאי שייך זה להך דיומא דפ"ה וכריתות דף כ"ו, ורש"י נדרים ד"י וע' תוס' זבחים דף ק"ח ע"ב ד"ה שוגג, אך שם וכן כל מקום שהתור' חייבה קרבן שאני, ובזה א"ש דאף דמבוא' בשבועות די"ג ובכריתות ד"ז דיו"כ אעבירה דיומא לא מכפר מ"מ מוכח שם די"ח ע"ב דאשוגג דעבירה דיומא מכפר כמו אשם תלוי עי"ש וע"כ דשוגג הוי עבירה בעלמא והוא דין התורה ולא שייך בזה גדר עבירה דיומא, והנה לכאור' קשה דבכריתות ד"ז גבי אשם תלוי למה לא הקשה ממה דמבואר במשנ' ד"ב דיש ביוה"כ אשם תלוי הא יו"כ מכפר ע"ז , ובאמ' הירוש' מקשה זה ביומא וכ"מ, אך י"ל דמשכחת אשם תלוי אף בוודאי חטא לר"ש דסבירא לי' בכריתות די"ט ע"ב דחטא וא"י במה חטא מביא אשם תלוי ורבינו ז"ל ג"כ פסק בהל' שגגות דהיכא דיודע שעשה מלאכ' בשבת או ביוה"כ רק שאינו יודע איזו מלאכה עשה מביא אשם תלוי עי"ש בפ"ח הל"ב ובפ"ב הל"ג וא"כ לפ"ז תליא אי נימא כהך דכריתות דכ"ה ע"ב דצריך חטא שאינו מכיר בו אלא המקום אז יה"כ מכפר שוב ע"ז לא יכפר דהוא יודע שחטא ואי נימא הטעם דשם דכ"ו דהוי גדר ממונו וע"ז לא מכפר כאן כיון דאינו צריך להביא חטאת שפיר מכפר וכבר כתבתי די"ל לשיטת הראב"ד ז"ל בהל' שגגת פ"ב הל' ד' בשם התוספת' דהיכא דמתחילה ידע במה חטא ואח"כ שכח דאז מביא חטאת, אך מ"מ כפרה גמורה לא הוה דאם נזכר אח"כ צריך להביא עוד חטאת ועל זה שפי' מכפר יוה"כ, וכן היכא דאמר לא יתכפר לי חטאתי דלמ"ד בכריתו' ד"ז דקריבה רק דאינה מכפרת בזה ג"כ י"ל דיו"כ מכפר וע' במה דפליגי רש"י ורבי' בה' מלכי' בהך דסנהד' נ"ד גבי שאר עונו' אי ב"נ חייב בשוגג עי"ש, ועי' בתוס' שם דף ס"ה ע"ב גבי עדים זוממים וכן גבי זקן ממרא אף דאין צריך התראה לדידן עי' סנהדר' דף פ"ח, מ"מ בשוגג פטור כמבו' בספרי וכ"מ רק גבי הריגה משום דהחטא נעשה אבל העושה הו' פטור ובגדר שכתב רבינו בהל' רוצח גבי כיפה וכבר כתבתי בזה, ועל כן ב"נ גם על זה חייב וכן גר תושב אבל גבי עבד דליכא פרט כמו שכתבתי והחיוב רק על הפועל, לא על הנפעל ולכן אינו נהרג, וכן נ"מ לשיטת רבינו דס"ל בה' שגגות ובהל' אסו"ב דגם קטן יותר מבן ט' שבא על שפחה חרו' צריך להביא קרבן לכשיגדל ויהיה בן דעת, דהיינו לשיטת רבינו בהל' נדרים בן י"ג אף בלא שתי שערות דאז מקדיש קרבנות מן התורה משום דכל היכא דהקרבן לא בא בעבור שהיה עליו חיוב של ב"ד אם היה מזיד רק שכן חייבה התו' אז גם קטן שיהיה עכ"פ בן דעת קצת כעונת הפעוטות

יש עליו החיוב וא"כ לפי זה גבי גלות ג"כ נימא כן. עכ"פ יש לומר גבי תורה דזה ג"כ בגדר קליטה והגנה דסוטה דכ"א, ועי' ע"ז ט"ו ע"ב ודף ט"ז דלב"נ מותר למכור דבר שעי"ז ינצל מן ההיזק אף דרפואה אסור כמבו' בע"ז דף כ"ו, וזה ר"ל ג"כ הך דב"ב ד"ט ע"ב גבי צדקה דמדמה זה כשריון ור"ל דמגין ואידך ס"ל כבגד וזה תלי' דרבינו ס"ל בה' מעש"ש דבגד ג"כ רק גדר הגנה ומבריח ארי ולכן אסור ליקח מדמי מעש"ש אך הרמב"ן חלק עליו, ועי' פסחים ד"צ החי' עצמך ובירוש' ב"מ פ"ה דגבי לווה לעסקא מעות אין לוקח בהם כסות, וע' ערוכין כ"ד ע"א דע"י הבגד נשבח האדם ובגדר מנא מכבדות' וע' בשאילתו' דרק מאני דשבת' ודיו"ט וכן ר"ל הך דפסחים ד"צ הנ"ל והך דסנהדרי' דצ"ו גבי סנחרב שם ג"כ בגד של שרים ואכמ"ל. עכ"פ פליגי בזה אם רק הגנה או גם עצם ועי' נדרים ד' מ"א מחלוק' הראשוני' אם מוטל חיוב על האדם לרפאות בהמת חבירו ע"ש ועי' בסנהדר' דף פ"ד ע"ב גבי מקיז בהמה לרפואה וכבר כתבתי בזה דקאי על בכור וכמ"ד דמקיז אף שעושה אותו בעל מום, ובב"מ דפ"ח ע"ב דבבהמה אי אתה מצווה להחיותו וכבר כתבתי דר"ל הך דסנהדר' דף ל"ו ע"ב דכולם אין נוהגים בשור הנסקל, ונ"מ אם גבי עבד אם שייך זה, וכן אם תקנת נחבל דשבועות דף מ"ה אם שייך בעבד כנעני ועי' בתוספת' ב"ק פ"ט בזה, ועיין ב"ב דף נ"ג ע"א גבי נתן צרור כו' וב"ק דף נ"ח ע"א עי"ש בזה. ועי' מכות ד"י דברי תורה קולטי': אך לשון הירושל' לא משמע כן, ועי' תוס' שבועות שם דלסכנת נפשו' מותר ובהך דסוטה ד"מ ע"א בתוס' גבי פסוקים דבר"כ והך דעירובין דף כ"ו הנ"ל ומש"כ רבינו ז"ל לקמן פ"ה מהלכו' מזוזה הל"ד ומפרש הך דברכות דף כ"ג ננטרן לא כפירש"י דהתפילין ישמרו ראשו רק דהוא ישמרם וכן מבואר שם מדברי רבינו ועי' רש"י פסחים ד"ו וסנהדרי' דף כ"א ע"ב ובמכילתא פרש' בא פר' י"א. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה יד

והנשאל. עיין עירובין דף י"ז ע"ב ע"ש:

הלכה טו

המכשף כו'. אבל כרת אין בו עיין תוס' זבחים ד' מ"ט ע"א וכן הוא בתו"כ פ' ויקרא:

הלכה טז

ומפני זה אמרה תורה. עיין פסחים דף קי"ג ע"ב ותוס' שבת דף קנ"ו ע"ב:

[ממהדורא תניינא: **ודברים אלו כולם שקר כו'**. **עי'** בהוריות דף י' ע"א דאף דנגעים ע"י אונס טמא מ"מ ע"י רוחות וכשפים לא, לשיטת ר"ש וע"כ משום דהא מבואר בזבחים דף צ"ד דנגעים מגופי' קא פרחי ע"ש והני הוה רק גדר דמיון (והמיעוט מן ונתתי כו',

ועי' חולין ד"ז ע"ב למה נק' כו') והוה כמ"ש רבינו בהל' טומאת מת פ"א ה"ד גבי כשות של קטן עי"ש ובהשגות ובירוש' פ"ג דפסחים, והטעם דהא מבואר בחולין דקי"ט דשער חלחולי מחלחל ותוס' נזיר דנ"א והוה זה בגדר מחובר לגוף משא"כ של קטן ועי' בנידה די"א ע"ב ושבת דפ"א ופי' המשנ' לרבינו בפ"א דמו"ק ולכך קיי"ל ג"כ דשערות של קטן הוה רק שומא, ועי' בנידה דמ"ו בהך מחלוקת ד"ר יוסי בר"י ורבנן, ובירוש' פ"י דיבמות מחלוקת דר"י ור"ל ורש"י קידושין דפ"ב ע"א גבי שערות של קטן מבן ט', עכ"פ לכך לא הוה עליהם גדר נגע דאינו שייך לגוף רק מבחוץ ורק ע"י סיבה חוצייית, וכבר כתבתי בהך דקידושין דל"ה ע"ב גבי זקן האשה והסריס דאמר שם דלגבי נגעים הוה כזקן וכן לגבי טהרות נגעים ובאמת שם ר"ל גבי תגלחת בנגעים עי' סוטה דט"ז דממעט שם שער שבתוך החוטם, ובדברי רבינו בה' טומאת צרעת פי"א ה"א ובהשגות שם לפי שאינו מצוי ברוב אדם וא"כ נימא נמי דגבי אשה בצרעת לא יהי' בהזקן שלה תגלחת מחמת שהיא מן המיעוט, וכן נ"מ במאי דפליגי ר"י ור"ש במס' נגעים פ"י מ"ט גבי ניתק את כולו דלר"ש הזקן מעכב את הראש כה"ג גבי אשה וסריס אם גם שם הזקן מעכב את הראש אם שער בזקן ועי' רש"י מנחות דל"ז ע"ב דכל מקום שיש שער יש בו דין טומאה לגבי נתק וכ"ה בתו"כ לחד גרסא וא"כ למה לנו קרא לרבות זקן האשה והסריס וע"כ דר"ל כמ"ש. דזה נ"מ רק לר"ש דס"ל דמעכב לניתק, ועי' זבחים דמ"ט ע"ב גבי פרח בכולו ע"ש, וכן נ"מ גבי זקן סריס אם יש בו לאו דבל תשחית וכן נ"מ בהך מחלוקת דשבת דקל"ז גבי מילה באנדריגנוס אם דוחה שבת, ואינו מובן דלרבנן הא מ"מ יש גדר ערלה ועי' שבת דק"ז ע"א גבי מנין כו' ולכאורה זה תלי' בהך דחולין דצ"ב ע"ב גבי גיד הנשה בכף של עוף אם עגול אם אזלינן בתר דידי' או בתר מיני' ועי' עירובין דמ"ח וד"ל ודכ"ט וכמו הך משנה דכלים יש שאמרו הכל לפי מה שהוא כו' ועי' מנחות דל"ז , ולגבי חליצה באיטר, ועי' ירושלמי נדה פרק ג' גבי ניקב מלא מחט ע"ש בזה ועירובין פרק ב' גבי פסין וכבר כתבתי בזה, עכ"פ דבר שהוא רק סיבה חוציית לא הוה עליו גדר עצם, ועי' בהך דנגעים פי"ד מ"ט גבי אין לו בוהן יד דלפי גרסת המשנה שם נראה דפליגי שם ר"ש ות"ק דהיכא דאין לו היד הימנית אז יצא אם נתן על השמאלית וכן הגרסא בסנהד' דמ"ה ע"ב ועי' בפי' הראב"ד בתו"כ פ' מצורע עי"ש ובירוש' נזיר בפ"ח משמע שם דגבי סריס ליכא לאו דהשחתת זקן ומשום דאין השער מהגוף רק כמו שומא של קטן, וזה ר"ל שם מלמטן למעלן, עי' בנזיר דל"ט דהשערות שהם באים מגוף האדם מלתתא רבי וגבי סריס הוי כמו שומא וזה ר"ל מלמטה למעלה וגם במילה הארכתי בזה בהך דשבת דף קל"ו גבי מילה דבן ח' חדשים אף אם נימא דלא הוי כמת ובפרט

להך דיבמות ד"פ ע"א דיכול לחיות עד בן כ' מ"מ אין עליו גדר מילה דאין עליו שם איש ואדם, עי' תוס' ב"ב ד"כ ונדה דמ"ג ע"ב. ועי' בהך דע"ז דף ל"ח ע"ב גבי מטלי' ע"ש דזה נעשה מאיזה מינים נפרדים וע"י איזו סיבה חוצית רחוקה (כשפים) נצמח מזה התערובות מין א' ויש בו מינים שאין בהם חשש שביעית ונלקח מכ"א עי' בכורות דכ"ט ובירוש' ספ"ה דמעשרות ושביעית פ"ט גבי כרפס ותרומות פ"ט גבי גידולין, ומ"מ מבואר בתוספת' פ"ג דמעשרות דאף דזה נעשה מציאת אחת כמבו' בע"ז שם, לא נהגו בה היתר בשביעית ובמעשרות ומתעשרין מכל מין ומין דזה רק הרכבה דמיונית ולא הוי כמו הך דביצה דל"ח גבי מים ומלח דהתערובות נעשה כמין א' וכן חבילי איזוב בפרה דאחר שריפה חל על כולם שם אפר פרה וכן גבי סממנין דדם חלזון לענין תכלת עי' מנחות דף מ"ב דזה הוה הרכבה ע"י מציאות טבעי וזה רק בגדר דמיוני, ועי' בחולין דף קכ"ז מה דמרבה שם ערוד דהוי בגדר שמונה שרצים וזה נעשה ע"י גרם של נחש דהוא אינו משמונה שרצים כמבו' שם דס"ד וכ"מ וגם ע"י הרכבה ניסית כמבו' שם ושם לא שייך גדר חוששין לזרע האב כמו בהך דשם דע"ט וד"פ וכ"מ גבי כוי אך כך דהגדר של עופות וכן שרצים המטילים ביצים האיסור שלהם רק מחמת המין וזה ר"ל רבינו בה' מאכא"ס פ"ג הל"י דהרי הביצים שנולדו מהם לשיטת רבינו ורש"י הוה רק איסור בשלא ריקמו כמבו' שם ה"ו ומכ"ש לענין טומאה כמבו' בחולין דקכ"ו ע"ב דאין עליהם שם טומאה כלל ורק מאחר שכן דרך תולדת המין חל עליהם הדין של תורה, ועי' בתוס' חולין דקכ"ו ע"ב ד"ה יכול מה דמקשה למה לן קרא, אך באמת ס"ד בלא קרא ה"א דכל זמן שלא הי' בו חיות לא שייך לומר עליו שמת, ועי' מ"ש הראב"ד ז"ל בתו"כ בפ' שמיני ולכך צריך קרא ע"ז וכן גבי עכבר מן האדמה, ועי' בכורות דף ח' ע"ב גבי ורצוצא דמית כו' וכבר כתבתי בזה דאם לא נפלה בו נשמה או שמת בביצה קודם שיצא אי מטמא בבית הבליעה כשיצא, ועי' נזיר דף נ"א ע"ב גבי כעדשה משום דבציר מזה לא נפלה בו נשמה, ועי' חולין דס"ד ע"א ודף ע"ד גבי מיתה עושה ניפול דכיון דלא חי לא מת, וכן הרי מבואר בבכורות דף ז' גבי ביצה של עוף טמא שריקמה דיש שם לאו אחר מחמת שרץ העוף וכן כ' רבינו בה' מאכא"ס ואח"כ כשנולד נעשה עוף טמא והטעם משום שכן הוא בריאת המין ולא כמו גבי בהמה טמאה, ועי' תוס' חולין דס"ד ע"ב ותוס' נידה דף נ' ע"ב ע"ש גבי תרנגולתא דאגמא וכבר כתבתי בזה בה' מא"ס, וכה"ג ס"ל להראב"ד גבי ביצי תורים של קרבן דאם נולד אפרח חל עליו קדושת הגוף וכבר כתבתי בזה רק מ"מ כאן גבי ערוד צריך קרא משום דע"י הנחש נשתנה לצורה אחרת קמ"ל קרא, ועי' בכורות די"ז היכא דע"י פעולת האב נשתנה צורתו שאני ובאמת כבר כתבתי דגם גבי כוי יש

נ"מ בין כוי הראשון הנולד מן הכלאים ובין הכוי של הדורו' הבאים, ובזה א"ש דברי רבינו בהל' מא"ס ובהל' ביכורים גבי מתנות כהונה רק לדין החלב רק איסור מחמת קרא דיומא דע"ד וכריתות דכ"א דמ"מ אין עליו שם שור כשב ועז, וכן מבואר בהל' מאכ"א גבי חלב, וגם גבי דם מבו' ביומא שם ובכריתות דצריך ריבוי, [[השמטה - ועי' בתוספ' כלאים דמבואר שם דגבי נדמה לא הוי כלאים ואם האב מין אחר הוו כלאים אף אם אין חוששין לזרע האב וככ"ב. ע"כ השמטה]. וראי' דבתו"כ פ' צו מצריך ריבוי בחלב לכלאים הנולד מן העז ומן הכבש, ולא אזלינן בתר מינו הנולד, וכן הדין גבי אתרוג שבא מהרכבה מ"מ אם לא נעשה רק כמו אתרוג לא איכפת לן דגם אתרוג מתחילה הוה מציאות אחר, וכמבוא' בירוש' כלאים פ"ה ובהלכות גדולות בה' ברכות דכ"ז שהאתרוג קודם גמר הרי הוא בגדר ירק ולכך לכמה דברים הוא כירק וכמו דאזלינן בי' בתר לקיטה, ועי' בהך דסוכה דל"א ע"ב דלא הוה גמר פרי ור"ל דהוה כמו ירק גם לענין ברכה, וכן הדין גבי פרד מבוא' בדברי רבינו בהל' כלאים דאף אם אין חוששין לזרע האב מ"מ רק הפרד עם פרד אחר מותר אף שהא' אביו סוס והב' אביו גמל אבל עם חמור אסור דהפרד הוא מין חדש, ואף דלא שייך גבי' גדר מין מ"מ אסור, עכ"פ גבי דבר שנעשה בנס אז הוי מציאות גמור והוי מין בפ"ע ודלא כמ"ש רבינו בס' המורה בזה, אבל דבר הנעשה ע"י ערבוב דרך סיבה רחוקה (כמו כשפים עד"מ) לא הוה מציאות בגוף ולכך גבי עכבר מן האדמה אף דלא הוי נולד מזו"נ מ"מ יש עליו דין עכבר לכל הדברים, ועי' בדברי רבינו בהל' מא"ס פ"ב הכ"ג ובס' המצוות, ועי' בירוש' נזיר פ"ח, מה דאמר שם דהיכא משכחת גבי שפחה חרופה פטור מקרבן דאמר שם נאנסתי ע"י כשפים שעשיתי לי, ומה זה הא אין קושי כו' ובפרט גבי שפחה חרופה דרק עד שיפלוט לשיטת הירוש' ביבמות פ"ו דלא כתוס' שם, ועי' תוס' ב"ק דמ"א ע"א דאף שקודם לזה הי' אונס כיון שהפעולה נעשית ברצון חייב וצ"ל דזה הוה גדר שטות, וכמו ישן עי' כריתות דף י"א ע"ב דאמר שם דממעט מקרא דש"ז וע"ש בתוס' די"א ע"א ד"ה באין מתכוין, ועי' בדברי רבינו בהל' עדות על הך דמכות ד"ו ע"ב גבי התראה מפי השד כתב שם שלא ראה מי כו' ובהך דיומא דע"ה גבי מן ובנידה דף מ"ג ע"א גבי ש"ז עד שירגיש כל גופו ומוקי שם דע"י חלום דאף דהוה רק חלום מ"מ פועל בעצם הגוף, חזינן דיש שע"י דמיון פועל בעצם הגוף ובירוש' יומא פ"ח, ובהך דמבואר בסנהדר' דס"ה דמקטר לשד חייב סקילה חזינן דזה בגדר מציאות וכמו בבואה דע"ז דמ"ז וחולין דמ"א, ועי' תוס' יומא דנ"ד ע"ב ובספרי פ' האזינו, עכ"פ חזינן דיש בזה גדר דמיון וכפי שיטת המדברים הובא בס' המורה דגם דמיון הוה בגדר

מציאות, ועי' ביבמות דקכ"א גבי בבואה דבבואה לית להו, ועי' ע"ז דמ"ח דצל צילה מותר ע"ש, וכבר הארכתי בזה במ"א. ע"כ ממהדורא תניינא]

פרק יב

הלכה א

אין מגלחין כו'. ובסם אם מותר לגלח עיין תוס' נזיר דף מ' ע"א דהוי כעין תער אך רבינו לא ס"ל כן ועיין מכות דף כ' ע"ב דגבי קרחה חייב אף בסם ע"ש:

והמגלח את הקטן כו'. עיין נזיר דף כ"ט ע"א דמבואר מסתמא דגמרא כן:

[ממהדורא תניינא: **אין כו' אבל איש כו' אא"כ סייע**. **אך** מ"מ לא לקי משום מקיף כיון דמסעי' להמקיף, וכבר כתבתי די"ל דכיון דיש אחר שהוא מקיפו במעשה גמור הוא בטל לגבי', ועי' ג'יטין דף ע"ח גבי ארק לה חרצי', וביומא דף מ"ג ע"א, ועיקר הגדר דמקיף חייב רק על הפועל ושם צריך מעשה גמור ולא מהני סיוע, אבל היכא דהחיוב הוא על הפעולה אז אם סייע ע"י איזה מעשה חייב, וכן הדין גבי מטיל מום בקדשים, דשם גם כן חייב משום דשם יש ג"כ חיוב ע"י שע"י נעשו הקדשים בע"מ ונ"מ דאז אם ע"י גרם הטיל המום בבעל מום אז לכ"ע פטור עי' בכורות דל"ד ועי' בדברי רבינו בהל' איס"מ בפ"ב הלט"ו, וכן גבי מחמיץ מנחה ע"י גרם ע' מנחות דף נ"ו ע"ב גבי שאור שם ג"כ תלי' במאי דפליגי רבינו עם רש"י אם החיוב מה שמחמיץ בשעה שעושה המלאכות דחשיב שם בגמ' דמנחות דנ"ה דרק מלאכה חשובה, אף דבמנחה צריך הרבה שיפות ובעיטות מנחות דע"ו מ"מ כאן אין חיוב רק על מעשה יחידי (כך ל' הגמ') או החיוב מה שעושה הני מלאכות בעיסה מחומצת, וכן גבי חסימה דב"מ ד"צ ע"ב ע"ש ובירוש' פ"ט דתרומות אם החיוב הוא על החסימה בשעת דישה או שלא תהא חסומה או החיוב על הדישה בחסימה, וכן משמע מלשון הירוש' בתרומות שם ותלי' בהך מחלוקת דראב"י בירוש' שם דפליג על הך דגמ' דידן ב"מ דפ"ט ע"ב גבי פרות המרכסות לפי פי' רבינו בסוף הל' שכירות, ועי' שבת דף ק"מ ע"ב גבי דבר שאינו מתכוין לראב"י ע"ש. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ב

לפיכך העבדים כו'. ומשמע דס"ל לרבינו דעיקר הטעם משום דאין להם זקן ועיין חולין דצ"ב ע"ב דלכאורה זה בעיא דר' ירמיה ועי' בכורות ד' מ"ה ע"א גבי חסר ויתר באיברים דאזלינן בתר רובא ע"ש ברש"י וברמב"ם ועיין שם דף י"ז ע"א גבי ראשית הגז ע"ש וצ"ל דגבי גיד הנשה שאני דבאמת גם בעוף יש הגיד רק הכף אינו עגול ואם נמצא בעוף כף עגול שפיר יש לומר דהוי ג"ה משא"כ בזקן י"ל דזה לא הוי זקן כלל רק שומא בעלמא

ונ"מ לגבי סריס שהעלה זקן אם מותר לגלח עיין ירושלמי סוף פ"ח דנזיר גבי מלמטה למעלן ובבבלי שם דף נ"ז ע"ב. ובאמת מה דאמרינן בקידושין דף ל"ה ע"ב גבי זקן האשה והסריס לא נצרכה אלא לטהרת נגעים דר"ל לענין שצריך לגלחם בגילוח מצורע דלא נימא דהוא כשער שבתוך החוטם דמבואר בסוטה דף ט"ז ע"ב דא"צ לגלח והטעם כמש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' ט"צ פי"א ה"א משום דאינו ברוב אדם קמ"ל, ועיין כריתות דף כ"א ע"א יצא עוף שכולו היתר ע"ש ובתוס' ריש פ"א דערכין דעבדים יש להם ערך כזכר:

[ממהדורא תנייאנא: **ואשה אינה בבל תשחית כו'**. **כבר** כתבתי בזה והנה במ"ש רבינו לקמן בה"ד גבי טומטום ואנדריגנוס דהוי ספק כמבו' בתוספתא והנה בה"ג בהל' יבמות מבואר שם דטומטום כ"ז שלא ניקרע אין לו זקן רק לאחר שנקרע ונמצא זכר אז ניצמח לו זקן ע"ש, וא"כ לפ"ז היכא דקודם קריעה הי' לו זקן שוב יש לומר דזה הוה בגדר זקן האשה והוה רק שומא כמ"ש, ולמה אסור בתגלחת וכבר כתבתי בזה לעיל גבי סריס שהעלה זקן איך הדין לענין גילוח, ועי' ביבמות דפ"א ופ"ג ע"ב גבי הך דטומטום שניקרע דלר' יהודא הוי דינו כסריס וכבר כתבתי בזה הפי' בגמרא שם, ועיקר הגדר בזה גבי הך דיבמות ד"פ וחגיג' דף ג' ע"ב גבי סימני שוטה וכן גבי שערות דגדלות אם זה גופא הוא הדבר מה שיש לו הסמני' או זה הוא רק בירור שהוא איש, וזה ר"ל בהך דיבמות ד' פ' ע"א דלא חיישינן שמא הבריא בינתיים כמו גבי מים הקבועים משום דסמנים דסריסות הוא רק בירור שהוא סריס ולא שחסרון הסימנים הוא הסריסות, וגבי שערות דגדלות זה הוה מחלוקת דגמרא דילן בסנהדרין ד"ל ע"ב גבי א' אומר שתיים בגבה וא' אומר שתיים בכריסה דלדברי הירו' פ"א דסוטה דלחד מ"ד דלד"ה לא הוי עדות, ור"ל אם זה מעיד שהוא גדול וזה מעיד שהוא גדול כן סבירא לי' גמ' דילן והירוש' ס"ל דזה מעיד שזה ראיה שהוא גדול ולכן לא מהני, ועכ"פ לא הוה רק עד א', וכן כה"ג נ"מ גבי סימני בהמה לטהרה וסימני עופות דסימני בהמה הוי עצם הטהר' וסימני עופות הוי רק בירור שהם ממין הטהורים וכן גבי סימנים שבין בהמה לחיה, ולכך לא פליגי כלל גבי חיה שילדה כמין בהמה אם יש איסור על החלב ולכו"ע מותר דסימני החיה הוי רק בירור ולא עצם, ועי' בכורו' די"ב גבי פדיון פטר חמור ולהיפך לא נקט היכא דרחל שילדה כמין עז אם פודין בו פטר חמור, וכן נ"מ גבי כלאים אם רחל בת עז הוה כלאים עם רחלים או עז בת רחל הוי כלאי' עם עיזים או להיפך, ועי' בכורות די"ז בהך מחלוקת דר"מ ורבנן ובירוש' פ"ח דכלאים הל' י"ג עי"ש. עכ"פ זה תליא אם הדין מחמת המציאות ולכן נקט רבינו הטעם גבי זקן באשה דאינה בבל תשחית משום דלית לה זקן ולא מחמת קרא ולכן פסק

ג"כ דעבדים לוקין על הזקן ועי' ב"ק דף פ"ח ע"ש בתוס' גבי מילה דכבר כתבתי בזה די"ל דגדר חיוב מילה בעבד הוא רק שע"י זה חל עליו דיני עבד כנעני של ישראל ועי' יבמות דמ"ח ע"ב גבי אם מותר לקיים עבד ערל שאינו מהול, והתוס' בשבת דקל"ה ע"ב ס"ל דזה מחמת שלא קיבל עליו היהדות והוא הדין בשפחה אך בס' פרדס הגדול לרש"י פליג ע"ז וכבר כתבתי בזה, ועי' בהל' קרבן פסח ובהשגות שם גבי שפחה שלא טבל' אם מעכבא פסח וכ"כ בזה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה ה

אעפ"י כו'. ע' בהשגות, ור"ל דגם לאו דלפני עור ליכא כיון דהיא אינה מוזהרת על זה ועי' תוס' ב"מ דף י' ע"ב ואכמ"ל, ועיין מה שכתב רבינו בסוף הלכות כלאים:

הלכה ו

ושמענו מזקנינו כו'. פחות מארבע. הטעם משום דמבואר בספרי קבלה דיש לפיאה דא"ק ד' שערות עי' בספר מפתח העולמות ע"ש:

הלכה ז

ולוקה על כל כו'. עיין תוס' שבועות ד"ג ע"א משום דפיאות מחלקות:

במספרים פטור וכו'. אבל אסור דהוי כמו שער בית השחי ואף דשם במספרים שרי זה רק במקום שיוכל לגלח בתער:

וכן אם צבע. עיין נזיר דף ל"ט ע"א וב"מ דף ס' ע"ש:

הלכה ח

השפה כו'. עיין מו"ק דף י"ח ע"א ע"ש ברש"י:

הלכה י

או שתגלח כו'. עי' עירובין ד"ק ע"ב. ומהך תוספתא דבכורים דאמר שם ואינו ומספר כאיש וכן עוטף. וע' בתוספתא דסוטה הובא בתוס' שם דף כ"ג ע"ב ובאמת שם אין הפירוש כן רק דהא כ' רבינו ז"ל בפ"י מהל' צרעת הלכה ח' דהמצורעת אינה עוטפת וגם אם צריכה שתאמר שיטמאה היא וזה ר"ל התוספתא וכגירסת התוס':

[ממהדורא תניינא: **וכן אם צבע כו'**. **צ"ל** דרבינו ס"ל דזה הוי כמו לקיטה כיון שנשתנה על ידו, ועיי' ב"ק דצ"ג ובחולי' דקל"ז ע"ב עי"ש בתוספו' דזה הוי בגדר מזיק מתנות כהונה כו', ותוספות ב"ק דס"ו ע"א עי"ש ובאמת גבי שבת למה חייב על מלקט אפי' בשערה אחת צ"ל דזה הוי בגדר בונה וכמו הך דשבת דק"ג ע"א ליפות את הקרקע בכל שהוא חייב וה"נ כן, ועי' בדברי רבינו בהל' שבת פ"ט הל' ח' גבי יבלת עי"ש בהרב המגיד שתמה מהך דעירובי' דק"ג דחייב אך שם החיוב ג"כ משום גדר מכה בפטיש או

גדר בונה דמתקן הכהן שיהי' יכול להקריב או שמתקן הבהמה שתהי' כשרה להקרב וזה רק גבי קדשי' בכהן ועי' בדברי רבינו בהלכו' קרבן פסח פ"א הל' י"ח, עי"ש. אבל בחולין או שלא לעבודה פטור וכ"כ לעיל די"ל דגם מילה אם האב מל את בנו שייך ג"כ גדר מכה בפטיש או בונה דהוי תקון גברא דהרי מעכבו מלאכול בפסח, ועי' בירוש' פסחים פ"ו סה"א דאמר שם לא כן אמר ר' אבוה בשם ריב"ח כו' ור"ל כך דעי' בפי' המשניות לרבי' שבת פ"י גבי הנוטל צפרניו דגרס שם דנטל לאחר ד"ה חייב ע"ש, ובירוש' שם נקט מאוסים הם ור"ל דהוי תיקון גברא וכמו דאמר שם בשבת דצ"ה גבי כוחלת כו' דלעצמו פטור ולאחרים חייב וה"נ כן גבי זבח הוה כמו לאחרים דהוה מלאכה גמורה דמתקן להקרבן והוי כמו בנין, וכמו מיפה את הקרקע, ואמר דגדר בנין הוה רק באדם ולא לבע"ח, ועי' בירוש' פ"ו דשבת דאדם כקרקע גבי שן והגדר הוא כבר כתבתי בזה דמחלוקת דב"ש וב"ה בעדיות ספ"ד ובאהלות אם אדם הוה דבר צמית או מחובר מנפרדים, ועי' בהך דפסחים פ"ז במחלוקת גבי פסח מקולס אם הוי כירך עבה ע"ש, וזה ר"ל הירוש' הנ"ל דגבי קדשים לא הוה מציאות אחת ואין בו גדר בנין כמו בכלים ולכך הוה רק שבות משא"כ באדם הוה תיקון גמור כמו מיפה את הקרקע וכן במלקט לבנות מתוך שחורות ועי' במה דפליגי הגמ' שלנו בנזיר ד"מ ובירושלמי שם גבי גלוח נזיר דגמרא דילן ס"ל דחיי' מלקות גם על שערה אחת והירוש' ס"ל לחד שיטה דצריך שתי שערות כמו גבי אם שייר שתי שערות דאז מעכב והנה עי' בתוס' שבועות ד"ג בד"ה ועל בסוף במ"ש שם דאפשר לקיים גבי מצורע ע"י נכרי והוא תמוה דהא מבואר בתו"כ פ' מצורע דהתגלחת של מצורע דוקא ע"י כהן אך באמת עי' בהך דסוטה דף ט"ז בהך מחלוקת דר"י ור"ע גבי תגלחת דמצורע אם כדלעת אם לא, והנה אם המחלוקת הוא רק בתגלחת שניה דשם פרט הכתוב, אבל בתגלחת ראשונה לד"ה כדלעת, ועמ"ש הראב"ד בת"כ פ' מצורע דפליגי גם בתגלחת הא' ועי' במשנה דנגעים פ"ב מ"ד דשם מפורש דבית הסתרים גם בתגלחת ראשונה אינו מגלח והנה באמת הנ"מ בין תגלחת הראשונה דלא פרטה לנו התו' הפרטים ובין השני' דפרטה לנו הפרטים ואף דמעכבי להדדי אך נ"מ אם גלח הראש לבד והמתין עד שצמח ואח"כ גילח הזקן אם מהני וכמו הך דנזיר דף מ"ב ע"א גבי שייר שתי שערות, ועי' בהך דגיטין דף ט"ו גבי ידים טהורות לחצאין ובתוספת' חגיגה פ"ג ובגמר' שם דף כ' ע"ב גבי יד מטמאה ושם דכ"ד גבי יד נגובה ובפי' בעל המאור שם ור"ל היכא דהטביל אחת וכבר כתבתי בזה בהך מחלוקת דכלים הובא בסוכה דט"ז אם גבי מטה מטהרת חבילה ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל ג"כ כן אי מהני טבילה בפרטי' וכן גבי קידוש ידים ורגלים בזבחים די"ט ע"ב ג"כ כה"ג וכן

בהך דסוכה דנ"ג ע"ב מחלוקת דר"י ורבנן גבי תקיעות תר"ת אם הם פרטים נפרדים או מציאות אחת וכן בהך מחלוקת בסוכה דלולב צריך אגד, ובזה י"ל בהך דסוכה דל"א דר"י ס"ל דיבש כשר ומביא ראי' דאנשי כרכים כו' ורבנן פליגי עליה ואמרו אין שעת הדחק ראי' ומה זה הדבר דשעת הדחק ע"ש בראשונים, אך ר"ל כך דזה תלי' אם נימא דהוו דברים פרטים רק שמעכבים זא"ז וא"כ נימצא דכ"א הוה מציאות בפ"ע ומשלים לאחרים, וא"כ אם יש לו ג' מינים כשרים אז מוטל עליו חיוב ליקח [[השמטה-וכן גבי מילה ופריעה אף דאם אינו יכול לימול כלל לא מעכב בפסח מ"מ אם יכול לימול רק בלי פריעה חל עליו החיוב ושוב מעכב הפריעה את הפסח ועי' יבמות דע"א ע"ב וביומא ד"ח ע"א בהזיה כו' וב"מ ד"ל ע"ב גבי זקן בשדה.] אך מחמת המין הרביעי ע"ז שייך לומר דאף אם הוא יבש הוא משלים להני ג' והוא הנק' שעת הדחק וכמו גבי מקוה דסוכה דף י"ט גבי טיט הנרוק משלים למ"ם אבל הטבילה צ"ל בהמים הל"ט סאין ולא בהטיט הנרוק ועי' תוס' מנחות דל"ח ע"א גבי תכלת ולבן כה"ג. ועי' סנהדר' דף ע' ע"ב וכ"מ, אבל לר"י דס"ל דלולב צריך אגד לא מהני זה דהוה כמו שחסר כולו, עכ"פ י"ל דזה יהי' נ"מ בין תגלחת ראשונה לתגלחת שני' דשם כתיב סתם כל שערו א"כ י"ל דאם גמר הגילוח הוה ע"י כהן די בזה דכ"ז שלא גמר לאו כלום הוא כמו דחולין די"ט ע"ב גבי שחיטת הקנה, וא"ש דברי התוס' בשבועות שם ור"ל ג"כ כה"ג ועי' זבחים דף ק"ח ע"ב גבי מוקטרי חוץ ע"ש, ועי' חולין ד"ע וזבחים דק"ה ע"א וכבר כתבתי בזה ובאמת גם שם הוי בעיא בנזיר דמ"ב וב"ק דק"ה היכי דשייר ב' שערות אם הוי כמו שלא גלח כלל או כמו שלא גמר התגלחת או כמו שלא התחיל דכל זמן שלא השלים התגלחת ליכא גדר כל שערו ועיי' תוספו' יבמות ד"ד ע"א די"ל דשער דהיתר הוי ג"כ בגדר כל שערו או בנמרט כו' חזינן דסבירא להו דהוי התחלה וגמר ועיי' בדברי רבינו ופיר' המשנה סוף נגעים דמספקי ליה היכי דלא גמר הדבר אם הוי כמו שלא קיים כלל או לא ועי' שבת דקל"ג ע"ב גבי מילה וביבמות דע"א ע"ב גבי פריעה אם מעכב את המילה או דאין על המילה שם מילה כל זמן שלא פרע, וזהו נ"מ במאי דאמר שם אם לאחר שניתנה מצות פריעה הי' צריך לפרוע גם הני דמלו כבר קודם שניתנה אם זה דבר נתוסף הי' ניצרך ואם זה לאחר שנצטוו הוי מציאות אחד אותם שכבר מלו קודם לא שייך עליהם זה כלל ועיי' חולי' די"ז גבי אברי בשר נחירה ועי' נדרים דס"ח גבי הפרת הבעל והאב וזבחים דק"י ע"ב וביבמות דק"ד ע"ב. עכ"פ גבי נזיר בגלוח פליגי אם חייב על שערה אחת או על ב' שערות, וגבי קרחה במכות ד"כ ע"ב פליגי בזה תנאי אם מצד הקרחה או מצד שנקרח וגבי שבת י"ל עוד מצד השערות ועיי' בדברי רבינו בהלכות בכורות פ"א דגוזז

בקדשים דלוקה כתב שם דאינו חייב רק כשיעור סיט הכפול כמו בשבת חזינן דס"ל דהחיוב הוא משום הנגזז לא משום הגזיזה ולא משום הגוזז ולא משום מקום הגזוז רק משום הנגזז וזה תליא בהך דחולין דקל"ה ע"א היכי דהגזיזה והיניקה הוי חולין והבהמה הוי קדשים אם אז חייב משום לאו דלא תגוז עי"ש ברש"י דס"ל דחייב ופשטות הגמרא משמע דפטור וזה תליא בזה, ולשיטת רבינו פטור אך זה תליא בהך דבכורות דכ"ד ע"ב אם תולש היינו גוזז ולמ"ד דתולש לאו כגוזז חזינן דבעי שם גזיזה ופחות מזה השיעור אין עליו תורת גזיזה ובמקום אחר אבאר זה. ונ"מ ג"כ גבי קדשים אם העבירם בנשיא עי' במכות דף כ' ע"ב גבי קרחה וחייב ועי' נזיר ד"מ ודס"א דלא יצא ידי תגלחת גבי נזיר ומצורע ועי' קידושין דף כ"א ע"ב איך הדין לגבי קדשים כה"ג וזה תלי' אם החיוב משום העברה או משום שהמקום נשאר בלי השער ועמ"ש רש"י בשבת דצ"ד ע"ב ד"ה מהו דתימא דלא שייך גוזז רק בצמר וע"ש בתו' אך שם נ"מ אם החיוב משום הדבר הנגזז או משום הגזיזה, ועמ"ש התוס' שבת דע"ג ע"ב דאף למ"ד מלאכה שאצל"ג חייב מ"מ גבי זומר וכן קוצר שכ"ז שאין צריך לדבר הנקצר אין עליו שם קוצר עכ"פ רבינו ס"ל דצבע הוי כמו פנים חדשות ולא בגדר שינוי בלבד ונ"מ כגון נצבע מאליו כמו הך דב"ק דק"א דצבע קוף, איך הדין גבי ראשית הגז אם יהי' נצרך ליתנו להכהן דודאי אם נשרף ונעשה אפר לא שייך ליתן האפר להכהן דאין זה הדבר וכ"כ בזה לעיל גבי מתנות כהונה. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה יא

וזה היה מנהג כו'. עיין בתוספתא פ"ג דוקא לע"ז אך זה אתיא כר"ש דף כ"א ואנן קי"ל כת"ק:

אבל. עיין בתוספתא:

הלכה יב

והוא שהתרו בו כו'. ואף דא"כ קרא ל"ל צ"ל כך דהנה יש שני טעמים על התראה אחד משום דחד מלתא היא והתראה מחלקת ועוד דהא צריך לקבל עליו התראה על כל האיסורין ע' סנהדרין דף פ"א ע"ב ותוס' תמורה דף ז' ע"א ותוס' זבחים דף ע"ח ע"א ונ"מ בין ב' הטעמים גבי קרבן וגם גבי מלקות אם התרה עליו קודם שעשאו שאם יעשה כך וכך שריטות חייב כך וכך מלקות וקבל עליו אז חייב היכא דאיכא קרא ועיין מש"כ רבינו ז"ל בפירוש המשניות כאן ובירושלמי פ"ו דנזיר והך דקידושין ד' ע"ז ע"ב י"ל דמיירי ג"כ כהאי גוונא או דכיון דנ"מ להאלמנות שכל אחת חייבת חל עליו ג"כ עי' כריתות דף

ט"ו ע"א ובירוש' פ"ז דסנהדרין ועי' חולין ד' פ"ב ע"א וסנהדרין ד' כ"א ע"ב ומש"כ בזה בהלכות מא"ס ובהל' שגגות ע"ש:

הלכה יג

גדידה ושריטה. ר"ל דהוא שם אחד ורבינו לשיטתו בספר ה"מ ובהל' מא"ס דלא משום כפילת הלאוין ירבה המלקות וכאן נ"מ להתראה איך יתרה:

הלכה יד

ובכלל אזהרה. הנה באמת זה נ"ל דזה רק בתחלת המנהג אבל אם באו לעיר ממקומות אחרים ושם לא היה מתחלה כלל יישוב אז לא שייך כלל לא תתגודדו כמו הך דב"מ ד' פ"ג ורק בתחלת התיקון שייך זה ולכך בתחלת המנהג אם היה זה נוהג אחר ב"ש וזה אחר ב"ה בזה ודאי לא שייך לא תתגודדו דכיון דלפי דעתו הדין כך אך לדידן זה אין נ"מ דאין לנו ב"ד הגדול לתקן רק שב"ד זה יעשה כמנהג עיר אחת וזה יעשה כעיר אחרת, ועיין רש"י סוכה ד' מ"ד ע"א ד"ה לדידהו ואף דהא זה הוי שני ב"ד בשני מקומות צ"ל דכיון דבאמת בחו"ל ג"כ בקיאי בקביעא דירחא ורק משום מנהג ולומר שלא לדחות זה ע"כ צריך פסק דב"ד הגדול עיין יבמות דף צ' ע"ב והוי כב"ד אחד ועיין חולין דף ס"ג ע"א גבי באתרא דשכיחי פרס ועזניה:

[ממהדורא תניינא: **ובכלל אזהרה זה כו'**. **הנה** למה פסק כאביי ולא כרבא כבר כתבתי משום דס"ל דזה רק היכא דעפ"י דין צריך שיהיו שם שתי בתי דינים וכמו דמבו' בסנהד' דף ט"ז דאם יש בעיר אחת משני שבטים צריך שתי בתי דינים ובאמת רבי' בהלכו' סנהדרין לא הביא משום דפסק כמ"ד סנהדרין דף קי"ב דאין חולקין עיר אחת לשני שבטים ועי' בירוש' סנהדרין פ"א דעיר בעלת היתה נחלקת העיר ליהודא והשדות לבנימין ע"ש וכבר עמדו ע"ז התו"י יומא דף י"ד גבי ירושלים, ועי' בהך דיומא שם דף כ"ג גבי הך דר' צדוק ע"ש בתוס' אך בעצם ר"ל כך דהנה זה מבוא' בתוספ' סוטה פ"ט דרק היכא דבעי מדידה אז מביאים עגלה ערופה ובנמצא בעיר עצמה ליכה עגלה ערופה, אך מ"מ אם העיר נחלקת לשני שבטים אז מוכרח שיהא שתי בתי דינים אז ע"כ צריך גם בתוך העיר למדוד לאיזה חלק הוא סמוך, וכבר כתבתי במ"א דזה ר"ל בהך דמכות ד"י ע"ב גבי עיר שאין בה זקנים כו' ושם דייק בגמ' מקרא זקני העיר ההיא, ובסוטה דף מ"ה ע"ב דייק רק זקני העיר ור"ל רק ב"ד הקבוע של אותה העיר, וא"ש מה שהקשה שם התוס' וא"כ כה"ג צריך דווקא ב"ד הקבוע של חלק אותה העיר וזה ר"ל בגמ' שם על העיר או על העזרות דזה נחלק לשני שבטים כמבו' שם דף י"ב וא"ש ג"כ הא שהקשה שם אך אנן לא קיי"ל כן. ע"כ ממהדורא תניינא]

הלכה טו

[ממהדורא תניינא: **אחד הקורח בידו או בסם כו'**. **בראשו** כבר כתבתי דרבינו ז"ל דייק כאן דגבי סם החיוב רק אם עשה כן בראש עצמו אבל בראש חבירו אינו חייב רק בידו ממש דסם לא הוי רק פעולה שהדבר יהי' לא פועל בעצם ולכך מבואר בנזיר ד"מ ע"א דדבר שהמצוה היא התגלחת לא שיהי' מגולח רק עצם הפעולה אז סם לא מהני לזה וכן בקדושי' דכ"א ע"ב גבי רציעה מיעט שם סם והטעם דבעי שיהא הוא מרצע לא שעל ידו יהי' נרצע ולכך מבואר בירושלמי פ"ב מקדושין דלא מהני לזה שליחות ועיי' ב"מ ד"צ ע"ב דהוי שם בעיא גבי חסימה אם עושה פעולה שהשור לא יאכל אם חייב, והך דחסמה בקול לדידן דחייב שם הוי חסימה ממש וכבר כתבתי בזה בהך דשם גבי חסמה מבחוץ מאי דפליגי בגמ' דילן והירוש' תרומות פ"ט אם הגדר הוא על הדישה או על החסימה וכפי' רבינו גבי פרות המרכסות דסוף הל' שכירות ועי' בתוס' חולין דקט"ו ע"א ד"ה חורש מוכח דהאיסור הוא על הבהמה, ובאמת כתבתי בזה דגם גבי שתויי יין בעבודה עי' בד' רבינו בהל' ביאת מקדש פ"א הלט"ז ובהשגות שם דשם קאי בלא עבודה רק ביאה בהיכל לשיטת רבינו דחייב מלקות ורבינו דייק שם דרק כהן הכשר לעבודה, ור"ל לאפוקי בעל מום או אונן וכ"ה בתו"כ פ' שמיני ופ' אחרי אף דגבי טומאה כה"ג חייב עי' יבמות דף ל"ב ע"ב אבל גבי שתויי יין פטור ולכך מדייק בתו"כ פ' אחרי שעבדו בב"א ומתו בב"א משום דלמאן דאמר שתויי יין היו או מחוסרי בגדים היו, אז אם הי' א' מת קודם אז הוי השני אונן ושוב אם עבד אז לא הי' חייב מיתה רק עשה או לאו כפלוגתא דרבינו ותוס' עי' מכות די"ג. אך זה לעבודה אבל על כניסה לשיטת רבינו י"ל דכמו גבי ניטמא לפנים צריך דווקא שיעור כמבו' בשבועות די"ד ובנזיר וכ"מ כמ"כ אם שתה בפנים וגבי שתה בחוץ ועבד מלשון הגמ' דב"מ הנ"ל נראה דרק גדר שכרות, אבל היכא דרק גדר שתי' כמו גבי רביעית יין דאף אם הדבר לא פעל בו כלום וכמו בתוך הסעודה או כמו הך דרב נחמן עירובין דס"ד ע"א מ"מ חייב, וכבר כתבתי בזה בהל' מא"ס דזה נ"מ לכו"ע בין שאר משקין ליין דגבי שאר משקין צריך שיהי' שכור שהמשקין פעלו עליו שכרות ואז הוי מחלוקת בכריתות וביומא ובבכורות דמ"ה ועי' תוס' זבחים די"ד, אז י"ל נ"מ רק אם שתה בפנים ובאמת לשיטת רבינו גם כהן בע"מ לפי מה דמבו' בזבחים דס"ג דאם אי אפשר לאכול בעזרה מותר ליכנס להיכל לצורך זה לאכול דזה ג"כ גדר עבודה, ועי' במנחות דכ"ז ע"א דשלא לצורך עבודה עובר בלאו וע"ש בתוס' גבי השתחוואה אם הוה בגדר עבודה ועי' יומא דס"ח ע"ב ותוס' שם דכ"ה ע"א. עכ"פ גבי בעל מומין אם מותרים ליכנס להיכל לאכל קדשים ואם נימא דמותר

א"כ י"ל דאם הוא שיכור אז חייב מלקות אך בתוספת' סוף סוכה מבואר גבי חילוק לחם הפנים דהיו מציאין את חלקן לחה"פ מחוץ לאולם ועי' סוכה דמ"ד: והנה באמת מדברי רבי' ז"ל בסוף הל' שכירות נראה דגם אמירה לעכו"ם בחסימה אף דהוא החוסם והוא הדש אסור זה מגדר גרמא, לא מחמת אמירה לעכו"ם שבות, ועי' במאי דפליגי בב"מ דף פ"ט רש"י ותוס' אם קאי על התבואה של העכו"ם או על של ישראל, ועי' רש"י ב"מ דצ"ב ע"ב דמסיק שם שעל הדישה של אחר אין חייב עכ"פ נראה מדברי רבינו דהיכא דגרם אסור גם אמירה לעכו"ם אסור וכבר כתבתי בהלכות כלאים ועי' שבת דקי"א גבי סירוס בגרם ובדברי רבינו שם פ"ז הלי"א והלי"ב ועי' בתוס' שבת דקי"ב גבי כוס עיקרין ומ"ש שם בשם השאלתות דהוי אינו מכוין ומה שהקשו שם משום פסיק רישא אך עי' בנידה ד"ל ע"ב איכא גופא דלא מקבל סמא, אך באמת עי' בבכורות דף כ"ה גבי גיזה ע"ש ברש"י דס"ל דאף דהוי פס"ר מ"מ הוי אינו מכוין וע"ש בתוס' דמכוין רק לתקן הפרה ור"ל כמ"ש לעיל מהו איסור גיזה, ועי' במ"ש המרדכי במס' שבת פכ"א בהגהות דמוכח דס"ל מהך דחולין דקל"ה דהאיסור הוא משום העבודה לא משום הגיזה דכיון דעי"ז נתכשרה הפרה לא הוי איסור ועי' בכורות דל"ד ע"א דשם ג"כ כתב רש"י גבי מום בקדשים דכיון דאין הכוונה לעשות מום אף דהוי פ"ר לא איכפת לן, ועי' ביצה דף ל"ג ע"ש ברש"י ותוס' וכה"ג גבי אהל בשבת ועי' בסנהדר' דס"ח ע"א גבי הך דשרטת דר"ע מתיר בבשרו ותוס' יבמות די"ד ור"ל ג"כ כה"ג דאם אינו מכוין להאיסור אינו כלום וכבר כתבתי בזה במ"א הנ"מ בין הקטרת קרבן בלא מלח דלוקה ובין ראות פנים בעזרה דאינו לוקה דזה משום הקטרה שהוא מעשה וזה על ההעדר, דהרי מצינו בחגיגה ד"ז דרק על ראי' ראשונה צריך שלא יהא ריקם, ועי' רש"י זבחים דק"ח ע"א שכתב דעיקר הלאו אם סלק המלח מעל איברי הזבח בראשו של מזבח, וכן נ"מ במ"ש במ"א דאף דאשה פטורה ממצות ראי' מ"מ אם עלתה ריקם עוברת על הלאו, וכן גבי שבת יש מלאכות שגם גרם חייב ע' שבת דק"כ ע"ב דגרם פטור, אבל זה רק גבי מכבה דשם המלאכה הוא רק הפועל אבל יש הרבה מלאכות ובפרט חרישה וזורה דשם עיקר המלאכה הוא הגרמא ועי' בדברי רבינו בהל' שבת פ"י הכ"ב ובב"ק ד"ס וב"ב דכ"ו ועי' מ"ש רבינו בהל' שבת פ"כ הל"ב דלא תעשה כל מלאכה הוא לחרישה ע"ש ושם י"ל דגם אמירה לעכו"ם אסור מן התורה אף דאדעתא דנפשי' קעבד, ובאמת נ"ל דהא דקיי"ל אין חייב סקילה וחטאת שבת דקנ"ד ובדברי רבינו שם פ"כ זה רק בהמתו דאז היא הולכת לדעתה מחמת קולו וכמבואר החילוק בתוס' ב"מ דמ"א ובירוש' פ"ח דכלאים ע"ש לדעתה מהלכת אבל של אחר דאינה מכרת קולו חייב, וא"ש הך דע"ז דט"ו ע"ש בזה וכמו דקידושין דכ"ב.

וזה ר"ל בכתובות ד"ע ע"ב למעוטי שאר מלאכות דשבת ועי' רש"י שבת דקכ"א ע"א ודף קנ"ג ע"א דפי' שם דרק באומר לב"נ מבעי"ו בערב שבת ולא בשבת עצמו, וכן נ"מ במ"ש התוס' חולין דקל"ז ע"ב ד"ה עד במה שפירש"י שם משום דרב חסדא, אך נ"מ אם יש עליו חיוב להעביר הצבע מעל הצמר כדי שיתנו לכהן, וגם מה שייך בזה גדר מתנות כהונה בראשית הגז כל זמן שלא נתנן לכהן, ועי' תוס' ב"ק דף ס"ו ותוספת' חולין דאמר שם חייב באחריות וצ"ל דמ"מ אם הפריש ואמר שזה יתן או אם אמר כל הגיזה יהי' ראשית וקיי"ל בחולין דף קל"ו ע"ב דדבריו קיימים ר"ל רק מחמת נדר שקיבל עליו זה, ואם אח"כ צבע אז מחויב להעביר הצבע וליתנה אך לרב חסדא פטור דזה ג"כ הוי בגדר כמו גזל אף דעדיין אין שם מתנה עליהם כ"ז שלא נתנן, ועי' בירוש' פיאה פ"ח ה"ג גבי פרט בנתינתה דמבו' שם דאם הוא גרם שלא יחול עליו שם פרט ניק' גזל. ועי' תמורה דף כ"ה וממילא י"ל דלרב חסדא פקע ממנו החיוב של נתינת הנותן ולא מהני מה שאחר כך יעבור הצבע מהגיזה אף דהיא גרם לזה, ועי' ב"מ די"ב אם מותר לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו ע"ש ועי' ב"מ דכ"ו ע"ב גבי מתנה בעלמא ובכורות דף ג' ע"ב ובהך מחלוקת דרבי וראב"ש בירוש' פ"א דמעש"ש הובא בדברי רבינו פ"ז הל"כ גבי אוכל מעש"ש בתורת חולין ופסק שם כמבו' בירוש' דגבי מעש"ש עצמו אין לו שום תקנה רק עובר על גרם שלא אכל המעש"ש בירושלים ור"ל קודם הכנסה שאז הלאו ליכא עדיין כמבוא' מכות ד"כ ועי' רש"י ב"מ ד"צ ודף נ"ה וביומא דף ט' אך מ"מ עבר על לאו דלא תוכל כו' כמבו' בספרי פ' ראה וכבר כתבתי בזה, אבל גבי כסף מעש"ש פסקינן דהפדיון מתבטל דזה הוי גדר תנאי ב"ד כמבואר כהאי גוונא בסוף מס' טבול יום וכמה מקומות ואם הפירות של מעש"ש ישנן מתבטל הפדיון וצריך להוליכם לירושלים לאכול, ועי' גיטין דף ס"ב ע"א במה דאמר שם אם נגעת הדרא לטבלא, וכבר כתבתי דזה ר"ל התו"כ פ' אמור והשיאו אותם עון אשמה ר"ל דטבל לכו"ע יש בו מיתה בידי שמים, וכבר כתבתי בזה לעיל גבי גדר חסימה. עכ"פ הגמ' שלנו ס"ל דעיקר הלאו הוא הפועל לא מה שהיא נחסמה ולא מה שהיא דשה ועי' בקדושי' דכ"ד גבי ראשי אברים שאינם חוזרי' דמבואר שם דאם הוא רק גרם שע"י זה יחסר לו יצא לחירות רק משום דאדם הוא מבעית על נפשו, ועי' תוספו' ב"ק דצ"א ע"א מה שכתב שם בשם התוספתא דבעי שיעשה מעשה בהעבד ובתוספתא ב"ק פ"ט ממעט שם דאם האדון אמר לאחר לעשות להעבד אינו יוצא לחירות ומאי קמ"ל, אך זה תליא אם הקנס שיוצא לחירות הוא תשלום להעבד או קנס לאדון וזה תלי' בהך דרשב"ג ורבנן קדושין שם היכי דנתכוין לרפוא' ובחבל בו דהוי ברשות וגדר איסור לא שייך ע"ז עיי' בסנהדרי' דפ"ד ע"ב מכה

אדם לרפואה פטור ובמכילתא פרש' משפטים דפטור מגלות גבי רופא דהוי כבשליח בי"ד וזה ר"ל הגמ' בב"ק דפ"ה התורה נתנה רשות לרופא כו' ובהך מחלוקת דברכות ד"ס ובתוספתא ב"ק פ"ט דרק אם ריפא ברשות בי"ד אז פטור אם הזיק ועי"ש בפ"ו דמ"מ דינו מסור לשמים ורש"י סנהדרי דפ"ז ע"ב מוכח דהיכי דהלקה אותו מלקות ואח"כ נתברר שלא היה צריך להלקותו עפ"י דין צריך ליתן לו ה' דברים עי"ש, עכ"פ אי נימא דזה בגדר תשלום להעבד אז אף ברשות יצא לחירות ואי נימא דזה רק קנס להאדון אז ברשות לא יצא לחירות ועי' רש"י גיטין דף כ"א ע"ב וכן נ"מ דמה דמבואר בגיטין דף י"ב ע"ב דהאדון חייב ברפואות העבד עי"ש בתוס' לחד תירוץ ובב"ק דף פ"ז כה"ג דעי"ז יצא לחירות אם האדון צריך לרפאותו אם היציאה לחירות הוה תשלום בעבור זה ובאמ' י"ל דזהו כוונת המשנה דב"ק דף פ"ז הנ"ל וכן נ"מ גבי מצמצם דקיי"ל בסנהדר' דף ע"ו ע"ב דברוצח חייב ובדיני ממונות פטור גבי מומי' דעבד אם ע"י מצמצם יוצא לחירות וזה ג"כ תליא בזה ואף דהא מבואר בתוספתא דצריך שיעשה מעשה בגוף העבד ובאמת עיקר הגדר שם אם מה שיוצא לחירו' הוא ע"י הדבר שגרם לו שיסתלק ממנו הראיה או השמיעה או ע"י החבורה שנעשה על ידה חסרון בהאיברים ע' ב"ק דף פ"ו, אך שם גבי מכה אביו דהחיוב הוא רק על החבור' אבל גבי עבד כנעני זה ב' דברים דהרי גבי עין לפי המבואר בקידושין דף כ"ד ע"ב הנ"ל יש ג' דברים שעל ידו יוצא העבד מה שעשה חסרון בהעין שלו ומה שנסתלקה הראיה לגמרי ועי"ז בטל שם העין וגם אף אם הייתה סמויה לגמרי אם חטטה האדון יוצא לחירות אף דלא שייך בזה כלל ביטול מלאכה ועי' תוספות ב"ק דף צ"ח ע"א ד"ה מותיב אם היציאה לחירות הוא ע"י הקלקול או שעל ידו נעשה בו אבר שנתקלקל ונ"מ לפי המבואר בקידושין שם גבי הייתה בו יותרת וחתכה דיוצא לחירות רק אם נספרת על גב היד ולא נקט שם כהך דבכורות דף מ"ה דאם יש בו עצם וצפורן אף דאינה נספרת הוה ג"כ מום בכהן אם חתכה, ולשיטת רש"י שם נראה דהמום הוא משום דנחתך ממנו אבר פרטי. ועי' במאי דפליגי רש"י ורבינו בהך דבכורות דף מ"ד גבי נעקרו קרנים אם המום הוא משום דהקרן נעקר לגמרי או משום דנעשה גומא בהראש והנה שם מבואר דמין שאין לו קרנים ונולד עם קרנים או להיפך כשר הקרבן ואינו בגדר נדמה, ואף דמבואר ברש"י בכורו' דף ג' ע"ב ותוס' שם דף ז' דגם אם שינוי בצמר או בשער שנשתנה כמו של מין אחר הוה נדמה, וצ"ל משום דהני ישנן משעת לידה משא"כ בקרן, ועי' בהך מחלוקת דבכורו' דף מ"א גבי אנדריגינוס אי הוה בעל מום משום חריץ הנקבות דהוי כמו חרוץ ואעפ"י דהמציאות כן ועי' ביבמות דף ע"ה ע"ב גבי מטיל מים בב' מקומות דהנקב לא הוי כמו ניקב שיפסל ובחולין דנ"ח ע"ב גבי שני

בני מעיים כו' דהדרי וערבי כשר לכו"ע אף דעי"ז יש נקב יתירה וכן נ"מ במה דמבואר בתוספתא דבכורות פ"ה דסריס חמה הוה פסול בכהן, ולמה, י"ל משום דאין לו זקן והוה כמו אינו שוה בזרעו של אהרון ואף דזה לא הוה מלידה ועי' חולין דכ"ד ע"ב משמע שם דשינוי קול לא הוה פסול אלא בלוים מחמת שיר ולא בכהנים וגבי סריס מבואר ביבמות ד"פ דיש שינוי בקול, ועי' בירוש' כתובות פ"ז במאי דאמר שם במאי דחשיב דמומין הפוסלים בכהנים הוה מומין בנשים ופריך שם מזקן עי"ש אך יהי' נ"מ כה"ג אי נימא דמום דאינו שוה בזרעו שייך גם בבמה קטנה, עי' זבחים דף ט"ז ולפי שיטת התו"כ בפ' אמור דאשה כשרה להקריב בבמה קטנה וכבר כתבתי בזה במ"א דבירוש' דמגילה פ"א פליג ע"ז וכן רש"י זבחים דף קי"ח השמיט אשה אך מ"מ לשיטת התו"כ יהי' נ"מ באשה שיש לה זקן אם פסולה להקריב בבמה, והנה עי' חולין דף ס"ב דאמר שם דתסיל דינו לקרבן כמו יונה ומקשה שם דא"כ למה לא חשיב גבי מי פרה גם תסיל דאינו פוסלת ומתרץ משום דמוקיאה, ואינו מובן דע"כ ס"ל דצריך שיהיה דומה ליונה לגבי קרבן, וא"כ מה מועיל מה שמתרץ מפני שמקיאה הרי שוב לא דמי ליונה, וע"כ כך דשינוי בלבד לא איכפת עי' ב"ק דנ"ה ע"א רק אם ע"י השינוי היא נדמה למין אחר ולכך אם אינה מוצצת לא הוה חל עלי' שם מין יונה דהייתה דומה לשאר מינים משא"כ אם מוצצת ומוקיאה לא דמי' גם לשאר מינים וזה תו לא איכפת לן, ועי' בכורו' די"ז גבי פשתן ע"ג היגי, ועי' ניטין דפ"ו ע"ב גבי קרצית שבעמיר ע"ש דמחלק בין קטנה לגדולה. עכ"פ חזינן דאף דקרן בעצם אין עליו גדר אבר מ"מ אם ניטל הוה זה מום ועי' ב"ק דף ע"ח ע"ב גבי דו"ה אם מכר לו חוץ מקרנו ע"ש וכן ס"ל לרש"י גבי אצבע יתירה אם חתכה. אך מדברי רבינו שם נראה דהמום הוא מחמת שהיה בו אבר מיותר ולאבר כזה לא מהני מה שנחתך ואין זה מום עובר דכשר, וכן מוכח בתוספתא דבכורות פ"ד גבי היתה בו יבלת דאם יש בו עצם אף אם חתכה הוי מום עי"ש, ועיין תוספות בכורות דף ל"ח עמוד ב' עיין שם, ועי' בפרה פ"ב מ"ב בהך דר"י ור"ש ובד' רבינו שם ובהשגות אך רש"י ס"ל בבכורות שם דהמום הוי משום שחתך ממנו אבר וגבי עבד אינו יוצא לחירות עי"ז והטעם דגבי העבד הוא משום דעשה בו ע"י חתיכת האצבע חסרון בהיד ולכך אם אינה נספרת לא הוי זה חסרון וגבי כהן שם המום הוא משום חסרון האצבע ועי' בדברי רבינו בהלכות עבדים גבי דלדל עצם בזקנו דמבואר שם דהוי מחמת בוטל ממלאכתו. וכ"כ בזה גבי סירוס ע"י גרמא מהך דשבת דק"י ובדברי רבינו בהל' איס"ב פט"ז, וכן הדין גבי דברי' שאסורים בהנאה אסור מה"ת לעשות פעולה שעי"ז יהי' מותר בהנאה ולכך מבוא' בתמורה דף ל"ד וכמה מקומות דהנקברים לא ישרפו ופי' רבינו בסוף הל' פסולי

המוקדשים דבאמת אם עבר ושרף את הנקברים האפר מותר לאחר, והא דנקט בגמ' דתמורה ופסחים דנקברים עפרן אסור ר"ל הרקבון שלהם דזה לא הוה פנים חדשות אבל האפר שרי דהוה פנים חדשות ורק בדבר דמצוותו בשריפה אז הוה הדין כן אף שהאפר מותר אבל דבר שהדין בקבורה אז אסור מדאוריי' לשרוף אותו דזה גופו הוי הנאה שיש לו דבר וכמו שרשיפא דפסחים דף כ"ז, ועי' תו"י נדרים דף מ"ז וכן מה שהקשו התוס' ע"ז דף מ"ח ע"ב גבי אגוז של ערלה דנטע אותו דהנטיעה גופו אסור מדאוריית' דזה גופו הוה הנאה וכן מן התורה אסור לבטל איסור הנאה דזה גופו הוה הנאה וכן הך דב"ק דף ק"א גבי צביעה הצביעה גופו הוי איסור מן התורה וכן מה דמבואר בירוש' פסחים פ"ב דאם עשה איספלנית מכלאי הכרם לוקה ר"ל לא הנחה רק על העשי' גופי' וכבר כתבתי בזה בהל' מא"ס כי זה מבואר דהשינוי שנשתנה מדבר לאיסור הנאה או להיפך זה גופא הוה כמו שינוי מעשה חדש, עי' תמורה ד"ג ע"ב בדיבורו כו' ותוס' שבת דנ"ח ע"א גבי כיפה שעי"ז שמסרו לספר זה גופו הוה שינוי מעשה, והא דלא אמרי' כן גבי סוכה עי' סוכה ד"ד ע"א וד"י ע"ב וע"ש בתו' די"ג ע"ב ד"ה אם דכיון דקי"ל אתקיש סוכה לחג ואסור מן התורה ולא כשיטת התוס' וכן ס"ל לרש"י סוכה דף ל"ז ע"ב גבי אתרוג כו' ואף דהוה רק לזמן עי' בנדרים דף כ"ט ועי' במלחמות ביצה ד"ל ע"ב זה לא הוי זמן דזה הנצחיות שלו ובאמת גבי עצי סוכה י"ל דלא מהני תנאי כלל כיון דעשאן לשם סוכה תיכף כשנתקדש היום הוי הקדש וכמ"ש רש"י דל"ג כמו קרבן ולאחר הסוכות אצלם הוי כמו כל שינוי המציאות, ועי' ב"ב ד"ו ע"ב ותוס' מגילה דכ"ח ע"ב גבי בה"כ של בבל אך זה אינו וכמ"ש דלא כמ"ש הרמב"ן ז"ל דהוה בגדר הך דתמורה דף כ"ה ע"א וזבחים דף ע"ד ע"ב דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי כו' ורחמנא אמר כו' ועי' ב"ב דף קל"ג רחמנא אמר ומנחות דף פ"ד וב"ק דף ק"י ע"ב וכמה מקומות בזה, ולא דמי להך דמבואר בירוש' פ"ח דנזיר כשאטמא תפקע ממני נזירות דכבר כתבתי בזה דטומאה הוי דבר דממילא ועי' בהך דגיטין דף פ"ד ע"ב כיון דפסקא פסקא ובנדרים דכ"ט הנ"ל, ובאמ' גבי סוכ' אם עצמית הסוכ' והקדוש' שבה הוי מציאות א' תנאי מתדבק או נפרדים זה מחלוקת בין התו"כ פ' אמור והספרי פ' ראה אם סוכה הוי רק להדיוט או לגבוה ור"ל כך אם זה גדר א' דכוון שעשו סוכה או הזמינו לד' מינים וקידש עליו היום חל עליהם ממילא ההקדש וזה לא שייך להך דהזמנה דסנהדר' דמ"ח דשם רק דבר דאינו מן ההכרח לזה וכן שם גבי עבוד ע"ש ברש"י ותוס' במאי דפליגי אם עיבוד לשמה הוה גדר הזמנה ור"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל דס"ל בהל' תפילין דלבתים א"צ עבוד ומ"מ אם עבדן שלא לשמן פליגי רשב"ג ורבנן אם כשרים הם והך דמנחות דף מ"ב ע"ב בהך מחלוקת דרב ושמואל

גבי ציצית ופליגי שם בתרתי חדא אם צריך בציצית טווי' ועיין זבחים דף י"ג גבי עבודה שאפשר לבטלה עי"ש ואף אי נימא דא"צ אם טוון שלא לשמן אם פסולות וזה תלי' בהך דרשב"ג ורבנן גבי עבוד דלבתים אף דבאמת א"צ עיבוד וע"ש בתוספ' במנחות דף מ"ב ע"ב ד"ה כתנאי מה שהקשו שם לגט דא"צ עשי' לשמה אך באמת מה שייך כלל גבי גט עשי' כיון דקיי"ל דכתב על הכל כשר וכמבואר בגיטין די"ט ומנחות דל"ד ע"ש בתו' רק יהי' נ"מ גבי פ' סוטה דשם צריך עיבוד כמבו' בסוטה דף י"ז אם שם צריך לשמה, ועי' בתוספת' סוטה ובספרי פ' נשא אם לאחר מחיקה כשרה המגילה לסוטה אחרת וכבר כתבתי גבי שרטוט היכא דבעי שרטוט אם צריך לשמה, עי' תוס' גיטין דף מ"ה ע"ב וזה וודאי היכא דא"צ שרטוט לא יועיל אם שרטטה לדבר הצריך שרטוט כיון דצריך לשמן, ובזה א"ש מה שהקשו התוס' מנחות דף ל"ב ע"ב ד"ה הא מורידין דמקשו שם דילמא מיירי ששרטטה דלא מהני זה כיון דאז לא שייך לשמן, ועי' בדברי רבינו בהלכות ציצית פ"א הל' י"א וי"ב דמחלק דגבי טווית הציצית צריך דווקא טווי' לשמה וכשמואל וגבי הטלת הציצית בבגד ס"ל דא"צ לשמן, ונ"מ בין היכא דכתיב תעשה ובין היכא דכתיב ועשו והך מחלוקת דמנחות דף מ"ב גבי ציצית אם כשרה בב"נ לא ר"ל שם הטווי' רק ר"ל ההטלה בבגד ועי' מכות די"ב דהוי פלוגתא שם אם היכא דכתיב כה"ג גבי גואל הדם ורצח אם זה חיוב או סיפור וה"נ כן ולכך ס"ל לרבינו דאף דקיי"ל דגם התלי' בבגד צריך דווקא ישראל מ"מ כוונה לשמה לא בעי, ועי' בהך דשבת דף קל"א מה דמקשה שם דציצית ידחה שבת לר"א אם ר"ל על הטווי' או על ההטלה בבגד ע"ש ברש"י ותוס' וגם יש נ"מ דכיון דהציצית כבר נעשו הטווי' לשמה שוב י"ל דהתלי' די בסתם וכה"ג נ"מ במאי דקיי"ל בפסחים דקט"ו דבלע מצה יצא ובלע מרור לא יצא דהגדר כך דיש פעולות אשר שמו של הדבר ופעולת הדבר חל כאחד כמו קידושי כסף ופדיון הבן וראשית הגז חלים כאחד ויש שנחלקים כמו קידושי שטר וגט ומתנות כהונה זרוע ולחיים כו' וכן מצה מתחילה צריך לעשות בה פעולות שיהי' חל עליו שם גדר מצה לצאת בה עי' פסחים דף מ' ודף ל"ח ע"ב וחולין ד"ה וד"ז ע"ש ואח"כ בזמן האכילה מקיים המצוה ויוצא אף בבליעה משא"כ מרור דע"י האכילה נעשה אז המצוה וקיומה כאחת ולכך צריך אכילה וע"י האכילה חל שם המצוה והבליעה הוא קיום המצוה ועי' מנחות דף ל"ד ע"ב דאמר שם תפלה של רא"ש אם מותר לשנותה לשל יד דתלי' בהזמנה מילתא ושם ג"כ דא"צ כלל להזמין, עכ"פ כך גבי סוכה ולולב כיון שקידש היום חל עליהם הקדושה רק לב"ש דסוכה ד"ט די"ל דחל הקדושה על הסוכה תיכף שעשאה לשם חג ועי' רש"י סוכה דף ל"ג דאף בליל יו"ט חל על הלולב שם לולב של מצוה ובגדר דמבואר

בירוש' פ"ח דיבמות גבי מילה בליל שמיני וכן בירוש' ספ"ב דמגילה גבי מכשירין אם דוחה שבת בלילה, ועי' בירוש' יומא פ"ג גבי כלי שרת כיון דצריך לעשות לשם כלי שרת אימתי חל עליהם אם בשעת העשי' או בשעת השימוש בעבודה וא"כ באמת י"ל דלכך אין יוצאין במעש"ש באתרוג לחד מ"ד, סוכה דף ל"ה דאיך אפשר שיחול עליו קדושה אחרת למ"ד ממון גבוה עי' מנחות דף פ"ב גבי מתפיס כו' וזבחים ד"נ וירוש' שקלים פ"ב, וגם הוה בגדר כל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין, וכן יהי' נ"מ לדידן דסוכה שאולה כשר איך חל עליהם שם סוכה דשוב ע"כ חל עלי' הקדושה כיון שאינה שלו והך דסוכה דף כ"ח י"ל כגון שחבירו השאיל לו סוכתו של מצווה ועי' בסוכה דף ל"א גבי גזל עצים ודף ט' דאיך שייך לחול עלי' שם סוכה למצוה בזמן שאינו שלו ועי' בתוס' חולין ד"ה ע"א גבי קרבן כה"ג וכבר כתבתי בזה, והנה עי' מו"ק דף כ"ו גבי אם שאל בגד ע"מ לבקר את אביו ומצאו שמת קורעו ומשלם לו דמי קריעה ומ"מ הבגד מותר לתקן ולא חל עליו האיסור ובגדר הך דב"ק דף מ' ע"ב לאו כל כמינך דמיעדת לתוראי אך כה"ג גבי מתנה ע"מ להחזיר עי' ב"ב דקל"ז ע"ב אם הקדישו המקבל מחלק שם בין אמר תחזירהו לי דאז לא חל ההקדש אבל אמר תחזירהו ולא אמר לי דאז חל ההקדש ובזה מדויק ל' רבינו בהל' לולב פ"ח הל' יו"ד דהוא לא נקט לי גבי ע"מ להחזיר ובסוכה דמ"א ע"ב בעובדה דר"ג שם נקט ל' לי משום דהך דר"ג כבר הי' אתקצאי למצוה לכן מועיל גם לי אף למ"ד בסוכה דף מ"ו לכולא יומא אתקצאי אבל אם נתן לו אתרוג סתם אז י"ל למ"ד לכולא יומא אי אפשר לומר לי דא"כ לא הוי חזרה אז והך דרבא בכמה מקומות או דר"ל אתרוג שכבר הוקצה או כמ"ד אוכלו לאלתר, והנה נראה דלגדר התקנה דגזרה דרבה וזה נתקן בימי בית שני עי' רש"י מגילה ד"ה ור"ל משום דזה הוה תקנה בכל מקום בגדר פטור לא בגדר אניס בתקנתא דרבנן דרפ"א דכתובות ועי' תוס' ר"ה דט"ז ע"ב דזה לא מיקרי אונס ועי' יבמות ד"צ ע"ב ועי' בירוש' ר"ה ספ"ד גבי הך דר"ה דל"ד ע"ב גבי ההולך אם צריך להלוך למקום שמברכים או למקום שתוקעים ור"ל דמיירי שחל בשבת ובזה המקום יש ב"ד קבוע ושם תוקעים ואין עליו חיוב ללילך לשם וזה פטור מחמת תקנה וכבר כתבתי דאין להם יכולת לתקן התקנה אם לא הי' יכול לחול זה במקום שגזרו ואז הי' סנהדרי גדולה בירושלים וקודם שנפרצו בה פרצות לא הי' בה דין ר"ה כלל כמבו' ערובין דק"א ע"ש וכ"מ ולכך לאחר התקנה משום גזירה דרבה לא משום השבותין עי' פסחים דף ס"ט ודף צ"ב וסוכה דף מ"ב ע"ב כו' ועי' שבת דף קי"ד ע"ב דגם תקיעה הוה שבות ולא כמ"ש הר"ן בפ"ק דשבת רק דאז הוי רק כמו גדר אונס משא"כ בתקנה שהוא משום סיג אז א"א לבטלה כמ"ש רבינו בריש הלכ' ממרי והוה בגדר פטור משום

דלא איתקצי אם חל יום ראשון בשבת ועי' בתוס' שבת דף מ"ג ע"א מה דחלקו שם בין היכא דהאיסור הוא משום דאוריי' או משום דרבנן בד"ה טבל ע"ש בתו"י, ועי' סוכה י"ב ע"ב גבי גזירת אוצר ודי"ד ע"ב גבי נסרים, ע"כ נעשו כשפודין כו' וב"ב דף קס"ה ע"ב גבי פסול' דאוריית' ע"ש בהרא"ש ובמ"א אבאר זה. ועי' בירוש' ר"ה פ"א גבי בל תאחר דאמר שם דאף אם שלמה שנתו בעצרת דאז אינו יכול להקריב מ"מ עובר דכיון דדיעבד אם הקריב כשר חל עליו החיוב וזה ר"ל בשבת דף קל"ב ע"ב גבי עבודה דצרעת דוחה אותה ואמר שם דגברא לא חזי ומקשה מנגעים טהורים ור"ל דאף דמבואר בכורות דף מ"ה ע"ב דהוי בעל מום אך רק מחמת שאין שוה בזרעו כו' ומבואר שם דף מ"ג ע"ב דעבודתו כשירה וא"כ חל עליו החיוב [[השמטה-וכן מבוא' בתוספ' שבת פט"ז גבי מילה שלא בזמנה בשבת מ"מ החיוב יש עליו, וביבמות דע"א ע"ב גבי מילת זכרים בזמן אכיל' דמעכב אף דאז לילה וי"ט ע"ש בל' רש"י ול' רבי' ובקידושין די"ט ע"ב מוכרה לחייבי לאווין.] וכבר כתבתי בירוש' פ"ג דמעש"ש גבי טבל שטבל למע"ר ולמעש"ש והתרו בו משום טבל למעש"ש אף דאז אסור להפריש השני מחמת מקדים כמבו' בתרומות פ"ג וכ"מ מ"מ חל ההתראה וראי' מדקלטם מחיצות ודחה שם דהרי גם קודם גמר עי' מכות ד"כ ס"ל לב"ש דקלטו מחיצות, ועי' כריתות ד"ז ע"ב גבי אם חל יום פ"א בשבת ובירוש' פ"ב דנזיר, שבת הוא שגרמה ותוס' חולין ד"מ ומו"ק דף כ' ע"ב גבי שמע שמועה קרובה ביו"ט ובמוצאי כו' נעשה רחוקה ע"ש. עכ"פ ע"י התקנה לא חל הקדושה כלל והנה כבר כתבתי דגבי שופר מוכח מדברי רבינו בהל' ר"ה דחיוב התקיעה לא חל רק לאחר שקדשו ב"ד החודש וכן מוכח בירושלמי פ"ד דר"ה ולכך רבינו לא הביא דין המשנה דמגילה ד"כ וברי"ה וכ"מ דאין תקיעת שופר בלילה משום דלא מחמת הפסול דלילה רק משום דעדיין לא חל עליו כו' ולזה הוה מחוסר זמן לכו"ע ואף דבירוש' מגילה פ"ב ור"ה פ"א מבואר שם דלכך עידי החודש דוחין את השבת גם בליל שבת ואיתא שם שני טעמים או משום דהלילה מתקדשת למפרע או מחמת דהיום צריך ללילה ר"ל שיהא מן החדש וכמבו' בר"ה דף כ' ע"ב ובירוש' שם ע"י זה ועי"ז כו' אך רבינו ס"ל זה הטעם, לא מחמת למפרע דזה תלי' בפלוגתא דסנהדר' די"ב ע"ב גבי אם עיברו את השנה ביום ל' של אדר ואח"כ קידשו את החודש אז דלא נתבטל העיבור וכמ"ש רבינו בהל' קידוש החודש, וע"כ מכאן ולהבא וכ"כ בזה. עכ"פ בלילה ליכא מציאות כלל חיוב השופר א"כ י"ל דלא איתקצאי כלל ובגדר אין מוקצה לחצי שבת ולכך לא מייתי שופר בהך מחלוקת ב"ש וב"ה ביצה די"ב, והנה גבי אתרוג של טבל פליגי בזה רבינו בהל' לולב עם הרמב"ן ורש"י ז"ל ובאמת אף דמבואר בפסחים מ"ח גבי נסכים דאין מביאים מן הטבל,

ועי' בתוספת' מנחות ספ"ח ופ"י דשם הוי מחלוקת רשב"א ורבנן גבי להביא מנחות מן הטבל ומבואר שם דלרבנן פסול דלא הוה ממשקה ישראל זה רק גבי הני דצריך להקריב מהם, וגם יש לומר דהוה גדר הנאה של כילוי אבל גבי אתרוג דהוא בשלימות ואחר כך יתרום עליו ממ"א אף דחל עליו קדושה דאתקצאי מה לנו בזה, ועי' בירוש' מעשרות פ"ה ה"ו דטבל ג"כ איקרי קדש ובירוש' שקלים פ"ב ה"ב כל שהוא קודש אין קדושה חלה עליו, אך הרי מבואר בירוש' פיאה ספ"א דיכול להפריש ביכורים אף לאחר מירוח, אף דביכורים ג"כ הוי קודש ובפרט לדידן דפסקינן כת"ק דר"י בפ"ג דביכורים דהוה בגדר קדשי מקדש וכבר כתבתי בזה, אך הירוש' אזל לשיטתי' דס"ל שם דמחיוב תרומה נפקע אף לאחר מירוח כמבו' שם ועי' תוס' סנהדרין דפ"ח ע"א אך באמת כבר כתבתי בזה בהל' מתנות עניים דהא דמבואר בירוש' הנ"ל דטבל איקרי קודש זה רק לאחר כניסה לבית אבל לאחר גמר בלבד אז רק איסור טבל ולא קדושת טבל, ועי' בירוש' מעש"ש פ"ג ה"ו זה החילוק דפליגי בזה ב"ש וב"ה וא"כ י"ל דהך מחלוקת דרשב"א ורבנן גבי מביאין מנחה מן הטבל ר"ל כגון הלחמי תודה ולחם הפנים דהם נשארים שלימים רק מחמת דאין קדש חל על קודש דירוש' שקלים הנ"ל ובזה פליגי ועי' תוס' זבחים דפ"ח ע"א גבי מדומע. ע"כ ממהדורא תניינא]